Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Est.
Plót.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ANGELVS DE

Perusio super Titu. de Interdictis Digesti noui.

SEQVITVR EXIMII

V.I. docto. Angeli de Peru. Lectura aurea super Titu. de Interdictis Digesti noui. Legibus & paragraphis nuper ac summariis præfixis, oculis Lynceis reuisa, ac punctatim, ita vt nihil castigatius inueniri queat, & quibuscūque mendis purgata. Casus notabiles, decisiones, & egregia dicta summatim indicantibus.

LVGDVNI.

1545.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Rubricas ff. y inuenies infine repertorij

Incipit lectura aurea ꝛ peregrina super. xliij. ꝛ xlviij. ff. noui.

Clarissimi iurisconsulti dñi Angeli de Ubaldis de Perusio.

¶ De interdictis seu extraordinarijs actionibus que pro his competunt. Rubrica.

¶ Dictio seu quandoq; tenetur ampliative.

2 Interdictum quomodo ab edicto cognoscatur.

1 ¶ In rubrica ibi: seu. † hec dictio seu venit ampliative: nō expositiue vel disiunctiue. sic. s. de auro ꝛ argē. leg. l. si qs ita legauerit. ¶ In gl. rub. ibi: qualiter de iure ciuili agit: scz de possessione. ¶ In ea. ibi: plerunq; i. regulariter. ¶ In ea. in fi. no. bñ istā gl. magistrā q̄ te docet quot sint remedia tā de iure ciuili quā de iure pretо. introducta ad auocādā possessionē nostrā apud alios cōstituta. Cui adde aliud remedium. l. si coloni. C. de agri. ꝛ cēsi. li. xj. ¶ In gl. ij. rubrice ibi: respōdeo solēnitatis. de his etiā no. in ti. eo. in prin. et hec rōsio est satis bona: ꝛ etiā sequēs. ꝛ tene quā vis. ¶ In ea. ibi: inter duos reddi. † Sed quomodo cognosces interdictū ab edicto. dic qō interdicta sunt oīa verba q̄ in hoc libro ponunt. Et hoc sine dubio. vt. s. de in diē adiec. l. imperatores. sz si inuenies aliqō extra hunc librū. dic qō illud dr interdictū cuius vba sunt. phibitiua aut imperatiua de aliq̄ faciēdo vel nō faciēdo. ꝛ ita inuenies in q̄libet. verba aūt edicti nec imperāt nec vetāt: sz post factū ppositū statuit edictū qd iuris esse debeat. de q̄. s. de ope. no. nū. l. j. in prin. ꝛ Bar. ibi lz nō ita clare. pbāt hec cognitio ꝛ differentia. insti. eo. in prin. cōiuncto. ꝯ. sunt tñ. ¶ In ea. ibi: licet q dā dicāt ꝛ male. nam lz actiōn factū loco cuiuslibet interdicti posset proponi: nō tamē est sublatū remediū interdicti: vt. l. pretor. ꝯ. nōnulli. s. de ope. no. nun. vbi est casus. vñ pōt agere quis quocūq; ipsorū remediorū velit: vt. j. de re. iur. l. nemo ex his. ꝯ. quoties. ꝛ j. vti pos. l. j. ꝯ. restituēde. vin l. pe. ꝯ. cum pretor. j. ne. vis fiat ei. ¶ Non obst. l. pe. ꝛ fin. C. eo. qz ibi negatur posse interdictum propom.

Videamus. Pro summario intellectu legis diuide in gn q̄ ptes. In prima ponit. p qb⁹ rebus sunt ppōsita interdicta. In secūda ad qd cōpētat. p illis eisdē rebus. In tertia cuius tpis in interdicto cōsideraf possessio. In q̄rta nunqd interdicta sint realia vel psonalia mere. In quinta ꝛ vlti. quato tpe finiatur. Et istud sit p summario intellectu: qz hec lex nō recipit ꝯgruā summationē. ¶ In tex. ibi: aut publicorū. huic videtur contra. j. de iur. l. sane. vbi ad priuatas causas accommodata sunt interdicta. nō aūt ad publicas. ¶ Sed solue qō illud est restringēdū ad interdictum vti possidetis ꝛ vtrobi. ꝛ plura alia q̄ cōtinēt solā vtilitatē priuatorū: tñ multa alia cā publici iuris introducta sunt vt hic. ꝛ ita solunt gl. ibi: ꝛ bene.

1 ¶ Interdicto vñ vi agi nō potest nisi cōtra spoliatorē.

1 **Interdicta.** Ibi: videant cōcepta. hoc est ꝛ rū † pterq̄ in interdicto vñ vi: cuius verba sunt in personā scripta: nec pōt agi illo interdicto nisi cōtra spoliatorē: vt. j. de vi ꝛ vi ar. l. cū a te. lz de iure canoni. si possessio pueniſſet ad immediatū successorē male fidei: posset ille successor cōueniri sicut expulsor: sz nō illo interdicto. sz cōditione ex canone reintegranda. iij. q. j. ꝛ. c. sepe. extra de resti. spoliato. hic: vt ibi per Innocē. ꝛ Jo. an.

Interdictorū. Hic ponit aliasub diuisio. interdictor ꝛ est multū clara. ꝛ nō pōt summari. ꝛ iō diuide eā p ptes q̄ clare sūt. ¶ In tex. ibi: vel officij tue di cā dicit gl. qō homini dz: vt. l. seruo ea lege. s. de ser. expor. ꝛ de hoc no. j. de libe. homi. exhi. l. iij. ꝯ. si qs eū. in gl. gemina. ꝛ. s. de inoffi. testa. l. fi. in gl. ver. pietatis. Et quot modis sumaf officiū. dic vt. l. j. s. de iur. om. iudi. Et facit iste text. ad. q. naturalē. in l. vt vim. no. per Guliel. s. de insti. ꝛ iure.

1 ¶ Sententia lata in petitorio an pariat exceptionē in possessorio.

2 Sētētia lata in mero possessorio nō p̄iudicat in petitorio.

3 Quedam interdicta etiam ad rem familiarem pertinētia sapiunt causam proprietatis.

4 De filiatione qualiter inquiri possit aliter quam per quasi possessionem.

Quedam interdicta.

¶ Interdicta de qb⁹ fit hic mētio nō sunt solēmodo possessoria. sed ꝓprietatis cām cōtinēt. h. d. ¶ Et enim quero quare ista interdicta dicant cōtinere cām ꝓprietatis. ꝛ dic qz cū ago interdicto de itinere. actuq; priua. ex primo capite illius interdicti habeo necesse ꝓbare ꝓprietatē. vt. l. iij. ꝯ. hoc aūt. j. de itine. actuq; priua. ꝛ cū ago de loco sacro vel religioso nō attendit possessio agentis: qz sacrū vel religiosum possidere nō possum sed attenditur dominium vel quasi. qz cōm veritatem pro prietatem habere non possumus: vt insti. de re. diui. ꝯ. nullius. ꝛ ista fuit snīa glo. hic in verbo. De liberis. ¶ † Sc̄o est videndū an snīa lata in petitorio pariat exceptionē in possessorio: ꝛ gl. hic tz qō sic: ꝛ bñ. ¶ Cōtrariū no. in. l. incerti. dic vt per Bar. ¶ † Ecōuerso aūt sententia lata in mero possessorio nō p̄iudicat in petitorio: vt per Bar. in. l. naturaliter. i. ꝯ. nihil cōe. s. de acq. pos. ꝛ in. l. incerti. C. de interd. dic vt in q̄libet ea⁹ no. ¶ In tex. ibi. Veluti de itin. actuq; priua. ꝛ similia de quibus dictū est supra. † Unde cōclude qō quedam interdicta etiā ad rem familiarem ꝓtinētia : sapiunt causam ꝓprietatis. Et qualiter in eis fiet missio contra cōtumacē. Vide in spe. de primo ꝛ secūdo decre. ꝯ. videdū versi. Itē q̄rit in. iij. colum. in secunda parte. ¶ In glos. maiori ibi. Item effectus. Cōclusio ergo gl. est qō ista interdicta q̄ sapiūt ꝓprietatis causam: sapiūt in duobus. Primo qz in ꝓcessu oportet examinari causam dominij: ꝛ q̄ri de ipso dominio vel quasi. Secūdo in effectu: qz sententia lata in tali possessorio finit etiā meram causam ꝓprietatis ex quo de ꝓprietate oportet principaliter inquiri in examinatione cause plenarie. Sed quomodo poterit ingri † de filiatione aliter quā per quasi possessionē. Cum hec q̄stio possessoria sapit causam proprietatis: dic vt no. in. l. j. C. q̄. bo. vbi glo. ponit qualiter probatur filiatio. ꝛ no. in. l. filium. ꝯ. de his qui sunt sui vel alie. iur. per Bar. Innocē. ꝛ Joā. an. in. c. michael extra de fil. presby.

1 ¶ Emptor cui per venditionem fuit tradita possessio ꝛ p cōsequēs absolutus ꝛ liberatus fuit ab obligatione qua venditor ipse erat astrictus ad tradendū si cadit a possessione non debet contra venditorem habere recursum.

2 Interdictum recuperande potest ex vno facto esse in psona defuncti ꝛ ex eodē cōmisso in personam heredis cōpetit interdictum adipiscende.

3 Dictio sub pōt exponi id est post: ꝛ de dictiōe ante ꝛ post.

Hec aūt. ibi. Ante nō sunt nacti possessionē. Cū igit questio ex. l. edicto diui adriani. sit mere possessoria adipiscēde possessionis bonorū q̄ possidebant ꝑ defuncti tēpore mortis sue. Caueat institutꝰ heres aut alter cui bñficiū illius legis patrocinat. vt mortuo testatore si possessionē rerū fuit adeptus. ꝛ cecidit ab ea. non intentet bñficiū illius legis qz succūbet. Et idē dicas in quolibet alio

1 cui cōpetit possessoriū adipiscende. tene menti. † Idē dicas in emptore cui p vēditionē fuit tradita possessio. ꝛ per cōsequēs liberatus fuit de obligatione q̄ vēditor: erat astrictus ad tradendū: qz si cadit a possessione. nō dz cōtra vēditorem habere recursum vt tradat: etiā si ad ipsum vendito rē possessio fuisset reuersa: qz obligatio iam extincta p satisfactionē: non reuiuiscit vt. j. de verbo. obli. l. inter stipulātē. ꝯ. sacrā. sed alio remedio opus est de quo plene supra de cōtrahen. emp. l. si cū fundū. ꝛ glo. in. l. ab emptione. s. de pac. ¶ In tex. ibi. Quod est de pignoribꝰ. s. inuectis ꝛ illatis a colono in prediū rusticū sibi locatū ꝛ postea trāslatum in alios: naz contra illos alios agitur interdicto saluiano: nō aūt intelligas de inuectis ꝛ illatis per inquilinū in prediū vbanū: qz contra possessores illorū pignorū inuectorū non

2 cōpetit saluianū: vt. l. certi iuris. C. loca. quod nota. ¶ † In tex. ibi ex hoc eodē gñe. s. adipiscende possessionis ꝛ sic ptz qō in psona defuncti potest esse interdictū recuperande ex vno facto ꝛ ex eodē cōmisso in psonā heredis cōpetit interdictū adipiscēde: nec mirū qz possessio nunq̄ fuit hereditatis: ꝛ p cōsequens nō trāsiuit in heredē: vt. l. j. ꝯ. sceuola. j. fi qs testa. li. es. inf. fue. ꝛ iō nimirū si defuncto cōpetit possessoriū recuperāde: heredi aūt adipiscēde. ¶ In vsi. recuperāde ibi sub hoc titulo. gl. exponit. i. post hūc titulū: ꝛ bñ qz alr dictū iurisconsulti saluari nō posset: qz ī hoc tit. nihil ponit de interdicto recuperāde nisi vt ponit hec litera. ¶ Iste tex. allegatur qō si testis dicit q̄dā fuisse cōmissa sub domū vel sub palatiū: qō cā vitande cōtrarietatis: illud † sub exponit pro post: si post domū seu palatiū apparēt illa fuisse cōmissa. Et idem in testibus qui dicūt aliquid fuisse cōmis

Universidad de Deusto
Biblioteca

sum ante nuptias vel post: ꝛ ante guerrā vel post: vt no. s. si cer. peta. l. ii. in. ꝯ. creditū. ¶ In gl. ff. ibi: vt est interdictū ne vis fiat ei. hoc exēplū est optimū: nā p̄illud ꝓinterdictuꝫ violentiā passo subuenit tripliciter. Primo quando nō est admissus vt iudex iussit. Secundo qñ turbat in possessiōe. Tertio quādo fuit expulsus: vt reponat in possessionē. Et sic illud interdictū prouidet vt miss⁹ possit adipisci ꝛ si per dicit: debeat restitui: ꝛ si turbat: debeat manuteneri: ꝛ sic dici illud interdictū posse nedū duplex: ſꝫ etiā triplex.

1 ☞ Possessor malefidei tenetur de fructibus ante litis contestationem perceptis.

Interdictis. ¶ In tex. ibi: exin der̄o habetur. ſ. ad uersus bonefidei possessorē: ꝛ hoc tollit ℨ iuꝰ: nā ad uersus malefidei habeꝫ rō fructuū incōtinēti: ex q̄ possessor fuit possessionē adept⁹: vt. l. i. ꝯ. ex die. ℨ. de vi ꝛ vi arma. Et iō nō est verū qō gl. magna hic dicit q̄ special̄ſit in illo interdicto: ſꝫ solū vim faciā inter bonefidei ꝛ malefidei possessorē lite cōtestata. ¶ Nota glo. finalē q̄ est magistra. ¶ In gl. i. ibi. Et lis in eis interdictis cōtestata. vhoc ꝓcedit cōtra bonefidei possessorē. sed ℨ malefidei nō exigit̄ cō testatio cū teneat̄ de fructibus añ litē contestatā ꝓceptis ℨm Jaco. de rauē. de q̄ ꝑ Ex. C. de rei vēdi. l. certū. ¶ In gl. ij. ibi. Que est contra: imo nō est cōtra: nec est in contrario quicq̄ ſpeciale: qm̄ ibi agebatur ꝓtra violētū ꝛ si cōtra malefidei possessorē: merito ex die illa violētie habeꝫ ratio fructuū. Et eodē modo respondeꝫ ad cōtrariū sequēs. ¶ In ea. ibi q̄ omnia p̄sonalia sunt subaudi semper in rē scripta vt vidisti in. l. i. ꝯ. eo. ¶ In ea. ibi: ex die ꝓtestatelitis: ꝛ etiā tenet̄ ꝑpter malam fidē si de ea. pbari pōt. ¶ In ea. ibi: tertia q̄ in loco. hec bona per quā patet q̄ glo. dānat opi. illorū q dicūt q̄ hodie sublata sunt interdicta. Potes etiaꝫ dicere q̄ hec gl. cōcludit oppositū: dum dicit q̄ in loco interdictorū actio in factū est inducta: ꝛ si ita senſit dixit male: q̄tenus senſisset q̄ actio in factū esset exclusiua interdictorū: vt. dixi. ſ. eo. in glo. i. Rubrice. vnde in hoc est falsum vt ibi dixi. ¶ In ea. ibi: qō oīa reddanꝫ ex parte vtriuſq; ℨm ℨy. ꝛ bene: ꝛ hoc tollit cōtrarium. ſ. titu. ij. l. i. ꝯ. fin. vbi quantum ad legentē nō redditur penaliter: ꝛ sic loquit gl. hec: sed quo ad conuentum: bene est pena: vt. d. l. ſ. ti. iiij. et de his regulis no. C. eo. l. incerti iuris.

Interdicta. Illa sunt interdicta noxa lia q̄ ob delictū subiectoꝝ potestati nostre ℨ nos intendunt: ꝛ debet sua impensa opus tollere dñs qō seruus facit vi aut clam. ꝛ si sua impensa opus tollere nō vult: patī dz vt tollat ꝛ noxe cedere pz: ꝛ si pati non vult: nec opus tollat factum per seruū: debet cōdemnari dñs quatenus in dex̄ estimabit̄ ac si ipse dom⁹ opus feciſſet. h. d. ¶ Vel sic. Interdicta cōtra dñm possunt ꝓponi. Et quando ꝛ quid in condēnatione verset: et quale officium iudicis sit: hac. l. exprimitur.

¶ Quorum bonorum. Rubrica.

¶ Sup rubrica. Practicā huiꝰ ti. ꝛ sequētis vide in Spe. de testa. ℨ. nunc dicēdū restat in. i. ꝛ. ij. col. i. iiij. ꝑte. ¶ In gl. rubrice. ibi: quod solum istud inuenit. Nota bñ q̄ nullū interdictum vniuersale inueniꝫ nisi interdictū quorū bonoꝝ. Et est rō quare hoc est vle: qr ad vniuersitatē etiā exercet: vñ per interdictū quoꝝ bonoꝝ auocare possum⁹ vniuersaliter oīa bona ꝛ singulas res: vt patet hic in. l. i. ℨ. i. sicut ꝑ petitionē hereditatis directā auocare ꝓssumus hereditatē totā ꝛ etiā rē minimā: vt. l. ij minimā. ſ. de peti. heredi.

1 ☞ Testes dicentes q̄ viderūt aliquē possidere intelligūtur deposuisse de possessione naturali: ꝛ non de ciuili.
2 Error iustus ꝛ sufficiēs ad vsucapionē incipiendā seu inducendam et perficiendā. et nu. 4.
3 Interdictū quorū bonorū ꝓponitur contra eum q ui iusto errore ductus vsucepit.
4 Malafides autoris singularis nocet successori ad impediē dam vsucapionem.

Ait prætor. Hic Vlpianus refert vba p̄toris: ꝛ iō nō pōt summari. Et exceptiones ad excludendū hoc interdictū forma vt in ſpec. de positio. ℨ. x. ſequit. v. hoc q̄q; i. ℨ. col. in. ſ. p te. ¶ In gl. i. in fi. ibi: in rubrica. ꝛ pz in. l. i. C. e. ¶ In gl. Subaudi bonoꝝ ibi: factū denotat. nota hoc ꝑ ☞ testibus dicētib⁹ q̄ viderūt aliquē possidere: nā de possessiōe naturali q̄ facti est ꝛ factū notat: intelligūtur deposuisse: nō aūt de ciuili q̄ nō cadit i senſu ſꝫ solū in iudiciū rōnis: de quo in. l. ſtipulatio ista. ℨ. hec quoq; ℨ. de verb. oblig. ꝛ ibi dixi post gl. ꝛ Bar. ꝛ facit optime. l. i. ℨ. fi vir. ſ. de acqr. pos. ¶ In ea. ibi. ℨ. fine decretalis. hec bonoꝝ pos. decretalis recessit ab aula: nō essi est necesse q̄ iudex bonoꝝ possessionē decernat: ſꝫ sufficit q̄ agnoscat cōra eo: vt. l. ſi. C. q admit. ꝛ etiā si sit bonoꝝ possessio ℨtabulas: vt no. gl. in. l. ſi. ℨ. j. q̄ nō est alibi. C. de cura. furio. ¶ In gl. Sed cū possidere. ibi. l. nō solū. ℨ. qō vulgo. iustus ergo ☩ error: sufficit ad vsucapionē incipiendā seu inducendam ꝛ pficiendam: ꝛ tūc perficit titulo illo generali ꝑ suo: vt. d. ℨ. quod vulgo. ꝛ eo. tit. l. celſus. ¶ ☩ Sz attēde bñ qr tenēdo q̄ istud interdictū ꝓponat cōtra eum q vsuceperit iusto ☩ errore ductus: est hic casus peregrinus q̄ ſꝫ iustus ☩ error ad vsucapionē triennalē ꝛ lōgi tēporis inducēdā ꝛ pficiēdā sufficiat: vt dictū est: tamē nō sufficit ad excludendū interdictū quoꝝ bonoꝝ: vt ergo vsucapiens excludat. oportet q̄ vsuceperit titulo singulari: puta ꝑ emptore vel ꝓ donato vel alio sili. Sed illa sentētia nō est vera: qr siue titulo putatiuo: siue titulo vero vsucaptū sit: ℨ talē vsucapientē hoc interdictū nō cōpetit: qr est adipiscende possessionis: vt. ſ. ℨ. ꝓximo. vñ agēti obstaret illa exceptio: dolo facis ꝛc. de qua in. l. dolo. ſ. de excep. doli. ꝛ ibi dixi in tex. ꝛ gl. ꝛ in regula iuris dolo. de regu. iu. in ea. ibi: ☩ rejoic vsucaptū. hec nō est bona solutio ꝛ ista gl. est ſupflua: ꝛ dicnō vsucaptū a tertio sed a ꝯuento vel etiā si fuit vsucaptū a tertio dic q̄ loquit de vsucapiōe rei mobilis: ꝛ ꝑ cōſequēs agens nullū hz dominiū: merito nō intentat hoc interdictū: ꝛ iste est verus intellectus huius litere. ſ. q̄ bonoꝝ possessori dat hoc interdictum cōtra possidētē de bonis olim hereditatis ꝓ hērede aut ꝑ possessore. Sz tunc illud qō petit nō est vsucaptū nec ꝓscriptū qr tūc repellit agens interdicto: sicut repellitur agens publiciana ad rē q̄ vsucapta aut ꝓscripta est: vt. l. i. ℨ. de publicia. ¶ In ea. ibi: licet q alienat. malā fidē habeat hoc iure antiquo: ſꝫ hodie ☩ malafides autoris singularis nocet successori ad impediē dam vsucapionem. ¶ In ea. ibi: qō oīa reddanꝫ ex parte vtriuſq; ℨm ℨy. ꝛ bene: ꝛ hoc tollit cōtrarium. ſ. titu. ij. l. i. ꝯ. fin. vbi quantum ad legentē nō redditur penaliter: ꝛ sic loquit gl. hec: sed quo ad conuentum: bene est pena: vt. d. l. ſ. ti. iiij. et de his regulis no. C. eo. l. incerti iuris.

Interdicta. Illa sunt interdicta noxalia q̄ ob delictū subiectoꝝ potestati nostre ℨ nos intendunt: ꝛ debet sua impensa opus tollere dñs qō seruus facit vi aut clam. ꝛ si sua impensa opus tollere nō vult: patī dz vt tollat ꝛ noxe cedere pz: ꝛ si pati non vult: nec opus tollat factum per seruū: debet cōdemnari dñs quatenus in dex̄ estimabit̄ ac si ipse dom⁹ opus feciſſet. h. d. ¶ Vel sic. Interdicta cōtra dñm possunt ꝓponi. Et quando ꝛ quid in condēnatione verset: et quale officium iudicis sit: hac. l. exprimitur.

¶ Quorum bonorum. Rubrica.

¶ Sup rubrica. Practicā huiꝰ ti. ꝛ sequētis vide in Spe. de testa. ℨ. nunc dicēdū restat in. i. ꝛ. ij. col. i. iiij. ꝑte. ¶ In gl. rubrice. ibi: quod solum istud inuenit. Nota bñ q̄ nullū interdictum vniuersale inueniꝫ nisi interdictū quoꝝ bonoꝝ. Et est rō quare hoc est vle: qr ad vniuersitatē etiā exercet: vñ per interdictū quoꝝ bonoꝝ auocare possum⁹ vniuersaliter oīa bona ꝛ singulas res: vt patet hic in. l. i. ℨ. i. sicut ꝑ petitionē hereditatis directā auocare ꝓssumus hereditatē totā ꝛ etiā rē minimā: vt. l. ij minimā. ſ. de peti. heredi.

1 ☞ Testes dicentes q̄ viderūt aliquē possidere intelligūtur deposuisse de possessione naturali: ꝛ non de ciuili.
2 Error iustus ꝛ sufficiēs ad vsucapionē incipiendā seu inducendam et perficiendā. et nu. 4.
3 Interdictū quorū bonorū ꝓponitur contra eum q ui iusto errore ductus vsucepit.
4 Malafides autoris singularis nocet successori ad impediē dam vsucapionem.

Ait prætor. Hic Vlpianus refert vba p̄toris: ꝛ iō nō pōt summari. Et exceptiones ad excludendū hoc interdictū forma vt in ſpec. de positio. ℨ. x. ſequit. v. hoc q̄q; i. ℨ. col. in. ſ. p te. ¶ In gl. i. in fi. ibi: in rubrica. ꝛ pz in. l. i. C. e. ¶ In gl. Subaudi bonoꝝ ibi: factū denotat. nota hoc ꝑ ☞ testibus dicētib⁹ q̄ viderūt aliquē possidere: nā de possessiōe naturali q̄ facti est ꝛ factū notat: intelligūtur deposuisse: nō aūt de ciuili q̄ nō cadit i senſu ſꝫ solū in iudiciū rōnis: de quo in. l. ſtipulatio ista. ℨ. hec quoq; ℨ. de verb. oblig. ꝛ ibi dixi post gl. ꝛ Bar. ꝛ facit optime. l. i. ℨ. fi vir. ſ. de acqr. pos. ¶ In ea. ibi. ℨ. fine decretalis. hec bonoꝝ pos. decretalis recessit ab aula: nō essi est necesse q̄ iudex bonoꝝ possessionē decernat: ſꝫ sufficit q̄ agnoscat cōra eo: vt. l. ſi. C. q admit. ꝛ etiā si sit bonoꝝ possessio ℨtabulas: vt no. gl. in. l. ſi. ℨ. j. q̄ nō est alibi. C. de cura. furio. ¶ In gl. Sed cū possidere. ibi. l. nō solū. ℨ. qō vulgo. iustus ergo ☩ error: sufficit ad vsucapionē incipiendā seu inducendam ꝛ pficiendam: ꝛ tūc perficit titulo illo generali ꝑ suo: vt. d. ℨ. quod vulgo. ꝛ eo. tit. l. celſus. ¶ ☩ Sz attēde bñ qr tenēdo q̄ istud interdictū ꝓponat cōtra eum q vsuceperit iusto ☩ errore ductus: est hic casus peregrinus q̄ ſꝫ iustus ☩ error ad vsucapionē triennalē ꝛ lōgi tēporis inducēdā ꝛ pficiēdā sufficiat: vt dictū est: tamē nō sufficit ad excludendū interdictū quoꝝ bonoꝝ: vt ergo vsucapiens excludat. oportet q̄ vsuceperit titulo singulari: puta ꝑ emptore vel ꝓ donato vel alio sili. Sed illa sentētia nō est vera: qr siue titulo putatiuo: siue titulo vero vsucaptū sit: ℨ talē vsucapientē hoc interdictū nō cōpetit: qr est adipiscende possessionis: vt. ſ. ℨ. ꝓximo. vñ agēti obstaret illa exceptio: dolo facis ꝛc. de qua in. l. dolo. ſ. de excep. doli. ꝛ ibi dixi in tex. ꝛ gl. ꝛ in regula iuris dolo. de regu. iu. in ea. ibi: ☩ rejoic vsucaptū. hec nō est bona solutio ꝛ ista gl. est ſupflua: ꝛ dicnō vsucaptū a tertio sed a ꝯuento vel etiā si fuit vsucaptū a tertio dic q̄ loquit de vsucapiōe rei mobilis: ꝛ ꝑ cōſequēs agens nullū hz dominiū: merito nō intentat hoc interdictū: ꝛ iste est verus intellectus huius litere. ſ. q̄ bonoꝝ possessori dat hoc interdictum cōtra possidētē de bonis olim hereditatis ꝓ hērede aut ꝑ possessore. Sz tunc illud qō petit nō est vsucaptū nec ꝓscriptū qr tūc repellit agens interdicto: sicut repellitur agens publiciana ad rē q̄ vsucapta aut ꝓscripta est: vt. l. i. ℨ. de publicia. ¶ In ea. ibi: licet q alienat. malā fidē habeat hoc iure antiquo: ſꝫ hodie ☩ malafides autoris singularis nocet successori ad impediē dam vsucapionem.

Ait prætor. Hic Vlpianus refert vba p̄toris: ꝛ iō nō pōt summari. Et exceptiones ad excludendū hoc interdictū forma vt in ſpec. de positio. ℨ. x. ſequit. v. hoc q̄q; i. ℨ. col. in. ſ. p te. ¶ In gl. i. in fi. ibi: in rubrica. ꝛ pz in. l. i. C. e. ¶ In gl. Subaudi bonoꝝ ibi: factū denotat. nota hoc ꝑ ☞ testibus dicētib⁹ q̄ viderūt aliquē possidere: nā de possessiōe naturali q̄ facti est ꝛ factū notat: intelligūtur deposuisse: nō aūt de ciuili q̄ nō cadit i senſu ſꝫ solū in iudiciū rōnis: de quo in. l. ſtipulatio ista. ℨ. hec quoq; ℨ. de verb. oblig. ꝛ ibi dixi post gl. ꝛ Bar. ꝛ facit optime. l. i. ℨ. fi vir. ſ. de acqr. pos. ¶ In ea. ibi. ℨ. fine decretalis. hec bonoꝝ pos. decretalis recessit ab aula: nō essi est necesse q̄ iudex bonoꝝ possessionē decernat: ſꝫ sufficit q̄ agnoscat cōra eo: vt. l. ſi. C. q admit. ꝛ etiā si sit bonoꝝ possessio ℨtabulas: vt no. gl. in. l. ſi. ℨ. j. q̄ nō est alibi. C. de cura. furio. ¶ In gl. Sed cū possidere. ibi. l. nō solū. ℨ. qō vulgo. iustus ergo ☩ error: sufficit ad vsucapionē incipiendā seu inducendam ꝛ pficiendam: ꝛ tūc perficit titulo illo generali ꝑ suo: vt. d. ℨ. quod vulgo. ꝛ eo. tit. l. celſus. ¶ ☩ Sz attēde bñ qr tenēdo q̄ istud interdictū ꝓponat cōtra eum q vsuceperit iusto ☩ errore ductus: est hic casus peregrinus q̄ ſꝫ iustus ☩ error ad vsucapionē triennalē ꝛ lōgi tēporis inducēdā ꝛ pficiēdā sufficiat: vt dictū est: tamē nō sufficit ad excludendū interdictū quoꝝ bonoꝝ: vt ergo vsucapiens excludat. oportet q̄ vsuceperit titulo singulari: puta ꝑ emptore vel ꝓ donato vel alio sili. Sed illa sentētia nō est vera: qr siue titulo putatiuo: siue titulo vero vsucaptū sit: ℨ talē vsucapientē hoc interdictū nō cōpetit: qr est adipiscende possessionis: vt. ſ. ℨ. ꝓximo. vñ agēti obstaret illa exceptio: dolo facis ꝛc. de qua in. l. dolo. ſ. de excep. doli. ꝛ ibi dixi in tex. ꝛ gl. ꝛ in regula iuris dolo. de regu. iu. in ea. ibi: ☩ rejoic vsucaptū. hec nō est bona solutio ꝛ ista gl. est ſupflua: ꝛ dicnō vsucaptū a tertio sed a ꝯuento vel etiā si fuit vsucaptū a tertio dic q̄ loquit de vsucapiōe rei mobilis: ꝛ ꝑ cōſequēs agens nullū hz dominiū: merito nō intentat hoc interdictū: ꝛ iste est verus intellectus huius litere. ſ. q̄ bonoꝝ possessori dat hoc interdictum cōtra possidētē de bonis olim hereditatis ꝓ hērede aut ꝑ possessore. Sz tunc illud qō petit nō est vsucaptū nec ꝓscriptū qr tūc repellit agens interdicto: sicut repellitur agens publiciana ad rē q̄ vsucapta aut ꝓscripta est: vt. l. i. ℨ. de publicia. ¶ In ea. ibi: licet q alienat. malā fidē habeat hoc iure antiquo: ſꝫ hodie ☩ malafides autoris singularis nocet successori ad impediē dam vsucapionem.

Hoc interdictum. Hoc interdictum adipiscēde possessionis est: ꝛ ad vniuersitatē bonoꝝ: ꝛ ad res singulares ꝓtinet. h. d. ¶ In tex. ibi. Restitutoriū. q. d. nō ꝓhibitoriū vel exhibitoriū. vt sic sibi ipsi non contradicat legislator. ¶ In tex. ibi. Non ad singulas res. subaudi tm: ꝛ ita dixit hic glo. ꝛ bñ. ¶ In glo. fi. ibi. ℨ. de furtis. l. hoc amplius ꝛ. l. sequē. solue vt ibi. vel teneas solutionem huius glo.

1 ☞ Interdicto quorū bonorum non tenentur debitores hereditarij: sed tantum corporū possessores.
2 Debitores annui soluere denegantes tenentur interdicto quorum bonorum.

Interdicto. ☩ Hoc interdicto non tenent debitores hereditarij: ſꝫ rerū corporaliū possessores. h. d. ¶ Dixit tm Inno. debitores hereditarios solutionē denegātes: posse cōueniri officio iudicis. de restitutio. ſpo. c. in literis. ☩ Et vbi sunt debitores annui: tūc qr in eis habeꝫ quoddā ius reale: ad hoc ꝛ ipsi tenenꝫ hoc interdicto si soluere denegāt vt sic heres adipiscaꝫ possessionē istius iuris qō erat apud defunctū: de q̄ ꝑ ℨy. in. l. si certis ānis. C. de pac. vbi ōt indifferēter debitores hereditarios nō teneri de iure ciuili: ꝑ hāc literā: ſꝫ secus sit de iure canonico. vt extra. de elect. c. ꝙrelā. Et dicit q̄ illa decretalis ōt q̄ aduerſ⁹ q̄relā. loc⁹ est q̄rele.

¶ Quorum legatorum. Rubrica.

¶ Forma libelli in hoc interdicto in Spe. de testa. ℨ. nunc dicēdū. ver. verū. qr frequēter in vlti. colum. in. iiij. parte.

1 ☞ Jus dicere sibi ipsi nemo debet. et nu. 2.

Hoc interdictū. Interdictum hoc adipiscēde possessionis est. ꝛ cōpetit heredi contra occupantem legatum autoritate ꝓpria. h. d. ¶ Vel sic. Nemo ☩ sibi ipsi ius debet dicere occupando etiam quod suus est. h. d. ¶ In tex. ibi: non ex voluntate heredis. ꝛ post aliā hereditatē: alias nō diceretur volūtate heredis occupasse: vnde voluntas heredis requiritur eo tempore quo quis heres exiſtit. ℨ bi occupauit. ante aditam hereditatē vel post: et ante ꝛ ante possessionē apprehensam per heredē: nā si postq̄ apprehensa esset: non cōpetit hoc interdictū: qr est interdictū adipiscēde ex regula tradita. ℨ. tit. ij. l. ij. ℨ. adipiscēde possessionis. Et iō etiā heres velut spoliat⁹ ageret interdicto recuperande: vt plene no. in. l. nō est dubiū. C. de leg. ¶ In tex. ibi: nō sibi ipsi ius dicere. hoc fallit si testator dedit licētiā legatario ꝓpria autoritate accipiēdi: vt vidi in multis testamentis: vt no. in. l. titia. la. j. ℨ. j. de leg. ij. ꝛ ibi dixi. ¶ In tex. ibi: ab herede petere. ista petitio est necessaria qñ est certū de lege falcidia: aut dubitat. Sed vbi esset certū qō lex falcidia nullatenus imminēret: hoc casu ſꝫ legatarius occupasset legatū autoritate ꝓpria: tū heres agēs hoc interdicto qō est adipiscende: repelleretur illa exceptione dolo facis: ꝛ hoc fuit de mēte glo. ꝛ bene vt probatur. ℨ. ꝓxi. sequitur. ℨ. rediguntur.

☞ Occupata per legatarios cōtra voluntatē heredis redigunturſin corpore patrimonij hereditarij: sed conuenire possunt heredes a legatarijs post reductionem.
2 Exceptio dolo facis admittitur contra heredez vbi heres vſurus est beneficio legis falcidie si constat.

Rediguntur. ☩ Occupata per legatarios cōtra volūtatē heredis: i corpore patrimonij hereditarij redigūtur: sed post reductionē: possunt heredes a legatarijs cōuenri. h. d. ꝛ iste est ver⁹ intellectus. ¶ In prima gl. ad finē no. igit bñ qō ſꝫ qs sit restitutus ꝛ incontinēti cōuento: tamen si cōuentus hz exceptionē ꝛnō opponit: debet cōdēnari agenti: qr iudex nō dz ſupplere: licet potētia supplendi pertineat ad iudicem eo casu quo ex actis apparet agentē experiri sine actione: vt C. de trāſac. l. vbi pactū. in glo. magna. vbi vero est necesse ius exceptionis ꝛ replicationis obiicere: ps dz opponere: ꝛ alr nō iuuatur: vt. C. de trāſac. l. siue apud acta. ¶ In gloſſ. magna ibi: sed ibi erat hereditas adita. ꝛ possessio per heredē apprehēſa: merito legatari⁹ autoritate ꝓpria ipsam occupās ꝓpriaꝫ iure suo: de quo in. l. extat. ℨ. qō me. cau. ꝛ ibi ꝑ Guli. ¶ In ea. ibi: ius in re. ſ. aliena. ¶ In ea. l. a titio. dic hoc est verū si possessio erat apprehēſa ꝑ heredē als caderet a iure suo. vt. d. l. nō est dubiū. C. de leg. ¶ In ea. ibi: aliꝫ dicūt ꝛ male. ¶ In ea. ibi. d. l. dolo. qr si cōuētus parat⁹ est incōtinēti ꝓbare de iure suo: adiē cum simus in interdicto adipiscende: secus si ad hoc nō offerat se paratū: vt. l. iij. C. de edic. di. adri. tol. ꝛ. ℨ. tit. j. l. i. in prin. ¶ In ea. ibi vt. C. eo. l. i. in prin. ꝛ in fi. vbi ☩ ergo heres non est vſurus būficio legis falcidie ꝛ cōſtat admittitur cōtra eū hec exceptio dolo facis. secus si non constat nec̄ constare potest de proximo.

Hoc interdictū. Hoc interdictuz tuet heredē ꝛ heredis ꝓhere dē ꝛ vniuersales ꝛ ceteros successores. h. d. ¶ Tuetur tñ di uersimode: qr aliter tuetur successorem de iure ciuili: ꝛ aliter successorem de iure prętorio. vt no. C. de bo. poſ. scōs tabu. l. ij. ¶ In tex. ibi: edicti. i. interdicti.

1 ☞ Actiones plures qñ alicui ex vno facto competunt ꝛ plures agendi forme non possunt plures cumulari: nec potest ex vna, intētata, alia intentari nisi in eo quod ꝓplus est.

Quia autem. Ubi ex facto rei cātur incerti tudo actionis ꝓponende cū plures cōpetunt: potest actor simul plures ꝓponere pōt p testādo ex altera velle se ius suū cōſequi. h. d. ¶ Ubi autē talis incertitudo non causaretur ex facto rei sed aliunde: tūc cogeretur agens exprimere quā actionē vellet intenta re de q̄ ℨ. Inno. in. c. cōſtitutus. de in integ. resti. ꝑ Dyn. in regula nullus pluribus. de reg. iur. in. vi. Et intellige qō tenet nomē actionis exprimere nō signanter dicēdo: actionē ex vendito vel ex locato ꝓpono: sed demōſtrando signanter factū ex q̄ certa ꝛ determinata species actionis resultet vt. l. edita. C. de eden. ꝑ doc. sic intelligit̄. l. vlti. C. de interdic. q̄ dicit actionē exprimere in libello: nā dz intelligi. i. factuz signāter exprimere: ex quo resultet necessario nomē actionis de quo in. d. l. edita. ℨ. de edē. ꝛ not. bñ hec. qr vera ſunt.

1 ¶ In gl. in ver. cōſeq. ibi: Sol. ꝑm Alco. Conclude qō ☩ vbi ex vno facto alicui cōpetūt plures actiones ꝛ plures agendi forme: nō possunt plures cumulari: nec pōt ex vna intētata: alia intētari: nisi in eo qō ꝓplus est. vt. l. q seruū. ſ. de act. ꝛ obli. ꝛ. l. cū ex vno. e. tit. ꝛ. l. nemo. la. ij. ℨ. quoties. ff. de reg. iur. ℨ. Sz vbi actor nō pōt esse certus quā actionē intentet: ꝛ cū plures cōpetere possint: habet locum hec. l. vt vna ꝓponatur protestando ꝛ reseruando de alterius iure. h. d.

1 ☞ Interdictū quorum legatorum non competit contra donatarium causa mortis: sed contra legatarium sic pro ea parte quam tenet iure prælegati.

2 ℨ Possessionē rei hereditarie pōt autoritate propria ingredi heres vel etiā legatarius ꝑ ea parte quā capit vt heres.
3 Filius institutus in re certa habetur loco legatarij ꝓterquā quo ad excludendum querelam.
4 Heres iussus tradere legitimam filio si non tradit ꝓriuat toto iure suo.

Si quis ex. Cessat hoc interdictū cōtra donatariū mortis cā. qz ꝓtio legis falcidie apud heredē remanet ipso iure. h. d. ¶ Vel sic. Cōtra ☩ donatariū causa mortis nō cōpetit hoc interdictū: cōtra legatariū sic pro ea parte quā tenet iure prælegati. h. d. Et no. istū casum qō si vni heredi est aliquid prælegatū: solam portionē quā habet vt heres potest ingredi vt heres ꝓpria autoritate: ꝛ non tenetur hoc interdicto. aliā vero quā capit vt ꝑlegatarius autoritate ꝓpria capere nō poterit qō no. ꝛ ideo pro illa parte poterit cōueniri hoc interdicto. et iste est ſensus huius litere. ¶ In tex. ibi: possideat. ſ. autoritate ꝓpria vt sic conueniat huic titulo. Ja. de rauē. ¶ In tex. ibi. Ipso iure. ꝛ illa sola in donatione cā mortis venit reuocāda. nō aūt totū. ¶ In tex. ibi. nō etiā. ꝑ ea quā quasi heres hz. apparet igit ex hoc tex. manifeste ☩ qō heres aut etiā legatarius ꝑ ea pte quā capit. vt heres. autoritate ꝓpria pōt ingredi possessionē rei hereditarie. Quia igit filius institutus in re certa ☩ loco legatarij habeꝫ ꝓterq̄ q̄ ad excludēdā querelā: vt no. in. l. ſi qs ꝓtor. ℨ. ad treb. ꝛ. C. de here. insti. l. quoties. autoritate ꝓpria nō occupabit id qō sibi relictū est. ¶ Nec ob. C. de inoffi. test. l. quoniā in ꝓrioribus vbi hz habere legitimā siue falcidiā sine onere: qr respōdeo nō posse autoritate ꝓpria occupare non reputatur onus 4 ꝓ hoc. C. de inoffi. test. l. ſi quis in suo. vbi ☩ heres iussus tradere legitimā filio. si nō tradit ꝓriuat toto iure suo. ¶ In tex. ibi. Cessare interdictū. ꝓ alia vero parte competere. ¶ In gl. q̄ inci. Pisis est. sed ibi in ꝑlegato reuocaꝫ totum hoc est verū qñ dubitaꝫ an legatū ꝓ parte aliq̄ sit debeaꝫ ꝑpter ea alienū: ſꝫ vbi est certū qō nō imminet lex falcidia nihil reuocaꝫ: vt not. ℨ. eodem. ℨ. rediguntur. ꝛ. C. de lega. l. non est dubiū. ꝛ. C. eo. l. i. Sed vbi est certum qō ſolū immineꝫ net lex falcidia: ſit reuocatio solū ꝓ quarta parte. vt. hic ꝛ. d. ℨ. rediguntur. ꝛ. ſ. de doli exceptio. l. dolo. Et idem dicas in donatione cā mortis per omnia: quia si certum est legez falcidiā nullatenus imminere. nihil reuocaꝫ. Sed si certum est solum hanc. l. falci. imminere. tunc rata reuocatur. Si autem est dubium: differt tunc donatio a legato: qr legatū reuocatur in totū. donatio autem nullatenus reuocaꝫ si possessio fuit tradita a testatore quoniam habetur ab eo. ꝛ nō ab herede. legatum autem reuocatur in totum ꝓpter dubium euentum. cum ad possessionem tradendam non fuerit obligatus testator. cōm Jaco. de ra. ꝛ de hoc not. in. l. i. C. eodem. ¶ In ea. ibi: vt institu. de lega. ℨ. i. ꝛ de hoc nota. insti. de donatio. in. ℨ. i. dic vt ibi.

Quod ait prætor. Hoc interdictū competit cōtra legatariū q dolo desiit possidere. ꝛ etiā competit contra eum q occupauit seruitutē vſusfructus seu vſus. aut seruitutē aliquā. hoc dicit. ¶ In textu. ibi: desiit possidere. scz legatarij. hoc interdicto obligaꝫ. ¶ In textu ibi: desiit habere facultatē nota bene hanc literam qō ille dicitur desiſſe habere facultatem rei restituende qui dolo possessionem amisit ita ꝛ taliter quod facultatem non habet. ¶ In tex. ibi: in seruitute aliqua relicta scilicet reali et prediali debita prędio heredi tario. ꝛ bene vt dicit glosſa. ꝛ cessat omne contrarium.

¶ In glo. fi. in fi. hoc declara vt ibi dixi.

1 ☞ Missus ex primo decreto nō possidet ſꝫ tm custodit.

Quesitū. Missus ex primo decreto nō possidet sed tm custodit eā. tenet hoc interdicto si detentationē prędictam non restituit prestita satisdatione de soluēdo legato adueniente die vel conditione. h. d. in terminis vel in summa. Et abundat hec dictio maxime. vt gl. hic dicit ꝛ bñ. Aduerte ad casum. ¶ In text. ibi: mouet ad dicendum qō non. ¶ In tex. ibi: ℨ primū quod nō possidet. nota qō missus ☩ ex primo decreto non possidet. sed solū custodit cōcordātes habes hic in gl. i. vide per te. ¶ Nec ob. ℨ. cōmu. di. l. cōi diuidūdo. ℨ. idē si duo. hic signata ꝑ cōtraria. qr intellige illā scōm istā q̄ nō possidet nisi cā custodie, ꝛ tūc cōcordāt. Vel qō ibi loquitur in misso ex secūdo decreto q̄ rē possidet iure dominij: vt. l. si finita. ℨ. iulianus. ℨ. de dā. infe. ꝛ nō est ꝛl bi de secundo decreto. ¶ In tex. ibi hoc interdictū. Intellige quando heres nunq̄ habuit possessionē illarū rerū. als cum sit adipiscende. non cōpeteret sibi. sed potius interdictū vti possidetis. vt. ℨ. ea. l. in princ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ti.ff.ex qui.cau.in pos.eatur.l.hec autem.ff.si.Jac.de are.ti.ff. de interdic.l.ij.ff.adipiscende.

Legatorum. Interdictū hoc dat contra legatariū occupantē propria autoritate,ti cōtra vniuersales heredes aut successores.h.d.Secus autē est in interdicto vnde vi:quia illud nō datur nisi contra expulsorem ti eius vniuersalem successorē: vt.j.de vi ti vi arma.l.cum ate. ¶ In tex.ibi,ceterosq; successores etiā singulares:vt.j.eadem.l.ff.illud. tenentur ergo hoc interdicto non solum legatarij occupantes sed eorum etiam successores vniuersales ti in rem.

1 ☞ Electus ad prelaturā qui renuntiauit potest adhuc acceptare electoribus in eadem voluntatē manentibus.

Quod ait pretor. Si volūtate succedentis de iure ciuili vel pretorio legatarius legatū occupauit,cessat hoc interdictū.h.d. ¶ Oportet ergo qō legatarius habuerit voluntatē heredis cū occupat,aut bonorū possessoris, ti sic post hereditatē aditam aut bonorum possessionem apprehensam.Cessat etiam hoc interdictum quando legatum fuit relictum in genere, et legatarius occupauit rem aliquam hereditariam, et sic non ipsam rem legatam: vt not.in.l.extat,ff.quod metus causa. Cessat etiam si testator dedit legatario licentiā intrandi possessionem propria autoritate:vt vidi datā in multis testamētis vsoribus testatorum:ti dixi.ff.ead.l.in princip. ¶ In tex. ibi, non nocere debere. Nec obstat.ff.ad trebellia.l.filiam. in fine.vt ibi patet ex litera.Nec obstat extra de procura.c.licet. lib.vi.quia alius casus est. ¶ Nec obstat etiam quod ibi not, in glos.quia similiter alius casus est, scilicet de electo ad prelaturam † qui renuntiauit:nam adhuc acceptare potest,electoribus in eadem voluntate manētibus. Et nota bene hoc quia qualitas iuncta verbo ,signat necessario secundum tempus verbi, sic.ff.de noxa.l.in delictis.ff.si extraneus. Et ideo si statutum dicit quod potestati non possit dari aliquod insignium communis:prout est Perusij, intelligitur dum potestas est:sed finito officio nō datur sibi vt potestati:ti ideo dari poterit.Et hoc intellige nisi alia mens statuentium fuerit, sicut cōmuniter est in quolibet statuto,ita cauente: nā solent dari arma vel insignia officio durante que dantur in signum honoris ti optime administrationis finite, non aūt administratione durante: cum post insignia posset esse improbus ti officialis pessimus. ¶ In gl.in verbo,cessat.ibi,renocat per condictionē indebiti.hec vera. ¶ In gl.in verbo, debere.ibi. l.j.Solu.dic qō nihil facit:quia ibi renuntiatio iuris de futuro fuit facta per pactū:hic autem intercessit simplex ti nudus consensus. ¶ In eadē glo.ibi.l.in diem. Solue qd hic consensit eo tēpore quo consentire poterat. ibi secus. ¶ In ea.glo. ibi, ti.ff.de edictionibus.l.vendicantem. Sed ibi est ratio qr venditor de euictione tenetur, heres autē qui hic simpliciter consensit,non tenebatur de euictione. ¶ In ea.glo.ibi,si fundum.ff.aliena.Solue qō ibi qui consensit,habebat ius in re, hic non. Uel hic voluntas precessit,ibi sequuta fuit secundū omnes. ¶ In eadē glo.ibi vel parum ante,scilicet heres concessit vt legatarius possessionem apprehenderet.

1 ☞ Delictū commissum circa rē non egreditur ipsam rem,

Si due. Si plures res legate fuerūt, ti vna occupata est ex voluntate heredis, altera vero nō, vel pars vnius occupata est ex volūtate, ti altera non:quatenus occupatio ex voluntate heredis precessit, cessat interdictum, ti pro residuo nō.h.d ¶ In text.ibi,nā pars sola.probatur hic quod †delictum cōmissum circa rem,nō egreditur ipsam rem, ti ideo si heres subtraxit rem vnā:illius rei perdit falcidiam,nō aliarum, de quo in.l.rescriptum.ff.de his quib. vt indig.et in.ff.si vero non fiat, in aut,de heredi. et falci.per glo.ti Jaco.de belui,colla.j.

☞ Legatarius si autoritate propria possessionē intrando inceperit ex volūtate heredis possidere cessat interdictū quorum legatorū siue ab initio siue si post eam apprehensam heres ratum habuerit etiam si heredē ex postfacto penituerit.

Prodest autem. Siue † ab initio legatarius inceperit possidere volūtate heredis:autoritate propria possessionē intrando, siue post eam apprehensam heres habuerit ratū, cessat hoc interdictū etiam si heredē penituerit ex postfacto.h.d. ¶ In gl.in.ibi,hic vtriusq;.De hoc dic vt.j.de furtis.l.qui ea mea te.ti in regula,quod semel placuit. de regu.iur.in.vi.per ly. ti.l.quoties vtriusq;.j.de regu.iur. ti vide quod not.in.c.licet. de procurato.in.vj.quod aliegani.ff.eadem.l.ff.quod ait pretor.el secundo.

1 ☞ Duo scholares si stant in domo ti vnus alio inuito vult tertium introducere,an possit.

2 Libertus duobus patronis cōmunis si committit ingratitudinem aduersus alterum eorum,an ille alter possit in seruitutem reuocare altero dissentiente.

Si alter. Dissentienti cōpetit interdictū: consentienti non.h.d. ¶ Et est casus q; si duo †scholares stant in domo,ti vno permittēte tertius domum ingreditur dissentiente altero,qui dissentiens agere pōt contra ingredientē. Si tamen tertius esset honestus non credo contradicenti actionem cōpetere. Secus si esset inhonestus vt leno vel ganeo: vt not.glo.in.l.non aliter.ff.de vsu ti habita.ti vide.ff.commu. diuidun.l.fabinus. ti facit iste.ff.ad questionem notabilem per Guilielmum, in.l.communis libertus.ff.de in ius vocan. et.C.de liber.et eo.libe.l.fina.scilicet q; quando †communis libertus committit ingratitudinē contra vtrunq; patronum, ti alter vult eum reuocare in seruitutem,non sibi interdictum competit:quia cōsensus vnius heredis alteri nocere non potest.

1 ☞ Fideiussor si efficiatur non soluendo periculum nominis pertinet ad creditorē, ti hoc quando debitor ex cōtractu fideiussorem dare promisit, ti obligatio de prestando fideiussorem est penitus dissoluta.

Quod ait pretor. Non dicit satisdatum ab herede de prestādo legatum vel fideicōmissum aduenientē conditione vel die vt sic ei cōpetat interdictum contra legatariū qui occupauit legatum autoritate propria nisi perseueret satisdatum.h.d.in terminis ti in summa. ¶ In tex.ibi,scilicet vt si non perseueret cautum, hoc est generale in omnib⁹ pretorijs stipulationibus que officio iudicis interponuntur:nam immediate cū cessat cautum,subest equitas propter quā debet cauere:vt hic et.l.in omnibus.j.de pteto.stipu. Secus autem si quis fideiussorem prestare teneatur ex contractu: puta quia promisit: nam licet † fideiussor efficiatur non soluendo:periculum nominis pertinet ad creditorem, ti obligatio de prestando fideiussorē est fundit⁹ dissoluta, ergo nō reuiuiscit. casus est.j.de solu.l.pupilli.ff.fozor. ¶ In tex.ibi,nisi satisdatum fit.dum a legatario fit petitus fideiussor, als secus: vt.j.l.proxima.ff.j. que videtur contraria.

1 ☞ Actio in stipulatione pretoria non acquiritur domino ipso iure:sed opus est cessione.

2 Fideiussorē prestare debēs, si prestet fideiussorē ei presenti ti recipiēti siue procuratori recipienti nolle ei⁹ implet contractū.

Satisdatum. Satisdatio de legato prestādo aduenientē cōditione vel die intelligit prestita siue ipso iure siue ex cautione legatario actio cōpetit, siue ei possit acquiri per actionē mādati.h.d. Et vtilis est iste.ff vt.j.dicam. ¶ In text.ibi,acquiri possit, ti sic patet aperte qō etiam in †stipulatione pretoria non acquiritur actio domino ipso iure: sed opus est cessione,quam domin⁹ imploret sibi fieri per actionē mandati. Argumentū est contra.j.de pteto. stipu.l.in omnibus, scilicet q; acquiratur ipso iure.Ibi glo.soluit ti male. Dic quod acquiritur ipso iure in re:qui notan.in.l.j.C.de actio.ti oblig.dic vt ibi. Et hic est casus in terminis quod ille qui tenetur alicui fideiussorē prestare, †dicitur implere contractū siue fideiussorem prestet ei presenti ti recipienti, siue procuratori recipienti nomine eius, et de hoc vidi iam multos dubitare,ti ideo tene menti.

1 ☞ Condēnatus per arbitrum ad dandum certas annuas quantitates pecuniarum sub pena, si vnam nō dat licet reliquas det incurrit penam.

Si quarundam. Si satisdatio de legato prestādo est prestita pro quibusdam rebus legatis, ti pro alijs nō, contra legatarium competit interdictum pro his rebus pro quibus satisdatio est prestita:pro reliquis autem cessat.h.d. ¶ Et iste.ff.est argumentum. quod †condemnatus per arbitrum sub pena ad dandum certas annuas quantitates pecuniarū:incurrit penam si vnā non dat licet reliquas det, sic facit.ff.fami.ercisci. l.heredes,ff.cui ea. ti de rebus dubijs.l.si is qui ducentum.ff. penulti.ti finali.

1 ☞ Fideiussor de restituēdo arcem datus per castellanum arce postea crescente tenetur pro augmento.

2 Ex vulnere vt fideiussor promittens tenetur si ex eo mors postea sequatur.

Diuersum

Diuersum. Fideiussor de prestādo legatū aduenientē cōditione vel die:intelligit fideiussisse etiā in partē accrescentē iure cōiunctionis vel alluuionis. h.d.

1 ¶ Et est ite.ff.optimū argumentū.† qō si castellanus dedit fideiussorē de restituēdo arcē:qō arce postea crescente: vt qr ampliorfacta est:ita teneantur fideiussores p augmēto sicut pro arce principali:cōsiderato qō istud augmētum est ita coniunctū. ¶ Item est argumentum qō si rex cōcessit beneficiū aliquibus ciuitatibus regni sui:qō si ille ciuitates sunt aucte:qō illo beneficio gaudeat augmentū quo ciuitates principales:ti hoc disputauit Jaco.de bel.in terminis.ti disputationē posuit in corpore de. ¶ Item est ar-

2 gumentū secundū Ray.† qō qui promisit pro vulnere vt fideiussor teneatur:si ex eo postea mors secuta sit:de quo.ff. de damno infec.l.damni.la grande.ff.si is qui.ti ad.l.aquil.l. ait lex.ti huic scripture.ff.j.eo.titu.

1 ☞ Heredi negāti satisdationē prestare denegat interdictū quorū legator pro illa re solū p|qua satisdare recusat.

2 Debitor offerre debet nec expectare dz interpellationem.

Quod ait. Heres non|dz offerre satisdationez de prestando legatū adueniente cōditione vel die nisi petat ab eo.h.d. ¶ Et est notabilis.ff.ti gl.signat hic plura cōtraria:dicemus in ea. ¶ In text.ibi:

1 Ut satisdatur:vt sibi det hoc interdictū: †nā heredi negāti satisdationē prestare:denegatur hoc interdictū p illa re dūtaxat pro qua satisdare recusat:vt.ff.l.proxima.ff.fi. Cessat ergo hoc interdictū contra legatarium occupantē legatum autoritate propria si heres satisdare recusat de pstando legatum:vt hic. Cessat etiā si satisdat:ti satisdatum nō durat ex quo hec stipulatio est pretoria:vt.ff.l.proxi. ff.qō ait.el.ij. Cessat etiam si heres post hereditatē aditam consensit legatario vt aditam autoritate propria|legatarij occupet:vt.ff.l.proxi.ff.qō ait pretor volūtate. Cessat etiā vbi testator dedit potestatem legatario occupandi ppria|autoritate.vt.l.titia.la.j.ff.j.ff.de lega.ij. Cessat|etiā vbicunq; certū est non imminere falcidiam:vt.ff.l.pxi.in prin.ti.ff.religuntur.ti tetigi quedam de his in.d.ff.qō ait.el.ij. ¶ In

2 tex.ibi:non ergo offerre dz argumentum cōtra.ff.de fideicom.libe.l.si quis rogatus.vbi|debitor offerre debet: nec dz expectare interpellationem. Solue vt ibi.in gl. Uel dic qō ibi speciale libertatis fauore. Item contra.ff.de lege cō misso.l.ij.ff.fi. Solue vt ibi. Item videtur contra.j.de fide iusso.l.si dubitet.in princi.vbi|quis dicit ducere fideiussorē

1 ad tribunal. Sed intellige illā.l.scōm istaz.si interpellatus existit. ¶ In gl.i.ibi.l.si fundum.ista ti precedentes loquūtur quando dies erat apposita ad,aliquid dandū vel faciē dū:vnde non est necesse debitorem interpellari: quia dies tunc interpellat pro homine vt in cōtrarijs. ¶ In eadem. ibi.l.fi.in prin. Sed illā intellige secundū istam:ti sic nō obstat:imo concordat. ¶ In ea.ibi.l.j.ff.nō exigit.ille.ff.cōcordat:non aūt contradicit. ¶ In ea.ibi:de luitio.pig.l.fi. potes dicere qō vbi quis tenetur fideiussorē prestare vel aliud facere vt sibi nascatur actio ti sic implementū est causa|nati uitatis actionis:ti tunc quis debet offerre|non autem interpellari:vt.l.iulianus.ff.offerri.ti.l.qui pendētem vindemiā. ff.de actio.emp.ti.l.si rem alienā.ff.omnes.ff.de pigno .act. Sed vbi implementū non est causa natiuitatis actionis: sed operetur hoc solū vt agens non possit repelli:tunc nō dz quis offerre:nisi interpelletur ab homine vel a|lege:puta,qr dies fuit apposita:ti ita intellige hic:nam eoipso qō legatarius occupauit legatum autoritate propria:natum est sibi hoc interdictū heredi contra eū:sed non cū effectu nisi satisfdet de prestando legatū.ti ideo satisdationē offerre non debet nisi petatur ab eo.ti hec est veritas:et nunc intelligis omnes leges loquentes de materia.

1 ☞ Legatarius non restituens legatum occupatū,ppria autoritate condemnatur heredi ti bonorū possessoriin eo quod eorum interest.

Ex hoc interdicto. † Legatari⁹ nō restituēs|legatū occupatum|autoritate propria condemnatur heredi ti bonorum possessori in eo|quod eorum interest.h.d.

Si legatarius. Cōtra legatarium cōtētus de repromissione heredis de soluendo legatū competit interdictū sicut si satisdatio prestita fuisset:ti idem si fuit contentus pignoribus.h.d.

Si per legatariū. Ultima mora|mocet: ti tam ex parte actoris q; rei purgari pōt vsq; ad litē cōtestatā.hoc dicit. Cum primo dicto cōcordat.l.illud.ff.de pericu.ti cōmo.rei vēdi. Cum secundo qō vsq; ad litem contestatam.concor.l.fi insulā.j.de verborum obligatio. Et istam materiam purgationis more vltra alios doctores ti per alios terminos declarani pulchre in repetitiōe quam feci bononie de dicta.l. si insulam.de verborum obligatio. ¶ In textu ibi:tenetur interdicto.nisi postea ante litem contesta.cum peniteat vt hic sequitur in versi.sed si forte.

¶ Ne vis fiat ei qui|in possessionem missus est. Rubrica.

¶ Practicam huius tituli vide in Specul.in titu.de eo q mit.in posses.causa rei seruā.in ver.postro missus est in possessionem.in.ij.col.ti seq.in.iiij.parte.

1 ☞ Interdictum ne vis fiat ei ti.pōt dici m⁹ xtū vt qūq; adipiscende quādoq; recuperande ti quandoq; retinende.

1 In glo.rub.ibi: †ti est prohibitorium ti restitutorium:et p consequens|pōt dici hoc interdictum mixtū:vt sic sit qūq; adipiscende:quandoq; recuperāde:ti quādoq; retinende: vt dixit gl.in.l.j.in fi.ff.de interdictis.nam ei qui iussus est possessionē intrare:ti prohibetur ne intret:competit hoc interdictū:ti hoc respectu pōt dici adipiscende. Item ei qui est etiam|missus ti est expulsus:adhuc competit hoc interdictū:ti per consequens potest dici qō sit recuperande. Itē is qui nō est expulsus|sed|est turbatus agit hoc interdicto ti hoc respectu pōt dici qō sit retinende.Sed tamen ppie ti stricte non est adipiscende:nec recuperande:nec retinende:quia hoc interdictū competit immisso vel immitti iusso ex primo decreto quem|constat nullatenus possidere: vt.l.ij.in fine,ff.de acqui.pos.ti.l.cum legati.qui.ex can.in pos.ea.ti.ff.titu.j.ff.quesitum.tene hoc bene menti.

Ait pretor. Jurisconsultus hic recitat solū verba|pretoris vsq; ad.ff.hoc interdictū.ti ió nō sumamat. ¶ In tex.ibi:in eū. Nota bene qr pretor loquitur in psona tertia:ti solitus est in quolibet interdicto loqui in secunda pso-na:eo|qō interdictum dicitur:qr inter duos dictum.

1 ☞ Nonminor est virtus querere quā parta tueri.

Hoc interdictū. Per hoc interdictum quidet immissis ex primo decreto re ipsa vel verbo.h.d. ¶ In tex.ibi.missos tueretur.† nā nō minor est virtus ḡrere quā parta tueri:vt in aut.vt hi q ob.ff.quoniam aūt videmus.colla.vi.ti.l.ij.post originem.ff.de ori.iur. Et attende bene qō qui summa dili gētia ti sollicitudine acquisiuit:feruentius|id tueri ꝓcurat quā patrimonium antiquorum:tex.est in.l.si quid bello.cō iuncta glo.ff.de capti.ti postli.reuer.

Est autem. Hoc interdictum coercet dominū prohibentem ti alium quem:cuncq; hoc dicit.

1 ☞ Uis inferri dicitur per prohibitionē verbalem lz nulla violentia manualiter inferatur.

Hec actio. Istud interdictū inuat expulsum ti prohibitum possessionē intrare.

hoc dicit.† Et no.bene qr lz violētia nulla manualiter inferat:tū ius inferri dicitur per prohibitionem verbalē. Et

1 ideo statutum puniens violentiam inferētes laboratoribꝰ ti colonis:habebit locum si,phibentur laboratores ti coloni ne intrent possessionem ad laborandum.

Si quis. Interdictū hoc requirit,phibētis dolū vt teneat.cessante ergo dolo:cessat interdictū:siue iusta cā siue iniusta cā motus quis phibuerit: dūmodo dolus absit. Et idē est in omni lege exigēte volūverum:vt cesset eius dispositio:siue iusta siue iniusta ratione motus quis fuerit:vt in legibus hic alle.in gl.ti.ff. de li. cau.l.igit.ff.pōt.ti.C.ad.l.faui.de plagia.l.plagij.la.fi. ¶ In tex.ibi:Suam putabat.scz rem in qua missio erat fieda vel facta. ¶ In tex.ibi:vel sibi obnoxiam.i. obligatam.

1 ☞ Sententia diffinitiua licet ex falsa causa,sit lata tū tenet ti de indebito facit debitum.

2 Decretum ti sententia diffinitiua quomodo differant.

3 Eximens aliquem de manibus familie tenetur ei qui eum fecit capi pro eo quod in litem iurauerit.

4 Carceratus si culpa custodis fugit de carcere non tenet in plus creditori quam ipse fugiens tenetur.

5 Sententia diffinitiua si est lata ob causam falsam ti tz decretum de immittendo non est obreptitium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hec verba. Prohibens teneꝫ phibito ad interesse:z ideo si interesse cessat:nō hz locū interdictū:z decretū interpositū ex falsa cā:nullus mometi est.h.d. Cōcordat cū isto vltimo.ff. de fideicō. liber. l.cū vero.§.subuentū.z.ff. de tu.z cu.da.ab his.l.sciē egresse z.ff.q.ex cau.in:posse.a.l.fulcinius.§.si in diē.secus aūt est in
1 snia diffinitiua:q:†hz ex falsa cā sit lata:tn tz z de indebito facit debitū ꝑm Jnn. in.c.qm̄ Ō.extra. de ꝓba. ad finē. hz aduersus illā possit peti restitutio si lata est Ō absentē:nhūc articulū declarauī plene in.l.seruo inuito.§.cum ꝓtor.ff. ad trebel. dic vt ibi:z in.l.si ꝓtor.§.marcellus.ff. de iudi. † Ratio aūt inter decretū z diffinitiuā est:q: diffinitiua fert cuz grādi cause cognitione:decretū aūt cū modica. ¶ Jn tex. ibi:vtilitatē creditoris:de legatario dic vt.j.in fin. huius.l. ¶ Jn tex.ibi:tñ ei.f. creditori. ¶ Jn tex.ibi:q phibuit:siue phibēs fuerit dñs:siue extraneꝰ.vt.ff. ea.l.§.hz sine rei:in fi.§. ¶ Jn tex.ibi:ꝓdesse hoc edictū.ex eo.q: decretū fuit obreptitiū. ergo ꝛc.vt supra dixi. Nec ob.ff. de pecu.l.eo tpe in prin.vt ibi no.i gl.q: actio erat pura hz nō exactio. Unuz tñ attēde q hz iniuriosa snia possit dari:munꝰ sperādū est hoc vt ibi pz in tex. ¶ Jn prima gl.ibi. Secꝰ in eo q exemit
3 scz captū de manibus familie:tnā tenek ei q fecit eū capi p eo qō in litē iurauerit:z sic nō ꝓtinet interesse merū ex quo iurat in litē. Et istā gl.habui de facto bononie z fuit q̄stio multū ardua:q: allegabaꝫ q̄ q facit aliquē capi vt debitorē z incarcerari:nō erat debitor:z ille exiuerat de carcere bꝰ culpa z negligētia custodū. ¶ Jn gl. Si ergo possessio. ibi.
4 Nō cōsequit plus debito ꝑm Ang. optimū argumētū. †q si culpa custodū carceratus fugit de carcere nōꝫtenētur credi tori in plus q̄ ipse debitor fugiens tenek.z sibi hoc vidi de facto bononie. ¶ Jn ea.ibi.l.si qs dolo.§.i. Idē not.j.e.l.§. fi.in verbo penalis.z in.l.si qs dolo.§.i.ff. de reiudi.z est veritas q̄ obligatio ꝓpter delictū est Ō cta ad merū interesse ipsum interesse soluit:qō interesse non differebat ab eo qō erat in obligatione primitiua:q: illa obligatio etiā erat in genere cōstituta. Sz qū differt:puta q primitiua cōsistit in spē:tertius aūt delinquēs soluit estim ationē eius:tunc nō liberat debitor ꝓincipalis:secus si solueret ipse debitor:q litis estimatio:similis est emptioni:vt.l.i.tis.ff. ꝓempto. et hoc tenuit gl.in.d.§.i.z.j.de vi z vi ar.l.i.§. q̄ties. ¶ Jn glo. Misi forte. Sy. indistincte reprobat hāc glo.z cōcludit q si ue cōpetat actio ex qua solutū repeti nō potest:siue ex qua repeti pōt:indistincte decretū sit obreptitiū:z ideo non ius uat immissuz destinatū vel re. Et hoc placet in decreto. Sz
5 si †sn̄ia diffinitiua est lata ob falsam cām z tz:qō q̄si sit:dixi supra:tūc decretū de immittēdo nō est obreptitium:nō iuuat immissum z immitti iussum:z ita intelligo Jaco. de are. qui sustinere voluit hanc glo.

Hoc edicto. Doli nō capax non tenek hoc interdictū z ex facto tutoris i pupillū z in ipsum tutorē hoc interdictū dirigit. h.d. ¶ Jn tex.ibi:in pupillū cōsentientē tutori vt vim adhibeat:z cessat oē cōtrariū.z ita tz gl.in.l.si quis missum.in pri.ff. de dā. infec. vel debet dari etiā in pupillū nō cōsentientē violentie:sed liberat actionē cedendo contra ipsum tutorē:et sic nō ob.j.de reg.iur.l.necꝫ.la.fi.z hec fuit subauditio. hu. quā gl. tenuit ibi z hic:z ideo in litera dum dicit. Si modo soluendo sit tutor. supplēdum est maxime:nā idem si solnēdo nō sit ex quo liberatur actionē cedendo:z hoc tenuit glos. in.d.l.necꝫ.z no.in.d.l.si quis missum.z.d.§. quoties.z quā tum ad illum articulum an pupillus teneatur ex delicto tu
1 toris nota plene in.d.l.necꝫ.

Si domini. Si volūtate patris vel dñi ꝓhibitio facta est ei qui iure in possessionem est missus vel etiā introibit:tā cōtra patrē q̄ dominum cōpetit interdictum. h.d.

¶ Dolus vbi purgatur per actionē descēdentē ex cōtractu vel quasi est transitoria in heredes.

Hanc actionē. Actio ex isto edicto descēdens penalis est:z iō post annū nō competit:nec ꝓtra heredes aut successores:nisi in eo qō ad eos peruenit heredibus aūt z similibus bene datur:fallit immisso vel immitti iusso ex cā legatoriū:q nō solū cōtra ꝓhibentem sed contra heredes vel eius successores cōpetit hoc interdictum. h.d. in terminis z in summa. ¶ Quare autē competat hoc interdictum cōtra heredes phibentis ex causa legatoriū immissum introire:vel postq̄ intrauit detinere. litera hic ponit rationē in versi. nam cū.
1 Et eodē modo dicas in causa dāni infecti:vt contra heredes phibentis detur interdictū hoc z illud:ratio autē ponit in.l.si quis missum.§. actio.z.l.iiij.§. an tamē.ff. de dā. infec.z dicam tibi verbo. ¶ Jn tex.ibi. Cum sit penalis.f. ex pte cōuenti:sz rei persecutoria ex parte agentis. vt.ff. de in terdic.l.iij.fm Sy.z Ray. hoc aūt patet ad sensum q: hec actio ꝓponitur per agentē ad id quanti sua interest. vt.ff. eo.§. hec verba. Jl.ud ergo abest agenti:z fic nō est penalis ex parte sua:sed bñ est penalis ex pte cōuēti cui nihil adest. Et hoc est verū si phibens erat extraneus. Sed si erat ipse debitor:met cōtra quē fiebat immissio:etiā ex pte sui penalis nō est:q: adest sibi possessio:z soluēdo debitū verū liberak ab interdicto:vt hic no.in gl.z in.d.§. hec vba. in ver. interest. ¶ Jn tex.ibi:ad eos peruenerit:nisi lite cōtestata cū defuncto:defunctus decesserit: vt. C. ex delic. defunc. l. vnica. Et sic patet q̄ qñ dolus q purgatur per interdicta q̄ sunt actiones personales in rem:nō ꝓpterea est actio trāsitoria in heredē:nisi heres possit se liberare ab interdicto p ꝓstationē eius qō erat in debito primitiuo:ſm q̄ patet in
1 cā damni infecti z legatoriū eo modo quo dixi. †vbi aūt dolus purgak per actionē descedentē ex ꝓtractu vel quasi:est trāsitoria in heredes:vt.l.ex depositi.j.de act.z obli.z not. plene i.l.si hominē.§. datur.ff. depositi. vbi vero purgari pōt solū officio:nō est actio transitoria in heredes nisi lite cōtestata:casus est in.l.si in rē.la.ff. de rei ven. tene mēti. ¶ Jn glo. Penalis.ibi:qō nō placet ſm hu.z bñ:cū distinctione tamen q̄ dixi.ff. in.§. hec verba. in verbo interest. vbi gl. idē tenet. ¶ Jn glo.fi.ibi:ergo idē dz licere.z bñ ſm Ja. de ranē. Sicut ergo heres vniuersalis prohibentis:enitare pōt hoc interdictū satisdando:sic et successor singularis phibē tis. ¶ Jn eadē gl.in fi. vt patet.j.eo.l.fi.in prin.z.in.l.si qs. ff. de damno infecto. Et cōclude q: nō immissio fit q: nō tenetur cautione prestita:satisfacere reus:si q: non satisdatū similiter satisdatione prestita satisfecit:si q: non soluit:solutio est necessaria:z tunc debet de possessione discedi cū satisfactum est cauendo:propter q̄ immissio desiderata est: textus est melior qui sit in iure in.l.si pecunie.§. fin.ff. vt in possessionem legatorum.

Quo quis. Nec verba cōuenti ea res erit:ad personam domini referuntur non procuratoris vel gestoris:et hoc interdicto tenetur prohibens nomine suo aut etiam alieno. Hoc dicit.

1 ¶ Pignus eius q nō patitur in suam possessionē intra re autoritate ꝓtoris vel alia pōt capi z mulctari z eius possessio cum nuncijs ꝓtoris z officialibus intrari.
2 Sententiam suam non exequitur de iure ciuili delegatus a papa vel a principe.

Si quis missus. In potestate phibiti est vti hoc interdicto si nō est in possessionē missus vel vti autoritate pretoria p quā expeditius occupat possessionē. h.d. ¶ In textu ibi. Sed melius ꝛc. nota bene:nō dz res trahi per longum vbi expeditius fieri pōt: z ideo oēs euitātur circuitus:vt.l. dñs testamento.ff. de cō ditione indebiti. ¶ Jn glos.iij.ibi. Puta captis pignoribus. † Nota bene remedia que debent exerceri cōtra eum q nōl patitur in suā possessionē intrare autoritate ꝓtoria vel etiā aliena nam potest. pignus accipi z mulctari z, de facto possessionē intrare cū nuntijs z officialibus pretoris.
1 ¶ Jn glossa prima. Officio vt modo dixi. ibi. Nisi forte a papa:Suū huius glo. notat. glossa magna. in. l.a diuo pio. in principio. ff. de re iudicata. scilicet † q̄ de iure ciuili etiā
2 delegatus a papa vel a principe suā sententiā nō exequtur z illa est vera q: nō exequit manumilitari z per videntiam ſm Innocentium extra de priuilegiis. c. cū olim. in verbo p portarium. z ideo iam de facto obtinui in causa Neugulimi contra quēdā dominum Christophorum eius cōsortez. Sed excōmunicando:interdicendo:mulctando et banniēdo bene potest exequi:et ita ꝓcedat opinio huius glos. qō tene menti. ¶ Jn glossa finali ibi. Vel aliter vt ibi:quia ibi immissus dolo malo transtulit possessionē in alium: vnde contra illum alium:pretor non succurrit via extraordinaria sed ordinaria tantum:hec vera.

¶ Legatarius pōt immitti in tenutam bonorum heredis si heres post lapsum sex mensium nō cauit delegato p stando die aduenīente vel sc̄ōditione.

Constitutum. Si heres nō cauit de legato ꝓtestādo aduenīēte cōdi
1 tione vel die post lapsum sex mēsium pōt legatarius immitti in tenutā bonorū heredis:z cōtra eum z alium ꝓhibentem locum habet hoc interdictum. h.d.

Interdictum

1 ¶ Jnterdictū ne vis fiat ꝛc. potest ꝓponere mulier iussa intrare possessionē nomine ventris z etiā actionē in factū.
2 Actio in factum concurrit cum interdicto ne vis fiat.
1 **Cum pretor.** †Etiā mulieri si iussa fit possessionē intrare noie vētris:pōt ponere hoc interdictū z etiā actionē in factū ad creditorū explar. h.d. ¶ Jn tex.ibi:ventrem.i. mulierem vētris noīe. ¶ Jn tex.ibi mittit:sc̄z destinatione:sed nō admittit. Jn tex.ibi:magis q̄ interdicto. hic no.ꝓ eo q̄ no.ff. de inter
2 dic.in rubri.sc̄z † q̄ actio in factum concurrit cum interdicto:z sic interdicta hodie non sunt sublata:licet quidā dixerint contrarium z male.
1 ¶ Pregnantē se asserēs argumento aliquo fulta in possessionem mittenda est nomine ventris.
1 **Sed si mulier.** †Sicut mulier asserēs se pregnantem adiuta aliquo argumen. mittenda est in possessionē ventris noīe:ita fortius est tuenda. hoc dicit.

Per interdictū. Immisso vt immitti iusso ex cā dā. infe. aut etiā ex alia ꝓtor subuenit p hoc interdictū. h.d. in sum. l. tota. Et intellige q̄n nō cauēs vel nō satisfacis de dā. infe. phibet. Sed si offert se paratū caere vel satisfacere vbi est satisfactio opportuna repellit exceptione agens hoc interdicto:vt hic in ver. siue ergo. z no. ff. e.l.i.in fi. ¶ Jn ver. ꝓtor in eū. ibi missus est:vel immitti iussus ex causa dam. infe. ¶ Jn tex.ibi:iudiciū. scz in factū ex hoc edicto descendens. ¶ Jn tex.ibi mitti desiderabat. ꝓpter cōtumaciā aduersarij. ¶ Jn tex.ibi desiderabat. ex cā dam. infec. ¶ Jn tex.ibi:damnū interim.secus si in negligētia fuisset in cautōe prestanda. nā damnū interim cōtingēs nō pertinet ad dñm dom̄ ruinose:sed ad eum qui dānū passus est:si tū dominus rudera tollere velit cauere eū opz de oibus tollendis:z etiam de damno infecto vt.ff. de dā. infe. l. ꝓtor. §. fi. z. l. hoc amplius. in prin.

¶ De tabulis exhibendis. Rubrica.

¶ Practicam huius ti. vide in Spec. de ff. instru. §. j. inver. porro. si tua interest. in. iiij. parte.

Pretor. Jstō ꝓncipiū nō summak: qrecitātis vba edicti ꝓtoris ¶ Jn gl.i.ff. ibi.l.fi. Simile no.in.l.j.i ꝑn. §. quēad. tes. ape. ¶ Jn gl. qd si dolo. i fi. ibi ꝛ. pinde. Sol. Sy. q̄ si extraneꝰ dolose noluit appēdere:nō tenek q: nō tenebaꝫ appendere:z ita loquit precedēs opi. secꝰ si heres scriptꝰ dolo eū appendere voluit:qui tenebaꝫ adimplere volūtatē defuncti z sic nō ob. §. perinde. ꝓ hoc. ff. de aqua plu. arce. l.i.§. denicꝫ. z. ff. si quis omiſ. cau. testa. l.i.§. pe.
1 ¶ Testamētū alicuius se habere cōfessus cogit illud exhibere z dilatio ad prestandum ei dari debet.
1 **Si quis forte.** Qui cōfitet apud se tabulas testi esse:†nec cām allegat quare nō debeat exhibere:iubēdꝰ est exhibere ad exhibēdū dilatio est ꝓstāda. z si negat se exhibere possevk oportere:per hoc interdictū succurritur cōtra eum. hoc dicit in terminis z in summa. ¶ Jn tex.ibi:penes se esse testamētū nec cām allegat quare nō debeat exhibere:z iō in hoc ꝑmo casu quo nō allegatur causa:fit preceptū secundum formā legis. ff. debitori. ff. de iudi. quando autem allegatur causa: recurritur ad hoc interdictum:licet gl.i.dicat q̄ō in primo casu succurritur agenti per interdictū quemadmodum testamen. aperiantur. Sed tene quod dixi. ¶ Jn glo. fina. in verbo. i. dicat ibi. Sed Hug. dixit. tu autē dic vt supra q:. fit preceptū habenti z non alleganti causam quare nō debeat exhibere.
1 ¶ Testamentum falsum aut imperfectum conficiens an teneatur lege cornelia.
2 Testamentum si est imperfectum eo q: non signatum vel sigillatum est euidens peccatum forme.

Hoc interdictū. Per hoc iterdictū succurrit petēti exhibitionem testamenti z oīum pertinentium ad causam testamenti:z dz fieri exhibitio siue testamentum valeat siue non:et etiam si ruptum dicatur aut falsum:z siue dicatur testamētum vltimum siue primum:z siue dicatur illū fuisse testabilem qui condidit siue non. h.d. vsq̄ ad. §. hoc interdictum. ¶ Jn gl. que incipit in hoc est. Prima placet z eam tene z ita no. in dicta. l. fi. allegata in glo. ¶ Jn glos. mag. ibi Sol.
cum hz hec est vera:z eam tenēt Ultramontani:et ꝓ ea
1 fuit q: no. in. l. ū. z finali. C. de edic. diui adri. tollen. † Et ex his habes an si notorius cōficit testamentum falsum vel imperfectum teneatur lege cornelia z tenetur si testamētū peccat solum in materia. z i dē si in forma, si tamen tale peccatū potest afferre preiudiciū alicui:aliasecus. de quo per Bar z per me in. l. si quis legatū. j. de fal. dic vt ibi. ¶ Jn eadem ibi alij dixerūt q: ꝓ imperfecto z falso. z hec solutio vera est q: vbi est duplex vitium:scilicet falsitatis z imperfectionis talis que est in forma ita z taliter qō falsitas non pōt preiudicium cuiquā afferre:nō hz locum hoc interdictuz nec lex cornelia. ¶ Jn eadē ibi:tu dic secundum Alzonē:imo tene
2 solutionem primā cui satis est conformis hec † q: quando testamentū est imperfectum eo quod nō signatum vel sigillatū app aret euidens peccatū forme z ideo non habet locum interdictum nec lex cornelia:et retulit se ad testamentum in scriptis.
1 ¶ Verbum reliquit in aliqua disp ositione prelatū refertur ad vltimam voluntatem.
1 **Hoc interdictuz.** †Verbū reliquit in aliqua dispositiōe ꝓlatū ad vltimam voluntatē refertur. h.d. cum legibus sequētib⁹. Et facit. ff. de seruitutibus. l. si cui. in prin. et. C. de sacro sanctis ecclesijs. l. iubemus. la secunda in fine. et nota hunc textum.
1 ¶ Testamentum pluribus codicibus scriptum est vnū.
1 **Locū.** †Testamētū pluribꝰ codicibꝰ scriptū est vnū z ꝓ quolibet ad exhibēdū agi pōt hoc interdicto. h.d. z 2cor. j. de bono. pos. ſm tab. l. j. §. sed si in duab⁹. ¶ Jn gl. j. ibi. legi possit testamentum. alias cessat hoc interdictū: vt. ff. de his que in testa. oelen. l. j. Jaco. de are.
1 ¶ Tabule testamēti si apud aliquē deponant cōtra deponentem z depositarium agi potest interdicto de tabulis exhibendis vt exhibeantur.
1 **Si tabule.** †Cōtra depositariū testamēti z cōtra deponentē agi pōt hoc interdicto vt exhibeant tabule. hoc dicit. ¶ Jn glos. j. ibi. §. si igit vnde extracta est authētica qua in puincia. per quā reo cōuento succurritur vt denunciare possit dño domus de lite mota:vt sic ipse cōuēt⁹ instruere possit se de omnib⁹ defensionibus quibus vti potest:z sic illa authētica hz locū etiā in personali in rem scripta. qō tene mēti ꝑpetuo. Et. j. ff. sub dit. C. vbi in rem ac. l. ij. no. diligenter q: illa. l. ij. habet locum nō solū in cōuento reali qui vult dominum in iudicio nominare vt ipse in iudicium suscipiat in se sed etiā in conuēto personali in rē scripta:hz nō habeat locū in mera personali ſm Cy. z Ultramon. z bene.
1 ¶ Interdictū de tabulis exhibendis nō cōcedit testatori petenti sibi exhiberi tabulas testamenti:sed ei subuenit per actionem ad exhibendum.
1 **Si ipse testator.** †Testatori petēti sibi exhiberi tabulas testamēti succurrit p actionē ad exhibēdū nō per hoc iterdictū z idē in oibus qui instrumētoꝝ corpora sua ꝓpria esse dicunt. h.d. cōiuncta glo. z cessat contrarium:asserēti aūt suū esse corpus instrumēti ex causa hereditaria:bene succurrit per hoc interdictum. h.d.
1 ¶ Instrumentum an teneatur pena falsi.
1 2 Probationes facte in ciuili opitulantur in criminali z ecōuerso.
1 **Si quis dolo.** Cōtra dolo desinētē possidere tabulas testamēti agi pōt hoc interdicto ciuili z successiue criminali:z nō incidit in corneliā falsi qui aduersus vnū occultauit tabulas testamēti:sed qui aduersus oēs vt oīno nō appareat veritas hoc dicit. vsq̄ ad. §. hoc interdictū. † Et iste casus vltim⁹ nō
1 est alibi. z ita practica tu aduocate quādo dices accusationes de falso contra occultātem aliquod instrumētū vt semp in accusatione narres quod ipse occultauit alo et intētiōe vt vitas nō appareat:alias si dicis q: occultauit mihi vel sibi nō incurrit penā falsi. tene mēti ꝑpetuo. ¶ Jn text. ibi. hoc interdicto tenebit. scilicet ciuiliter. ¶ Jn tex. ibi:exhibitis tabulis. sc̄z per hoc interdictū ciuiliter ꝓpositum.
2 ¶ Jn tex. ibi manifestetur. allegatur † q: probationes facte in ciuili opitulat in criminali:z fortius econuerso:de quo per Jacobū de aretio z Cynum. C. de probationibus. legesciant. z notatur in lege si quis ad se fundum. C. ad legem. corneliam de vi. z infra de iniurijs. lege item apud Labeonē §. idem ait.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 ☞ Testes moneri debent ad testimonium perhibendū alias sunt suspecti.
2 Testes qui nolūt venire ad perhibēdū testimoniū possunt p iudicē coerceri p pignorū captūrā ⁊ mulcte indictionē.

Hoc interdictū. Exhibere est facere copiā apprehēdēdi ⁊ describēdi:⁊ apud ptorē signatores testamēti debēt admoneri vt veniāt ad recognoscēdū signa ⁊ cōtumaces coercendi sunt p eū.h.d.vsqz ad.§.solēt. ¶ In text.ibi signatores admoniti. Argu.vt † testes debeāt moneri ad testimoniū phibēdū:alias eorū testimoniū fit suspectū:sic.C.de epis.⁊ cler. l.plurter.de quo vide Bar.in.l.post legatū.ſ.de his q.vt in dig. ¶ In tex.ibi Coerceri.no.bñ q† testes nolētes venire ad perhibēdū testimoniū:possunt per iudicē coerceri dicit gl.per pignorum capturam:⁊ mulctarum indictionē.tenementi:q; tota die practicatur.

1 ☞ Tabulas testamenti exhiberi petere potest solus is qui in eo describitur est.
2 Copia aliorū instrumētorū a testamēto ab eo peti pōt solū cui⁹ interest principaliter ⁊ q notarij vt scriberet rogauit.
3 Copiā sol⁹ potest ad se pertinētis dz habere is qui exhibitionē tabulaꝝ testamēti petit vel alterius instrumēti.
4 Copiā inuētarij ⁊ tutele sc3 principij ⁊ finis solū dz habere litigās cū aliquo qui dicit se tutorē ⁊ nō reliquorū.iudicive debet totius instrumenti copia exhiberi.

1 **Solent.** Pro testamēti † tabulis exhibēdis is solus agere pōt qui in eo.descript⁹ est.h.d.
2 aliorū † aūt instrumētoꝝ is sol⁹ copiā petit cui⁹ interest principaliter:⁊ qui notarij rogauit vt scriberet:vt.l.ptor.§.j.in gl.in verbo ineum.ſ.de eden.⁊ hoc tz Bar.sub dubio forte in.l.instſa.C.de fideicō.⁊ ista questio fuit prādie mihi de piis cōsulēda cōmissa ⁊ ita tenui.In tex.ibi.Quicq̄ in testamēto.accipe illud quicq̄ tēperate:q; petēs exhibitionē tabularū vel alterius instrumēti:non dz habere † copiam nisi solū particule pertinētis ad eū.l.argentarius §.j.ſ.de eden. vñ legatarius dz habere tantū copiam legati ⁊ institutionis heredis.Similiter litigās cū aliquo qui dicit se tutorē:dz
4 habere † copiā tutele ⁊ inuentarū.ſ.principij ⁊ finis inuētarij: reliquorū non:q̄ patefieda non sunt ne pompa vel paupertas pupilli detegat:vt.l.quod plerūq;.C.de alimen.pupil. præstan.⁊ ibi per Bar.⁊.l.tutor qui repertoriū.ſ.de ad.tut. Ipsi aūt iudici dz fieri copia totius instrumēti vt sic videre possit an debeat procedere:an nō:q̄ tz idem Barto.in.d. §.j.⁊ bene.

1 ☞ Tabulas testi exhibere recusās tenet agēti ad itere.
2 Delictum commissum in re non egreditur ipsam rem.
3 Tabulis testamēti deletis siue occultatis in preiudiciū ei⁹ cui aliqd in testamēto relictū erat si dolo occultate sunt statim ꝛtra occultātē agit ⁊ statim fit executio.⁊ de legato cōditionali vel in diē fit sicut de puro ad q̄ restituēdū legatarius non tenetur etiam si post conditio deficit.
4 Condemnatio in interdicto de tabulis exhibēdis fit ad interesse tantum.

1 **Condemnatio.** † Nolēs exhibere tabulas testi ꝑ dēnād⁹ est agēti ad interesse:⁊ ideo si heredi nō fit exhibitio:ad hereditatē est estimatio referēda:⁊ si legatario:ad legatū etiā si cōditionale fit:nec cogit legatari⁹ cauere de restituēdo legatū si cōditio nō extiterit:⁊ si legatari⁹ ab herede estimationē cōsecut⁹ sit:ab eode existēte cōditiōe legatū nō petit:sec⁹ si cōsecut⁹ est estimationē ab extraneo qui nō exhibuit legatū velit petere ab herede.h.d.vsqz ad.§.interdictū.in terminis ⁊ in sum. Et est bon⁹ ⁊ notabilis iste.§.In tex.ibi estimari dz.Hic opponit ⁊ rñdēdū vt no.Rof.in libellis in ti.si qs fecerit testm. ¶ In tex.ibi referēda est estimatio.hic adō q̄ no.C.eo.l.j.in glo.vbi oīno vide:⁊ hoc pcedit si iudex expſe indicat exhibitionē fieri nō posse per cōtumaciā rei cōuēti. ¶ In tex.ibi.Sic estimādū est,hunc videt ſ.C.e.l.j.Sz solue vt ibi:habet ergo cōsideratio estimatiōis legati conditiō alis sicut si esset pur.Sz huic ob.ſ.de cōd.fur.l.ſi seruus.in pn.vbi nō habet ꝯsideratio estimatiōis legati ac si eēt pur:imo habet ꝯsideratio vt legati cōditiōalis⁊ iō estimari dz quantūz illō legatū cōditionale cū fua cōditiōe ⁊ per ꝯsis cū oibus suis superosſib⁹ ⁊ spinelis.Sed solue q̄ ibi ius cōpetebat de pſenti heredi a quo seru⁹ legat⁹ sub cōditione erat subtractus.vnde competebat ipsi heredi ius de pſenti qō sperabat dissolui in cōditionis euentū:⁊ ideo fit estimatio illo modo:hic aūt agēti nō cōpetebat ius de pſenti ſz sperabatur cōpetere in futurū:⁊ ad extinguēdū dictā spē nō fiebat exhibitio tabularuz,⁊ iō q; delictū est commissuz in spe:habet cōsideratio spei sicut habet ꝯsideratio rei si esset pure legata.In suo vō delictū nō cōmittebat ad extinguēdū spē ſz cōmittebatur in re:⁊ ideo nō pluris estimāda est res q̄ quātū vendi pōt:⁊ iste est verus intellectus.
2 † Pro,quo facit illō gñale q̄ delictū cōmissus in re; nō egreditur ipsaz rē de quo.ſ.de his qui.vt indu.l.rescriptū. ¶ In gl.ſz certe.ibi.Vt per eā augeatur.ſ.vltra q̄ interfit ratione:sed non vt augeat vltra q̄ sit rōne spei:vt.ſ.quēad.test. ape.l.pe.⁊ cessat Iulij de quo.ſ.ex qui.cau.in pos.ea.l.penn. ¶ In gl.i vbo.restitutoriū.ibi Et est speciale.imo dic q̄ cō uctus hoc interdicto cōdemnaē propter dolū nō ꝓpter culpā merito ante existētiā cōditionis cōdemnaē ⁊ fit cōdēnatiōis exactio.Sz i aquiliavenit culpa etiā leuissima qua cōmissa nō fit cōdēnatio nec cōdēnatiōis exactio ex quo legatū deletū erat cōditionale:ſz expectaē ꝯditionis euēt⁹ ⁊ tūc agit ⁊ ꝯdēnatio fit:vt in.l.i lege hic allegata:que intelligenda est qū nō interuenit dolus:ſz solū culpa leuis aut leuissima. ¶ Vñ cōcludeq; † deletis aut occultatis tabulis testamēti in preiudiciū eius quicqd in testamento ascriptū habebat:si occultate vel delete sunt dolo:cōtra occultātē ⁊ delētē agit statiz:⁊ executio sine statim fit:⁊ de legato ꝯditionali vel in diē iudicaē sicut de puro ad q̄ restituendū legatarius nō teneē etiā si ꝓst ꝯditio deficit:casus est hic.Sz si tabule sunt delete vel occultate culpa leui vel leuissima i casu pdicto tūc pñt ꝓbationes fieri ēt lit nō cōt.de ipso legato cōditionali ⁊ existēte cōditiōe.demū agi pōt ad legatū et cōdēnatoria tūc dz fieri nō añ:⁊ eius executio fieri:sic intelligitur.d.l.in lege aqui. ¶ Interdū aūt obligatio est de presenti:sed sperat in futuru cessare:exēplū ab here de seruus legatus est sub cōditione ⁊ seruus cōditione pēdente subtrahitur:nā de pſenti ꝯditio furtiua cōpetit ipsi heredi extinguēda per cōditiōis euētū sub qua legatū fuit relictū legatario ⁊ tūc simil⁹ de pſenti agi pōt.Sz si pēdēte iudicio cessat actoris interesse:absoluit re⁹ ꝓpter desinctiā interesse.⁊ si cōditio nō deficit:cōdēnaē reus eatenus quatenus reuera est interesse ⁊ nō vltra:vnde fit estimatio serui ꝓut ptuz inueniri pōt:sic loquit.d.l.si seruus.⁊ hoc ideo q; obligatio est de pſenti ⁊ sperat desinere in futurū. ¶ Blo.tamē in l.metū.§.ex hoc edicto.ſ.qō me.can.circa hūc articulū dubitabit ⁊ ponit opi.⁊ nihil decidit:veritas est vt dixi.Bar. aūt hic reduxit ad quādā breuē distinctionē.Sz ego dixi tibi p exēpla vt clar⁹ intelligas:habes expeditū primū ⁊ fm pūctū hui⁹.§. ¶ In v.inde ērit ibi.Si heres ide præstiterit sc3 legati estimationē.⁊ istum.§.declarani.ſ.ti.j.§.si quis.v. iō.in gl.dic vt ibi dixi. ¶ In gl.ſi.ibi.l.stichū.§.dolo.hāc tz Sy.⁊ Bar.eā cōprobat. ¶ In ea.ibi bona.fides.de quo p Sy.in.c.bona fides.de reg.iur.in.vj. ¶ In ea.ibi.Vel a diuersis exigit.bñ.tz Sy.nā ab vno hereditas petit q; possidet hereditatē:ab alio petit estiatio ꝓpter ꝯtumaciā q; nō exhibet tabulas testamēti:vñ obligationū radices ex diuersis terminis oriunt.l.⁊ an ea.§.actiones.j.de exce.rei iu. ¶ In ea.ibi.Hic ſpāle q; occultat:ad hoc bñ facit q̄ not.j. de vi ⁊ vi arma.l.j.§.quoties.Tu dic q̄ ibi vnū ⁊ idē exigebaē ab vtroq; hic aūt ab vno estimatio hereditatis vel legati ab alio legatū vel hereditas,⁊ hoc approbaē.ſ.de rei vē. l.is.q se obtulit. ¶ In ea.l.ſi.ibi.ſ.rei ⁊ estimatiōis rei:⁊ sic ibi diuerse sūt cause ⁊ obligatiōes hic vna:⁊ vide Sy.i.d.c.
4 bona fides.li.vj. ¶ † Et q̄ cōdēnatio in hoc ſterdicto fit ad interesse tm:iō.in hoc.§.videre opz qualiter ſteresse ꝓbet:ex quo nō apparēt tabule testamēti:quibus nō inspectis ⁊ cognitis veritas nō pōt diſgri;vt.ſ.de trā.l.de his.⁊.ſ.quēad. test.ape.l.j.in prin.dic vt hic per Bar.tex.est in.l.argentarij §.cum autem.ff.de eden.

1 ☞ Interdicta sunt lz annalia:ea tamē que sunt rei persecutoria saltem ex parte actoris sunt perpetua.

Interdictū. Istud interdictū cōpetit post annū ⁊ heredi ⁊ ceteris successoribus.h.d. ¶ Ratio huius est q; nō est penale ex parte actoris cū deē ad interesse vt in.§.precedē. ¶ In tex.ibi Ceteris
1 successorib⁹.ſ.de iure pretorio. Et ex hoc sume regulā † q̄ lz interdicta sint annalia:tñ ea que sunt rei persecutoria saltē ex parte actoris sunt perpetua ⁊ cōpetūt heredibus ⁊ ceteris successoribus de iure pretorio.

Si int. Si tutor dolo nō exhibet tabulas testi in ipz cōpetit iterdictū: nō aūt in pupillū.h.d. ¶ Et istū tex.declara vt p gl.in.l.neq;.j.de re.iur.⁊ p ea q̄ dixi i.l.i.§.fi edicto.ſ.ti.j vbi pomē an pupill⁹ teneat ex dolo tutoris h.d.
1 ☞ Testamentum lz dicatur falsum nō tamen excluditur interdictum de tabulis exhibendis.

Exceptio

2 Exceptis tua non interest exhibitionem tabularum testamēti fieri potest obiici agenti interdicto de tabulis exhibēdis,⁊ repellit continue agentem ex causa interesse etiam si superueniat iudicio pendente.
3 Editionem instrumenti petenti non debet edi totū sed quatenus sua interest exhiberi.
4 Errorem corrigere, an possit notarius qui in plus vel min⁹ scribēdo errauit,⁊ an assertioni sue stabitur,⁊ an teneaē parti ad damnum,⁊ per quot testes talis error probari debeat.

Tabulis. Dum pendet hereditatis cōtrouersia, ad hoc interdictum non recurritur, siue sint eiusdem nominis litigantes de hereditate, siue etiam sit controuersia inter scriptum ⁊ venientem abintestato, ne per hoc interdictum fiat preiudicium petitioni hereditatis, si lis contesta est in causa falsi testamenti, agi non poterit interdicto:sed deponēde sunt tabule apud virum idoneum vel edem sacrā. hoc dicit.in terminis ⁊ in summa,⁊ cessat omne contrarium. Et vbi controuersia inter scriptum ⁊ venientem abintestato posuit Bart.post glo.⁊ reputat ipse hanc.l.difficilem. ¶ In tex.ibi.De tabulis proferendis, ita ⁊ taliter q̄ de eis agens disponere possit ad libitū suum, merito non proponitur hoc interdictum:quia ipsarum tabularum posset veritas de facili occultari,si autem non proponeretur isto modo interdictū ad hunc finem:sed solum vt daretur copia describēdi ⁊ legendi,tunc cuilibet litigantium copia danda est:nam cuilibet iuranti ad se pertinere ⁊ sua interesse: exhibitio facienda est:vt l.j.in prin.ſ.quēad.testa.ape.que est contra.Et ita intelligendo procedit glosſ.q̄ duo eiusdem nominis litigantes erant. ¶ Potest etiam intelligi in scripto qui contendebat cum illo et gitimo,⁊ dicebat ad se ex ipsis tabulis hereditatē pertinere, ⁊ tunc si veniens abintestato vult intētare hoc interdictum, non potest:quia ex quo est proposita ⁊ pendet petitio heredi tatis, per singulare iudicium non debet ei preiudicium aliquod afferri:vt.l.ſi quis libertatem.ſ.de peti.here.vnde non est bona ratio glo.hic dicentis quia iudicium est preparatorium,ideo non intentatur, ⁊ pro hoc facit q̄ habes.j.de vi ⁊ vi arma.l.cum fundū.§.ſi.vbi petitorium ⁊ possessoriū cumulantur,⁊ tamen possessoriū videtur preparatorium petitorij, licet reuera non sit,licet cōsultius faciat quis agere possessorio prius q̄ petitorio:vt.ſ.de reiven.l.is qui destinauit. ¶ In glo.§.ibi,sm quosdam.hec vera ⁊ approbatur.ſ.eo.l.i.§.hoc
1 interdictum.vbi dicitur q† licet testamentū dicatur falsum: tamen hoc interdictum nō excluditur, intelligitur enim nisi super falsitate testamenti questio pendeat per litis contestationem, ⁊ ista fuit opinio istorum. ¶ In ea.ibi. Vel dic,hoc etiam sustineri potest quādo dicebatur testamentum falsum ⁊ funditus inutile ⁊ notoriū,et sic vitium erat patens: vnde tabule erant inutiles,⁊ qui eas scripserat licet falsas,nō propterea incidebat in corneliam: vt.l.ſi quis legatum.j.de fal. ¶ In ea.ibi.Ad publicam questionē:vt.j.de iure fis.l.j.adeo
2 pertinent ad publicā q̄ non ad priuatam:ita q̄ agēti interdicto obiici potest:tua non interest exhibitionē fieri que exceptio cōtinue repellit agentem ex causa interesse vt.l.ſi seruus furtiuus.ſ.de cōdi.fur. quinimo ⁊ ſi superuenerit pēden
3 te iudicio repellit agentē:vt ibi,⁊ propterea dicimus † petēti editionem, nō edi instrumentum totū sed quatenus interest sua exhiberi,⁊ nō vltra:vt.l.argentarius.§.j.ſ.de eden. ¶ In ea.gl.ibi.Sibi ascripsit in testamēto,⁊ per consequens opponitur q̄ non interest agentis sibi exhiberi, cum non sit consecuturus legatum. Sed attēde quia ſi fisco debet applicari ⁊ ascribens amoueri tanquam indignus,nullus exceptionem hanc opponere potest nisi fiscus vt.l.his consequenter.§.j.ſ. fami.erc.ſ,que singularis est, ⁊ ideo ista gl.directo videt contrariari illi,quod perpetuo tene menti:q; docto,non allegant eam. ¶ In ea.ibi. Fisco applicat:sed non semper:vt.j.de fal. l.j.§.inter filiū.⁊.C.de his qui sibi ascribunt per totū. Ultimo q; hic tractatur de falsitate testamenti, Bar.querit plu
4 ra de † notario errante,in plus vel minus scribēdo,an corrigere possit errorem,⁊ an stetur assertioni sue, ⁊ ſi propter suum defectum pars dānificata est, an teneatur ad interesse: dic vt hic per eum cōiuncto eo quod dicit in.l.librarius.j.de regu. iur.⁊ coniuncto eo quod dicit Specu.de instru.editio.§.postremo.versic.sed nunquid iudex. Et per quot testes debeat error probari;dixi anno in.l.cum proponebatur.ſ.de lega.ij. vbi gl.tangit ⁊ etiam Barto.⁊ hec questio pendet de facto,⁊ hec est veritas quam tibi dicam verbo.

¶ Ne quid in loco sacro fiat. Rubrica.

¶ Practicam huius tituli vide per Speculatorem in titulo de religiosis domibus. in verticulo porro ſi in loco sacro. in quarta parte.

1 ☞ Imago Virginis Filiq̄ eius in pariete sacro depingi potest.

Ait pretor. Non summatur. Nō ait. In loco sacro fieri potest quicquid pertinet ad ornatū: sed nō quod difformat ac incommodum parit,⁊ cura ⁊ solicitudo locorum sacrorum pertinet ad illos quibus hoc demandatum
1 est hoc dicit. † potest ergo depingi in pariete sacro imago virginis ⁊ filij eius, ⁊ ita obseruatur. ¶ In tex.ibi.Curāt,id est tuentur ⁊ isti appellantur edititij,de quibus in titulo.de edili.edic.ſ.Angelus.

1 ☞ In muris ⁊ portis vbis aut locis sacris fieri nihil potest quod damnum irroget.
2 Muri ⁊ porte inhabitari sine principis pmissu nō possunt.

1 **In muris.** † In muris ⁊ portis vbis ⁊ alijs locis sacris nihil fieri potest qō damnum irroget † nec possunt muri
2 aut porte inhabitari sine permissu principis.h.d. cum.l.seq. Et nota legem sequentem cōtra facientes domos super muros castrorum, facit.j.de ope.publi.l.penul.de re.diui.l.sacra.§.muros. In alio tamē vsu bene possunt,dic,vt no. C.de oper.publi.l.turres.

¶ De locis ⁊ itineribus publicis. Rubrica.

1 ☞ Monumentum construere in via publica non licet.
2 Interdicere cuilibet licitum est contra viam publicam claudentem.

Cuilibet. Hoc interdictum pertinet ad vias publicas ⁊ iti
1 nera publica,⁊ ipsum potest quilibet intentare, † non est licitum monumentum con
2 struere in via publica.h.d.cum.l.seq. † Cōtra claudentem igitur viam publicā cuilibet est licitum interdicere,id est interdictum proponere: vt in statū pristinum reponatur ⁊ intelligo cuilibet, id est de populo:non de forensis nō interdicit: quia non est de populo, nec sua interest:vt.l.in prouinciali.§.ſi.ſ.de ope.no.nun.⁊ not.j.ti.ħ.l.ſ. Et agens hoc interdicto debet esse idoneus ad ſtendum in iudicio.vt no.in.d.§.ſi.⁊ ideo nō admittitur impubes. ¶ In l.ħ.ibi,extruere. contrarium fuit Bononie ante ecclesiā sancti Barbatiani vbi erat monumentum:sed illi de balduinis fecerunt illud destrui,⁊ de illa domo fuit dominus Jacobus de Balduinis.Angelus.

1 ☞ Vie vicinales ex agris priuatorum collate,quando publice,⁊ quando priuate sint.
2 Domus dirempta ⁊ in platea redacta,an via dici possit.

1 **Vie vicinales.** † Vie vicinales lz ex agris priuatorū collate sint, ſi tamē dicte collationis nō extat memoria,numero publicarū habentur licet cause nō sint publice:sed ſi extat memoria, sunt priuate: sed ſi ex solo publico facte sunt,indistincte sunt publice,sicut ⁊ vie militares que vie exitum habent ad mare aut vrbem, aut ad flumina publica,aut ad aliā viam militarem,vicinales vero interdum exeunt in militares,interdū in eis mozinntur.h.d. Oritur aūt cum exitum non habet. ¶ In tex.ibi,non extat,alsecus,⁊ tollit contrariū vt in summario dixi. ¶ In tex.ibi,numero sunt omnino aut ē sunt vie publice,⁊ hic sequit. ¶ In tex.ibi,militares.quarū solum a publico fuit collatū,⁊ ſic vie sunt publice. ¶ In tex.ibi,viam militarē.i.magistram,et sic nos appellamus. ¶ In tex.ibi,exitū habet,⁊ cum intrāt mi
2 litares:desinūt esse vicinales. Sic consuluit Bar.pluries † q̄ ſi domus dirimatur,⁊ redacta est ad plateā,⁊ per consequēs ampliata platea, qō eoipso quod intrauit in plateā dicit platea,⁊ desinit esse via publica, ⁊ sic maleficium cōmissum punietur vt cōmissum in platea,non autem vt in via. ¶ In fin. tex.ibi,intermorit, alias vna pars, alias due,scilicet vt dicat intermoritur,⁊ vtraq; litera bona ⁊ idem sensus.

¶ Ne quid in loco vel itinere publico fiat. Rubrica.

¶ Super rubri. Practicā huius ti.⁊ sequentis vsq; ad ti.de vi ⁊ vi arma. vide in Spec.de cau.pos.§.q; vero.⁊ in.§.seq.in

Universidad de Deusto
Biblioteca

ver.vndecimum de loco.in.j.col.in.iiij.parte.

In loco. ¶In tex.ibi.Prohibet edifi care ſz aliter ſic quam edifican do priuatis pretor pmittit loco publico vti:vt.j. ti.j.l.j.§.j. ¶In tex.ibi. Proponit:cõtra edifi cantem.

1 ☞ Edificãs in publico an possit facere nomẽ ſuũ iſculpi.
2 Interdictum reſtitutorium quando locum habeat.

Pretor ait. ¶In tex.ibi.In loco pu blico facias.ſcz.q ptineat ad incommodum reipu.aut priuatorũ:ſed ad cõ noditatẽ reipu.bene põt fieri ſi edificãs ſibi ap propriare nõ intendit illud.ſed reipu. ¶Sed an tũc in pu blico an in ſuo priuato edificare possit ad emulationẽ:vel ſi ſuſpitio ſeditiõis eſt:dicvt no.per gl.in.Lopus.j.de ope.
1 pub.t.C.de edifi.priua.l.per prouincias. †Et an edificans in publico possit facere ſuum nomen inſculpi:t qualiter. dic vt̃ſin.l.ſi.j.de ope.pu. ¶Jn tex.ibi. Interdictum dabo.
2 piſana litera eſt non dabo:tũ vtraq; bona:t ſenſus eſt.† Si fit edificium in itinere vel via:datur interdictum reſtituto rium vt deſtruatur quicquid factum eſt vt.j.e.§.pretor ait t ſic bene ſtat litera affirmatiua.Sed prout habes negati nam:eſt ſenſus:q ſi factũ eſt edificium in publico loco:nõ tũ in itinere nec in via:tũc nõ hz locũ interdictũ reſtituto riũ ſed phibitoriũ tũ.ſ.ne fiat:aut inceptum ne impleat:t ſic bona eſt litera piſana vt.j.eo.§.ſi quis viam.
1 ☞ Jnterdictum:ne quid in loco pu.qũ prohibitorium: t qũ reſtitutorium.et quando fiat.nu.2.
3 Edificans magis dicit aliũ impedire q̃ vti loco publico.
4 Loco publico vti nullus alium prohibere potest.
5 Quoniam arctam ſimul intrãtes:ita q ambo plaustra trã ſire nõ pñt:locus eſt gratificationi vel ſorti.niſi alter eorũ in culpa fuerit:ille enim retrogredi tenetur.

Hoc interdictum. †Hoc interdictũ ne qd in loco pu blico fiat aut in locum publicũ immittatur,prohibitoriũ eſt dũtaxat:reſtitutorium vero non niſi in caſibus.ſ.proxi.
2 no.h.d.† Propoſitum eſt ergo hoc interdictum cum op̃ in publico fit:qõ ad priuati dãnum redundat.Et qualiter intelligatur priuatum dampnum pati ex opere: habes.j.in §.merito.ver.damnũ autẽ.Et ſunt quatuor interdicta pro poſita pro opere qõ in publico fit:vt no.ſ.iu rub.t ibi dixi. ¶Jn tex.ibi.Vſibus deſeruiunt.ſ.ſi priuati velint eo frui:
3 vtendo ſecus ſi edificando:vt ſequitur.† Et eſt ratio q edi ficans magis dicitur aliũ impedire q̃ vti loco publico: vt in fi.§.fm primã lec.quã teneas. ¶Jn tex.ibi.Ad pro hibendum hz.hec litera declarat̃ per glo.poſitã.ſ.cõmo.l. ſi vt certo.§.fi. ¶Jn tex.ibi.propter qõ.ſ.† q nullꝰ põt phi bere alium vti loco publico.t edificans edificãdo impedit vſum alterius:t ideo non poteſt quis edificare inuito vno de populo:ſi per edificium dãnum ſibi datur:vt patet ex verbis pretoris hic dum dicit. Quod ad priuati dampnum redundet.redundat autem quoties per edificium impedi tur prohibẽs vti loco publico:et per hoc aut dampnum ſen tit aut perdit lucrum quod habet a publico.vt.o.§.dãnuz. ¶Jn gl.ſ.vſum.ibi:fm Jo.t bene.et ſic fm iſtuz intellectũ duo erant.quorum vnus edificans impediebat alium vti valentem:vnde non poteſt q non plus iuris hz edificans ad phibendum:q̃ volens vti ad vtendum.et iſte eſt verus intellectus licet et intellectus ſequens ſuſtineri poſſit Jn ea.ibi conditio poſſidentis.vt.inſti.de interdic.§.cõmodũ. ¶Jn ea.ibi plus iuris habeo.et ſic debeo obtinere ex quo plus iuris habeo:vt.l.ſi.C.de edic.di.adri.tol. ¶Jn ea.ibi. Vel dic.fm iſtum intellectum vnus ſolus edificare volebat. ¶Jn ea.ibi.Quouſq; eſt facultas prohibendi.ſ.ante non poſtea:nam ante edificium factum vel completum nõ plus competit mihi edificandi potẽtia q̃ tibi: et iõ ſi prohibes audiris.Jn.e.ibi.Neuter vincit.fm iſtũ intellectũ duo erãt qui ſimul et pariter vti volebant:non tũ edificando. vnde vnus non debet impedire.q non plus iuris habet vnus q̃ alter. ¶Jn ea.ibi.l.per agrum.t ibi no.per gl.t Ly.Et cõ
5 clude q† ſi ſimul intrant viam arctam ita quod ambo plau ſtra tranſire non poſſunt:locus eſt gratificationi vel ſorti: niſi alter ducens plaustrum fuerit in culpa:q ille dz retro ire. Jnquantũ autẽ vn̄ occupauerit primo intrando:ille dz preferri propter occupationem.et ita tenent docto. et bñ.

Publici. Siue loca publica ſint ruſtica:ſiue ur banа locꝰ hz hoc interdictũ.q appel latiõe loci publici ẽt hec cõtinenť.h.d.in terminis.et i ſum.
1 ☞ Jnterdictũ ne quid i loco publico ad loca que nõ ſunt in loco publico:ſed in fiſci patrimonio nõ extendit hz a ead ſolum loca que vſui publico deſtinata ſunt.
2 Jmperator iura imperij donare non potest.
1 **Hoc interdictũ.** †Ad loca que nõ ſunt in loco publico:hz in fi ſci patrimonio nõ extẽdit hoc interdictum:hz ſolum ad ea loca que publico vſui deſtinata ſunt ſi quid fiat in eis q̃ no cere habeat vſibus puatorꝫ.h.d. ¶Jn tex.ibi:in fiſci patri monio.nõ autẽ in publico loco.t ſic pertinet ad iperatorẽ rõ ne,iperialis culmẽ:t finito iperio heredes ceſaris in illo patrimonio nullo mõ ſuccedũt:hz ſuccedant in patrimonio ceſareo,ex ẽplũ pone in preſenti iperatore adq̃ quẽ ptinet regnũ Boeme tãq̃ patrimoniũ ſuũ,ppũ vſi in illo ſuccedũt filij ei⁹. Aliquando loca:ciuitates t terre nõ ptinẽt ad eũ niſi q iperator t quouſq; iperator eſt. et illa appellant fiſcalia que hz nõ ſint ppria:tũ improprie quaſi principis intelligit et hoc eſt qõ dicit text.iſte.Et q intelliguntur quaſi ei⁹ im propꝛie:ideo imperator poteſt facere reges,barões,t comi tes et eis cõcedere ciuitates t oppida:quaſi eius ppria et priuata:pro quo.C.de qua dr.pſcri.l.fi.C.de bo.que lib.l.pe. C.de do.l.ſancim⁹.§.fi.etin.t.col.de pa.in.fir.§.in.dices.et.in ti.quis dica.duz.mar.tc. ¶Nec ob.quod no.glo.in corpo re qũo opor.epiſ.in prin.colla.i.q: reprobat cõiter:vt not.
2 Spe.de reſcrip.preſen.§.fi.in verſi.ité q obtũtum:hz ergo imperator non poſſit donare iura imperij q̃ ſic eſſet in po teſtate ſua imperium annihilare: vt plene in prima conſti. p;Ja.bu.t in.l.omnes populi.ff.de iuſti.et iu.et in.l.cũctos popu.C.de ſum.tri.per doc.iſtud eſt verũ abdicãdo a ſe iura imperij ex toto.ſed cõmunicando ſic t ideo poteſt facere duces marchiones tc.
1 ☞ Jnterdicto vtili tenet qui tenet velum immiſſum in ſuo qõ in publicum protẽditur:vicinicꝫ luminibus officit.

Cum quidã. †Tenẽs immiſſum in ſuo veſti pter quod officiturvicini luminib⁹:tenet vtili interdicto.h. d.Jdeo antẽ nõ tenetur directo q non immiſſum aut fa ctum in publico qõ requirunt verba pretoris:ſed quia per hanc protenſionem offenditur vicinus:locum habet vti le interdictum:et ita loquitur hic.Et ſic non obſtat.ſ.de damno infecto.l.fluminum.§.fi.t.l.proculus. vbi in ſuo hz immittere abſq; dolo malo ad libitum voluntatis: q ibi immiſſum non ptendebatur,in publicũ. ¶Jn gloſ.iij.ibi, Sic dictum.vt.C.de edifi.priua.l.meuia.
1 ☞ Jnterdici poteſt qui vult reficere qõ in loco publico illicite poſitum eſt.

Si quis quod. †Volens reficere poſitũ illicite i loco publico põt interdici.hoc dicit.vide.l.iij.§.reficere.infra de itinere actu q priuato.et ceſſat contrarium.Et per hunc textum ap paret liquide qõ ſi qs edificauit illicite molendinũ in flumi ne publico,et deinde cluſa molendini rupta eſt: q volenti reficere: poteſt legitime iterdici:et not.hoc q quotidianũ.
1 ☞ Utile interdictum competit ei qui damnum patitur ex mole in mari proiecta contra eum qui proiecit.

Aduersus. †Aduerſus pficientẽ molẽ in ma ri cõpetit vtile interdictũ ei qui dã nũ patit:t nõ alteri.h.d. ¶Jn text.ibi.Jn mari iacit.non ob.j.§.hoc interdictum proprium.vt ibi no.
1 ☞ Pro vi turbatiua non eſt proditum aliquod iudiciũ ciuile:niſi ſolum actio iniuriarum.

Si quis in mari. Prohibit⁹ piſcari aut nauigare i mari:aut in cãpo publico ludere:aut in publico balneo ſe lauare:aut i theatro ſpectaculũ facere:nõ agit Ď iterdicto:ſz iniuriarũ ꝯ phib entẽ.h.d. Et dicit gl.q cõpetit vtile interdictũ:ſi cut cõpetit cõtra phibentẽ molez:vt.§.§.proxi. ¶Jn tex. ibi non habebit interdictũ.ſ.directũ:ſed vtile ſic fm glo.vt dixi in ſummario. ¶Jn tex.ibi iniuriarũ quidem actiõe.
1 † No.bene qõ pro vi turbatiua nõ eſt proditum aliquod iu dicium ciuile:niſi ſolũ actio iniuriarum,cõcor.j.de iniur.l. iniuriarum.§.ſi quis vi.t ibi dixi.
1 ☞ Edificari in publico iniuria alicuius permitti nõ dz. Et quis iniuriam pati dicatur.nu.2.
3 Beneficia ſummorum pontificum t imperatorum ſemper ſic interpretanda ſunt vt nemini iniuria inferatur.

Merito. † Nõ dz pmitti edificari in publico cũ
2 iniuria alicuius:† t itelligit iniuria dã nũ pati non ſolũ qui damnificatur ex opere:ſed qui cõmo dum amittit ex opere quod ex publico conſequebat:h.d. ¶Jn tex.ibi,Fieri pmittit.ſ.pncipaliter,ibi.Siue iniuria. quidam

quidam dicunt,magna:vt non ob.l.quoties.C.de pci. ipe. offe.Tu dic imo parua:vt.j.e.l.ſi quis a principe.niſi ſpali ter deroget iperator:qõ poſſet,proinus facere de gratia ẽt cũ iniuria magna vicinorũ:vt.o.§.ſi quis a principe. ¶Jn tex.ibi. Permittitur.non ob.ſ.de cõſti.prin.l.fi.vt ibi no.in
3 gl.† Büficia ergo ſummoꝝ pontificum t imperatoꝝ ſemp ſic interpretanda ſunt vt nemini iniuria inferat. ¶Jn tex. ibi.Commodum amittit.propter opus ab alio factũ in pu blico:ſi autẽ opus fieret in priuato:non videtur damnũ pa ti qui commodum amittit qõ percipiebat ex loco priuato nullo iure ſibi debito. Et ideo ſi p locũ meũ aqua defluens venit in tuũ:t ex hoc magnum commodum habẽt orti tui ſitientes q ex loco meo cõmodum hoc percipis:reſtagna re poſſum aquam in meo vt ſic non fluat in tuum vt.o.l.p culus vbi caſus.Et no.hoc quia quotidianum.t de his etiã §.proximo tangitur.
1 ☞ Damnum pati ex edificio in publico facto non dicit ſi perditur commoditas prouenies ex edificantis loco ad ipſum prohibentem,ſecus ſi commoditas ex publico habe batur.Similes caſus habes.nu.2.t.3.

Si quid in loco. †Non dz damnũ pati ex edificio in loco pu blico facto ſi perdit cõmoditas puenies ex edificatis loco ad ipſum prohibentẽ:ſecus ſi incõmoditas nõ ex loco edifi cãtis ſed ex publico habebat.h.d.Et ſic p iſtũ.§. limitatur
2 ꝑcedens dum dicit dãnum pati ẽt ſi perdat cõmoditas: q illud verũ q̃ perditur cõmoditas q̃ percipiebat ex publi co:ſecus cũ percipit ex priuato edificãtis loco. ¶† Jn tex. ibi.Et ea q ex meo:ſecus ſi ex publico,vt.j.eo.§.fi.Et pone exemplũ ſi ſunt tres aree:vna tua t vltima:media autẽ mea: ſed prima publica t aqua fluens t naſcens in publica de curit per meam:deinde immediate per tuã:ſi edifico in pu blico.t propter edificiũ amplius aqua non decurrit p meũ:
3 t p conſequens nec ad tuum:nõ hz locum interdictũ.† Jte potes ponere exemplũ ſi area prima ſit mea in qua oriebat aqua:t area ſcõa ſit publica per quã aqua defluebat ad tuũ t in area ſcõa edifico:nã inſpicitur origo aque:t ideo non poteſt dici te habentem aream tertiam:damnũ pati:vt hoc §.t.j.qõ vi aut clam.l.nam origo. ¶Jn tex.ibi. Nullo iure defluebat:t ſic commodum qõ percipiebatur nullo tibi iu re debebat:alias contra vt.ſ.de dã.infec.l.trebatius. ¶Jn tex.ibi:inſula tua.i.domus. ¶Jn tex.ibi.Habeat a publi co:t omnia clara ſunt:nam beneficium aeris a deo concedi tur:vt patet hic in glo.in verbo competit.
1 ☞ Edificãti in loco publico nõ interdicitur per illũ qui in loco publico ſimiſ edificauit iniuſte:licet ſuo edificio noceatur,ſecus ſi iuſte edificaſſet.
De hoc decidit duo dubia.nu.2.

Jdẽ ait. †Edificãti in loco publico,nõ interdicit per illũ qui in loco publico ſimiliter edi
1 ficauit iniuſte:licet ſuo edificio noceatur:ſec⁹ ſi edificaſſet
2 iuſte.h.d.iſte notabilis.§. †Per quẽ decidunt duo dubia. Primum q ſi quis in flumine tyberis molendinũ edifica uit iniuſte:nec ſurſum nec deorſum edificãti interdici põt per poſſidẽtẽ molẽdinũ primum hz molẽdinum ſcõm edi ficet iniuſte t noceat molẽdino edificato primo.Sz ſi primũ edificatũ eſſet iuſte:volenti edificare fm põt optime t lici te interdici ex quo edificat iuſte.Si autẽ iſte ſecundus etiã edificaret iuſte:puta q ex vtraq; parte tyberis hz predia. vnde põt dici q totus alueus fluminis ad eũ pertineat p pter predia que poſſidet ex vtraq; pte:tũc nõ poſſet inter dici.quia quantum iuris hz primus in prohibẽdo.tantum ſcõs hz in edificando.vt.ſ.ea.l.§.j.verſi.t tantum iuris ha bemus.t no.in.l.quominus.j.de flumi.quẽ.l. repetit Bar tolus bene.
1 ☞ Jmpetranti a principe:vt poſſit edificare in publico loco nõ intelligitur cõceſſum vt edificet cum incommodo incolarum:niſi ſpecialiter t expreſſe hoc ſibi concedatur.

Si quis a principe. †Jmpetranti a principe vt liceat edificare in publico loco:nõ intelligit cõceſſum vt ſedificet cũ incõmodo icolarũ:niſi ſpecialr t expreſſe hoc fuerit ſibi cõceſſuz.h.d.t tũc debes intelligere de modico piudicio nõ de magno:t hoc tollit Jnũ fm Ray.t hoc tz gl.fm vnũ in tellectũ hic in verbo,impetrauit.Et iſte.§.facit ad ea que di cta ſunt in.§.merito.ſ.e. ¶Jn tex.ibi . Simpliciter ipetra uit. facit ad no.p Hul.ſ.de re.di.l.ſictũ.§.ſanctũ.t qõ no.p Zirc.extra de preben.c.Quis.li.vi. ¶Jn tex.ibi Ut cũ incõ modo.etiã modico.vnde per hanc ſimplicem cõceſſionẽ vt liceat edificare in loco publico,nõ intelligit cõceſſum vt ali cui inferri poſſit preiudiciũ quãtũcũq; modicũ. ¶Jn tex. ibi.neq; fic concedit.id eſt concedi videtur per ſimplicẽ cõ ceſſionẽ. ¶Jn tex.ibi.Hoc impetrauit.ſ.ad modicũ preiu diciũ alterius:non ad magnũ.vnde conceſſio facta per pa pam,vel principem in derogatione iuris alterius intelligit alio non dicto:quando per derogationẽ nõ infertur preiudicium magnũ. ¶Jn glo.fin.ibi.vel hic,hanc tenui.ſ.et eſt multum equa.
1 ☞ Edificium ſi obſtat vſui publico.de facto deponi de bet non ex interdicto.

Si quis nemine. Vigore huius interdi cti q edificauit in pu blico nõ cogit illud tollere.q hoc interdictũ eſt prohibito
1 riũ:t nõ dz vbs deformari ruinis† hz ſi edificiũ obſtat vſui publico:dz de facto deponi:nõ ex interdicto:t ſi nõ obſtat dz edificãs ſolnere ſalariũ reipu.t ſi edificiũ factũ nõ eſt dz caueri ne fiat.h.d.vſq;.ad.§.locorũ ſacrorum. ¶Jn text.ibi et q̃ phibitoriũ.ratio precedẽs eſt impulſiua:hec finalis vt probat ſequẽtia:ad hoc.ſ.de poſtu.l.j.§.ſexum.t qõ ibi no. t.ſ.de fer.l.j. ¶Jn tex.ibi debebit id deponere:de facto nõ ex interdicto:habẽs ergo curã locorũ publicorũ:ſi compe tierit edificiũ factũ in publico qõ obſtat vſui publico de fa cto illud dz deponere.nõ autẽ recurrere ad aliquẽ in dicẽ.fa cit.ſ.de dam.infec.l.fluminũ.§.quid ergo. ¶Jn tex.ibi Sa lariũ ei imponere:t edificiũ edificãti dimittere:ſic impoſitũ eſt ſalariũ laboratib⁹ in mõte malie qui eſt locus publicus t pater ſolutionẽ ſalarij dimiſſus eſt loc⁹ eis qui laborauer runt.tũ iuſtitiã patiũtur qui laborauerũt q eis dz dimitti in ppũ donec ſalariũ impendat.vt.l.ij.ſ.ſi ager vectig.vel emphy.peta.t ordinamentũ eſt factũ vt habeãt p triginta nonẽ annis tũ. ¶Jn tex.ibi.Etti caueat nõ fieri:hãc etiaz cautionẽ officio iudicis petit qui timet ab alio offendi:vt ſ.de vſuf.l.ſicut.§.ſz ſi inter.t.C.de his qui ad eccle.confu.l. denũciam⁹.nõ ergo petit cautio dã.infec.ſed tm modo iudi cis officium imploratur.vt.ſ.de dam.infe.l.qui bona.§.ij.t §.de illo:t ibi dixi.
1 ☞ Jnterdictum de loco ſacro reſtitutorium t prohibito rium eſt:fauore ſcilicet religionis.

Locorum. †Jnterdictũ de loco ſacro eſt reſtitu tutoriũ t phibitoriũ:t hoc fauore
1 religiõis.h.d.vide.ſ.de vſufru.l.locum.in prin.t qõ ibi no.

Ait pretor. Jſtud interdictũ de via publica vt itinere eſt prohibitoriũ tm:q logẽ de via t itinere ruſticis:t protendit iſte tractat⁹ vſq; ad.§. pretor ait.j.ea.l.vbi autẽ incipit tractat⁹ devijs t itinerib⁹ publicis t vrbanis:t illud interdictũ quãtũ attinet ad illã particulã nedũ eſt prohibitoriũ,imo t reſtitutoriũ eſt:ver ba autẽ huiꝰ interdicti ſignãter hic deſcribit iurecõſultus. ¶Jn tex.ibi.Jn via publica vel itinere.ſ.ruſticis.vt.j.e.§. hoc interdictũ.hz etiã locũ pro via t itinere priuatis.vt in ſti.de ſerui.circa prin.qõ tenet glo.t bene.
1 ☞ Via publica que dicatur:t que priuata.
2 Quarum publicarũ quedam priuate:quedam vero vicina les.Et que dicantur priuate aut vicinales habes ibidem.
3 Vie publice latitudo a q̃libz ciuitate aut oppido ſtatui pt.
4 Via t ſtrate publice licet ex collatione fundorum priuato rum reficiantur:non propterea priuate ſunt.
5 Vie que ppie t ſtricte priuate dicãtur:t que improprie.
6 Qd viarũ t ſtratarũ publicarũ refectionẽ aut refectionis collationem vicini cogi poſſunt.Jdem in puteo cõi reaptã do ſeu purgando ibidem.

Viam publicã. †Jlla via eſt publica cuiꝰ ſolũ eſt publicũ. Jlla eſt priuata cuius ſolũ eſt alienũ ſed ius agẽdi t eũdi competit oĩbus quib⁹ ſeruit⁹ vie t itineris debẽt:t via publica cete roſq; dz habere fines ſue latitudinis.ſ.vnũ pedẽ per poire
2 ctũ t.xvj.per anfractũ.† Jtẽ viaꝝ publicaꝝ q̃dã ſunt priuate q̃dã autẽ vicinales:priuate que ad agros nos ducũt vicinales q̃ nos in vicos ducũt aut in vineis ſunt:t ppie ille ſunt pri uate que iure ſeruitutis debenť:ſed q̃ nõ iure ſeruitutis pri uate nõ ſunt.q p illas eſt licitũ cuilibet cõmeare:t vicinales dicunt q̃ ex collatiõe fundorũ vicinorꝫ facte ſunt t extat me mona.ſec⁹ autẽ ſi nõ extat:q tũc loco publicaꝝ habenť:licz autẽ vie reficiant p vicinos:ex hoc nõ dicunt vicinales.h.d. vſq; ad.§.hoc iterdictũ in terminis t in ſumma cũ glo.Jn
3 gl.Habuerit.ibi.† Etiã q̃libet ciuitas.no.bñ q̃ q̃libet ciui tas t p ẽs oppidũ ſtatuere pt latitudinẽ vie publice:t iõ vidi obſeruari floretie vbi plures dom⁹ deuaſtate fuerũt p bona pte:vt via que incipit a palatio prior vſq; ad capellã ſancti Joãnis latior eſſet. ¶Jn tex.ibi.Si nõ ex collatiõe

Universidad de Deusto
Biblioteca

priuatorũ.idẽ si ex collatione priuatorũ:vt tũc loco publicarũ habeant:nõ ꝙ fiant publice si collatiõis nõ extat memoria.si aũt memoria extat:tũc vere sunt priuate:ꝛ nõ obstabit ℨiũ.l.j.ſ.ri.j. ¶In tex.ibi. Nã si ex collatiõe priuatorũ reficiant. †Nota ꝙ lꝫ vie strate publice reficiant ex collatiõe priuatorũ fundorũ.nõ ꝓpterea sunt priuate. †Ille eñ sunt strate priuate q̃ nobis iure seruitutis debent:ille vero q̃ nõ iure seruitutis ſꝫ ex collatiõe fundorũ priuatorũ sunt facte ꝛ institute:nõ sunt ꝓprie priuate.qꝛ pillas cõmeare lꝫ cuiꝫ nec ꝓprie sunt publice:qꝛ solũ publicũ nõ est:ꝛ iõ tꝫ mediũ: ꝛ hoc est ꝙ ſegk.j.inver.ꝓuate cõiuncto verſi.seq. ¶In tex. ibi.Vel he q̃ ad agros ducũt.Et est hic tex.apertus dum de refectiõe loquit: †ꝙ ad refectionẽ viarũ ꝛ stratarũ publicarum vicini pñt cõpelli ad collationẽ.Et idẽ dicas in puteo cõi reaptãdo seu purgãdo:vt possit imponi collecta.ar. huius.ℌ.ꝛ.j.de colle.illi.l.j.in fi.ꝛ.ſ.qõ cuiuſꝫ vniuer.no.l.j.ꝛ.j. de via publica.l.ediles. ¶In tex.ibi.Ut ad agruꝫ alterius ducunt.ꝛ iste sunt mere priuate illorum quibus est seruitus constituta. ¶In text.ibi. Omnibus commeare licet:ꝛ per consequens non sunt mere priuate:vt in glo.ꝛ bene.

Hoc interdictum. Interdictum de quo scribik.ſ.pri. ℌ.ait prætor.ad vias rusticas pertinet:ad vrbanas aũt pertinet superius interdictũ de quo.ſ.ea.l.ℌ. hoc interdictũ ad ea loca.vẽdicat sibi locũ siue cõmeatus sit exẽptus in totũ ꝙ factũ vel imissuꝫ i via siue nõ exẽptus lꝫ in via simplr coarctak.h.d.vſq; ad.ℌ.idẽ labeo. Et no.ex ꝓmo riſo †ꝙ nõ lꝫ i via ẽt rustica dũmõ sit publica.cloacã facere ꝓpter quã via habilis minꝰ fiat:sit †aũt minus habilis si sup cloacam currus ꝛ plaustra trãsitura sunt:ꝛ ꝓpter grauitatẽ põderis in trãsitu viã destruũt. ¶In tex.ibi. Fiat.ſic.j.de via pu.l.ediles.i fi. ¶In tex.ibi. Immissuꝫ eñ habere. †Mo.ꝙ ꝙ colligit aquã in suo vt postea currat i viã:ꝓpter quã collectionẽ cursus aut labilior aut amplior fit:ꝛ ꝙ cõsequẽs via fit deterior:ꝺ immittere in viam:lꝫ originaliter nihil appareat immissum in via.

Si quis in suo. Nõ ꝺr in locũ immittere q solum hoc operaꝶt locus nihil recipiat ℞m ſniaꝫ labeonis:ſꝫ ℞m nerue ſniam approbatam a legislatore hoc interdicto teneꝶ immittẽs aquã in viam publicã ꝛ restagnãs illã i ſua:ſꝫ cũ solũ restagnat:teneꝶ si ibi aqua fluẽs ꝛ in viã publicã decurrẽs dãnũ nullatenus affert:ſecꝰ si restagnaret vt ipediret sibi damnũ cõtingẽs ex aqua fluẽte ꝙ ſuũ.h.d.in terminis:ꝛ in ſumma:cõiũcta gl.ꝛ nullũ obſtat ℨiũ. ¶In tex.ibi. Eam aquã recipe.forte iure seruitutis vicino debite. ¶In tex.ibi. Interdictũ.ſubaudi hoc locũ habebit. ¶In tex.ibi. Aduersus vicinũ tuũ.non aũt aduersus te. ¶In tex.ibi. Si aũt necesse nõ sit. Et no. bñ hũc.ℌ.qꝛ quotidianus est nã sepe fundi nſi viã publicaꝫ ꝛtingũt ꝛ illos fundos aq̃ decurrũt ex fundo vicinoꝝ:aut ergo ꝺcurrũt ꝛ eos iure seruitutis:ꝛ nõ lꝫ nobis imutare curſuꝫ aquaꝝ:ex q̃ ipſi fundi necessario debẽt recipe ipaꝫ aquã. Sꝫ si iure seruitutis ipositе lege vel pacto:fundi nſi ꝛtingẽtes vias publicas nõ teneꝶ recipe aquã ꝺcurrẽtẽ ꝛ originẽ habẽtẽ ex vicinoꝝ fundo:tũc licita est deriuatio aquaꝝ:ꝛ ꝙ ℨnis ẽt restagnatio ꝛ qꝛ licita est deriuatio:nõ teneꝶ vicinus ex cuius fundo aqua capit originẽ lꝫ nos soli tenemur q̃ habemus vſuꝫ aq̃. Sed lꝫ teneamur ꝛ ꝙsiderato qꝛ aq̃ origo ex fundo vicinoꝝ ꝓficiſcit lꝫ nos illã aquã recipiamus ſpõte ꝛ deriuemus eãdẽ:nõ tenemur niſi ſolũ i hoc vt ℨ vicinũ nostrũ cedam'actionẽ illis quoꝝ itereſt aquã deriuatã nõ fore ꝛ.h.d.iſte.ℌ.vſq; ad.ℌ.idẽ ait. ¶In tex.ibi. Collecta.q̃ nullũ dãnũ ĩferebat ꝛ hoc tollit ℨiũ. ¶In tex.ibi. Verna aũt coriges labeonẽ. ¶In tex.ibi. Utrũꝙ.qs sit ille vtrũꝙꝫ:dicvt in gl. ¶In tex.ibi. Plane.Modificat hic'nerua 'ſcip'sum vel dic ꝙ Vlpianus modificat dictũ nerue:ꝛ idẽ est ſensus. ¶In tex.Initiũ ve.No.bñ ꝛ põdera hãc lra:ꝫ: vt ꝺicit: qꝛ origo ꝛ initiũ aq̃ venire ꝺz ex fundo'vicinoꝝ vt locũ habeat qõ hic ꝺr.ſ.an ℨnis iferioꝝ fiꝺi recipiẽtis aquã ꝛ deriuãtis illã vel restagnãtis eã i ſuo:ꝓpter quoꝝ alterũ via deterior efficik:teneak hoc interdicto:ꝛ veritas est ꝙ ℨnis iferioris fundi recipiẽtis aquã ſeruitutis iure ꝛ sic ex necessitate: nõ teneꝶ interdicto:ſꝫ teneꝶ solũ vicin⁹ in cui⁹ fundo:origo ꝛ initiũ aq̃ est.Sꝫ si ℨnis iferioris fundi aquã ex necessitate non recipit ſꝫ ex volũtate tñ:tũc ipe solus hꝫ vſum aq̃ postquã intrauit in fundũ ſuũ:ꝛ iõ ꝓpter dictã deriuationẽ ipse solus teneꝶ:nõ aũt teneꝶ vicinus:tñ si ipse ꝙeniꝛ iterdicto:liberak pſtãdo actionẽ quã hꝫ ℨ ſuũ vicinũ in cui⁹ fundo initiũ hꝫ dicta aqua:vel agik ℨ habentẽ fundũ iferiorẽ vt agat iterdicto ℨ habẽtẽ fundũ superiorẽ. ¶In tex.ibi. Vsum.i. seruitutis. ¶In tex.ibi.Eius aque.ſ.immittẽde in fundũ tuũ:vt ipse solus teneak.ꝛ nõ tu ℞m intellectũ gl. ¶In tex. ibi. Experiaris.ſ.ad hoc vt aquã restagnetne ſiuat in agrũ tuũ. Vnde no.ꝙ si sunt tres agri:primus Titĩ in quo aqua hꝫ originẽ:ſcõs Lucĩ ꝙ quẽ aqua decurrit:non seruitutis iure.tertius Seĩ:in quem aqua decurrit:ꝛ eidem, noceret ꝛ etiã publice vie:si deriuatio fiat:põt ille tertius agere ℨ ℞m vt agat ℨ primũvt illã aquã restagnet, Et sic est casus hic in quo ago ℨ te nõ vt mihi desvel facias:ſꝫ vt ℨ aliũ agas:de quo hic p gl.ꝛ Bar.ſuccincte. ¶In gl.in vbo. Eum eñ ibi. l.ſi tertius.in pn.q̃ est ſiſr ℨ.ſꝫ ꝺic vt ibi qꝛ habẽs fundũ mediũ nihil facit:hic sic:ꝛ iõ ſi bñ cõsideras:cõcoꝛdat nõ autẽ diſcoꝛdat. ¶In ea.ibi.ℌ.cũ inter.q̃ est ℨ. Sed ꝺic ꝙ ibi præcessit culpa cautiõis nõ petite:hic nulla culpa p̃cessit ihoc ſcõ casu:in pmo sicꝛ iõ statuit id qõ ibi. ¶In ea.ibi. Immittit alio mediãte:vt est vicin⁹ tuus ſupioꝛ q̃ imittit aquã in viã publicã mediãte fundo ſupioꝛi. ¶In ea.ibi. Prima placet ꝛ bñ. ¶In gl.in verbo experiaris.no.hanc glo.

☞ Sulphuraria fieri nõ põt in loco priuatõ coheręti publico:locus eñ publicus sic pestilẽtiosus fieret.Idẽ de oi re fetida locum publicum inficere potenti dicendum.

Idem ait si odore. Agi põt iterdicto si fetoꝛe rei in priuato posite locꝰ publicꝰ pestilẽtiosus fiat.h.d. †Vñ in loco priuato,coheręti publico sulphuraria fieri nõ põt:qꝛ locꝰ publicus sic pestilẽtiosus fieretvt in gl.Itẽ si aligd aliud mercimoniũ fiat:puta in loco priuato ponat fimus pestilẽtus ex cuiꝰ fetoꝛe locus publicus pestilẽtiosus fiat aut ẽt forsan fiat,ibi curamus iuxta vulgare, Et idẽ si qs forsan i loco suo priuato pter ipiguãdũ agrũ suũ:faciat receptaculũ stercoris ꝛ vrine. ☞ Animalia pasci non debent in via publica: ꝓpter que via deterioꝛari potest.ꝛ nu.2.

Hoc interdictum. †Hoc interdictũ cõpetit ℨillos qui pascũt in via aut in itinere publico aialia ꝓpter q̃ via aut iter deterioꝛa fiant.h.d.Et logk iste.ℌ.de via ꝛ itinere rusticis p q̃ aialia aliqñ depascũtur. ¶In tex.ibi.In via.ſ.rusticа.ꝛ idẽ dicas.j.in.ℌ.ſeq.nã.ℌ.ait ꝓtoꝛ.ſ.e.l.vſq; ad.ℌ.prætoꝛ ait.j.ea.l.nõ loquit niſi tñmodo de vſꝰ ꝛ itineribus rusticis:vt ꝓbak.ſ.ea.l.ℌ.interdictũ tñ. ¶In gl.j.in fi.nota †ꝙ nemini est licitũ depascere porcos in vſꝰ aut itineribus publicis quantũcunq; rusticis:qꝛ per eoꝝ fossuꝛã quã faciũt pascendo:necesse est vias publicas ꝛ itinera deterioꝛa fieri. ☞ Via qũo deterioꝛ reddatur:ꝛ quot modis incõmodet. Esse tale a ꝓncipio vel ex postfacto de necessitate reduci ad tale paria sunt.

Deinde. Sine via vel iter deterioꝛa fiant de præsenti siue ex post facto ꝓ interuallũ ꝙ factum vel immissum in itinere aut in via:locũ hꝫ hoc interdictum:† fit aũt via deterioꝛ si incõmodak vsus eius puta qꝛ primo erat plana:nũc aũt cluoſa:primo erat mollis nũc aũt aspera:primo latioꝛ nũc aũt angusta:primo sicca, nunc autẽ paluſtris.h.d.in terminis ꝛ in ſumma. Et not.quot modis incõmodak via. Considera aũt hoc solũ an incõmodak vsus ꝛ tũc via ꝛ ita dicunt deterioꝛa fieri. ¶In tex.ibi. ait ꝓtoꝛ. ſ.ea.l.ℌ.ꝓtoꝛ ait in via. ¶In tex.ibi. Ea via.ſ.rustica:nam de via ꝛ itinere rusticis tractat vſq; ad.ℌ.prætoꝛ ait.vt dixi. ℨ.ꝓri. ¶In tex.ibi. Hec verba sit.ſ.statim. ¶In text.ibi. Fiat.ſ.ex interuallo. ¶In tex.ibi.cluoſa.i.mõtuosa.† Vltimo iste tex.allegatur ꝙ ista sunt paria:aliquid a principio esse tale vel ex postfacto de necessitate reduci ad tale.cõcoꝛ. ℨ.de condi.sine cau.l.j.ꝛ.l.nihil.ꝛ.ſ.de ſer.vrb.prædio.l. eum debere columnam.

☞ Super viam publicã nõ lꝫ facere pontem aut specus.

Tractatũ. †Super viam publicã nõ lꝫ facere põtem aut specus ꝛ cõtrafaciẽs teneꝶ hoc interdicto.h.d. Habẽs ergo in rure duos agros.vnũ ex vna parte vie vel itineris publici:ꝛ aliũ ex altera:sup illã viam aut iter nõ faciet põtẽ aut specus.i.locũ mõtuosuꝫ ex quo aqua in viã publicã decurrat ꝙtra solitũ cursum aquarũ. Et eodẽ modo in ciuitate habẽs ex vtraq; parte vie domos nõ faciet sup illã viã põtẽ:casus est hic. Et hoc est verũ de iure:ſꝫ in quãplurib⁹ ciuitatib⁹ seruak ℨtrariũ de cõsuetudine:ꝓterq; in vbs regalib⁹:ꝛ ita videm⁹ i pluribꝰ locis ciuitatis peruſq; de quo no.in.l.i.C.que sit lõ.cõsue. Videtur ꝙtra qꝛ qui edificat põtẽ nõ edificat in via:nec immittit in ea ipſaꝫ ſꝫ fundamẽta põtis ex vtraq; pte imittit in suũ vſi cessant verba prætoris:vt.ℌ.eo.ℌ.ait prætoꝛ. Sed solue qõ satis imittere dicit ex quo obũbrat aerẽ ipſi⁹ vie ꝛ obfuscat eã. Et idẽ dicas in eo qui vult ponere pontẽ supra plateolã cõmunẽ sibi ꝛ vicino:exẽplũ pone hic in colle landonũ.nam platea cõiuncto esset ꝓuata que tñ est publica nõ liceret vni vicinoꝝ habẽti domos ex vtraq; parte platee põtẽ facere:quantũcũq; figeret eũ sup muros vtriuſq; domus sue: ꝛ de hoc in.l.ſi duo.ℌ.labeo.j.vti poſ.ꝛ ibi per Bar.

☞ Actiões ℞m iura vetustissima ita perpetue erãt:qꝛ etiã mille annorũ tempoꝛe nõ tollebãtur ℞m vnum intellectum ſecundũ aliũ cursu cẽtũ annoꝝum. Modie omnes actiones tollunt aut.xxx.aut.xl.annoꝝ ſpatio. Exceptis aliquibus quas vide nu.2.3.ꝛ.4.

Statutũ si ꝺicat factũ aliquod nullo tpe ratũ:nihilominus curſꝫ.xl.anno.currente ratum habebitur.

Perpetuũ fuisse ꝺicik qõ centum annis durauit.

Hoc interdictũ. Actio ex isto iterdicto ꝺescendẽs est ꝓpetua ꝛ popularis:ꝛ in ea venit cõdẽnatio quanti actoris interest. h.d. In tex.ibi. Et populare.i.cuilibet de populo cõuenit. Sꝫ an ille qui nõ est de eadẽ ciuitate ita qꝛ ei⁹ modicũ aut nihil interest:ꝺic vt.ſ.e.ℌ.pe.vbi est gl.notabi.cui addẽ.l.in prouinciali.ℌ.fi.ℨ.de ope.no.nun.ꝺicã in.ꝺ.ℌ.pe.et ꝺixi.ℨ.e. in.ℌ.aduersus.ꝛ facit.ℌ.merito.verſic.damnum autẽ.ℨ.ea.l.

Jn gl.ideſt.Sẽpiternũ.No.diligẽter †ꝙ ℞m iura vetustissima oẽs actiões erãt ita ꝓpetue:qꝛ etiã mille annoꝝ cursu nõ tollebant ſꝫ vnũ intellectũ.℞m aliũ intellectũ tollebant cursu cẽtum annoꝝ:hodie vero qꝛ alia tpa sunt statuta:et iura antiquissima sunt correcta:oẽs actiões tollunt aut ſpatio xxx.annoꝝ:aut ſaltẽ.xl.exceptis actionib⁹ ꝓpetẽtib⁹ fisco aut romane ecclesie vt i aut.quas actiões. C.de ſa.ſan.eccle.

†ꝛ exceptis inrib⁹ fiſcalib⁹ q̃ in signũ ſuperioritatis prestãtur iperio:vt.l.ꝓperit.ꝛ.l.oẽs.C.de pſcri.xxx.an. †ꝛ excepta libertate homines ℨ quã nõ prescribik etiã mille annis posito ꝓ cõstãti ꝙ ℨstet hominẽ liberũ fuisse:vt. C.de lõgi tẽpo. pſcrip.que pro liber.l.ſi.que nõ est alibi dum ꝺicit ꝺe annis mille:cũ cõstet hois vitã finiri cẽtenario diluculo.vt.l.ſi.C.ꝺ ſac.ſan.eccle.ꝛ.ℨ.de iudi.l.ꝓponebak.et vide.j.de libe.ho. exhi.l.iij.i fi.vbi sempiternũ:accipik sine fine libertatis ſuo re sicut in.ꝺ.l.ſi. C.de lõ.tẽp.pſcri.q̃.p liber. Et hec sunt multũ vtilia ad statutũ disponẽs ꝙ ℨ instrumenta ꝺotalia aut guarẽtigie nulla currat pſcriptio:nã hꝫ vnũ intellectũ nõ curit etiã annoꝝ mille:℞m aliũ intellectũ currit ſaltẽ cẽtũ annoꝝ:ꝛ ista opi.est equioꝝ ꝺe ℨ in.c.j.de capi.cõza.in.ꝛ.colla.et ꝛ ibi est gl.optima.in.c.imperialẽ.ℌ.ſolẽt.ea.col. ¶ Si aũt statutũ ꝺicit aliqꝺ factũ nullo tpe ratũ esse nihilominꝰ habebiť ratũ currẽte cursu.xl.anno.vt.l.ſi mulier.ℌ.j.i glo.ratũ ℨ.qõ me.cau. Quinimo in.q.ꝺe statuto guarẽtigie ꝛ ꝺe dote vť ꝙ obstet pſcriptio.xl.annoꝝ:vt in cop.vt decetero cõmutatio.ecclesia.rerũ.nõ ficte fiant in gl.in vbo.nulla tpis pſcriptione.colla.v. Tamẽ pina opinio de cẽtenario magis plz.† qꝛ qõ duraꝛit annis centũ:ꝺr fuisse ꝓpetuũ:ꝛ sic ſatisfactum videk vbi statuti:qõ no.qꝛ questio quotidiana est.

Prætoꝛ ait. Jbi:ꝙ in via publica.ſ.vbana:et idẽ dicas de itinere superi⁹ aũt iter dictũ de quo loquit.ℌ.ait ꝓtoꝛ.ℨ.e.l.loquit de factis immissis i viã rustica aut iter rusticũ ꝓpter que incõmodak vsus eaꝝ. ¶In tex.ibi. Restituas.est ergo hoc iterdictũ restitutoriũ nedũ phibitoriũ ne fiat.superi⁹ aũt nõ est restitutoriũ ſꝫ phibitoriũm tñ.ſ.ne in via aut itinere publicis rusticis nihil fiat vt ptz ibi. ¶In text.ibi:ꝛ tñ interest.i.tñ ꝺiffert istud interdictũ a superioꝛi. ¶In text.ibi. Illud phibitorium.ſ.positum.ℨ.ea.l.ℌ.ait prætoꝛ in via.

☞ Jnterdicto restitutorio tenek ꝛ qui facit ꝛ qui factum habet.

Habere verbum referi ſolum ad illum qui vtitur et fruitur iure possessionis.

Vicinꝰ si ꝺicat ꝙ nunq; vult accipere de aqua putei:qꝛ illã habet pro derelicto:nõ tenetur ad collectã ꝙ eo mundando aut reficiendo.

Hoc interdicto. †Hoc iterdicto restitutorio teneꝶ ꝛ q facit ꝛ q factũ hꝫ:diuersimode tñ.h.d.vſq; ad.ℌ.si ex fundo. Ad qd ãt teneak q fecit.ꝛ ad qd q factũ hꝫ ꝛ nõ fecit.aperuit hic tex.gl.q̃vide p te. Jn tex.ibi. Js teneꝶ.ſ.ad patiẽtiã ex quo nõ fecit ſꝫ factũ hꝫ. ¶In tex.ibi. Habere cũ dicim⁹. hic exponit verbũ edicti. ¶In tex.ibi. Jmmissumve hꝫ. †ꝺic qõ istud vbũ habere seu verbũ habes refert ſolũ ad illũ qui vtit ꝛ finitur iure possessionis:ꝙ est mẽti tenẽdum:lꝫ alꝫs verbum habere latius ſignificatum habeat:vt.l.habere.j.de ver.ſig. ¶In tex.ibi nõ teneri hoc interdicto.ſ.directo:ſꝫ vtili sic ꝛ hic ſequit. Et allegak in argumẽtũ † ꝙ si vicinus ꝺicit qõ nũq; vult accipere de aqua putei:qꝛ illã hꝫ ꝓ derelicto:ꝙ qui edificat põtẽ mundãdo vel reficiẽdo,ꝓ quo ſ.ꝺe vſufruc.l.ſi absente.in pn.ꝛ.l.cũ fructuari⁹.ꝛ.ſ.de aqua pluꝛ.ar.l.is cũ quo.ꝛ.ſ.de ꝺam.infec.l.prætoꝛ.ℌ.hoc edictum. Et hoc puto verũ si ante in ꝺictã collectã derelinquit aquaꝫ: secus si postea.vt.j.ad muni.l.incola.la.ñ.sic intelligo.l.ſeruũ fructuari⁹.ſ.ꝺe vſufru. ¶In tex.ibi. Et puto vtile interdictum cõpetere:qꝛ ipse est ꝓsonaliter obligat⁹,alꝫs sec⁹:ar. ei⁹ qõ no.ℨ.ſi ſer.vẽ.l.ſicuti.ℌ.ꝺistar.ꝛ sic nõ ob.ℌ.ſequẽs qꝛ ibi nulla obligatio ꝓsonalis qua derelinquẽs esset astrict⁹.

☞ Arbor ex fundo cadẽs in viã ipedimẽtũ ꝓstaret eu:nõ teneꝶ hoc interdicto.

Via publica si corrupta sit ex opere alicui⁹ : lꝫ plurib⁹ corruptela ista ꝓsit:tamẽ ad impensam nõ niſi contra corrũpentem agitur.

Si ex fundo. †Si arbor ex fundo cadẽs in viã ipedimẽtũ ꝓstaret eu:nõ teneꝶ ꝺñs hoc interdicto ad ipẽsam ſꝫ ad patiẽtiã. Sꝫ si arborẽ ꝺñs ꝙ derelicto nõ hꝫ:põt ℨ eũ interdici vt etiã ſuo ſumptu viam reficiat leuãdo arborẽ.h.d.ꝛ facit.ℨ.ꝺe vſufru.l.ꝙ culus.ℌ.fi.ꝛ ꝙ ibi no. ¶In tex.ibi ceciderit.absq; facto tuo puta tempestate:vi ventoruꝫ:vel etiã qꝛ corruit vetustate:ꝛ iccirco habẽdo arborẽ ꝓ derelicto:ad nihil tenerisniſi ad patiẽtiã solũ:vt ꝺixi in ſummario. Ceterũ si cecidisset ex facto tuo:puta qꝛ succidisses illã:tũc ad refectionẽ vie es obligat⁹ ꝓsonaliter:ꝛ ideo tũc tuo ſumptu arborẽ debes leuare nec ꝓdest tibi ipſam habere ꝓ derelicto:vt ꝺixi.ℨ.ℌ.ꝓri. q est ℨ. ¶In tex.ibi. Nõ teneri te.ſ.ad impensam:lꝫ ad patiẽtiã sic vt sequit. ¶In tex.ibi. Interdicto.ſ.vtili nõ directo:cũ ad patiẽtiã solũ agaꝰ vt ꝺixi:ꝛ interdictũ de via publica reficiẽda:nõ solũ cõpetat ad patiẽtiã:ſꝫ etiã ad impẽsam. Jn tex.ibi. Hoc interdicto.ſ.de via publica reficienda ꝛ agik ad patientiã:tunc ꝙ ad impensam:vt.ℨ.ꝺixi.

Idẽ labeo. Si ex opere vnius vicinoꝝ sit via corrupta:licet corruptela prosit ꝙ plurib⁹ ctũ ad impẽsam nõ agitur niſi, cõtra corrumpẽtẽ:ℨ reliquos quibus ꝓdest ad patientiã tñ põt interdictũ ꝓponi.h.d.vſq; ad.ℌ.hoc interdictũ. ¶In tex.ibi. Ade tũ nõ posse.ſꝫ ipſum corrũpẽtẽ ad patiẽtiã ꝛ impensam si aliquo modo factum haberet:nã cõpetit hoc interdictũ cõtra faciẽtẽ ꝛ contra factũ habentẽ qõ vocat vie publice:vt.ℨ.ea.l. ℌ.hoc interdicto.

☞ Possidẽtis ꝛ ei⁹ q dolo deſiꝛt possidere par est ꝙditio.

Hoc interdictũ. Jnterdictum hoc ꝙ ꝙ ponik cõtra immissum habẽtẽ aliquod opus in via publica aut in itinere:cõpetit etiã cõtra eũ qui dolo fecit quominus immissum haberet. h.d. Vel sic† par est ꝙditio possidẽtis ꝛ eius qui dolo malo desiit possidere h.d. Et itellige quo ad effectũ iuris:qꝛ quilibet eoꝝ cõueniri poteſt:ſꝫ nõ quo ad ſubtilitatem:nam possessoꝛ tenek directa:dolosus vtili.vt.ℨ.ꝺe rei vẽ.ha. Rubri.ꝛ.j.de reg.iu.l.parẽ.ꝛ.l.qui dolo.ꝛ no.C.de alie.iudic.l.j. ¶In tex.ibi. Vel habeat.ſ.opus.ab eo factũ in via publica.ꝛ in eius ꝓiudicium.

☞ Restituere ꝺicitur ille qui rẽ ad pristinũ statũ reducit.

Restituas. Jlle restituit qrẽ ad pristinũ statũ reducit:ꝛ si cõtra faciẽtẽ vel fieri facientẽ agitur interdicto:aut cõtra ratum habentem:teneꝶ cõuẽtus suis sumptib⁹ restituere opus nocens:alias ad ſolam patientiã cõdemnatur.h.d. Et idem seruatur in actiõe aque pluuie:ꝛ in nũciatiõe noui operis,ꝛ in interdicto qõ vi aut clam:vt gl.ꝺicit ꝛ bene.nam quilibet istoꝝ si cõueniꝰ tur ex opere facto per eũ ꝺr illud restituere sumptu suo:alꝫs ad solam patientiam cõdemnatur.

☞ Jnterdictũ ne quid in loco publico nõ finik anno.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 Actionē publicam per quam fit condemnatio ad interesse pecuniariū syndicus solus intentat: sed quādo per eam cōcludit qō factum destruatur vel depositum reponatur quilibet de populo habilis ad agendum: eam intentabit.

1 **Interdictū hoc.** †Interdictū q̄ ppo-nit ex eo q̄ aliqd imis sum vl factū est i via publica vl in itinere publico ppter qō via aut iter deterior facta est: nō finitur anno q̄ ad pūblicā vtilitatē pertinet ⁊ cōdēnatio cōtra reū format in eo quātt actoris interest. h.d. ⁊ hz hic. §. vnā gl. fortē quā declarabo ti bi p apostillas. ¶ In tex. ibi. Tolli qō factū ē. nō ergo agit hoc interdicto nisi op⁹ aliquā ex ceptū sit ex q̄ oz haberi consideratio interesse actoris vertēs ex eo q̄ tolli oz q̄ factū est. Cū ergo opus est cōpletum: concluditur in libello vt opus totū destruat ⁊ restituat interesse qō prætēdit agēs: q̄ opus positū fuit. Sz si opus fuit inceptū ⁊ nō perfectū concludit ad interesse qō prætēdit agēs q̄ opus inceptum est: ⁊ ad destructionē eⁿ qō factū est ⁊ ne vlteri⁹ procedat in opere. vbi aūt nihil ceptū est sed timetur fieri. tūc agit officio iudicis qō tz Bar. hic ⁊ bene. In gl. quid si nihil vel parū. ibi. Quia de alia est ℨta. nihil interest si ponis agētem hoc interdicto eē de alia ciuitate: vt pegrinū: ⁊ sic i illa ciuitate q̄uerī nō hz. Parū aūt interest si ponis agētem esse hominē eiusdē ciuitatis hz de alia ℨta ita q̄ per illā modicū pergit. Unde dubiū est an hoc interdictū q̄ est popularē: vl alia actio popularis cōpetat tali peregrino vel illi q̄ de eadē cōtrata nō est. ⁊ ista gl. est singularis ⁊ pegrina q̄ determinat q̄ sic dum infra cōcludit nō ferri cōdēnationā in eo q̄ interest agētis ex quo nihil interest: hz in eo qō interest populi. Bar. aut hic dicit ad interesse populi ꝛequēdū nō admitti nisi syndicū ciuitatis: p hoc. §. qō cuiuslibet vniuer. no. l. nulli. Tu potes attēdere q̄ q̄dā sunt actiones populares que tuent ius singulare vni⁹ populi tm: sicut est in itinere ⁊ in via ciuitatis vni⁹ ⁊ illō exerceri nō pōt p pegrinū: q⁹ nō est de populo. Sed bn pōt exerceri p vnū q̄ est de populo. Ubi vero actio nō tuet ius vni⁹ populi hz vniuersaliter ius ciuiū romanorum sicut est liber hominē exhiberi: in quo nō cōsiderat interesse pl⁹ vni⁹ ciuis q̄ alteri⁹: ⁊ tūc hz vn⁹ de vno populo sit detēt⁹ alius de alio populo agere poterit interdicto. vt. l. iū. §. fi. ſ. de lib. ho. exhi. Sic intelligo. l. in puinciali. in fi. §. de ope. no. nun. vbi si edificat in publico. ciues oēs admittunt ad nūciādū q⁹ in telligo de ciuibus eiusdē populi: vt ibi dixi: alq̄ vero quoꝝ nō interest: repellunt exceptiōe illa tua nō interest. Et credo verū dictū Bar. †q̄ actionē publicā p quā fit cōdēnatio ad pecuniariū interesse: syndic⁹ sol⁹ intētabit: hz qñ per eā concludit q̄ factū destruat: vel depositū reponat: quilibet de populo habilis ad agēdū: intentabit eam. vt. ſ. de popu. ac. l. ſ. cōiūcta. l. iū. §. fi. vbi præferk is cui⁹ interest ergo apparet qō eā intentat is cuius nihil interest ⁊ sine aliquo syndicatū q⁹ habet mādatū a. l. ⁊ ex pdictis decisa est quæstio statuti disponētis q̄ quilibet possit agere vel accusare an admittat ad agēdū vl ad accusandū ille q̄ nō est de eadē ciuitate. In ea. ibi. Ali⁹ ēt de populo alteri⁹ ciuitatis vt gl. sit vtilis. ¶ In ea. ibi. Et ea tē possunt queri. §. §. hoc interdicto. q⁹ et illud est popularē: vt hic. vñ est quæstio qualiter sit facienda cōdēnatio i vtroq; interdicto. ¶ In ea. ibi. Ad hoc respōdeo q̄ possit intelligi hic: ⁊ ille. §. q̄ cuidā q⁹ sit cōdēnatio ad interesse: ⁊ sic solū is cui⁹ interest videt ad agēdū admitti. ¶ In ea. ibi. Pro suo iure. i. itereſſe. vt tūc solū agat ille cui⁹ interest ⁊ nō ali⁹. ¶ In ea. ibi. Uñ ali⁹ aget qui ēt sit de populo alteri⁹ ciuitatis: vt. ſ. dixi: hz nō aget tū p iure suo: cum sua nullo modo interſit. hz aget p iure populi. Et hoc intelligo verū vt dixi: qñ illud ius populare nō ꝛcernit vnum populū tm. sicut est exhibitio liberi hois hz qñ ꝛcernit signanter populū vnū tm: tūc q̄ est de alieno populo, nō auditur: non enim rōne sui iuris: cū sua nō interſit: nō rōne populi cū nō sit de illo populo. ¶ In ea. ibi. nec dicim⁹ agere ex eadē cā: hoc intellige qñ vn⁹ agit hoc interdicto p suo interesse: nūc aut succeſſiue agit ali⁹ p suo itereſſe. ⁊ iō nō oz agi ex eadē causa: merito ſcdo agēti nō obstat illa exceptio vulgaris rei iu. Sz vbi ageret p eodē interesse puta populi: tūc nō audiret ſecūdus, niſi dato de p⁹uaricatiōe primi. vt. l. iū. ſ. de popula. ac. nā tūc ex eadē cā dicitur agi. ¶ In ea. glo. ibi. Uel die satis ſuſtineri pōt: ⁊ est ſenſus, q⁹ vbi agēs hoc iterdicto cōcludit ad dānū ꝑteritū q⁹ ipſe ſenſit ex opere: eaten⁹ iterdictū hoc nō est popularē: ⁊ dicit verū. nā nō ītētat hoc niſi cuius itereſt: hz quaten⁹ ad pūblicā vtilitatē ꝛcludit. iſtō interdictū est popularē: ⁊ ois actio popularis quā intētat quilibet de populo, ſm limitationē quā dedi. In ea. ibi. Intereſſe toti⁹ populi. q⁹ reputat eſſe ipſius actoris. vt. C. de cadu-tol l. ſ. circa fi. Ja. de ra. hz Bar. in hoc nō assentit. cuius opinio mihi plz cū agit ad dari: ſecus si ad deſtrui vel ad deſtructum reponi.

1 ¶ Baro nō pōt ſtatuere vt trāſeuntes per terrā ſuā tm̄ p pedagio ſolvant.

2 Uenetī Januēſes aut piſani vectigalia nauigātib⁹ per eorū mare imponere nō poſſunt: niſi hoc habeāt a principe.

Prætor ait. †In tex. ibi viz fieri veto. baro igit ſtatuēs q⁹ nullus poſſit trāſire per terrā ſuā niſi ſoluat tm̄ p pedagio nō pōt ſcōz Ja. de ra. nā ſatis vis fieri dr eⁱ⁹ libere agere nō pōt p viā. facit. C. nouavecti. per totū. †Sic et Uenetī, Januēſes: aut piſani vectigalia nauigātibus per eorum mare non poſſunt imponere ſaluo niſi habeāt a principe. h.d.

3 ¶ Littus maris in quo populus romanus habet imperium romani populi est.

Ptrora. †Litt⁹ maris i q̄ popul⁹ roman⁹ hz imperiū: romani populi est. h. d. ⁊ intellige quo ad ꝓtectionē. hz quo ad vſus ⁊ dominium: nō est ipſius populi ſed est cōmune omniū: ſicut ⁊ aer ⁊ aqua: ⁊ hoc volunt gl. hic recte intellecta: ⁊ idē ſenſit gl. in. l. ij. §. de re. di. dic vt ibi.

1 ¶ Usus maris oibus cōis est vt aeris.

2 Ædificātē in mari aut littore ex cā priuata nemo prohibere pōt, niſi dānū ex edificio ſibi inferri timeat.

1 **Maris.** †Usus maris omnib⁹ est cōis vt aeris. et pile in mari iacte cā edificī: iactātis sunt. nō tñ iure lz eas iactare ſiv ſus maris aut littoris ſit deterior h. d. Et no. hic p Uenetis ⁊ Januēſib⁹ qui in mari edificāt nā ēt lapides exiſtētes in pfundo maris: eorū sunt. ⁊ edificare tñ nō poſſunt ſi vſus maris aut littoris icōmodat: q⁹ no.

¶ In tex. ibi. Futur⁹ ſit. huic ob. l. j. §. nūciatio. §. de ope. nouū. gl. fi. hic nō ſoluit: ⁊ hoc ꝓtrariū repetit in. l. ſeq. ⁊ remittit ad ibi no. ⁊ bene. Et veritas est †q̄ cū edificat i mari aut in littore: ex cā priuata nemo prohibere pōt niſi timeat ſibi dānū inferri ex edificio vt ibi. Si aūt edificās, phibeē ex cā publica incōmodat vſus maris vel littoris: tūc hz nō timeatur dānū ex ruina edificī: tñ nūciari potest opus nouum. ſic intelligitur hic: ⁊. j. l. proxi.

1 ¶ Riuus aqueduct⁹ etiā per locū publicū fieri nō pōt ſi priuato noceat, ſiue priuatus ſit dñs ſiue non.

Sp publicū. †Etiā p locū publicū riu⁹ aqueduct⁹ fieri nō pōt p quē noceat priuato: ſiue priuat⁹ ſit dñs: ſiue nō. h. d. ſm vnā literā. put ē ibi. Ut nō dño caueat. Scōm aliā lram q̄ est. Nota. breviter. h. d. Si per riuū aq̄ductus p locū publicū trāſeuntē priuato nocitū est agit ad reſartionē dānī. h. d. Et itelligē q⁹ riuus aqueductus nō iuſte per locū publicū ducebatur: nā ſi iuſte nullū cōperetur ius agēdi. ¶ In tex. ibi. Erit actio. ſ. in factū: vt ꝛdi. ex. l. vt gl. ōt ⁊ bñ. ¶ In tex. ibi. Ut nō dño caueat: q̄ſi dicat nō ſolum dño oz caueri p dāno futuro: imo etiā nō dño: vt vſufructuario: vſuario: bone fi. poſſeſſori ⁊ ſimil⁹ puta creditori. Alias est in tex. Nota. ibi. Ut nota dño caueat. ⁊ est ſenſus vt p nota. i. p dāno iā dato p aq̄ductū: caueat. i. agatur ad reſartionē dānī: vt in futuro dānū nō det etiā caueat: ⁊ stat litera plana: ⁊ habes expeditam gl. ma.

¶ Agēs interdicto ne quid in loco pu. p ppio interesse pōt etiā lite nō cōteſtata dare procuratorem.

Si qui. †Agēs hoc iterdicto p ppio itereſſe pt ēt lite nō ꝓteſtata ꝑcuratorē dare h. d. Et idē est in oi actiōe pplari intēctata per agētē p⁹ ppio interesse: ſec⁹ ſi ſolū ius publicū qs exerceat: q⁹ tūc demū lite ꝓteſtata per quā qs efficit dñs inſtātie, vt. l. hz §. in popularibus. §. de pcu. ⁊. j. de popu. ac. l. qui populari.

¶ Edificās contra edictū prætoris: edificiū tollere cogit.

Sicuris. †Qui edificauit ℨ edictū, prætoris edificiū tollere cogit hz vi virtute huius interdicti. h. d. Uel sic. Edictū prætorium hz esse eluſoriū. h. d. ꝙcoz. §. de iu. l. ſi prtor. in prin. ¶ In tex. ibi. Demoliri ſcilicet vigore huius interdicti.

¶ In tex. ibi. Ne vobs deformet ruinis: hec est rō ꝓfinsuz: hz finalis est hec: q⁹ hoc interdictū phibitorium est nō aūt reſtitutoriū. vt in. l. ij. §. ſi qs nemine. §. e. hic allegato in glo.

¶ In gl. id est. Prætore phibēte. ibi. ⁊ ū nō est perfectū edificiū. No. bene hāc opi. per quā hz q⁹ ſen atus cōſulta dicētia nō debere vbē ruinis deformari vēdicāt ſibi locū i edificiis iā cōſummatis ⁊ pfectis: hz ſi ſunt incepta ⁊ nō ꝙſummata, debēt deſtrui etiā ſi in loco publico facta ſint: ⁊ nemine phibente: qō tene menti.

¶ De loco publico fruendo. Rubrica.

¶ Practicā huius ti. vide in Spe. in ti. de cau. poſ. ⁊ ppria. in. §. priuata autem interdicta. in verſi. vndecimū. de loco. in. ſ. col. in. iiij. parte.

1 ¶ Publicum quomodo accipiatur hoc titulo.

2 Directam habens prælectur habenti vtilem.

Prætor ait. †Hoc iterdictū tuet ēptores vectigaliū publicorū ⁊ eoꝝ socios qui phibent ſm legē locatiōis: vectigalib⁹ publicis frui. h. d. †Accipit ergo aīr publicū q̄. §. ti. pri. nā ſupra accipit p eo q̄ est in vſu publico et illi⁹ nō est locatio nec⁹ cōductio: hic aūt accipit pro eo q̄ ēt de patrimonio principis aut fiſci: ciuitatis: vel municipij. vñ ℨducētes vectigalia cōi peruſij: ſi prohibētur illis vti ⁊ frui ſm legē cōductiōis: eorū recurrit ad hoc iterdictū ⁊ hoc voluit: cōiūcta gl. quā no. ⁊ tene mēti. Hoc ēt no. pro cōducentibus cluſiū vel lacū peruſinū. ¶ In glo. magna. Forte etiā. ibi. Pro eo q̄ est in vſu publico. cuius loci nō cōſiſtit locatio nec⁹ conductio. ¶ In ea. ibi. Sz q̄nq; cōcurrūt. hoc est falſum nā in caſu. §. ſi q⁹ nemie. nō ē reperire q⁹ ℨpetat aliq̄ interdictū de prædictis. Ja. de ra. Tu dic clarius q⁹ impoſſibilis est cōcurſus: cū illud interdictū ℨpetat ſolū pro loco q̄ in vſu publico est. vt. l. ij. §. hoc interdictū. ℨ. tit. j. hoc autē interdictū cōpetit ſolū pro loco qui non est in vſu publico ſed est fiſci ciuitatis vel municipij. vel cęſaris. vt hac glo. ¶ In gl. Dic est caſus. ibi. Dixit dari vtile. q̄ patet q̄ iſtud interdictū est poſſeſſoriū. ergo naſcitur extra cōtractū ⁊ sic datiuum. vt. l. j. de actio. ⁊ obli. ⁊ sic opi. Jo. vera. Ultimo no. bñ hoc p ⁊ cōtra cōductores vectigaliū ⁊ pedagioꝝ cuiuslibet ciuitatis aut municipij. nā ſi iſti cōductores cōmunicāt iſta vectigalia: vt moris est: cum aliis ſocijs. ⁊ sic in vectigalibus alios acquirūt ſibi ſocios. ℨ illos ſocios agi potest ad ſolutionē prætij per rēpu. ſicut ℨtra ēptores. Et ecōuerſo ipſi ſocij cōtra oēs debitores ipſorū vectigaliū: exercere poſſunt ſine aliqua ceſſione eoꝝ iura: ſicut ſi emptores fuiſſent. Si aūt cōcurrūt ēptor vt hic. q̄ tene mēti q⁹ quotidianū. Et ex

2 hac gl. infertur † q⁹ præferk habēs directā habēti vtilē: ⁊ ista est via Bocardica de qua in. l. cauſe. §. fi. ſ. de procura. ⁊. C. de noua. l. iij. dic vt dixi. in. d. §. fi.

1 ¶ Imagines ⁊ ſtatuas ad ornatū reipublice pertinētes quilibet in publico ponere potest.

1 **Concedi.** †Permitti debet cuilibet vt imagines ⁊ ſtatuas in publico ponat ptinētes ad ornatū reipublice. h. d. Et differētia inter ſtatuas ⁊ imagines vide. C. de ſta. ⁊ imagi. in Rubrica.

¶ De edilibus curulibus. Rubrica.

1 ¶ Edictū de ſoluendo datium ⁊ collectā ita ligat prīores ⁊ magiſtratus ciuitatis ſicut alios.

2 Puniri potest abſq; vlla ſententia in flagrāti crimine inuētus in maleficijs leuibus.

3 Uiā publicā cōſeruare ⁊ manu tenere oz vnuſq; niſi q⁹ ſecūdū lōgitudinē ⁊ latitudinē dom⁹ ſue: ⁊ etiā aqueductū purgare.

4 Fetorem reddentia nullus in viam publicam extēdere aut locare potest.

Ediles. Ad officium ediliū curuliū ptinēt oia in hac lege deſcripta. h. d. tot⁹ titul⁹. Et no. q⁹ vidi de facto in ciuitate iſta. q⁹ ſtatutū puſq̄ diſponebat qō poſſet ſtuderē certū qd: vñ q̄rebat an virtute illi⁹ vbi ſtuderēt: haberēt iuriſdictionē: vt arbitrū aliq̄d. ⁊ determinatū fuit q⁹ ſic p hūc tex. cui iūge legē bonā. §. de acqui. re. do. l. ſtatuas. ¶ In tex. ibi. Ediles curules id est publici magiſtratus. de qbus hr in. l. j. §. de edil. edic. ¶ In tex. ibi. Eas. ſ. uias qō est. j. ¶ In tex. ibi. Ut pro pñ parietes: ipſorū ediliū curulū. † Et sic apparet q⁹ edictū emanās de ſoluēdo datiū ⁊ collectā: ita ligat prīores et magiſtrat⁹ ciues ciuitatis. ſicut alios: de quo plene p Bulh.

2 de cu. in. l. neminē. C. de ſac. ſan. ec. ¶ In tex. ibi. Ab obuiāte. ſ. edili. curuli. Et sic ē caſus † q⁹ in maleficijs leuib⁹ inuēt⁹ in flagrāti crīe pōt puniri abſq; vlla ſnia: sic. ſ. de fur. l. interdū. §. q. furē. ⁊ ideo inuēti cum armis: aut ludere, aut cū vnis ſubtractis: abſq; ſnia possunt puniri: ⁊ ſimilos furāteꝝ vuas vidi cū vuis ad collū duci p plateā ad catenā. ¶ In tex. ibi 3 leges. ſ. forte pena arbitraria ar. ſ. de effrac. l. ſ. §. expilato-

3 res. ¶ In tex. ibi. Unuſquiſq; no. bene † qō vnuſquiſq; ſcōz longitudinē ⁊ latitudinē dom⁹ ſue oz viā publicā obſeruare ⁊ manutenere iuxta domū: ⁊ etiā aqueductū purgare: ⁊ hec duo cōueniūt bononiēſib⁹: qui iuxta domū habēt aq̄ductū: ⁊ de. hoc vide plene Bul. in. d. l. neminē. ¶ In tex. ibi. Nō pro hibeatur vehiculū. Not. bene q⁹ iuxta domū ſuā quis debet cōſtruere bene viā vt poſſint habere transitū non ſolū homines. ſed etiā vehicula. ¶ In in tex. ibi. In mercedē. No. bene pro ſcholari qui iuxta domū ℨducere habet viā corruptā nā pōt eā reaptare ⁊ cōſtruere expēſis mercedis: qō not. ¶ In tex. ibi. Ergaſteria. ſ. publica. ¶ In tex. ibi. Si fullo veſtimēta ſiccet. licitū est ergo ſutoribꝰ ante ergaſteria publica ponere tabulas in qbus ſunt pāni tirati ⁊ balneati egētes deficatiōe: ⁊ eodē mō vectores extra domū poſſunt ponere trocos. i. rotas quib⁹ vehūtur ligna ⁊ alia ſimilia. Rō q⁹ nullū fetorē reddūt. † Sed reddētia fetoreꝫ: ⁊ corruꝑntia celū: vt fuut ſterqlinia ⁊ mortiçinia: illa nec teneri nec prohīci poſſunt in publico. Et iſtud not. ℨ pelliparios ⁊ aromatarios q capiūt furcas ⁊ crapulas: ⁊ poſtea proiçiūt in platea cōmunis peruſij. nā debent puniri. Et eodē modo puniunt tingētes coria aſinina ⁊ bouina: qui extendūt in publico. ⁊ in ſimilibus que fetorem reddunt.

¶ De via publica vel itinere publico reficiendo. Rubri.

¶ Practicā huius titu. vide in Spec. in iti. de cau. poſſeſſio. et prōprie. in. §. vero. in verſicu. quartum est. in. ij. colū. in. iiij. parte.

1 ¶ Uiam publicam quiſq; reficere ⁊ aperire poteſt dūmodo non deterior fiat.

2 Sabulum quid ſit.

3 Uia ⁊ ſtrata quomodo differant.

1 **Prætor ait.** †Uiā publicā ⁊ iter publicū cuilibet liceat reficere ⁊ aperire: dūmō necuia nec iter deterior ꝓ ea fiāt. ⁊ cōtra phibētē refectionē ⁊ apturā dat interdictū. ⁊ ſil⁹ cuilibet phibito ꝙpetit hoc interdictū. h. d. tota. l. Et qd fit reficere: ⁊ qd fit purgare ⁊ qd aperire iter: ſra hoc declarat dicit in ea. ¶ In ℨ ſi. qs in ſpē. ibi. Latiorē. nō interest qñq; viā non eſſe latā ſed arctam: ⁊ hoc potest contingere ꝓut ſuadet rō ſubiecte materie ſeu loci. ¶ In tex. ibi: Glarea. gl.

2 exponit de ſabulo cū parvulis lapillis: ⁊ hoc † fabulū est qō vulgari florentini dicūt la gratia. ¶ In tex. ibi. Terrenā facere: ad vtilitatē priuatā: ⁊ hoc tollit cōtrarium. l. fluminū. in prin. §. de dā. infec. ⁊ ibi per gl. Et no. † differētiā inter viā et ſtratā: nā ſtrata ꝓprie est illa que lapide manufacta ſeu ſtructa est. ſic. §. de aqua plu. ar. l. ſi prius. §. j. Alia aūt ꝓprie est vt naturaliter est ⁊ nō ſtructa. Sed ſm cōmunē vium loquēdi nos appellamus ſtratas vias cōſulares ⁊ regales. alie autē nō ſtrate ſed vie ſimplr appellant. vt vidiſtis in. l. ij. §. viaꝝ. §. ne qd in via publ. Que ergo ſit ſtrata ⁊ que via: recurres ad cōes opiniones circa cōlētiū. vt dicim⁹ de fluuie publico. ⁊ de riuo: vt. j. ti. j. l. j. §. j. Et iſtud est vtile ad ſtatutū puniēs pena dupli pcutiētē in ſtrata q̄: qui pcuſſit in via que ſtrata cōſiter appellat: ille dicit pcuſſiſſe in ſtrata. Si aūt de tali cōi opinione nō cōſtat: ille dicit pcuſſiſſe in ſtrata q̄ percuſſit in via ſtrati. lapideo opere manufacta. ¶ In. §. hoc iterdictū. ibi. Omnibus. ſ. prohibitis. ¶ Ibi. In omnes. ſ. prohibentes.

1 ¶ Facultati eundi ad ſanctum Jacobum non preſcribitur vllo tempore.

Uiā publicā. ¶ In tex. ibi Uiā publicā. pmonio ⁊ vſu publico. ¶ In tex. ibi. Nō pōt. aliquo tpis ſpatio ēt āniꝝ mille. ¶ In gl. j. ſi. ibi. Fauore. ⁊c. Sic. ⁊ fauore reiſtigioſis. vt. §. quēad. ſer. amit. l. iter. ⁊ concor. C. de ope. pu. l. ꝓſcriptio. ⁊. ℨ. de vſu. l. vſucapionē. ⁊. l. ſi. Sic ⁊ fauore libertatis: ℨ illā nullaten⁹ currit ꝓſcriptio ēt āniꝝ mille. vt. l. vlt. C. de longi. tēp. ꝓſcri. q̄ ꝓ liber. Tu aūt dicas q⁹ hic null⁹ est fauor ex eo q⁹ facultati ſimplici nō ꝓſcribit vllo tpe qñ illa facultas in actū deducta: nō ꝑducit aliq̄d ius deducibile in iudiciū: ⁊ iō facultati eūdi per viā publicā: vel pariter ad ſanctū Jacobū: non preſcribit vllo tēpore. Sed ſi facultas deducta in actu: imediate ꝑducit ius in iudiciū deducibile ⁊ exercitabile: tūc illi facultati ꝓſcribit tpe lōgiſſimo: ſicut ipſi iuri agēdi ⁊ experiēdi. Exēplū, poſſe hereditatē adire cōſiſtit in ſimplici facultate: ſed immediate cū hec facultas est in actus deducta: q⁹ qs hereditatē adiuit: reſultat ius ⁊ actio in iudiciū deducibilis. ſ. petitio her editatis: ⁊ ideo facultati adeūdi

Universidad de Deusto
Biblioteca

cpreſcribit tpe longiſſimo. vt. l. licet. C. de inr. deli. Sicut in faultate offerēdi dicimus: nā imediate cū debitor offert credi tori debitū: naſcit ſibi actio pignoratitia. vt. l. ſi reꝫ. ℌ. omnis. ℨ de pigno. ac. ℨ ideo ſicut pignoratitie pſcribit: ſic ℨ potētie offerendi: ℨ ideo bñ dicit gl. in. l. cū notiſſimi. C. de preſcript. xxx. anno. cꝫ tali facultati preſcribitur longiſſimo tēpore.

1 ☞ Etiam nemo facere poteſt per agrum alienum.

Si in agrum. Vadēs per agrū vicini vt pria publica: te net vicino quāti intereſt: ℨ exaras viā. ad munitio nē eius ſolius cōpellit: ℨ ſi ille ſoluēdo nō eſt: ad refectionē illius vie cōpellunt vicini. p. l. i. ſ. ti. i. Nota igit bñ

1 † cꝫ nemo ire pōt per agrū alienū faciēdo ibi viā ac ſi ibi via publica eſſet. Hoc aūt fallit in caſib⁹ ne. in. l. ſi locꝰ. ℌ. i. ſ. quē admo. ſer. amit. Inter quos eſt vnus caſus multū quotidian⁹ puta ſi via publica eſt rupta: ita cꝫ viātibus nō eſt poſſibilis tranſitus: quod multū in hyeme cōtingit in cꝫ pluribus locis: nā tunc per agrū vicinū tenere poſſunt vt per viā publicā: ℨ no. in. d. l. ſi locus. tene menti. Et non habes hic alia.

¶ De fluminibus et ne quid in flumine ripave eius fiat quo prius nauigetur. Rubrica. 1

¶ Practicā huius ti. ℨ ſequentis vide in Spe. in ti. de cau. poſſeſ. ℨ proprieta. in. ℌ. qꝫ vero. in verſi. ſextum eſt interdictum in. pe. col. in. iiij. parte. 1

1 ☞ In flumine publico ℨ eius ripa nihil immitti pōt propter quod ſtatio vel iter nauigiꝫ deterior̄etur.

2 Communis opinio qualiter probetur.

Ait pretor. In hoc principio reci tant verba edicti pto ris: cui⁹ edicti ſubſtātia eſt: † cꝫ in flumine publi. ℨ eius ripa nihil immitti pōt propter qō ſtatio vel iter nauigiꝫ fiat deterior. Deinde in. ℌ. flumē a riuo iuriſcōſult⁹ Vlpianus incipit exponere vba edicti: ℨ multas pulchras gōnes interſe rere: vt ptꝫ ex lra. ¶ In tex. ibi. Deteri⁹ ſit: fiat. hoc tollit Ziriū de. l. riparū. ℨ. de re. di. vbi in ripa fluminis publici imitti

1 pt: hīte ergo molēdinū in flumie cui⁹ molēdini ℨ cluſe initiū aut finis ſit ripa fluminis. put eſt in multis molēdinis tyberis puſini: plātare pñt in ripa. ripa: ℨ ꝫ ripā arbores ad tutelā cluſe ℨ etiā ibi ligna imitere: vt cluſa ſuſtēnari ℨ manuteneri poſſit: ex quo nec iter nec nauigatio fit deterior. ¶ In tex. ibi. Magnitudine. cꝫ flumē magnū: riuu⁹ aūt parui⁹ eſt. ¶ In tex. ibi. Aut eſtimatiōe circūcolētiū. i. cōi opione: 1

2 ℨ ſic cōi opiniōe diſcernit ſtrata a via. vt dixi. ℨ. ti. i. i. l. i. † Et qualiter pbat iſta cōis opinio: dicit not. Spe. in ti. de pba. ℌ. i. verſ. illud autē. ℨ Bar. in. l. labeo. ℨ. de ſupelle. leg. Sic dicimus ſterilem frumēti eſſe qñ cōis opinio eſt cꝫ ſit: arg. huius. ℌ. ℨ in. l. ex conducto. ℌ. i. ſ. loca. ℨ. C. loca. l. licet.

1 ☞ Flumen perenne quod dicatur.

2 Torrens quis dicatur.

3 Liuis licet aliquādo in comitatu ſtet per plus temporis cꝫ ſoleant ſtare ciues: ſi tamen cōmuniter in ciuitate habitauerit: dicitur ſemper habitaſſe in ciuitate.

4 Teſtis ſi dicit cꝫ vidit titium poſſidere ſemper: intelligitur tempore poſſibili.

1 **Item fluminum.** † Flumen perēne eſt qō ſemp fluit tam in hyeme cꝫ in eſtate. Et ſi ꝓpter maximā ſiccitatē ꝛtingeret in eſtate nō currere: nō deſinit eſſe perēne. † Torrēs aūt qui

2 fluit vt plurimū in hyeme ℨ ſi fluit aliquoties in eſtate: non ꝓptere. deſinit eſſe torrēs. h. d. tex. ℨ gl. in terminis ℨ in ſum

3 ma. ¶ In tex. ibi. Nō ideo min⁹ perēne eſt. Ro. † cꝫ ꝫ cuius aliquādo in comitatu ſtet per plus tēporis cꝫ ſoleat ſtare ciues ſi tū cōiter in ciuitate habitauerit ōr ſemp habitaſſe in ciuitate. ℨ hoc no. p comitatiuis aſſumptis ad ciuilitatē ſi in ciuitate ſemper nō habitauerūt. p maiorē pte in comitatu aliquo anno: ſemper dicunt in ciuitate habitaſſe: qō tene mēti tu perusine.

4 † Eodē modo dicas ſi teſtis dicit cꝫ vidit titiū poſſidere ſem p: nā intelligit ſemp. i. tpe poſſibili: nō qñ dormiebat: nō cuꝫ comedebat aut abūs erat: de quo in. l. hoſtib⁹. ℌ. ꝫ qō ſimpliꝛ ℨ. ex qui. cau. ma. ℨ. ℨ. ℌ. vſuſca. l. nūcꝫ. ℌ. ſi ſeru⁹. ℨ no. ℨ. ſol. ma. l. i. in. iiij. q. ℨ in corpore de iudicibus. ℌ. ſedebunt. colla. vj.

1 ☞ Flumen quod dicatur publicum: ℨ quod priuatum.

1 **Fluminū.** † Flumē publicū quo ad ꝓprietatem ℨ vſum eſt cōe flumen perēne: torrēs vero nō eſt publicū. h. d. coniuncta glo. que ponit exēpluꝫ in duobus fluminibus bononie: quorū alterū vocatur rapo: ℨ alterū meloncelli: quorum quodlibet oriuꝫ habet in priuato loco: et per priuatū locum diſcurrit per magnum ſpatiuꝫ et poſtea intrat in publicū: ℨtūc incipit eſſe publicū. Et qꝫ illa flumina nō fluunt omni tēpore: ſed hyeme tātū mō: ideo appellantur flumina priuata: nō publica. ℨ iſta eſt vera ſnia: et nunc cognoſcis flumen publicum a priuato. Et ex predictis concludo cꝫ quantūcūqꝫ balnea ſancti Caſſiani ℨ alia p eandē riueriā exiſtentia oriū habeāt in loco priuato quorū dā nobiliū: tñ nihilominus qꝫ cōtinue fluūt: dicunt publica. nā ad faciēdū flumen publicū nō ꝓſideraꝫ hoc cꝫ alueus ſit priuat⁹: ſed ſolū hoc an cōtinue fluat: licet illi nobiles balnea illa locēt auto: itate ceſarea aut ex antiquiſſima vſurpata cō ſuetudine. ℨ ita tene menti.

☞ Flumen priuatum non differt ab alīs locis priuatis.

Hoc interdictum. Pro facto vl̄ imiſſo in flumine publico hoc interdictū nō cōpetit, ſed habent locū remedia cōtra ſic immittentē vel facientē. h. d. ſ. lūtiabitur ergo parti de quo operis nūtiatiōe ℨ agit interdicto vti poſſidetis vt. j. vti poſ. l. i. ¶ In tex. ibi. Niſi hil em̄ differt. Mo. pulchra regulam † cꝫ flumen priuatum nō differt ab alīs locis priuatis: ℨ ex hoc ſolues multas queſtiones.

☞ Ripa fluminis eſt id qō flumen cōtinet: naturalē rigorem curſus ſui tenens.

Ripa autem. † Illud eſt ripa fluminis qō cōtinet flumē ℨ ipſum tenet vſq; tro citroq; ℨ nō ampliatur nec reſtringitur per aliquod tēpus ad arbitriū iudiciū: ſecus ſi ſit ppetuū. h. d. vſq; ad. ℌ. ſi inſula. ¶ In tex. ibi. Naturalē rigorē. Iſte tex. plene declarat quid ſit ripa fluminis: nā ille locꝰ eſt ripa cui naturaliter tenet rigor curſus aquarū ℨ accipe naturarē. i. cōſuetū ℨ ſubau. qñ flumen in tātū excreſcit: cꝫ de ripa in flumē intratur de plano: quicqd em̄ naturaliter de curſu aquarū cōtingit in ipſis ripis ad tēpus nō in perpetuū: nullatenus cōſideret ℨ ideo per illud ſupra naturale ripa fluminis nō ampliaꝫ nec reſtringiꝫ ſecus ſi mutatio ſit perpetua vt. j. eo. in ver. ſi tū flumen. ℨ omnia clara ſunt.

☞ Alueꝰ occupat⁹ a flumie lz priuat⁹: incipit eſſe publicꝰ.

Torrens ſi actū habet in priuato, priuatus eſt: quatenus alueus ille per priuatum extenditur.

Flumen ſi publicū eſt: ſemper alueus publicus eſt: quantūcunqꝫ ex vtraq; parte fluminis loca priuata conſiſtant.

Si inſula. Hoc interdictū ceſſat, ꝓ opere facto vel ēt in alueo antiquo derelicto ꝓ flumen publicū: † qñ alueꝰ occupatus a flumine licet priuat⁹: incipit eē publicus: cū 2 nō ſit dare flumē publicū quin alueus ſit publicus. h. d. † Et per hoc patet cꝫ torrēs qui in hyeme diſcurrit: ſi ortū habet in priuato: priuatus eſt quatenus per priuatū alueus ille pēditur vt dixi. ℨ. ea. l. ℌ. fluminū. ¶ In text. ibi. In publico fieri. ℨ ſic ceſſat hoc interdictū. ¶ In tex. ibi. Si limitati agri. ſ. vicini. Et q dicātur agri limitati. dicit in. l. in agris. ℨ. de acqui. re. domi. Et no. hoc ℨ illos q̄bus ꝓdia cōſueruū ſunt donata in renūtiatiōē: vel in recōpēſationē dāmorum vt in illis prediis nō habeat locū ius alluuionis: nō dico ꝓ certo: ſed argumentū eſt. ¶ In tex. ibi. Aut eius. ſ. ſi agri limitati nō ſunt. ¶ In tex. ibi. Ripā cōtingit. ſi ei proximior eſt. ¶ In tex. ibi. Utriuſq; vicini. ab vtraq; pte pdia poſſidētes: ℨ hoc quando agri nō ſunt limitati: alias ſec⁹ vt. ℌ. eo. ¶ In text. ibi. Nō fit publicus. ℨ ideo hoc interdictū locū habebit 3 opere ibi facto. Et no. hanc regulā † qvbicūqꝫ flumē eſt publicū ſemper alueus publicus eſt qtūcūqꝫ ex vtraq; parte fluminis loca priuata conſiſtat.

☞ Alueus fluminis publicus eſt etiam ſi manu factus ſit.

Flumen pōt eſſe ꝓ parte priuatū ℨ ꝓ parte publicum.

Si foſſa. † Alueus fluminis publicꝰ eſt etiā ſi factus ſit opere manufacto: ℨ ideo habet locū hoc interdictū ſi qd in eo fiat. Et ſi flumē aliquā terrā inūdat nō tamen alueū ibi facit: terra inūdata nō fit publica. h. d. Unde ſi quid fiat in dicta aqua terrā inūdāte non dicitur factū in flumie publico. ideo ceſſat hoc interdictū: ℨ eſt expeditus tex. ℨ glo. aliquo excepto: vt. j. dicā. ¶ In tex. ibi. inundauerit. puta tēpore alicuius diluuij. ¶ Ibi: opertū. i. coopertū ℨ inundatū. ℨ ideo ceſſat interdictū ꝓ opere ibi facto cōſiderato qō hoc interdictum non indicat ſibi locum ꝓ eo qō ſit in locis priuatis. ¶ In gl. j. ibi: vt nauigiū. i. iter nauigiī. vt. j. ea. l. ℌ. ait ꝓto. ¶ In ea. ibi: cꝫ fauiana. in quo flūi cello purgāt pānī: ℨ illa aqua q̄ attrahit ad ciuitatē Bonoñ. diuidit ꝓ dies ℨ hebdādas ꝓ totā ciuitatē Bonoñ. ℨ p ſta.

¶ In eadem

¶ In ea. glo. niſi dicas. determinat iſta glo. cꝫ flumē Sauine non eſt publicū flumen lz ad ciuitatē attrahāt ex eo: quia nō eſt perenne. Tu aūt dicere potes cꝫ quatenus ducit per priuatum: eſt priuatū flumē. ſed poſtq; intrat per ciuitatē: et ſic in alueū publicum: illud flumen dicit publicū ꝓpter al

2 tieū vt. ℌ. eo. fluminū. ℨ ibi videris. † Pōt ergo flumē eſſe ꝓ parte priuatū qñ in priuato naſcitur: ℨ qꝫ torrēs eſt nō aūt perenne. ſed poſtq; ingreſſum facit in locum publicum intelligitur publicum.

1 ☞ Circuitum a flumine permanet eius cuius ante fuerat.

1 **Item ſi amnis.** Circuitū † a flumine pmanet eius cui⁹ ante fuerat: ℨ ideo hoc interdictū ceſſat ſi quid fiat in eo flumine priuato. h. d. Nō ergo differt flumē priuatū ab alio loco priuato: vt hic: vt ſi quid in eo fiat locū habeant remedia: de quibus dixi in. ℌ. hoc interdictū. ℨ. ea de. ℨ. l. ¶ In tex. ibi: amnis. i. flumē. ¶ Ibi: aliquid. ſ. alicui⁹ priuati. ¶ In text. ibi. circūeat. puta per rotūdū nō tū terram inundet: vt vidi in multis locis tyberis. ¶ In text. ibi: perinde eſt ac ſi ꝛc. concor. ℨ. ea. l. ℌ. hoc interdictū. vbi tex. dicit cꝫ nihil differt flumen priuatum a ceteris locis priuatis.

1 ☞ Dictio in: notat intrinſecitatem.

2 Factū in ripa fluminis publici: nō dicitur factū in flumine.

3 Maleficium cōmiſſum in porta ciuitatis: non dicitur cōmiſſum in ciuitate.

1 **In publico.** † Dictio in notat intrinſecitatē, vnde qō ſit iuxta locū nō dicitur

2 fieri in loco. Uel ſic. † Factū in ripas fluminis publici nō ōr factū in flumine publico. vñ ceſſant verba huius edicti. h. d. Unde ſi ſtatutū punit robarias factas in pado Padūano ℨ Ferrarieſi: nō habet locū in robarijs factis in aggeribus di

3 cti padi. † Et eodē modo maleficiū cōmiſſum in porta ciuitatis: non dicit cōmiſſum in ciuitate: facit. ℨ. ne quid in lo. ſa. l. pe. ℨ ſi. ℨ. j. de iniu. l. ſi ſtatua. Arg. tamē ex cōtra. j. de cloa. in l. j. ℌ. cloace. in verſi. tubus. vbi idem iuris eſt de facto in hoſtio. qō de facto. intra domū: ℨ ibi tangaꝫ ℨ ſoluā. Et alle. iſte tex. cū ſe. qō diſpoſitio modificata ſeu qualificata ōr reſtringi ſim modū. ℨ qualitatē ſuā: de quo in. l. denūciaſſe. ℌ. qd tū. j. de adul. ℨ. l. pretor. ℌ. docere. j. vi bo. rap. ℨ. ℨ. de leg. j. l. cetera. ℌ. hoc ſenatus. ℨ. j. ſi quis teſta. li. eſſe iuſ. fue. l. j. ℌ. nō autem.

Non autem. Hoc interdictum nō ēdicat ſi facto: ſed ꝓ eo ꝓpter quod ſtatio ℨ nauigatio fit deterior: ℨ ideo interdictū directū ad flumina nauigabilia tū pertinet ad nō nauigabilia cōpetit, vtile ſi opus factū aut flumē exareſcit: aut curſus aque impeditur. h. d. vſq; ad. ℌ. ſtationē. Et ex iſto. ℌ. ſumitur notabile cꝫ dixi de diſpoſitiōe modificata. ¶ In tex. ibi: coheret ꝓto: ſub. ex verbis edicti: ſed ex mēte ſic vt in fine. ℌ. ℨno. j. e. ℌ. ſi in mari. ¶ In tex. ibi: nauigabilia vel alia nauigabilia faciunt. ℨ nō ob. l. iiij. ex ꝓto. ℨ. de acquir. poſ. vt ibi no. ¶ In text. ibi: nō pertinet. ſ. directū. Sed vtile ſic: vt hic ſequit. ℨ. j. eo. in. ℌ. ſi in mari. ¶ In tex. ibi: ne ius ei fiat. ſcz actori: ℨ ideo ſi in tyberi Perusino qui nō eſt nauigabilis vſq; ad ciuitatē caſtellibi hz ortū: aliquod opus fiat p qō aut ipſuz flumē exareſcat vel impediatur curſus aque: ita cꝫ curſus fiat deterior: cuilibet licitū eſt illud opus demoliri: ℨ illud reſtituere ℨ purgare arbitrio boniviri. Et ſi dicis nō ne per cluſas molendinorū impeditur curſus aquarū: ergo nullum molendinū cōſtrui poteſt in eo: Reſpondetur qnō impeditur curſus nec fit deterior. Uel dicas cꝫ cum etiā molendina fiant ratione publice vtilitatis: lz aliqualiter variet curſus: tñ conſuetudine vſurpatum eſt vt fieri poſſint. ¶ In glo. j. ibi: aliud nauigabile fiat. ſ. immediate: al's nullū eſt flumē qō nō intret in mare ℨ de mari exeat: ℨ ſic mediate aliud flumē faciet nauigabile. ¶ In ea. ibi. vel ꝑm Rogerii. Nec vera. vnde cōclude cꝫ vbi flumen eſt nauigabile de ſe et aliquid in eo fit per qō ſtatio nauiū aut nauigatio fit deterior: habet locū hoc interdictū directū: quia ſic ſonāt verba: vt. ℌ. ea. l. in prin. Ubi aūt flumē eſt publicum ſed nō nauigabile: iutrat tamē in nauigabile: habet locū interdictū: nō directuz ſed vtile ꝑm. ℌ. Ratio eſt qꝫ ex quo nō eſt nauigabile: ergo in eo nihil poteſt fieri per quod ſtatio nauiū aut nauigatio fiat deterior. Si autē intrat aliud flumen quod eſt nauigabile de ſui natura: puta quia intrat mare: ℨ iuxta mare caput tenet: ℨ tunc habet locū hoc interdictū vtile ꝑm Azo. Si aūt no. ℨ intrat immediate ad flumen nauigabile: ſed annexum vna cū alijs fluminib⁹ facit aliud flumē nauigabile: ſicut eſt Bononie Renum quod immiſcetur cuz pluribus fluminibus ℨ intrat padum: ℨ tunc habet locū interdictuz ſaltē vtile: ℨ iſta eſt ſententia huius glo. quam no.

Stationem. Hic iuriſconſult⁹ exponit verbum ſtationē poſitum in edicto.

1 ☞ Nauigium dicit ipſa nauis ℨ iter, ipſius. ℨ appellatiōe nauigiꝫ continentur etiam rates.

Ait pretor. Hic iuriſcōſult⁹ exponit verba iteris. cꝫ nauigiꝫ deterius, ſic fiat. Uel ſic.

1 † Nauigiū dr ipſa nauis ℨ iter ipſi⁹: ℨ appellatione nauigiꝫ cōtinent etiā rates. h. d. ¶ In tex. ibi: iter nauis. ſcz magne. ¶ In tex. ibi rates. i. parue nauicule que a nauibus nō differūt niſi magnitudine non aūt ꝙlitate: vt. l. ſcapha. ℌ. de eui.

1 ☞ Iter nauigiꝫ quod dicatur.

Si pedeſter. Iter nauigiꝫ dicitur fieri deteri⁹ ēt ſi pedeſter iter cōtiguū flumini impeditur. h. d. Unde cōpetit hoc interdictū nō ex ea pte cꝫ factū ſit quicq; in flumine: vt. ℌ. eod. ℌ. fluminū. Sed ex ea pticula cꝫ iter nauigiꝫ deterius factū eſt. ℨ ideo gl. hic inver. deterius falſa eſt dū dicit nō cōpetere interdictū: ſaluo niſi defendas eā qꝫ nō cōpetit interdictū ex ea pte qz in flumine factū. Ego credo ꝛtrariū p. ℌ. nō aūt. ℌ. ea. l. quo limitaſ. ℌ. fluminū. ℌ. ea. l. quiuidet facere ꝛtra. Eſt aūt † iter nauigiꝫ in lō bardia locus ꝓpinquus flumini p quē attrahuntur naues cum funibus contra rapidum curſum aquarum: dicitur in vulgari reſtara vel ꝓiada: vt dicit hic glo. ℨ bene.

Deterior. Hic iuriſcōſultus exponit verbū deterior ſtatio ℨ iter nauigiꝫ ꝛc. ¶ In tex. ibi: interdicto locus ſerit etiam directo. Non ſunt alia.

☞ Factū in flumine publico ſi ſtationē aut iter facit deterius: ℨ ſi faciens tuēde ripe cauſa ſe feciſſe dicat, nō excuſat.

Labeo ſcribit. Ꝓponēs exceptionē, ne ptā ſuccēbit: ad hoc ꝛtinuo alle. de quo in Spe. de excep. ℌ. viſo. in prin. ℨ eſt tex. in cle. vl ti. de appel. Uel ſic. † Si p factū in flumie publico ſtatio aut iter fit deteri⁹: nō excuſatur faciēs ſi feciſſe ſe dicit ripe tuēde cauſa. h. d. Qz ergo exceptio nō concludit: merito eſt inepta: vnde excipiendum eſt cꝫ qcquid factum lege fieri licuit: et ideo non habet locum interdictum. h. d.

Si in mari. Etiā ꝓ facto in mari vel in littore ꝓpter qō portus ſtatio: iter: vel nauigatio ſi at deterior: cōpetit hoc interdictum: ℨ etiā pro facto in flumie pnblico nō nauigabili. hic aūt qñ fit in flumine nō nauigabili: dic vt dixi. ℨ. eo. ℌ. non aūt. vbi iſte. ℌ. declaratur. ¶ In tex. ibi: fiat per quod aque curſus impediaſ: vel fiat deterior: vt dixi in. d. ℌ. nō autē. Et attende bene quia qñ fit in mari non habet locū hoc interdictum ſecundus verba: nā aliud mare: ℨ aliud flumen. Sed habet locum hoc interdictum ne quid in mari aut in littore fiat.

Deinde. Hoc interdictū eſt reſtitutoriū ſuperius ne quid fiat in loco publico ꝓhibitoriū: vt. ℌ. ne qd in loco pub. l. ij. ℌ. ꝓto: ait qō in via. ℨ ceſſat omne cōtrariū. h. d. ¶ In text. ibi: ad eandem cauſam pertinēs. ſ. ne ſtatio aut nauigatio impediaſ vel fiat deterior. ¶ In tex. l. ibi. deteri⁹ faciat. nō ob. ℌ. de dā. infe. l. ꝓto. ℌ. de eo. vt ibi no.

Hec verba. Qui factū habet op⁹ i flūine ſi fecit tenet ad patiētiā ꝛipſam: ſi nō fecit tenetur ad ſolā patiētiā. hoc dicit. ℨ ceſſat oē cōtrarium.

☞ Ex flumine publico poteſt priuatus aquā ducere. Limitatione huius habes ibidem.

2 Flumina que dicantur intrare nauigabilia.

3 Jus ducēdi aquas ſicut iperato: ꝫcedere pōt ita ℨ ſenatus.

Dominus. Bar. repetijt hanc. l. ſoleniter ℨ tractauit hic materiā molēdinorū q̄ eſt vtilis ꝙtidiana: legā vobis tex. ℨgl. ℨ dicā vnū i quo ſum diſcordās ab eo: ex quo plures vtiles gōnes reſultāt. Primo ponit vnā regulā affirmatiuā. ſ. cꝫ ex flūine publico aq̄ duci pōt. Secūdo pōit vnā exceptionē. ibi niſi ipator ꝛc. Tertio pōit ſcdā exceptionē. ibi ſi mō ea aq̄ ꝛc. ꝑm itellectum Bar. qui placet mihi. lz ℨ itellect⁹ gl. ſit bon⁹. Quarto pōit vnā aliā exceptionē. ibi: lz aūt. Quito pōit aliā ibi: aut ex eo ꝛc. Et ꝑm iſtā diuiſionē hec. l. breuit. h. d. † Ex flūine publico pōt priuatus aquā ducere, niſi ipator aut ſenat⁹ vetet, aut aqua vſui publico deputata ſoꝛſitā ad molēdina alicuius reipu. vel niſi aqua ducat ex flūine publico nauigabili, aut ex nō nauigabili qō aliud nauigabile ītrat ꝙ qō illud nauigabile min⁹ efficiē nauigabile. h. d. i terminis ℨ i ſūma ꝛiūcta gl. ℨ lec. bar. iiij. ſi modo. ¶ In text. ibi: ducaſ. Qtū ſufficit ad imaginationē agrorum ſitientium ipſi⁹ ducentis nō vltra: niſi priceps vel ſenatus permiſerit. vt iu. l. imperatores. ℌ. de ſeruit. ruſti. prē dio. Qui ergo abſqꝫ cauſa vellet ducere aquā ex flumine publico ℨ ad aliū locū diuertere: iterdici poſſet vt. d. l. ipatores.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ In tex.ibi:nihil impedit.nisi in casibus hic expressis q.j. sequunt.l.cum imperator:vetat:aut etiã senatus.Et idẽ si vetaret pretor vel magistratus ciuitatis propter aliquam cãm suadẽtem:vt.l.fluminum.ff.si.ẽ.de dam.infe.cõiuncta gl.ibi posita.Et idez si aqua non est in vsu publico.s.communi:sed alicuius reipu.puta ciuitatis vel municipij:vt dixi de aqua molendinorum Bononiẽsium que deputa est vt soluz sint ibi molẽdina macinencia:z hocvult tex.hic duz dicit si modo ꝛc.Similiter z si deputata nõ sint:z tamẽ flumẽ est naui gabile aut in nauigabile intrat.vt in ver.sed sivsqz.in fi.Ubi ergo nõ est nauigabile nec itrat in nauigabil e duci pt aqua ex flumine quãtucũqz publico ad irrigationẽ agrorum ẽtũ sufficit:vt.ff.dixi non autẽ vltra z sine causa.Item si ductio fiat cum iniuria vicinorum:interdici potest ducẽti:vt.l.ff.ẽ. merito.z.ff.si quis a principe.ff.ne qd in lo.pub.z.j.ti.j.l.j. ff.j.z ibi dixi.Et nisi ex tali ductiõe flumẽ exaresc at:aut ipe diatur cursus:vt.ff.eo.l.i.ff.nõ antẽ. ver.sed labeo.z.ff.ne qd in lo.pub.l.ff.ff.si qd in mari.z melius.ff.l.pri.ff.si in mari.

¶ In tex.ibi:aliud nauigabile fit.Sed nõne hec.l.seruit de vento:ouũ dicit ex flumine publico posse duci aquam ꝛc.cuz nulluz flumẽ sit quod nõ sit nauigabile:aut nõ intret in na
2 uigabile.Sol.† qz si flumẽ est iuxta mare oz intrare in naui gabile:ideo ex eo aqua diuerti nõ põt quia ppter eiusdiuer sionẽ mare efficeret min9 nauigabile.Idẽ si nõ existit ppe mare:sed etiã non intrat flumen nauigabile incontinẽti:sed 1
primo intrat aliud flumẽ:z admixtis aquis alionũ flumiũ: aliud flum ẽ nauigabile fit:vnde consideramus causaz pro 1
ximam non remotam:similiter etiã duci non põt ex flumi ne non nauigabili nec intrante in nauigabile:si oportet du ci aquã per viã publicã:vt.l.si aũt.ff.si.ẽ.de aqua plu.arc.q est ꝑtra.¶ In gl.i.ibi:argumẽtũ cõtra.ista est qõ sabbatina quã disputauit Frã.accur.cuius disputa.refert Ly.C.ẽ scr. l.si manifeste.z ego dixi tibi verbo:z eã tenet Bart.z bene. Et hec qõ velut antiqua recitat etiã in.l.si qs ex argẽtarijs. ff.si initiũ.ff.de eden.z nihil firmat gl.tangit etiam gl.in.d.l. si manifeste.z ibi se firmat.¶ In glo.ff.in ver.vetet ibi.quod qñ sit audi.Bar.hic approbat:z addit posse exponi quãdo aqua est in vsu publico alicui9 ciuitatis:vt dixi:quo casu ne mo põt de illa adducere:vt.l.i.z p totũ.C.de aq̃duc.li.xi.et sic videnꝰ peccare Bononiẽses qui diu erterunt alueuz reni intrantis padũ.Sed sol.qz nullo peccauerũt:q licet diuer terint:tñ adhuc intrat in padum sicut z primo:ls non per eũdẽ alueum:z hoc etiã tenuit Bar.vbene.¶ In gl.ff.ibi:nõ 1
obst.l.ista.¶ Ista clausula derogatoria ĩ rescriptis cesaris:sem per est necessaria dum lex aliquid prohibet:alias si non inue nitur prohibitũ: frustra adhĩciuntur illa verba non obstante lege ex quo nulla obstat.Et p que verba debeat formari hec clausula derogatoria.gl.hic no.dũ dicit qz in rescripto debẽt adhĩci illa verba non obstãte tali lege vel alia.Idẽ dicit in.l.j. i ver.rescripti.C.de na.lib. idẽ approbaꝫ in.l.si quis in princ. testamẽti.ff.de leg.iij.dic vt no.Ly.C.de pĉi.ipera.offe.i.l.vni uersa.¶ In ea.gl.ibi.l.si aũt.ff.si.Idem tenet glo.in.l.ipera
3 tores.ff.all.in gl.j.ff.q † sicut imperator potest cõcedere ius ducendi aquã:ita z senatus:de quo etiã in.l.i.ff. permittitur. j.de aqua quoti.vetare aũt aquã duci põt etiaz magistratus ciuitatis:vt.ff.dixi.¶ Ulti.dixit Bar.q si incepi molẽdinũ in flumine versus ripam iuxta quã habeo funduz meum: q quicquid edifico vltra mediũ fluminis, iure dominij ptinet ad vicinũ qui pdita possidet contra frontem edificij ex alio la tere fluminis, z q nõ possuz clausurã molẽdini ripe vicini ĩ figere vllo modo eo phibẽte:q cũ ipse sit dñs ripe,pferi pro hibitio sua volũtati mee qui edificare desidero,cum ipse ha beat vsum ripe sicut ego, z habet dñium ripe, quod ego nõ habeo,vt.l.riparũ.ff.de re.diui. z instl.de re.diui.ff. riparum. 1
Sed hoc dictũ salua sua reuerẽtia mihi nõ placet, in eo casu 1
quo sine iniuria vicini nõ possem imittere trabes z tigna in ripa vicini,est enim licitũ in dicta ripa imittere sicut in flũ ne publico ad tps fine dubio vt.d.l.riparũ.z.ff.riparuz.vnde possum ponere retia ad siccãduz, naues ibi alligata tenere: z naues ibi exonerare.z hec oia sunt ad tẽpus. Possum etiã opus facere in perpetuum si statio z nauigatio non fit deteri or,vt.ff.l.pri.ff.non autẽ.vel non fit cum magna iniuria vi cinoruz:vt.j.l.i.ff.sunt qui putant.z.d.ff.merito z.ff.si qs a pn cipe.ff.ne quid in lo.vel itine.pu.¶ Nec ob.qp pferi ppietarius vsufructuario volẽti facere nouũ opus.l. vsufructuariũ uouũ riuum.ff.de vsufru.quia ibi loquit ĩ vsufructu z vsu qui sunt ad ipsum dñm necessario reuersuri. In casu autem nostro,nec ad euz,nec ad eiꝰ successoꝛẽ põt reuerti cum vsus publici fluminis semper sit publicus.vñ argumẽtatio nõ est bona,z contrarium obseruat cõsuetudo in clausuris molẽdi norũ vt sint ipsoꝝ edificantium. Pro hoc qz idẽ iuris debe mus dicere de ripa fluminis qõ est in littore maris. Sz edifi catũ in littore maris:edificãtis est:vt.d.l.riparũ. Ergo z edi ficatũ in ripa aut etiã in flumine publico:nec inuenio legẽ q idẽ dicat in edificato qõ in insula nata. Pro hoc qz z cũ flu mẽ aliquid meũ circũdat, nihilominus meũ manet:licet in sula fluminis medio nata:pro regionibus sit vicinorum:vt.l. pe.z.l.adeo.ff.insulam.ff.de acqui.re.domi.

Flumina. Omne flumẽ perẽniter cur rẽs est flumẽ publicũ z eius ripa.Et intelligiẽ ripa cõtinẽs flumẽ plenissimũ. z loca cõtigua ipi ripe publica nõ sunt:sed cedũt ripe ex quo incõtinẽti cũ a plano flumine vergere cepit p at tractionẽ aq̃ vsqz ad naturalẽ cursum ipsiꝰ.h.d.Vidistis qd sit ripa,i.l.i.ff.ripa.ff.e.sed hic clariꝰ declarat:vbi aũt a plano ꝝgere nõ põt ipa ripa vsqz ad naturalẽ cursuz puta q aqua currit iter cõualles altissimas:vel ẽt inter locos saxosos:hoc casu ripa non est vsqz ad cacumen illoꝝ locoꝝ:sed tãtũmõ vsqz ad locũ quo plenissimum flumẽ excurrit ab inde supra. locus non est publicus:sed illius qui illũ z alia loca ibi con tigua possidet.¶ In tex.ibi:ripe eorum.z alueus etiam si a principio fuerit priuatus:q impossibile est alueum esse pri natum si flumen est publicum.l.i.ff.si insulam.ver.ille etiaz alueus.ff.eo.

☞ Possidens domos ex vtraqz parte fluminis nõ pro pterea facere potẽt supra flumẽ qui sit iuris priuati.

Quesitum. † Possidẽs domos ex vtra qz pte fluminis nõ põt pro pterea facere potẽ supra flumẽ qui sit priuati iu ris.f.causa trãseundi de vna domo in alia.Et idẽ si quis possidet iuxta viã publicã ex vtraqz pte vie domos: nã nõ faciet supra viã nec specus:nec pontẽ: vt.l.ij.ff.tracta tum.ff.ne quid in lo.pub.z ibi dixi.In Perusio autem per statutum permittitur pretercz super stratas regales.

¶ Ne quid in flumine publico ripave eius fit quo aliter a qua fluat quam in priori estate fluxit. Rubrica.

¶ In glo.ru.in fi.ista gl.in oibus bene dicit:z ideo tenẽ eã.

Ait pretor. Hic notantur verba preto ris.

☞ Derinatam aquam ex flumine publico ita vt flumen exaresc at: quilibet etiam cui nulla iniuria per hoc infertur vetare poꝛest.

Hoc interdicto. Hoc interdictũ ptinet ad flumia publica na 1
uigabilia z nõ nauigabilia:z ipsum pretor statuit ne flumi na exarescant per opera manufacta aut damnum aliqõ vici nis inferaꝫ.h.d. † Patet ergo qp etiã si vicinis nullũ dãnuz inferꝛ:tñ si ex deriuatiõe aquarum flumẽ publicũ exaresc it: quilibet vetare põt vt opus illud non fiat:quoniã populare est hoc interdictum:vt.j.eo.ff.hoc interdictũ. Et idẽ si flumẽ nõ exaresc it:tñ per deriuationẽ vicinis infertur magna iniu ria:vt hic.Et intellige vt dixi:de magna iniuria:nã propter partã nõ põt interdici:si faciens opus manu illud facit ad euitãdum graue dãnum qõ agris suis infertur nisi per deri uationem faciat:vt.j.eo.ff.qui putant.versi.sed si aliqua.

Ait pretor. Onus immittẽs:vel faciens opus in publico flumĩe nõ tenet hoc inter dicto:sed solũ ille qui ita facit vt aqua fluat aliter q̃ prioꝛe estate fluxerit.h.d.iste.ff. ¶ In text. ibi:aquam.f.fluminis publici nauigabilis vel non vt prędixi.

☞ Aliꝛ est aduerbiũ qualitatis:nõ substãtie seu q̃titatis.

Quod autem. Aliter † est aduerbiũ quali tatis:z nõ substãtie seu q̃ti tatis:z iõ vt locũ habeat interdictũ hoc oportet q aliꝛ aqua fluat q̃ fluxit p̃cedẽti estate:nõ aũt inspicit quãta sit aqua fluens z dicit aliter fluere si mutetur cursus aque:q; fiat de pssio:altioꝛ:humilioꝛve rapidioꝛ cũ incõmõ icolarum.h.d. vsqz ad.ff.si qs ex riuo.in terminis.z ĩ summa.¶ In tex.ibi: referẽdũ est.no.ergo q dispositio qualitatiue ,plata:ad q̃ litatẽ nõ ad quãtitatẽ referꝛ:de quo.ff.ti.j.l.i.ff.nõ aũt.z ibi dixi.In tex.ibi,interdicto locuserit.Sed qũo est locꝰ inter dicto:cũ ex flumine publico possit aqua duci:nisi ipatoꝛ aut senatꝰ nolit.vsus aque in vsu publico est:vt.l.quominuꝰ.ff. ti.j.Dicq ex flumie publico non nauigabili aq̃ duci põt q hoc nõvetat senatꝰ nec impatoꝛ:dũmõ pdiuersionẽ nõ egre scat flumẽ:vt.ff.in.ff.j.dũmodo illa diuersio fiat sine damno magno accolarũ,alias z imperatoꝛ z senatus.z pretoꝛ hoc interdictum:

interdicũt:z ideo cuilibet de populo datur interdicẽdi potẽ tia:vt hic cõiuncto.ff.hoc interdictum.j.eo. Et ex predictis patet an habẽtes fitictes hortos in ea parte tyberis q̃ nõ est nauigabilis:possint in ripa facere icile.i.vadũ per qõ aqua de flumine trahaꝫ.z veritas est qp pñt:saluo nisi flumẽ exa resc at in illa parte:aut etiã incile fieri nõ possit fine dãno in colarũ: z intelligedãno magno. Si autem dãnum esset par uum:z euitatio damni faciẽtis incile est grandis:puta q se pissime flumẽ inundat hortos predictos:z p hoc efficiuntur steriles:tunc ls aquãdicti tyberis deriuare:vt in.ff.sunt qui.j. eo.versi.sed z si aliqua. Et potes etiã dicere.z forte securius q licet flumen tyberis vsqz ad ciuitatẽ castelli non sit naui gabile:tũ quia directo intrat in nauigabile, imo vera est ps nauigabilis:vt patet in territorio Romanoruz:q nullo mo do licebit aquam diuerterez hoc tutius est:vt.l.quominus. ff.ti.i.secundum vnam lec.z bonam.

Si quis ex riuo. Si aqua ex riuo publi co tecto duci solita est: nõ põt riuus aperiri:aut ecõuerso si affertur incommodum accolentibus nec etiam alio modo alueus fluminis potest mutari:z cõtrafaciens hoc interdicto teneatur.h.d.

1 ☞ Cursus aquaruz q̃ causa manẽdę ripe mutari possit.

1 **Sunt qui.** † Mutari põt cursus aquaꝝ cã mu niẽdę ripe si pretor hoc estimauerit opportunũ:z etiã si magna vtilitas faciẽtis versatur:z modi cum dãnum accolarum.h.d.vsqz ad.ff.is autẽ. ¶ In tex.ibi: exceptionem dari:qõ contingit si ripã muniat fine dãno seu incõmodo vicinorum magno:z ad grãdẽ sui vtilitatẽ:vnde hoc casu euitat interdictum. Et not.bene ex hac litera qõ ls exceptio que nullo modo concludit: non admittatur tanq̃ inepta:vt.ff.ti.j.l.i.ff.labeo.tñ q̃ exceptio an obstet vel non: stet in pectore iudicis:nõ dicitur inepte proponi: casus est hic quem adde illi.z nota. ¶ In text.ibi:iniuria accolarũ.f. magna z grandi:vt in glo.z bene.

1 ☞ Cursus naturalis fluminis quo tempore anni melius discerni possit.

1 **Si autem.** † Naturalis cursus fluminis potiꝰ in estate q̃ in hyeme discernit:z nõ ad estatẽ presentẽ in qua interdictum ꝓponitur:habetur re spectꝰ:sed ad precedẽtẽ illã.h.d.Et sic quãdoq; habet respe ctus ad qualitatẽ cursus qui fuit:z viij.mẽsibus precedẽtibꝰ minꝰ vna die.Et q̃qz duoꝝ ãnoꝝ minꝰ vna die recte cõpu tãdo:vt hic dicit gl.in ver.interdicet.z.j.de aqua quoti.l.i.ff. prioꝛẽ. ¶ In tex.ibi:indubitatio:est.f.q̃ precedẽtis estatis. ¶ In gl.magibi autũno ꝛc.Qver,icipit in cathedra sancti Petri:z illa glo.est in.ff.estas.qui non indiget summario.

Hoc iterdictũ. Hoc interdictũ ẽ populare z q̃petit cõtra heredẽ si de functus lite ꝑtestata decessit:aut heredis factũ retinet:z tũc nõ daꝫ contra heredẽ vt heredẽ:sed vt cõtra possessoꝛẽ sim plices.h.d.in terminis z in summa.z cessat oẽ interdictum.

1 ☞ Cõdẽnatio illiꝰ q dolo malo desĩt possidere:qualr fiat.

Deinde. Precedẽs interdictũ ne qd in flumine publico z eiꝰ ripa fiat q̃ alr aqua fluat. phibitorij est:z puidet aduersus opera nõdũ facta. Sz a liud interdictũ postea emanauit restitutorũ qõ p puidet vt opera iã facta destruant:z cõpetit hoc interdictũ restitutoꝛ riũ nõ solũ cõtra opus factũ tenẽtẽ:sed cõtra eũ qui dolo ma lo fecit quominꝰ factũ haberet.h.d.vsqz in fi. ¶ In text.ibi superiꝰ.de quo in pin.hui9.l. ¶ In tex.ibi: post interdictũ redditũ.i.post litẽ cõte.super phibitorio ne fiat:nã si nihilo minus factũ est:z illud factũ coercet:z virtute primi debet restitui.vel dic q nõ restituẽ virtute primi.sz virtute huius secũdi qõ de restitutione loquit.Et quere vt in gl.si primuz nõ fuit motũ an secundũ poterit moueri.exẽplũ si passus iã aliqd in flumĩe publico fieri:aut in ripa q̃ aliter aqua fluat q̃ in prioꝛi estate fluxit:z opere perfecto volo intentare hoc interdictũ scõm vt restituat aꝫ opus.z glo.determinat q sic:
1 z bene. ¶ Ulti.no.glo.ff.ponẽtẽ.† qualiter fiat cõdemnatio illius qui dolo malo desĩt possidere dic vt in ea.

¶ Ut in flumine publico nauigare liceat. Rubrica.

¶ Practicam huius titu.vide in Spec.in titu.de cau.pos. z proprieta.in.ff.quia vero.versi.octauum.z in vlt.colum.in quarta parte.

1 ☞ Nauigare licite potest vnusquisq; in stagno aut fossa publica.

2 Statuta non recipiunt interpretationem extensiuam:cum stricti sint iuris.

Rector. Nõ summat. ¶ In tex.ibi: agere.z.ducere.vt.j.de rb. sig.l.ferri.i pn. ¶ In tex.ibi:ripa.scz flumi nis publici.z fit ptz q habẽs vsum ripe tẽ cuius ripe dñũ est:z illi9 q habet predia illi ꝓtigua:etiã illo dño ꝓhibẽte z negãte põt in ipsa ripa onerare z exonerare naues z rates:z eodẽ mõ põt infigere ligna p clusa molẽdini.z dixi plene in.l.quomi nꝰ.ff.ti flu.lz Bar.fuerit in opi.ꝓtraria.vt ibi dixi. ¶ In tex. ibi.onerare.scz nauẽ z ratẽ:vt.l.riparũ.ff.de re.diui.z insti.e. ff.riparũ.põt etiã inuito dño ripe ficcare retia:naues appli care arboꝛibꝰ ibi natis:vt in.d.ff.riparum. ¶ In text.ibi:itẽ vt per lacũ.nã q̃ in lacu pfino vnusquisq; põt nauigare.est emi lacꝰ publicꝰ.nec est deputatꝰ vsui publico ciuitatis pusq; tm. ¶ In tex.ibi:fossaz stagnũ ꝛc.No.bene† qz in fossa publi 1
ca z stagno publico est licitũ nauigare vnicuiq;. Sz quo est stagnũ publicũ ꝛsiderato q̃ nõ est pẽne:nec etiã fossa pẽnis est. Illud flumẽ oꝛ publicũ qõ est pẽne:alia appellant torrẽ tia q̃ decurrũt in fossatis:vt dicit gl.in.d.ff.riparũ.z vidistis in.l.i.ff.fluminũ.ff.de flumi.vbi gl.facit mẽtioẽ de torrẽte ri pe z melõcelli bonoñ.Dic q ꝓtraria loquunt in flumĩe:hic aũt in lacu:fossa:vl stagno.vñ ls exarescãt tñ nihilominꝰ pu blica sunt.Vel dic qõ ẽt ea q̃ exarescunt sunt publica si sunt sup alueũ publicũ ꝛstituta:nec9 si alueꝰ fit prinatꝰ:vt dixi in d.ff.fluminũ. ¶ In gl.i.ibi vt no.ff.ne quid in lo.pub.l.ff.ff. si in mari:et.ff.de flu.l.i.ff.si mari.ĩ gl.in ꝓbo putat.vbi notã ter gl.dicit mutari verba:tñ eandẽ remanere finiam:z fic ex idẽtitate rõnis fit extẽsio interdictoꝝ quãtucũqz sint pena lia. † Nec9 dicã in statutis q̃ nõ recipiũt interpretationẽ ex 2
tensiuã:ex eo qp sunt stricti iuris:vt.l. constitutionibus.j.ad municipa.Qõ autẽ sint stricti iuris apparet qz ex eis oritur condictio ex.l.z omnis condictio stricti iuris est.

Hoc interdicto. In text.ibi:in flumine publico:vel etiã in ma ri:vt in.j.gl.huius.l.Quid aũt si in quasi possessiõe iuris pi scãdi z nauigãdi sicut sunt Veneti in eoꝝ gulfo:an possint phibere alios volẽtes nauigare.dic vt dixi in.l.si quisq;.j.de diuer.z tem.prescri.vbi declaraui hunc articulum.

1 ☞ Nauigare nõ potest quis in flumine priuato inuito do mino:nec etiam piscari.

1 **Si priuata.** † In flumine priuato nõ põt quis nauigare aut ẽt piscari inuito dño fluminis.h.d. ¶ In tex.ibi. iterdictũ cessat.fic.ff.ti.ff.l.i.hoc interdictũ.z.ff.itẽ si ãnis. ¶ In text.ibi:cogit.facit.ff.de fui. vba.pdi.l.foramen.ff.si. ¶ In tex.ibi:et non publica.quãdo alueꝰ est ꝓuatꝰ vñ no.qz ls omne flumẽ fluẽs perẽniter sit pu blicũ tñ q̃qz lacus qui perpetuã habet aquã est priuatus.z hoc qñ non currit: vnde lacus bulsene qz semp fluit z perpe tuam habet aquam necessario publicus est. ¶ In ver. pla ne.ibi: lacum cõduxit scz a fisco vt differat a lequẽti: nã ĩtra fuit cõductus a municipio sicut faciũt pusini cõducentes la cum ab ipsa ciuitate. ¶ In gl.ibi. interdictũ.ibi: vel dic hoc z illud:hic approbatur.ff.ne quid in loc.pub.in.l.ff.ff.si qs in mari. ¶ In tex.ibi: appellat.scz ad bibendum.

¶ De ripa munienda. Rubrica.

1 ☞ Edificium in flumine aut ripa factum si stationem aut nauigationẽ deteriorem reddit:nullo modo permittitur.

2 Vicinus quis dicatur.

3 Edicta et interdicta pretorum recipiunt interpretationem extensiuam.

Pretor. ¶ In tex.ibi:agri ve.f.pua ti. ¶ In tex.ibi:si tibi.scz vi cino verisimiliꝰ dãnum timẽti ex opere eo q circa flumẽ vel vltra flumẽ:vt.j.eo.ff.id aũt. ¶ In tex.ibi.danni infecti.qõ posset in futurũ cõtingere. ¶ Ibi:in annos decẽ.i.vsqz ad ãnos.x. ¶ In tex.ibi:bõi viri arbitratu.ff qualitatẽ perſone vt.j.ea.l.i.ff.is aũt. ¶ In tex.ibi:cautũ.nuda ꝓmissione ibi:satisdatũ,scz cũ fideiussoribꝰ.Sensus ẽ totius tituli huiꝰ est iste † :qz si ꝓpter edificiũ qõ fit ĩ flumine vl in ripa:fit dete 1
rior nauigatio seu statio:z nõ permittit vllo mõ:vt.ff. de flu. l.i. Et p qñs a Iriꝰ si nõ fit statio aut nauigatio deterioꝛ:nec etiã fit deteriꝰ iter nauigãdi imitti põt edificiũ ĩ ripa:sine dãno tñ vicinoꝝ:z ideo vera videt mihi opinio quã tenui de clau sura ifixa ĩ ripa: õ qua dixi i.l.qminꝰ.ff.de flu.z.ff.ti.j.l.j.i pu. Si tñ vicinꝰ dicit se dãnũ timere vel vltra flumẽ.vl citra flu. ex tali edificioꝛ:z tũc adhuc pmittit edificare:lz tñ scõm qua litatem personarum cauetur vel satisdatur de damno ifecto

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et quando detur:z qualiter caueat z quibus:z pro quo dā no declarat titulus iste:z ista est substātia huj⁹ tituli. ¶In his aūt ibi:qui ripā.scz fluminis publici. ¶Ibi scōz qualitatē persone.s.cauentis.nam ex parte recipiētis non habet distinctio personarū:quia si in flumine publico fiat semp satisdandū est. Sed si fiat in ripa fluminis:tūc adhibet dicta distinctio q̄ q̄nq̄ satisfaciat z q̄nq̄ caueat:z ideo signāter tex. hic dicit de ripa:nō aūt dicit de flumine:z ita intellegit Dy.
2 ¶In tex.ibi:vicinis.†appellat hic vicinū illū qui est ex pte ripe que munit vel reficit:sed tenentes z possidentes predia trans flumē:non appellat vicinos.z istū.ff.nō all⁹.Bart.in.l. iiij.ff.si tam vicinū.ff.de dā.infe.vbi ponit qui dicant vicini.
¶In tex.ibi:sed idē erit obseruandū.l.ex idēitate rōnis.z
3 sic per extensionē:vt dixi.ff.ti.j.l.j.in prin.Recipiūt† em̄ edicta z interdicta pretorū interpretatione extēsiuā:vt hic z ibi.
¶In gl.in ver.qualitatē.ibi.vt si suo noie.hec falsa:quia ex parte eius cui pmittit non adhibet dicta ꝓsideratio qualitatis pson̄e:ꝫ solū ex parte debētis pmittere.Si aūt alieno ꝺ̄ satisdare ſm Pe.vt.l.j.ff.stipulatio.ſ.de pto.stip.z adde ff.de ope.no.nū.l.de pupillo.ff.qui remissionē.z de dā.infe.l. pretor.in prin.z hec approbauit Dy.z ibi. ¶In gl.ff.ibi.l.
1 ſi fistule.facit id quod no.de pretо.stip.in.l.j.ff.cautionales.

¶De vi z vi armata. Rubrica.

¶Practicā huj⁹ ti.vide in Spe.in ti.de resti.spo.in.ff.j.ij. porro ſi te possidēte.l.j.col.z seq.z i.ff.ſi.p totū.in.iiij.parte.
1 ¶Sup rub.cōtinua hāc rubr.vt in gl. Et accipe primū vi. inermi:p id quod.ſ.sequit:vi armata:z ideo glo.hic dicens q̄ primū in genere scōm in specie nō dicit verū:vnde primū et scōm in specie est:sed primum de inermi:ſm de armata.

Pretor. nō sūmat. ¶In tex.ibi:aut familia tua:non tm̄ voluntate
ua:vt gl.dicit:z bñ. ¶In tex.ibi,deiecerit.ō
1 possessiōe fundi rustici aut p̄dij vrbani in q̄
ā forsan eq̄ z boues z alie res mobiles:nā
lle resita restituūt accessorie vtute huj⁹ iter
dicti:licet z ipſ⁹ p dim̄ q̄ qspoliat⁹ ē.vt.ff.illud.ſ.e. Et forma libelli positionū z articulor̄ i hoc interdicto.vtō i spe.de rest. spo.z extra.eo.ti.in.c.cū ad sedē. ¶In tex.ibi:iudiciū dabo.
1 qual⁹ ā succurrat spoliato qd sua possessiōe ꝑare pt:ꝫ nō de spoliatiōe:dic vt no.spe.i.ti.de peti.z pos.ff.ti.ij.vbi vide.
1 ¶Regula dolo facies:z.i possessorio recuperāde locū hñs.
2 Exceptio dominij: nō hz locū in possessorio recuperāde.
Quod fallit i pluribus casibus: vt habes nūc.3.4.5.6.7.8.

Hoc interdictum. petitoirecto rest re stitutorū.h.o. ¶In tex.ibi.q vi deiectus est:vi expulsiua seu ꝓuatiua:nō aūt cōpulsiua:vt no.ff.ea.l.ij.non aūt. ¶In gl.i.
1 ibi:z postea cā ꝓpietatis agēda. Decidit hic glo.† q̄ i pos
2 sessorio recuperāde nō hz locū regula:dolo facis z c. † nec habet locū p cōsequens exceptio dñi:z idē no.in.l.ſi quis ad se fundum.C.ad le.iu.de vi.p J⁹.an.z Jnno.in.c.i.extra de resti.spo. Jdē.j.de ver.ſig.l.mulieris.ff.desinere. Jdē.ff.ō vſuc. l.sequit.ff.ſi dñs.p Dy.in reg.dolo facis.z in.c.g ad agendū. Sed cōtrariū dicit glo.ff.de iudi.in.l.ſi de vi. Sed reprobat. Tene ergo quod dixi ꝓ regula.ſ.q̄ agēti possessorio recuperāde nō obstat exceptio dñi. Sz regula fallit i plib⁹ casib⁹.
3 ¶† Primo ſi spoliatio sit facta autore ꝓtore:z tūc spoliat⁹ agens replicare pōt de dolo z metu ꝓtoris:ſm Jnno.i.c.sup
4 hoc.extra de renū. ¶† Secundo ſi agens spoliat⁹ patiē sup dñio ꝓbationes induci.vt in.c.i.de rest.spo. Bar.in.d.l.ſi qs ad se fundū.ff.all⁹. Et ideo sit caut⁹ aduocat⁹ spoliati agētis vt ſi spoliator obiēcit de dñio suo:replicet spoliatus agens q̄ dicta exceptio nō debet admitti:nec sup ea debēt nec possūt ꝓbationes induci:nā ſi nō replicaret:z reus ꝓbaret de dñio
5 suo obtineret. ¶† Tertio fallit ſi ꝓbationes aut p confessionē spoliati agētis:aut aliam facti notorietatem constat q̄ spoliatus nō possit possidere rē qua spoliatus fuit. Exēpluz ſi laicus spoliauit ꝓlatum sua ecclesia:nā pōt ꝓlatus spoliatus excipere q̄ est dñs sue ecclesie:z q̄ ipſe spoliatus ecclesiam possidere non potest.de quo p Jo.an.z Jnnoc.i.c.ꝙstitut⁹.extra ō ti.ꝓpoſ.
6 ¶† Quarto fallit ſi agit possessorio recuperāde nō ex ea pte qō vi:sed ex ea parte qō clam:naz potest spoliatus excipere de dñio:vt.l.ſi de eo.ff.ſi.ff.de acq. po.
7 quod tene menti. ¶† Quinto fallit ſi intentatur petitorium z possessoriū recuperāde simul quod fieri potest:vt.l.cū fundū.in fi.j.eo.nā tunc pōt de dñio excipi vt extra de cau.poſ.z ꝓpzie.c.pastoralis.i glosa mag.z eo.ti.c.cū dilectus. An aūt spoliatus aliquē bonis suis:aut maiorē ptē:audiat ciuil⁹ vel criminaliter cōtra spoliatū nisi primo restituat:z qd ſi talis spoliatus nō cōuenitur ab eo sed ab alio ciuiliter vel crialiter:an possit obiēcere exceptionē hāc:qō nō debeat agēs vel accusans audiri nisi prius restituatur bonis suis.dic vt not. Jnno.Jo.and.post eū.extra de rescrip.c.ex pte.el.i. ¶Ulti.
8 scias † q̄ spoliat⁹ ſi agit cōtra deiectorē suuz petitorio: ꝑdita spoliatione:ſnō ꝑdet oēm ipsius agentis.tū obtinere ꝺ̄.vt.l.ſi quis emptionis.ff.sed hoc super illis.C.de prescri. xxx.vel.xl.an.z non est alibi casus ille.

¶ Violētia expulsiua inermis z armata criminaliter punitur legibus iulijs publicorum z priuatorum iudiciorum.
1 Punitur etiam ciuiliter constitutionibus principum.

Nequid. Violēter † expulsiua inermis z armata criminaliter punit legibus Julijs publicorū z priuatorū iudiciorū,punitur etiā ciuiliter cōstitutionib⁹ principū.h.o. Et q̄ sunt ille cōstitutiōes declarat hic gl.mag.dic vt in ea. ¶In glo.ff.ibi,quādo nō est facta vis.ſ. expulsiua seu priuata,sed bñ est adhibita vis ꝓpulsiua,vt.l. metū.ff.sed ſi per vim.z.l.ſi mulier.ff. qui possessionem.ff.qō me.cau.z no.in.d.l.extat.in glo.mag.

¶ Spoliator ſi non est in dolo,puta quia facit autoritate pretoria ꝛc.non habet locum hoc interdictum.

Hoc interdictū. Hoc interdictū ꝓponitur per deiectos de solo:aut de edificio coherēti solo etiā ſi solū aut edificiū sit superficiariū.h.o. ¶In gl.in ver.atrocē.ibi:vel atrox dicitur. hec vera † nā ſi spoliator nō est in dolo:puta quia facit autoritate ꝓtoria:vel aliq̄ iusta vel iniusta ratiōe mot⁹ p q̄a ratio nē excusat dolus,nō habet locū hoc interdictū.exēplū ſi habēs vtile dñium credidit autoritate propria posse expellere possessorē:vbicūq̄ enim dolus verus requiritur, excusatur quis iusta vel iniusta ratione motus:vt.l.igit.ff.j.ff.de li.cau. z.l.plagū.la.ff.C.ad le.fa.de plagia.

¶ Quantitas rerū abreptarū probatur per iuramentum spoliati cū agit contra ipsum spoliatorē:sed ſi ageret contra tertium:debet quantitas z estimatio probari discrete.

Illud vnicz. Pro re mobili furto aut vi abrepta nō ꝓpetit hoc interdictū: sed agi pōt furti aut vi bo.rapto.vel ad exhibēdū: accessorie tū etiā ꝓ rebus mobilibus intentat.h.o. † Et quātitas rerum abreptarū probat per inramētū spoliati cū agit cōtra ipsum spoliatorē. Sed ſi ageret contra tertiū q̄ tenet ex facto spoliatis:debet quātitatē z estimationē ꝑdare dilucide, exemplū, villa tenet ad robarias,certe nō tenetur ad quicq̄ nisi cōtrariū z dilucide probatum,vt.C.vnde vi.l.ſi quando. coniuncto dicto Cy.Bar.z aliorum docto.

Si quis de naui. Deiectus de naui vel de vehiculo,ad hoc interdictū nō recurrit,secus in deiecto de domibus ligneis,suffi cit em̄ quē se deiectū,aut de solo,aut de re coherente solo. h.o.vſq̄ ad.ff.deſcit. ¶In gl.ff.in fi.ibi,sed qd de arbore.ſ. solo coherēte cū radice ita q̄ est pars terre,vt.l. obligationū fere.ff.placet.verſ.ſic z in tradēdo.ſ.de actio.z obli.z.j.arbo. fur.ceſa.l.vitē.ff.j.z tūc dic q̄ habet locū hoc interdictū,ꝓ hoc.ff.de leg.j.l.ſi fundū sub cōditione.ff.qui fundū.z videt casus.ſ.qō vi aut clā.l.ſi alius.ff.notauimus.z pro hoc.j.vti poſſi.l.ſi duo.ff.itē videamus.Secus ſi sola arbor: nō coheret cum radicibus.hic non sunt alia.

1 ¶† Possessio duplex est,naturalis scilicet z ciuilis.
2 Locator possidet z ciuiliter z naturaliter,quando ad modicum tempus locauit.

Deiicitur. Deiecto possidēti ciuiliter vel naturaliter iuste vel iniuste ꝓpetit hoc interdictū,ſz simplici detētori nō cōpetit,vt colono.h.o.Eadē ratiōe nec cōmodatario nec iquilino aut depositario,cū nullā habeāt possessionē ciuilē vel naturalē sed tātūmodo detētionē afninā.eis tamen succurrendū est ꝓ officiū iudicis.vt not.glo.in.l.aquilius.in glo.ff.ff.de dona.vel etiā per condictionē ex.l.ſi coloni.C.de agri.z censi.li.xj.z per Roffre.in.c. de ac.z cōduc.in fine rub. Hic est casus directo nō violādo literā:z ista est vera opi.† q̄ duplex est possessio:vna naturalis:alia ciuilis, ſic.ff.ꝓ here.l.ff.j.z.C.cōia de vſuca.l.ij de hoc fuerit ātiq̄ disputatio inter gl.vt no.in.l.j.in gl.mag.ff. de acq.pos. ¶In tex.ibi sine ciuil⁹.pone exēplū ſiqⁿ est do min⁹ alter fructuarius:dñs habet ciuilē soliū.fructuarius naturalē.vnde ſi ꝑ ciuili cōseruāda dñs vult intrare possessionē:z fructuarius nō ꝓmittit:ꝓiuat eū ciuili.Et idē dices in feudatario z emphyteota non admittēte dños. Item pone exemplum in eo qui iuit ad nundinas:z interim alter occupauit possessionem naturalem domus sue. Et alter reuertens nō fuit admissus:nā priuatus fuit sola ciuili:z ideo p sola illa ciuili recuperanda ad hoc interdictū recurrit,qua recuperata agere pōt contra clādestinū inuasorē interdicto vti possideris:ex eo q̄ turbat in sua ciuili z virtute illius interdicti:nō obstāte q̄ sit retinēde possessionis: recuperabit naturalē iā perditā:vt.l.clā possidere.ff.qui ad nundinas.ff. de acqui.possē. ¶In glo.ff.ibi,qui tātū ciuiliter possidet.
2 male dicit † q̄ locator possidet ciuiliter z naturaliter quādo ad modicū tempus locauit:z nullam habet colonus possessionē:vt.l.nō solū.ff.qō vulgo.ff.de vſuca.z.d.l.ij.ff.j.ꝓ here.z.l.j.C.communi.de vſuca.z.j.ea.l.ff.quod ſi seruus.z.l.fin. Uxor vero cui ex causa donationis possessio tradita:habet vtrāq̄:nō obstante q̄ titulus sit reprobus:q̄ etiā ex titulo reprobato transferri potest vtrāq̄ possessio:vt hic.z.l.j.ff. vir.ff.de acqui.possessione.
1 ¶ Factum eiusdem hominis in variatione temporis nō reputatur idem factum.

Fit pretor. Jurisconsult⁹ hic ponit rationē qua re ꝓtor dixit de familia inverbisedicti,z istud sit pro summario. Allegat in argumētū q̄ ſi ago cōtra Titiū q̄ sibi numerauī decē z ipse q̄sequntione cause probauī procuratorē meū numerasse:absoluēdus est re⁹: q̄ egi ex numeratione vera:nunc autē probaui de ficta z interpretatiua:z facit.j.ff.ꝓxi.contuncta gl.in verſ.videor.z ibi dabo quasdam concordātias. Argumētū tamē est cōtra ꝓpter singularia precepta pecunie:vt.l.singularia.ff.ſi cer.pe. z hoc credo equi⁹. ¶In text.ibi:ſi familia mea deiecerit.q̄
1 impossibile est † factū vnius esse factū alterius ſm veritatē: sicut nec in variatione temporis factū eiusdē hominis reputatur idem.l.ſi nō fortem.ff.libertus.ff.de condi.indebi.l.inter artifices.j.de solu.
1 ¶ Deficiens z deficiens faciens pro eodem reputantur.
2 Filius ſi de mandato patris manumittit:nō filius sed pater manumittit.
3 Licet procurator vēdat:z hic actus attribuat ei ſm veritatē: tamē translatio dominij attribuitur domino ſm veritatem.
1 **Deiecisse.** Inter † deficiētē manu ꝓpria z deficiē faciētē nil refert:z qui ꝑ aliū deiecisse videt.h.o. ¶In tex.ibi:qui mādauit.etiā ſi mādatū reuocauerit z ad notitiā procuratoris reuocatio nō venit:de quo in c.mulieres.ff.ſi.extra de sentē.excom.dicit ibi. ¶In tex.ibi: ex voluntate.alis fec⁹:vt in.ff.ꝓxime dēti.z ideo fuerit necessaria verba edicti:aut familia tua deiecit:vt ibi dixi.z.j.e.ff.qō igit. ¶In tex.ibi ego videor deiecisse gl.supplet ex quadaz interpretatiōe:z bene z similiter no.ff.que in frau.cred.l.ſi pr in gl.ipſi fecisse.z hoc ideo q̄ verba in persona scripta sunt vt.ff.ff.ꝓxi.ibi deiecisti:vbi refert ad personā ꝛc. Si autem
5 verba sunt in rē scripta:tunc ex eisdē verbis tenetur;mandator z mādatari⁹:vt.j.de adul.l.hec verba.z ibi dixi.z ibi pt⁹ exēplum. Ad idē facit.ff.de reli.z sumpti.fune.l.ossa.in fine. z qō no.Dy.in.c.qui per aliū.extra de regu.iur.li.vi. ¶Nec ob.ff.de manu.vind.l.ſi pater.vbi mādator vere facit,nō aūt mādatarius.q̄ ibi loquitur in actu qui non est explicabilis
2 per mādatariū vllo modo.exemplum:† ſi filius de mādato patris manumittit:nō ipse sed pater manumittit:nō em̄ libertatem dare pōt filius:sed solus pater. Et eodē mō cuz de
3 alienatione querit̄ significatiua translationis dñi:† quia licet procurator vendat:z hic actus attribuitur ei ſm veritatē:tū translatio dominij attribuitur domino ſm veritatē:q̄ ipse,dolus transferre potest dominiū:z nō procurator. Ubi ergo actus ita cadit in mandatario z mādate actus attribuitur mandatario vere z mandāti interꝓtatiue:sed vbi cadit solū in mandatore:attribuitur mandatori ſm rei veritatem: vt.d.l.pater ex prouincia.allega.
1 ¶ Procurator ſi deiecit:teneē tā ipse q̄ dominus:z ſi alter litis estimationē prestitit,liberatur alter.
2 Mandato illicito obediens non excusatur.
3 Familia ſi furtum facit dicunt plura delicta:z ſi quo ad ptē iudicium domini finguntur solum vnum.
4 Ratihabitio in quibus comparetur mandato.
5 Interdictum ex maleficio gesto queritur ratum habenti.
1

Quoties. Si † procurator deiecit:taz ipse q̄ dñs teneē:z ſi alter litis estimationē ꝓstitit: liberatur alter. Sed ſi procurator est falsus:qtra eū,solū agit nō cōtra dominum nisi ratum habuit.h.o. vſq̄ ad.ff.quod igitur. ¶In tex.ibi:sabinus ait.nec ob.ff.qō quisq̄ in.l.iij. ff.ſi procurator.vbi dñs non tenetur ex facto procuratoris: q̄ illud nō veniebat in mandato.hic aūt veniebat expulsio: q̄ speciale mandatū habebat. ¶In tex.ibi:non enim excu
2 satus est. Uno,regulā q̄ obediēs mandato illicito nō excusatur propter mādatū.z intellige in eo qui nō tenebat obedire mādatori:alis distingue inter atrocia z lenia:de quo plene.ff.ad legē aqui.l.liber homo.la.ff. ¶In tex.ibi:falsus est ꝓcurator:vel q̄ nō habebat mādatū:vel q̄ solū habebat generale,in quo nō venit quicq̄ illicitū:vt.l.ſi procurator.ff.de cōdi.inde.qō etiā hic glo.tenet z bene. ¶In gl.in ver.ſic tū ibi.Rū.hec ſm illam.imo dic q̄ hic mandans z mandatarius ex eodē facto tenētur:z ad interesse solū,z ſic cōiunge sola.Jo.merito vno cōcto z exacto,cessat interesse totale, idcirco liberat z al er.Sed in.l.cōtraria tenebat ex diuersis factis licet propter idem, vnus em̄ tenebat q̄ dolo desierat possidere rē hereditariā,alter q̄ possidebat,exacto igit⁹ possessore,extinguitur illud ꝓpter qō dolo desinēs tenebat,idcirco liberat. Sed primo soluit dolo desinēs possidere,soluit id ad qō est astrictus ex dolo,idcirco nō liberat possessor q̄ tenet ex hoc q̄ possidet. ¶In ea.gl.ibi.l.quoties.ista est difficilima lex.vbi q̄ gl.dubitarunt de eius intellectu. Sz dic
3 † q̄ quādo vna familia furtū facit:plura sunt delicta:z quo ad ꝓiudiciuz dñi fingantur solum vnum:ſi igit dñs soluit litis estimationē soluit:ꝓ tota familia igit tota familia liberat. Sz ſi vnus de familia maumittit⁹ soluit:saluit tū ꝑ se q̄ deliquit.nō ꝓ dño nec ꝓ reliquis de familia.merito nec dñs nec reliqui liberant. Et ſi vnus de seruis delinquētibus perueniat ad man⁹ tertij:z ille tertius soluit litis estimationē:ꝓ tota familia intelligit soluisse ſi cōtra dominū est habiturus regressum:z ideo tota familia liberat:z ipse dñs: sicut ſi ipse dominus soluisset. Sed vbi cōtra dominum nō pōt haberi recursus:tūc ꝑinde est ac ſi ipse seruus ꝓ se z ꝓ suo delicto soluisset.ergo nō liberatur dñs:nec relig de familia liberant.z iste est intellect⁹ illius subtilis.l.vide qō no.Bar.in ea.l.quoties.z vide etiā Cy.C.de cōdi.fur.in.l.j. vbi ponit,qñ plures sunt obligati:z vnus soluit:an solutiōe vnius ceteri liberētur. ¶Inver.sed z ſi eū qui.ibi:in maleficiis.Ro.q̄ † nō solū in cōtractibus z iudicijs z quasi cōtractib⁹ ratihabitio cōparatur mādato:sed etiā in maleficijs: z hoc et tenuit Dy.in.c.ratihabitio.de re.in.li.vi.Sz an dicta ratihabitio trahat retro:dic vt ibi per eū.z per Jo.mo. extra de sen.excō.in.c.cū qs.in.vi.Et sub dit hic glo.fin. hoc verū qñ maleficiuz est explicabile per aliū al⁹ secus vt i adulterio:ō quo.ff.de statu li.l.statu li.ff.ꝓ Huili.in.l.obseruare. ff.de offi.pcon.Bar.sequēdo alios dicit cōtra per.l.hec verba.z per.l.vt ſi amicis.ff.de adul.z eo.ti.l.is cui? ope.Sed ibi nō loquit de ratū habēte.sed de mandāte aut opem prebēte seu consiliū. Hanc gl.tenuit Dy.in.c.ſup radicto ratihabitio. Sed cōtra eū videtur casus in.c.cū quis.de senten. excō. ff.all⁹.vbi ratificans homicidiū suo nomine perpetratū:ſi cleric⁹ est:in ſuaz excōcatiōis icidit. Dic.† q̄ interdū ex maleficio gesto queritur ratū habenti:vt in casu huius.ff.z tūc ratihabitio cōparatur mādato. Interdū nihil queri pōt,z tunc ſi maleficiuz qō ꝓmittitur,coheret pson̄e,z perpetrat solum ad illuz finē qui coheret pson̄e.z ratihabitio nihil operatur, exempluz ſi nomine meo adulteraſti,z ego habeo ratū adulterium ad hunc finē solū q̄ adulterium,z tunc nihil operat ratihabitio,z ſic intelligo hāc glo.reprobatā. Sed ſi nō ratifico ad hunc finē tm̄:sed ad finē q̄ vituperasti mulierē:volēs ei iniuriā inferre,z tunc q̄ illatis iniurie z vituperij nō coheret pson̄e inferētis:possū ratū habere z teneor ō ratihabitio ne:sit ītelligo dictū doc.reprobātū. Tene mēti q̄ doc.nō ponūt Vel dic clarius z subtilius ꝙ sit idē effectus,q̄ vbicūq̄ maleficiū cōsummatū a quocūq̄ repsentat eūdem effectū:vt homicidiū:vuln⁹:z similia.z tunc ratus haberi pt⁹ illum cuius noie gestum est.sec⁹ ſi nō repsentat,sicut est adulteriuz ad finē veneris ꝓpetratum tm̄. Secus ad finē vituperū z iurie, vt ꝓdixi.facit.j.de fur.l.verum.la.ff. ¶In gl.ono videnē.ibi. z ſi habeā non teneor ex hac parte q̄ ratihabitio ad me trahat negotiuz,vt.l.ſi ſeruꝰ.j.de ꝓca.z.l.ſi pupil.ff. videam⁹.ff. de neg.g.Sz bñ possuz ratuz habere vt ex ipsa ratihabitiōe obliger,z ſic in mei ꝓiudicium,vt.l.ſi fandi⁹.ff.j.ff.de pig. vbi est casus. ¶In ea.gl.ī fine.2cor.qō not.j.ō re.iu.l.hoc iure. ff.deſcit.z.d.c.mulieres.ff.ſi.ō sen.excō.z est fin.hec gl.ex qua habes qō noie meo gestū possū ratificare vt gestū,ſz ſi vt noie meo,z tūc nō teneor.z multomin⁹ teneor qñ dico,gaudeo qō est gestū,sed nō ratifico illud,z non alibi hec glos.

1 ¶ Familia ſi deficit absq̄ mādato vel iussu domini ei⁹ factū dñs prestare debet vt soluat qō ad eū peruenit,aut familiā dedat ꝓ noxa aut tantum ꝑstet quantum ſi vnus liber homo fecisset.

Quodigitur. † Si familia deficit absq̄ mā datoꝝ in iussu dñi ei⁹ factū dñs ꝑstare debet vt soluat qō ad eum ꝓuenit aut familiam dedat

Universidad de Deusto
Biblioteca

p noxa:aut tñ pstet quātū si vnus liber homo fecisset.h.d. ¶In tex.ibi:vi deiecerit.scz interptatiõe legis:vt.ś.ꝟ.pxi. ¶In tex.ibi:aut puenerit ad eum.attend e diligenter qbi cũq; inuenis patrẽ vel dominũ teneri de eo quod peruenit ex facto familie:intellige immediate:secꝰ si mediate per aliã causam.ſm Jnno.de restit.spo.c. cum ad sedẽ. ¶In text.ibi: deterioꝛem facere.extra se,sed in sua persona sic:ꝛ ideo cũde liq̃it:dñs tenetur eum dare pro noxa:ꝛ ideo non obſt.ś.ad legem aquil.l.si seruus seruum.ꝟ.fi.ꝛ ibi no.

1 ☞ Familie appellatiõe etiam vnicus seruitoꝛ cõtinetur,

1 **Familie.** †Appellatione familie cõtinet etiam si vnicus sit seruitoꝛ:si de eius facto ¡quera tur.hoc dicit.

1 ☞ Familie appellatione continentur etiam illi qui loco seruoꝝ habentur.

1 **Familie.** †Appellatione familie in hoc interdicto cõtinentur etiam illi qui loco seruoꝝ habẽtur:ꝛ ideo continẽtur filij ꝛ etiam mercenarij.hoc dicit vſq; ad.ꝟ.si aduersus.

Si aduersus. Si inchoato liberali iudicio intẽtat hoc interdictus ex eo qꝛ familia,litigãtis vi deiecit:pronũtiato pro libertate.agẽs debet in possessionẽ restitui ex illa parte edicti aut familia. h.d.glo.in terminis ꝛ in summa.

1 ☞ Deiecto seruo procuratoꝛe vel colono ipse dñs deiectus intelligitur:quantuncunq; deiectionem ignoꝛet.

1 **Quod seruus.** †Deiecto seruo procuratoꝛe vel colono aut alio nomine dñi detinẽte ipse dñs deiectꝰ intelligit quãtuncũq; deiectionẽ ignoꝛet,ꝛ ideo dño cõpetit hoc interdictũ.h.d.ꝛ cõcoꝛdat.C.cõmu.de vsuc.l.i.scz vt ille dicat possidere cuiꝰ noie possidetur,ꝛ.ś.de acq.pos.l.qõ meo.cum concoꝛ.ibi positis. ¶In tex.ibi:deiectus fuerit.etiã me ignoꝛãte. ¶In tex.ibi; mihi cõpetere interdictũ.exerceri tamẽ potest hoc interdictum mere possessoriũ nomie meo per ipsos expulsos:vt.l.i. C.si per vis vel alio modo.Sed nõ poterit exerceri cõdictio ex lege si quis in tãtũ:vt ibi no.in vlti.parte tertie ptis. Ratio est in pꝛõptu:quia per cõdictionẽ ex.l.illa priuari debet spolians iure suo.vnde sapit causam propetatis:ꝛ fic nõ est questio mere possessoꝛia:merito nec per seruũ : nec p colonũ exerceri potest. ¶In glo.vt ꝛ.ś.ibi:sed qui dicũt scz ꝛ male. nam colonus nullã possessionẽ habet naturalem aut ciuilẽ vt.l.non solum.ꝟ.quod vulgo.ś.de vsuca.ꝛ idẽ i seruo. ¶In eadẽ glo.ibi:non tamen pro suo.inuit hec gl.expꝛesse q vero possessoꝛi non competit hoc interdictum si non possidet pro suo id est pro iure aliquo quod se credat habere in rẽ. ¶In eadem ibi : ꝛ ideo in fructuario dixerim, quia fructuarius possidet pro suo : id est pro iure vsufructuario possidet qui pars dñij est : vt.l.qui vsumfructum.j.de verbo.obliga.vt.j. de verb.sig.l. recte dicimus.

1 ☞ Locupletari cum aliena iactura bonefidei nõ cõpetit.

Interdictũ. Interdictum hoc nõ competit nisi ei qui possidebat rem tempoꝛe deiectionis.h.d.nunquid autem sufficiat spoliato pba re se in pteritum possedisse.vide qõ no.Bar.in.c.cum ad sedem.extra de resti.spo. ¶In tex.ibi : possidebat ꝛ poeiectionem:possessionẽ amisit : ex sic oportet copulatiue dico pꝛobari scz agentẽ interdicto possedisse deiectionis tẽpoꝛe. Itẽ ipsam deiectionẽ.ipse nõ enim sequitur:fuꝫ deiectus de domo vel fundo: ergo sum deiectus de possessione nisi possessionẽ haberem tũc : qꝛ deiectio est pnatio que pſupponit necessario habitũ:vt.l.decẽ.j.de verbo.oblig.ꝛ.l.ſi.ś.ſi cer.pe. ¶In glo.ibi : non videt rem amittere.ꝛ.j.ead.l.ꝟ.eum qui. ¶In eadem ibi:retinet possessionẽ.scz naturalem quam solam habet:non autẽ ciuilẽ:vt.l.naturaliter.in pinc.ś.de acqui. pos. In quo dic quãdo habet naturalem solam : illã retinet solo aio quãtumcũq; exeat de fundo vel solo:nemine ibi relicto. Cũ aũt quis habet ciuilem: similiter eam retinet. Q ui autẽ habet vtranq; amittit naturalem imediate cuꝫ delꝫ reesse in cõspectu:quod apparet : quia alius ingrediens acquirit naturalem quam querere non posset si illa naturalis nõ esset amissa:vt.l.clã possidere.ꝟ.qui ad nũdinas.ś.de acqui.pos.ꝛ no.j.eo.l.iij.ꝟ.vnde vi. ¶In ea. ibi,quidã tamen dicunt,ꝛ male per rationẽ glos. ¶In ea.ibi : naturaleꝫ retinet.ꝛ bene. †vnde prędia que tenemus per colonos,possidemus naturaliter eoꝝ coꝛpoꝛe,ciuiliter autẽ animo modo,ꝛ retinemus naturaliter q̃uis coloni de fundo exierint ꝛ forsitã segetes ad domum nostram detulerũt. Vbi autẽ colonus nõ deꝺcitur sed exit de possessione pꝛodendo.i. tradimentũ cõmittẽdo contra dominũ suũ ad hoc vt alius occupet possessionẽ:aut etiam ipsam possessionẽ tradẽdo alteri recurre ad constitutionẽ.l.ex libris.C.de acquiren.pos.que ob hoc solũ facta fuit. ¶In ea.glo.ibi:q vere corpoꝛe vel animo possideat.intelligũt quidã pro suo:alias tali possessoꝛi non competit interdictũ:vt.ś.ꝟ.pꝛoxi.in gl.inver.ignoꝛet.in fi. Et est verũ q̃ non competit interdictum noie suo ex quo pro suo nõ possidet:sed bene exercet nomine eius pro quo possidet: vt.l.j.C.si per vim vel alio modo.ꝛ dixi in pꝛecedẽti.ꝟ. ¶In ea.ibi.ſ.q possessio queratur violẽto:qꝛ nõ requiritur acqſitio:sed sufficit animus acquirendi:vt.ś.de vſuca.l.sequit.ꝟ. si tu vi.ꝛ.j.ea.l.ꝟ.ex interdicto.ꝛ.l.iij.ꝟ.ſi quis aũt.lꝫ glo.no. contrarium ꝛ male in.l.clam possidere.ꝟ.qui ad nũdinas.ś. de acquiren.pos.

☞ Possessionẽ naturalem ꝛ ciuilẽ habẽs:exeũdo de fundo ita q̃ non sit in conspectu perdit naturalem,retinet vero solam ciuilem.

2 Naturalẽ possessionẽ clãdestine acquisiuit:qui absente possessoꝛe clã intrauit:ꝛ si possessoꝛ nõ reuertendo ad fundũ suspicatus est se posse repelli:incontinenti perdidit ciuilem.

Siue autẽ. Hoc interdictus cõpetit deiecto de possessiõe naturali vel ciuili:ꝛ phibitus ingredi fundũ quẽ possidebat:vel detentus in itinere vt ad fundũ non vadat:vi deiectus intelligitur.ꝛ sibi competit interdictum.h.d.iste no.ꝟ. ¶In tex.ibi:in medio itinere detineret ꝛ possessoꝛ suspicatꝰ fuerit se a possessiõe posse repelli:ꝛ facit ad hoc q̃ de detẽto in itinere dicit.ś.ne qseũ q. l.iij.in pin. ¶In tex.ibi:ꝛ ipse possederit:scilicet deiectꝰ:ꝛ accipe possederit in peccatũ:nũc autẽ nõ:qꝛ deiectus vel dicas ipse possederit.scz qui vim intulit pꝛohibẽdo possessoꝛẽ ingredi prędiũ:vel eũ in medio itineꝛis detinendo:ꝛ iste due exceptiones ponũtur in gl. Potes dicere q̃ prima est bona ꝛ clara.secunda etiã sustinetur si pꝛohibens ingredi vel detinens in itinere habuit animũ acquirẽdi:nã sufficit talis animus licet eidem violẽto possessio quesita nõ sit vt.ś.ꝟ.pxi. in fi.gl.magne.ꝛ ibi dixi. ¶In tex.ibi:quã aio retinebat.hic est casus† q̃ habẽs possessionẽ naturalẽ ꝛ ciuilẽ exeũdo de fundo ita q̃ nõ sit in cõspectu:perdit naturalẽ:retinet aũt solã ciuilẽ,ꝛ hoc ideo qꝛ neminẽ ibi ꝓse reliquit: alias retinet naturalẽ etiam si ille alius exisset de fundo nõ tamẽ derelinquẽde possessionis causa,ꝛ ideo caute tex.h.d.ſi nemine seruorum relicto.sic.j.ea.dẽ.l.ꝟ.nõ autẽ. ¶In gl.in ver. pꝛohibitus.ibi,solu.vt ibi. Conclude † q̃ si absente possessoꝛe quis clam intrauit,naturalem clãdestine acquisiuit,ꝛ si possessoꝛ non reuertẽdo ad fundum suspicatus est se posse repelli,incontinenti perdidit ciuilẽ,ꝛ sic intrãs fundũ habet ipsam ciuilẽ clã cum intrauit a pꝛincipio animo acquirendi:vtranq;, sic intelligitur.l.sequitur.ꝟ.itẽ si occupaueris.ś.de vſuca. Sꝛ si possessoꝛ nõ fuit suspicatus se posse repelli,imo reuertebat ad fundũ,ꝛ cum reuerteretur,fuit detẽtus in via,vel cũ esset in cõspectu fundi:pꝛohibitus est ingredi:tunc negari non potest violẽtiã fore cõmissam:ꝛ per vim ciuilem perditam:vt.l. clam.ꝟ.ſi.ś.de acqui.pos.vnde naturalem habet clam: ciuilẽ autẽ habet vi,ꝛ iste est intellectus huius.ꝟ.ꝛ.d.l.clam.ꝟ.fin. ¶In gl.in ver.qui eũ.ibi:vel reffert se ad casũ. Iste est notabilis intellectus de quo.ś.feci mẽtionẽ.tene menti. Et dic q̃ vbi quis detinuit possessoꝛẽ in via:si fecit animo acquirẽdi:tenet interdicto:qꝛ sufficit animus ille cumulatus cũ violẽtia:ex quo possessio perdita est:secꝰ si nõ habuisset animũ acquirendi:ꝛ ita intelligo hoc dictũ. ¶In ea.ibi:ꝛ ꝛ alios intellectus;tres pꝛimos.qui referuntur ad eſficẽtẽ.sed quartus refertur ad ipsum deiectũ. ¶In glo.ſi.ibi:Alzo.ꝛ Jo.dixit dari vtile interdictũ. Ja.vero de ra.dicit dari pro ipa possessione recuperande cõditionẽ ex.l.ſi coloni.C.de agri.ꝛ cẽſi.lib.xj. Tu tene Jo.ꝛ Accur.q̃ dat vtile interdictũ ex quo violẽtia nõ fuit adhibita,sed possessio naturalis perdita per ingressum intrãtis clã:ſuccessiue ciuilis similiter pdita absq; vi,eoipso q̃ possessoꝛ fuit suspicatus se posse repelli:ꝛ iõ ad fundũ non redit ꝛ postea mutato pꝛoposito redierit ad fundũ ꝛ nõ fuerit admissus:nã tũc nõ fuit admissus nõ possidebat naturaliter vel ciuiliter.ergo ipossibile est q̃ sibi interdictũ cõpetat directũ:ꝛ q̃ possessoꝛ clãdestinꝰ sibi retinet possessionẽ:nec permisit possessoꝛẽ pꝛiorẽ fundũ reingredi: equum est sibi pꝛohibito dare vtile interdictũ. Vel dicas qõ agit potest interdicto contra possessoꝛẽ ex ea parte q̃ clas: qꝛ clam habet vtranq; possessionem:ꝛ istud est clarius.

Quod vulgo. Possidẽs naturaliter ꝛ ciuiliter exiẽs de fundo nemine relicto:aio retinet ciuilẽ ꝛ perdiderit naturalẽ.ꝛ hꝫ locũ hoc nõ solũ i saltib'ꝰ hibernis pdijsꝫ et qbuscũq;.h.d. Et ẽ hic casus:qõ dictũ est in lege cã exẽpli nũ restringit legẽ:ſic.ś.

de dam.infec.

1 de dã.infec.l.dãni.la picola. ¶In tex.ibi:idem est.ſ.† q̃ possessio ciuilis in absentia solo animo ꝛ retinetur naturalis aũt est perdita si nemo ibi relictus est alias retinetur etiã naturalis:vt.ś.pꝛoxi.

1 ☞ Deiectus vi dici non potest ille qui deiectionis tẽpoꝛe non possidebat.

2 Colono deiecto:vel alteri simplici detentoꝛi habẽti aliquod ius saltẽ insistenti rei qualiter succurratur.

1 **Eum qui.** †Nõ põt dici deiectus vi q deiectiõis tẽpoꝛe nõ possidet.hoc dicit.dic vt habuisti.ś.eo.l.iij.ꝟ.visis armis.in glo.magna. Primus est quãdo q̃ vim possessionẽ occupauit ꝛ eã q̃ vim retineo:ꝛ hoc casu indubitatum est me teneri interdicto. Alij vero intelligunt hunc pꝛimũ casum quãdo per vim occupaui possessionẽ tuã sed postea non teneo per vim lꝫ pacifice qꝛ de nemine timeo: ꝛ adhuc teneoꝛ interdicto,ꝛ iste intellectꝰ adhuc bonꝰ est.tertio modo legit hic pꝛimus casus quãdo ego inuasi possessionem quã alius inuaserat,ꝛ cridã tertio abstulerat:nã adhuc teneoꝛ interdicto inualoꝛi expulso a me.vt.j.eo.ꝟ.qui vi.ꝛ ad hoc iste intellectus est bonus. Secũdus casus est quãdo qs non intrauit possessionẽ per vim:qꝛ non inuenit possessoꝛẽ qui sugerat:tamẽ venit pꝛeparatus cũ omnibus fulcimẽtis ꝛ auxilijs necessarijs:ne phiberi possit ingrediẽs possessionem:ꝛ similiter iste tenetur interdicto.qꝛ sufficit q̃ habuerit animũ expellendi omnem quem inueniret:licet neminẽ in uenerit:ꝛ hoc infra de fur.l.ſi qs ex domo.ꝛ hoc tenet Ulpianus.ꝛ Labeo etiã idẽ dixit in hoc casu. Tertꝰ casus est i eo qui tenebat possessionem suaꝫ iuste:sed retinuit eã per violẽtiam qꝛ defendendo se non permisit se expelli:ꝛ hoc casu ſm omnes nõ intelligitur vi possidere:nam fuit licitũ sibi resiste re,ꝛ possessionem suam defendere.vt.j.eo.l.qui possessionẽ,ꝛ l.iij.ꝟ.euꝫ igitur,ꝛ ideo possessio nõ est vitiosa:nec vſucapio ne interrumpit:in hoc tertio casu. Quartus casus est in eo qui metu turbe pteritus fugit de possessiõe:in quo dixit labeo indistincte vi deiectum hũc fugientem. Sed pomponius distingit ꝛ bene.qꝛ si turba ibat ad locũ vt expelleret possessoꝛẽ: verum dixit labeo:siue turba occupauerit possessionẽ siue non. Sed si turba alio tendebat:nõ intelligitur possessoꝛ p vim expulsus:misi turba mutato pꝛoposito possessionem illã occupauerit,ꝛ iste est verus intellectus gl.in.d.l.iij.ꝟ.ſi quis autem visis. Hũc habes intellectum omniũ text.ꝛ glosarũ loquentium de ista materia. ¶In tex.ibi. Idem labeo ait.ꝛ male si turba alio tendebat:nec mutato ꝓposito:possessionẽ intrauit:vel veniebat cũi intentione expellẽdi possessoꝛẽ:q uis tũcũq; postea nõ intrauerit:intelligitur possessoꝛ vi deiectꝰ: ꝛ turba interdicto tenetur,ꝛ hoc modo cõcoꝛdat labeonẽ cũ pomponio.vt dixi.ś.post summariũ,ꝛ no.glo.in.d.ꝟ.ſi quis autẽ visis. ¶In text.ibi,si illi qui occupauerint possessionẽ: nõ aliter quo ad interdictũ dandũ contra turbam cũ alio tẽdebat ad locũ nõ requiritur occupatio vt ſuperius dictũ est: ꝛ hec veritas est. In tex.ibi:qui metu turbe.est autẽ turba cũ sunt.x.vel.xj.l.pꝛoꝛ.ꝟ.j.j.vi bo.rap. ¶In gl.in ver. Occupauerit.ibi.vel dic ꝛ Bar.bene. ¶In ea.ibi:vl tertio.ꝛ hoc verũ vt si possessoꝛ metu armati venientis cõtra eũ aufugit: armatꝰ tñ possessionẽ nõ intrauit:intelligit vi deiectus:lꝫ nõ est vitiosa possessio,ꝛ ideo vſucapi põt.vt.l.sequit.ꝟ.ſi tu vi. ꝛ.ꝟ.item si occupaueris.ś.de vſuca. ¶In glo.ſi.in fi.ibi:possessionẽ occupauerit.ſ.turba que alio tẽdebat,ex interuallo occupauit possessionẽ derelictam ꝛ fugientẽ.gloſſ.non soluit vt videsꝫ dicas idẽ quasi a pꝛincipio videat venisse turbatiua vt.j.eadẽ.l.iij.ꝟ.armis deiectũ.ꝛ.ꝟ.ſi quis autem visis in gl.tene menti.

1 ☞ Expellens secũdo suuꝫ expulsoꝛem ex interuallo pꝛiuatur iure suo.

2 Actio furti non datur rapienti rem mobilem.

3 Fur,inuasoꝛ,ꝛ raptoꝛ an differant.

Qui autem. Etiã violẽto possessoꝛi cõpetit interdictum cõtra violẽter ipsuꝫ expellentem.h.d. Et in quo debet secundus expulsoꝛ cõdẽnari primo expellenti.dic vt no.gl.magna.j.eo.ꝟ.qõ autẽ.ꝛ cõcoꝛ.cũ isto.ꝟ.extra de resti.spo.c.in literis.ꝛ vide q̃ no.C.eo.l. iij. ¶In glo. Directũ,ibi:respon.videtur habere cõtra me. hec vera ex q̃ ego expuli ex interuallo expulsoꝛẽ meũ. Et quãdo dicatur incotinẽti vel ex interuallo expellere.dic vt.j.eo. l.iij.ꝟ.cũ igitur. ¶In ea.ibi:qꝛ illud in petitoꝛiꝫ ꝛ in possessoꝛiꝫ adipiscende possessionis aut etiã retinende. Sz in possessoꝛio recuperãde:verũ dicit gl. Sed hec regula plures habet fallentias.vt no.ś.ea.l.ꝟ.j.ś.eo.ꝛ Bar.quasdã no.in.ꝟ.nihil commune.in.l.naturaliter.ś.de acqui.poſſ. ¶In ea.ibi: minus dubium est† q̃ expellens secundo suum expulsoꝛẽ ex interuallo:pꝛiuatur omni iure suo.vt.d.l.ſi quis in tantam. ¶In ea.ibi:qꝛ si reciperet scilicet possessoꝛ. ¶In ea.ibi:alij redderet scilicet pdo possessionẽ. ¶In ea.ibi:qõ in fure nõ cõtingeret qꝛ nõ restituneret penam dupli vel quadrupli,ꝛ si fic plene vere exꝛpꝛobitate sua cõsequeretur actionẽ. ¶In ea.in fi.ibi.l.ſi ea res.aliã so.dat glo.in.l.cõtraria.que non est

2 vera † nã rapiẽti rem mobilẽ:nõ datur actio furti. † Unde dic

3 qõ inter furem ꝛ inuasoꝛem ꝛ raptoꝛem non est differẽtia:lꝫ quilibet eoꝝ agere potest ad restitutionem possessionis sibi ablate,ꝛ sic nullus consequitur actionem ex ꝛpꝛobitate sua:sed nullus agit ad duplum vel quadruplum:sic intelligitur.l.contraria.

1 ☞ Deiectus vi restitui debet in causam pristinam.

1 **Qui vi.** †Deiectus vi restitui debet ĩ causaꝫ pristinã.h.d.cõcoꝛ.ś.de vſur.l.videamus.ꝟ.in fauiana. ¶In gl.Quid ergo,ibi:Si fundũ.de iti.actuq; pꝛiua. l.j.ꝟ.ſi quis autẽ. Sꝛ hec glo.est vera quã singulariter no.et tene menti.p quã habes q̃ vbi statutũ vel alia iuris cẽſura disponit in causam pꝛimitiuo spoliatũ reponi:debet intelligi sic q̃ cõseruet indẽnis:nõ autẽ yt cõsequaꝫ lucrum aliqõ cũ aliena iactura.vt.j.de fur.l.ſi quis vxoꝛi.ꝟ.pe. cõiucta gl. et.l.si is cui.ꝟ.ſi.ꝛ.ś.pro empto.l.qui fundũ.ꝟ.qui bona.qõ tenuit Dy.ꝛ bene.

Si fundus. Pro mobilibus rebꝰ quibuscũq; ablatis vna cũ re stabili inasa agi põt hoc interdicto:potest etiã intẽtari iudiciũ vi bonorũ raptoꝝ.h.d. ¶In tex.ibi.Cetere vero res.ſ.mobiles ĩ fundo predicto existentes:vt animalia ꝛ supelletilia. ¶In gl.i.in fi.ibi.l.j.in pin.ꝛ.ꝟ.illud intellige infra annum: non postea.

1 ☞ Habere verbuꝫ compꝛehẽdit omnia que quis habet in re dominũ vel quasi aut possessionis aut detentionis.

1 **Quod autem.** †Verbum habere significatẽ habet latissimũ cõpꝛehẽdẽs oia q̃ quis habet iure dominũ vel quasi aut possessionis vel detentionis.h.d. ¶In glo.magna ad fi.ibi.Nõ aũt minus scz vera estimatiõe. In rei ergo estimatione condemnaꝫ violẽtiam inferẽs sine dubio potest etiã cõdemnari in plus sed illud plus potest quandoq; esse multum:ꝛ quãdoq; modicum:ꝛ hoc voluit hic glos.

1 ☞ Tunc aduerbium:extremitatem notat.

2 Liberi estimationem non recipiunt.

3 Male fidei possessoꝛ tenetur de interitu rei:q̃uis eodẽmodo peritura fuisset penes octorem.

Rectissime. †Alduerbiū tēporis tūc extremi tatē no.ad hoc allegat.ff.de qdi. ꝛ demon.l.iiij.in fi.Uel sic.licet mobilia|abrepta tpe deiectionis facte de re mobili perierint ex post facto, nihilominꝰ est periculum volenti sicut etiā periculꝫ interitus ad finē pertinet.h.d.vsqꝫ ad.ff.ibi aūt. ¶In tex.ibi.Addidit.ff.ea.l.iiij. 1

2 ¶In tex.ibi,hoies.l.†ferui qꝫ liberi estimationem nō recipiūt.vt.ff.si quadrupes pau.fe.di.l.ex hac.cū simi. ¶In tex. ibi:vel peccata demoꝛtua.ēt casu ꝛ absqꝫ aliqua culpa violenti, ꝛetiā si eodē modo fuissent pitura apud violētiā passum: vt in sequēti ver.ꝛ ista est opinio approbata p glo.ff zDar. fuerit in opi.cōtraria.ff.qꝫ periculū interitus nō ptinet ad malefidei possessoꝛē.ff.qñ res eodē modo erat pitura penes agētem.vt no.hic gl.in verbo.Stetisse.ꝛ ibi dicā. ¶In tex.ibi: sicuti fur hoīs,etiā moꝛtuo eo tenetur:absqꝫ culpa eius:ꝛ ēt si ille homo eodem modo periturus erat penes actoꝛem.Et ratio est qꝫ fur semper est in moꝛa ergo periculū iteritus spectat ad eū,vt hic,ēt.ff.de cōdi.fur.l.ff.ꝛ.C.cō fur.l.subtracto.ꝛ C.qꝫ me.cau.l.i.ꝛ ibi p Ly.ꝛ.ff.de ver.obli.l.ff ex legati cā.ꝛ vide.ff.de ver.ob.l.nemo rem suam.ff.si.ff.ff.eo.l.pe. ¶In gl.in verbo.Stetisse.ibi,o martine.icrepat gl.hic zDar.ꝛq tenuit indistincte possessoꝛem malefidei nō teneri de interitu qñ res erat eodē modo peritura penes actoꝛē,ꝛ dicit qꝫ imo tenetur nō habita distinctiōe.cū malefidei semp in moꝛa sit.Nō ob. ff.qꝫ si homo.qꝛ ibi est speciale in aut.qꝫ metus cā.in vno casu tm.ff.qñ homo p vim cōpulsiuā acceptus:decidit post secundā sniam inꝛa tpa quadrimestria data ad soluendum.vt hoc casu tm non teneat metuꝫ inferens si homo eodē modo periturus erat penes actoꝛē.In omnibus aūt alīs casibus tenet:sicut in interdicto vnde vi vt patet ibi.circa finē,ꝛ ista est opinio approbata ꝛ bona.Sed Ly.in.d.l.i.dixit ꝛ an qs delinquat in faciēdo,ꝛ tunc hꝫ locū in regula vt periculū interitus ptineat ad motosum.Aut in nō faciendo,ꝛ tunc fiat cōsideratio an quis sit ztumaꝛ in nō parēdo iudici an parti tene ptimū.ꝛ de hoc i.d.l.ff cū exceptione.ff.quatenus.in gl. magna.que distinguit quatuoꝛ tempoꝛa.in aut.qꝫ metꝰ cau. ꝛ similiter se reducit ad sententiam quam dixi.

1 ¶Violentus tenetur de omnibus qui violentiaꝫ passus habebat in possessione totali de qua fuit expulsus:nō de his que habebat in alia possessione.casum vide nu.2.

Ibi autem. †Violentꝰ tenetur de oībus q̄ violētiā passus habebat in possessiōe totali de qua fuit expulsus,nō de his que habebat i alia possessione.h.d.Et facit ff.huius.ff.ad id quod no.i Spe.de ar. ff.sequitur.ver.itē queritꝫ an strricte.ꝛ p Arch.de offi.archi.cū ēpo.li.vi. ¶In tex.ibi,vel omnis partis possessiōis.nō ergo 2 ad aliā possessionē fit relatio.†Et ideo si nobilis possidebat plura fortilicia ꝛ de vno fuit deiectus p me per vim: teneoꝛ de omnibus que erāt in dicto fortilicio:sed non teneoꝛ si forsan sub hoc ptextu alius alia fortilicia debellauit,ꝛ eūdē nobilē spoliauit bonis in alīs fortilicīs existētibꝰ,tene menti.

Annus. Hoc interdictū cōpetit intra annuꝫ vtilē. h.d.Et intellige ex eo qꝫ non peruenit ad violentiam de illo enim tenet perpetuo.vt.ff.eo.in princ.ptz ergo qꝫ ille annus non currit ignoꝛāti,neqꝫ agere volenti.vt ff.de diuer.ꝛ temp.ꝓscrip.l.i.ꝛ.C.si per vim vel alio mo.l.i.

Ex die quo. In hoc interdicto habet rō fructuū ex die deiectiōis,i ceteris ex die litis cōtestate sup eis.h.d. ¶In tex.ibi,in ceteris interdictis,sup qbꝰ nō agitur ratione violētie vel clādestinitatis, i his enī duob⁹ de mala fide cōstat incōtinēti,in reliquis aūt post litꝭ.zte.vidistis gl.bonā.in.l.cū interdictis.ff.de iterdic.

Non solum. In hoc interdicto habet ꝯsideratio nō solū fructuū sed oium vtilitatū quas violentiā passus habuisset si violentia cōmissa nō esset:ꝛ ipsarū vtilitatuꝫ estimatio p iudicē est faciēda.h.d. ¶In tex.ibi,a iudice estimari.delaro iuramēto i litē actori. vt.l.ff quando.C.vñ vi.ꝛ.l.semper.ff.in hoc interdicto.ff.qꝫ vi aut clam.ꝛ.ff.eo.l.in interdicto. ¶In tex.ibi,quāti sua iteresset. ¶Per hoc patet inquātum debeat violētus cōdēnari quā do agitur contra eum.eo qꝫ non restituit violentiā passo rescōmodatas aut depositas de quo vidistis in.ff.quod autem. in glo.magna.ff.eo.dic vt ibi.

1 ¶Violentiam inferens etiam si nihil possideat,ad restitutionem ablatoꝝ compellitur.

Ex interdicto. †Etiā si violētiā inferens nihil possideat,ad restituendum ablatoꝝ ꝓpellit.h.d.Et subauditur si illa nō extāt,ad estimatā cām,vt.ff.eo.l.ff vi me.ꝛ.ff.ea.l.ff.hoc interdictū. ¶In gl.in verbo.Logef.ibi,ff.estimatione.Quentus ergo vt rem restituat,si non pōt:cōdēnatur in estimationem:ꝛ sic in alio qꝫ in petito potes euitare contrariū.l.vltime.C.de fideicō.liber. vt cōclusio libelli sit hec:vt rē restituat:ꝛ si restituere nō pōt: restituat interesse:ꝛ sic sententia tunc erit libello conformis. ¶Locupletari cum aliena iactura bonefidei non cōpetit.

Interdictum. Hoc interdictū nō datur cōtra patronū vel parētes:sed in factū actio ꝓ vi armata sic.h.d. ¶In tex.ibi:dādū esse ꝓ vi inermi:sed ꝓo armata secus:ꝛ hoc sequit ibi:infectum.facit.ff.de actio.l.hi tamē.ff.liberis.ꝛ.ff.de obsequi.l.honoꝛ.ꝛ.l. licet.ꝛ.l.seq.ꝛ no.C.eo.l.ff quis in tantam.tēperāda est ergo hec actio in factuꝫ verbis:vt bone fidei mentio fiat.vnde cōcluditur in libello sic.Quod pater vel patronus violentiam talem cōmisit inermem:† ꝛ quia bone fidei nō congruit quē ꝗꝫ locupletari vel locupletiōrē facere cū aliena iactura. Id circo petitur ipsum patrem vel patronum cōdemnari ꝛc.sic intelligitur.ff.de dolo.l.non debet. Quare autem ꝓo vi arma ta competat interdictum liberis ꝛ liberto:nō autē ꝓo inermi.no.ff.eo.l.neqꝫ.dic vt ibi.

Hoc interdictum. Non summatur.

¶Dominus non intelligitur deiectus si familiares sui deiecti non sunt.

2 Possessoꝛ fortilicīꝫ in fortilicio vinctus videtur deiectus ac si extra fortilicium fuisset deiectus.

3 Possessionem naturalem si retineo per colonum:ciuilē per meipsum:quantūcunqꝫ ego deficiar ꝛ per vim:non tamen p do naturalem quam retineo per colonum:nec ciuilem quaꝫ per meipsum retineo.

4 Videns rem cuius possessionē naturaleꝫ retinet per colonū ciuilem per seipsum se constitit fi emptoꝛis nomine precario possidere:incontinenti omnem possessionem amittit.

Non autem. Iste.ff.est declaratus.ff.eo.in.ff. interdictū aūt hoc.Et breuiter h.d.hoc interdictū nō cōpetit nisi nō possidēti qui tm possidebat tēpore deiectionis:†nec intelligit deiectꝰ dūs si familia res oñi de possessiōe deiecti nō sunt. Si aūt ipsi deiecti sunt cōpetit interdictū,ꝛ intelligitur de possessiōe deiectus si possessoꝛ victus opus aliqō facere cogitur:ꝛ hoc cōpetit interdictum ꝓo vi inermi cōtra heredes ꝛ ceteros succedentes in id quod ad eos peruenit aut dolo malo eoꝝ factum est quo minus peruenerit.h.d.vsqꝫ ad.l.idem est. ¶In tex.ibi:q nō possidet.possidebat tamen tpe deiectionis:secus in interdicto vti possidetis,ꝛ vtrobi.quia illud non competit nisi possessorio turbato:sunt enim possessoꝛia retinende:vt.ff.ti.i.l.i. etiā autem hoc. ¶In tex.ibi:qui vt deiecti non sunt. Nec obꝛ vt ibi no.Sit ergo cautus agens possessoꝛio recuperande q possidebat p colonos vel iquilinos vt articulet ꝛ ꝓbet illos fore detentos:aut falte ligatos vt non possent vti possessiōe ꝓ domino:alꝫ non obtinet in interdicto si ꝓbaret expulsionem factam defe:ꝛ coloni nihilominus remansissent in colonia.ꝛ hec est intentio huius.ff.quam tene menti. ¶In text. ibi:qs facere cogam.puta quia cogebat possessoꝛem fodere 2 foueā. ¶In tex.ibi:vinctus est.Nō.bñ quia eoipso†qꝫ possessoꝛ fortilicīꝫ i fortilicio vinctus est:videtur esse deiectus si ꝛ extra fortiliciū fuisset deiectus.ꝛ eodē mō si vincti fuissent familiares eiꝰ. ¶In gl.Hoc est planū.ibi:peculiariter. ff.de acq.pos.l.iiij.ff.saltus,ꝛ eo.ti.l.i.in princ.in glo.magna. 3 ¶In ea.ibi:nentra ꝑditur vt hic.†Nota bene qꝫ vbi possessionem naturalē retineo per colonum:ciuilem autem permeipsum:quia in coloni ꝑsona ego repreſentoꝛ:vt.l.peregre.ff. quibus.ff.de acq.pos.ꝛ.ff.ea.l.ff.quod seruus.quantuncunqꝫ ego deficiar ꝛ p vim:nō tamen ꝑdo naturalem quā retineo per colonū:nec ciuilē quam retineo p meipsum:qꝛ mixta est naturali possessioni velut dignioꝛi:ꝛ ideo vt ꝓdixi necesse est vt agēs hoc interdicto tāqꝫ spoliatꝰ deducat ꝛ ꝓbet colonos suos expulsos:ꝛ iō in hoc fit cautus aduocat. ¶In ea.ibi, licet colonꝰ.Nota bene:est enim hic casus quotidianꝰ p quē 4 apparet†qꝫ qui vendit rē cuius possessionē naturalē retinet per colonū:ciuilem autē p seipsum:si constituit se emptoris noie precario possidere incontinēti omnē possessionē tā naturalem qꝫ ciuilez amittit:quātūcunqꝫ colonus in animo suo desinit possidere ꝓo venditoꝛe:non autē ꝓo emptoꝛe:quod tene menti. ¶In ea.ibi:ego deiectus p colonum sez nō deiectum: ¶In ea.ibi.l.antepe.per hoc patet responsum ad no. in.l.iiij.ff.vnde.in gl.retinuit.ff.eo. ¶In ea.ibi:si ita stipulatꝰ fuero p te non fieri quominus illa domo ꝛc. ¶In glo.sez te intelligendū,in fin.ibi.l,vim facit. Itē nō ob.ff.eo.l.si de fundo.vt ibi no.

do.vt ibi no.vbi ergo te possidentē deꝺcio nō est dubiū qꝫ cō petit interdictū hoc.Ubi te nō deꝺcio sed legatū teneo:tamē tu mihi possessionē nō relaxas:adhuc cōpetit hoc interdictū. Sz vbi cōpulsus possessionē dimittes:cōped.ꝛ actio qō met. cau.Uel aūt te non deꝺcio sed turbo:tibi competit interdictum vti pos.Ubi vero colonū tuum teneo legatū aut custodem tui fortilicīꝫ:ꝛ tibi impero vt ꝓ me custodiat ꝛ possideat ꝛ ipse cōtentatur per metum,ꝛ tunc nō cōpetit interdictum: licet inquilinus aut custos compulsus paruerit mandato.vt tenet glo.in ver.qui illic.ver.item quid si impetrauī.teneme ti perpetuo. ¶In gl.i.ff.quā cum vis facta est sine armis: vt.ff.ad.l.fal.de pla.l.legis coniuncta.l.i.

Idem est.

Hec actio. Hoc interdictum cū cōpetit ꝫ here des est ppetuū qꝛ rei ꝑsecutionē tūc cōtinet.h.d.ꝛ subaudi tam ex parte actoꝛis quā rei alias nō esset ita:vt.ff.de act.ꝛ obli.l.i honoꝛarīꝫ.secūdū Dy.ꝛ bene. ¶In tex.ibi:cōtinetur ex vtraqꝫ parte:vt ꝓdixi.

1 ¶Statutū puniens insultantē cum armis non continet insultātem ꝓ imitus sine armis.

2 Hasta quid sit. Lancea quid sit.

3 Romphea quid sit.

4 Armoꝝ appellatione que comꝓhendantur.

Armis. Armis deiectꝰ est cōtra quē arma sunt extracta inermes.h.d.Cōsideraē ergo hic finis:vt notabiliter gl.hic dicit.Et allegatur in argumētū† ꝙ statutum punies insultātē cuꝫ armis:nō cōtinet insultātē ꝓ mitus sine armis:qꝛ statutuꝫ hic cōsiderauit ꝓncipium :secꝰ si cōsiderauit finē,puta qꝛ dispōsuit vt qui alium cum armis offenderit ꝛc.nā tūc licet insultauerit inermis,ex quo postea 2 offendit armatus,incidit in verba statuti. ¶In tex.ibi:† hāste sine ferro,ſz lācea dicit cuꝫ ferro vt ī authē.de armis.ff.fi. col.vi.pena ergo statutt punietis deferēt lāce ā vel pcutiēte cum lācea nō vēdicat sibi locuꝫ in deferente hastā vel pcutiēte cum ea. ¶In tex.ibi.i.rōphee.ꝛ exponit gl.†ꝙ rōphee dicuntur lancee habentes rostrum ꝛ rāpones ad capiendum homines:sicut vidi bononie.vel appellat rombolas,ꝛ rom- 4 bolas vsus fuit dauid cōtra goliam.†Ité appellatiōe armoꝝ continentur omnes res apte ad nocendū secus si naturaliter ad alium vsum fuit inducte:vt iam vidi de facto in percutiente cum pena plena panc:cū sanguinis effusione,ꝛ extrahente caponē de manu alterius:cuius caponis spero dilaniauit manum alterius:nam neutrum ꝓdictoꝝ est ad nocendum:ꝛ sic non potest dici factum cum armis.de quo dixi in.l.hi qui.ff.ad legem iul.de vi publi.vbi tex.dicit ab re apta ad nocendum.

1 ¶Terroꝛ armoꝝ sufficit vt quis dicatur violentiā passus cum armis.

2 Statutum puniens insultantē cum armis vendicat sibi locū etiam si insultans non ponit manus ad arma.

3 Armatus insurgens cōtra aliquē licet arma deponat:tamē armatus intelligitur offendam fecisse.

Qui armati. Cū armis itelligit deiectus etiā si nō sint ꝓfitemanus ad arma. 1 dūmodo violētiā inferēs esset armatus.h.d.Uel sic.† Sufficit terroꝛ armoꝝ vt qs dicat violētiā passus cū armis.h.ff. 2 ¶In tex.ibi armati venerunt.allegat ꝓ casu ꝛ bene qꝫ †statutū puniens insultantē cū armis vendicat sibi locū etiam si insultās nō ponit manus ad arma.ꝓo quo.ff.de fun.instru. l.ff cui. ¶In tex.ibi:sufficit enim terroꝛ armoꝝ.hic gl.allegat ad qōnem de insultante cū armis:vt nō debeat expectare ꝓmo se percuti:qꝛ sufficit terroꝛ ꝛc.ꝛ dicit verū.ꝛ hoc no. in.l.i.C.vnde vi.ꝛ insti.de interdic.ff.qui autem,ꝛ est casus in terminis in.l.sed ꝛ si quēcunqꝫ.ff.ad.l.aquil.ꝛ.l.ij.ꝛ.iij.C.ad l.cornel.de sica. ¶In glo.i.ibi.eis depositis.nota diligenter 3 hanc gl.que tenet†qꝫ si armatus insurgeret cōtra alterum:licet insurgēs arma deponat tamē armatus intelligit offensaz fecisse.qꝫ tene menti. ¶In glo.ff.ibi.l.ij.ꝛ.iij.iste est casus eiꝰ qō glo.primo dixit.ſ.qꝫ sufficit terroꝛ armoꝝ.

1 ¶Armati si post fugā possessoꝛis veniūt ꝛ possessionē occupant:venientēqꝫ postea in possessionē prohibēt dat cōtra eos interdictum directum:si vero venerit datur vtile.

2 Possessoꝛ qui fugit metu turbe ꝛ turba nō habuit animū occupandi nec occupauit:non dicitur deiectus.

1 **Si quis autē.** †Si armati venerūt post fugā possessoꝛis ꝛ possessionē occupauerunt ante euentū dūi datur cōtra eos interdictū si venientem postea in possessionē prohibeant,sed si ille nō venit datur vtile interdictum.h.d.Sm verum itellectū. Et hic habes duas glo.magnas.ꝛ glo.in verbo armis.declarat ꝓ fecte istā materiā:de qua dixi.ff.eo.l.i.ff.vi possidere.cuꝫ seq. ¶In tex.ibi:nō videtur vi deiectus.l.quo ad hoc vt habeat interdictū contra dictos armatos alio tēdētes:sed ex quo timoꝛe perterritus possessionē reliquit:bene pdit possessionē ex quo discessit ꝛ habuit animū relinquendi:ꝛ hoc tollit omne cōtrariū. ¶In tex.ibi:armatos audisset.vel etiā vidisset: qꝛ de hoc non est curādū. ¶In tex.ibi:falsum audisset.scilicet eos paratos ad tūdē alia vel nō. ¶In tex.ibi:eū esse deiectū.nec etiā alio modo violēto:ꝛ sic nō cōpetit interdictuꝫ. Sequit in litera.Ab his fuerit occupata:qꝛ tūc cōpetit interdictū vtile inspectō fine.ꝛ hoc adde ver.ꝑcedēte. ¶In text. ibi:eū ꝓhibuerunt.scilicet redeunte ad possessionē:ꝛ ciuiliter animo possidentē.nā si eum fugit:habuit animū derelinquēdi possessionē omnino:nō potest intelligi vi deiectꝰ:tunc cuꝫ reuertebat:ex quo forsan diu possessionē amiserat qꝛ possessionē timoꝛe reliquit ꝛ semper suspicatus fuit se posse repelli:ꝛ ideo tunc cū suspicatus nō fuit:ꝛ reuertens nō fuit amissus,intelligit vi expulsus:ꝛ per cōsequēs habet hoc interdi 2 ctū. ¶In prima gl.magna.ibi.†Et qō subꝺcit nō ee armis deiectū.hec vera vt nō dicatur armis deiectꝰ:nec alio modo possessoꝛ qui fugit metu turbe ex quo turba nec habuit animū occupādi:nec occupauit possessionē.vt.ff.eo.l.i.ff.vi possidere.sed ſz nō deiectꝰ sit qui vano timoꝛe perfugit,tū ratione timoris perdit bene possessionē naturalē.perdit etiā ciuilez si ex toto habuit animū derelinquēdi:vt dixi.ff. ¶In gl.ꝓ inde.ibi,ꝛ qō subꝺcit siue verum.possessiōe nō occupata:ex quo armati alio tenderūt:nec possessionē vllaten⁹ occupauerūt. ¶In glo.ij.in verbo dilcessisset.in fi.ff.de acqui.pos.clā possidere.ff.qui ad nūdinas.Et cōclude qꝫ iterdū qs deꝺcit possidentē ciuiliter vel naturali,ꝛ tunc nō est dubiū qꝫ tenetē possidere.ff.qui ad nūdinas.ff.de acqui.pos. ¶In ea.ibi:sed perseuerat eadē.ꝛ ideo nō interrumpit vsucapio,vt dicit gl. ꝛ bene i.l.qui possessionē.ff.eo.ꝛ ibi dicā.Ei cōclude qꝫ possidens anteqꝫ deꝺciatur si habet potestatez resistendi:qꝛ semp dicit incōtinenti vim cōmittere ex quo in cōcertationis actu violentiā hāc infert,vt.ff.eo.l.i.ff.vim vi.postqꝫ aūt expulsus est:si qdē depositū animū possidēdi ex toto semper dicit ex interuallo violentiā cōmisisse.Si autem ex toto nō depositū animū possidēdi:aut dubitat:tūc dicas ex qlitate deꝺciētis ꝛ deiecti,ꝛ ex qualitate rei ꝑsumi debere an depositū animū

Universidad de Deusto
Biblioteca

possidendi:z per cõsequens an ex interuallo vis ad recuperandũ adhibita fuerit necne:fugo enĩz vnũ nobilẽ aut dñm exptũ sum de possessiõe vnĩ⁹ ciuitatis vel castri:que nec in biduo:nec in sex mẽsib⁹ recuperari potest:sed manu tãtum militũ armatorũ z in numero copioso:in quo forsitã ann⁹ aut etiã forsitan biennũ decurrat:certe.ſ.annũ aut biennũ violentia propulsata:dicit incõtinẽti facta:nõ aũt ex interuallo: vnde an incõtinenti vel ex interuallo hec violẽtia dicak commissa:hoc arbitrio iudicãtis relinquet:pensatis his q̃ supra dixi. Et no.hoc q: quotidie de facto cõtingit. Et ꝑdicta vera in violẽtia cõmissa ad recuperationẽ rerũ. Sed si violẽtia inferak in ꝑsonam alicuius:semper dicit ex interuallo z ad vim dictã violẽtia scõa inferri:si post eã primo illatã iferk scõa:cũ per illationẽ scõe nõ possit euitari effect⁹ prime. Et hoc itellge niſi cõmittens violentiã primo iterũ se paret ad violẽtias cõmittendã:nã sufficit tũc terror armorũ.vt.ff.ea.l.q arma ti.z.ff.ad.l.aghã.l.ſcientiã.ſ.qui cũ aliter.z.l.ſi ex plagẽs.ſ. tabernarius.ẽiũcta.l.ĥ.z.iũ.C.de ſica.tene menti.

1 ☞ Procurator mãdatũ hñs si deſicit,dñs deiecisse videt.
2 Familia si deficit etiã sine mandato:z dñs ratuz habeat:ipse dom⁹ deiecisse dicitur.

Cum procurator. †Si procurator habẽs ſpãle mãdatuz deficit:z dñs deiecisse vr. C †Itẽ si familia deficit sine mãdato z dñs ratũ habet z subaudi ratũ habet q violẽtia est cõmissa z suo noie cõmissa:secus si de violẽtia gaudeat:ꝫ qua litatẽ illã ꝑ suo nomine reprobauerit:vt dicit glo.singularis in.l.ſ.ſ.sed z si cũ qs.ff.eo. Et eodẽ modo si violẽtia nõ ellet cõmissa nomine meo:ratũ habẽdo nõ obligaret:vt ibi no.q illa ratihabitio:delictũ nõ trahit ad me:sed vbi negociũ est tale q ratihabitio negocium ad me trahit.secus est. Exẽplũ si rem meaz tuo nomine obligasti:z ego ratum habui.vt.l.ſi fundã.ſ.i.ff.de pig.dixi tibi,in.ꝺ.ſ.sed z si cum quis,z adde alia que ibi dixi vltra doc.

Hoc interdictum. Hoc iterdictũ est ꝑpetuũ cũ ꝑponitur ꝓ eo quod ad violentum peruenit.ĥ.ꝺ.iſte.ſ.

1 ☞ Dominum iuris vſufructus relicti in vltimis volũtatibus transit directo in legatariũ sicut rei cuiuſcũq; mobilis aut immobilis.

Unde vi. Hoc interdictũ ꝑtinet fructuario,ꝓhibito frui aut nõ admisso in fundum vt vtak z fruak si iam incepit vti frui:alias debet confessoria intẽtare.ĥ.ꝺ.vſq; ad.ſ.pertinet. C In tex.ibi:z fructẽ:z sic in possessione naturali existẽtẽ. C In tex.ibi:z exisset.z ficiam inceperat vti frui. C In gl.i.ibi vel dic,hec vera:nã fructuarius possidet naturaliter.vt.l.naturaliter.de acq.poſ.z naturaliter possidenti cõpetit interdictũ hoc si deiecit.vt.l.i.ſ.deiecit. ſ.eo. C In glo.Et vſuario.ibi:item z ei habitationẽ habet: non tamen intelligas vt inquilinus q: ille nõ possidet naturaliter vel ciuiliter.vt.l.nõ solũ.ſ.q vulgo.ſ.de vſuca.z ideo impossibile est sibi hoc iterdictũ ꝑpetere:cũ nõ cõpetat nisi ei q nõ possidet:z tpe deiectionis possidebat.vt.l.i.ſ.i.cõiuncto.ſ.nõ aũt.ſ.eo.dak ergo tali inquilino condictio ex.l.ſi coloni.C.de agri.z cẽ.li.xi.z est officiũ iudicis:ꝺ quo loquit gl. in.l.aquilius.ſ.de dona. C In ea.ibi:ñ.nõ hec fuit Az.opi. quã validauit duab⁹ rationibus,quas Bart.hic refert.Sz cõtra no.C.eo.l.ſi quis in tantã.z melius.Et cõclude q si habens seruitutẽ possidet rẽ in qua seruitutẽ habet:tũc q deiecit nõ solũ de possessione seruitutis sed rei:hz iterdictũ directũ.Sz vbi nõ possidet rẽ debẽtẽ seruitutẽ:tũc hz vtile interdictũ eiũ.ſm Ja.de ra.z bñ.vt.l.quoties.la.ff.ſ.de ſer.Exemplum:habens iurisdictionẽ vel imperiũ in castro:aut habẽs vſumfructũ castri:vel vſum eius:si ꝓiuat iurisdictiõe vel imperio vſufru.vel vſu:ꝓiuat possessione castri:z ideo sibi cõpetit hoc iterdictũ directũ,casus est hic. Sed hñs seruitutẽ vie aut itineris aut act⁹:nõ possidet fundũ,habẽs seruitutẽ in domo vicini altius nõ tollẽdi:nõ possidet domos suas,z ideo si ille altius edificat ꝓtra debitã seruitutẽ:vel dñs fũdi me ꝓiuat vt nõ possim ire per fundũ suũ nõ ꝓiuat me possessione fundi sed iure:ideo nõ cõpetit mihi interdictũ directum:q: nõ sum ꝓiuatus re soli:sed cõpetit mihi vtile:z hoc tene. C In ea.ibi:hñti seruitutẽ personalẽ non realem:scz rustica sed vbanã sic:vt.l.de pupillo.ſ.ſexti⁹ pedius.ſ.de ope. noui nũ. C In ea.ibi.l.i.in ꝓn.hz aũt deiect⁹ de dictis iuribus nõ habeat interdictũ recuperãde nisi vt.ff.ſ.dixi.tamẽ cõtinuo dak ei interdictũ vti possidetis ꝓ vi turbatiua:vt.ff. vti poſ.l.i.in.ĵ.gl.z.ff.de ſerui.l.quoties,la.ĥ.z hac vltimam tenuit Oz.z bene. C In gl.retinuit.in ꝓn.Nota bene diligẽter hãc glo.que decidẽdo ꝛcludit,q vbi quis habet naturalẽ possessionẽ tñ vt vſusfructuari⁹ z vſuari⁹:illã retinet in absentia solo aio:etiã nullo sibi seruoz vel ministroz relicto. Sz vbi quis habet vtrãq; tũc exiẽs de fundo z ei⁹ cõspectu perdit incõtinenti naturalẽ z retinet ciuilẽ per quã naturalẽ recuperare potest etiã violẽtiã:vt i.ſ.qui ad nũdinas. C In ea.ibi,respondeo non idem tenet gl.magna in.l.i.ſ.ſi.ff.vſufruc.quẽad.caue.z ille due sunt glo.vere.Contrarium hujus determinat in.ꝺ.l si quis in tantã,in vlti.quinta parte ꝓincipali illi⁹.l.z male.q: fructuarius z vſuarius possident nomine eorum,z ꝓ se,z ꝓ iure eis cõpetẽti:z ideo eis expulsis nõ est expulsus dñs nec rector.Coloni aũt aut inquilini ꝓcuratores z ministri simil⁹ possident solũ ꝓpõ:z in eis dño rum animus requiescit:z ideo eis expulsis: dñi intelligũtur expulsi:vt.l.pegre.ĥ.gb⁹.ff.de acq.poſ.z.ff.eo.l.i.ſ.qõ vulgo. cum concor.allegatis. Et per hoc dico tibi vltra alios q si essent coloni vel inquilini ad magnũ tps qui habent ius in re ſm Oy.hz glo.dicat Fr.ium z nõ bene in.l.codicillis.ĥ.instituto.de leg.ĥ.q illis expulsis dñs nõ perdet possessionẽ:q: nõ intelligunk possidere ꝓ dño:sed ꝓ se z ꝓ iure eis competẽti:qõ no.istud tamen no est bene clarum. C In ea glo.in fin, hoc intellige niſi res mobilis sit animata z rationalis vt hõ q: si ipse habet animũ reuertendi possessionẽ eius non ꝑdo: vt.l.ſi rem.ff.de acq.poſ.z no.in.ꝺ.ſ.quib⁹. C In gl.in verbo vẽdicare.ibi.l.ſi patrem.ĥ.ſi.z vide in.l.i.C.cõmu.de lega.Et no.bene hãc glo. †q dominũ iuris vſufructus relicti in vltimis volũtatib⁹ trãſit directo in legatariũ sicut rei cuiuſcũq; mobilis aut immobilis,z ideo incõtinenti mortuo testatore z adita hereditate põt confessoria intẽtare tanq̃ dñs illius iuris:vt.l.ſi partẽ.ĥ.ſi.ff.quẽad.ſerui.amit. Sed q̃ cõstituitur inter vinos nõ acquiritur dominium nisi ponatur in possessionem rei cuius est debitus vſusfructus,z hoc tenet hic glo, quam tene menti.

Pertinet. Hoc interdictũ cõpetit expulsis de fundo vel de edificijs iſtis in fundo: z etiã ꝓ rebus mobilibus existẽtibus in dictis rebus stabilibus tempore deiectionis.ĥ.ꝺ.iſte.ſ.

Item si non. Usuario rei stabilis ꝑpetit bñ interdictũ sicut fructuario z ex q̃ cunq; causa fuerit cõstitutus vſufructus vel vſus.ĥ.ꝺ.

Qui vsufructus. Usufructuario deiecto cõpetit hoc interdictũ qualitercũq; fuerit ĩ quasi possessione etiã si post deiectionẽ fuerit capite minut⁹.ĥ.ꝺ. C In tex.ibi:quasi possessione.ſ.ipsius iuris vſufructus q̃ ius vere possideri nõ põt ſz quasi:vt.l.seruus qui.ĥ.incorporales.ff.de acquir.re do.ipaz aũt rẽ fructuariã possidet naturaliter z vere:vt.l.naturaliter. ff.de acq.poſ. C In tex.ibi:simili modo.ſ.tanq̃ ipse ꝑdo fruct⁹ ꝑceperit. C In gl.i verbo ꝓteritũ.in fi.ibi.l.mometanee. ad hoc facit.ff.eo.l.i.ĥ.q̃ aũt.z ibi no.i gl.magna.z no.bene q̃ hic dicit forte,dubitauit emñ gl.de hoc pũcto:sed forte nõ debuit dubitare:tum per rõnem suã:q: hec est possessio mometanea:tum q: hanc possessionẽ nõ erat restituturus agẽti sed tertio:quo casu non obstat illa exceptio dolo facis:vt.l.ſi socer.ĥ.lucius,ff.ſo.ma.tum etiam:q: in illo interdicto nõ hz locũ illa regula dolo facis:vt examinaui in.l.i.ĥ.i.ff.eo.

☞ Expulsio facta per alium ſi est ꝓxima causa peruẽtiõis ad tertium:agi põt cõtra tertium hoc interdicto nõ vtili sed directo.

Vi me. Ꝓ eo q̃ puenit ad euz cuiꝰ nomine expulsio facta est:agit põt hoc iterdicto hz ipse neq; mãdauerit neq; ratũ habuerit.ĥ.ꝺ.ſm verũ ĩtellectũ.z est notabilis ista lex † Et idẽ dicas vbicũq; expulsio facta p aliũ est ꝓxima cãpuẽtiõis ad tertiũ vt agi possit ꝫtra tertiũ hoc interdicto:nõ dico directo sed vtili. Et idẽ vbi ex facto deiectoris possessio puenit ad tertiũ z ipsum deiectorem:ille tertius compellere potest deficiẽte ad restitutiõẽdũ:vt.ff.eo.l.i.ſ.qõ igitur.z etiaz ꝑbatur hic ſm vnũ intellectũ.nam si vnus de municipio expellit municipiũ compellere potest illũ ad restitutionẽ.Itez z vbi vnus de familia ꝓeter vel contra mãdatũ deiecit:similiter dñs familie hoc interdicto tenẽ quatenus ad eum peruenit vt hic.cõiuncto.ĥ.ꝺ.qõ igitur.Et idem si ille tertius ad quẽ puenit sit vniuersalis successor expellentis hz nõ in totum hz ꝓ parte quota:vt.l.ſi plures.in ꝓn.ĵ.eo.alꝫ aũt hoc interdictum cum sit mere ꝑsonale nõ datur cõtra singularẽ successorem:vt.ff.eo.l.cum a te. Doc tamẽ limitat Juno.ſi singularis successor habuit ſcientiã ſpoliationis:z sicꝓximus immediate successor:vt exera de iudi.c.q:.W.Bar.aũt in.ꝺ.l.cum a te.dixit cõtra singularẽ successorẽ dari n factum hz nõ petu, hoc interdictu

hoc interdictũ.Glos.tamen in.l.ſi nulla.in fi.C.de acqui.poſ. quã non allegat:dicit semper dari cõtra singularẽ successorẽ vtile interdictũ vel saltẽ ꝺdictionẽ ex illa lege. Alibi autẽ lez in.c.i.de reſti.ſpo.in fine dixit idẽ Inno.q: ſi in fine libelli cõcluditur quẽ ſpoliatũ per metũ:ita q̃ sub istis generalibus verbis potest dici intẽtata actio qõ met.causa,z interdictum vnde vi.semper recipit libellus.Sed ſi ageret simpliciter interdicto cõtra singularẽ successorẽ non admitteretur libel⁹ z hoc ideo q: istud interdictum mere ꝑsonale est.l.i.ĥ.pe.ff. eo.z idem videtur tenere eo.ti.c.ad sedem.vbi notabiliter dicit q decretũ reintegrande:nec dicta decretalis sepe.possunt ꝓponi cõtra singularẽ successorẽ:etiã ꝓ rebus ecclesiasticis:msi cõditio ex illis canonibus aut altera eoz ꝓponak ita q̃ sub generalitate verborũ possit dici ꝓposita z intẽtata actio q̃ met.cau.qõ est no.dignũ.Et p hoc habes tibi cõsultum cũ es possessione ꝓiuatus p vim cõpulsiua vel expulsiuam:z possessio peruenit ad tertiũ:qualiter tibi succurratur intentãdo possessoriũ:potes enim intẽtare contra tertiũ ad quẽ primo ex facto deiectoris peruenit possessio:z ita intelligitur hec lex ꝑs vnã lec.z bonã.Potes etiã agere hoc iterdicto cõtra vniuersalẽ successorẽ ꝓ quota:licet nõ ꝓ vniuerlo:vt.l.ſi plures.ĵ.eo.cuius intellectus multũ variatur. Potes etiã agere vtili interdicto si expulsor nõ est soluendo z in totũ:vt.ĵ.de fur.l.ataq; fullo. Potes etiã agere z ſi sit solueno do saltẽ cõdictione.l.ſi nulla.C.de acqui.po.z ibi no.in gl. Et adde q̃ istud interdictũ est adeo ꝑsonale q̃ etiã cõclusiõe facta cõtra deiectorẽ in iudicio:non poterit ferri virtute eiusdẽ instãtie suiꝰ cõtra singularẽ successorẽ:vt no.Jn.i.d.c.q:.U. per.d.l.ĵ.ĥ.pe.ff.eo. Itẽ dicit ipse q̃ cũ agitur realiter z fit petitorio lite nõ cõtestata.defuncto conuẽto:cõtra singularẽ successorẽ non cõtinuabit instãtia nec etiã cõtestatio litis:vt.ff. de pe.here.l.pe.z de rei vendi.l.is qui.z.l.ſeq.de re iudi.l.in ſumma.ĥ.fi.Sz cõtra vniuersalẽ successorẽ bñ fit cõtinuatio instãtie si lis erat cõtesta.de rei ven.l.ſi is qui.z.l.finautẽ.ĥ.ĵ. z hoc fuit de mente sua in.d.c.cũ ad sedẽ.z habes expeditã hanc.l.cũ.l.cum a te.ĵ.eo. C In glo.sed obꝺcitur.in fi.vel solue q̃ hic municipes mãdarũt nec ratũ habuerũt:sed tenent vtili interdicto ex capite peruẽtionis:z q: possunt mandare municipi vt possessionẽ restituat:ficut dñs põt mandare familie sue:z istũ ĩtellectũ tenui.ff.z q: deiectio facta per municipẽ:fuit ꝓxima z immediata causa acqsitionis municipio.

1 ☞ Actio q̃ metus causa locũ habet ꝓ vi compulsiua.

Sicrum. Ꝓ vi cõpulsiua nõ habet locũ hoc interdictũ.ĥ.ꝺ.Sz habet locũ actio qõ met.cau. †vt i gl.existẽtes ergo in fortilicio qui se reddũt p pactũ nõ agũt hoc interdicto sed actione qõ metus causa.secus aũt si p pugnã expellãtur de ipso.z ista fuit intẽtio huius legis. C In tex. ibi:rerũ.scz immobiliũ. C In tex.ibi:interdictũ cessare. Hec ob.ff.el.iũ.ĥ.proiade.in fi.gl.magne.z ibi no.nã interdũ qs possessionẽ tradit metu:vt i castellano obsesso cũ facit pactũ z habet locũ qõ me.causa.vt hic. Idẽ si castellan⁹ nõ fuit obsessus:hz eo absente aliꝰ fuerũt ingressi:z ipse reuertẽs nõ fuit fugatus:sed timens de seipso possessionẽ reliquit.vt.l.metũ. ĥ.i.z.ĥ.sed si per vim.ff.qõ met.cau.Si autẽ castellanus nõ redijt nõ ex eo:q: timet nõ admitti volẽs reingredi fortiliciũ: sed q: timebat solũ in personã suã vim inferri,tunc dicit deiectus vi,z habet interdictũ hoc:z ita intelligo finem illi⁹ glo, in verbo si vero non fugit.

In interdicto. In hoc iterdicto fit cõdẽnatio quãti actoris interest possidere z possedisse post deiectionẽ.qõ itereſſe q̃nz trascẽdit verã estimationẽ rei:z in exẽplis positis hac lege.ĥ.ꝺ.in terminis z in summa. C In tex.ibi:interfit possidere etiã extra rẽ:z etiã ratiõe lucri:z ideo deiect⁹ ex interuallo põt cõueniri a deiectore suo nup deiector:vt.l.iũ.ĥ.cũ igitur.ff.eo.z nõ est ita in aut.qõ me. causa:q: metũ passus vltimo loco nõ agit cõtra metũ inferrentẽ:q: solũ ad interesse damni emergẽtis cõpetit illa actio: vt ibi no.z in.l.ſi cũ exceptio.ĥ.quaten⁹.ff.qõ met.cau.p hoc ĵ.de regu.iur.in.l.quatenus.

Tamate. Hãc legẽ declaraui plene i.l.ſi vi me.ff.e.dic vt ibi. C In tex. ibi,experiri.dicũt doc.q: sec⁹ est de iure canonico: vt no.i.c.sepe.z in.c.cũ ad sedẽ.extra de resti.spo.

1 ☞ Commodatarius:inquilinus:z similes non dicuntur possidere.

Falcinius. Possessor dñs vel non dñs vi deiect⁹ hz hoc iterdictũ.ĥ. ꝺ.nõ possidẽti,ergo nõ datur,vt.ff.eo.l.i.ĵ.q̃ igitur.

1 z.ĥ.non autẽ. †vnde non datur cõmodatario:inquilino,z ſimilibus:q: nõ possident:vt.l.nõ solũ.ĥ.qõ vulgo.cũ suis concordantijs.ff.de vſucap.sed bene datur vſuario z vſufructuario.l.iũ.ĥ.vnde vi.z.ĥ.item si non.cũ seq.ff.eo.Et hoc intellige ꝓ ipsa re immobili de qua quis expulsus est,hz expulsus de possessione rei immobilis in qua habebat bona mobilia quibus etiã ſpoliatus extitit,bene ꝓ illis competit interdictum:vt.ff.eo.l.i.ĥ.ſi fundus.cũ seq.z seq.z.ĵ.eo.l.pe.agũt ſi isti detẽtores sicut expulsi detentatione rerũ stabiliũ conditiõe ex.l.ſi coloni.C.de agri.z cẽſi.li.xi.vel officio iudicis:vt no.gl.in.l.aquilius.ff.de dona.Et ſi colonus vel inquilinus diuertisset dño possessionẽ immediate fact⁹ esset de detẽtato re possessor hz iniust⁹,z ideo si expellereꝫ ab altero:hz hoc interdictũ,vel etiã si expelletur a dño ex interuallo tamen:vt ĵ eo.l.colonus.z.l.cum fundum.

1 ☞ Scõz ꝺmoda que quilibz sentit ita onus subire tenetur.
2 Heredes si sunt plures vnius vaſalli,z vnus habet feudũ dictum:ille solus tenetur ad feudum.

Si plures. Hoc iterdicto tenent heredes quatenus ad eos puenit possessio:sed si ad vnũ tãtũ,ille tenet insolidũ. ĥ.ꝺ. †Videbatur contra:q: ille ad quẽ solidũ puenisset,nõ tenet nisi tãtũmodo ꝓ hereditaria portione,q: p illa repsentat defunctũ suum z nõ in plus:imo in illo pluri loco meri extranei habet:vt.ĵ.de ꝓto.ſtip.l.iũ.ĥ.ſi.cõstat autem extraneũ ad quẽ puenit res ablata p vim expulsiua nõ teneri hoc interdicto,vt.l.ſi vi.ff.eo.z.l.cum a te.vnde ꝓ ilo pluri nõ videtur contra talẽ heredem interdictum cõpetere.Sed solue vt dixi in.ꝺ.l.ſi vi.vt speciale sit in successore vniuersali ꝓ quota:licet in vniuersum nõ succedat,sicut speciale est in domino z municipio etiã non habẽtibus ratum,cum ex delictione municipij aut familie,aliquid peruenit ad municipiũ aut ad dñm aut ad patrẽ:vt dixi in.ꝺ.l.ſi vi.z dic vt ibi. Item ob.huic.l.q: ꝓ hereditarijs portionibus cõueniuntur heredes z non vltra actione personali,vt.l.ꝓ hereditarijs.C.de her.act.z.l.i.C.ſi cer.peta.z.C.de pac.l.pacto succeſſorum.vnde non videtur quẽquã heredũ posse cõueniri insolidũ cum hoc interdictũ sit in ꝑsonã.Sz solue q̃ est scriptuz in re contra successores vniuersales loquor,contra quos cõpetit in id qõ ad eos peruenit,vt.ff.eo.l.iũ.ĥ.ſi.licet non com petat hoc interdictum contra successores singulares etiã habentes causam ab expellente:vt.ĵ.eo.l.colonus.vbi est casus exꝑssus,licet de hoc fuerint opiniões quas retuli in.ꝺ.l.ſi vi. Aliꝫ autẽ dicunt q̃ vbi actio personalis habet concomitãtiã cum reali,z cum ea cõcurrit,tunc sicut actio in rem potest ꝓponi contra vnum heredem possidentem,ita z actio in ꝑsonam habens concomitantiã cum reali z cum ea poteris concurrere. Ultimo intellige hãc.l.violento defuncto lite non cõtestata,vt contra heredem possit agi hoc interdicto in omni eo z toto qõ ad eum puenit,licet ipse ꝓ parte heres extirit,sed lite contestata cum defuncto indistincte qualibet heredum tenetur solum ꝓ parte.z hoc tenuit Jnno.extra de iudi.c.quia.U. Et ratio est in promptu,q: lite cõtestata defunctus incepit teneri ex quasi contractu,vt.l.iũ.ĥ.idem scribit. ff.de pecu.constat autem actiones descendentes ex contractu vel quasi semper diuidi inter heredes.l.ꝓ hereditarijs. C.de he.act. C In tex.ibi,heredes sunt.scz inualoris. C In tex.ibi,tenetur.scz quãdo possessio peruenit ad omnes.sec⁹ si ad vnum,vt sequitur,vel etiam ad duos,vel etiam ad plures,non tamẽ omnes.z iste est verus intellectus. C In tex.t. ibi,peruenerit ante litem cum defuncto contestatam scõz verum intellectum,vt dixi. C In tex.ibi,heres fit.argumentũ †qõ si plures sunt heredes vnius vaſalli,z vnus habet feudum totum,ille solus tenetur ad feudum vt hic.z casus est expressus in.ĵ.colũ.ſi de feu.conten.fit inter dominum z agnatum vaſalli.c.i.ĥ.omnes filij.

1 ☞ Spoliatus restitui debet in ea causa i qua futurus esset si non fuisset spoliatus.
2 Fructuario ꝓ ipsa naturali competit interdictum directũ vti possidetis:ꝓ ciuili autem vtile.

Deiectum. †Spoliat⁹ debet restitui in ea causa in qua futurus esset si nõ fuisset spoliatus.hoc dicit.ff.ſ.eo.l.i.ĥ.nõ solũ autẽ fructuũ.Quia igitur in isto interdicto nõ habetur ratio solius dãni sed etiã oĩs vtilitatis z lucri cessantis, vt hic z ibi.idcirco expulsus non potest suum expulsorẽ expellere ex interuallo sed incõtinenti solum.vt.l.iũ.ĥ.eum igitur.ff.eodẽ.z ibi dixi. Sed q: in actione quod metus causa:habetur ratio solius damni emergẽtis,idcirco metum passus si metum infert ꝓximo inferenti vim,etiam ex interuallo nullo modo tenetur secũdus

Universidad de Deusto
Biblioteca

metum inferēs: ex quo primus in nullo dāno versatur. vt. ff. eo. l. i. §. qui aūt vi. in gl. mag. z l. si cū exceptione. §. quatenus. §. p me. cau. ¶ In tex. ibi: interdū ꝓstituere. s. de nouo z priori simile. vt i gl. antiquus enim vsufructus nō pōt ībi restitui: cū alius sit vsufructuarij ynius tpis: z alius alterius. vt. l. si vsufructus mihi in biēniū. ff. de vsufruc. lega. ¶ In gl. Qui est quasi pos sessor iuris. hanc glossellā no. singulariter Bar. dicēs q licet vsufructuarius ipsius rei in qua habeā vsufructus: habeat naturalē possessionē z verā: vt. l. natnraliter. ff. de acqui. pos. tū ipsius iuris vsufructus hz quasi possessionē ciuilē. vñ dixit Ly. in. l. vna. C. vti pos. † q ꝓ ipsa naturali cōpetit fructuario directū interdictū vti possidetis: p ciuili aūt cōpetit vtile, z cum ista gl. ꝙcor. ff. ti. j. l. si. melias in. l. ait ꝓtor. §. itē. ff. ex qui. cau. ma. p hoc do tex. ff. e. l. iij. §. qui vsufructus. Item ipsius iuris vsufructus ꝺr vsufructuarij vel vsuarij ppriatē hr̄e. casus est in. l. qui vsumfructū. ff. si vsufru. pet. ¶ In glo. Etiā post annū. ibi. l. j. in prin. z. j. l. proxi. z hoc intellige in subsidiū inuasore nō existente soluendo. vt no. j. l. proxi. hz Bal. z Bug. ℌ vt ibi no. in glo. ¶ In gl. si. ibi: restitui nō potest. vt. j. de solu. l. qui res. §. aream. z. j. de verb. obli. l. stipulatio ista. §. si quis ita. vnde concludē q si vsufructus est extinctus tempore de nouo debet constitui. Sed si more vel capitis diminutione aut alio modo nō: hz ipsa quasi possessio debeat restitui: vt. ff. e. l. iij. §. pe. in glo. penul.

1 ¶ Proprietarius si est expulsus de fundo z fructuarius p nō vsam perdidit vsumfructum: contra dominum non habetur recursus ad quem per consolidationem vsufructus peruenit: sed ipse solus expulsor tenetur: licet ad eum non peruenerit vsufructus.

1 **S**J de fundo. †Si ꝓprietari⁹ est ex pulsus de fundo z fructuarius p nō vsuz pdidit vsumfructuū ℌ ipsum oñz nō habeā recursus ad quē p cōsolidationem vsufructus puenit hz ipse solus expulsor tenet licet ad eū nō puenit vsufructus: z tenet intra annū: nō postea. h. d. tex. z gl. z cessant cōtraria: habuit ergo hic dñs in vsufruc. causam ab inuasore, z tū nō tenet hoc interdicto: sic in. l. cū a te. ff. eo. q b⁹ ob. l. si vi. ff. eo. z. l. si plures. in prin. vbi tertius tenetur de eo quod puenit ad eū. Sed solue vt dixi in qualibet dictarū legū. ¶ In tex. ibi. Alt̄ ob id. qz ratione illius intrusionis vti nō potuit fructuarius: z ad hoc ꝓbandū facit. l. piculū. que hic alle. in gl. Et facit optime iste tex. ꝓ opi. quā ponit Bar. in. l. sequit. §. si viā. ff. de vsuca. s. q vbi in prescriptione sufficit sola negligētia nō vtentis: aduersarius pscribit etiaz si sit male fidei. nā hic fructuarius fuit expulsus de fundo, z expulsor tenuit z possedit z sic mala fide, z tamē perdit vsus fructus. Contrariū huius determinaui in. d. §. si viā. attenta dico dispositiōe iuris canonici z etiā iuris ciuilis moderni. ꝓ hoc assignabā z do casum: in corpore: vt eccle. roma. cen. an. ga. pscrip. dic vt dixi in. d. §. si viā. ¶ In gl. i. ibi: vel ibi in eis hec vera: z ita dixi in cōtrario. ¶ In ea. gl. in fi. ibi: idest iure suo possidet: arg. j. de iti. actuq; priua. l. iij. §. vti videm⁹. ibi: p fructuarium. z no. ff. de vsufr. l. si homo. in fi. z. ff. eo. l. iij. §. vnde vi. z. ff. vsufru. quēadmo. caue. l. i. ī fi. Et iō dixi z dico sub dubio forte: q coloni z inquilini ad magnuz tps quia possident ꝓ suo. i. iure eis cōpēteti cum habeāt ius in re: vt l. i. z. ij. si ager vecti. habēt interdictum qō tenet ℌy. licet cōtrariū tenuerit glo. z nō bene in. l. codicillis. §. instituto. ff. de leg. ij. q eis expulsis non est nec intelligit expulsus dñs: imo ipsi expulsi recurrēt ad hoc interdictum. ¶ In gl. ij. in fi. z idē no. j. de aqua quoti. z esti. l. i. §. terea. ¶ In gl. si. ibi, hz Bul. z ℌ. cōtra z male. nā vt dixi in. l. si vi. ff. eo. ille ad quem puenit, nō tenet hoc interdicto. z ista est regula sed in subsidium dñi tenetur, vt. j. de fur. l. itaq; fullo. Et non potest reddi ratio differentie inter casum istum violentie, z illuz q ponitur in. l. si. ff. de eo per quē fac. est. ℌm ℌy. z bene. z ꝓ hoc. ff. de dote ꝓele. l. pater. z de leg. j. l. plane. la. §. j. qui rogatus.

1 ¶ Vim turbatinam cōmittere dicitur omnis qui liberam possessionem possessori non relinquit.

2 Lex in dubio loqui itelligitur de materia in qua situata est. z si de alia loqueretur, non ꝓpterea de libro aut titulo abolenda erit.

3 Possessionem esse liberam z esse vacuam diuersa sunt.

1 **V**Jm facit. †Vim turbatiuā cōmittit ois ille qui possessori liberā possessionē nō relinqt. h. d. Vel sic. Impediēs ali quē vti sua possessiōe ad suū arbitriū vim turbati uā ꝓmittit. h. d. Et ex isto tex. sumit forma practicādi agēti vi turbatiua qd articulari, z qd ꝓbare eū oportet. Et dic z cōclude q hec lex sit situata in hoc interdicto qō est recuperāde, tamē loquit de possessorio retinēde z ista est veritas. † In dubio ergo lex intelligit loqui de materia in qua situata est. l. imperatores. ff. de i diē adiec. Sed si de alia materia loquit, nō ꝓpterea est de libro vel titulo abolēda. z ista est veritas. ¶ In tex. ibi, vim facit. sz turbatiuā. ¶ In tex. ibi: vti arbitrio suo nō tamē ipz priuat possessione, qa tūc tenet hoc iter 3 dicto. ¶ In tex. ibi, † liberā possessionē, aliud est possessionē esse liberam z aliud vacuā, vt ꝓbatur ex cōiunctione. ll. ff. de act. emp. l. i. §. fi. cum. l. seq. z. C. de enic. l. cum tibi liberum.

1 ¶ Colono interuertenti domino possessionem: si ab altero deficiatur competit idem interdictum: quo ipse domino tenetur.

2 Interuertere quis dicatur.

3 Interuertere an dicatur colonus possessionem per solutionis pensionis recusationem.

4 Protestatio facta nomine alieno nunq; arctat protestatuz nisi sui mandati copiam exhibeat: siue sit procurator in rem suam siue simplex.

1 **C**olonus. †Colono interuertenti dño possessionē si deficiat ab alte 2 roi cōpetit iterdictū q̄ etiā dño ipse tenet. † z intelligitur iteruertere qñ nulla iusta cā mot⁹ recusauit z nō admisit fundū diz reuertēte aut aliū cui locator i fundū tradi volebat. h. d. cui cōcor. l. cū fundū. j. eo. Et patet ex isto tex. q hz sola destinatione animi nemo possit mutare sibi cām possidendi: vt plene no. in. l. cum nemo. C. de acqui. pos. tū si possessoris factam interuenit quātūcunq; iniustū: mutari potest cā possidedi vt hic. z. d. l. cum fundū. Vel hic dic q nō mutabat causa possidēdi cum interuersio colonia non possidetur naturaliter z ciuiliter: vt. l. non solum. §. qō vulgo. ff. de vsuca. tū quod dixi verum est: vt plene no. in. d. l. cū nemo. ¶ In tex. ibi: ab alio deiectus est: q̄ ab emptore. z in hoc differt a. l. cum fundū. j. eo. quia ibi colonus per vim fuit expulsus ab emptore: hic autem fuit expulsus a tertio. ¶ In tex. ibi: nō admisit. quia vtroq; casu possessionem dñi interuertit: ipsum quoq; dñm possessione priuat: z per interuersionem ibi illam acquirit: merito si deficit p aliuz postea hz hoc interdictū ipse solus: nō autem emptor: quia nō fuit possessionē ingressus: nec q̄ dñs contra illum tertiū inuasore: quia tpe inuasionis tertij ille dñs nō possidebat sed colonus ergo nō potest sibi cōpetere interdictū hic positū: vt. ff. eo. l. i. §. non autem. ¶ In tex. ibi: igitur interdictū hic ponit illatio resultās ex pmissis: que est q̄ soli colono competit interdictum: quia hoc casu solus colonus possessor reperitur: nō alius. ¶ In tex. ibi: non tradidit. per hoc bene interuertitur 3 possessio dñi vt hic. z. d. cū fundū. j. eo. † Sed an dicaī colon⁹ interuertere possessionē p recusationē solutionis pensionis. dic vt no. in. l. cōperit. C. de prescrip. xxx. an. in. iij. q. per Lyn. ¶ In tex. ibi: iustā cām, que aūt sit iusta causa. dic vt in gl. que notabilis est. ¶ In gl. aliaa simili. Sed cum cuilibet deiecto cōpetat interdictū vnde vi: que similitudo est ista: cum vnum sit interdictū, z nullum simile est idē. l. quod nerua. ff. depositi. dic q interdictū consideratū in genere est vnum: sed consideratū in specie seu individuo sunt plura interdicta, z vnū simile dicit alter. ¶ In gl. forte. ibi: vel ignoráte. Istud 4 exēplū est valde notabile: ex quo concludē † q nunq; ꝓtestatio facta noīe alieno arctat ꝓtestatum nisi sui mandati copiam exhibeat copiam: siue fit ꝓcurator in rem suā: siue simplex z hoc tenet Bar. in materia ꝓtestationis: sed istam glo. non allegauit. z ꝓ hoc est casus in. l. si quis inficiatus. ff. depo. que est melior que sit ī iure quo ad hoc. ¶ In eadē ibi: bono. quod dicit bono animo: non dicit bene. nam si bono aio trahente cām a iustitia nunq; possessionē interuertit: ergo non tenet interdicto: nec agit: sed cum armis non traxit causam a iustitia non potest dici bonus: imo lex presumit malum: z idcirco dicitur interuertere possessionem: z per consequēs aget z tenebitur interdicto.

1 ¶ Interdictum nullum infamat de iure.

1 **N**Eque. †Nullum interdictum infamat de iure. hoc dicit tex. cum gloss. z cessat omne contrarium.

SEd si vi. Hoc interdictū cōpetit violētoꝝ cario z clādestine possidēti: nō so lū ꝓ re imobili de qua fuit expulsus: sed etiā ꝓ reb⁹ mobilibus ibi tūc existētib⁹. h. d. Appet ergo q cuicūq; possessori male fidei: z cuiuscūq; cōditiōis ꝓpetit hoc interdictū nā cōpetit violento z ꝓcario z clādestino possessori: vt hic z ff. eo. l. i. §. qui autem a me. l. z cū a te. ff. eo. Nec ob. j. ti. j. l. j. q loquit de iterdicto retinēde: vñ si turbatus possidet a turbate vi z clā

te vi clam vel precario non habet locū hoc interdictum recuperande possessionis.

1 ¶ Clādestinus possessor semp frustrator aut morosus intelligitur.

SJvime. Clādestinus z violēt⁹ possessor cōueniri pōt hoc iterdicto hz absq; dolo vel culpa possessionē perdiderit. h. d. Ubi ergo vi cōmisit: tenet interdicto ex ea pte q vi: vbi vero clā occupauit: tenet interdicto ex ea pte q clā. ¶ In tex. ibi. Sine dolo z culpa. huic est ꝓtra. j. q vi aut clā. l. semp. §. fi. vbi si clādestinus possessor. nō cōmittit culpā in desinēdo possidere: nō tenetur interdicto. Solue q ibi nō di 1 cit eū nō teneri licet culpa absit ab eo: † q semp itelligit frustrator esse z morosus: ex quo ita indebite z iuste possessionē occupauit: vt. j. eo. l. pe. sed bene dicit ibi q inquātū agat ratione culpe: q ꝓ per culpam desinit possidere: q ista culpa est iudicis officio estimanda: z hec est veritas.

1 ¶ Predo si non est soluēdo: agitur cōtra tertium ad quē res peruenit.

VJnterdicto. Cōtra patrē ad quē ali qd puenit ex deiectiōe facta p filiū pōt agi hoc interdicto. h. d. Intellige q cōueniē interdicto vtili: vt. ff. eo. l. i. §. fi. si filiusfa. z ibi dixi. Et iste est vn⁹ casus in quo nō obstāte q interdictū istud fit psonalissimū: vt. l. cū a te. ff. eo. tū datur cōtra tertiū ad quē aliq̄d puenit. Et eodē modo dabitur ꝓtra abbatē si ex violētia monachi aliquid ad eū puenerit quātūcūq; nō habuit ratū nec mādauit. Alius casus est si tertius est heres vniuersalis expulsoris licet nō i vniuersuz. l. si plures. in ꝓn. ff. eo. Alij casus est cū deficit nolle municipiū aut alteri⁹: nā p eo q peruenit ad eū: tenetur ille tertius iterdicto: z hoc operatur sola peruentio cōiuncta cū violentia exercitata nolle illius qd quē puenit. l. si vi me. ff. eo. z ibi dixi. Alius casus est 1 quādo † predo non est soluendo. nā agitur tunc cōtra tertiū ad quē res peruenit: vt. ff. eo. l. si de fundo. in glo. fi. licet Bal. z Bu. fuerint in opinione cōtraria. vt ibi no. reliqua vero dic vt dixi in. d. l. si vi. vbi istam materiam declarauit.

1 ¶ Possidere vi non dicitur ille qui expulsus possessionē incontinenti recuperat.

2 Usucapio naturaliter interrumpitur quādo deiectus omni no depositi animum possidēdi.

1 **C**Ui possessionē. † Nō intelligit possidere vi q expulsus icōtinēti possessionē recuperat z vltimo loco expulso cōpetit hoc iterdictū. h. d. Et nō ob. q no. j. ti. j. l. j. §. fi. q: hoc i vi expulsiua: ibi in turbatiua vt ibi patet. Et eodē modo respōde ad. l. si cū exceptiōe. §. quaten⁹. ff. q metus causa. vbi vltimo loco violētia inferēs cōpulsiuā circa idē: nō tenetur actione illa: q actio q me. cau. est alteri⁹ nature q̄ sit hoc interdictū. In illa enim nō habet cōsideratio nisi solius dāni: sed q vltimo metū passo dānum pstare nō tenet ideo denegat actio q me. cau. Sz in hoc interdicto habet ratio nō solū dāni sed ceterarū vtilitatū qñ in pristinā cām qs debet restitui: z quale habiturus erat si nō fuisset vi deiectus. l. j. q aūt. ff. eo. cōiūcto. §. nō solū. ea. l. ¶ In tex. ibi. In ipso cōgressu: z sic in ipsa cōcertatione: secus si ex iterualllo: vt. ff. ꝓ empto. l. qui bona. z in fi. huius. l. z. ff. eo. l. iij. cū igit. ¶ In tex. ibi. Intelligēdus est: sic nō tenet iterdicto vnde vi. secus si ex interualllo: et ifra sequit. Nec ob. j. de fica. l. iij. §. itē is. vt ibi no. nā ibi loquit de violētia q̄ ꝓmittit dicto in persōnā: z hoc casu etiā incōtinēti nō licet vim inferre: nisi timeat geminata percussio: vt. l. sciētiā. §. qui cū aliter. ff. ad. l. aqui. z. l. si ex plagīs. §. tabernarius. eo. ti. cōiuncta. l. iij. §. qui armati. ff. eo. C. eo. l. i. Nō ꝓptu q̄ percussus rem recuperare nō potest vim inferēdo quominus violētia fit ꝓmissa: z sic euitare nō potest effectū iniurie vim inferēdo. Sz ex pulsus de possessione incōtinēti bene euitat effectū violētie. ¶ In tex. ibi. Deinde ergo te. sciz interuallo. ¶ In tex. ibi. Utile. i. efficax: cōpetit ergo tibi expulso ex interuallo sed nō cōpetit mihi. ¶ In glo. i. ibi. Fingit non amisisse ℌm Azo. z bene: z ideo glo. sequens bene dicit q nō interrumpitur vsu capio. ¶ In glos. iij. ibi. Nō interrumpitur per talia z bene: z est singularis ista gl. z tene eam mēti perpetuo. Ratio autem patet ex glo. pcedenti q fingitur non amisisse. ¶ In ea. ibi. l. naturaliter. Sol. vt no. ff. eo. z ibi dixi. Alius casus est 2 bona. in fi. z. ff. eo. l. iij. §. cū igitur, verum est enim q̄ vsucapio naturaliter interrumpitur quādo deiect⁹ omnino deposuit animū possidēdi. Sed cum deposuit: imo cōtinuo cōcertauit z in certamie vicit: z possessionē recuperauit: nō potest dici desijsse possidere ex quo est in causam pristinā restitutus z hoc tenuit ℌy. ff. eo. l. i. §. i. Et hoc est verum si agatur ciuiliter: secus si criminaliter p. l. is qui cū telo. de fica. facit. j. de fur. l. vulgaris. §. qui furti. ¶ In glo. fi. ibi. Salte ad penam. z qō prima vis cōsumpta per scōam ita qō ex prima agi nō possit. vt no. i. l. si quis ad se fundū. C. ad. l. iul. de vi. z ideo ex toto perdo cōdictionē ex cōstitutione ꝑdicta. Caueat ergo multū expellens ex interuallo: q primo potest cōueniri hoc interdicto: vt hac. l. in fi. Item per dictā expulsionē ex interuallo factam perdit auxilium. l. si quis in tātam. C. vnde vi. tam quo ad sortem quam etiā quo ad penā de qua ibi describitur. tene menti.

¶ Hec lex in quo differat a lege, colonus. ff. eo.

2 Mandatum rei illicite suscipi non debet.

3 Immissus in possessionē ex primo decreto qui nō possidet: z absens: retinet detentionē si sub sua custodia est: non aliter.

4 Colonus si de possessione discedat animo deserendi z prodi tozie quādo dñs naturalē amittere dicatur vide opiniones.

CAm fundū. Colon⁹ ex interuallo post q̄ possessionē dño interuertit dū de fundo deiecit: hz hoc interdictū: etiam si deficiens volūtate dñi vim intulerit. h. d.

† Differt ergo hec. l. a. l. colonus. ff. eo. q: ibi colonus fuit ex pulsus ab alio quā ab emptore: hic autē fuit expulsus ab emptore z de volūtate dñi vel fine. ¶ In tex. ibi. Quē colonus, sciens dñm vēdidisse, z ipz velle vt emptor ī possessio tradere tur, z nullā causam iustā habebat colonus resistētiā faciēdi, vt. d. l. colonus. in fi. cōiuncta gl. magna. ¶ In text. Vi colonū expulit. cū volūtate vēditoris, vel fine, vt dixi in summario, vt ptz ex litera. ¶ In tex. ibi, Uēditori teneri, nō autem emptori, q: ab ēptore nō possidet vi, hz a vēditore, vnde z hoc est qō sequitur infra. Nō enim ad ipso, z illū versi. coniūge cū isto, q: refert ad hūc, nō aūt ad ꝓrie pcedētia. ¶ In tex. ibi. Ui expulisset. s. ex iteruallo z post iterueniēs possessionē locatoris. ¶ † In tex. ibi. Quia mādatū illicitū. † Not. rei illicite mādatū suscipi nō debere, z imputatur ei q suscipit, vt hic, z Instī. man. §. illud. licet glo. alleget. §. fi. sed fuit error scriptoris. ¶ In gl. Uero enim. ibi. Bene perdit dñs naturalē sed ciuilis nō interpellatur, z propter illam ciuilem potest recuperare naturalem, vt. l. clam possidere. §. qui ad rundinas. ff. de acqui. possel. potest etiā intentare cōdictionem ex. l. vlt. C. de acqui. pos. Quidam tamen dixerunt dominum nō perdere possessionē: nisi primo fit occupata per aliū. Sed illa opi. non est vera, de quo plene in. l. i. C. cōmu. de vsuca. z. d. l. fi. Et attende quod interdum colonus de possessione discedit, nō tamen animo deserendi, z tūc dominus retinet naturalē quā tūcunq; colon⁹ in ea nō insistat, nec etiā sit in eius cōspectu: vt. ff. de acqui. possel. l. si de eo. §. si forte. ℌm secundam literaz que est vera, z est hoc inuētū ꝓpter vtilitatē, vt litera ibi dicit, per quam ꝓbatur aperte qō simplex detentio solo animo detinetur qō intellige quoulcq; est sub custodia detentātis, z hoc tenet Bar. in. l. j. in fi. principiū. ff. de acquirē. pos. z ibidem dixi. † Immissus ergo in possessionē ex primo decreto qui non possidet z absens retinet detētationem si sub sua 3 custodia est, nō aliter. † Interdum colon⁹ de possessione discedit animo deserēdi rē, nō tamen ꝓditorio modo, vel discedit animo deserēdi z ꝓditorie, vt q: forsan pactus erat cū alio vt eo discedente, incontinenti ille intret eam, z tunc 4 sunt opiniones. Quidam enim dicunt dominum non priusquam, nisi tunc demum cum alius fuerit possessionē ingressus. Alij dicunt, z melius qō incontinēti dominus perdit naturalem, ciuilis autem non interpellatur, nisi reuertens nō fuerit admissus, aut fuerit suspectus se posse repelli, aut tāto tē pore stetit quod nō recuperauit naturalē, quod lex presumit obliuione, vt. d. §. si forte. versicu. aliud, estimatur. per glos. in dicta. l. j. z dicta. l. fi. Interdum colonus moritur, et tunc secū dum veram opinio. perditur naturalis, eo quod est estimat⁹ funditus animus detentoris per mortez, vt. d. §. si forte. Ciui lis autē nō interpellatur nisi per alterum predictorum, vt. d. §. fi forte. versi. quo moritur. Interdum autem colonus furit aut etiam dormit, z sic animus nō est extinctus funditus: hz cessat, z tunc nō interpellatur possessio naturalis, vt. d. l. si id quod. §. i. ff. de acquirenda possessio, sicut nec possidēs, furiosus factus, desinit possidere: vt. l. si is qui. e. ti. z quantum ad retinēdā possessionē vel pdendā idē dicas, cum tenem⁹ p seruos nostros, hz quo ad qdā alia magna sit differētia an possideam⁹ p colonos vel seruos, vt. d. §. i. ¶ In gl. Cum ergo. ibi. §. fi a furioso. vbi possessio pdit hz alij nō querat. puta q fuit tradita furioso. Sz solue qō ibi interuenit animꝰ pdēde possessionis, z etiā actꝰ corporeꝰ trāslatiōis, merito possessio perdit hz alij nō querat. Sz hic interuenit animus vēdi

Universidad de Deusto
Biblioteca

torijs possessionis perdende:sed nō interuenit aliquis actus corporeus possessionis trāslationis:ex quo emptor nō fuit admissus:z ideo emptori nō querit. ¶In gl.Ex iteruallo. ibi:Sic z p aliū hec opinio est ipsa veritas z est approbata in.l.j.C.e.p.l.gracchus.C.de adul.z hāc tz Bar.z placet mihi.Sed Dy.tenebat se cū Jo.in.c.pōt quis per aliam.de regul.iur.in.vj.Pro gl.est casus ꝓm Bar.in.l.liquis in seruitutē.ff.fi.j.de fur.hoc etiam tenet glo.ff.eo.l.iij.ff.cum igitur.in verbo.Incontinenti.ibi:sed quid si in villis deiectus.

1 ¶Possessorium recuperande z petitorium possunt p eūdem etiam in diuersis libellis z etiā instāthꝫ cumulari.

2 Actor: licet liti renunciet:nihilominus reus petere potest vt sententia feratur.

Eum qui. †Possessoriū recuperāde z petitoriū possunt p eūdē etiā in diuersis libellis z etiā instāthꝫ cumulari.h.d.z hoc ꝓbat iste tex.meli⁹ q̄ alius q sit in iure.Et intellige q̄ debent ista duo iudicia corā eodē iudice agitari:vt.C.de iudi.l.nulli. ¶In gl.mag.ibi:simul pōt intētari.idē no.ff.solo.l.cū duobus.ff.si plures.z.ff. de acq.pos.l.naturaliter.ff.nihil cōmune.ff.de iudi.l.fi de vi. ¶In ea.ibi.Jtē nō aduersat:vbi ergo aduersarent:nō posset fieri cumulatio:exēplū si qs vult ꝓponere petitionē hereditatis:z interdictū quor: legator: simul z semel:naz petitio hereditatis dat regulariter cōtra titulo carentē. Jnterdictū vero quoꝝ legatorū cōtra titulo possidētē:z ideo nō audit quis intentans vtrūq;:nisi agens sit incertus qō iudicium velit ꝓponere:z incertitudo causet ex cōtumacia rei conuēti nolentis declarare an possideat cū titulo vel nō z tūc requiritur ꝓtestatio de qua habetur.ff.quo.leg.in.l.j.ff.quia autē. ¶In ea.ibi.Sed Jo.z Alzo cōtra:z male:eor: opinio cōiter nō tenet.Nec ob.l.incerti.z.l.ordinarij.q: loquūtur qñ est de possessione cōtentio q: quilibet se possidere contendit z ideo tūc nō cumulant iudicia:sed ordo ipsor: est hic:vt primo causa possessoria decidat:vt ex decisiōe appareat in petitorio qs sustinere dz partes actoris:etiā quis rei quod est verū ꝓpter necessitatē ꝓbationis incūbentē ei qui dām se allegat.vt.l.fi. C.de rei ven.Non ob.l.nulli.q: cōcedo cause cōtinentiā non diuidi:sed nego cumulari nō posse.Nō ob.ff.varijs.q: loquitur cū agit ad idē:z actionibus diuersis nō cōpatiētibus se adinuicē. ¶In ead.ibi:renūtiauit petitorio.hoc tz Odofre. in.l.edita.C.de edē.in.vij.q.sed male. ¶In ead.ibi.ff.si reus vult dari sniam.diligēter no.hāc glo.que tibi decidit aperte

2 ꝓm illā opi.†q̄ lz actor renūtiet liti:tñ nihilomin⁹ reus pōt dicere volo sniam ferri.nā pōt eius interesse ꝓpter sūptus z ꝓpter fructus z ptus z reliqua interesse:z de hoc est hodie casus in aut.q semel.C.quo.z quan.iud.z in corpo.vñ summ⁹ de litigio.ff.omnem. ¶In ea.in fi.potes etiā rñdere ad hūc ff.si vis sustinere Jo.z Alzo.q hic ꝓponebatur petitorū ad vnum:puta ad fundū:possessoriuz ꝓponebat ad aliud puta ad res ablatas que existebant in fundo tēpore deiectionis vt patet.j.l.proxi.z ita intelligendo iste.ff.non ob.Alzo. z Jo.sed tene opi.quam dixi.

1 ¶Violentus omnis plus q̄ frustrator estimatur.

2 Jnuasor violentus plus est debitor q̄ merus frustrator.

Merito. Per hoc interdictū recuperat nō solū possessio sed plus:imo etiā rerū mobiliū que existebant tpe deiectionis quarū picu-

1 liū violēti est:†rois violētus plusq̄ frustrator: estimat.h.d.Et ideo q: semp est in mora z in frustratiōe:nō curat an res fuisset eodē modo peritura penes actorē vel nō,vt glo.hic dicit z bene.lz hoc fallat in actione q̄ me.cau.que est prętoria:vt.l.fi cum exceptiōe.ff.quod fi homo.ff.q̄ me.cau. de quo dic vt ibi. ¶In text.ibi:plusq̄ frustator.glos.expo-

2 nit†q̄ violentus inuasor plus est debitor q̄ merus frustrator:z dicit verū:nam mere frustrator: solum in non restituēdo contumax est:hic autem primo in violentiam inferēdo:z de inde etiam postea in fustrando:z ideo q: debitor: est plus z efficacius q̄ frustrator: quia est debitor: ex delicto:merito pericnlum interitus spectat ad eum:nō habita distinctione an res esset peritura eodem modo penes agentem.

Si colonus. Si colonus vel inglinus vel inquilin⁹ inquilini:potest agere dīs interdicto. h.d.Possidet ergo p eos ꝓm⁹ locator vt hic ꝓbat exp̄sse. z.ff.de acq.pos.l.q vniuersas.ff.fi.z de religio.l.ossa.ff.fi.z.C. de acqui.pos.l.fi.z facit.ff.e.l.j.ff.dēcitur.z.ff.quod seruus.

¶Vti possidetis. Rubrica.

¶Practicam huius ti.vide in Spe.in ti.de can.pos.z ꝓ

prieta.in.ff.j.in versi.z sciasq̄ interdictum.in.ij.colum.z sequenti.in.iij.parte.

¶Continua vt in glo.z probatur eius continuatio.ff.e.l.j.ff. est igitur.versi.z consequenter.

Ait prętor. Jn verbis edicti primo ꝓtor determinatgs vincat in hoc interdicto.Scōo p gb⁹ rebus detur.Tertio qd in eo veniat.Quarto sequunt verba Ulpia.hoc ordine ꝓcedentis. ¶Prīo p quaz rerū possessione detur. ¶Scōo ad qd det:z quale sit. ¶Tertio q̄ fuit cā introductiua huj⁹ interdicti. ¶Quarto cui det. ¶Quinto q̄ sit dīs inter hoc interdictū z iterdictū vnde vi.Et hec oia examinātur vsq; ad.ff.restituēde.j.fz Dy.z bñ,z istud totū sit ꝓsumario itellectu lz etiā aliter signāter sūmet. ¶Jn tex.ibi:edes verba ꝓtoris de edibus tm̄ loquūtur:idem tū ex mēte ꝓtoris ad quācūq; rē imobilē interdictū hoc ꝓducit:vt.ff.e.ff.hoc in terdictū in omnibus.z.C.e.l.vna.Et q: verba ꝓtoris de edibus tm̄ loquunt:dixerūt quidā turbatū in possessiōe aliarū rerū mobiliū:nō posse agere hoc interdicto directo:sed vtili. Cōtrariū determinat hic gl.z bene:q: vbicunq; verba legis aut statuti vel edicti ꝓtoris extenduntur ex mēte eiusd.l.ad aliū casum:semp cōpetit directa actio ex illo edicto.z ex illa lege:vt.l.nois z rei.ff.verbū ex legib⁹.j.de ver.sig.Sz vbi ex tensio fit ad aliū casum ex ꝓuisione alterius legislatoris:nō ex mēte eiusdē legis sed ex interꝑtatione:seu ꝓpter similitudinem rōnis:tūc cōpetit vtilis non directa:vt.l.iij.ff.de legi. tuto.Quicta.l.pe.ff.si quadru.pau.fe.di.nā lex.xij.tab.de quadrupede dānū dante solū loquebat.Jureconsulti extēderūt eam ad bipedē ꝓpter similitudinē rationis:z ideo cū bipes dānū dat:cōpetit vtilis nō directa:vt ibi no.hoc etiā fuit de mente Bar.hic z latius in.l.j.ff.de condi.ex.l.no.in.l.hec actio.ff.de neg.ge.z hoc tibi sufficiat. ¶In tex.ibi.Nec clam nec vi:nec precario.hec omnia gl.cū difficultate magna exposuit in.l.vna.C.eo.z gl.hic remittit ad illā:sed nō video q̄ re tm̄ laborauerit:nā ꝓtoris intētio fuit hec:q̄ si tu possides a me vi.q: p vim expulisti me:si possides a me clā:quia clādestine occupasti dū forsan erā ad nūdinas:si possides a me precario:q: ꝓcibus tuis tibi rē vtendā ꝓcessi precario:lz tu bem te in possessione quā habes a me vi etiā ex iteruallo:vel quā habes a me clā etiā ex interuallo:vel quā habes a me p̄ cario.ꝓ hac vt turbatiua nō potes agere contra me hoc interdicto:licet ꝓ vi expulsiua possit omnis possessor violentus clandestinus vel precarius.vt.ff.ti.j.l.sed z si vi.z.l.colonus.z.l.cū fundū.z.l.iij.ff.eō igit.Noluit ergo ꝓtor vim expulsiuā ex interuallo cōmitti ꝓtra quēcūq; possessorē etiā iniustum z etiam possidentē iniuste ab ipso violentiā inferente scōo loco:vt iuribus supradictis.Sed violētia turbatiua seu inquietatiua nō ꝓhibuit ꝓtor contra illum qui a violētiam inferente possidet vi clam aut precario:z ista est intētio ꝓtoris hic. ¶In gl.j.ibi.Idem dic in qualibet re imobili. z cōpetit directū vt dixi.z.l.j.C.eo.que de fundo loquitur.z Jnsti.eo.ff.sed interdicto.vbi dicit fūdi vel edū. ¶Hec ob. hec.l.quia exempli gratia dicit.vnde ad omnes alios casus similis est trahenda.vt.l.j.ff.quod vulgo.ff.ti.j.z.l.dāni.la picola.ff.de dā.infec. ¶In ea.ibi.Pro incorporalibus autē locum habet.vñ Bar.dixit q̄ imo semp directū vbicūq;,ꝓpter ius incorporale quod quis habet possidet vere rem corporalem:exemplum in fructuario z vsuario q naturaliter possident ipsam rem cuius habent vsumfructū vel vsum.vt.j.e.l. fi,nec est possibile eos turbari in eorū iure quin turbentur in possessiōe rei corporalis:z ideo semp eis directum cōpetit interdictum.vt ibi.Sz vbi p quasi possessionē iuris incorpalis nō possidet quis vere rē corporalē:sicut ptz in seruitutib⁹ ꝓdialibus:z tunc!nō cōpetit directū lz vtile inquātum seruitutes ille habeāt cām cōtinuā:sicut sunt seruitutes vrbanor: p dior:vt stillicidiū z altius nō tollēdi z similium.vt.l.ij.ff.si.z l.sicuti.ff.aristo.ff.si ser.vēdi.Sed si habeāt cāz discōtinuā vt sunt seruitutes rustice:vt vie itineris z actus:tunc non est recurrendum ad hoc interdictum sed ad alia ꝓ his perdita sigillatim.j.de itine.actuq; prima.de aqua quotidi.z estiua.z j.de riuis.Pro iuribus autem incorporalibus debitis a re persone:dixit idem Bart.competere interdictum hoc si illa iura incorporalia adequantur rebus immobilibus sine dubio,exēplum in eo qui habet ius in agricolas z censitos seu ascriptitios glebe.argumento.l.longe.C.in quibus causis cess.long.tempo.prescrip.Sed si non adequantur:tunc competit interdictum.Sed contra eius sententiam q̄ imo competat semper directum:videtur casus in.l.sane.j.de iniurijs.

vbi ꝓhibitus

vbi ꝓhibitus piscari in mari quod nō est stabile habet interdictum possessorij vti possidetis. Nisi defendas qō mare est super solum quod stabile est.

1 ¶Interdictum vti possidetis non competit ꝓ cloacis, z que sit ratio.nu.2.

3 Jnterdicta omnia que sunt prętoria quatenus sunt rei persecutoria sunt perpetua:quatenus personalia:sunt annalia.

1 **De cloacis.** †Hoc interdictū nō cōpetit ꝓ cloaca, z reus cōuentus nō ꝓius condēnandus est q̄ ad interesse qō fuit intra annum quo ꝓmum fuit experiūdi potestas.h.d. ¶In tex.ibi.Agere permittā:vt sic consequatur interesse turbationis vnius anni tm̄ retro,sc; quanti interest in ea non fuisse turbatum vno anno retro cōputando a tempore litis cōtestate,z hoc fuit de intē-

2 tione in gl.z bene.†Aduerte breuiter queritur que est ratio q̄ non cōpetit ꝓ cloacis:de hoc dic vt in gl. ¶In glo.forte ideo:ibi. Vel dic ideo.hec ratio est falsa:nā z domus adheret solo:z tm̄ ꝓ hac turbatione competit interdictum:vt ptz ex verbo edicti:tene ergo primam rōnem.Vel dicas tertio q̄ nō hoc interdictū non cōpetit ad cloacas:q: non cōpetit alicui possidēti vi:clam vel precario ab aduersario in quo nullo modo nocet possessio vitiosa:vt.l.j.ff.qui aūt.j.de cloa.sed interdictū de cloacis fuit introductū ꝓpter vtilitatē publicā:cū earū feto: faciat celū pestilēs. ¶In glo.Si a me possides.in prin.gl.retulit hec verba ad reū conuentū possidentē ab acto re vi clā aut precario. Sed iste nō fuit intellectus prętoris vt dixi in prin.Jmo.Jntellectus eius fuit vt in possessione turbatus contra turbantē agere possit hoc interdicto si ab ipso turbāte nō possidet vi clā vel precario. ¶In ea.ibi.Perpetuo agitur. Cōclude q̄ p violētia illa turbatiua illata ab anno retro quo fuit experiundi potestas nō agitur ꝓpter lap-

3 sum anni:falso nisi ad turbantē aliquid peruenit.†Regula enī est q̄ omnia interdicta que sunt prętoria:quatenꝰ sunt rei persequutoria sunt perpetua:quatenus sunt personalia: sunt annalia:vt.ff.de interdi.l.pe. Sed si volo agere interdicto cōtra te vt in posterū me non turbes:similiter annus nō est elapsus:vñ licet me turbasses iā sunt.z.anni:adhuc agere possum non ꝓ turbatione ꝓterita:sed ꝓ turbatione pñti z vt desistas in futurū turbare:vt in.c.licet causam.extra de ꝓba.

Hoc interdictū. Hoc interdictū est ꝓhibitoriū z per ipsum ꝓ-videtur possessorib⁹ soli ne in possessiōe turbent.h.d. ¶In tex.ibi. Scriptum est:quantū ad mentem:sed nō quantū ad verba:q: verba interdicti nō loquunt nisi de turbato in possessione ediū:tamen ex mēte fit extēsio ad possessionē cuiusq; rei immobilis in possessione turbatū: vt.l.j.C.e.z.j.e.ff. hoc interdictū in omnibus,z ideo cōpetit directū:vt dixi in prin.l. ¶In gl.i.ibi.Pro incorporali hoc vtile,imo etiā directū vbi ꝓpter ius incorporale qō quis habet:possidet z tenet rē corpoream:vt ptz in vsuario z fructuario qui naturaliter tenent z possidēt ipsam rem in qua habēt vsumfructum z vsum:sed vbi res corporea nō possidetur:tūc verum est q̄ recurritur ad hoc interdictū vtile si possessor turbat in illo iure

1 ꝓdicto z qñq; non recurrit ad hoc:vt dixi plene.in ꝑn.hui⁹.l.

¶Possessio separata debet esse a possessione.

2 Possessio qualiscūq; sit: hoc ipso q̄ possidet plus iuris habet quam qui nullo modo possidet.

1 **Huius autē.** †Separata est a ꝓprietate possessio, et ille fingitur possessoris loco de quo partes conuenerunt. Sed si inter partes est de possessione contentio: q: vterq; se possidere cōtendit:ad hoc interdictū recurritur.h.d.vsq; ad.ff.est igitur. ¶In text.ibi, Aūt interdicti:per qō discurritur,an quis possideat,z precipit possidenti vt violentia nō fiat: vt patet in prin.l.z ptz.C. e.l.j.in fi. ¶In tex.ibi.Causa hec fuit.f.impulsiua:nō finalis: nā z alia causa subest.Ja.de ra. ¶In tex.ibi,qō separata debet esse possessio.Nota bene qō vbicunq; plura sic se habent q̄ vnū sine altero esse potest,z ad positionē vnius sequit necessario positio alteri⁹: illa plura semper intelliguntꝰ separata,z iō ex vno ad alterū illatio nō est necessaria neq; augmētatio:vt.j.de ver.ob.l.inter stipulantē.ff.sacram. versi.sed hec dissimilia sunt. ¶In tex.ibi,ad hoc interdictum remittūtur. Nota bene qō vbicūq; inter plures de possessiōe contendit: q: quilibet se possessorē affirmat: ad interdictū hoc recurrit.

2 Sed si constat quis possidet,z quis non:tūc qui nō possidet subire debet in se on⁹ probādi,z de suo iure debet docere†nā qualiscūq; sit possessor: hoc ipso qō possessor est pl⁹ iuris habet q̄ qui nullo modo possidet:vt.j.l.proxi.z.ff.de acqr.pos. l.fi.z.ff.si ser.ven.l.loci corpus.ff.cōpetit.z plene per Dy.in.c. in pari causa.de reg.iur.lib.vj.z ideo magnum est cōmodum possessionis:vt infra.de interdic.ff.retinende.z.ff.cōmodum. z.ff.si ser.ven.l.sicuti.ff.fi querā.in gl.prodest aūt. ¶In glo. Ex hoc sumunt quidā ibi. Sed argumentū contra,z hoc est verum:nā contra omnem inquietantē z inquietare petitum: cōpetit hoc interdictū:licet inquietās non dicat se possidere: vt in.ff.si vicinus.hic allegato.z ꝓ hoc est casus in.l.vim facit.ff.ti.j.ibi siue quid ommino faciēdo ꝛc.Et per hoc apparet decisio eius qō no.Jnn.de in integ.resti.c.ij.qui decidēdo tenet precise in gl.magna,q̄ cōtra diffamatorem solū non cōpetit hoc interdictum:nā illud est verum si per diffamationē solam:mea possessio nō turbatur:secus aūt si turbatur:z rem plum in magnate z nobili diffamante rem impotentis ad se pertinere z se possidere,z per hoc impotens nec laboratores inuenit:nec colonos:cōpetit sibi hoc interdictum:vt.d.l.vim facit.z hoc tenebat Bar.z bene.

1 ¶Jnterdictum vti possidetis est retinende possessionis: quia possessorem tuetur.

2 Modus concludendi in libello super hoc interdicto.

1 **Est igitur.** †Jnterdictū vti possidetis tuet̄ possessorē, z ideo est retinēde possessiōis z positum est post interdictū restitutorium.h.d. vsq; ad.ff.re

2 stituēde. ¶In tex.ibi.Me ius fiat ei.No.† modum cōcludendi in libello super hoc interdicto nā debet actor cōcludere q̄ in posterum sibi violentia nulla fiat in possessione, z qō turbans ab omni molestatione desistet.Debet etiam cōcludere si est cautus aduocatus vt condemnetur conuentus in eo qō interest sua se non fuisse turbatum: vt.j.ea.l.ff.fi.Potest etiā cōcludere vt sibi possessio naturalis restituatur que fortitan sibi fuit ablata clandestine, z actor semper possidet ciuiliter: vt.l.clam possidere.ff.qui ad nundinas.ff.de acquir.pos. Sed an locus z tēpus turbationis: vt in criminali libello:debeat exprimi:dicit no.Bar.j.e.in.ff.pe.Similiter an debeat exprimi qualitas turbationis: ibi per eum.Et an possit in libello concludi q̄ satisfetur de non molestando in posterū,z an debeat satisfari in perpetuum vel ad tempus. dic vt ibi per eū quia sto contentus decisione sua.

Restituende. Possessoriū iudiciū expedit aut per interdictum aut per actionem:sed possessorium retinende possessionis expeditur aut exceptione aut interdicto,z ex multis causis datur exceptio possidenti hoc dicit.

1 ¶Possessorem violentū licet per vim expellere ex interuallo non liceat:expulsus tamē bene potest ipsum expulsorē ex interuallo inquietare vt non teneatur hoc interdicto.

Perpetuo. Hoc interdictū non cōpetit possessori turbato ab eo a quo possidet

1 ipse vi clā aut precario.h.d.† licet igit violentū possessorē nō liceat per vim expellere ex interuallo: vt.l.iij.ff.eō igitur.ff.ti. j.tñ expulsus bene pōt ipsum expulsorē ex interuallo inquietare vt non teneat hoc interdicto. Et eodē modo licitū est inquietare clandestinū possessorē aut precario possidentē a se:lz quidā dicat hec vltima duo nō reperiri iure cauta:sed qō dixi verū est ꝓ hūc.ff.z p.l.vnā.C.e. Et attēde bñ q: inquietās contra hoc interdictū dz istas exceptiones ꝓponere ante lit.cō testē.ff.m Jnn.de preseri.c.venies. quē Bar.hic reprehēdit:nā iste exceptiones concernūt iustitiā cause,nō aūt ꝓcessum:z.j. e.ff.si.Sed parcat mihi Bar.Jnn.nō ita indistincte loquat⁹ est:vt ipse refert:lz dicit q̄ cōuentus dz opponere de violētia expulsiua,an lit.cōtestā,nihil aūt dicit de agēte q̄ possidet ꝓcario aut clā. Aū tu audacter cōclude q̄ de possessiōe clādestina z ꝓcaria bñ q̄rit solū in fine.vt in.d.ff.si.Sz de possessiōe violēta dic q̄ aut ipsa exceptio q̄ agēs possidet vi expulsiua a cōta dic q̄ aut ipsa exceptio q̄ agēs possidet vi expulsiua a cōuēto vbi ꝓponit ad ꝓcessum eo q̄ dz agēte audiri nō debere nisi ꝓlo spoliatū restituat,z vez dicit Jnn.cū spoliat⁹ debeat aū ola restitui: vt.l.si qs ad se fundū.C.ad.l.iul.de vi.z.l.c.frequēs,de resti.spo.in.vi.Sed si dicta exceptio non opponit in vim dilatoꝛie ad ꝓcessum:sed ad merita z iustitiā cause:eo q̄ cōuent⁹ dicit se debere vincere in interdicto:q: agēs possidet ab eo p vim expulsiuā,z tūc verū dicit Bart.q̄ etiā post litē cōtesta.pōt opponi z i fine cause fiet examinatio exceptiōis. ¶In tex.ibi.Ab alio f.aduersario:nā si nō ab eo:vincere dz agēs in hoc interdicto:vt.j.e.ff.vbi casus. Et ista verba. Nec vi nec clā nec ꝑcario:exposuit Alzo.z multū laborauit: vt ptz in summa.z gl.refert.C.e.l.j.ff Jnn.dicit q̄ nō intellexit quare Alzo tm̄ laborauerit in.d.c.venies.de ꝓscri.z dicit verū:inquantū dicim⁹ alterū istorū agere:vt dixi.i prin.l.z etiā glossella prima.hic,hoc declarat z tz expresse.Sz labor: Alzo.fuit q: qñ violētus vel ꝓcario tenēs aut clādestine conuenit hoc interdicto:nō videbat hoc interdictū cōtra eos cōpetere:cū ipsi possidēt,z ipse agēs non possidet,z istud interdictū non

Universidad de Deusto
Biblioteca

tuetur nisi solum possessorem: vt.j.ꝟ.proxi.ꝛ ideo labor Azo. non erit incassum.

1 ☞ Interdictum vti possidetis.tuetur solum possessorem: rei actio autem ad rem possessori non datur.

Interdictum. †Hoc interdictū tuet̄ solū possessorē soli: sed actio ad rem possessori nō datur.h.d. Et intellige de actione in rē que ꝓponit ꝓ re corporali,ꝛ ideo inuēta est illa exceptio: frustra petis ꝙ intus habes: sed ꝓ iure incorporali puta ꝓ seruitute: bene dat possessori iuris: vnde existēs in quasi possessione seruitutis bene intētat confessoriā: vt.l.licuti.ꝟ.si quera tur.ff.si ser.vēdi. ¶ In tex.ibi,possessorē predū. non aūt rerū mobiliū qꝛ ꝓ illis est interdictū vtrobi,ꝛ requiritur qō quis possideat tēpore lit.cōtesta. vt sic tuēdus sit: vt instī.de interdi.ꝟ.hodie. Si em̄ tēpore predicto nō possidet: lz possederit a principio: tñ sua ex toto desijt interesse,ergo succūbere debet interdicto. ¶ In text.ibi,actio em̄.i.rei vēdicatio. ¶ In tex.ibi,possessori.ſ.ciuiliter et naturaliter,ꝛ etiam detinenti. ¶ Ibi.datur ad petendū rem quā possidet. ¶ In text.ibi,ꝙ possideat.supple ꝛ detineat vt sic cessent oīa contraria. ¶ In gl.Id est ꝙ vltronea.ibi,respōdeo ei nō datur.hec solutio nō est bona: vnde solue vt apostillani in tex.ꝙ possidēti omni iure ꝛ detinēti nō dat actio ꝓ possessiōe: sed si vno iure possidet: alio non, vel possidet omni iure sed nō detinet: bñ datur rei vēdicatio: vt in cōtrarijs,ꝛ in fi.huius gl.ꝛ.j.eo.l.si duo.in ꝓin. ¶ In ea.ibi. Et facit.C.de alie.iu.mu.cau.fac l.i.ꝛ ibi vi de in.iūd.q.ꝙ Ly. ¶ In ea.ibi,rñdēt quidā.ꝛ male. ¶ In ea. ibi: vel dic hec vera: qꝛ qua nō desijt ciuiliter possidere,ꝛ in ea ciuili turbat per naturalē occupatā: agere possum hoc interdicto,ꝛ etiā possum intētare reale iudiciū ꝓ dicta naturali recuperāda vt in.ꝟ.q ad nūdinas. Ferk ergo tūc sūla in interdicto: vt cōuent ab ingetatione desistat.ꝛ sibi ꝓpetuū silētiū imponet. Condēnabitur etiā ad interesse turbatiōis prestite ab anno retro. Cōdemnabit etiā vt restituat ipsam naturalē: vt.d.ꝟ.q ad nūdinas.ꝛ ꝓ Ly.in.d.l.vna.C.e. Et no.bñ hāc gl. per quā habes ꝙ si homo potēs reuersus a nūdinis inuenit aliquā suā domū occupatā ꝓ aliquā vilē personā: quātūcūq; ad domū nō redeat: nō dicit tū per didisse possessionē ciuilē: nam solū ex puritate cōscientie ad nō expellendū videt motus: nō autem qꝛ timuerit se posse repelli,qō est multū vtile.

Hoc interdictum. †Hoc interdictum tuet̄ possessorē fundi turbatū in possessione toti⁹ vel partis ꝓ diuiso vel indiuiso.h.d. ¶ In tex.ibi,possidere se dicat.sola tamē diffamatio nō sufficit ad ꝓducendū hoc interdictū contra diffamatorē nisi per diffamationē possessoris possessio libera non relinquat: vt dixi.ſ.e.in.ꝟ.huius antē. in gl.in verbo, affirmat. Et attende qꝛ etiam si quis possidere se nō dicit, imo negat: tamen si possidentē inquietat tenetur interdicto: vt dixi in.d. ꝟ.ꝛ per glo.ꝛ Ly.in.l.vna.C.eo.

1 ☞ Verba legis licet deficiant: habet tamen locum mens.
2 Verba legis vbi deficiunt semper agitur vtili.

Hoc interdictū. ꝓ rebus que possideri nō possunt hoc interdictū non cōpetit.h.d. Quid ergo erit in prelato ecclesie: turbato in possessione prelature vel ipsi⁹ ecclesie.gl.hic videt tenere ꝙ cōpetit.idē Bart.ꝛ est casus in.c.licet causam.extra de ꝓba. Sed si inter muros ecclesie aliquid aliud fiat ꝓpter qō nō in possessione iurū vel prelature turbet̄ sed rerū existentiū ꝛ affixarū in ecclesia. dic vt hic per Bar. ¶ In gl. j.ibi,ex interpretatione.hoc est falsum: † qꝛ licet deficiāt verba legis habet locū mens,ꝛ ideo cōpetit directa: vt.l.nominis ꝛ rei.ꝟ.verbū ex legibus.ff.de verb.sig. Sed vbi deficiunt verba ꝛ mēs sed tñmodo ꝓpter idētitatē rōnis ad casus oīno dissimilis fit extēsio per legū aut statutorū cōditores: tūc semp cōpetit cōdictio ex illa legevtilis nō directa in casu illo ad quē facta est ꝓdictio: vt.l.i.ff.si qua.pau.fe.di.ꝛ dixi in ꝓn. hui⁹.l.de quo i.l.curatoris.C.de neg.gest. vbi gl.decidit ꝛ male † qꝛ vbi deficiūt verba legis: semp agit vtili: vt ibi per Ly.

2 1 ☞ Possessor omnis iustus vel iniustus habet plus iuris ꝙ ille qui omnino non possidet.

Quod ait. Possidenti vi clā vel precario non a reo conuento sed ab altero competit hoc interdictū: secus si possideat ab aduersario,ꝛ in hoc interdicto nō curatur,an possessor sit iust⁹ vel iniustus dūmodo ab aduersario iniuste nō possideat.ſ.vi clā vel precario.h.d.cū.l.seq. ¶ In tex.ibi,si quidē ab alio. si tñ aliquis intrauit clā a te cū ego possiderē, ꝛ sic debuit timere me nō te: adhuc a me dicit possidere clam,ꝛ ideo cōtra me nō vincit in interdicto vt ſ ic inſpiciatur poti⁹ veritas ꝙ opinio: vt.j.ꝙ vi aut clam.l.aut qui aliter.ꝟ.si quis dum putet. ¶ In glo.possidet vi ibi,nō ꝙ me deiecerit: hec gl.le retulit ad opi. Azo,quādo possidēs vi vel precario cōuenitur hoc interdicto,ꝛ determinat,ꝙ si agēs nullo modo possidet, sibi non competit interdictū: ex quo non tuet̄ nisi solū possessorē predū: vt in.ꝟ.interdictū.ſ.e. Sed si possidēs a me vi clā vel precario me possessorē etiam turbat,tūc ago interdicto cōtra eū ꝛ si ipse excipit ꝙ me pōt turbare qꝛ ipse possidet replicare debeo ꝙ sua possessio nō opitulat sibi eo ꝙ possidet a me vi clā vel precario,ꝛ iste est verus intellect⁹. ¶ In ea.gl.in fi.ibi,ſm Azo. Ista gl. clare nō querit,ꝛ ideo explica hoc modo: deieci te per vim,et tu me inquietas,an debes succūbere. subaudi ꝛ dicas ꝙ succūbes si deiect⁹ agis cōtra me deiectorē ꝛ te turbantē: qꝛ non possides ex quo deiecistī es,ꝛ hoc interdictū tuetur solū possessorē. Sed si ego deficiens ago cōtra te deiectū: tūc nō succūbes in hoc interdicto: qꝛ ego agens possideo a te vi, ergo preto: nō tuet̄ me vt patet ex verbis interdicti. Quid autem erit si ego expulī te vi,ꝛ deinde ego expulsor vēdidi possessionem,an sibi liceat turbare emptorē,vel qđ si tu possides a me clā vel precario,ꝛ possessionē trāffers in aliū, an successor tu⁹ singularis succūbet interdicto,sicut ꝛ tu deberes succūbe re: queſuit Ly.ꝛ finaliter dixit ꝙ ſic,ꝛ allegat.j.e.l.ſi duo.ꝟ.nō videor.ꝛ vide in.l.vnica C.e. ¶ In.l.iuſta.ibi: plus iuris habet.nota pulchrā regulā † ꝙ oīs possessor iustus vel iniustus habet pl⁹ iuris ꝙ ille qui oīno nō possidet,ꝛ iō possessori nō incūbit onus pbandi si actor nihil pbat: vt.l.vlt.C.de rei vēdi.ꝛ.l.q accusare.C.de eden. Et facit iste tex.optime ad id qō no.in Spe.de peti.ꝛ pos.ſ.i.ver.qđ si peto fundū.ꝛ versi.seq.

1 ☞ Si duo possident ꝛ vnus alterum turbat: ille vincit qui possidet iuste.

2 Pro vi turbatiua non est proditū aliqō iudicium criminale: nisi iniuriarum.

3 Successor violenti non dicitur violentus.

Si duo. †Si plures possidēt,ꝛ vn⁹ alter iste:ꝛ ille succūbit quivi aut clā vel precario ab aduersario possidet,alias neutervincet in hoc interdicto.h.d.istud principiū,ꝛ variat positio casus eius pluribus modis time:re cōtrarij.l.iij.ꝟ.ex cōtrario.ff.de acqr pos.ꝛ.j.de preca.l.duo.ꝛ ff.cōmo.l.ſi vt certo.ꝟ.ſi duob⁹ vehiculū. et que casus positio sit vera ꝛ bona,dicā in gl. ¶ In text.ibi,insolidū.ſ.diuerso iure ꝛ hoc tollit contrarium: cū duo insolidū eoḍē iure possidere nō possint. ¶ In text.ibi,ꝛ ego.ſ.possideo. ¶ In glos.ſ.in ꝓin.ista positio est incōgrua: qꝛ tex.ponit de duob⁹ possidentibus ꝛ insolidū: hic aūt vnus solus possidebat secūdum hāc positionē. ¶ In ea.gl.ibi,vel dic nō est necesse.hec vera ſm Dy. Bar.ꝛ oēs dixi.ff.eo.l.i.ꝟ.huius aūt interdicti.in gl.in verbo,affirmat. ¶ In ea.ibi,agā etiā iniuriarū: vt.j.de iniu.l.iniuriarū.ꝟ.ſi quis me. † Et cōclude ꝓ vi turbatiua non est proditum aliqō iudiciū criminale nisi iniuriarū: vt.d.ꝟ.ſi qs me.ꝛ ibi dixi,tamen per statuta municipalia aliter prouidet. ¶ In ea.gl.ibi.Habet locū vtile,ꝛ bene, ꝛ attēde qꝛ loquitur hic de seruitute prediali: nā contra asserētem se habere seruitutē personalem vſusfruct⁹ vel vſus loquit particula sequēs ibi vel secūdo pone: cōtra illum enim potest competere interdictum vnde vi ꝛ etiam interdictum hoc directū diuersis respectibus: vt patet in.d.ver. ¶ In ea.ibi.ꝟ.ſi vicinus.nec ob.ff.commu. diui.l.communi diuidūdo.ꝟ.interdictū predones. vt ibi no.ꝛ vide omnino qō not.gl. Instī.de interdic.ꝟ.hodie. ¶ In ea.ibi,protestando nolle ꝛc.hec protestatio nihil operat,ꝙ apparet qꝛ licet ita protestatur,tamen nihilominus pōt conuenīri interdicto vti possidetis ꝓ ciuili turbata,et interdicto vñ vi ꝓ naturali per vim ablata, potes etiā ponere in clā ꝛ in precario. ¶ In eadē ibi, sed cōtra denunciationē ꝛc. vt.l.i.ꝟ.quid sit vi.ꝛ.l.is qui in puteū.ꝟ.sed interdictū.j.qō vi aut clam.ꝛ not.C.eo.l.i.ꝛ per Azo.in summa illius tituli. ¶ In ead.ibi, oīgo spectanda est: vt.l.nam oīgo.ꝟ.ꝙ vi aut clā.ꝛ.l.clam.hic allegata. ¶ In ea.ibi. Solu.patet ex predictis. hec vera et approbata in iudicijs et in scholis. ¶ In ead.ibi,alī dixerunt.hec falsa ꝛ reprobata per omnes exceptis gosianis. ¶ In ead.ibi.Tertū vt Ro.ꝛ hec similiter reprobatur: quia si plures insolidum possent ciuiliter possidere: cum sola ciuilis ad vſucapionem sufficiat: vt.l.j.ꝟ.per suum.ff.de acquiren.poss. ꝛ.l.ſi fundum.ff.de fun.dota. ergo plures possent insolidum vſucapere ꝛ insolidum effici domini: quod est impossibile: per.l.ſi vt certo.ꝟ.ſi duobus. ff.allega. ¶ In glo.ꝟ.ibi,hoc est absolui: vel expone hec verba ꝙ neuter vincit: vt hic Barto.dixit ꝛ bene ꝛ recitaui voce. Et hic ipse ponit plene que debeat esse forma sentētie in interdicto hoc, siue vnus agat, et alter se possidere contendat, siue plures

siue plures agāt vicissim ꝛ quilibet se cōtendat,ꝛ dicat se ab aduersario turbatū. dic vt hic p eū. ¶ Ju.e.ibi. Rñ.al.qō nullus,ꝛ male qꝛ questio facti non est diriměda sorte: sed questio iuris tñ.l.vlt.C.cōmu.de lega. ¶ In ea.ibi,sed Jo.dicit.ꝛ bene ꝓ scōam rōnē per eū posītā. ¶ In ea.ibi. Ut nō sit melior suo autore.de hoc tetigi in.l.j.in fi.ff.eo.ꝛ remisi ad Ly.in.l.i.

5 C.e. Sed huic decisioni videt cōtra.j.e.l.nō videor. † vbi successor violēti non dicit ꝓpterea violētus,ꝛ sic nō videt cōtra eū actor debere vincere in interdicto: qꝛ ille successor ab agēte nō dicit succedere vi clā vel precario. Sed solue ꝙ nō intelligit violētus quantū ad hoc vt teneatur interdicto vnde vi, qō est mere personale: vt.l.cum a te.ff.ti.i.sed quantū ad hoc vt teneat hoc interdicto sic,ꝛ ita procedit glo. Jtē adhuc ob. gl.fortiter.j.tit.ij.l.i.ꝟ.ſi quis fundum. in fi.vbi successor in re habet interdictū illud licet actor non habeat. exemplū si habeo viā ad fundum meū precario a te,ꝛ fundū concedo alteri: nam mihi non competit hoc interdictum contra cōcedentem qꝛ habeo viā ab eo precario,ꝛ tamen cōpetit tibi cui precario fundū concessi si turbaris in via. Sed solue ꝙ lz tu sis meus successor in via,ex quo nō vteris via tanꝙ cōcessa precario: nam mille possunt habere viam in eodem fundo.

Hoc interdictum duplex.

Hoc interdictū duplex est,ꝛ in eo quilibet intelligit actor et reus.h.d. Sic ꝛ interdictū cōi diuidūdo ꝛ similia dicunt duplicia: vt in.l.in trib⁹.ff.de iudi. Et ꝓpter hoc dixerunt quidā ꝙ si cōuentus hoc interdicto ꝓbat se possidere ꝛ iuste,ꝛ iura sua ostendit potiora ꝙ iura actoris,ꝙ virtute libelli actoris ꝛ probationū ꝓdictarū actor condēnari poterit ipsi reo vt decetero eū nō turbet,ꝛ ēt interesse turbationis,qō est no. dignū,de quo ꝓ Ly.in.l.vna.C.e. ¶ In text.ibi. Rei sunt,scz aptitudine: sed non actu, exemplū si vnus possidet tñ, alter autē possidentē inquietat. Sed si vterq; asserit se possidere, tūc aptitudine ꝛ actu dicitur iudiciū duplex: vt.ff.e.l.i.ꝟ.inter litigatores. facit.ff.famil.ercis.l.inter coheredes.ꝟ.q familie.

1 ☞ Edificare prohibitus in solo ꝓprio,controuersiā pati dicitur.

Hoc interdictū.

† Prohibit⁹ edificare in solo ꝓprio dicit̄ controuersiam pati,ꝛ ad hoc interdictū recurrit. h.d. facit.ff.ti.i.l.vim facit. ¶ In gl.Sic ergo videt ibi.Nisi dicas vtile. Imo dic ꝙ q̄nq; per prohibitionē ne edificet: quis turbatur in ꝓ vera possessione rei corporee. Exemplū si ego volo meas edes altius tollere: tu autē prohibes vt nō tollam,ꝛ tunc mihi cōpetit interdictū directum non vtile. Cōpetit etiā mihi negotia,ex quo nego domos meas seruitutē debere. Ubi vero per talē prohibitionem quis non turbat in quasi possessione rei corporee: sed tñ in quasi possessiōe iuris: si ego alt⁹ tollo domos meas contra prohibitionem tuā qui dicis domib⁹ tuis deberi seruitutē altius nō tollendi,ꝛ tunc qꝛ non turbaris in possessione tue domus: sed solū in quasi possessione hui⁹ iuris seruitutis quā dicis domib⁹ tuis deberi,ꝛ tunc cōpetit tibi vtile interdictū,ꝛ ita decidit glo.in.l.ſicuti.ꝟ.aristo.ff.si ser. ven.vbi melior gl.q sit in iure: sic intellige gl.i.hui⁹.l.in versi. sed quid si me turbat.ꝛ.l.i.ꝟ.i.ff.eo.in gl.j.ꝛ qō no.j.eo.in.ꝟ.si vicinus.ꝛ.ff.eo.ꝟ.labeo.versi.an quo facilius.in fi.i.glo.

1 ☞ Inquilinus finito tempore locationis habitans contra voluntatem locatoris,an solum iniuriarum teneatur.

Cum inquilinus.

Cōtra inquilinū ꝓbentem dñm reficere domū competit hoc interdictū,ꝛ refectione finita debet dñs pati eū habitare primo facta remissione mercedis ꝓ rata tēporis quo habitare nō potuit.h.d.tex.ꝛ glo.ſm verā lectūrā ꝛ cessat oē contrariū. ¶ In tex.ibi.Edes,sibi locatas. ¶ In tex.ibi.Volētem,scz iuste: vt in.l.edē.C.loca.in gl. ¶ In text. ibi.Ne habitaret.ſ.refectiōe facta: sed ea durāte sic,ꝛ sic cessat contrariū.l.edē.C.loca. Et clare patet per hūc.ꝟ.ꝙ prohibit⁹ edificare in loco quē possidet ipse prohibit⁹ agit hoc interdicto directo,non aūt vtili: vt dixit gl.in ꝑce.ꝟ.ꝛ ibi dixi. ¶ In gl.i.ad fi.ibi,l.eā.in.qō dic vt.ff.loca.l.habitatores.in ꝓin.licet enim dño reficere cum est necessaria refectio. ¶ In ea.gl. ibi,vel dic,hec vera. ¶ In ea.ibi. Injuriarum actione tantū dicunt eum teneri, hoc non est verum quia imo etiam cōtra talem inquilinū habet locum condictio.l.nou ab re.C.vnde vi.ꝛ.C.loca.l.conductores.ꝛ.l.ſi quis condictionis. ¶ No. tamen hanc gl.que decidit aperte † quod inquilinus finito tēpore locationis ꝛ habitās contra locatoris voluntatē solum tenetur iniuriarum. Sed nō est verum quia ꝛ aliꝫ remediꝫ ciuilibus conuenitur: vt.ff.dixi. Posses sustinere gl.in eo qō dicit tātum iniuriarum teneri: quia nullo alio iudicio crimi-

nali conueniri potest: cum pro vi turbatiua nullū aliud sit introductum cū iniuriarum indicijs. Liniuriarum.ꝟ.ſi quis me. j.de iniur.ꝛ no.in gl.i.huius.l. ¶ In glo.scz oportet ibi. Ad dic testari hec vera,ꝛ ita posui summarium.

☞ Traducens vites quarum radices initiū sumunt in fundo vicini: tenetur vicino interdicto vti possidetis.

Item videamus.

† Transductor vitiū quarū radices initiū sumūt in fundo vicini, tenet̄ vicino hoc interdicto,ꝛ pōt tali vicino denūciari vt vites precidat,pōt etiam ipse vicin⁹ vites predictas precidere et autoritate ꝓpria in pristinū statum eas reducere,ꝛ si facere hoc prohibet,agit hoc interdicto. sicut prohibitus colore vel aliter possidere.h.d. Nec ob.j.ꝙ vi aut clā.l.ſi vitē.vbi nō est locū ꝓ vites ꝑcidere neq; trāducere: qꝛ ibi vites coaluerūt terre,ꝛ iō nō est ꝓmissa trāductio neq; ꝑcisio,ꝛ iō agit talis vicinus contra transductorē ad interesse suū hoc interdicto,ꝛ hic est verus intellect⁹ huius.ꝟ. ꝛ illi⁹.l. Prohibitus ergo trāsducere vel precidere antē ꝙ vites coalescāt,agit hoc interdicto. Similiter prohibit⁹ colere fundū vel prohibitus edificare aut reficere: vt.ff.eo.in.ꝟ.hoc interdictū cum seq. Et no.hūc casum qꝛ quotidian⁹,ꝛ habui de facto in ciuitate Paduc inter scholares. ¶ In gl.denunciare.ibi. Si dñs vult: qꝛ vbi dñs non vult officiū iudicis implorare, pōt vites trāducere ꝛ precidere autoritate ꝓpria anteq; coaluerint,ꝛ in fundo vicini: nā opus factū in meo solo a me possesso possum ꝓpria autoritate tollere: vt.l.quēadmodum.ꝟ.ſi protectū.ff.ad.l.aquil.ꝛ.l.ſi vitem.ꝟ.qui ad ianuam. j.qō vi aut clam. ¶ In gl.Ducusq;.ibi. Alīꝫ dicit.primo vera ad hoc vt faciat ad materiā tituli. ¶ In ea.ibi. Exponit quidā. hec expositio non cōgruit litere non enim agebat hic trāductor: sed agere volebat dñs loci vbi erat ꝓmordialis origo vitiū cōtra ipsum transductorē agere,ꝛ determinat hec litera ꝙ pōt habere ꝛ hz plura remedia: vt superi⁹ dictū est.

☞ Protectū si supra vicini fundum nō iure habere dicat, an interdictū vti possidetis sit vtile alteri aduersus alterum.

Item videamus.

† Si supra solūvicini habeat protectū: neutri cōtra alterū vtiliter pro solo ꝛ protecto hoc interdictū cōpetit.h.d.ſm verū intellectū. vsq; ad ver.labeo. ¶ Patet ergo qō si habeo domū expressam iuxta tuā: tu nō potes facere prospectū in tua licet totaliter requiescat in tua. Ratio est qꝛ solū meum vbi domus mea est situata: debet esse liberū vsq; ad celū: vt.C.de seruit.ꝛ aqua.l.alti⁹.ꝛ.ff.de seruit.l.ſi.j.ꝙ vi aut clā.l.ſi. Sed per tuū prospectum qō appellatur protectū eo ꝙ protegit domū meam vel solū meum nō est mihi libertas edificādi vsq; ad celū, pro prospectu igit̄ ꝛ solo simul neutri cōtra alterū cōpetit hoc interdictū: lz mihi cōpetit ꝓ solo meo interdictū cōtra te: qꝛ turbas me in possessiōe soli ꝓpter tuū protectū,ꝛ si tu iure habes istud protectū, tibi cōpet̄t interdictū cōtra me si te turbo in isto ꝓtecto: qꝛ in re seruitutis forsan retines supra domū meā, vel solū meū,ꝛ ista est vera casus positio hui⁹.ꝟ. ¶ In tex.ibi,supra vicini solū, fortitan purū ꝛ nudū ab oi edificio,ab ipso tñ vicino possessum. ¶ In text.ibi. Habere dicat,scz vicinus q̄ habet solū cum ꝓtecto ꝛ sic cū superficie requiescēte totaliter in domo ei⁹ vt videm⁹ potissime in ciuitate peruſij in qua vtimur illis ꝓspectibus. ¶ In text.ibi. Aduersus alterū,scz ꝓ solo ꝛ superficie simul. ¶ In tex.ibi. Esse inutile. ꝓ vtroq; simul: nā vicinus possidet solū purū: nō protectū: vñ non pōt dici in ꝓtecto turbari,ꝛ sic̄ eo non cōpetit sibi interdictū. Similiter habēs domū cum ꝓtecto requiescēte in ea: nō possidet nisi domū ꝛ protectū: sed nō possidet solū purū etiā quatenus protegit a prospectu,ꝛ ideo ꝓ illo solo nō agit interdicto qꝛ non possidet ipsum: possessor ergo soli agit ꝓ solo ꝛ possessor prospecti agit ipse possessor prospecti. Et not.bñ hec: qꝛ sunt multū quotidiana: nā multas domos videmus habētes ista ꝓspectia protegētia solū vicinorū: vñ est questio,an ex ipso ꝙ protegit ꝛ quatenꝰ sit protectio, habēs prospectiū dicat possidere solū,ꝛ hic est casus apert⁹ quod nō. ¶ In gl.mag.ibi. Tu dic relatū,hec vera,ꝛ ibi hoc fuit prosequt⁹.

1 ☞ Protectū sicut supra locū purū vicini facere nō possum, sic nec sup solū cōe,ꝛ sic sup plateolā cōem nō lz facere pōt.

2 Conditio prohibentis in re communi potior est.

Labeo. Habes superficiē requiescētem in domo vicini, vel etiam in domo cōi, vel etiam in domo cōi, aut etiam nō requiescentem, tenetur hoc interdicto si non iure illam superficiem.habet.h.d. Differt hic.ꝟ.a precedenti in duobus. Primo quia in precedenti protectum nō requiescebat in loco vt cini,hic requiescebat ſm vnum intellectum quem tenet gl.ſ. in.ꝟ.ſi vicinus. Secūdo differt ꝙ posito ꝙ nō requiesceret in loco vicini tamen protegebat locum cōmunem vicini ꝛ suū.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 †Habes hic casum rotundum:q; sicut sup locum purū vicini non possunt facere protectum,sic nec super solū communē:sic super plateolam cōmunem nō licet facere pōtē:neq; prosellam.tene mēti quia casus quotidianus est. ¶In text. ibi:in edes tuas.i.tecum cōmunes:z in hoc differt a precedēti.§.¶In tex.ibi:protectū habeo requiescēs in edibus tuis z tneis. ¶In tex.ibi:locum possideamus scilicet communē

2 †quia in re cōmuni est potior conditio ꝓhibentis:vt.l.sabinus.§.cōmu.dini. ¶In text.ibi:an quo facilius:interrogative lege. ¶In tex.ibi:ptectionis.posite supra domū tuam iure mihi debite seruitutis.z ponitur in hoc verbi.casus quā do domus supra quam requiescebat protectum non erat cō munis sed eius tātum cōtra quem interdictum proponeba tur:exemplum supra domum tuam residet prosellum dom' mee:tu autez me turbas in possessione istius prosellī:q; quidem ꝓsellū dico me tenere iure seruitutis vel alio iure mihi legitime cōpetenti:aut forsan quia testator mihi legauit hoc prosellum q; ipse poterit iuste retinere:ago igit interdicto cōtra te si me turbas i eo:dico q; tu possides domos tuas:ego possideo meam cum ꝓsello requiescēte sup tuas z iure legitimo:z q; me turbas:z ideo peto q; tu possideas domos tuas vt possideas:z ego meas vt possideam cū illo ꝓsello ita regescente. ¶In gl.i.ibi:super domū tuā.hāc tenet gl.in.§.si vicinus.z.§.dixi:sed vtraq; sustineri potest z bene.

1 ☞Superficies semper cedit solo quātū ad proprietatem directam.

1 **Sed si supra.** †Semp superficies cedit solo quātū ad proprietatē directā:z turbatus in detētione cenaculi agit hoc interdicto si superficiari? est:aut cenaculū ex publico vel priuato hz aditū secus si ex domo inferiori.hoc dixit tot' iste.§.Tenēs ergo cenaculum id est porticulum superiorem alicuius edificij in qua forsitan paterfa.solitus est cenare:in duobus casib' dicit habere possessionem ipsius cenaculi. Primo si dictū cenaculū aditus habet ex publico vel alio loco priuato absq; eo quod intretur per partem inferiorē domus supra quam est constitutum dictum cenaculum. Secundo z si aliunde nō hz aditum nisi per partem inferiorem:hz morans in ipso cenaculo est superficiarius ei' ex aliquo iusto titulo:z hoc est q; intēdit totus iste.§.facit.§.de damno infec.l.i.ver.tñ. ¶In text. ibi:quasi domin' moretur.no.pro norma articulandi:fic.§. de acq.here.l.si is ad quē.ibi:omnia pro dño egit. ¶In tex. ibi:Ait labeo.z bene:quia ego possideo ciuiliter z naturaliter cenaculum:non autem morans in eo:ex quo ad illud nō potest haberi ingressus nisi ex parte inferiori domorū mearum:nec etiā morans in cenaculo habet proprietatem vtilē eius vt superficiarius. ¶In tex.ibi:Solo cedere.quo ad proprietatem directā:nō quo ad vtilem:nec quo ad possessionē z hoc est quod infra sequitur:z etiam tenet gl. ¶In tex.ibi: supra essent ratione ꝓprietatis vtilis:tunc ergo cenaculari? possidet:z ideo ei competit interdictū. ¶In tex.ibi.Et actionibus.quales sint ille actiōes:glossella declarat z patet.j.ti.i. ¶In tex.ibi.aduersus superficiarū.si modo ipse superficiarius vtatur contra legem locationis:alias secus vt sequitur:et ideo habet tunc dominus interdictum:q; habet possessionē ciuilem:vt.§.de acqui.pos.l.iij.§.ex contrario in glo.magna.

1 ☞Adisso in possessionem causa rei seruande nō competit hoc interdictum:cum non possideat.

1 **Rectores.** †Adissus in possessionē cā rei seruāde nō possidet z iō ei non cōpetit interdictū.h.d. Ratio est q; hoc interdictū tuet solū possessorem:vt.§.e.l.i.§.interdictū aūt. Sed licet ei nō ꝓpetit hoc interdictū ꝓpter nudā detētationē quā hz.tū ex quo turbat in ea:hz aliud remedium expulsus a detētatiōe mera:q; intētare pōt ꝓdictione ex.l.si coloni.C.de agri.z cēs.li. xi.z officiū iudicis:vt.l.aquilius.in gloss.§.de dona.z dixi in l.iij.§.vivi.q.§.qui vsusfructus.§.ti.i. ¶In tex.ibi. Idemq; z in ceteris. Videtis ceteros qui sunt gl.declarat.Sed hic iterdictū est si ꝙætus hoc interdicto est cōtumax z nō respōdet actori:qualiter succurrat agēti.dic vt.l.si pri'.in fi.§.de ope. no.nun.coniuncta gl.hua.z per Ly.in.l.vna.C.eo.

1 ☞Vicinus meus si me turbat in pariete per tignoꝝ immissionem:compellere possum ipsum vt tigna remooeat p interdictum vti possidetis.

1 **Si vicinus.** †Turbās vicinū in pariete per immissionē tignoꝝ:cōuenit hoc interdicto:z tigna ꝓpellitur tollere.h.d.sm vnū intellectū et optimū. Alij aūt dicūt q; nihil fuit immissum in pariete vicini:z sup pariete fuit ꝓtectū. Quodcūq; tū isto' teneas:z hñ dicis:z de hoc.§.ex.l.§.habeo quē q; scribit. ¶In tex.ibi: tollere ꝓpellat. Ista est ꝓclusio in libello:q; post narrationē qō ꝙs turbat in pariete per ꝓtectū requiescēs vel nō requiescens in pariete predicto:debet petere vt cōuctus illud ꝓtectū requiescēs vel nō requiescens tollere ꝓpellat:z facit.j.q vj aut clam.l.j.§.j.z qō ibi no.in gl.

1 ☞Violentum possessorem efficiens quātūcunq; violēter: non dicitur possessor violentus.

2 Opinio vehemens opinio non proprie scientia dicitur.

3 Testis si dicit se vehementer opinari non probat.

1 **Non video.** †Æuictus a violēto possessore quātūcunq; violēter:non dicit possessor violētus.h.d.z iō nō cōuenit interdicto vti q; est mere psonale:cū cetera interdicta sint i rē scripta:vt.l.cū a te.§.ti.i.Tū quali succurrat ꝙtra talē habentē vel nō habentē causam a violēto possessore examinani plene i.l.si vi.§.ti.i.z dic vt ibi.etiam vidistis in hoc interdicto.§.ea.l.in ꝓncip.in fi. gl.in verbo neuter nostrū vincetur. ¶In tex.ibi:vi possidere:scilicet expulsiua ꝑm Ly.vel etiā turbatiua:z subaudi eo ipso q; accipio:sed tenendo postea z possidēdo turbo:z ideo possum tunc cōueniri hoc interdicto:nā est scriptum in rem: ergo competit ꝙtra successorem.qui in rem successit:vt patet in fi.dicte gl.z per Ly.C.eo.l.vna.in.vij.q. ¶In tex.ibi:fundum accipiā.etiam alienum:propter qō dixerunt quidā qō q; ego non teneo vel possideo vi clam vel ꝑcario ab illo cui' est fundus:possum ꝙtra eum agere interdicto hoc si me ingratitudine:q; nōp possideo ab eo vi clā vel precario. Sed cōtrariū est verum:vt no.in fi.dicte gl.z per Ly.in.d.vij.q. ¶In glo.i.

2 ibi:vel proprie:vel id est vehementer opiner. Nota †qō vehe

3 mens opinio non intelligitur scientia proprie:†z iō si testis dixit se vehementer opinari.non probat. Item si statutū loquitur de scientia:non est trahendum:neq; producēdum ad vehemētem opinionem:q; verba statuti sunt accipiēda proprie nō improprie.§.de egerci.l.j.§.si quis nauē.z.l.iij.§.hec verba.de neg.ge.z.j.de ver.sig.l.vt alpheus.z.l.tigurī.eo.ti.

1 ☞In interdicto vti possi.summa ꝓdēnatiōis ad estimationem ipsius rei refertur.

2 Possessionē ciuilē habens si turbatur in ea per naturaliter possidentem:condemnabitur naturaliter possidēs ad relaxationem eius z in quibus alijs condemnetur vide ibidem.

1 **In hoc interdicto.** †In hoc interdicto cū de interesse ꝓstatiōe querit tanti habet cōsideratio quāti interest possessorē retinere ꝓpietatis aūt estimatio nō fit.h.d.¶In text. ibi:existimātis z male. ¶In tex.ibi:rei ptium:aliud possessiōis.glo.exponit dupliciter tene quā vis. Et iste tex.allegat ad statutū perusinū disponēs q; petit' rē aliquā debeat soluere.iiij.p libra estimationis rei:nā si petit possessio p aliq; possessorū:sola possessio estimāda est:z ita pluries practicatū:vt patet.§.de iterdi.l.ij.§.qdā.qualiter tūc fiat estimatio. Bar.q;it z dixit cogita.Dic fieri estimationē plene ꝓprietatis ex quo i hoc iudicio vtrūq; deducit.l.petitorū z possessorū.nam z vbi agit petitorio tantū:restitutio possessionis venit officio iudicis:vt.l.qui restituere.§.de rei ven.z tamē fit estimatio plena:sic dicā ecōuerso vbi agit possessorio ex quo per illud decidit ꝓprietatis questio. ¶In glo.i.in ꝓn.dic ergo apparet i possessorio litē cōtestari:pbatur insti.eo.§.hodie:z qdā dicāt ꝙtra z nō bene:vt no.in.l vnica.C.si de momen.pos. ¶In ea.ibi:z fide facta iudici.l.solēniter z vtile ad statuta z rescripta disponentia q; fide facta iudici:sic debeat fieri z i rescripto obtinui hoc padue:z i snia arbitrorū obtinui hoc flor:cētienā ꝙdēnant arbiter vnū ex litigatorib' i certa q;titate pecunie si infra certū terminū fidē faceret p publicū instrumentū tali iudici de tali negocio. Dixi eñ z ideo fidē faciēdā iudici legitime z solenniter per cōsequēs pte citata:z aliter nō dicit facta fides:scripture eñ parte citata producende sunt.l.properādū.§.finautem in medio.C.de iudi.

2 ¶†In ea.ibi:vt illā naturalē dimittat:licet ergo interdictū tueatur solū possessorē:tñ i ꝙsequēnā ex vi attractiua restitui tur possessio iam ablata agēti hoc iterdicto.nā si habēs ciuilē turbatur in ea per naturaliter possidētē:ꝙdemnabit naturaliter possidens ad relaxationē ei':vt hic z.l.clam.§.fi.§.de acqui.pos. Cōdemnabit etiā ad itereſſe turbatiōis ab anno vtili retro a lit.ꝙtesta.tps ꝙputando:alioꝝ aūt precedentiū annoꝝ nō:qm ipetrauit ibi agēs cur tū ad agēdū tardauit: vt.l.i.in ꝓn.§.e.z ibi dixi. Cōdemnatur etiā reus vt a turbatione desistat in posterū ei silentiū imponēdo:vt i.c.licet causam.extra de ꝓba. Poterit etiā ꝙdemnari ad satisfādū de nō molestādo:z ista satisfactio dicitur esse ꝓpetua vel tēporalis:sm q; ius agētis est temporale vel ꝓpetuū:vt Bart.dixit plene hac cadē.i pri. ¶In ea.ibi:vel dic qō iudex.ꝓma ergo positio

positio casus respicit executionē,hec scōa respicit cōdēnationē,z tradit eius formā. ¶In gl.fi.in fi.z si cyenit in hoc iudicio etiā interesse extra rē q; agit ex adiecto,sic.§.tit.i.l.i.§.qui aūt.z.§.non solū.z.l.in interdicto.als in interesse extra rē non habet consideratio.l.fi sterilis.§.cū per venditorem.§.de act. emp.cū limitatione tamē quam ponit Cyn.in.l.vnica.in.fi.q. C.de sen.que pro eo quod interest profe.

1 ☞Interdictū vti possidetis z inter fructuarios est reddēdum z si alter vsumfru.alter possessionem sibi defendat.

2 Duos non posse insolidum possidere,qualiter intelligatur.

3 Plures,an possint iura incorporalia quasi possidere insolidū.

1 **In summa.** †Possidenti naturaliter tñ aut ciuiliter tantū aut vtroq; tūc cōpetit hoc interdictū, z iō cōpetit inter fructuarios inter se vel inter alios cōtendētes z inter vsuarios,z competit vsuario contra tertiū.h.d.tota.l. ¶In tex.ibi. Fructuarios.inter se ꝙtendētes. ¶In tex.ibi, z alter vsumfructū, z sic possessionē naturalē: nā fructuarius hz naturalē fundi in quovsumfructum hz,z illā habet vere,z retinet illā alio solo etiā si exierit fundā z cōspectū ei'. Et idē in vsuario dicas:vt.l.iij.§.vñ vi.z.§. Itē si non vsufr.cū seq.§. ti.i.ipsius aūt iuris vsusfructus,prout seruit' est,habet quasi possessionē non solum naturalē,imo etiā ciuilem, quinimo z dñium ipsi' iuris:vt.l.qui vsumfructū.§.fi vsusfr.pe.dixi plene in.l.si plures.§.deiectū.§.ti.i.vbi allegant oēs ꝙco. ¶In tex.ibi, possessionē.f.ciuilē apud dñm cōstitutum. ¶In tex. ibi,defendat sibi. cōtra extraneū:vt differat a ꝑcedēti. ¶In tex.ibi.Tueat,als etiam cōtra extraneos. ¶In gl.fi.ibi,vel dic possessionē rei, z bñ et p hac possessione turbata cōpetit directū interdictū:sed p turbata quasi possessione ipsius iuris vsusfruct' cōpetit vtile:vt not.gl.i.in.l.i.in ꝓn.§.e.z in.§. hoc interdictū de soli possessore,z.§.eo.l.si duo.in medio glo. mag. ¶In ea.gl.ibi.Sed pparte indiuisa,hoc est falsum:q; portio pertinēs ad vsuariū esset incerta rōne loci z quote:ergo ꝛc.vt.§.de acq. pos.l.locus. dic ergo q; quilibet eorū possidet insolidū naturaliter:sī diuersis respectib' z diuersis iuribus:nā fructuarius possidet naturaliter ratione vsusfructus

2 vsuarius rōne vsus. ¶Nec ob.†qō duo nō possunt insolidū possidere:q; intelligit qñ possessio est solida omni respectu: secus si nō omni respectu:vt patet in vsuario, fructuario z similib'. † Et an plures possint iura incorporalia quasi possidere insolidum:vt iura iurisdictionalia, iura ducū aque.z ceterarū seruitutū. Jura colligendi pedagia.dic vt hic p Bar.

¶De superficiebus. Rubrica.

¶Practicam huj' ti.vide in Spe.de cau.pos.z ꝓprie.in.§. priuata aūt.in verſi.est z interdictū.ꝙ.in.§.col.in.iij.parte.

1 ☞Plures insolidū possidere possunt vnum z idē corpus diuersis respectibus.

2 Loquendi in plurali normam,quis primus inuenerit.

Aut pretor. †Nō summat. ¶In gl.ibi. Quo possunt frui insolidū. Ji.l.si vt certo.§.si duob' vehiculū.§.2mo. ¶In ea.ibi,z.§.ti.i.l.j.§.fi.vbi

1 gl.dicit q; vnusq; possidet ꝓ pte indiuisa f.fructuari' z vsuari' eiusdē rei. †Sz illā reprobaui z tenni qō hic glo.dicit:q; imo vnū z idē corꝑ' possunt plures insolidū possidere diuersis respectib'. Et leges dicētes plures non posse insolidū possidere,intelliguntur qñ possessio omni respectu esset apud oēs insolidū. ¶In ea.gl.

2 in fi.ibi,vel dic gratia honoris. Certe pretores nō adhibebāt istū honorē litigantibus,† z huius norme loquēdi in plurali honoris gratia solus Julius Cesar fuit inuētor, reliqui aūt imperatores antecessores ei' nunq; talem honorē alicui adhibebant.l.vt responsum.C.de trā.sact.cum simi.de quo per Ly.in.l.vna.C.vti pos.circa pñn. Vel dic q; cōductores plures ad fruendū conduxerant,z vnus ab altero impedit,sicut cū duo cōiter possident, et ita singuli pro parte indiuisa habent vicissim interdictū,sicut z interdictum vti possidetis.

1 ☞Superficiarius causa cognita intentat petitorium.

1 **Si qua.** †Superficiari' intētat causa cognita petitorii.h.d. Versatur aūt in cause cognitione si soluatur vectigal,z qō ad nō modicum tempus fit facta cōductio:vnde tali conductori soluenti ad non modicū tempus cōpetit petitorium.i.vtilis in rem actio: vt.j.ea.l.§.q; autē ait pretor. Competit etiā hoc conducenti ad modicū tēpus a municipio vel a fisco:vt.l.j.in fi.ff.de lo.pu.fruen. Competit etiā hoc casu eodē modo, z si ad modicum tps conduxerit a ꝓximo,tñ talis conductor ius acquisiuit in re:vt.d.§.q; autē cōiuncta fi.gl.super verbo,in rem actio.z ibi dicā. ¶In tex. ibi,iudicium dabo.f.petitorium, z sic actione vtilem in rē, z ꝓpterea tex.ꝙ.in ver.sed longe. dixit z quasi in rem actione:nā vera in rem actio nō est directa,z illū ver.iunge post istum:vt sic non videatur pretor superflue posuisse hoc interdictū ex quo potest agi iudicio petitorio:nam lōge melius est se tueri per hoc interdictum in possessione, q; recurrere ad iudicium petitorium,z hoc voluit ille versi.

1 ☞Cōductor rei ad nō modicum tēpus acquirit ius in re, z propterea habet vtilem in rem.

2 Ja dubio non est recedendum a verbis.

Qui superficiem. †Ante hoc interdictū ꝓpositū superficiarius nō possidens erat ciuili munit' sub fidio:q; si cōduxerat superficiē:agere poterat ex cōducto, si emerat ex empto, z si prohibebat consequi poterat interesse si stebat ꝓhibitio per dñm,si aūt per extraneū,dñs eidē superficiario actiōes suas prestare tenebat.h.d.in terminis z in summa. ¶In text.ibi. Eū ꝓhibeat.f.locator vel etiā venditor nō tradendo: vt dicat gl.z bene:nā ante traditionem factā superficiario loquit tot' iste.§. ¶In tex.ibi.Ab alio prohibeat.similiter ante traditionem per dñm sibi factam z.§. ¶In tex.ibi.Actiōes suas gl.exponit de actione in rem que nondum superficiario competebat,es ꝙ traditio nō erat facta. Dicit etiā de actione legis aquilie,q; superficies per exterum dānificata erat, cedit ergo z rei vēdicatio,z actio legis aquilie. Potes etiā intellegere de interdicto vti possidetis: q; dñs fuit turbat',z ꝑ turbationē res deteriorata est, z ita intelligēdum est hic, q; cedi pot interdictū vti possidetis, de predictis duabus actionib' ꝓbatur in.l.quod.j sepe.§.si res.§.de contrahen.emp. ¶In gl.j.solum.ibi,sed forte z tunc non haberet, hec vera z approbata per omnes,† q; conductor rei ad non modicum tēpus:

1 quia acquirit ius in re habet vtilem in rem,si aūt ad modicum tēpus conduxit: secus est nisi talis cōductor acquisierit ius in re:vt supra' dictū est. Et per hoc patet ratio.l.emptorem.C.loca.que dicit q; emptor non tenetur stare colono: nā hoc est ideo:quia colonus nō habet ius in re sed tantūmodo actionem personalē contra locantē:vbi autem haberet ius in re,puta quia ad magnū tempus conduxisset, vel q; conduxerat vsumfructum a domino, z sic fructuarius factus esset,vel etiā q; locator ꝓ o obseruatione locationis obligauit oia bona sua,z sic acquisiuit ius hypothece, nō posset expelli p emptorem.qō tene mēti. ¶In ea.glo.j.superficiem.ibi,vel dic secundo,hec vera,intelligitur aūt quis emere solum vt superficies sua nō sit semper cum certū canonem siue vectigal annuum soluere teneretur venditori,z ideo etiā licet vendat solum vbi est superficies, vel vt ibi superficies imponat, vel cū castrum ibi construatur,vel locus fiat aut vites etiam propagantur,nō intelligitur transferre dominium directum ipsius soli,consideraro q; emptor singulis annis certum canonē solu

1 uere teneatur in recognitione directi dominij. Et idem dicas si ecclesia vendidit superficiē iure proprio,z solum iure libelli sub certo canone persoluendo:nā totam rem videt vendere inre emphyteosis,z illa verba iure ꝓprio adiecta in superficie sunt significatiua huiusmodi tñ, videlicet q; dicta superficies fuit cōstructa de pecunia alterius q; ecclesie, ex eo forsitan q; solum fuit alteri iam cōcessum vt ibi superficies imponatur qō tenet Bar.z bene. ¶In gl.in verbo,agēdo.in fi.ista g'o est multū singularis,ꝓ quo facit.§.loca.l.ij.in ꝓn.z.C. de ꝓdi.decur.l.fi.lib.x. Sed dicas primo attēdi verba,secūdo attendi pretij seu mercedis quantitatē:vt hic gl.dicit.arg.

2 j.de reg.iur.l.cōtractus.† Jn dubio enim non est recedendū a verbis:nā si appositum est verbum vendidit,erit venditio. Si verbū locauit,erit locatio. Quid aūt si vtrū dicit est appositum vtrūq; verbum, sicut fit hodie cū vendūtur redditus z pronuentus cōmunantiarum z gabellarū:nam in omnib' instrumentis inuenies hec verba dedit, vendidit,et locauit. dic vt not.Bart.in.l.cotem ferro.§.fi.§.de publi.z in questione quā disputauit que incipit publicanus.

Proponitur. Omnia q; in interdicto vti possidetis seruanť,z in hoc seruāda sunt.h.d. ¶In text.ibi,quā causam iustā vel iniustā quo ad extraneos sed quo ad aduersariū hoc bene confideratur, z.h.d.tex.j.ibi,vnum: tantū ꝛc.z iste verus intellect' litere, super quo gl.variauit. ¶In tex.ibi,ab aduersario possidet:nā succumbit in hoc interdicto sicut in interdicto vti possidetis.

1 ☞Rectores ecclesiarum quibus est alienatio interdicta nunq; locant nisi per nouem annos,si enim locarent per decem esset species alienationis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 Locanti si concedatur vsusfructus,acquiritur ius in re,ꝛ cõpetit ei vtilis in rem actio.

Quod autem. Jure cõsultus hic exponit si laverba si alia actio de superficie postulabitur,ꝛ hoc sit p summario. ☞ In glo.scz vtilis vt hic.ibi,alii.x.annoꝝ.hec approbat,ꝛ est vera:vt no.in.l.si.

1 ℨ si ager vecti.vel emphy.peta.Et ideo † rectores ecclesiarũ quibus est alienatio interdicta nunc̃ locant nisi per.ix.annos.quia si locarent per.x.species alienationis esset.de quo in cle.i.de reb.eccl.non alie.gl.tamen que nõ est alibi: dicit ꝙ etiã si fieret pro centũ annis ꝙ nõ dicitur res alienari in.l. cõ dicilis.ff.instituto.in gl.ff.Sed illa gl.est falsa ſm Dy.nisi fustineas eam: qõ non intelligitur res alienari quo ad directũ dñium. Jn ea.gl.in fi.ibi.C.de vsufruc.l.si dña.ꝛ ibi per Cyn.

2 † Caueant igitur rectores ecclesiarum qõ nec etiã in locationis forma concedant alicui vsumfruc. etiã ad modicum tps: qꝛ tali conductori acquiretur ius in re,ꝛ competeret ei vtilis in rem actio,ergo esset hec alienationis species.

1 ☞ Actio si cui datur multo fortius exceptio.

2 Actio vtilis ꝛ directa nõ currunt pro eodẽ in eadẽ persona.

3 Vendicare possum a te domũ vel solũ, non obstante qõ alĩ habeat a me ipsam in emphyteosim.

4 Agens rei vendicatione ad fundum cuius vsusfruct⁹ pertinet ad alterũ si vincit debet victus cõdemnari ad restitutionem rei ꝛ fructuum.

5 Fundum emphyteoticũ tradens,an recuperet per conditionem solem tantũmodo,an solum ꝛ superficiem.

Si autem. Dominus soli pro superficie nedum p solo intentat directã realem cõtra extraneum possessorẽ non cõtra superficiariũ qui se põt exce

1 ptione tueri,ꝛ cui datur actio,multo forti⁹ datur exceptio. h.d. ☞ Nec ob.huic vltimo dicto.ff.de acquir.re.domi.l.qua rõne.ff.sz nõ vt litere.dic vt ibi. ☞ In text.ibi,nõ indiget vti

2 li actione.† Ratio huius est:qꝛ vtilis ꝛ directa nõ concurrũt pro eodẽ in eadem persona:sed semper debet intẽtari directa vbi cõperit ꝛ vbi deficit recurritur ad vtilẽ. text.singularis est in.l.si heres institu⁹.ff.ad trebel. ☞ In text.ibi,sed habet in rẽ pro ipsa superficie,ꝛ directam habet p selo. Et hinc sumpsit glo.argumentũ.† ꝙ possum vẽdicare a te domũ vel solũ nõ obstante ꝙ alius habeat a me ipsam in emphyteosim. Et dicit verum:qꝛ nihilominus ꝛ in ipso fundo,ꝛ in ipsa superficie habeo directũ dñium. Sed huic decisioni gl.opponit de

3 l.inde.in fi.ff.de cõdi.inde.ꝛ de.l.fructus.ff.de rei ven.ꝛ nõ solnit,ꝛ propterea glo.nõ fuit ausa determinare: sed dixit ꝙ hic est argumentũ dicam tibi super gl. ☞ In text.ibi,in factũ data.ff.ec ob.ff.de leg.i.l.si tibi homo.ff.vt ibi not.in gl.nã ibi extinctũ erat ius superficiei per legatũ a superficiario factũ domino. ☞ In gl.scz directũ.ibi.Et no.hic argumentũ,imo hic casus expressus ꝙ vendico domũ,fundũ, ab extraneo,lz nõ ab emphyteota. Et ratio hui⁹ est: qꝛ lz cõcesserim domũ vel fundũ in emphyteosim, aut etiam res sit superficiaria,tñ ips⁹ superficiei ꝛ domus totius habeo directũ dñium:vñ exceptio de iure tertij nõ est excludiua iuris mei nec actiõis:sed vbi allegatio iuris tertij est excludiua iuris ꝛ actionis agẽtis: tũc indistincte excipit de iure tertij,sic intelligit qõ no.in.l.cũ seruũ quispiam.C.de ser.fugiti. Ratio est in promptu:qꝛ sine actione nemo experit.l.si pupilli.ff.videamus.ff.de neg.gest. ꝛ.l.si qõ possessor.in fi.ff.de peti.here.cum simi. ☞ In ea.glo. ibi.l.indebiti.in fi.vbi tradens fundũ indebite cuius vsusfructus pertinet ad tertium,vsufructu deducto,fundũ condicit, ꝛ sic directe videtur cõtradicere huic decisioni. Sed non ob. qꝛ ibi loquitur in condictione indebiti que datur solũ ad id quod est solutũ,cum ratione solutionis detur ex quasi cõtractu:se d vsusfructus nõ fuit traditus nec tradi potuit per solu

4 entẽ cum ad alĩ pertinet, sic ꝛ qui tradit fundũ alienũ non condicit proprietatẽ sed possessionẽ solũ:qꝛ illam solã trãstulit. ☞ In ea.glo.ibi,de rei ven.l.functus.in fi.illa cõcordat cũ gl.ꝛ tene eam menti perpetuo,scz † ꝙ agẽs rei vendi.ad fundũ cuius vsusfructus pertinet ad alterũ, si vincit debet victus condẽnari ad restitutionẽ rei ꝛ fructuum:nã fructus veniunt accessorie,ꝛ ideo nõ põt excipi de iure tertij.l.loci corpus.ff. cõpetit.ff.si ser.vẽdi.ꝛ pro notabili huius gl.vide omnino

5 gl.in.d.l.indebiti.ff.in fi.vltime gl.grandis.cue querit † an tradẽs fundũ emphyteoti:ũ recuperet per cõdictionẽ indebiti solũ tantũmodo,an solum ꝛ superficiẽ,ꝛ dixit Joã.qõ recuperat vtrunq; : qꝛ emphyteosis seu superficies nõ separatur a solo,ꝛ dicit verũ lz nõ per bonã rõnem. Sed ratio est qꝛ ita tradidit superficiẽ sicut solum. ☞ In glo.hoc fallit,imo non fallit: quia illud intelligitur dictum,vendicat sibi locũ vbi imminet lex falcidi⁹,quo casu sicut non posset peti tot⁹ legatũ:ita nec experiri potest pro ipso toto:ita ꝙ ibi potest sumi argumẽtũ hoc modo,ꝙ cui denegatur actio,de negat ei exceptio.nõ autem sumas hoc modo,ꝙ cui denegat actio,ei denegat exceptio,ꝛ de hoc plene in.l.inuitus.ff.cui damus.ff.de regu.iur.ꝛ plene per Dy.in.c.qui ad agendum.de reg.iur.in.vi.

1 ☞ Emptori domus si superficies euincit subuenit ei per actionem ex stipulatu vel ex empto,si vero conduxit subuenitur sibi per actionem ex conducto vel ex stipulatu,si stipulatio intercessit.

1 **Si soli.** † Si emptori dom⁹ superficies euincit,subuenit ei p actionẽ ex stipulatu vel ex empto. h.d.Et si cõduxit subuenitur ei per actionem ex cõducto vel ex stipulatu si stipulatio intercessit : vt.ff.locati.l.si fundus. ☞ In gl.qui emit.ibi,qõ non placet,scilicet ꝙ hic ponak iste casus,tamẽ casus positio est in se vera.Et ꝛ ea habes formã practicandi qñ fundus venditus,per multas manus discurrit,ꝛ empto: vltimus inquietatur : nam debet denũciare suo proximo venditori vt liti assistat,ꝛ auto: suo proximo autori ꝛ sic de autore in autorem. Põt etiam vltimus successor inquietans autori autoris sui denũciare ꝛ euitetur omnis circuitus ꝛ de euictione agere contra eum si auto: immediatus possessoris inquietati cessit sibi iura que habet pro fundo, et eius occasione ſm qõ videmus cedi ꝛ cessionis verba apponi in quolibet contractu vẽditionis.facit.ff.de euic.l.si pro re. ff.i.ꝛ eo.ti.l.si seruum emero.

1 ☞ Superficiario datur actio in rem.

2 Superficiarius potest facere superficiarium donando vel legando vel aliter ius superficiarium cedendo.

3 Emphyteotica res vendi non potest sed bene donari.

4 Superficies constituitur per conditionem vel emptionem.

5 Statutum in contractu emphyteotico non extenditur ad rẽ superficiariam.

6 Superficiarius in superficie cõstituere potest vsumfructum ꝛ vsum ꝛ omnem aliam seruitutem. Seruitus tamẽ illa non durat nisi quatenus durat ius superficiarij.

7 Superficiarij duo insolidum esse non possunt. Rationem vi de ibidem.

Quod autem. Jste.ff.qui est intricat⁹ legit in gl.trib⁹ modis,ꝛ quelibet

1 positio est bona:lz gl.approbet primã.† Et breuiter.h.d.ſm

2 communẽ lectu.Superficiario actio datur in rem.† ꝙ potest superficiarius superficiarij facere donãdo vel legãdo vel alter ius superficiarij cedendo,ꝛ si superficiarij sunt plures p indiuiso superficiẽ possidentes competit inter eos vtiliter iudicium diuiso:rij:constituit etiã vsumfructũ ꝛ vsum ꝛ seruitutem in superficie, ꝛ hic etiam voluit hec litera cum sequen.ff. ☞ In text.ibi,quasi vsumfructũ siue vsum inesse,nõ put vsusfructus ꝛ vsus est seruit⁹: sed pro ut in eis inest commoditas habet enim superficiarius cõmoditatem vsusfructus ꝛ vsus, ipsa aũt superficies nõ est seruitus vsusfructus nec̃ vsus sed quasi seruitus appellatur ob hoc solum qꝛ predium non est liberũ:vt.l.si tibi homo.ff.si.ff.de leg.i.ꝛ.l.iij.ff.de seruit. ☞ In text.ibi,constitui posse a superficiario ꝛ cessionario,ꝛ dabitur vtilis actio ex iure cesso:vt statim sequitur. ☞ In text.ibi:vt ꝛ legari ꝛ donari possit.cõcor.ff.de leg.i.l.si domus. ꝛ.l.si tibi homo.ff.si.e.ti. Sed ob.de iure emphy.l.ij.vbi non alienatur

3 res emphyteotica irrequisito dño. ☞ Gl.ibi dicit † ꝙ nõ venditur sed bene donat ꝛ etiam legat. Doctores ibi tenent qõ nec etiam donari põt:potes respõdere ꝙ ibi loquit in re emphyteotica hic aũt in superficiaria, in qua nõ reperit statutũ qõ sit necessaria requisitio dñi ꝛ aliud est rem esse emphyteoticam,ꝛ aliud superficiariã quod apparet: † quia superficies constituit per conductionẽ vel emptionem.Sed contractus

4 emphyteoticus dicitat a quolibet predictorũ:vt in.l.cõtraria. † vade statutũ in eo,non extendam ad rem superficiariã vendita vel locatã. Bar.dicit idem in superficie qõ in emphyteosi vt sit necessaria requisitio quãdo pro ipsa superficie soluitur aliqõ annuũ,sicut soluitur canon anniuersarij pro re

5 emphyteotica, als si nihil soluitur:potest supeficiarius vẽdere ꝛ donare ad libitum voluntatis.Et maxime habent locum predicta in re ecclesie que in nullo titulo in alium põt transferri,per text.singularẽ C.ne rei domi, vel templo.l.ij. Sed lz istud dictum sit valde equum : tamẽ in superficie nõ inuenio lege cautum. ☞ In gl.magna ibi,alij sic. ista lect.est optima

6 ꝛ declarat tibi † ꝙ superficiarius in superficie põt constituere vsumfructũ ꝛ vsum ꝛ oẽm aliam seruitutem,ꝛ pro illa seruitute competit vtilis confessoria,de quo.ff.pro.non tamen durabit dicta seruit⁹, nisi quatenus durat ius superficiarij:vt ff.de pig.l.lex vectigali. ☞ In ea.gl.in fi.hec ratio nõ est bona

7 † quia nec duo superficiarij insolidũ esse possunt:vt.ff.eod.in

prin.l.in glo.Quare dic ꝙ ratio est: quia superficiari⁹ habet dominiũ vtile ipsi⁹ superficiei:vt.ff.e.ff.qõ ait.ꝛ sic habet ius in re qõ transferri põt de persona in personã. Sed vsusfruct⁹ est seruit⁹ mere psonalis,ꝛ est ius psone cohereꝛ ꝛ cũ psona finit,ꝛ ideo in aliud nõ transfertur: vt insti.de vsufru.ff.fruit. ꝛ.j.de noua.l.si vsusfructus.ꝛ adde ad predicta qõ not.Spe. in titu.de loca.ff.nunc aliqua.ver.ccxv.

1 ☞ Seruitutes iure pretorio constituuntur.

1 **Seruitutes.** † Superficiari⁹ in superficie iure pretorio seruitutẽ constituit,ꝛ sicut seruitus cõstituta iure ciuili vendicatur sic,ꝛ constituta iure pretorio vtili actione petitur,ꝛ turbato in talibus seruitutibus similiter competit vtile interdictum.h.d. et sic male dixit Aldericus pro incorporalibus nõ competere interdictum retinende,in.l.i.ff.hoc interdictum.el.i.ff.ti.i.ꝛ eo.ti.l.si duo.in glo.magna.ꝛ vbiq; dixi. ☞ In ter.ibi,petentur.vide qõ no.per glo.ꝛ Guli.C.de serui.l.ꝛ in prouinciali.

1 ☞ Superficiarie edes que dicantur.

1 **Superficiarias.** † Supficiaria domus est ꝙ in solo cõducto vel empto vt tamen dñium emptionis nõ fit, posita est, et directa proprietas tã iure naturali ꝙ iure ciuili et⁹ est cuius est solũ,vtilis aũt est superficiarij.h.d.text.cũ gl.

☞ De itinere actuq; priuato. Rubrica.

☞ Practicam huius titu.vide in Spe.in titu.de causa poss. ꝛ proprieta.in.ff.priuata autẽ. in ver.est et aliud.xiij.in.ij.col. ꝛ in ver.porro habenti ius.in.iij.col.in.iij.parte.

☞ In glo.rubrice hic titulus principaliter diuiditur in duas partes.in prima tractat de conseruando itinere,via,ꝛ actu,ꝛ prohibet turbatio,ꝛ durat hec pars vsq; ad.l.iij.ff.ait prẽtor.in secũda tractat de itinere ꝛ actu reficiẽdo, ꝛ phibet refectionẽ si probat viã,actum, vel iter deberi: vt habes in.l.iij.ff.vtilitas.ꝛ.ff.hoc autem.ꝛ durat vsq; ad.l.apparet.ff.eo.

Ait pretor. Nõ summat. ☞ In text.ibi, vsus es, scz iure seruitutis quã putabã tibi deberi insta cõne motus: vt dicã.ff.e.ff.hoc interdicto.in gl.ff.Et qualiter fiat missio in hoc interdicto cõtra cõtumacẽ.dic vt no. Spe.in ti.de j.ꝛ.ff.decre.ff.restat.versi.quid si igitur interdicto.ꝛ ver.seq.

Hoc interdictũ. Nõ summat. ☞ In gl. seruitutes. ibi, respondeo forte vtile est,scz interdictũ vti possidetis:vt.ff.si seruꝰ vẽ. l.sicuti.ff.arist⁹.nõ aũt istud directũ vel vtile. ☞ In ea.glo.in fi.ibi.xxx.dierũ.Que aũt sit ratio differẽtie ꝙ sufficit vna die vel vna nocte aquã durissent competere istud interdictũ,ꝛ vt cõpetat illud est necesse quẽ fuisse vsum seruitute inris.xxx. dieb⁹.dic vt not.in.l.si prius.ff.de ope.no.nun. Vel dic clari⁹ qꝛ quẽ vti via itinere ꝛ actu cõtingere põt qñq; ratione amicitie,ꝛ ideo cõiter contingit quin per talem itionẽ dño fundi nullũ aut quasi nullũ preiudiciũ solet afferri:sed ducere aquã per fundum alienũ parat ꝛ parare solet magnũ damnũ, ꝛ cõ muniter cõtingit neminẽ ducere nisi seruitutis iure ducat, et idcirco sufficit vna die vel vna nocte aquã duxisse hoc anno.

1 ☞ Possessor vie itineris aut actus tuet hoc interdicto:lz re vera seruitus nõ fuerit imposita, dũmodo possederit non vi,clam,aut precario,nec minus.xxx.annis.

2 Possessiõis seruit⁹ cõmoditas duplex est,q̃ sint vide ibidẽ.

3 Capitulum si turbatur in iure eligẽdi, puta qꝛ vnus vult interesse in capitulo qui non habet ius electionis, de facto potest expelli per capitulum.

4 Forma probandi negatiuam,ꝛ quãdo negatiua sit probabilis,ꝛ quando non.

5 Si plura copulatiue requiruntur ad fundandã intentionem alicuius pro victoria reportanda, omnia ea siue affirmatiua siue negatiua probanda sunt per allegantem.

6 Vitia aut delicta non presumuntur.

7 Precarium non presumitur.

Hoc interdicto. † Hoc interdictũ pposituũ ad tuendũ viã iter ꝛ actũ tuet posse sꝰ:lz re vera seruit⁹ nõ fuerit imposita,dũmõ possessor vsus fuerit nõ vi nõ clã nõ precario, ꝛ nõ min⁹ ff.xxx.dieb⁹.nec ad presens tps est coarctãda possessio.h.d. in terminis ꝛ in summa. ☞ In gl.i.ibi,respõdeo qdã. vt placuing opi.ranc̃ falsa reprobat in.l.cũ res.C.de proba. scz qõ nõ psumit dñs rei corpore lz possideat ꝛ nõ psumit seruit⁹ cõstituta:lz ali⁹ fit in quasi possessiõe seruitutis. ☞ In ea.gl.

ibi,alij dicũt. ista opi.est vera in ea parte dũ dicit ꝙ possessori vie itineris aut act⁹ vel alteri⁹ seruitutis licitũ est resistere etiã de facto,ꝛ sic ꝙ defensiõe iuriũ incorporaliũ licitũ est eim vi repellere,sicut ꝙ defensiõe rei corporee. Sz inẽstũ õt possessori nõ ꝙpetere iterdictũ i iudicio,male dicit:nã ꝛ possidẽs ꝛ nõ possidẽs agere põt, ꝛ si agit dz de iure suo docere. Et idẽ si agat petitorio,puta ꝙponẽdo cõfessoriã. ☞ In ea.glo.ibi, nec ipe poterit resistere.hoc est verũ, ꝛ rõ differẽtie ꝙbat ibi: qꝛ volẽs reficere viã vel aliqd noui facit in fundo,merito põt sibi resisti,nisi ꝙbet seruitutẽ sibi deberi,anteq̃ ꝙbationẽ talis refectio non permittit.Sed q vult ire ꝛ agere solũ,ꝛ nihil nouũ facit ad factũ hoc anno.xxx.diebus cõtinuat, ꝛ iõ licite põt resistere sibi violenti eum turbare in itinere via aut actu.

2 ☞ In ea.gl.ibi,tu dic.hec vera. † Cõmoditas ergo possessionis seruitutis est duplex,vna qꝛ permittit possessori resistẽdi potẽtia,ex quo nihil innouat. Scẽa qꝛ ex quo possidet, siue agat ꝙfessoria ꝙ seruitute,siue queniaꝫ negatoria,dz sibi ꝑsta ri cautio ꝙ nõ impediet ei⁹ vsus vsq; ad terminatũ iudiciũ ꝙ aduersario,vbi aũt non possidet nõ ꝑmittit potẽtia resistẽdi. Itẽ siue agat siue queniaꝫ dz cauere aduersario de nõ vtẽdo nisi lata sniа ꝑ se,ꝛ iste est ver⁹ intellect⁹.l.pe.j.ti.i.q diff.cilis est,ꝛ ei⁹ intellect⁹ multipli⁹ variat. Ex ꝑdictis habes ſm bar.

3 † qõ si capꝰ in turbat in iure eligẽdi puta qꝛ vn⁹ vult interesse in capꝰ q nõ hz ius tpe electiõis, de facto põt expelli p capitulũ ꝛ ita obseruatur cõiter. Si aũt credito: turbaret in iure pcipiẽdi a debito:e solutionẽ denegãte nõ licita talis resistẽtia:vt.l.extat.ff.qõ met.cau. ☞ In ea gl.ibi,nisi ꝙbet nõ cõpetere seruitutẽ.i.nõ esse in possessiõe seruitutis,ne ꝺicat pncipiũ gl.q̃ firmat ꝙ lz qs possideat,nõ ꝙpterea ꝑsumit habere seruitutẽ:lz Pla.fuerit in opi.cõtraria,ꝛ male.de quo in.l. circa.ff.de proba.plene in.d.l.cũ res.C.de proba. ☞ In ea.gl. ibi,qõ probabit hoc modo,hoc est falsum ſm Jaco.de are.ꝛ Dy.nam ille potuisset ire in quadã carracta coopertus,ꝛ nõ potuisset videri. Itẽ impossibile est probare directo quẽ non iuisse.xxx.diebus,cũ aliquibus tẽporibus ꝛ momẽtis necessario testes dormierũt ꝛ comederũt ꝛ alio accesserũt.† Tamẽ

4 ista gl.singularis est q̃ docet formã probãdi negatiuã ꝙ qs nõ fuerit i loco,vel nõ fecit tale qd scz vt fiat ꝙbatio ꝑ testes dicẽtes illum nõ fecisse vel iuisse,nec potuisse fecisse vel iuisse quin ipsi testes vidissent,ꝛ hac forma articulãdi ꝛ ꝙbãdi vtũtur aduocati,ꝛ est forma optima qñ negatiua est ꝙbabilis ꝑ naturã:vt titiũ nõ fuisse in loco tali die ꝛ tali hora,in corpe de testi.ff.si vero absunt,in gl.ꝛ.C.de erro.aduo.l.i.fen.ff.in gl.facit qõ not.C.de fica.l.i.Sed vbi natura repugnat, tũc non est ꝙbabilis.C.de ꝙba.l.actor.ꝛ iõ tũc testis asserẽs dictã negatiuã eoipso dicit falsum ſm Jnn.de cau.poſ.c.cũ eccla sutrina.nisi dicas eã probari per explorationẽ: vt cũ dico titiũ in Jtaliã nõ venisse, talẽ fine filiꝫ decessisse,pecuniã numeratã nunc̃ fuisse:vt.j.de ver.ob.l.hoc iure.q̃ notabilis est ad hoc. vbi aũt ꝙbabilis est, si testis nõ interrogat⁹ de causa scientie dicit vera esse,optime est ꝙbata negatiua: qꝛ nõ debuit viterius dicere ex quo interrogat⁹ nõ fuit.l.solã.C.de testi.et hoc tenet Jnn.exꝑsse in.c.querelã.extra de elec. ☞ In ea.glo.ibi, vel qꝛ dicit se iuisse.ista est forma ꝙbandi.l.optimã. hic allegata. ☞ In gl.vsus fit.ibi.l.ꝑ legato.vbi putãs rẽ sibi legatã lz legata nõ sit, vsucapit longo tẽpore, ꝛ vsucapit tunc titulo vniuersali ꝑ suo, ꝛ hoc modo ꝙbat rei dñium. Sic igit ꝛ eodẽ modo vsucapit seruitutẽ habentẽ causam ꝓtinuãvel quasi longo tẽpore dicatur vsus seruitutis iure si putabat iure seruitutẽ constitutã. Tu dicere potes clari⁹. Primo ꝙ in vsucapiẽda tali seruitute nõ requirit titul⁹, ꝛ est vera:vt.l.seruitutes.la.iũ.ff.de serui.tit.generali.Scẽo ꝙ ois ille qui iusta ratione mot⁹ credebat sibi seruitutẽ constitutã: puta qꝛ ꝓcurator vel castaldus su⁹ hoc asseruit,vel etiã pater ei⁹, vel qꝛ sup hoc laborabat fama vicinie,intelligit vsus seruitutis iure, et idẽ si laborat alie cõiecture ꝓpter quas est hoc verisimile puta qꝛ succidit arbusta cũ transibat ꝑ fundũ, ad hoc vt meli⁹ ꝛ le uius ire possit, que succisio nõ solet fieri ex causa amicitie:vt dixi.ff.in aque ductu, ꝛ huic opinioni etiã Bart.applaudet.

5 ☞ In ea.gl.ibi,sed potes dicere cõtra ꝛ bene † quia vbicũq; plura copulatiue requiruntur ad fundandã intentionẽ alicuius pro victoria reportanda,omnia siue sint affirmatiua siue negatiua,ex quo sunt fundamentũ intẽtionis sue,debet ꝙbari per allegãtem ꝓvt.j.eo.l.iij.ff.hoc autẽ.ꝛ in.d.l.hoc iure.ꝛ.ff. qui satisd.cog.l.ff vero.ff.q pro rei. Probo antẽ me vsum nõ vi non clã eoipso qꝛ probo te vidẽte ꝛ patiẽte me vsum,ꝛ ista patiẽtia est articulãda ꝛ ꝙbanda:vt not.plene.C.de serui.l.ij.

6 ꝛ.l.si quis diuturno.ff.si seruꝰ.ven.Dy. † tamen dixit qꝛ vitiũ nõ ꝑsumit,neq; delictũ, incũbere on⁹ ꝙbandi aduersario qõ

7 vi aut clã iste vsus est. † Similiter nõ presumit precarium:qꝛ

Universidad de Deusto
Biblioteca

cõtractus facti sunt:ꝛ facta nõ ꝓsumunt nisi ꝓbent:vt.l.in bello.§.facte.de capti.coniuncta.l.consilio.in fi.de cur. furio.
Sed qõ dixi puto verum,ꝛ sic intereo ſnie gl Sed qualr ꝑ babo ꝙ non ꝓcario.dic ꝑ confessionẽ partis. Item per allegationẽ ꝙ nõ precario qꝛ lex hoc ꝓsumit:vnde hoc ꝓbo eo ipso ꝙ cõtrariũ non ꝓbatur ꝙmodo allegem,vt.l.ſi adulterium cũ incestu.§.idẽ pollioni.ſ.de adul.cõiũcta.l.sup seruis.C.q mil.poſ.vel nõ.li.xꝯ. ☞ In ea.gl.ibi. Et.xxx.diebus hoc est verũ in isto interdicto:sed in possessiõe aliorũ iurium incorporaliũ probanda: non requirit dictum tps:imo sufficit actus vnicus seu plures ſm ꝙ suadet rõ subiecte materie,vt ptz in possessione iuris eligẽdi.ꝙ Bar.etiã tenet hic, ꝛ bñ. In hoc aũt interdicto si talis est locꝰ ad quẽ nõ accedit nisi semel,vel forsan bis i ãno duplicabũ ꝛ replicabũ ãni, ꝛ sufficiet:si i tpib⁹ duplicatis vel triplicatis,vsus qs fuerit p.xxx.dies.ꝛ hoc dicit gl.hic i vbo ꝛclusit.i fi.quẽ vide ꝛ no.

Annum. Annus de quo loquit interdictũ ex die iterdicti redditi retrorsum cõputat.h.d. ꝛ sic nõ inspicimus quo tpe annus incepit sed inspicimus retrorsum.cccl.xvi.dies. Et hoc allegat Bar.in.l.libellorũ.ſ.de accu.ꝑ eo q accusauit titiũ ꝙ de anno ꝛ de ꝑsenti mense maleficiũ tale commisit,ꝛ annus non est ꝑsens sed ptãr:ſz bñ est ꝑsens cõputando retrorsum.cccl.xvi.dies. ☞ In glof.in verbo ex die.ibi. Cõtestate litis:patet ꝙ in istis possessoriis cõtestatur lis:licet Guli.fuerit,in opi.contraria:qꝛ Bar.examinat plane in.l.naturaliter.in.§.nihil cõe.§.de acqui. poſ.ꝛ est casus in.§.sed hodie.instit.de interdic.

1 ☞ Agẽs interdicto si ꝓbat se vsus itinere vel actu: vincit.
2 Probans vsum itineris:an vincat in actu.
1 **Si quis hoc.** †Agẽs interdicto si ꝓbat se vsum itinere vel actu:vincit.h.d.ꝛ intellige si vsum.xxx.diebus:ꝛ nõ vi vel clam vel ꝑcario: vt plene vidiſtis.ſ.e.in.§.hoc interdicto.ꝛ si ꝓbat se vsum actu,vincit in actu:si itinere vincit in itinere.†Sed an ꝓbas
2 de vsu itineris vincat in actu glo.hic dubitanit:dicam in ea. ☞ In fi.gl.ibi.l.ſi.hoc est falsus cũ sint seruitutes diuerſe.ſi.nec obstat.l.allegata.qꝛ ibi tractaꝰ de retinẽdo,hic aũt de querẽdo ſm Ja.de ra. Qui ergo ꝓbat se vsum aliqua specie seruitutis,aut iurisdictionis:illam speciẽ solum acquiret ꝓsum. solitus ergo exigere pedagium certe rei : non ꝓscribit ius exigẽdi vniuerſaliter de qualibet re:si tamẽ constaret eũ habere ius exigẽdi qꝛ ꝓmileginꝰ hꝫ a cesare:tũc per vsuꝫ in vna specie:cõseruat ius in totum:si sciebat ius in totũ sibi cõpetere,secus si credebat in vna specie tñ:qꝛ ꝑ nõ vsum perdidit reliquas vt.l.is q vsumfructũ hꝫ.ſ.qui.mo.vsufru. amit.
1 ☞ Jurisdictione vsus vsq; ad certum locum:vsq; ad illum ꝓscribit ꝛ non vltra.

Julianus. Usus itinere aut actu vsq; ad certũ ꝛ determinatũ locum vsq; ad illũ hꝫ
1 interdictum:non vlterius.h.d.†Qui ergo vsus est iurisdictione vsq; ad certum locum:vsq; ad illum tantum ꝓscribit ꝛ non vlterius.tene menti.
1 ☞ Usus hoc anno in.xxx.diebus via itinere aut actu per fundum alterius ꝓpter necessitatem facti imminentẽ,non intelligitur vsus vt sibi paretur interdictum hoc.

Julianus recte. †Usus hoc anno i.xxx. dieb⁹ via itinere aut actu per fundũ alterius ꝓpter necessitatẽ facti imminentem, nõ intelligit vsus vt sibi paretur interdictũ hoc.h.d.ꝛ cõcor. j.e.§.si quis aũt.ꝓpter inundationẽ. ☞ In tex.ibi.Omnino vsum qꝛ nõ iure seruitutis:sed ꝓpter facti impedimentum. ☞ In tex.ibi,Multo enim minus.No.ꝙ qui non utꝛ via, qꝛ non põt vel non vtitur iurisdictione qꝛ impeditur de facto, non habeꝫ ꝓpterea ꝓpter tale impedimentum ꝓtente. Et ideo perdet seruitutem ꝛ iurisdictionem tanto tpe quanto perditur non vtendo:põt tñ in integrum restitui:vt.d.§.si quis aũt.j.e.ꝛ hoc etiam tenet glo.hic,ꝛ fuit opi.Azo.Ang.
1 ☞ Possessio rei corporee sicut per procuratorem aut animi cum ignorante domino acquiritur,ita etiam ignorante dño quasi possessio acquiri videtur.

Js cuius. D.d.breuiter ꝙ aut alius iuit nolẽ agricoleno,ꝛ ille cuius nolẽ itum est bene hꝫ hoc interdictũ. Aut alius iuit nolẽ suo credẽs fundũ ad se pertinere ꝛ sic vtenti competit ꝛ nõ alij. Dy. Vel sic.is cuius nolẽ per fundũ vsus factus est intelligit vsus:sed vtẽs ad fundum quem suum existimabat ꝑ fundum vicini et seruitutis iure:sibi pareat hoc interdictum,nõ aſit vero dño fundi.h.d. ☞ In tex.ibi. Iter ad fundum fecit etiam dño ignorante,si tñ dñs ante inceperat vti,sed si nõ ceperat,secus videtur,ꝛ hoc gl.tenet hic ſm quosdam,ꝛ videt ꝓbari in.§. quoties.j.proxi.coniungẽdo ibi tex.cum gl.que signatur super verbo via vtitur ꝛ hoc tenebat Dy. †Argumẽtum tñ est contra:qꝛ sicut possessio rei corporee per procuratorẽ ꝛ animum etiã ignorante domino acquiritur:vt.l.i.C.de acqui.poſ. ita etiam dño ignorante videt acquiri possessio in qua querẽda requiritur instrumentum naturale hominis qõ consistit in vsu,ꝛ hoc forte tutius est. Barto.aũt non decidit quicq;,ꝛ hoc.j.eo.l.iiꝰ.§.vti videmur.Iꝫ ille.§.nõ videatur loqui nisi cũ tractamus de possessione seruitutis retinenda.
1 ☞ Prescriptio.xxx.annorũ licet currat etiã ignorantiũ tñ si ꝓpter impedimentum facti agere quis non potuit,cõpetit sibi in integrum restitutio.
2 Restõ nulli sit ad lucrũ qõ nõ nisi cũ iactura alteriꝰ acqriꝑt.

Si quis autem. Jste.§.summat⁹ est cũ.§. Julian⁹ recte ait.§.e.vnũ solũ addit.ſ.q qñ quis vti non potest ꝓpter impedimentũ facti cõpetit sibi in integrum restitutio ex clausula tila,si qua mihi iusta causa esse videbit. Et ꝑ hũc tex.dicit Bart.† ꝙ Iꝫ
1 prescriptio.xxx.annorũ currat etiã ignorãti: tñ si ꝓpter impedimentũ facti agere qs non potuit, cõpetit sibi in integrũ restitutio,ꝛ ita limitat.C.de prescri.lon.tẽp.l.ſi.ꝛ alia iura idẽ dicẽtia,qõ est no.dignũ. ☞ In tex.ibi.Cũ superiore vsus sit, scꝫ.xxx.dieb⁹,ꝛ non vi nõ clã nõ ꝑcario,ita ꝙ si nõ fuit postea hoc anno vsus ꝛ pdidit actionẽ quesitã ꝑfecte.i.hoc inter-
2 dictũ,succurret sibi ꝑ restitutionẽ in integrũ.† Si aũt nõ ꝙfisset ꝑfecte,nõ esset restituẽd⁹: qꝛ nemo restituit ad lucrũ qõ nõ põt ꝓcipi nisi cũ alteriꝰ iactura.l.denicq. ꝛ.l.nec vtilẽ.ſ.ex qb.cau.maio.C.de anna.exce.l.i.§.ad hec.ꝛ hoc tenet hic gl. aperte in verbo.per in integrũ. Ultimo gl.hic dicit ꝙ in hac ꝓscriptione nõ requirit titul⁹,ꝛ dicit verũ,ꝛ est tex.j.ea.l.§.ſi tibi fundũ.in glo.allegata,ꝛ dixi etiã.ſ.ea.l.§.hoc interdicto.
1 ☞ Dilatio vni litigantiũ ꝛcessa, alteri nociua esse non dz.
1 **Preterea.** †Dilatio cõcessa vni litigantiũ alteri nõ dz esse nociua.h.d. Vel sic.Qualitercũq; ꝓpter impedimentũ facti qs vti hoc anno nõ potuit dieb⁹.xxx.sit repetitio eorũdem dierũ precedẽtis anni si tale impedimentũ causat bñficiũ restitutionis in integrũ.h.d. Ex qbuscũq; igit causis solet restitutio postulari,cõpetit interdicti repetita die, postulat aũt restitutio vbi qs vti non potuit ꝓpter incõmoditatẽ riui,aut qꝛ via erat ꝓrupta:vt.ſ.eo.§. iulianus.vel ꝓpter inundationẽ aquarũ, aut ꝓpter violentiã, aut ꝓpter dilationẽ aduersario datam deliberationis causa:vt hic coniuncto.§.si quis aũt. ☞ In tex.ibi.Deteriorꝛ fiat:qꝛ dilatio data aduersario excedit annũ istius interdicti, intra quẽ.xxx.diebus debeo ꝓbare me vsum a tempore litis ꝛtestate:vt.ſ.in ꝓxin. ☞ In tex.ibi.interdictũ reddi:vt sic fiat cõputatio ab eo tẽꝓre quo ꝓposui interdictũ,ꝛ ita cõputando tẽꝓus inuenio me vsum.xxx.diebus hoc anno,quẽ cõputatio non ita deberet fieri si non fuisset in lite cõtestata, tardatum ꝓpter dilationem aduersario datam.
1 ☞ Via precario vtẽs nõ interdicit cõtra concedentẽ quantumcunq; illa concessio fuerit superuacua ꝛ inutilis.
2 Interdictũ de itinere actuq; priua. vt concedat vel deneget dño q fundũ cõcessit ꝑcario,semper inspicit opinio ipsi⁹ dñi.
3 Interdictum de iti.actuq; priua. non cõpetit successori rogãtis fundum precario,sicut nec ipsi roganti competebat.
4 Credo verbũ a legislatore platũ idem importat qõ decido.
5 Detentator merus non põt rogare viam precario ad fundũ quem solũmodo detinet.

Si fundũ. Jste.§.est pulcher ꝛ notabilis i substantia.h.d. Utẽs via precario a dño fundi seruiẽtis, ꝛ vtẽs fundo dñante ꝑcario a dño eiusdẽ fundi nõ intẽtat hoc interdictũ cõtra ꝑcario ꝛcedẽtẽ viã: sed bñ cõpetit dño fundi. Si aũt viã ꝑcario nõ roganti vtit interdicto si vsus est via tanq; debita fundo.h.d. vsq; ad.§.ſi quis. Quãtũ ergo ad ꝛcedendũ vel denegãdũ hoc interdictũ dño fundi,inspicit opi.dñi, nõ ei⁹ q fundũ roganti ꝑcario, ꝛ ꝙtũ ad ꝛcedẽdũ vel denegãdũ ipsi rogati ꝑcario.inspicit ei⁹ opinio ꝛ nõ dñi. ☞ In tex.ibi,ꝑcario rogaueris. hoc ꝑcartũ fuit
1 inutile:vt in gl.ex quo fundo debebatur via. Ex hoc no.†ꝙ utẽs via ꝑcario nõ interdicit ſ ꝛcedẽtẽ, ꝙtũcũq; illa ꝛcessio fuerit supuacua ꝛ inutilis.tene mẽti. ☞ In tex.ibi,nec precario possidere itelligor:vñ nõ attẽdit opinio tui vtẽtis: ſz mea q sum dñs fũdi dñantis. Et sic est hic casus expssus ꝑ Bar. ꝛ bñ. Qõ si ciuitas assistẽs in qua cõe hꝫ iurisdictionẽ ꝛ merũ imperiũ,hꝫ capitaneũ exercentẽ iurisdictionẽ ꝛ imperiũ ꝑcario a duce ducat⁹, ꝙ nihilominꝰ perusiũ retinet impiũ ꝛ iurisdictionẽ ꝑ vsum talis capitanei : qꝛ nõ attendit ei⁹ intẽtio ꝛ iõ conseruat possessio ꝑ talẽ vsum ciuitatẽ perusiũ. Si tñ dictus capitane⁹ turbaret in iurisdictiõe ꝑ ducẽ, nõ ageret interdicto,per

terdicto,per hunc tex. Item aduerte:qꝛ Iꝫ precariũ vsie inutiliter ꝛ supuacuo cõcessum ꝛ impetratũ operet vt nõ cõpetat interdictũ:vt dixi in ꝓn.§.tñ secus est vbi contract⁹ precariꝰ est funditus nullus ipso iure. exemplũ si dñs fundi dñantis rogat viã precario per fundũ vicini debentis seruitutẽ:nã cũ precariũ est nullũ ipso iure, nõ tz ipm rogãtẽ,ꝛ iõ interdicere põt ꝫ cõcedẽtẽ:vt in hac litera ptz aperte. ☞ In tex.ibi, ergo ire intelligor:ꝛ non ꝑcario:vñ possum vti interdicto inspecta opinione mei ꝛ nõ vtẽtis. Et intellige ꝙ possum vti interdicto si ego dñs sum ,ꝓhibit⁹ vti,vel ẽt sit ꝓhibit⁹ vti q negauit ꝑcario viã:nã ex quo intelligo: vti ꝑ eũ,ergo eo ꝓhibito,ego intelligor ꝓhibit⁹,ꝛ sic ago interdicto Iꝫ ipse nõ possit ꝓpter precariũ. ☞ In tex.ibi,interdictũ inutile esse.ſ.dño qui rogauit viã ad fundũ meũ ꝑcario.ex hoc sumit regula de qua feci
2 mentionẽ in summario.ſ.† ꝙ quo ad cõcedẽdũ vel denegãdũ hoc interdictũ dño q concessit fundũ ꝑcario semper inspicit opinio ipsi⁹ dñi: sed quo ad cõcedẽdũ vel denegãdũ ipsi vtẽtu,inspicit opinio ipsi⁹ vtẽtis,ꝛ hoc est qõ.j.sequit. ☞ In tex. ibi,tu tñ.l.colonus, vel ꝑcario rogans fundũ, et si dicis qũo
1 cõpetit hoc iterdictũ colono ꝓhibito,cũ nullã habeat possessionẽ naturalẽ neq; ciuilẽ fundi vel ipsi⁹ itineris:vt.l.nõ solũ. §.qõ vulgo.ſ.de vsuca. dic ꝙ istud iterdictũ nõ de siderat quẽ esse possessorẽ,dũmodo ꝙbet se vsum hoc anno.xxx.diebus nõ vi nõ clã:nõ ꝑcario.ista tñ solutio nõ est bona quo ad ꝺia: qꝛ nõ tollit interdictũ vti possidetis:Iꝫ dic ſm Bar.ꝙ intelligit cũ actũ est vt possideat. ☞ In tex.ibi,interdictũ inuenio vti,hunc est ꝫ fortissime qõ no.in gl.ħ.in fi.in.l.ſi duo.in ꝓn.ſ. vti possi.vbi successor nõ dz esse melioris ꝛditiõis q̃ autor:
3 ꝛ iõ successori rogãtis fundũ precario nõ cõpetit istud interdictũ:sicut nec cõpetere poterat ipſi rogãti:Iꝫ solue vt ibi dixi:qꝛ ibi succedit in eodẽ,hic aũt non:nã aliꝰ est vsus vie in me ꝛ alij⁹ est in re:Iꝫ ibi nõ mutat nec variat res in qua fiebat
4 successio.vltimo no.†istud verbũ credo:qꝛ platũ a legislatore,idẽ iportat qõ decido ꝛ idẽ in iudice ꝛ cõsultore,ꝑ hũc tex. secꝰ est in teste, q de veritate ꝛ nõ de credulitate deponere dz vt no.Spe.in ti.de teste.§.i.versi. Itẽ q deposuit de credulitate in.ix.col. ☞ In gl.ħ.in verbo,cõcessero.ibi, si eñ vt solã habeas detẽtationẽ. no.bñ exẽplũ hoc:qꝛ si tibi cõcedo ꝑcario:vt tu calefacere possis ad solẽ tpe forsan hyemali:nõ intelligo in te trãsferre possessionẽ fundi aliquã naturalẽ vel ciuilẽ:Iꝫ tñmodo detẽtationẽ merã asininã. Scõo decidit hic gl.
5 ꝙ mer⁹ detentator nõ põt rogare viã ꝑcario ad fundũ quẽ solũmõ detinet, rõ est ſm Bar.qꝛ seruitutes sunt qualitates fundorũ:vñ nõ põt esse qualitas vbi nõ est subiectũ: Iꝫ hec rõ nõ videt bona:qꝛ subiectũ est.l.fundus. potes ergo dicere ꝙ iõ nõ rogat ꝑcario: qꝛ Iua nõ interest rõne dñꝰ vel possessionis. ☞ Hec ob.qõ supra dixi colonũ agere hoc interdicto:qꝛ ꝛcedo Iꝫ agere possit qꝛ vsus est:tñ nõ stipulaꝫ viã ad fundũ: cũ nec sit suꝰ nec sua possessio sit, saluo nisi stipulaꝫ nolẽ dñi, qlibet eñ stipulãdo nolẽ alterius, alteri querere põt:vt.l.huiusmodi.in ꝓn.in gl.magna.ſ.de leg.i. ☞ In glos.in verbo. Interdictũ.ibi, vel dic posse hãc tenẽt doc.ſ.q ꝑ vnico actu ꝓhibitionis agere posset dñs fundi dñantis ꝛ etiã possessor eiusdem fundi. ☞ In ea.glo.ibi,qñ naturalẽ possessionẽ.deci dit hic gl.ꝙ vbi quis hꝫ naturalẽ possessionẽ fundi ad quem itur,nõ posset agere interdicto hoc,ꝛ sic directo decidit cõtra illud qõ dixi colono cõpetere hoc interdictũ, ex eo qꝛ sufficit nud⁹ vsus facti ad hoc vt cõpetat interdictũ,ꝛ sic requirit sola quasi possessio illi⁹ inris,ꝛ hãc partẽ tenuit glo.ſ.e.§.ſi qs aũt.ꝓpter.in verbo. Sibi,ꝛ illã puto verã ꝑ tex.hui⁹.§.ibi.tu tñ vt credo.recte intelligendo ꝙ iurisconsultus loquit tã colono ꝙ precario rogãti:sed doct.cõmuniter tenẽt istã gl.ꝛ cum hac gl.cõcor.sequens glo.in verbo,poteris.ibi,vt ibi habeas possessionẽ ciuilẽ ꝛ naturalẽ ꝛc.in ꝓin.gl. ☞ In gl.in verbo, poteris.circa ꝓin.ibi,vt ꝑ nolẽ dixi.l.in gl.in verbo, interdicti.Iꝫ nec illã nec hanc teneo: qꝛ verba pretoris nõ desiderãt quẽ esse possessorẽ fundi ad quẽ itur,ꝛ si hec gl.esset vera,sequeretur ꝙ si habet dñium ꝛ non possessionẽ ꝙllam, nõ posset agere interdicto,si ꝓhibit⁹ esset ire,qõ est falsum. ☞ In ea.gl.in fi.ibi,ſm quosdã:sed in illis inquietatus non erat,et
1 illud interdictum non competit nisi possidenti.
1 ☞ Transactum recte, per sequens delictum non corrumpitur vel mutatur.

Si quis supra. †Qõ recte trãsactũ est ꝑ se quẽs delictũ nõ corrũpitur vel mutat.h.d.cũ.l.seq. Et facit ad id qõ no.Specu.de instru. edi.§.nunc aliqua.ver.qd si eps.in fi. ☞ Nec ob.in corpet li. ma.ꝛ aute.§.qõ aũt. vt ibi no.in quto cõtrario per Ja.de bel. similiter non ob.quod no.in.l.i.in ꝓin.ſ.de oper.no.nun.vt ibi dixi. ☞ In tex.ibi,non fit vsus.l.bona fide. ☞ In gl.i.ibi, vel dic.ſm Azonẽ forte,ꝛ male:qꝛ verba pretoris desiderant vsum.xxx.dierũ non vi,nõ clam,nõ ꝑcario:vnde nõ desiderauit pretor simplex initium:sed initiũ ꝛ progressium per tẽpus.xxx.dierũ.ꝛ facit pro hoc.j.ti.i.§.idem ait. ☞ In ea.glo. ibi,dicam nõ dari,ꝛ bene. ☞ In glo.l.nec enim.in fi.glo.ꝛ vide Dy.in.c.actus legitimi.extra.de reg.iur.
1 ☞ Utẽs via ab autore recte si clam vtitur a successore habet nihilominus interdictum de itinere actuq; priuato.

Hinc etiam. Utẽs via ab autore recte, si clã vtit a successore,hꝫ nihilomin⁹ interdictũ.h.d. ☞ In tex.ibi,recte via vtebaris.ex eo qꝛ non vi,nõ clã,nõ ꝑcario fuisti vsus triginta dieb⁹. In tex.ibi,clãvidearis ab eo vti ꝛc. post prohibitionẽ tibi factam de nõ vtendo per emptorẽ, et nõ audebas vti via palã timore prohibitiõis predicte,ꝛ hoc tollit contrariũ signatum in glo. ☞ In gl.no.hoc interdictũ, ibi,ꝛ emptor victus, scꝫ in hoc interdicto. ex eo quia fundus venditus erat seruus qui tradi debebat liber.
1 ☞ Uti prohibitus si clam vtitur per seipsum aut per aliũ per quem seruitus vie retinebatur clam vti dicitur.

Item sciendũ. †Prohibit⁹ vti si clãvtitur ꝑ seipm aut per aliũ p quẽ seruitus vie retinebatur, clam dicitur vti:sed si dñs prohibitionẽ ignorat ꝛ perseuerat vti, põt hoc interdicto agere.h.d. ☞ In text.ibi, ipse prohibit⁹ vtiꝛ ꝛ clam timore prohibẽtis. ☞ In tex.ibi,perseuerauerovti per meipsum aut per aliũ nõ prohibitũ:vnde nõ possum dici vsus clam:qꝛ non clam vsus sum,non vi:qꝛ vim non feci,non precario: qꝛ precario nõ rogaui,ꝛ ideo si per consummationẽ.xxx.dierũ vsus sum cõpetit mihi hoc interdictũ. ☞ In glo.in verbo,vti.in fin.ibi.§.ſi tibi fundum.j.respon.ꝛ ibi casus,ꝛ hec vera ſm Dy.
1 ☞ Utẽs vitiose ab autore ꝛ a successore eius etiam in rem vitiose intelligitur vti.
1 **Si quis ab.** †Qui vitiose vtitur ab autore ꝛ a successore ei⁹ etiã in rẽ vitiose intelligit vti,ex ideo ei est inutile interdictũ.h.d.vsq; ad.§.in hoc. Sic ꝛ econuerso qui vtiꝫ recte ab autore, intelligiꝫ recte vti a successore,ꝛ ideo sibi est tũc vtile interdictũ:vt.§.ea.l.in ꝓin. hec est ergo regula ꝙ cum autori denegatur hoc interdictũ ꝓpter vitiũ, denegatur successori ꝛ econuerso cum cõceditur hoc interdictum autori ꝓpter vsum rectum, cõceditur etiã successori Iꝫ sit vsus post prohibitionem vi vel clã:vt hic, ꝛ.j.eo.§.sed ꝛ ſi quis vsumfruc. ☞ In glos.facit.C.ibi,dicam inspici originẽ,ꝛ bene,casus est in iurib⁹ hic allegatis in glo. Et hoc dixerũt quidam esse verũ si ego successor volo vti accessione primi tẽporis,alꝫ secus.argumentũ.§.de acqui.poſ. l.pompo.refert.§.cũ quis. vbi qui vtitur adminiculo sui autoris vbi debet cum sua causa suisq; vitiis:Iꝫ ibi loquit passiue,hic aũt actiue si bene cõsideres. Ultimo no.ex ſi.huius.§. hanc doctrinã ꝙ nobis nõ nocere potest qõ autori nostro nõ uocuit, sic ecõtra dicit nobis nocere quod nocebat autori:vt §.titu.ħ.l.ſi duo.in ꝓin.ꝛ ibi no.

In hoc interdicto. In hoc iterdicto condẽnatur reus quanti actoris interest via aut actu non fore prohibitus.h.d. ☞ In tex.ibi,eius,scꝫ actoris. ☞ In glo.apparet ergo.ibi,ꝙ debet fieri condẽnatio,scꝫ a principio vt differat a sequẽti positione casus seu lectu,que voluit ꝙ primo debet reus condẽnari ne vlterius prohibeat, et deinde si post condẽnationem hanc,cõtumax est:qꝛ non obedit sentẽtie iterato debet condẽnari in eo qõ actoris interest:sed hec prima lec.placet gl.propter vitandum circuitũ ne duplex feratur sententia,ꝛ condẽnabitur ad tria. Primo vt decetero non prohibeat vel molestet. Secũdo vt caueat de non molestãdo. Tertio ad prestationem interesse qõ pretendit actor ꝓpter preteritas molestationes,quod tene menti,ꝛ hoc voluit glo.de quo etiã in.l. ſi duo.ſ.vti possidetis.in fi.illius.l.
1 ☞ Seruitutes per seruos, colonos, ꝛ hospites retinẽtur, ꝛ eis vtentibus,nos vti videmur.

Uti videmur. †Seruitutes retinentur per seruos, colonos, ꝛ hospites, ꝛ eis vtentibus nos videmur vti, et cõpetit interdictũ si ipsi turbent:secus si turbat fructuarius solus. Si aũt ꝓprietarius ꝛ ipse, vtriq; competit interdictũ quod potest proponi contra cõem prohibentẽ.h.d. ☞ In tex.ibi,colonos.ad modicum tempus conducentes. vt gl.mag.hic sentit ꝛ bene:nã si essent coloni ad tẽpus longũ haberẽt ius in re, ꝛ intelligeretur vti ꝓ se ꝛ non pro nomine suo, ꝛ dñi non videnꝛ tunc vti per eos, ꝛ ideo ipsis turbatis cõpetit hoc interdictũ non dominis si turbati dñi non sunt. ☞ In tex.ibi,ꝛ fere per oẽs.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nostro noie ⁊ volūtate eūtes: vt.ff.e.l.i.§.is cuius. lz talis voluntas non desiderat quatenꝰ ad restituendā seruitutē debitam ipsi fundo, imo per vsum cuiuslibet seruitutis cōseruat: qz sufficit itū esse noie fundi cui debet: vt.l.nā satis.in prin.⁊ l.qui fundum.ff. qnēad.serui.amit. ¶ In tex.ibi, iulianus ait. sed ibi fructuario bene querit propter vsum suum, ⁊ prohibitionem sibi factam, ⁊ hoc est quod sequitur.

Si quis ex. Cū interdictū hoc cōpetit autori, cōpetit etiā successori ex quacunqꝫ causa legitima.h.d.vsqꝫ ad.§.ait prætor. vel sic, vsus iustus et completus producit et causat omni successori legitimo hoc interdictum si prohibeatur vti.h.d.

Ait prætor. Hic ponit fm edictū ptoris loquēs de eo quix fus est hoc anno nō vi, nō clā non precario, via, vel actu si vult reficere ⁊ est prohibitoriū sicut precedēs: lz hoc interdictū possessorū sapit causam proprietatis ex eo qz non potest in hoc possessorio agens vincere nisi doceat de proprietate seruitutis vt hic, ⁊.ff.de interdic.l.ij.§.quedam.⁊ sic nō potest hic de possessione contendi quin contendatur de proprietate. ¶ In tex.ibi, ius est.i. put in seruitute constituenda actum est: vt in.§.fieri.ſ.eo.l.

Qui hoc. Reficiens viam actum vel iter, debet vicino de damno infecto cauere.h.d.

Utilitas. Hic ponit causa propter quā istud interdictum est propositum.

1 ¶ Plura copulatiue vbi sunt necessaria, si vnum deficit, deficit dispositio.
2 Reficiens edificium vetus, an nouum opus facere dicatur.
3 Plures rationes posite copulatiue, permissorie, vel prohibitorie, omnes probande sunt.

Hoc autem. Hoc interdictū de refectione loquēs nō est mere possessorij sed causam ꝓprietatis sapit, ⁊ ideo nō competit nisi habēti ꝓprietatē virtutis, ⁊ ei qui vsus est hoc anno. xxx. diebus non vi, nō clam, nō precario precedens autē interdictū mere possessorium est.h.d.in terminis ⁊ in summa, vel sic, † vbi plura sunt necessaria copulatiue, si qō deficit, deficit dispositio.h.d. cōcordat.l.ſi heredi plures.ff.de cōdi.instit.⁊.ff.de diuor.l.ſi.§. ait lex. al'ꝰ concor. vide in gl. magna, vel sic, agēs hoc interdicto succūbit nisi ꝓbet vsum ⁊ seruitutis ꝓprietatem: sed in precedēti interdicto sufficit ꝓbare se vsum.h.d.vsqꝫ ad.§.reficere. ¶ In text.ibi, oēs vti possunt. not. bene qꝫ dicit oēs pro eo qō dixi in.l.i.§.ſi tibi fundū.ff.eo. vbi tenui etiam inquilinum agere posse precedēti interdicto ex quo vsus est iure seruitutis debite fundo, si turbat postea in via, itinere, aut actu. ¶ In tex.ibi, ⁊ ei seruitutē competere, ⁊ sic possessionē ⁊ ꝓprietatem seruitutis. ¶ In tex.ibi, de suo iure. i. de seruitutis ꝓprietate. ¶ In tex.ibi, aliquid noui facit. huic est cōtra.ff. de no.ope.nū.l.i.§.ſi quis edificiū, † vbi reficienti edificiū vetus nō nunciatur nouū opus: qz nō dicitur quicqꝫ noui facere sed tantūmodo veteri sustinendo ne ruat remediū adhibere. Solu. quantū ad illud edictū concedo qꝫ nō intelligit facere quicqꝫ nouum: sed quantū attinet ad hunc tractatū sic, ⁊ ꝓ hoc est tex. in.l. de pupillo.§.ſi quis rinos.ff. de ope.no.nun. ¶ In tex.ibi, nisi vere habet seruitutē. no. qō dicit vero ꝓ eo qō dicam. j. eo. l. apparet. §. ſi quis seruitutē. in gl. mag. ¶ In gl. magna ibi. vel dic, hec vera ⁊ approbata. ¶ In ea. ibi. l.ij.§. pomponius. ratio est qz illud est mere possessorij, ⁊ conclude tres casus: qz interdum agitur confessoria contra prohibentē reflectionē, ⁊ sufficit ꝓbare ꝓprietatē seruitutis: vt.l.l. loci.§. ſi quis mihi.ff.si serui. vēdi. Interdū agitur hoc interdicto cōtra dictum prohibentē, ⁊ tūc oportet duo ꝓbare, scz ꝓprietatē ⁊ vsum. Interdū agitur interdicto precedenti cōtra prohibentē vsum simpliciter, ⁊ tūc sufficit proba re vsum, qñ oibus cōpetit qui hoc anno vſi sumit, ⁊ subaudi seruitutis iureret i hoc.§. in prin. vltimo no, † qꝫ vbicūqꝫ sunt plures rationes posite copulatiue, permissorie, vel prohibitorie oēs probari oportet, aut oēs adesse vel cessare ops: vt absit permissio vel prohibito, ⁊ ad hoc allegatur iste text. in co-po. de resti. ⁊ ea que par. in.§. quamobrem. colla. iij.

1 ¶ Reficere iuste dicitur qui ad pristinā formam reducit.

Reficere. † Ille reficit iuste qꝫ ad pristinā formā reducit. h.p. mutare ergo formā antiquam nō licet, nisi fm quod habetur.ff. cōmu. prædio.l. reflectionis.§. sed ⁊ depressum, qui videtur contra. ¶ In text.ibi, aliud facere, ⁊ hoc de proprio significato vocabuli: sed de largo ⁊ improprio inter reficere ⁊ facere non est differentia. tex. est in.l.i.§. pe.ff. de mor. infer. ⁊ ibi no. in glo.

1 ¶ Pone super via priuata licite fieri pōt ad muniendum eam ſi commode fine ponte muniri non potest.
2 Via quando dicatur fieri deterior.
1 **Apud labeonē.** † Super viā priuatā licitū est facere pontē ad muniendū eā ſi cōmode fine pōte muniri non pōt. h.d. super viā aūt publicā nō est licitū facere pōtē: vt.l.ij.§. tractatū.ff. ne qd in loco publi. ⁊.l.i.§. ſi qs in specie.ff. de via publi. ⁊ hoc verū ſi fiat pons duraturꝰ ⁊ ibi māsurus, pontē aūt quē faciūt magistri tātūmodo duraturū vt reficiat via publica bñ pōt qs facere, ⁊ ita obseruat de qsuetudine, nō enī ōr esse in loco qō tātūmodo ibi duraturū est: vt.ff. de his q deiece. vel effu.l.i.§. habitare. ⁊.l. ex facto. la grāda. §. ſi. ff. de here. instit. Itē qr licitū est viā publicā munire, er go oīa intelligunt ꝓcessa fine qb⁹ muniri nō pōt: vt.j.l. pri. ꝓ hoc.ff. ne qd in lo. pu.l.ij.§. deinde ait ptor. ver. deteriorē. † vbi via tūc decidit fieri deterior qñ inēō modaꝫ ⁊ corrūpit vsus: vt qz erat plana, nūc cliuosa, prio mollis, nūc aspera, primo sicca, nūc paluſtris: sed per talē pōtem non incōmodaꝫ vsus ex quo tātūmodo duraturus est, ergo ⁊c.

1 ¶ Prohibit⁹ apportare necessaria ad refectionē vie intelligitur prohibitus reficere.
2 Seruitus eundi ⁊ agendi per agrum vel vineā si cui debetur debet ire ⁊ agere per partem minus damnosam.

Veteres. † Prohibit⁹ apportare necessaria ad refectionē vie itelligit ꝓhibit⁹ reficere nisi al'ꝰ via cōpēdiaria deferre possit, tūc enī talis ꝓhibit⁹ nō interdicit. h.d. cū prin. l. seq. in terminis ⁊ in summa. ¶ In text. ibi, ꝓ cōpendiariā. i. valde cōpēdiaria ⁊ bona via, ⁊ est hic casus in terminis ℈ nūcios ⁊ ambasiatores q potuerūt tendere ꝓ viā cōpendiariā ⁊ magis curtā: vt nō habeāt salariū qō eis tribuit ꝓ qualibet die si trāsierūt ꝓ lōgiorē, sic. ff. de fal. l. eos. §. pe. ¶ In gl. inverbo, quo minus. ibi, ⁊ ex his cōcor. collige argumētum de his duob⁹ brocardis. vide Dy. in. c. cū qd ꝓhibet. de reg. in. in. vi. ꝓ Ja. de are. in. l. qui procuratorē dat. ff. de ꝓcur. in. l. apparet.

2 ¶ In text. ibi, alia parte agri. not. bene qz habes per hoc † qꝫ is cui debet seruitus eundi ⁊ agendi per agrū vel vineas debet ire ⁊ agere per partē minus dānosam: vnde nō tenebit ꝓ meditū vineart, nec per meliorē partē agri, si ꝓ aliā partē minus dānosam cōmode ire pōt, ⁊ posqꝫ elegerit vnā partē eūdi ⁊ agēdi, non poterit mutare ꝓpositū ⁊ ire ⁊ agere per aliā: vt probatur aperte in.l.ſi cui.ff. de seruitu. ti. generali.

Hoc interdictū. Hoc interdictū cōpetit cōtra successores. h.d. ¶ In tex. ibi, emptori quoqꝫ dabitur, subaudi in quē transiuit ꝓprietas seruitutis, ⁊ deinde ꝓhibetur reficere cum esset hoc anno.

¶ Seruitute vsus per tantum tempus cuius initij memoria non existit, habet ius seruitutis imposite.

Si quis seruitutē. Licet seruitꝰ nō fuerit ꝓ imposita ab hoie lz imposita ꝓsumat⁹ a iure, agi pōt nihilomin⁹ hoc interdicto. h.d. vel sic, † vsus seruitute per tēpus cuius initij memoria nō existit lz ius seruitutis imposite etiā quo ad parandū hoc interdictū. h.d. cōcor. ff. de aqua plu. arc. l.i.§. ſi. tenet em vetustas legis vicē: vt ibi, vel sic. paria sunt habere seruitutē ab hoie constitutā, vel habere ipsam acquisitā ꝓscriptiōe longissimi tēporis: cui⁹ initij memoria nō existit. h.d. ¶ In glo. longissime. ibi, itē posset ꝓprie poni. hoc nō est verū: nā hoc interdictū cōpetēs cōtra ꝓhibentē refectionē, nō cōpetit nisi habēti rem seruientē, ⁊ sic ꝓprietatē et⁹: vt.ff. e.l.ij.§. hoc aūt. in fi. sed per lōgum tps non acquirit seruitus habēs causam discōtinuā, ergo nō pōt istud verbū lōge accipi ꝓprie. ¶ Nec ob. opinio dicentiū qꝫ qui vsus est lōgo tempore tali seruitute ꝓsumit habere titulū ⁊ causam quā allegat: vt.l. cū de in rē verso. ff. de vsur. ⁊. C. de pac. l. ſi certis annis. ⁊ per consequens intelligitur habere quasi dominiū ipsius seruitutis: quia illa opinio nō est vera, qꝫ sola patientia inducat ꝓsumptionē tituli allegati, nec reperitur iure cautum, non ob. iura contraria: qz loquuntur in debitore faciente, non autem patiente.

¶ Autor si vsus est fine vitio: licet successor vtaꝫ cum vitio nihilominus ei competit interdictum de iti. actuqꝫ priua.

Sicut enim. † Si autor est vsus sine vitio lz successor vtaꝫ cū vitio, tū ei nihilominus cōpetit interdictū. h.d. vt dictis. ff. e.l.ij.§. ſi quis ab autore. vbi gl. allegauit hāc. l tempus ergo autoris non iungit cū tēpore successoris, ratio qz vsucapio erat cōpleta, al'ꝰ bene tpa cōiungunt qñ possessio autoris vitiosa non fuit: nā vitiosa nō vitiose nunqꝫ cōiungitur ad vsucapionē longi temporis cōplendam. l. pōponius. §. ſi. ff. de acqui. pos. ⁊ pro empto. l.ij.§. ſi eam rem.

Si per fundū.

Si per fundum. Non pōt agere hoc interdicto qvsus est hoc anno, nō tū iure suo. h.d. ¶ In tex. ibi, oportet. eundo iure seruitutis quā, ꝓbabiliter credebat sibi cōpetere: vt.ff. e.l.i.§.ij.i gl.ij. nō habes hic alia.

¶ De aqua quotidiana ⁊ estiua. Rubrica.

¶ Practicam huius tituli vide in Specu. in ti. de cau. poss. ⁊ proprieta. in.§. priuata aūt. in ver, aliud quoqꝫ est priuatū. ⁊ in versi. est ⁊ aliud. xvj. in. iij. col. ⁊ in versi. est etiam ⁊ aliud. in. vj. col. in. iij. parte.

1 ¶ Aqua quotidiana que dicatur. ⁊ que estiua. nu. 2.
3 Aque loco dicitur vnde sumit originem.
4 Testis si dixerit se vidisse aliqā cōtinuo possedisse, nō dicit falsum: lz aliqñ dormierit, ⁊ qualiter dictū eius intelligatur.
5 Testis si dicit, titium possedisse fundum a decem annis citra, nō probat de possessione decem annorum: sed solum de possessione momenti.

Ait prætor. Interdictū de aqua quotidiana et estiua cōpetit illi qvsus est seruitutis iure hoc anno, nō clam nō precario aqua quotidiana ⁊ estiua, ⁊ est prohibitoriū restitutoriū, † ⁊ est quotidiana que quotidie duci pōt licet non ducat, † estiua est illa qua quis vtiꝫ solū estate lz vti possit etiā in hyeme, ⁊ cōpetit ei q vsus est, hoc annovna die vel vna nocte, ⁊ non cōpetit nisi ꝓ aqua que pōt duci, non pro illa que solū pōt hauriri, ⁊ cōpetit solū ꝓ aqua que a capite ducitur, † ⁊ dicit caput aque locus vñ sumit originē, ⁊ ſi locꝰ originis nō iure, dicit caput locꝰ ille in quo primū riuū facere solet. h.d. vsqꝫ ad.§. illud querit vtrū. ¶ In text. ibi, prohibito: iū an opus factū qō impediat aquā duci, est aūt restitutoriū cum ꝓponit post opus factū qō impedit ductū aq̄. ¶ Jn.§.ij. ibi, aquā esse estiuā. l. ex ꝓposito vtētis. ¶ In tex. ibi, estiuā dicere, ex natura locorū, hoc casu ⁊ sequēti, vñ aquā fecit esse estiuā interdū vtētis ꝓpositū q sola estate vult vti lz posset cōtinuo vti ſi vellet, ⁊ locorū natura, puta qz nō pōt duci nisi solū in estate, vel qz locus nō producit nisi in estate solū, ⁊ hoc est qō dicit tex. iste. ⁊ est argumētū iste ver. cōiūcto precedēti ibi.

4 etiā si aliqñ ducta nō est, † qꝫ ſi testis dixerit se vidisse talē cōtinuo possedisse, nō dicit falsum lz aliqñ dormierit ⁊ intelligit dictū ei⁹ hoc mō: qz vidit eū possidere ⁊ cōtinuo potuisse ad locū accedere cūvolebat. ¶ Jn.§. qō eūt. hic ⁊ quāti tpis req

5 rat vsus, ⁊ ꝓ qua aqua dat hoc interdictū vsqꝫ ad.§. hoc iterdictū. ¶ In tex. ibi, vna die vel vna nocte. allegat † qꝫ ſi testis dicit qꝫ vidit tiuiū possidere fundū a. x. annis citra, non ꝓbat de possessiōe. x. anno. sed solū de possessiōe momēti: sec⁹ aūt ſi dicat ⁊ citra, vel dicat ꝓ. x. annos. vt no. Bar. ⁊ ego post eū in l. celsus. ff. de vsuca. dic vt ibi, ⁊ Jnn. extra. de ꝓba. c. lz cām. ¶ Jn.§. loquit aūt ptor. ibi, iponi pōt, ⁊ sic cessat hoc interdictū qō tuet solū seruitutē aqueduct⁹. ¶ Jn.§. hec interdicta. ibi, nō aliūde lz tūc cū nō a capite ducit, lz locū interdictū. ꝓpositū i.§. ait ptor quo ex castello. ⁊ deinde qꝫ aut ductꝰ aq̄ incipit. j. riuū, ⁊ tūc locū nō hz interdictū hoc iure isto lz hodie forte sec⁹: vt hic, ⁊.ff. de serui. rusti. prædio. l. seruitꝰ aque ducē de. aut ductꝰ aq̄ incipit a capite, ſi forte ex fonte, ab ipo fonte, ſi ex flumine, a ripa fluminis, vel ſi aqua nascit vbi primū ce

pit pullulare ⁊ riuū facere, ⁊ tūc hz locū hoc interdictū ⁊ ista est intētio huius. §. ¶ In ver. ⁊ qualitercūqꝫ. ibi, cū nō in iure. ignorātia ergo iuris nō pdest. Si ⁊ in vsucapionib⁹: vt.ff. de vsuca. l. nūcꝫ. ¶ In tex. ibi, lz in facto errauit. ⁊ error ex iusta causa fuit, puta qz procurator vel castald⁹ dixerat se emisse ꝓprietatē seruitutis, aut etiā qz fama vicinie ita erat, vel ēt qz sic a ꝓgenitorib⁹ audiuit seruitutē ita constitutā, hec enī oīa ꝓbent iustā causam credulitatis: vt dixi in.l.i.§.ij.ti.i.⁊.l. celsus. ff. de vsuca. ⁊ ibi ꝓ Bar. ¶ In text. ibi, nec ꝓcario dixit ⁊ sic bona fide. ¶ In gl. i verbo, sufficit. ibi, qō nō placet ⁊ bñ.

Illud queritur. Hoc interdictū ēt ſi aqua non ducat ꝓ irrogatione agrorū, ⁊ etiā ſi ducꝰ aquarū non sint fundi, ⁊ etiā ſi fiat ductus amenitatis gratia, ⁊ hz locū ꝓ aquis tā frigidis qꝫ calidis, ⁊ siue aq̄ sint intra vrbē, siue extra. h.d. vsqꝫ ad.§. illud tñ. ¶ In tex. ibi, cōmodū nr̄m. idē ſi nō ad cōmodū: sed ad amenitatē quādā seu delectationē: vt.l. hoc iure. in prin. j. e. exēplū cū seruitutis iure duco aquā vt lauer totus, vel pedes mei, ⁊ h.d. gl. hic in verbo, qui a quocūqꝫ. ¶ In tex. ibi, nō sint fundi. gl. exponit qz nō coheret fundo vt cū aqua ducit ꝓ canale lapideū aut lignū aut plumbū manufactū. Jmpeditur ergo vti, ⁊ ducere pōt ꝓponere interdictū non obstāte quod ille ductus aque nō sit seruiēs fundi sed aliud ius, qō tene menti.

Illud autē. Interdictū hoc datur ei qui ducere aquāvult in eundem modū quo duxit nō mutata qualitate aque ducē, nec qualitate aque vel eius subtātia: sed ſi aliqd de predictis mutat, nō ducit eodē modo, ⁊ ideo interdictū sibi non cōpetit. h.d. vsqꝫ ad.§. Item querit. ¶ In tex. ibi, aliā regionē, scz fundi seruientis: sed secus sit ſi velit ducere ad aliā regionē fundi dñantis: qz bñ pōt postqꝫ aqua ingressa est fundū dominantem, nisi ꝓ ductionē talē noceatur dño fundi seruiētis pluſqꝫ noceretur ſi ad eundem regionem fieret ductio: vt.j.§. sequenti. in fi.

1 ¶ Utile per inutile inseparabile vitiatur.
2 Merces illicitas deferentes eas perdere debent.
3 Electio facta per capitulū, lz interfuerint aliqui qui non debuerunt interesse, tamen electio non vitiatur.

Itē queritur. † Utile ꝓ inutile inseparabile vitiat sec⁹ ſi posset fieri separatio, ⁊ ei soli competit hoc interdictū qui suo iure aquā putauit ducere. h.d. vsqꝫ ad.§. idē ait. ¶ In ver. tre batius. ibi, non in omnibus pecoribus eū prohibendum: sed solū in his que sunt vltra modū, ⁊ hic ponitur hec via brocardica, an vitiat vtile ⁊c. de quo p Dy. in. c. vtile. de reg. iur. li. vi. vide. ff. de donatione inter vi. ⁊ vxo. l. ſi ꝓponsus. §. generaliter. ff. de cōdi. fur. l. ſi seruus. §. bene ſurrepto. † no. tū ex isto ver. argumentū qō

2 deferētes merces illicitas perdere debeāt. Item † qꝫ ſi electio

3 est facta ꝓ capitulū, licet interfuerint aliqui qui nō debuerūt interesse, tñ non vitiat electio: vt.l.i.§. verbis editi. ff. qō fal. tuto. ⁊ hoc interdictū est verū preterqꝫ in electione prelatorū: vt in. c. necessaria. de elec. ꝓ prima qōne vide. ff. de publi. l. ſi publicanus. §. ⁊ in. l. cotē. §. ſi dñs. ⁊ vtrobiqꝫ Bart. ¶ Jn. §. aristo. ibi, qui se putat. per error⁹ facti. ꝓbabile ⁊ iustū, nō per errorem iuris: qz iniustus est vt dixi in. §. hoc interdicto. ff. eo. ¶ In tex. ibi, suo iure vti. vſi nō videt qō colono ꝓpetat ſi ad modicū tempus est: sed dicas contra nam verba prætoris nō exigunt nisi vsum facti, ergo omnibus cōpetit qui iure seruitutis vtuntur, sicut dixi in interdicto de iti. actuqꝫ prima. in. l. j. §. ſi tibi fundū. ⁊.l.iij. §. hoc autem. ⁊ satis dicitur vti iure suo qui incontinēti cum sibi fundus fuit locatus, intelligitur sibi concessum ius seruitutis aqueductus ⁊c.

Idē ait. Mala fides superueniens post vsum primum bonum non tollit hoc interdictum. h.d. ratio patet in.l.j.§. ſi. cum.l.seq. ff. ti.ſ.

1 ¶ Brauium, an debeatur ſi regatius de equo ceciderit, et equus per seipsum cucurrerit ad brauium.
2 Promittens titio decē ſi domum suā destruxerit vel turrim, ⁊ domus ruit per seipsam, an stipulatio committatur.
3 Premium quod datur cecidenti bannitum, non tribuitur ei qui fato occidit illum bannitum.

Quesitū. Sufficit aquā naturaliter decurrisse per fundū vt competat hoc interdictū. h.d. ⁊ allegat ad.q. † Si regati⁹ de equo ceciderit, ⁊ equus ꝓ seipm

1 cucurrit ad brauiū. qō brauinm nihilominus debeāt. ad idē ff. qui admo. serui. amit. l. qui fundū. ⁊ super isto articulo brauiū multe qōnes solent occurrere, quas oēs deciſi in quodam tractatello quem feci ⁊ posmi. ff. ad trebel. in. l. eū qui nouissimo. allegat etiā † qꝫ ſi qs ꝓmisit titio. ff. ſi suā domū destrue

2 ret, vel turrim, ⁊ domus ruit per seipsam, qꝫ stipulatio cōmittatur. contrariū tñ est verū qz vbi deficerat factū hominis ꝓ impedimento cōditionis, etiā non sufficit conditionē illam impleri fato: vt.l.ij. in fi. ff. de cōdi. ⁊ demō. ff. l. fluminū. §. hec stipulatio. ⁊ §. seq. ff. de dā. infec. † Et ideo ꝓmisit qō tex occidi

3 dēti bānitū, nō tribuit ei q de fato occidit illū bānitum. Bar. etiā de prima qōne hic tāgit ⁊ remittit ad scripta sua: lz hz qō dixi ego lecivnū tractatellū valde pulchrū i ciuitate Bonoñ.

Itē quesitum. Etiam vtenti alternis diebus cōpetit hoc interdictū ſi phibetur vt in eo modo quo duxit. h.d. Et intellige qꝫ iste qꝫ vtebatur alternis diebus, vtebatur iure seruitutis debite diebus alternis, vel quia iusto errore ductus sic deberi putabat, al'ꝰ sibi non competeret interdictum: vt.ff. eo. §. aristo.

1 ¶ Utēs seruitute certa forma cū habeat seruitutē in alia, perdit illā quā habet vere per non vsum, ⁊ hanc nō acquirit.

Illud autē. Qui vtit seruitute vno mō ⁊ velut seruitutē debitā vno modo, ⁊ illā perdit qz nō vtif, ⁊ al'ā nō

1 acquirit. h.d. vel sic. † Qui vtitur seruitute certa forma cū habeat seruitutē in alia, perdit illā quam lz vere per nō vsum, ⁊ hāc non acqrit. h.d. cōcor. ff. eo. §. quēad. serui. amit. l. ſi cōmunē. ff. ⁊.l. ſi qs alia. ⁊.l. ſi. ff. sed per errorē scriptoris gl. hic dixit. ff. qui. mo. ꝓ vſufr. amit. ⁊ idē dicas in iurisdictiōe ⁊ imperio exer-

Universidad de Deusto
Biblioteca

citata in forma nō debita: vt per tale exercitiū nō conseruaī imperiū vere debitū, ⁊ nō debitū nō acquiraī: facit etiā ff.g. mo.vsufr.amit.l.is q vsumfru. ¶In tex.ibi, habēs duxerit. dū tū ꝓponat interdictū ad modū ſm quē sibi putabat cōpetere seruitutē. ¶In tex.ibi, prodesse videt facit ad id qđ no. Bul.ff.de leg.l.de quibus.ver.sed iuxta differentiam.

1 ☞ Jurisdictiōevel imperio nō vtēs eo ꝙ fuit expulsus de ciuitate per tyrannū vel aliud brachiū seculare potēs, perdit illud imperium non vtendo sicut si sponte non vteretur.

Preterea. Si propter prohibitionē ducē aq̄ prohibit⁹ perdidit seruitutē debet phibitus cōsequi qđ amisit, ⁊ dicit sibi etiā seruitus renouari.h.d.

1 †Et est hic casus expressus ꝙ qui iurisdictione vel imperio non vtitur qⁱ fuit expulsus de ciuitate per tyrannū vel aliud brachiū potens: perdit illud imperiū non vtēdo sicut si sponte nō uteret. facit.C.de seruī.l.sicut. ⁊.l.attilicinus.ff.de seruī. rusti.prędio. ¶In gl. faciendā.ibi, vt de nouo constituat seruitus. etiā absq̄ impetratione restitutionis in integrū, ⁊ hec placet, licet alū dicāt contra. ¶In ea.gl.ibi.l.sequit.ff.ti.ff.tit.j.ff.si qui autem.ⁿ.ff. ¶In ea.ibi, vel dic.hec vera, ⁊ idē no.in.l.si de fundo.ff.de vi ⁊ vi arma.

Si fundum. Etiā post venditionē fundi dominātis vēditor intētare potest hoc interdictū pro phibitione preterita.h.d. ⁊ subaudi ꝙ ille intētabit perpetuo pro eo qđ peruenit ad prohibentē, ⁊ p eo qđ nō peruenit intra annū vtilem tūc: qⁱ anno claudit hoc interdictū: vt.ff.ff.proximo. ¶In tex.ibi, ducebas, f. per fundum meū hoc anno vna die, vel vna nocte. ¶In tex.ibi, vtile est.i. efficax nā a principio incepit competere sibi directum ergo non conuertitur in vtile.

Competit. Hoc interdictū cōpetit contra oēm phibentē ducū aque, sicut cōpetit cōfessoria.h.d.nō ergo requirit ꝙ phibens sit dñs fundi per quē aqua ducit: sed tm̄odo ꝙ prohibeat aquā ducēmā sicut cōtra oēm impedientē vti seruitute. mihi cōpetit cōfessoria, ita ⁊ hoc interdictū ob est mere possessoriū. ¶In tex.ibi, possit vendicari. nec ob.ff.de seruī.l.ff.ff.vt ibi not.in glo.

1 ☞ Interdictum de corriualibus quod dicatur.

Si inter. Si inter corriuales cōtētio est de vsu aq̄, cōpetit inter ipsos interdictū duplex.h.

1 d. †Et appellaī interdictū de corriualib⁹ vt posuit Rofre. in suis libellis, ⁊ gl. tenet, ⁊ ponit exemplū in fratrib⁹ predicatorib⁹ ⁊ minoribus bononiēsibus qui per eōdem riuū ducūt aquā sanone ad eorū ecclias atq̄ hortos, ⁊ sepe inter eos est orta contentio ꝑpter ductū aque, vnde cōpetit interdictū de corriualibus qđ est duplex, ⁊ facit qđ dicam.j.eo.in.l.lucio.

Labeo putat. Vicinus per cui⁹ fundū aqua ducitur seruitutis iure nihil in fundo illo facere pōt per quod ductus aque impediaī, inquinetur, corrumpatur, vel deterior fiat. hoc dicit.

1 ☞ Astringere qs se pōt ꝑ pactū ne possit aquā i suo q̄rere,

1 **Si quis hoc.** †Pōt quis vicino se astringere per pactū ne possit aquā in suo querere.h.d.⁊ sic nō licet ibi fontē aut puteū facere, ⁊ hoc pactū tenet si vicini interest aquā non inuenire, alias sec⁹: vt ff.de seruī.l.quoties.la.j.in pun.⁊.ff.de pac.l.nemo.

Deinde ait. Hoc est ſm interdictū ꝓtoris: nā primū durat vsq̄ huc, ⁊ hz locū solū pro aqua quotidiana, etiā si quotidie non ducaī sed forsan dieb⁹ alternis: vt.ff.e.l.ff.itē quesitū. ⁊.ff.seq. ifud aūt hz locū solū pro aqua estiua, ⁊ si hyeme ducaī ⁊ nō estate habet locū hoc interdictū vtile: vt.j.ea.l.ff.si quis hyeme. ⁊ durat hoc interdictū cū cōmēto vlp. vsq̄ ad.ff.ait ꝓtor.j.e.l.ibi aūt. vlp. ponit tertiū interdictū cōpetens contra impedientē vsum aque que ducit ex castello, ⁊ durat vsq̄ ad.l.hoc iure.j.e.⁊ dicas ꝙ si in precedēti estate duxi aquā, nūc in estate sequēti phibeor eā ducere, qđ denegaī mihi omne auxiliū si duxi vi clam vel precario: sed si duxi bona fide qⁱ credebā iuste constitutā seruitutē aqueductus, vel vere seruitutē aqueductus habebā, ⁊ tūc daī mihi hoc interdictū de aqua estiua, nō illud de aqua quotidiana, ⁊ datur vbicūq̄ impedit vsus in totū vel etiam aqua corrūpitur aut etiā sus fit deterior: put in precedēti interdicto, ⁊.h.d.vsq̄ ad.ff.hoc interdictum.in terminis.

Hoc interdictū. Proponēs interdictū de aqua estiua, dz in libello narrari ꝺ phibētē ꝙ in precedēti estate duxit vna die vel vna nocte, ⁊ ꝙ in estate sequēti phibit⁹ est ducere vt duxit in estate precedēti, q aūt ꝓponit interdictū de aqua quotidiana, dz narrare se vsum hoc anno nec vi nec ꝑcario, ⁊ se hoc anno fuisse prohibitū aquā ducere put duxit hoc anno, ⁊ si aliter narrat inepte, ⁊ p consequens succūberet: vt.l.ff.ff.ff.si mēsor fal.mo.dixe.vt.l.ff.de offi.assef.⁊.C.de formu.l.ij. ¶In tex. ibi, interdictis distare. i. in mō interdicendi ⁊ formādi libellū in interdicto: nā alia est forma libellādi in interdicto de aqua quotidiana ⁊ alia de estiua, cōclusio tū est vniformis: nā qui ꝓponit interdictū dz ꝓponere reū ab inquietatiōe desistere, ⁊ vltra ei silentiū iponi. ac ēt vt caueat de nō molestādo in futurū, ac ēt vt restituat sibi oē dānū qđ passus est ꝑpter prohibitionē predictā, est ergo vniformis ꝓclusio in istis interdictis que sunt restitutoria: vt dixi in.l.si duo.in.ff.ff.vti posside.

☞ Estas quando incipiat ⁊ quando finiatur.

1 Ab dictio, separationem notat.

2 **Estatem.** In hoc tractatu ann⁹ diuidit in partes duas. f. i estate ⁊ hyemē † ⁊ incipit estas ab equoctio vernali sub.desinēte qđ est immediate post mediū mēsem Martij, ⁊ finit dicta estas in equinoctio autūnali, qđ equinoctiū est in medio mensis Septēbris, vnde totus dies equinoctialis vernalis attribuit verno, ⁊ postea incipit estas, ⁊ totus dies equinoctialis autumni attribuitur estati.

2 ¶In tex.ibi, ab equinoctio. †no. ꝙ dictio ab, separationem notat vt.l.a caligato.C.de nupt. Et ideo dixi ꝙ dies equinoctialis vernalis, totus attribuit verno. ¶Ibi, vernali. f. desinēti. ¶Ibi, ⁊ finiri equinoctio autūnali, hic nō repetit ab, ⁊ sic totus dies equinoctialis autumni debet finiri antēꝙ finiatur estas, licet gl. dubitauerit sed iste est verus intellectus.

Priorem. Prima estas ex cōparatiōe sequētis pōt cōsiderari vsus q fuit ante. cviij. mēses. vt si aliqs vsus in equoctio vernali ⁊ in estate sequēti agaī in equinoctio autūnali. Itē pōt ꝓsiderari vsus q fuit ante biēniū min⁹ vna die si agatur in hyeme. exemplū si fuit vsus in equinoctio vernali, ⁊ agā in die equinoctij vernalis, ⁊.h.d. in terminis ⁊ in summa iste.ff. ¶In text.ibi, accipe. puta qⁱ habet aliā estatē post se. ¶In tex.ibi, in initio. i. primo: dio prioris estatis. ¶In tex. ibi, verni. f. desinētis. ¶In tex.ibi, equinoctij ducta sit aqua. in quo equoctio incipit estas. ¶In tex.ibi. Et sequēti estate pridie. i. per vnū diē ante equoctium autūnale, sic si recte calculabis inter vsum inchoatū in initio estatis, ⁊ propositionē interdicti cōcurrūt. cviij. mēses. ⁊ no. bene qⁱ hic appellaⁿ mitiū ipm̄ punctuale momētū in quo estas incepit alibi alr accipit istud initiū: vt dixi post Bar.j.de fur.l.si qs i seruitute. dic vt ibi. ¶In tex.ibi, ⁊ pinde si hyeme, sc̄z pūti ⁊ in fine ipsi⁹ hyemis ꝙ secuta est immediate sc̄dam estatē, ⁊ ꝓpositionē huⁱ interdicti factā in fine sc̄de hyemis cucurrit recte calculando biennū gl. addit minus vno die, ⁊ hoc propter verbū pridie.

Si quis hyeme. Solit⁹ vti aqua solū in hyeme recurrit ad vtile interdictū. h.d. ideo aūt non cōpetit directū: qⁱ deficiūt verba edicti pretoris qui solū locutus est de aqua estiua, nō aūt de hyemali, ⁊ qⁱ non cogitauit pretor de ea: sed Vlp. ꝑpter idē tutatē rationis extēdit edictū ad aquā hyemalem, iccirco cōpetit vtile interdictum, tamen habes hic alia.

Qui hac. Qui nō duxit estate precēdēti sed pūti hz hoc rōne pdicta qⁱ deficiūt verba ⁊ etiā mens: vt dixi.ff.ꝑt.

Ait pretor inter. Hoc interdictū cōpetit heredib⁹ ⁊ ēt ceteris successoribus in rē, ⁊ etiā interdictū de aqua quotidiana ⁊ de itinere actuq̄ primario. h.d. practicā huⁱ interdicti de aqua ex castello ducēda. vide in Spe. in ti. de cau. pos. ⁊ ꝓpriet. in.ff.ꝑ nuata autem. in ver. si. est etiam ⁊ alius. in. vi. col. in. iiij. parte.

Ait pretor quo. Hoc est tertiū interdictū qđ ꝓtor ꝓposuit sup aqua rū tractatu. Primū loquit de impeditis ducere aquā quotidiana. Scōm ⁊ fit extēsio ēt ad hyemalē. ff.e.l.ff. deinde ait pretor. hoc est tertiū interdictū ꝙ nō est mere possessoriū, imo sapit cām ꝓprietatis vt.j.ea.l.ff.si. ⁊ legit de impeditoducere aquam ex castello vel alio loco publico. ⁊ appellaī castellū receptaculū quod aq̄ publice, exēplū pone in cisterna grādi perusina q̄ est in villa mōtis patina, ex quo receptaculo p canale pluribus ducit aqua perusiū. vñ si qs hz ius ducēdi illā aquā a cōi perusiū. ⁊ postea, phibet ducere recurrit ad hoc tertiū interdictū, cū nō sufficit dicere se duxisse, māi docear sibi cōcessam potētiā ducēdi ab eo q cōcedere pt, ⁊ iō istud interdictū cām ꝓprietatis sapit, sic ⁊ interdictū de itinere actuq̄ puto ꝙ loquit de refectione itineris aut vie. vt.l.iij.ff. hoc aūt a supiori. ff.ti.j. sunt ēt ⁊ alia interdicta sapientia ꝓprietatis cām in gb⁹ nō sufficit docere de possessiōe, nisi ꝓcē de ꝓprietate vt habes extra in.l.ff.ff.quedā.ff.de interdi. ¶In tex.ibi. de opere faciendo. per quod aquam ducere velis ex ipse castello.

Jus ducendi

☞ Jus ducendi aquā si concessum est persone: finitur cū p sona: renouatio tamen successori non est deneganda.

2 Aquā ducere ex flumine publico licitum est: nisi vetet princeps aut senatus.

Hoc interdictum. Hoc interdictū nō ꝓpetit nisi phibito ducere aquā publicam ex castello vel alio loco publico: et nō cōpetit nisi ei cui ius ducēdi pmissum est p eū qui pmittere pōt: †⁊ si ius ducendi cōcessum est persone: finitur cū p sona: tamen renouatio successori non est deneganda: ꝺ si cō ceditur prędio: non extinguitur cū persona habente tūc dominium prędij dominantis: ⁊ istud interdictū habet causam proprietatis: nō autem est mere possessoriū. h.d. vsq̄ in fi.l. ¶In tex.ibi. vel qⁱ putāt impositam. iusto errore facti ducti vt supra eo.ff.⁊ quālitercūq̄. ver. sufficit eñ. ¶In text. ibi: Jdeꝺ a principe ꝓcedit. gl. ſupplet vel etiā a senatu ⁊ bene: vt.l.quo minus. supra de flumini. que est ꝓtra: licet alij aliter dicant: sc̄z qⁱ solus princeps pōt concedere: non senatⁿ et male. sed huic tex. cōtradicit aliter dicta.l. quia ibi dicit ex flumine publico aquam duci posse: ⁊ neminē impediri quo minus ducat: nisi illam quā vetat princeps aut senatus ducere hic aūt dicitur totum oppositum ꝙ nemo ex flumine publico aquam ducit nisi is cui Cesar cōcessit. ¶Solue ꝙ imperator ⁊ senatⁿ intelligunt negare. Primo si aqua ducaī vltra q̄ sit necessarium sitientib⁹ agris: vt.l. imperatores. supra de seruitu. rusti. prediorum. Itē intelligitur imperator negare ybicūq̄ aqua est i vsu publico. sicut aqua reni ad vsus molendinor bononiensiū: ⁊ sicut est a qua dicte cisterne ad vsus perusinum. Itē intelligit negare si ductus a que fiat cū iniuria vicinorum: non obstante qđ imperator concesserit ductū a que quia semper intelligitur cōcedere sine iniuria tertⁱ: vt l.ff.ff. merito. ⁊.ff. si quis a principe. supra ne quid in loco publico. Et idē si ex ductu aque flumē exaresceret: aut etiā impediatur cursus fluminis: vt.l.i.ff. non antē. ⁊.ff. deterior. ⁊.ff. si in mari. supra de flumi. Jdē ⁊ si flumē est nauigabile: aut ex eo aliud nauigabile fiat nam tunc nō permittitur duci. vt dicta.l. quo minus. ver. sed si qua. ⁊ ideo non est licitū diuertere cursum fluminis nauigabilis: aut intrātis in aliud nauigabile: saluo nisi facta diuersione nihilominus reintret dictū flumen: ⁊ per ꝓsequens non efficitur minus nauigabile: sicut fecerunt Bononienses qui diuertēt flumen reni, ꝑpter molendina: ⁊ tū illud flumen reintrat flumen padi: vt dixi in dicta.l. quo minus. ⁊ ibi tenet Bar. ⁊ bene. regula igit est affirmatiua †qō ex flumine publico licitū est aquam ducere: nisi vetet princeps aut senatus. Intelligitur autē vetare i omnibus casibus supradictis in quib⁹ aqua duci non pōt nisi p missu Cesaris vel senatus: ⁊ ita loquitur hic.

Permittitur. Jbi. ꝺ iniuria. accipe large: vt nō ob.ff. de iniur. l. iniuriarū. ff. si quis de oneribus. vbi hoc verbum stricte ponitur pro ꝓtumelia. ⁊ allegaī iste tex. per gl. ⁊ etiā p canonistas ꝙ emphyteosis finita: vel feudum finitum per finitam generalem: pōt peti reformari ab ecclesia: vel alio domino rei vel fundi: ⁊ in quantum dominus precibus exoratus nolit reformare: pōt ad superiorem appellari: qⁱ non reformando infert iniuriā: vt in hac litera. ⁊ de hoc habemus plura iura in vsib⁹ feudo. que Bar. hic allegat. vide per te.

1 ☞ Aqua quotidiana vel estiua duci non pōt alio tēpore q̄ solita fuerit duci. h.d. non ergo ducēs aquam pōt mutare tēpus vt hic: nec qualitatē ductionis: vt supra eo.ff.ff. illud tamē illic cū. ff. seq. vsq̄ ad. ff. aristo. Si tamen naturaliter qualitas ductiōis alteret puta quia in riuo per quem habebam ductū aque: alia aqua nascitur ⁊ sic ductus abundātior est ꝙ primo: ⁊ alia aqua est immista primitiue: tunc non dicitur mutatus ductus aque: vt.j.e.l. prima. ff. aqua cū riuo. licet sec⁹ si manualiter. i. opere manu facto admisceatur aqua: vt in.l.i.ff. item querit. ff.e.

1 ☞ Seruitutes prediales solum causa fundorum ⁊ ad vtilitatem ipsorum agrorum inuente sunt.

Hauriure. Aqua pōt duci p fundū alterius nō solū ad irrigationem agror: ꝺ cā pecoris aut alterⁱ⁹ amenitatis gratia tm̄ ducit nō est seruit⁹ aqueductⁿ ꝺ vt ius quoddā de p se: sicut ⁊ cū ꝓcedo tibi potentiā in fundo meo morādi tpe hyemali vt calefacias te ad solē: vt.l. pomū. ff.de seruī.

1 ti. ꝑuali. ⁊ no. gl. ff.l.i.j.ff. si tibi fundū. ff.tit.j. †Et ratio est qⁱ seruitutes prediales solū causa fundorū inuēte sunt, ⁊ adyti litatem ipsorum agror: vt.l. quoties. la.i.ff.ff. si. ff. de ser. rno. gl. in. d.l. vt pomū: sed amenitas hanc vtilitatem nō inducit sed delectationem quandam.

☞ Priuilegiū princeps cōcedentis ductū aque semp intelligendum vel impetrandum est sine iniuria vicinorum.

Ex flumine. Possunt ducere aquā ex flumine publico plures si tū nō nocēt vicinis habentib⁹ prędia in eadē ripa: ⁊ si flumē est angustū non pōt nocere vicinis habentibus prędia in alia ripa. h.d.

1 †vnde priuilegium principis concedētis ductum aque: sem per intelligendum vel impetrādum est sine iniuria vicinor: vt vidistis in.l. quo minus. ff. de flumine. ⁊.ff.e. in.l.i.ff. ꝓmittitur. ⁊.ff. ne quid in loco publi. l.ff. marito. ⁊.ff. si qs a principe. ¶In tex.ibi. vicinis habētibus prędia in eadē ripa: vt dixi in summario.

1 ☞ Flumē si repēte alueū suū mutat: intelligitur aliud esse flumen.

2 Imperator si ꝓcessit alicui ꝙ in aliquo ponte possit colligere pedagiū: si flumen mutauit cursum pedagiū nō debet: qⁱ nō est pons illius fluminis subito curpedagium nō debet: qⁱ nō est pons illius fluminis subito currente mutato licet suus sit paulatim.

3 Collegio destructo: iura ⁊ priuilegia eiusdē collegij pereūt. et an refecto eodē collegio priuilegia restituantur. nu. 4.

Impetrans aquaticū a principe pro molendinis certi fluminis vel etiā pedagiū pontis alicui⁹ fluminis: alueo mutato ita repente non est restituendus per cesarem.

Si aquam. †Si flumē repente alueū suū mutat: aliud intelligiī esse flumē: ⁊ iō ꝙ prius ducere poterat aquā ex flumine nūc non ducet: sec⁹ si mutauit alueū paulatim: nisi inter flumē ⁊ alueū antiquū remāserit aliqs locus priuatus medius: tūc cū aqueductus seruiⁿ⁹ interrūpik indistincte ꝑpter mediū locum q non seruit. h.d. i terminis ⁊ in summa iste. ff. bon⁹. ¶In tex. ibi. recesserit. scilicet subito ⁊ repente. ¶In tex. ibi. subseq̄ flumē. qⁱ aliud flumen intelligitur p mutationē alueī repentinam. ¶In text. ibi. meⁿ sit. i. alueus antiquus sit factⁿ dominus fundi dominātis: qⁱ fundⁿ dominans adherebat flumini: et tunc expone meⁿ. i. tuus: vel stat ꝓprie qⁱ inter flumē ex quo ducebaī aqua: ⁊ fundū dominantē: erat fundus medius per quē ducebaī aqua qui seruiebat ⁊ adherebat flumini: ⁊ flumē recessit: ita qđ alueus antiquus factⁿ est dñi fundi seruiētis ꝑpter vicinitatē. vñ vtroq̄ casu habēs ius ducendi aquā nō poterit subseq̄ flumē. ¶In tex. ibi. Mutato alueo paulatim vel repēte. ¶In tex. ibi. qⁱ medius locⁿ. scilicet alteriⁿ priuati q erat medius inter flumē ⁊ fundū dominantem: vñ impedit seruitⁿ aqueductus: vt.l.q sella. ff.ff. si. ff. de seruī. rusti. ꝓdio. ⁊ cōmu. predio. l.i tradēdis. ff.j. ¶Et legit duobⁿ modis: vno mō cū aqua ducit ex priuilegio cesareo: ⁊ sic nō iure seruitutis: ⁊ p fundum alienū. alio modo cū seruitutis iure p fundum vicini coherentē flumini cui fundo vicini cohere bat fundⁿ dominās: ⁊ vterq̄ itellectus est verissimus. ¶In gl. in ver. accesserit ibi. qui petūt aquaticum. forsan eis concessum a cesare pro molēdinis que mitterent in certo flumine: nam si flumē mutauit alueum ⁊ repēte: non ōr idē flumē ⁊ sic nō habebūt aquaticū. secus si mutauit paulatim. ⁊ pro hoc facit qđ no. Bul. i.l. de quibus. in fi. ff. de le gi. ¶†Item est argumentū qđ si imperator concessit alicui qđ in aliquo ponte possit colligere pedagiū: si flumē mutauit cursum pedagium nō debet: qⁱ nō est pons illius fluminis subito curmutato licet suus sit paulatim. ¶†Jtē est argumentū ꝙ destructo collegio: iura ⁊ priuilegia eiusdem collegij pereāt: sicut ⁊ hic perit ius ducēdi aquam mutato alueo. Jn hoc tamen ꝓclude qđ si collegium de iure destruitur: pereant priuilegia: secus si de facto tm̄: de quo Jnno. in. c. cum ex iniuncto de no. ope. nūcia. Bar. ponit in. l. i. in fi. de colleg. illi. no. in. l.

4 seruientes. ff. si sublatum. ff. de seruī. vrba. prędio. †An aūt refecto collegio: priuilegia restituātur: dic vt no. ꝑ Dy. in. l. pater. ff. tusculanus. ff. de lega. iij. per Barto. in. l. dāni. in. ff. si is qui vicinas. ff. de dam. infec. ⁊ glo. hic aliqualiter tāgit vt dicam in ea. ¶In gl. sed de equitate. ibi. sed forte aliud. ⁊ bene cam in ea. ¶In gl. sed de equitate. ibi. sed forte aliud. ⁊ bene

5 ⁊ hoc approbatur. †vnde qui impetrauit aquaticū a principe pro molēdinis certi fluminis: vel etiā pedagiū pontis alicuius fluminis: alueo mutato ita repente: nō est restituēdus per cesarem: ⁊ vide qđ not. Jo. an. in. c. priuilegiū personale. de reg. iur. in. vi. ⁊ pro hac decisione facit. ff. ti. j. l. i. ff. si qs aūt ꝓpter inundationē aquarū. vbi qui ꝓpter inundationē aquarum: aut aliud impedimentum facti vti nō potuit: repetita die: vtik itinere aut actu. ¶In ea. gl. ibi. pōt dici restaurari. sic ⁊ restaurant priuilegia collegij restituti. facit. j. de cēsi. l. forma. ff. quacunq̄. ⁊ per Dy. in. d. ff. tusculanus.

1 ☞ Qualitas ductus aque naturaliter mutata nihilominus duci potest.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Aqua que, †Si qualitas ductꝰ aque naturaliter mutaꝛ nihilominꝰ duci pōt, nec dicit quis ducere aliter ꝙ duxerit hoc anno vel eſtate priori hoc dicit in terminis ⁊ ceſſat contrarium.l.i.§.item querit.ſ. eo.quia ibi aliqua aqua non naturaliter inſurgebat:ſed opere manu facto miſcebatur.

1 ☞ Seruitutem iure conſtitutam,vel docere vſum ſeruitutis cuius initiꝫ memoria non exiſtit:paria ſunt.

2 Nobilis ſi vſus eſt imperio per tantum tempus cuius initiꝫ memoria nō exiſtit, ⁊ allegat ſe exercuiſſe autoꝛitate ceſarea: licet priuilegium non oſtendat tamen ſufficit.

3 Ciuitas ſi ignoꝛāte papa vel ceſare exercuit merū imperium per tñ tꝑs cui⁹ initiꝫ memoria nō exiſtit,ꝑſcripſit illud ius.

Ductus aque. Ductus aque cui⁹ initiꝫ memoria nō exiſtit iure ſeruitutis cōſtituit inter viuos vel in vltima volūtate habetur.h.d.

1 †Paria ergo ſunt ſeruitutē iure conſtitutā,vel docere vſum ſeruitutis cui⁹ initiꝫ memoria nō exiſtit:facit.ſ.de aqua pluuia.l.ñ.in fi.⁊.l.in cōcedendo. Et intellige hūc.§. vel in aqua q̄ ducebaꝫ ex priuato p interualla tēporum ita ꝙ nō habebat cauſam perpetuā ſeu quaſi q̄ nec actu nec habitu erat ſemp ducibilis,vel intellige in aqua q̄ ducebaꝫ ex publico:cui⁹ ductus ex aliqua cauſa prohibebaꝫ a principe vel ſenatu:nam ſi docet ꝙ initiꝫ memoria nō exiſtit, ⁊ allegat dictū aque cōceſſum a ceſare ꝛ nō doceat de priuilegio:tūc ille ductꝰ iure cōſti

1 tute ſeruitutis habet vt hic, ⁊ iurib⁹ allegatis:vt.C.de aqueductu.l.vſum aque veteꝛē.li.xi.t.e.ti.l.diligēter.† Sic ⁊ ſi nobilis eſt vſus imperio per tñ tꝑs cui⁹ initiꝫ memoria nō exiſtit ⁊ allegat ſe exercuiſſe autoꝛitate ceſarea:ꝛ priuilegiū non oſtēdat:tū ſufficit per hūc.§. ¶ In gl. Memoriā.ibi. Solu.

3 hic ignoꝛante dño no.hanc ſolutionē per quā habes † ꝙ ſi ciuitas ignoꝛāte papa vel ceſare exercuit merū imperiū p tꝑs cuius initiꝫ memoria non exiſtit,ꝑſcripſit illud ius qō tenuit. ¶ In ea.ibi,vel ſolue vt ibi,vel ſolue per exempla que poſui, ⁊ etiā per ea que no.in.l.ſi qs diuturno.ſ.ſi ſerui.vēdi.

Is qui. Habēs vſum aq̄ quotidiane pōt facere opꝰ manu vt aquā ducat dūmodo deteꝛioꝛē cōditionē fundi ſeruientis non faciat aut ductus aquarū.h.d.

Si aqua. Si ſuper loco aqueductꝰ iure conſtruat pons ⁊ etiā ſuper illū pontē poterit illa aqua duci:dūmodo riuo inferiori nō noceaꝫ.h.d. ¶ In text. ibi,factus ſit.ſ.iuſte,ꝛ hoc tollit oē contrariū,vel ſic. Si ſuper aqueductū alīus iure ſeruitutis cōceſſum velim facere alium aqueductū per pontem ligneū vel lapideū,poſſum,ſi prioris conditio non fiat deteꝛioꝛ:hoc dicit.⁊ eſt pulcher caſus.

1 ☞ Seruitus aqueductꝰ,vie,itineris ⁊ actꝰ vni et plurib⁹ cedi pōt ſimul ⁊ ſeparatim:per eundē locū ſine dāno priorū.

Tacio titio. †Seruitus aqueductꝰ, vie itineris ⁊ actꝰ vni et plurib⁹ cedi pōt ſimul ⁊ ſeparatim p eūdē locū ſine dāno priorū ⁊ ſi plures cōrīuales de mō vſus cōcordes nō ſunt, cōpetit inter eos vtile iudiciū diuiſoriū, ſicut inter plures ptinet vſuſſructꝰ,h.d. ⁊ ceſſat ⁊rariū.l.aquā. C.de ſeruī.q̄ dicit ꝙ poſt ſeruitutē aq̄ vni cōceſſam,alteri cōcedi nō pōt:qꝛ illud verum ſi priorib⁹ fieret iniuria:quo caſu nō tenet poſteriorib⁹ facta cōceſſio,niſi priores conſentiāt:vt ibi,⁊.ſ.de aqua pluuia.arc.l.in concedēdo. Et ſic fecerūt bonoī, qui prius cōceſſerunt aquā fratribus predicatoribus ⁊ deinde minoribus per eundem riuū,valuit enim cōceſſio facta ſecundo cum aqua ſufficeret vtriq̄ cōuentui. ¶ In text.ibi,interdictum, de cōrīualibus fozte:vt.ſ.e.l.i.§.ſi inter cōrīuales. de quo interdicto facit mentionem Roſre.in ſuis libellis.

☞ Vſus aque diuidi pōt tēporibus ⁊ meſuris, ⁊ pōt eodē tempoꝛe vnus habere aquam quotidianam,alter eſtiuam.

Cum conſtet, †Vſus aque diuidi pōt tꝑibus ⁊ menſuris, ⁊ pōt eodem tpe vn⁹ habere aquā quotidianā,alter eſtiuā, ⁊ p mittēdus eſt tūc vſus toto hieme ei q hz hiemalē, ⁊ tota eſtate ei q habet eſtiualē.h.d. vſq; ad.§.inter dnos.iſte ergo eſt commodus modus diuidendi.

☞ Dio ſi aquā ducūt diuerſis tpib⁹ alternatim, ſi mūtāt horas vel tꝑs non minus retinēt ſeruitutem aque ducende.

Inter duos. †Si vſu aq̄ diuiſio inter plures p alterū, et alter p alterū retinet ſibi debitā ſeruitutē,nec pōt dici per nōvſum amiſſa.h.d.iſte.§.notabilis ⁊ bonus. ¶ Nec ob.l.ſi cōem.§.i.ſ.quēad.ſeruī.amit. vbi habēs vnā ſpeciē ſeruitutis:ſi vtitur alia,aliā nō acqrit ⁊ perdit illā per nō vſum qz illud eſt verū q̄ nō vtitur ſeruitute ſibi debita vllo modo nec per ſe nec per aliū. Sed hic vnuſquiſq; eoꝝ per conſortē vtebaꝫ,ex quo fuit facta permutatio horarū ⁊ temporū inter eos.facit ꝙ hoc.ſ.de admi.tu.l.tutores. Et tō ſi plures imperiū habēt in caſtro, ⁊ diuiſus eſt vſus imperij inter eos:deinde eſt facta pmutatio inter illos,nō pdit imperiū p nō vſum in forma primit⁹ aſſignata, ⁊ facit ad predicta.ſ.e.l.i.§.itē q̄ſt tū.⁊.§.illud aūt.ver.dū tñ ſi qs cū quoto. Et allegat hic.§.per Ray.prio doctoꝛibus debentibus diſputare ſeptimanis determinatis:quod poſſint eas inuicem permutare.

☞ Aqua eſtiua que ſit.

Quod interdicto. †Aqua eſtiua eſt illa q̄ eſtate tñ ducit ꝓpter naturā ei⁹ ⁊ locoꝝ vtilitatē ad quos ducit ⁊ ꝓpoſitū ipſi⁹ dicētis.h.d. iſte tex. ⁊ nō ob.ſ. e.l.i.§.duo ſunt gña. ¶ In text.ibi. Si vtilitas locoꝝ,hoc ió dicit qz nulla verſāt locoꝝ vtilitas ad que ducit, nō pōt dici aqua quotidiana vt ſic ſit ſeruit⁹ aqueductꝰ: ſed bñ dicet ius quoddā tertiū:vt dixi.ſ.e.l.hoc iure. in prin.⁊.ſ.de iti.actuq; priua.l.i.§.ſi tibi fundū. ⁊ no.plene.ſ.de ſeruī.l.vt pomum.

1 ☞ Non poſſidēs poſſidenti in cōfeſſoria ⁊ negatoria cauere tenetur ſm iuris debiti qualitatem.

Si de via. Iſta.l.eſt difficilis. ⁊ legit in gl.plurib⁹ modis vt ptz i gl. i.⁊ ēt in ſcōa.ver⁹ intellectus iſti⁹.l.colligit ex gl. in.l.i.§.hoc interdicto.in gl.i.in verſi.tu dic ꝓdeſt pbare vſum.ſ.ti.i. Et breuiter.h.d. †in cōfeſſoria ⁊ negatoria nō poſſidēs poſſidēti cauere tenet ſm iuris debiti qualitatē.h.d.vel ſic. vbi eſt qō ſeruitutū nō poſſidēs cauere tenet poſſidēti ſe non vſum, ⁊ poſſidētem nō pbibituꝝ quo minꝰ vtaꝫ,añq̄ nō poſſidēs agēs vel conuent⁹ de ſuo iure doceaꝫ. h.d. ⁊ gl.i.intelligit primū rīſum ꝙ agebaꝫ hoc interdicto vt interdicto illo de itinere actuq; priuato p afferentē ſibi debere ſeruitutē itineris vel aqueduct⁹, ⁊ agebaꝫ cōtra dūm q erat in poſſeſſiōe libertatis, ⁊ ió agēs hoc interdicto dz cauere ſe nō impediturū dūm fruentē poſſeſſiōe libertatis. ⁊ iſta eadē lec.repetit.in prin.gl.magne, ⁊ ſm illā lect.neceſſario exponi opz agentē.i.actu,aqueductu vel itinere vtētē: nā res ſua nemini ſeruit:vt.ſ.ſi vſuſſru.petaꝫ.l.vti fui. ſed ille intellect⁹ nimis violat literā nec conſentiendū ei eſt. Scōa lec.eſt ꝙ actū fuit interdicto de itinere vel de aqua contra dūm ⁊ obtinuit agēs ⁊tra dūm, ⁊ deinde dñs egit petitorio ℈ cū q vicit i poſſeſſorio, ⁊ ió dz cauere q; ſuccubuit,ſe nō impediturū agentē ⁊ aquā ducētē ⁊ iter facientē donec terminet illud iudiciū petitoriū ſup negatoria intētatū p dūm neganteꝫ illi ſeruitutē deberi. Similiter hec lec.nō eſt vera:q; ſapit diuinationē: nam nulla ſit hic mētio ꝙ q egit interdicto primo obtinuerit i eo. Tertio mō legitur ſm pla.ꝙ primus caſus huī.l.loquak in negatoria,ſcōs in cōfeſſoria, ⁊ vtroq; caſu actor cauet cōuento qui in poſſeſſione ſeruitutis exiſtit. Iſta lec.ſimile non eſt vera:vt dicā in gl. Quarta vltima lec.eſt ⁊ hāc tene ꝙ primo caſus eſt in cōuēto negatoria, q eſt in poſſeſſiōe ſeruitutis,et ió agēs tenet ei cauere de nō impediēdo eū agētē aquā ducētē ⁊ iter facientē. Scōs caſus eſt in ver.ꝙ ſi neget,ꝙ ſibi agebaꝫ per dūm negatoria ℨ illū qui ſibi ſeruitutē aſſerebat:ſed dñs erat in poſſeſſiōe libertatis: cōuentus vero erat in quaſi poſſeſſiōe ſeruitutis, ⁊ ió cōuent⁹ hac negatoria ſine preiudicio ſeruitutis amittēde,dz cauere dño agēti ſe nō vſurū ſeruitute itineris aut aq̄ pendēte iſto iudicio ſup petitorio,ꝙ qdē petitoriū daꝫ etiā poſſidēti: vt.ſ.ſi ſer.vē.l.⁊ ſi forte.§.ſciēdū. ⁊ hec eſt ipſa veritas:vt dixi in.d.§.hoc interdicto. vbi gl.clarius eſt locuta ꝙ hic. ¶ In text.ibi, agatur.ſ.negatoria cōtra poſſidentē ſeu exiſtētē in quaſi poſſeſſiōe itineris ⁊ aqueductus. ¶ In text.ibi,preſtāda eſt.ſ.a dño q̄ afferit prediū ſuū liberū ⁊ agit negatoria ℨ exiſtētē in quaſi poſſeſſiōe itineris ⁊ aqueduct⁹. ¶ In text.ibi,de iure ſuo doceat.ſ.libertatis pdī ſui ꝙ afferit eſſe ſeruiēs,incūbit ergo ſibi on⁹ pbādi libertatē ex quo aduerſari⁹ eſt in quaſi poſſeſſiōe ſeruitutis, qualiter aūt debeat hāc libertatē docere:dic vt dixi in.l.ſi pri⁹.ſ.de no.ope.nū. ¶ In text.ibi,doceat.ā pñti iudicio negatorie intētato ℨ exiſtētē in poſſeſſiōe ſeruitutis ⁊ pñtē ⁊ ſe defendentē ceterū ſi ſe nō defenderet.imo eēt ⁊tra mag:mittēd⁹ eſſet agēs in poſſeſſiōe,q̄ ſit hoc mō, qz pbibeꝫ reus p iudicē de nō vtēdo ſeruitute in cui⁹ poſſeſſiōe exiſtit aū terminatū iudiciū petitoriū:vt.d.l.ſi pri⁹.que ſingularis eſt ad hoc. ¶ In text.ibi ⁊ iter facientē.ſ.iure ſeruitutis. In ver.qō ſi neget.ibi,aduerſario:q nō eſt in aliqua poſſeſſiōe ſeruitutis itineris aut aq̄ductus,imo ipſe agēs eſt in quaſi poſſeſſione libertatis. ¶ In text.ibi,cauere. iuge verbū debedit qō eſt.ſ.⁊ dic ꝙ dz cauere reus cōuentus actori de nō vtendo ſeruitute itineris vel aq̄ donec queſtio ſiniaꝫ ſuper negatoria, et ideo cauet quia dñs agens erat in plena poſſeſſione libertatis. Reus autem nullatenus

poſſidebat, ⁊ ſic tam in primo caſu q̄ in ſcōo agebat dñs negatoria: ſed in primo agebaꝫ contra reum poſſidentē ⁊ ideo actor tenetur cauere de nō impediendo reum, in ſecūdo agebat cōtra nullatenꝰ poſſidentē ⁊ ideo reus cauet actori de nō vtēdo ſeruitute. ¶ In text.ibi, ſine preiudicio ⁊c.no. bene hūc tex.prio eo q̄ quotidie habeꝫ in vſu: nā multi ſunt pmittentes ⁊ reſeruātes ſibi ꝙ nolūt ſibi preiudicari in tali iure per promiſſionē vel cautionē, ⁊ ſufficit iſta reſeruatio:cauſus eſt hic:quē no.facit.ſ.q.mo.pig.vel hypo.ſol.l.ſi debitor. §.i.de eo q dixit:conſento ſaluo iure meo. ¶ In gl.§.ibi,ſm hu. Iſta caſus poſitio ℨ ſit vera in ſe: tñ diuinationem ſapit vt predixi,notabilis tñ eſt: nā decidit aperte ꝙ poſt victoriā in poſſeſſorio ſemper agēs petitorio debet cauere ꝓuento de nō impediendo eū vtentē iure ſeruitutis. ¶ In ea.ibi, vel dic ſm iſta lectu.nō eſt bona,ſcz ꝙ ſecūdus caſus ſit in agēte cōfeſſoria, imo agebatur negatoria cōtra non poſſidētem,et in hoc caſu differt a primo caſu qui etiam in negatoria figurat. ¶ In ea.ibi,alīꝫ q̄ prima pars loquitur,hec vera:vt.ſ.dixi.

1 ☞ Interuertere aqueductum quis dicatur.

Qui per fundū. Ius aque p fundum pōt facere riuū pro aqua ducenda: dūmodo

1 non interuertat.h.d. †Interuertit aūt aqueductū quicūq; vult ducere aquam aliter q̄ primo: vt.ſ.de ſeruī.l.ſi cui.⁊.ſ.eo.l.hoc iure.§.j.⁊.§.is qui.

¶ De riuis. Rubrica.

¶ Practicam huius ti.vide in Spec.in ti.de cau.poſ.⁊ ꝓprieta.in.§.priuata autem.in verſic.ſed ⁊ ſi per tuum riuū. in vj.colum.in.iiij.parte.

1 ☞ Cluſa molendinoꝝ um literali ſermone vocatur ſepta.

Pretoꝛ ait. Primo ponit verba edicti. Scōo cauſam eius. Tertio exponit edictū per ordinē declarādo primo ſignificationē nois. Scōo ſignificatū verboꝝ poſitoꝝ in eo, ⁊ oſtēdit differentiā inter reficere ⁊ purgare. Quarto cui detur hoc interdictū, ⁊ in quibus caſib⁹ denegatur,et de his omnibus tenetur totus titulus, ⁊ dicit ꝙ ſi volo reficere aqueductū vel aliqd de circunſtātiīs aqueduct⁹, ⁊ pbibeor, poſſum vti hoc interdicto ſi nō vi nō clā nō precario ab ipſo pohibēte dixi aquā ſeruitutis iure nō vi non clā non precario in eſtate prioꝛe, aut hoc anno. Si aūt vi vel clā vel precario:mihi non cōpetit interdictū hoc. ¶ In.§.hoc interdictū. ibi,alicui reficere.ſ.riuos ſpecus ⁊ ſepta. ¶ In text.ibi,vſus, ſcz aque ducende. ¶ In gl.excogitata.no.† hic de cluſa molendinoꝝum,que literali ſermone appellatur ſepta.

☞ Reficere vel neceſſaria refectioni portare pohibitus, poteſt contra pohibentem interdicere.

Deinde. †Pohibit⁹ reficere vel neceſſaria refectioni portare pōt interdicere cōtra pohibentē.h.d. Et attende qz habens ſeruitutem aqueductus per fundū alterius: cum vult reficere,poteſt a dño fundi ſeruientis impetrare vt tantū ſibi de fundo cōcedat ex cauſa refectionis qō ibidē poſſit reponere calcem arenā ⁊ armentū, ⁊ alia refectioni neceſſaria ⁊ vt etiā tam ipſe q̄ magiſtri ⁊ fabri in loco morari poſſint: vt.l.refectionis.ſ.cōmu.predi.⁊ ideo ſi nō poſſint morari niſi fozſitan is cui debetur ſeruit⁹ : faciat ibi capanā,adhuc ipſam cōſtruere poſſit. ¶ In text.ibi,purgandi,hic exponit verbum purgare.

☞ Diſpoſitio legis per cauſam limitata:ad eā reſtringit.

Aque inquit. †Diſpoſitio legis p cauſam limitata: ad eā reſtringitur:ad hoc allegaꝫ. Et intellige quādo cauſa eſt finalis:ſecus ſi eſſet tantū impulſiua: vt.l.i.§.ozigo.ſ.de poſtulan.de cauſa finali loquitur hic, ⁊.ſ.vi bo.rap.l.ñ.§.homines.plene per doc.in.l. ſ.ſolu.mat.⁊ etiam Bar.ibi.

Hoc interdictū. Hoc interdictū cōpetit ei qui duxit aquā eſtate prioꝛi aut hoc anno bona fide nō aūt vi clā vel pcario a phibēte.h.d.vñ hic incipit exponere qb⁹ cōpetit hoc interdictū. ¶ In text.ibi,non hz.ſ.in veritate:tñ ſe habere putabat iuſto duct⁹ erroꝛe, ſicut dicim⁹ in pcedēti interdicto de aqua quoti. ⁊ eſti. ¶ In text.ibi eodē anno. In hoc ergo ſpāle vſq; in pcedēti interdicto de aq̄ eſtiua opz pbari vſum poris eſtatis: vt.ſ.ti.i.l.i.§.hoc interdictū. ⁊.§. deinde ait ꝓto: vti prioꝛe eſtate ⁊c. hic aūt nō reqrit:ſz ſufficit ꝙ eodē anno ſit vſus, ⁊ ſufficiet vna die vl vna nocte, ſicut dicim⁹ i interdicto de aq̄ quotidiana. ⁊ ratio ſpecialitatis eſſe pōt qz in purgatione ⁊ refectione riui periculū eſt in mora: ⁊ nō tñ eſt periculum in refectiōe itineris aut vie:q̄ nō pōt fieri niſi ꝓbet ꝓprietas huius tutis:vt.ſ.ti.i.l.i.§.hoc aūt a ſupioꝛe: ⁊ ió dicim⁹ ꝙ illud interdictum ſapit cāz ꝓprietatis:hoc aūt eſt mere poſſeſſoriū qz de ꝓprietate ſeruitutis ꝓbare non opz ſz ſufficit probare quē eſſe in quaſi poſſeſſione ſeruitutis ductus aque abſcpto ꝙ probetur de dominio.

1 ☞ Aqueductus forma aut qualitas variari pōt duabus de cauſis, ⁊ quibus vide ibidem.

Sed ſi quis terrenū. Iſte.§.cū.l.ſeq. ⁊ pn.ſeq. ē difficilis.nō aūt difficultatis eſt qꝛ iter iurecōſultos Ulpianū Labeonē:Pōponiū ⁊ ſeruiū videt fuiſſe varietas ſup hoc pūcto.vez an habēs ſeruitutē aqueduct⁹ poſſit de riuo cooperto p quē ducebaꝫ aqua facere diſcooptū:⁊ ecōuerſo de diſcooptō cooptū: ⁊ p gñs an poſſit viariari q̄litas ductus aque

1 ſz reuera oēs ſunt in cōcordia. † Et cōclude in hoc pūcto ꝙ forma ſine q̄litas ductꝰ aque pōt variari ꝓpter duo.primo ꝓpter cuidētē ⁊ vrgētē neceſſitatē:vt.ſ.e.l.ſeruī⁹.ibi,mihi videt ⁊c. Scōo ꝓpter grādē vtilitatē illius cui debet ſeruit⁹ aqueductus ⁊ modicū aut quaſi nullū dānum dñi fundi ſeruientis ⁊ iſta fuit ſentētia Bzonis ⁊ Hugolini.vnde nō eſt verū qō Pomponius cōtradicat Labeoni:ſz quidā cōtra.nec etiā Labeo cōtradicit Ulpiano:nec ſeruitus corrigatur:ſz oēs in hanc cōcurrunt ſentētiā quā predixi. Et hoc dicit ꝓpter cui dētē ⁊ neceſſariam refectionē m:aut magnam vtilitatē eius cui debet ſeruit⁹ aqueductus:pōt variari qualitas aqueductus:⁊ ideo pōt riuus per quē aqueductus ducit cooperꝰ aperiri ⁊ eco nerſo:⁊ etiā p ſpecū duci,vbi primo ducebaꝫ.ſ. terrā.h.d.ſm verū intellectum cū.l.ſeq.⁊ ſeq.vſq; ad.§.ſi quis nouū canalē. ¶ In text.ibi,ego,ſcz Ulpianus auto: huius.l. ¶ In text.ibi,ceteros.expono vt in gl. ⁊ ſic deprimētes:attollentes:dilatantes vel extendentes riuum per quē ducebatur aqua,prohiberi poſſunt:ſed ſi quis vult cooperire riuum qui primo erat diſcooperꝰ vel diſcooperire q primo erat cooperꝰ:non poteſt ſm ſententiam Ulpiani: niſi in vno caſu, ſcz qñ dñs fundi ſeruientis oſtēdit maiorē eſſe vtilitatē ſuam nō aperiri vel cooperiri:q̄ oſtēdit ille qui vult cooperire vel diſcooperire. ¶ In.l.labeo.ibi, vel hauriendi aquā ex riuo per quem ducebaꝫ aqua,nec hnic cōtradicit Ulpianus,imo fuit concors:qz dñs fundi oſtendit maiorē vtilitatē ſibi eſſe ſi forma riui nō mutetur ꝙ oſtendat dñs fundi dominātis ſi fiat mutatio riui de cooperto in apertū,vel ecōtra. ¶ In text.ibi, nō placere ſubaudi vt poſſit fieri mutatio riui de cooperto in diſcoopertū,vel ecōtra. ⁊ hoc per rationē que ſequit:q: occaſione talis mutatiōis:dño fundi ſeruientis afferꝫ damnū ⁊ cōtingit ei detrimentum. ¶ In text.ibi,q̄ ex iure,imo iniuſte, ⁊ hoc intelligo ſm limitationē Ulpiani, que dixit ꝙ imo pōt riuus cooperꝰ aperiri, ⁊ econtra qñ longe maioꝛ eſt vtilitas eius cui debeꝫ ſeruitus q̄ dñi fundi dominātis:vt.ſ.l.pri.in fi. ¶ In.l.ſeruitus aūt.ibi,ſcribit ⁊ male ſm quoſdā. tu autē dic qō bene:q: hic variabaꝫ forma aqueductus abſq; vtilitate ducētis, ⁊ cum maioꝛi incōmoditate fundi ſeruiētis. Et ió aliter intelligit aqua duci merito q prius ducebat p ſpecū.i. locū ſubterraneū:nunc aūt vult ducere p apertū: impune pohiberi pōt. ¶ In text.ibi,nō impune pohiberi.exponit gl.l.ſine pena ⁊ intellige ꝙ nō potuit pohiberi faciēs opus pdictū ſi ex neceſſitate fecit:quia aliter aqua duci nō poterat. ¶ In text.ibi.Et ego in Spe.ego.ſ.Ulpia.auto:l. ¶ In text.ibi,cōtra puto pohiberi. huic tex.vī cōtradicere.ſ.l.i.in fi. ⁊ ſic Ulpia.ſibimet ℨdicit:dū dixit ibi ꝙ de riuo coopto: pōt fieri aptus, ⁊ cō hic aūt dicit de riuo ſubterraneo nō poſſe fieri diſcoopertū:ſed dic ꝙ nō ℨdicit ſibimet, imo illud idem repetit,et vult ꝙ poſſit fieri pohibitio ⁊ impune ſaluo niſi pohibit⁹ oſtēdat eſſe maiorē vtilitatē q̄ pceptur⁹ eſſet ipe pohibēs. ¶ In text.ibi,aduerſarij.i.pohibiti ne ducāt. ¶ In text.ibi,eē admit tēdā.ex his verbis, ⁊ ex verbis poſitis in.l.i. i fi.ſ.e.dedi tibi ſummariū intellectū.ſ.q̄ vbicūq; ꝓpter refectionē neceſſariā pp grādē vtilitatē pohibiti aquā ducere:neceſſaria eſt refectio riui:pōt fieri de coopto diſcoopertꝰ, ⁊ eō, ⁊ de ſtructili pt fieri terren⁹, ⁊ econuerſo,alīs nullo mō ſz mutare forma ⁊ qualitatē aq̄ductꝰ:vt.d.§.fi.ſaluo ⁊ reſeruato niſi in iponēda ſeruitute aliud actū ſit:vt.ſ.l.pri.ver.niſi ab initio. ¶ In gl.l.labeo.ibi,ſm Alzo.⁊ Du.hec vera, ⁊ ſm hāc poſui tibi caſum. reliquas omittas tāq̄ nō veras. ¶ In gl.i xbo, aduerſarij. ibi, ⁊ no.ex pdictis.hec gl.verū habuit itellectū ⁊ ſequuta fuit opi. Alzo.⁊ Du.⁊ ſm hāc gl.poſui tibi caſum in terminis ⁊ i ſumma. ¶ In ea.gl.ibi.ſine pdicta diſtinctiōe,ſcz cōmoditatis ⁊ incōmoditatis:illa eſt non attendit:ſed ſola neceſſitas.

Universidad de Deusto Biblioteca

1 ¶ Reficienti riuū nō nunciat nouum opus: sed pōt cōtra ipsum agi negatoria, ⁊ debet de dāno infecto cauere.
2 Carceratis nec victus: neq; stratus: neq; potus auferri pōt.
1 **Si quis riuum.** †Reficiēti riuū non nūciat nouū opus: sed pōt cōtra ipsum agi negatoria, ⁊ debet de dāno infecto cauere, ⁊ pōt reficiens oia ad riuū deferre sine quib⁹ refectio fieri non posset, ⁊ hoc interdictū nō sapit causam proprietatis: sed est mere possessorij: ꝫ interdictū de itinere ⁊ actu reficiendo loquens sapiat causam proprietatis q̄n in eo tātum non vertit periculū quantū vertit in refectione riuorum. h.d. vsq; ad fi. tituli. Jn.l. vltima. ibi. actori liceret, oū tū sit in ei⁹ possessione bona fide: vt. ff. de.l.i. §. hoc interdictum. ¶ Jn tex. ibi, ⁊ homines siti necarent. Fallit in ebriosis q̄ nolunt bibere aquā. Et not. multa permitti propter imminētem necessitatem ne
2 homines cito pereant. †Et ideo nec victus: neq; strat⁹: neq; potus auferri potest carceratis, licet duci possint ad tormentum. l. fi victum aut stratum. de re iudi.

¶ De fonte, Rubrica.

¶ Practicam huius tituli, vide in Spe. eo. tit. de cau. pos. ⁊ proprieta. in. §. priuata autē. in versi. porro plerūq; quis habet in. vij. col. ⁊ seq. in. iiij. parte.

Pretor ait. ¶ Jn text. ibi, interdicam. i. interdictū proponā. Simile
1 ff. titu. ij. l. i. §. proinde.
¶ Seruitus aqueductus a seruitute haustus differt. Et in quo.
1 **Hoc interdictū.** †Seruitus aqueductꝰ a seruitute haustus differt, ⁊ ideo interdicta seperatim reddunt. h.d. nā de seruitute aqueductꝰ tractat titulus de aqua quo. ⁊ ti. precedens: de seruitute haustus tractat ti. iste: sed attēde q̄ hoc interdictū nō proponit nisi pro haustu aque vine: nō aūt pro haustu aque cisternalis sed p illa seruitute talis aque proponit hoc interdictū vtile fm Rofre. in libellis suis. ¶ Jn tex. ibi, q̄ fontana hauriēda: vt. j. sub ꝫcit. vel pecus appellēdo. vt. j. in seq. §.

Hoc autem. Jstud interdictū cōpetit, ꝓhibito aquam haurire vel pecus ad aquā appellere, ⁊ non habet locū p aqua cisternali. h.d. vsq; ad. §. deinde. ¶ Jn text. ibi. Jmbribus. i. aqua pluuiali: pro qua non competit hoc interdictum directum sed vtile: vt dixi. §. proxi. ¶ Jn tex. ibi. ad haustū. s. aque viue, ⁊ fecit. §. ti. j, l. seruius. §. fi. ⁊ quod ibi nota.

Deinde ait. Hoc interdictū cōpetit etiā ꝓhibito purgare aut reficere fontē: cuiꝰ haustꝰ aque ꝓhibitꝰ fuit ante se habere credit. h.d. ¶ Jn tex. ibi, vtique ea possis. s. haurīēdo aquam, vel pecus ad eam appellendo: vt. §. eo. §. hoc autem.
¶ Ratio vbi est eadem ibi eadem est iuris dispositio.
1 **Hoc interdictū.** †Vbi est oīo eadem ratio ibi eadē est iuris dispositio: ad hoc magistraliter allegaī cōcor. §. ad. l. aquil. l. illud. aliās cōcor. vide hic in gl. ⁊ facit qō not. in. l. i. C. de interdic. ⁊ no. doc. in. l. i. §. fol. ma. ¶ Jn gl. Audi vinā. ibi. l. nō omnis. plenius no. §. solu. ma. l. i. per la. ⁊ C. de interdic. ma. l. fi. ⁊ concor. cū hoc. §. q̄ vbi ratio legis locū habet, et ibi etiā eius dispositio. l. milites agrum. in prin. j. de re mili. ⁊. §. de iure p
1 tro. l. adigere. §. quāuis. ¶ Jn ea. gl. of. in fi. sed predictis ob. l. non solū. §. si rem tuam. §. de vsucap. vbi vna eadem ratio est decisio duorum casuum directe contrariorum.

¶ De cloacis, Rubrica.

¶ Practicam huius tituli vide in Specu. in ti. de cau. pos. ⁊ Proprieta. in. §. priuata autē. in versic. porro si volens quis. in viij. col. in. iiij. parte.
1 ¶ Edium appellatione omne edificium cōtinetur: appellatione vero domus continetur solum edificium ex tecto: fundamento ⁊ pariete constans.

Pretor ait. Non summat. ¶ Jn
1 tex. ibi, ex edib⁹. l. vrbanis. Jdē ⁊ in locis rusticis: vt. j. e. l. §. proinde †appellatione eīm edium oē edificiū cōtinet: vt. d. §. pinde. ⁊. j. de incē. rui. ⁊ naufra. l. q̄ edes. sed appellatiōe domus continet solū. ¶ Jn tex. ibi, in tuas pregmaa vel remotas: vt. j. e. §. ait. ¶ Jn text. ibi, pertinet. i. dirigitur peruenit ⁊ extendit: vt d. §. qō ait. ¶ Jn tex. ibi, vim fie ri vero. etiam si purgans vel reficiens habuerit vsum aque vitiosum: puta vi clā vel precario, ⁊ est speciale quia valde expedit rei pu. cloacas purgari: nam sine eis celum sit pestilens ⁊ ruinas minātur immundicie cloacarum: vt. j. §. proxi.

Sub hoc. Jn gl. i. sub hoc titulo de cloacis. ibi. §. deinde. preterea ibi, in cloaca publica. hic in priuata vt in seq. §. ⁊ in. §. fi. duo ergo genera interdictorum sunt: tamē duo specialia interdicta sunt tria, ⁊ hoc voluit ista gl. Et allegaī q̄ si sub vno statuto continenī plures paragraphi diuersos casus ponētes ⁊ decidētes: semper agendū est condictione ex illo statuto nō ex particula illius statuti quasi sit alia statuti censura.

Hoc autem. Jn tex. ibi. Deerentur, vnde auctoritate publica rescinduntur et purgantur: vt. j. eo. l. i. in fi.
¶ Quicquid iuris est de domo idē iuris videt de ostio.
2 Factum in ostio non dicitur factum in domo: nisi fiat intra clausuram domus.

Cloace. Jn text. ibi. Et tubus. ⁊ gl. exponit. i. foramē cloace, † ⁊ sic quicquid iuris est de do-
1 mo: idē iuris videt de ostio: † non tamē factū in ostio dicit factū in domo: nisi fiat intra clausurā domus, ⁊ hoc tenet Bar. hic ⁊ bū, ⁊ allegat leges bonas quib⁹ adde. l. statue. j. de ver. sig. vbi gl. ponit exemplū de leonib⁹ marmoreis existentib⁹ in foris ecclesie beati Petri, ⁊ etiā adde melio: ē tex. q̄ fit in iure insti. quib. mo. ius pa. po. sol. §. dictū est. vbi aperte litera ponit de ostio ⁊ limine domus: nā limen domus extra clausurā dicit limes limitans ipsam domū, ergo est extra domū sicut limina imperū limitant limina ostium ⁊ econtra.

Quia autem. Etiam habentibus cloacarum
1 vsum vitiosum: cōpetit hoc interdictum. h.d. iste. § vsq; ad. §. deinde.

Deinde. Appellatione edifiō ē edificiū cōtinet tā
1 rusticum q̄m vrbanū. h.d. vsq; ad. §. idē labeo. ¶ Jn tex ibi, pro oi edificio. cōcor. j. de incē. rui. l. g edes. non ita est larga appellatio domus: vt dixi. §. ea. l. in princip.

Idem labeo. Jn tex. ibi, reficere ꝺe nouo ⁊ cū autoritate edilium curuliū aliter aūt sibi resisti potest si vult facere nouam subter viā publicam: vt. j. eo. l. fi. §. fi. que est contra.

Quod ait. Hic exponit iurisc̄ōsultus verbū pti
1 net positū in edicto pretoris. ¶ Jn tex. ibi, pertinet. s. priuata cloaca vicini.
¶ Nunciō alieno nole sperni pōt nisi mandatū ostēdat.

Si quis purganti. Nūciatione reficiat vel purget cloaca li-
1 cite spernetur, ⁊ caueri debet de dāno infecto: nisi reficiēs paratus sit restituere si qd operis vitio factū sit: nā nō est admittēda purgatio cū dāno edifiī vicinarū. h.d. ¶ Jn gl. i. in fi. ibi. l. si fundū. Sol. vt no. Dy. in. l. ait pretor. §. si qs particeps. §. q̄ in frau. cre. ⁊. §. de no. oper. nū. l. j. in prin. nā hic ⁊ in concordantiꝰ loquit in denunciatione nō legitima permissione iuris inspecta: in cōtrariꝰ aūt loquitur de nūciatione permissa. Et no. bene ex hac gl. oēs casus in quibus nūciatio pōt sperni, ⁊ ea spreta extra fieri. † Et adde q̄ vbicūq; qs nūciat alieno nomine nisi mandatū ostēdat: pōt sperni: vt. l. si quis insi-
1 ciatus. §. de po. ⁊. l. missi opinatores. C. de exacto. tribu. lib. x.
¶ Jn cloacā publicam immittens vel immitti faciēs quo vsus eius deterior factus est immissum illud restituere tenet ⁊ in statum pristinum reponere.

Deinde. Hoc interdictū est restitutoriū q: † qui in
1 publicā cloacā immisit vel fecit aliquid propter qō vsus eius deterior factꝰ est: debet illud immissum restituere ⁊ in statū pristinū reponere. Jtē est prohibitorium nō dico prohibentis sed prohibitū: quia nō potest immittere neq; aliquid facere in cloacam publicam propter quod vsus cloace fiat deterior: vt patet. l. seq. ¶ Jn tex. ibi, deterior sit. s. in presenti. ¶ Jn text. ibi. Neve fiat. l. in futuro: vt. §. ne quid in lo. publi. l. ij. §. deinde.
¶ Cloacam de nouo in publico facientibus fieri nō debet.

Quamq; †Facienti cloacā de nouo in pu-
1 blico nō debet fieri vis, ⁊ ꝓhibito cōpetit interdictū dūmodo cā de nouo faciat autoritate eiꝰ cui publicarū viarū est cura cōmissa. h.d. Et no. bene q̄ ille cui cōmittitur cura viarū potest cōcedere solus absq; autoritate cōsiliꝰ maiorum: vt subter illas vias fiat cloaca, ⁊ post permissionē agi potest hoc interdicto per prohibitum facere reficere vel purgare coram quolibet pretore. h.d. ⁊ hoc tenet gl. hic in verbo, curą. tenę menti.

¶ Quod

¶ Quod vi aut clam. Rubrica.

¶ Practicam huius ti. vide in Spec. de resti. spo. §. i. in ver. ceterum si vel post in ve. ⁊ vlti. col. vsq; in fi. ¶ Jn gloss. rubrice. ibi. ⁊ no. q̄ quidam dicunt: vt Pla. vt not. §. de mor. infer. l. si proprius. pro qua opi. videtur casus in. l. i. §. si quis seruum. §. de offi. presc. vbi tex. dicit q̄ agit interdictis q̄ vi aut clam. ⁊ sic hec interdicta videnī duo ⁊ nō vnū. Sed nō ob. q̄ illud plurale non geminat interdictum q̄ vi aut clam sed refertur ad duo interdicta: scz ad istud ⁊ ad illud ꝓhi vi vt ibi patet in tex. ⁊ fi opi. Pla. vera esset magnus effectꝰ esset: nam non possent simul hec verba in libello proponi: ago interdicto q̄ vi aut clam: sed dici oporteret: ago interdicto vī vi: vel interdicto vnde clam: hoc tñ est falsum ex quo est vni cum interdictum fm Jo.
1 ¶ Differentia que sit inter interdictum vnde vi: ⁊ inter ci tum quod vi aut clam.

Pretor ait. Primo ponunt verba p
1 toris vsq; ad. §. hoc interdictū. Secōo ad quid daī hoc interdictū ⁊ dicit q̄ ad restituēdū: ideo restitutorium appellaī. Tertio cōtra quem daī. Quarto pro quibus operibus. Quinto declaratꝰ verba pretoris. s. q̄n videaī opus vi factum ⁊ q̄n clā ⁊ in quibus casibus daī exceptio cōtra hoc interdictū: postea exēplificat prin. huius. l. in quocūq; opere in preiudiciū alte-
1 rius facto vi vel clā, ⁊ ista est substātia huius. l. in totū. † Et est differentia inter interdictū vnde vi: ⁊ istud. nam illud datur pro violentia carente consensu tñ: edictum q̄ metus causa datur pro violentia habente voluntatem coactā: hoc interdictum datur pro vi cōpulsiua ⁊ carēte consensu: vt. §. q̄ metu. can. l. metū. §. j. coniuncto. §. qd fit vi. ⁊. §. sed ⁊ aristo. j. ead. l.
1 ¶ Edificare nemini licet vi aut clā in solo ab alio possesso: etiam si suum esse pretendat.
2 Exceptio dominij agēti interdicto q̄ vi aut clam nō obstat.
1 **Hoc interdictū.** Hoc interdictū est restitutorium ⁊ nemini ꝫ in solo ab alio possesso edificare vi vel clā: etiā si suū esse pretendat: ⁊ ideo agēti hoc interdicto nō ob. exceptio dñi. h.d. vsq; ad. §. hoc interdictū. ¶ Jn gl. ꝫ. in ver. restituere. ibi ꝫ quosdā. ⁊ bñ q̄ agēs se possessorē nō asserit: ꝫ de sola ꝓprietate refert qōnem: sed vbi agens hoc interdicto asserit se possessorē soli in quo edificatur: ⁊ sic rōne possessiōis agit: nō est differētia nec vtilitas aliagaī ꝑ iterdicto hoc vel alio. ¶ Jn ver. ⁊ parui. ibi. habuit. ratione dominij soli⁹: possessione tamē ommno carebat. ¶ Jn tex. ibi. an nō: q̄ nec habebat dominium nec possessionem. ¶ Jn tex. ibi nulla iusta exceptione
2 dicit gl. s. tali † q̄n exceptio dñi non obstat agēti hoc interdicto: alie aūt exceptiones intercluse in hoc eodē corpore iuris optime admittunt: vt hic in gl. Sed alie extra idē corpus iuris inducte non admittuntur. Et ideo si ex municipali cēsura contra instrm guarētigie non possunt opponi nisi certe exceptiones: tñ alie oēs opponi poterunt que in eodē corpore iuris statutorū continenī: casus est hic ꝫuncta gl. ⁊ not. in l. ita pudor. vbi per Ly. C. de adul. ⁊. j. de adul. l. fi maritus. §. lex iulia quinimo ꝫ nō possit opponi exceptio: tñ ꝫsili pōt cōuento vt iudicis imploret officiū. ꝓpter euidentē iniquitatē. vt. l. plane. ⁊. l. fi. C. de peti. her. Secus si nō posset opponi exceptio neq; vlla defensio ꝫ Bar. Cui adde nisi notorie cōstet iudici ex actis agentē iniquitatē fouere. C. de transl. vbi pactū. in glo. ma. ⁊. C. qui ⁊ aduer. quos. l. i. Et facit iste text. q̄ sicut agēti in interdicto recuperāde nō ob. exceptio dñi: q̄ spoliatus ante omnia ꝫ restituī: licet ꝫ inm not. gl. in. l. fi de vi. ⁊ male. §. de iudi. Jta agenti cōtra possessorē clandestinū non ob. exceptio dñi: cōtrariū est verū, casus est in. l. fi de eo §. fi. §. de acquir. pos. ⁊ hoc tenet Dyn. in. C. qui ad agendū de reg. iur. in. vi. ¶ Non ob. iste tex. q: hic non agebaī ad restitutionem possessionis sed oppositi facti clam a possidēte: ⁊ nō est ita improbus possessor clādestinus sicut violētus: tene mēti.
¶ Jn gl. sed si habuit in fi. ibi. l. veteres. Solue q̄ ibi erat in quasi possessione iuris edifiādi: vt. l. iij. §. ait pretor. ⁊. §. vtilitas. e. tit. hic aūt edificās nullū ius circa possessionē habebat.

Hoc interdictū. Jnterdictū istud solū
1 datur pro opere in solo factovi aut clam. h.d. Aut igitur edifico in alieno iure ꝓprietatis ⁊ possessionis: ⁊ tunc nō est dubium q̄ teneor: hoc interdicto: vt in prin. l. ⁊ teneor tunc ad demoliendū opus: q: hoc interdictum restitutorium est. Jdem est si solum est meū: et possessio plena alterius est: q: nō possuꝫ edificare autoritate propria in solo a me nullo modo possesso: vt. §. in. §. precedē.

1 ¶ Edificare vi aut clam quis dicatur.
2 Nunciatio non admittitur in opere purgatiuo riuorum.
1 **Quid sit.** †Edificans cōtra prohibitionē palā et possessorem: sed p pconā liberā eius nomine. h.d. Vel sic. p liberam pconā acquiri nobis actio pōt vbi ⁊ sine eius interuētu nobis actio queritur. h.d. magistraliter. Vel sic. p liberam pconam nobis actio nō acquiritur: ꝫ oīno actionis querende qualitas variatur sic. §. de vsu. l. si qs solutioni. §. mora. ⁊ facit. §. de bo. auc. iu. pos. l. cū vnus. in pa. ⁊. j. eo. l. interdictū. Bart. aūt aliter tenet. j. de sol. l. fi pro me-
tu tene qō dixi. ¶ Jn tex. ibi. Tute facere: † ⁊ sic per prohibitionem solum variatur qualitas delicti de violento in clādestinum: ⁊ ita dixi in summario. ¶ Jn tex. ibi. Acquirit mihi actio: ex ea parte q̄ vi ꝓpter denūciationē libere pcone que si nō interc̄ssisset: acquisita esset mihi ex ea parte q̄ clā. ¶ Jn tex. ibi. vel p procuratorē: accipe procuratorē large: etiā pro negest. sed tunc requiritur ratihabitio dñi. ⁊ vbi vt procurator qs denunciat ꝺ docere de mādato. l. fi qs insiciatus. §. depo. ⁊. l. missi opinatores. C. de exac. trib. li. x. Et ideo fiat canti procuratores denūciātes vt instrumentū mandati in manibus teneant ⁊ ipsum exhibeāt prestato. ¶ Jn tex. ibi. mercenarius meus prohibuerit. s. nolle meo ꝫ mādatū non habeat: dūmodo ratihabitio subsequat: vt dixi: ⁊ oportet qō appareat qō nolle meo denūciauerit signāter vel p coniecturas. l. de pupillo. §. nunciationē. §. de no. ope. nun. ¶ Jn gl. ij. in fi. ibi. de pupillo. §. seruo. qui est cōtra. Sed solue vt gl. ibi no. † q: seruus
3 denunciare potest nolle domini vt hic non nomine suo: cum non censeatur persona vt ibi no. in glo. in ver. nunciare.
1 ¶ Vis vt arguatur sufficit semel ipsam factam: nec singula momenta considerantur.

Illud sciendū. †Ad vim arguēdā sufficit
1 semel ipsam factā nec singula momēta cōsiderarī. h.d. Denūciatus ergo: vt nō edificet si tūc edificat: vim cōmittit: ⁊ ēt si in ope perseuerat: tūc perseuerātia ꝺ violētia: huic tñ obstant plura contraria que solu-
am in additione glo. ¶ Jn gl. ij. abi. hic non. vel solue vt solo

Universidad de Deusto
Biblioteca

nitur cõtrarium.l.iij.in prin.ff.de iti.actuq; pri.in gl.i.¶In gl.ea ibi.vasa vinaria. Solue q; illa loquit in rebus que sola dispositiõe patrissa.recipiũt mutationẽ sine alterius lesiõe: hic aũt secus esset:q; sublata vi:interdictũ actori nõ daret:et vbicũq; tollit cã finalis:ex tunc tollunt effectus:z sic cõsiderant singula momenta.hoc casu:z ita intelligit.ff.vsuras.z.l. si is a quo.ff.si.ff.alle.¶In ea.ibi.sol.vt ibi:q; ibi post phibitionem:phibitus edificat ignoranter eo q phibuit illud edificiũ:z tũc dr factũ clã.Sed qõ est factũ sciẽte phibẽte:dr factũ vinã vilipẽdit phibitus phibentẽ:vt ibi no.i gl.z bñ.¶In ea.ibi.g bona.ff.j.Sol.ibi est spãle:fauore libertatis z sic quo ad bonam fidem z malam possessionem liberi hois ẽtum ad acquisitionis effectum singula inspiciantur momenta.

1 ¶Legatus de latere sine speciali mandato terras ecclesie concedere non potest.

2 Rex an z quando terras regni sui concedere possit.

3 Donare nihil potest de publico is cui cura locorũ cõcessa est.

4 Lex quare negocia pupillorũ z adultorũ diligẽtius tractet.

Sed si permiserit. Agẽti hoc iterdicto obsti põt exceptio de pmissu phibẽtis secuto post phibitionem.z idẽ si pmisit tutor:curator:vel pcurator:pmissio aũt presidis nihil operat si edificat in publico:ꝫ permissio pncipis z municipũ z eius cui pceps cõmiserit.h.d.vsq; ad.ff.si qs paratus.¶In tex.ibi.exceptio ꝛc.dicit gl.q; opponit exceptio cõuẽtiõis, z dicit bñ p opere facto post remissionẽ ꝫ de aũ facto, nõ credo remissionẽ obstare,q; pmissus pro futuro,nõ extẽdit ad presens,nec ad pstẽte:vt.l.relegatorũ.ff.ad tros.j.de interdi.z rele.cũ simi.ibi alle.in gl.z iõ remissio tutoris curatoris z pcuratoris valet:mã pũt impedire actiõis ortũ.Sed pro opere iam facto nõ tenet,q; remissio eẽt donatio:z tales administratores donare non pũt:quinimo z si fiat pro futuro:adhuc videtur quedã donatiõis species:z iõ aduersus eã minor põt restitui.vt in gl.z facit ad predicta.ff.de pac.l.si vnus.ff. añ oia vbi remissio fctã de vna pte ad aliã nõ extẽdit.¶Inver.plane si presens.†z idẽ dicas de legato de latere:vt fine spãli mãdato nõ possit cõcedere terras ecclesie:z ita cõsuluit Bar.vt refert hic,z bñ.†Rex bene põt concedere terras regni sui,si hoc nõ tẽdit ad magnã lesionẽ regni.vt in.c. abbate sane. de re iu.i.vj.secus si cõcessio nimiũ fit dãnosa,vt in.c.intellect. de iureiu.in ãtiquis. Bar.adde q.c.abbate.log. de donatẽrarum occupatarũ a saracenis:z fuit facta etiã in ecclesiam:z ideo sustentatur.Secus si nec donatio facta esset ecclesie, nec de terris q; erãt sub administratiõe z gubernatione regis q; tũc donatio esset nulla:si rex i assumptiõe corone iurauit nõ alienare:ẽm qõ facit Rex ygarie:vt.d.c.intellecto. Sed si nõ iurauit.hoc casu bñ posset donare terras regni,nõ abdicãdo a se oẽm inrisd.z dñium.z ideo rex facit comites z barones qb⁹ cõmittit iurisdi.z dñium.¶In text.ibi, cõcessio tñ data nõ est.No.bñ †q; is cui cõcessa est cura locorũ, nihil donare põt etiã de publico,nec pcurator simplr cõstitutus ad curã z gubernationẽ bonor;, põt donare de patrimonio dñi.¶Nec ob.tex.iste dũ dicit ꝫ si pcurator meus ꝛc.q; itelligo de pcuratore habẽte liberã:vt.ff.de succes.edi.l.i.ff.vnusquisq;. z.ff.de tri.l.pcuratoris.in pn.z de pac.l.rescriptũ.ff.si.z sic intelligit.l.cuꝫ pcurator.ff.de no.ope.nun.in prin.illius.l.Hoc aũt fallit nisi fiat cõcessio loci i quo construi possit cloaca nã illa cõcessio ptinet ad salutẽ reipu.z ideo habẽs curã viarũ, hoc permittere põt,vt.ff.ti.i.l.si.¶In text.ibi.si modo non lex municipalis.hunc tex.Bar.no.signãter q; vbicũq; quis vult esse securus emendo rẽ pertinẽtẽ ad ciuitatẽ: q; sup hoc faciat fieri vnũ statutũ nec tunc erũt necessarie solẽnitates q; ponunt in.l.i.C.de ven.re.fisca.li.x.¶In gl.etiã de rigore.in hoc est introductũ rõne reipu.ne bona eius dissipent:z ideo angustata est eorum ptas:sed tutores z curatores haberent quasi loco dñorũ,vt.l.neq; tutores.C.de pcu.†z pfumit lex q; diligẽtius negotia pupillorũ z adultorũ tractabũt ꝓpter strictam obligationẽ:q; tenent reddere rõnem villicationis eorum,z ideo nõ ita priuatus dimittit ius suum sicut respuque est semp pupilla z vt plurimum non defenditur ab alio.

1 ¶Edificare vi non dr ille qui post prohibitionem satisdare vult de opere demoliendo si iniuste edificatum appareat.

1 **Si quis paratus.** †Nõ dr edificare vi q; post phibitionẽ satisdare vult de ope demoliẽdo si appareat iniuste edificatũ:z ẽt dedã.inde.si z istud timeat.h.d.vsq; ad.ff.clã facit.Vel sic nõ dr vim ꝓmittere q; ad remedia z ad argumẽta iur. recurrit.h.d.¶In tex.ibi.satis offerat.de ope demoliẽdo:vt dixi i sum.

1 ¶Timens aut timere debens controuersiam alicuius in opere faciendo:clam edificare dicitur.

2 Controuersia simpliꝫ de facto non habens fundamentum iuris nec in iudicio ne extra timenda est.

1 **Clam facit.** †Timẽs aut timere debẽs cõtroũersiã alicuius in opere faciẽdo:dr edificare clam.h.d.cũ.l.seq.¶In tex.ibi.Controuersiã.ff.de iure ẽt in iudicio.vt differat a sequẽti:q; loquit de cõtrouersia q; in iudicio nõ fit:tũ fit de iure:puta per phibitionẽ simplicẽ:aut etiã iactũ lapilli,vt.ff.e.l.i.ff.quid sit vi.†Simpliꝫ aũt cõtrouersia de facto nõ habẽs fundamẽtũ iuris:nec in iudicio nec extra timenda est.vt.j.eo.l.deniq;.ff.idẽ ait aduersus.z ideo aristo cõprobat qõ cassius dixerat:z ita intellige gl.hic vltimã que reprobatur p quosdã,z male.¶In.l.seruius.ibi.ne melioris cõditionis sint stulti q; periti.hoc verũ de iure:ſz de facto vidi q; plurimos stultos prosperiores habere successus q; peritos:z isti nõ debẽt cõqueri nisi de iniuria fortune,de qua loquit tex.is.l.i.C.quã.impera.inter pup.

¶Certificans dominum z postmodũ opus aliter faciens clam edificare dicitur.

2 Citatio que tantam termini hꝫ breuitatem q; citatus intra terminũ naturaliter cõparere non põt:non arctat citatum.

3 Appellari potest a breuitate termini.

4 In citatione ponendus est dies z hora ad quã z in qua citatus debet comparere,z ad quid comparere debet:alias citatio tanq; obscura z perfunctoria non arctat citatum.

5 Citatus ad vnũ actũ quo ad reliquos oẽs dicit nõ citatus.

6 Citatus quis intelligitur vt appareat q; primum potest.

At qui aliter. †Non solũ edificat clã q; dñm nõ certificat cũ npus facit:ſz ẽt si certificet,sed alio modo postmodũ opus facit,z vsẽs emitare clãdestinitatis vitiũ:dr denũciare se opus facturũ clarissime,nõ autez pfunctorie.z si nõ est cui denũciet,sufficit pcuratori vel dño z ẽt marito.h.d.vsq; ad.ff.idẽ ait.z est hec.l.valde not.z perpetuo mẽti tenẽda z i totũ.¶In tex.ibi.Vel tam fero denũciat.no.denũciationẽ faciẽdã tpe ogruo z oportuno vt denũciatus cõstituat i mora z in negligẽtia:†z iõ citatio q; hz tantam termini breuitatẽ q; citatus intra terminũ naturaliter cõparere nõ pt,nõ arctat citatũ:p hoc.ff.si qs can.l.i.z si index sciuit hãc ipotẽtiã:qcgd sequtũ est vigore talis citationis est ipso iure nullũ,vt.l.q;situ.ff.de re iu.Et iõ bñ dicũt canoniste qõ †appellari pt a breuitate termini.q; talis breuitas magnũ iferr grauamẽ vt hic.¶In tex.ibi.Et dic z hora sic citatiõe dixit Bar.†q; in citatiõe ponẽdus est dies z hora ad quã z qua ciratꝰ dr cõparere,z ad qd dr cõparere,alias citatio tãq; obscura z pfunctoria nõ arctat citatũ. Tu adde qõ imo z si nõ dicat in specie ad qd qs citat,tũ citatio valet: z est tãte virturis q; ablatꝫ alia citatiõe põt veniri ad sniaz z pcedi ad singulos actus eo vlterius nõ citato. Et ideo curia romana obseruat qõ citatio fiat gñaliter:vt qs veniat ad cãz talẽ agẽdã,z sufficit vna citatio:vt supra dixi:z hoc tz Inn.i c.cõsuluit.circa finẽ de offi.dele.z in.c.auditis.de pcu.hoc ẽt dicit gl.ex pssein aut.q semel.C.quõ z qñ in.z est glo.quarta. Et adde q; si iter acta inuenit relatio nũtij asserẽtis se citasse lz nõ appareat de cõmissione fctã p iudicẽ,z tũ pfumit ex cõmissiõe iudicis citasse ex quo nũtius est publicus ẽm Inno.in.c.qñ ꝫ falsam.extra de pba.in gl.mirũ.¶Nec ob.hec lra,q; dicit de die z hora,q; spãle est in isto tractatu,z hoc volunt gl.hic in solutione pluriũ ẽtiorũ.Ultimo no,†q; citatus ad vnũ actũ quo ad reliquos oẽs dr nõ citatus z iõ reliqua nõ tenẽt velut facta parte nõ citata,tene menti.z de hoc per Inn.in.d.c.cõsuluit.Et qõ dicit Bar.semp diẽ z horã in citatione esse ponẽdã,nõ est verũ ẽm canonistas,†nã valet citatio sine termino:z intelligit qs citatꝰ,vt cõpareat q; primũ põt vt.c.eos.ff.de sen.excõ.in.vi.z hoc tz Spe.in ti.de citatio.ff.sequit.ver.qd si nõ pfixerit certã diẽ, vbi expsse, z facit cle.ti.de app.Sed p eius opi.vt casus in ẽtiũ in.l.vetustissima.C.de iur.domi.ipe.z in co.de exhi.reis.ff.si vero.etiã qdã iurent,ibi z det inducias certas ꝛc.collat.v. vbi expresse lra z hoc tz Ly.C.de fer.l.dies festos.ad ff.¶In tex.ibi.Aut p curatori.ſ.liberã habenti.Nec ob.qõ no.p Dy.ff.de no.ope. nun.l.de pupillo.ff.nũciatione.z de pe.he.l.itẽ veniũt.ff. petitã.Vel dic ẽt si nõ haberet liberã.nã si sufficit denũciatio ad solã domũ,vel q; fit marito z amico,multo fortius z illa q; fit pcuratori de quo dñs est plenarie cõfisus,requirit ergo libera ad cõstituẽdũ dñm in cõtumacia,z ita itelligo dictũ Dy. z qõ no.gl.in.l.nõ põt videri dolo carere.j.de reg.iu. Sed ad excusandũ ptestatẽ a vitio clãdestinitatis,nõ requirit libera,z ita logt hic.¶In tex.ibi.Femine viro iõ sufficit hec denunciatio facta marito,q; est verisile q; veniat in notitiã vxoris vt.C.de

vt.C.de epis.audi.l.si legibus.Et facit hec litera in argumentum ad.q.gl.de emptor: qui non habet cui denunciet litem motam vt possit postea agere de euictione:de quo in.l.si dictum.ff.si presente.z.l.si ideo.ff.si presenti.ff.de euic.

1 ¶Opus vt non dicatur clam factum in publico, sufficit vt procuratori reipublice nuncietur.

2 Vniuersitas seu res publica vt in contumacia constituatur, non sufficit vt sindico vniuersitatis nuncietur:sed oportet vt fiat in concilio vel arenga.

1 **Idemait.** †Sufficit nũciari curatori rei pu. vt nõ dicat in publico opus factũ clam. h.d.Quãtũ ergo ad excusandũ denunciantẽ ab oi dolo:sufficit nũciatio fctã curatori rei publi.vt hic.†Sz quãtũ ad constituendũ vniuersitatẽ seu rem pub.seu municipiũ in contumaciã:nõ sufficit sindico vniuersitatis nunciari:sz oportet q; fiat in concilio vel arenga:vt.j.de re.iur.l. nõ põt videri dolo carere.in gl.ma.Si tñ vniuersitas requisita se coadunare nõ vult:timo recusat cõgregare cõciliũ vel arengã:per hoc solum cõmittit cõtumacia ex quo p ea fiat ne citatio eam apprehendat:vt.ff.e.l.i.ff.sed z aristo.coniunctis cõcor.ibi allegatis in glo.z facit qõ no.ff.qõ cuiusq; vniuer.no.l.i.in glo.magna.

1 ¶Edificãs clam tenetur ei ad quem ea res pertinet, licet non habuerit animum celandi aduersum eum:sed alium.

2 Actio ei soli acquiritur aduersus quem delinquitur.

Si quis dum. †Edificans clam tenet eũ ad quẽ ea res ptinet lnõ habuerit animũ celãdi aduersus eũ sz aliũ.h.d.Inspicit ergo pot⁹ veritas q; opinio sic z in pluribus generib⁹ delictorũ no.hic in gl.in qb⁹ attẽdit ipsa veritas z nõ delinquẽtis opinio:†z ei soli acqrit actio aduersus quẽ realiter delinquit:vt p̃z i aquilia:z in iniuria:z in furto,vt gl.hic tz z bñ.¶In gl.i.i fi. Solue q; in ẽtiis cõcurrebat veritas cum opinione.ideo nõ mirũ si inspicit opinio que secũ hz veritatis consonantiam.

1 ¶Protestatio contraria tollit protestationem primenã.

1 **Si quis eũ.** †Protestatio ẽtia tollit ptestatio primi ptestari erat ẽtiũ facere:secus aũt si nõ fuisset:vnde si denũcio tibi ne emas:cõtraria ptestatio tua non excludit te a dolo:vt.l.si fundũ.C.de rei ven.z de hoc p Bar.in materia ptestationis in.l.non solum.ff.morte.ff.de no.oper.nun.

Hec verba. Iurisc̃sultus exponit hic verba iterdicti:illa vez q; vi aut clã factũ est.Et primo ponit snias nunciũ.Sc̃do snĩam labeonis reprobãtis eã in pluribus.¶In gl.i ver.heredẽ eorũ.ibi.ẽm quosdam:z male ex quo tutor: iussit fieri opus:per qõ alium fecisse dicitur. z ideo tenetur hoc interdicto ac si suis manibus construxisset:vt.j.ff.proximo.vbi est casus contra eos.

1 ¶Seruus alicuius si fecit opus vi vel clã non tenet dñs: si eius noie factũ nõ est:sed solum ille cuius noie factum est.

2 Pluribus delinquentibus vnius prestatio omnes liberat.

1 **Si quid seruus.** †Si seruus alicuiꝰ opus facit vi vel clã non tenet dñs si eius noie nõ est factũ sed solũ ille cuius noie factus est. h.d.vsq; ad.ff. silr.¶In tex.ibi.Fecit opus vi aut clã.¶In tex.ibi.Nõ ob id.ſ.q; seruus est meus.¶In text.ibi. ẽDecũ actio est sz tũ ẽ me dñs serui agi nõ põt:saltẽ noxaliter cũ violẽtiã ipse cõmiserit:cũ ex delictis seruor nostrorũ saltẽ noxaliter teneamur:vt.ff.de noxa.p totũ:dic q; sufficit actionem hãc proponi contra eum cuius noie opus factũ est:cũ detur

2 solum ad interesse:qõ apparet †q; pluribus delinquentibus vnius prestatio oẽs liberat:vt.j.eo.l.prima in fi. vnde puto hanc noxalem non impediri:si ille cuius nomine factum est soluendo nõ est argumentum.ff.de eo per quem fac.erit.l.ff.

Similiter. Iste.ff.est multũ intricatus:ſz colligẽ quatuor casus. Prim⁹ est vbi qs mãdat fieri opus vi aut clã noie alieno nullo pcedẽte mãdato illius cuius noie edificat:z iste est primus casus huius.ff. Scõs qñ pcessit mandatũ gñale illius cuius noie edificat:et ponit in ver.nã si pcurator z his duob⁹ casibus si hꝫ ratum his cuius noie factũ est tenẽt q; fieri mãdauit,tenẽt z his cuius noie factũ est ex quo ratũ habuit.Tertius casus est qñ pcessit mãdatũ spãle de iubẽdo fieri.z iste tertius casus ponit in ver.z si tibi:z hoc casu tenẽt ille cuius noie factũ est nõ aũt ille qui fieri iussit.Nõ differẽtie est q; aliud est cũ iubeo tibi vt tu facias opus,z tu alteri mãdas vt faciat:nã tũc explicas opus per illũ,z iõ teneris hoc interdicto.z aliud est cũ ego tibi mãdo vt tu mãdes alteri vt ille faciat,q; tũc nõ facis per illũ sed ego,z ideo tu mãdatarius nõ teneris sed ego tñ,z ille qui explicauit cõsiderato q; istud delictuz nõ est de atrocibus:alias ẽt z tu teneris.Exẽplũ si mãdaui tibi vt tu mãdares titio vt occidat hoiem,aut vt falsam accusationem pponat,nã ego teneor: z tu teneris.z ẽt mãdatarius q; exequutus est occidẽdo vel accusando:vt.l.i.ff.incidit.ſ. ad tur. q; est ff.per Ly.C.de accu.l.nõ ideo. in.iij.q.Quartus casus est qñ pcessit spãle mãdatũ de faciẽdo.z pcurator iussit aliũ facere,z hoc casu oẽs teneant.ſ.primus mãdas:scõs mãdas. z mãdatarius exequẽs.z iste est casus.l.si ego.j.eo.Et p hoc tollit magna ẽtietas q; est in isto.ff.de seipso ad seipsum z de se ad.d.l.si ego.z habes expeditũ tex.z oẽs gl.si recte intelligeris.¶In tex.ibi.Nõ cũ eo.ſ.iubente tñ.¶In tex.ibi.sed cuius noie.subaudi habẽtis ratũ q; eius noie factũ est opus: alias nõ tenet ex quo nullo modo mandauit opus fieri:vt.l. deniq;.ff.si colonus.j.e.Et intellige q; nõ tenet si nõ habuit ratũ ad impẽsam demolitiõis opis:ſz bñ tenet ad patientiã destructionis,vt.j.e.l.si alius.in prin.¶In tex.ibi.Cũ eo cuius noie factũ quid erit.ſ.si ratũ habuerit,alias nõ cũ in gñali mãdato nõ veniat delictũ nec quicq; illicitũ,vt.ff.de condi. inde.l.si pcurator.tenebitur tñ oñs ad patientiã,vt dixi in casu precedenti.¶In tex.ibi.Non cũ eo.gl.sub.tñ,z bene. vñ si dñs qui dederat gñale mandatum,ratum habuit: ipse tenet,pcurator q; tale mãdatũ receperat si iussit fieri,ſlr z ipse tenetur,z mãdatarius exequens opus.¶In text.ibi.Tib. mandauero.ſ.spãliter.¶In tex.ibi.Paueris,quia iussisti ¶In tex.ibi.Non tecum,qui suscepisti mandatum tantum de iubendo z solum iussisti quod fieret.

1 ¶Verba gñalia in rem scripta cõprehendunt non solum facientem sed z faciẽtem fieri,z vno soluente liberatur alter.

2 Statutum puniens homicidam an ad mãdatorẽ porrigat.

1 **Et cũ interdictum.** †Verba gñalia i rem scripta comprehendũt nõ solũ facientẽ sed fieri facientẽ:z vno soluẽte liberat z alter.h.d.Et iste tex.not.allegatur.j.de adul.in.l.hec verba.ſ.†an statutum puniens homicidã porrigat ad mandatorẽ,vt sic mãdato teneatur directe,z veritas est qõ aũt verba statuti sunt scripta in rem,z cõprehendunt mãdatorẽ vt hic z ibi,secus si in psonã,vt.l.i.ff.de ieciẽsse.ff.de vi z vi ar.

Sed ego. Ibi,ceteri liberantur.gl.hic opponit z non soluit.Sed solue q; ideo liberantur reliqui,q; actio ex hoc edicto descendens ad interesse tantum competit ergo ꝛc. vt.l. j.ff.quoties.ff.de vi z vi ar.cum seq.

1 ¶Factum nomine alicuius licet eo inuito,ad patiẽtiam saltem tenetur.

2 Dominus quare teneatur dare seruum pro noxa.

1 **Si alius.** †Is cui noie factũ est opus vi vel clã ad patiẽtiã saltẽ tenetur,licz ignorauerit opus cõstrui nec ratũ habuerit,z si seruus fecerit opus tale,ad patiẽtiã tenet dñs,z tenet seruũ dare pro noxa.z si dñs alienauerit seruum agi poterit ẽptorẽ vel vt prestet impẽsaz,aut vt noxe tradat,z si dñs totũ soluerit,liberat emptor,z ẽt econuerso,z si emptor seruũ dedit p noxa,adhuc ẽ dñm agi poterit ad impensam operis destruẽdi vel saltẽ patiẽtiã.h.d.vsq; ad.ff. aitiuli.i termi.z in sum.Sed huic vltimo dicto cõtradicit.ff. de dolo.l.elegãter.ff.si quadruplex.vbi post datũ seruum p noxa in eo qõ excidit,agi nõ põt,z hic agit ad ipẽsam.Sed solue q; non agit ad ipensam precise ſz ad patientiã z sic nihil vltra pstat:z ita tenet ibi gl.q; se inuoluit i solutiõe istius ſtiõ.

2 ¶In tex.ibi.Et ei seruũ noxe debere dedere.†Ideo aũt tenetur dñs dare seruũ pro noxa q; seruus fecit opus nõ noie alieno,sed suo fortan,aut dñi lz non mãdauerit aut ratũ habuerit,sed vbi seruus alieno noie fecit opus,tunc sufficit dare actionẽ cõtra ipsum qui mãdauit,vt.ff.e.l.aut qui aliter.ff. si qd seruus meus.ipse aũt dñs tunc fortan noxaliter nõ tenetur,nisi in subsidiũ,cũ mandator soluendo non est.sic itel ligo gl.paruam in.d.ff.si quid seruus.in verbo nõ tecũ.¶In tex.ibi.Inter dici ceretur,contra dñm qui nec sciuit nec ratum habuit.¶In glo.Ad hoc.ff.in fi.vel solue vt ibi no.an glos.

Ait Iulianus. Inter dictũ istud cõcurrit cum interdicto de no.ope. nun,si agatur pro opere facto post denunciationẽ ante remissionẽ et q; post remissionẽ edificat:non dr edificare vi aut clam.h.d. vsq; ad.ff.bellissime.¶In tex.ibi.Quod vi aut clam,nec superfluit vnum per aliud,z in pluribus differt vnum ab alio: vt partim no.in.l.i.ff.j.in glo.in verbo transeundũ.z partim in.ff.hoc autem edictum.in gl.in verbo in solo.ff.de no.ope. nun.¶In gl.Hoc ipso.ad ff.vel dic aut fit verbo,z obtinet ff.in operis:allegatus in gl.aut fit aliter,z tunc satisdatione prestita fit possessor,nonante.Jac.de are.

1 ¶Conuentus hoc interdicto q; vi aut clã destruxit opus

Universidad de Deusto
Biblioteca

constructum vi aut clam,tueri se potest si aliqua iusta causa interuenit quare vi aut clam hec destructa est.Et que sint iu ste cause.numero.2.

5 Debitorem fugitiuum quis capere potest autoritate ppria, quando iudicis copia haberi non potest.

Bellissime. Hic ponit vnum exēplū qñ dolus cū dolo cōpensat.Et breuiter.h.d. Si cōtra edificantē hoc interdictoui aut clam agitur,excipere pōt reus q agēs,autoritate propria opus illud destruxit. vnde,dolus ꝓmiscue ⁊vicissim fuit cōmissus circa idē,⁊ ideo hoc casu dolus cū dolo cōpensat,⁊ vna violētia nō extinguit alterā precedentē,ꝫ secus fit in interdicto vnde vi,qz si expellens ab expulso expellit ex interuallo:scdo expellens perdit ius suū.l.ifi.§.cum igitur.C.de vi ⁊ vi ar.alia extra deuolo ꝓmiscuo circa idē vel circa diuersa cōmissovide glo.⁊ doc.in.l.
1 viro.ff.sol.mat.⁊ff.de cōpen.l.si ambo.Uel summa sic.†Lōnētus hoc interdicto qui vi aut clā destruxit opus cōstructū vi aut clam per aduersariū tueri se pōt si aliqua iusta cā inter
2 uenit quare vi aut clā hec destructio facta est.h.d.†Est autē iusta cā si ille qui demolitus est opus siiudicis copiā nō habebat,vel enorme damnū sentiebat in mora modici tpis overe nō destructo,vt.j.el.si visem.§.qui ad ianuā. Et diuidit iste §.in duas partes:qz primo ponit in genere.Scdo descendit ad species.scā ibi:⁊ ait.⁊ ille casus summarī directe forma tus est in specie.¶In gl.puta si iudicis.ibi.§.si debitorem.
3 No.bene qz gl.intelligit illum.§.dicentem q debitorem fugitiuum quis potest capere autoritate propria, qñ iudicis copia haberi non pōt,Secus si possit ⁊ in expectatiōe iudicis non est periculum enorme,de quo ibi per Dy.⁊ per Bar.et p me.¶In ea.gl.ibi.§.si ad ianuam.Uel dic q aut opus fit in loco quem ego possideo:⁊ obtinet ille.§.vt semper autoritate propria possim demoliri:vt.l.quēadmodum.§.j.ff.ad.l. aquil.aut non possideo locū:sed fit in mei preiudicium ⁊ iacturam,⁊ tunc hz locum hic.§.vt non possim autoritate propria destruere:misi ex magna ⁊ necessaria causa:magna autē ⁊ necessaria consideratur ex duobus que dicta sunt.

1 ¶Domus vicini impune destrui potest timore ignis: si ignis vsq; illuc peruenerit.

1 **Est ⁊ alia.** †Si metu incendū qs vicini edes iter cidit:nō cōuenit hoc interdicto si incēdium erat iam ortū in domo.Sed si ortus nō erat:nec ignis ad domū illā peruenit:precidēs ad interesse tenet.Si aūt nullo orto incēdio qs precideritiz postea ortum sit: nō excusat precidens quin teneat hoc interdicto.h.d.in termi.⁊ in sum. iste.§.vsq; ad.§.notauimus.Et no.bene hūc.§.qui ponit an
1 orto incendio in vna domo qs possit succidere ⁊ intercidere domū mediā inter incidentē:⁊ domū illā in qua incēdiū ortā est:sic.ff.ad.l.aquil.l.si quis fumo.§.qō ōr:qui hic signat pro cōtrario:sed nō ob.¶In tex.ibi.edes.s.medias inter incendiū ⁊ me.¶In text.ibi.Aut dāni etiā iniuria.i.lege aquilia q̄ petit pro dāno iniuria dato.¶In tex.ibi.Magistratus fecisset.gl.restringit ⁊ dicit iure:⁊ bene:nā si nō iure:⁊ tūc ma
1 gistratus teneē etiā officio durante.l.quemadmodū.§. magistratus.ff.ad.l.aquil.nisi sitde summis q magistratu durante nō cōueniunt.i.nec magistratibus.ff.de iniur.Et hoc pro ⁊ milites magistratuū occurrentes ad ignes nocturnos ꝓiurnos intercidentes edes cōtignas domui in qua incendiū est extorrū:nā illa eadē ꝓsideratio habet in eis q̄ habet i puncto qui arcendi incendū cā domum precidit:nō habes hic alia.

Notauimus. Hoc interdictū hz locū ꝓ opere facto vi aut clā in solo aut in recoherēte imediate solo.secus si solo cohereat mediate.h.d. cū.l.se.⁊ seq.vsq; ad.l.is q in puteū.¶In text.ibi. quecunq; fiāt solo.vel in re immediate cohereti solo:secus si mediate: vt.j.pbat.¶Nec ob.ff.ne qd in loc.pub.l.ū.§.idem labeo.qz
1 illud opetat cum culpa mediati,qui igitur segetes corrumperet quevere solo immediate coherent:tenetur hoc interdicto lz;secus sit in corrumpente fructus arborū,que non coherēt immediate:bene tū dicunt pars terre vt sic vindicari possint: vt.ff.de rei ven.l.fructus pendentes,⁊ nihilominus p talibus pomis ita corruptis agitur ad interesse cōtra corrumpentem vel auferentem:⁊ etiam agi potest furti.j.eo.l.quāq;.

Si quis aceruum. Ibi: pinguedinis agrum vicini:qui tū tali pinguedine non egebat:qz forsitam cōrumpebat agrū:vel qz ager vicini erat ita pinguis q adiuncta pinguedine non producebat fructum.Si autem vicino talis pinguedo vtilitatem attulisset non teneret ponens aceruum stercoris hoc interdicto vt patet in glo.

Nam origo. No.inspici originem loci a quo:⁊ sic idem iuris de coherēte:qō est de re cui ta
1 le quid adheret:⁊ ꝓ hoc.ff.de test.l.ad testium.§.si.
¶Factum in cancello vinee non dicitur factum in vinea.

Nam ⁊ si ramos. Ibi cancellus. No.†q factuz in cācello vinee non dr factū in vinea:qz nō coheret nisi mediate.Et idē si essent cancelli q sunt in domo:qz non coherēt domui nisi mediate:nec sunt pars domus:alias secus esset vt hic in ver.sed si quis aliquid.⁊ istis cancellis vtimur cōtinue in vineis ⁊ agris in locis per quos habetur ingressus ad vineas ⁊ ad agros.
1 ¶Coherere nihil dr terre nisi habeat fundamētū in terra.

Quia aceruus. Ibi: Sed a terra sustinet.Not.† qō illud qō sustinet a terra nisi habeat fundamētum in terra:nō dr coherere terre:ideo si capanā quis demoliret que non hz fundamentum in terra:vel domum su perimpositam sine fundamento:non teneretur hoc interdicto:⁊ hoc no.bene:⁊ ꝓ hoc.ff.de acqui.re.do.l.titius.
1 ¶Aqua viua portio agri est.

Si qui puteum. † Aqua viua portio agri est: ad hoc magistraliter allegat.Secus si nō fit viua hz potius cisternalis:⁊ no.hūc tex.bñ.Uel sic.Corrumpens aquā viuā putei:tenetur hoc interdicto.h.d. Ratio est qz aqua viua:portio agri est:vt litera dicit ⁊ bene.Et hoc est verum inquantū agatur ciuiliter.si aūt criminaliter: tunc corrumpens aquā putei aut cisterne:extra ordinem punitur ⁊ conuenitur,vt.l.i.§.j.ff.de extraor.crimi.

Quesitum. Si statua in municipio posita est:si ne fit publice facta:siue non:tamē q posuit contra eleuantem hz hoc interdictum:⁊ etiam contra municipes.h.d.vsq; ad.§.si quis de monumēto. ¶In text. ibi In municipio:ad eius honorē ibi posita non ponentis. ¶In tex.ibi.Quasi publica,i.publicamunicipū facta.¶In gl.de his statuis.ibi,sed qz ponentis interest.s. manuteneri ⁊ conseruari ꝓpter honorem trīs:qō interesse excedit omne pecuniarium cōmodum.l.iulianus.§.si quis omis.cau.test.⁊ ff. de adul.l.miles.§.mulier.iccirco tali ponēti competit hoc interdictum.Et ex hoc no.cōpetere interdictum hic non soluz ei cuius interest ratione pecuniarii commodi:etiam ei cuius interest solum gratia honoris,ꝓ hoc.ff.de priuil.cre.l.aufidius.⁊ ff.de acqui.re.do.l.statuas.
¶Sepulchra ⁊ monumenta ornari possunt.

Si quis de. Si statua affixa monumēto fabricata fuerit,cōpetit hoc interdictum etiā si ornādi sepulchri cā fuerit apposita:⁊ idem si ostiū funeril effractū.h.d.⁊ intellige q istud ostium erat affixum sepulchro aliaz non diceretur opus factum in sepulchro,nec competeret hoc interdictum:sicut non competit pro cancellis et claustris:aut etiam specularibus,seu seris,vt.ff.eo.l.nam ⁊ si ramos.§.si tū sera.¶In tex.ibi.Ornandi.no.†bene ornari posse sepulchra ⁊ monumenta.

Si qui in vineas. Non summatur.

¶Participium preteriti tpis iunctum cum verbo presenti,significat non solum presens,sed ⁊ preteritum.

Quod ait. Hoc dicit in terminis ⁊ in summa ⁊ tunc constat interdictū dari:qz referi ad psens tps:aut destruit,extare,puta qz dns aut alius qui damnum timebat illud destruxerat,⁊ tūc equitate considerata datur ad impensas ⁊ dāna ⁊ refertur ad preteritū tps.h.d.vsq; ad .§. hoc interdictum.†Participium ergo preteriti tpis iunctū cum verbo
1 presenti significat non solum presens:imo etiam ⁊ preteritū q Bar.multū no.Sed certe hic non est presens tps sed infinitum.s.est vt.l.plotiana.ff.de iure codi.⁊ l.verbum erit.ff. de ver.sig.⁊ ideo nimirum si comprehendit tps presens ⁊ preteritum.verbi gratia.Troia capta est ꝛc.¶In tex.ibi.Accipi debere:⁊ etiam ad preteritum potest referri vt sequitur:⁊ dixi.¶In tex.ibi.Aut ⁊ damnum.s.preteritum:ad vtrunq; ergo tempus refertur ⁊ presens ⁊ preteritum.

Hoc interdictum. Disiunctiua legis cū opus est,resolvetur in cōiunctiuā.ad hoc magistraliter allegat.⁊ cōcor.C. de ver.sig.l.cū qdā.Et idē si est disiūctiua hoīs posita iter graduatos ⁊ honoratos:vt ibi.de quo ibi p Dy.⁊ p Bart.i.l.is q ducēta.§.vtrū.ff.de reb.du.Uel sic.Si opus ptim fit factū vi:

partim

partim clam,sufficit hic vnicū interdictum.h.d.iste.§.¶In glo.ū.ibi.Sed hic interuenit remissio.hoc falsum,qz si interuenisset remissio non duraret hec prohibitio,vt.l.prohibere §.si quis paratus.ff.eo.vnde pro nulla parte operis agi possit ex ea parte q vi aut clam,dicit ergo q licet hic fuerit facta conuentio ne vltra procedatur in opere tū non fuit facta remissio prohibitōis primitiue:⁊ ideo dicitur factum partim vi,partim vero clam.

1 ¶Dominus non punitur ex delicto administratoris.
2 Violentia quietatiua non est delictū atroz.

Si tutoris. Si mandato tutoris vel curatoris opus sit factū vi vel clam:ꝫ eos agitur interdicto non contra minores:⁊ parcit seruo obedienti in hoc dño,vel administratoribus eius.h.d.¶In textu.ibi. Aut curatoris factū sit.f.opus vi aut clā.¶In tex.ibi.Utilis actio.s.in factū ad impensas.¶In tex.ibi.Aut etiā vtile interdictum,ad impensas silr operis destruendi:nam actio in factū cum hoc interdicto ocurrit.¶In tex.ibi.Ad patiē
1 tiam:nō vero ad impēsam.Et sic no.†ex delicto administratoris dñm non puniri:⁊ est ista via brocardica de qua not.in locis alle.hic in gl.vide per te.¶In tex.ibi. Ignoscit seruis ⁊ hoc est regulare vbicūq; non cōmittit verus dolus p seruū
2 vt.j.de reg.iur.l.ad ea.Et not.bene ex hac litera†q violētia inquietatiua nō est delictum atroz:casus est hic fing.nec turbatiua:vt.l.seruus non in oībus.ff.de ac.⁊ obli.violentia aūt expulsiua siue cum armis siue sine armis semper atrocitatē notat.tex.est in.l.i.§.hoc interdictum.el.ū.coniuncta glosī.in verbo atrocem.ff.de vi ⁊ vi ar.tene menti.
1 ¶Uendita domo vel fundo:an intelligantur vendita iura competentia occasione domus vel fundi.

Si postea q̄. Iste.§.cum seq.dicitvsq; ad.§.si fundus.Si opus est factum in fundo ante contractū emptionis solū venditori ⁊ cū effectu cōpetit hoc interdictū ad dāna ⁊ interesse.Sed si post contractū venditionis ante possessionē traditā emptori: tūc bñ cōpetit interdictū venditori sed ad cōmodū emptoris: sed si opus est factū post emptionē ⁊ traditionē:soli ꝓpetit emptori q non venditori.⁊ ista est lnia huius.§.⁊ seq.Uel sic.Actio quesita venditori occasione rei vēdite ante vēditionē ad eum pertinet cū effectu quesita postea añ traditionē ad eum pertinet sed ad cōmodū emptoris,quesita post emptionē ⁊ traditionē nō est vēditoris sed emptoris tīn.h.d.⁊ tene menti.
1 Et ex predictis apparet vera ḡnalis doctrina † an vendita domo vel fundo intelligantur vēdita iura competentia occasione domus vel fundi:qz q̄ cōpetunt ante venditionē nō intelligunt vēdita nisi aliud sonent verba ꝫcus,vel ageꝫ pro eo qō in futū dari fierive oporteat:vt patet in actiōe aque pluuie arcende:vt.ff.de aqua plu.ar.l.si tertiꝰ.§.si qs priusq;. Et predicta vera qñ venditio sit simpliciter,vel fit sub conditione resolutiua:puta sub pacto legis cōmissorie vel adiectionis in diem vt loquit tex.seq.§.si fundus.vsq; ad.l. quāquā. ¶In gl.Si ergo traditiōe,ibi.l.quedā.§.is aūt.Nō ꝓb.ille §.qz ibi erat actio mere plonalis,⁊ ideo non est ambulatoria hec aūt actio est in rem scripta,merito ambulat de persona in personam de quo plene per Dy.i.l.fluminū.§.adḋitur.ff. de dam.infec.⁊ de aqua plu.ar.l.post venditionem.⁊ vide.ff. de vsufru.l.adhuc interesse sed ⁊ si quis.§.si operas.

Si fundus. Fundo vēdito sub pacto adiectionis in diē si opus fit ante illatam meliorē conditionē ⁊ fundus traditus erat emptori liber, ei cōpetit interdictū,vt hoc.§.vsq; ad ver.aristo. Sed si nullo modo traditus erat,tunc hoc interdictū cōpetit vēditori:sed fine effectu qz cedit ad cōmodū emptoris si melior conditio non est allata,vt.j.in ver.si vero aut nondū.Sed si possessio tradita est emptori,ꝫ precario, adhuc emptori cōpetit hoc interdictū vt in.§.aristo.⁊ in ver.ergo si post.⁊ in ver.si tamē. Aut tradit vt conductor:⁊ idē:qz cōpetit emptori: vt in ver. ergo si conduxit.Si aūt opus fit post conditionē meliorem allatā,interdictū cōpetit venditori:⁊ ita Julianus ⁊ Cassius determinauerūt.h.d.totus iste.§.vsq; ad ver.si ita predium. ¶In tex.ibi:vi aut clā factū est.post vēditionē factā sub dicto pacto adiectiōis in diē:⁊ traditionē liberā vel precariō cōcessionē vel etiā detentatiōis cōcessionē factam vt colono:vt patet.j.in ver.aristo.vsq; ad ver.plane si postea.⁊ ante illatā meliorē conditionē:nam si postea nō cōpetit emptori:vt.j.in ver.plane.¶In tex.ibi:vēditi iudicio prestare cogendū erit ꝫ venditorē:ex quo postea melior conditio est allata:⁊ non retinebit emptor de his fructibus quicq; tanq; laboratoz,lz agrū sua manu.l.valerius.ff.de iure fis.qō tene menti. ¶In tex.ibi ⁊ in fundo mozari,forte ad solē cū vēditoz in emptorē

nullam vellet transferre possessionē vel detentationē:⁊ sic nō ob.ver.ergo si cōduxit.j.eo.⁊ ita intelligo glo.positam hic in verbo mozari.ibi,tu dic verius.¶In tex.ibi,interdictum q vi aut clā habere.Pro opere facto ante conditionē meliorē allatam vt nō obstet ver.plane.j.eo.¶In tex.ibi:facta est precarij rogatio:sed non cōcessio:qz emptor rogauit precario,ꝫ venditor nondum ei concesserat.Sed in ver.seq.si tñ erat facta concessio precarij:⁊ sic non ob.¶In tex.ibi:multo magis qz precarium conceditur gratis: ar locatio fit intercedente mercede.¶In gl.ū.in verbo interfuit.No.bene hanc glo.qz ponit generalem doctrinam cui competit hoc interdictū:cui adde q competit ratione conseruandi honoris, licet non fit dominus possessoz nec detentator,vt.ff.ea.l.§.questum est si statuam.⁊ ibi dixi.

Si ita predium. Si vēditio predū fit pure ⁊ sub cōditiōe aliqua dz resolui:sed si post traditā possessionē fiat opus in eo: emptori cōpetit hoc interdictū:⁊ ḡnaliter competit oībus quoz interest.h.d.vsq; ad.l.quāq;. Prosequitur ergo iste.§.materiam precedentis.§.loquentis de venditione facta sub pacto adiectionis in diem.⁊ quatuor sunt hic exempla.primum qñ resolutio confertur in emptoris arbitrium.secundum qñ in arbitrium tertij.tertium qñ in arbitrium fortune.quartum quando sub pacto legis commissorie.⁊ de his omnibus no. glo.in.l.i.in verbo mortis causa.ff.de dona.

Quāquā. Colono ⁊ fructuario leso in fructibus ꝓpter opus factū in solo competit hoc interdictum ⁊ etiam ipsi dño:⁊ si dñs opus fecerit fructuario nocens tenetur hoc interdicto etiā aquisita.h.d.cum ꝓin.l.seq.Ideo aūt dixi propter opus factū in solo:qz si damnum fuisset ꝫ datum in fructibus trīs non coherentibus terre sīn q̄ sunt segetes,non competeret hoc interdictum.Et idem si in arbore essent:qz non est factum in solo:nec in re coherenti solo immediate sed mediate:vt.ff.eo.l.si alius.§.notauimus.qui est singularis.

Enicq.

1 ¶Clam quid fecisse quando quis dicatur.
2 Filius habens interdictum noie proprio,⁊ sic directum:si ante sniam ⁊ exactionem factam ex ea: pater decederet:hec actio non esset communicanda fratribus.

Labeo scribit. Si filio prohibēte opus fiat in re peculiari:opus nihilominus factū est,tam sibi q̄ patri,cōpetit hoc interdictū,sed non pōt cōpetere ex ea parte q clam:cum cōtroueꝛsia nullā filius possit mouere.h.d.Uel sic.hoc interdictū cōpetit filio ex ea parte q vi:⁊ nihilominus patri:sed nō competit ex ea parte q clam,qz aduersus eū non pōt cōmitti ,clādestinitas. h.d.¶In tex.ibi.Opus factū in re peculiari.¶In tex.ibi. Nullā secū actionē habere:⁊ p cōsequēs non pōtoici q q edi
1 ficat aduersus filiū,clam fecerit,†qz tūc aduersus aliquē clā ficat aduersus filiū,clam fecerit,†qz tūc aduersus aliquē clā dr qs fecisse cū turidice timuit controuersiā eius, aut timere debuit:siue illa controuersia fuisset sibi mota in iudicio: siue extra p denunciationē:vt.ff.e.l.iū.§.fi. ⁊ ibi dixi. Sed minus videtur:qz ex quo res erat peculiaris:ꝫ q̄ ea nō potuisset de iure absq; cōsensu patris in iudicio interuenire ꝓm hec iura: qz non potuisset de iure nunciare salte nouū opus extra iudicium:ex quo cura solicitudo ⁊ custodia rei cōmissa est sibi per patrem:vt hic dum dicit filiū denunciare posse. Et ideo audacter dicere potes q etiā ex ea parte q clam:sibi cōpetere potuit interdictum,qz timere debuit eius controuersiam extra iudicium:sed licet competat:non hz exercitium eius:nisi parte absente vel eo volente aut ibi existente:vt.l.si lōgius.§. j.ff.de iud.⁊ est iste passus satis dubius:⁊ gl.hic nihil firmat. ¶In gl.in ver.Uideri ibi.Algere nō potuit:caute dicit hic agere. Sed an cōpetat hoc interdictū ei: declarat.j.in seq.gl. ¶In ea.ibi,habet locū.Sed licet habeat locū non ppterea filius intērabit illud, nisi in altero ex tribus casibus qui notantur in glos.seq.⁊ in alīs qui no.in.l.si longius.§.j.ff.de iudi.†Et
2 prodest scito qz vbicūq; filius habet interdictū nomine proprio,⁊ sic directum: si ante sententiam ⁊ exactionem factā ex eis,pater decederet,hec actio nō esset cōmunicanda nec esset cōmunis fratribus: sed vbi cōpetit solum vtilis incōtinenti est patri quesita quātum ad effectum,⁊ sic patre mortuo inuenitur in hereditate patris,⁊ sic cōis est omnibus filiis seu inter filios. ¶In gl.vltima magna ibi, que est cōtra,⁊ quōdē modo cōtradicit.j.eo.l.si immaturam.§.fi.¶In ea.ibi.Sol. hic de directo,ibi de vtili.Hoc placet tamen sine diuinatione non trāsit.¶In ea.ibi,vel hic nullum. Ista non est bona:qz nō est verisimile iurisconsultū labeonē errasse. ¶In ea.ibi,

Universidad de Deusto
Biblioteca

vel nesciebat filium.hec satis sustinere pōt. ¶ In ea.ibi, vel non hz vt possit.Et hec optima,tñ silr sine diuinatione non transit.a sic in effectu nō videt differentia inter vtile a directum interdictū,q; siue cōpetat directū interdictū, siue vtile non exercet ipsum:vel actionē aliā sibi filio cōpetentē.nisi in tribus casibus.s.cū pater est absens a nō de primo reuersurus.cū pater cōsentit vel nō vult consentire.a est vtilis.a hoc iure isto digestoꝝ hodie aūt filiussa.ex oi cā aduentitia agere pōt.a pater sibi cōsentire cōpellit a tenet iudicium. vt.l.fi. §.necessitate.C.de bo.q̄ lib. ¶ In ea.ibi,vel in cōtrario. hec solutio cōtradicit litere legum ẓuarum q̄ dicunt hoc interdictū cōpetere filio.a sic vī q̄ cōpetat tam ex ea parte q̄ vi. q̄ ex parte q̄ clam.sed ex ea parte q̄ vi.est directū q; sibi iniuria est illata ꝑpter ꝓhibitionē a violentiā sibi factā.Sz ex ea parte q̄ clam.hz vtile cū nullā violentiam passus sit q̄ nota.Et quare filius habeat hoc interdictū.a actionē commodati a actionē depositi suo nōie.a non habeat alias actiones bone fidei:nō potest reddi rō differentie ſm Bar.qui dicit se nunq̄ hoc intellexisse in.d.l.filiussa.alle.hic in gl.Potes attentare:q; contra depositarium a cōmodatariuꝫ agitur rōne rupte fidei,a sic in eius ruptura filius iniuriā passus est:merito illeque sibi cōpetunt suo nōie,sicut a actio iniuriarum a querele inofficiosi testamēti. ¶ In ea.gl.ibi:vel hz ad exercēdum hoc concordat cum precedenti ibi vel non habet.

Si ex socijs. Si vnus socioꝝ in solo cōi opus fecerit nocēs solo:queniri potest ab altero hoc interdicto,cōpetit etiam ei cui est data ptās arboꝝ succidendi de fundo gra⁹ vel titulo oneroso.h.d.

1 ¶ Hereditas loco domini habetur.

Questum. Si pdīo hereditario factū est opus cōpetit hoc interdictū heredibus a ceteris successoribus de iure pretorio agnoscentibus hereditatem opere facto.h.d. ¶ In tex.ibi, hereditas domine Ro.

1 †q̄ hereditas loco domini habetur.

Si colonus. Si colonus in fundo opus fecerit nocens alī vi vel clam: tenet ipse,a dñs si iussit aut ratum habuit tenet ad patientiam et impensam. Si autem nec scivit nec ratum habuit,ad patientiam tantum.h.d.vsq; ad.l.nam a si seruus.a sic est casus hic q̄ factum laboratoriū nostroꝝm non obligat nos non iubētes nec ratum habentes.

Nam a si seruus. Alienato vel manumisso seruo q̄ opⁿ fecerat vi vel clā dño ignorāte nec ratū habēte dñs non tenet nisi ad patientiā tm̄:ipse aūt emptor alternatiue tenet vt aut noxe dedat aut impēsam restituat:a etiā ipse manumissus ad restitutionem impēse tenetur.h.d.a istam.l.allegavi tibi.ſ.e.l.ſi alius.in prin.dic vt ibi. ¶ In tex.ibi, vt patiar.ſilec ob.ſ.eo.l.ſi opus.ſ.i.vt ibi nota. ¶ In tex.ibi,agi poterit. nisi fecisset iussu dñi aut administratoris eius.ignoscitur aūt ei propter,paruitatē criminis, cū hec sit violētia inquietatiua.l.is q̄ puteū.ſ.ſi tutoris.ſ.e.

1 ¶ Factum tert⁹ quandoq; nos inuitos obligat.

Semper. Aduersus possessorem operis hoc interdictū competit ad patientiam solam:ſz eo ignorāte factum fuerit opus

1 h.d. Et sumit gl.hic in argumentū † q̄ factū tertī obligat nos q̄nq; inuitos a dicit veritatem,ſic.ſ.de pec.l. ſi quis seruum.ſ.etiam:vbi ſi me prohibente aliquis contrarit cum seruo meo,ego obligor ex illo contractu.

Is cui fundum. Si cōductor pastinatoris vinee lapides inuentos in ea.in prediū vicini proiecerit,tenet hoc interdicto: locator aūt non tenetur nisi ad patientiam tantum aut ad prestandum actionem si quam habet.h.d.

1 ¶ Plures qui loco vnius habentur si delinquunt:vnius liberatio liberat omnes.

Si in sepulchro. Distinctio huius.§. nō reperit alibi.Et breuiter h.d.Si opus fit in sepulchro locū hz hoc interdictū, a si conuocato cōsilio pluriū hoc fiat:singuli tenent insolidū ad patientiā a ipensam:sed vno exacto:liberant reliq.Sz si ꝑpter quisq; cōsilio hoc fecit:exactio vnius nō liberabit alios.h.d. a hic Bar.refert distinctionē Dy.de verbo ad xbū,q̄ plures delinquūt,siue actio sit mere penalis:siue mere rei psecutoria,siue penalis ex vna pte,a ex altera psecutoria:an actio

1 vnius liberet oēs. † Et sue distinctiōi adde q̄ vbi plures delinquūt q̄ loco vnius habent ꝑpter vnitatem officij,vt sunt plures publicani vna liberatio liberat oēs.l.ſi multi.ſ.de publicā.a ibi dicam. ¶ In tex.ibi. Et si cōi consilio.i.cōicato consilio. ¶ In tex.ibi:plurium.ſ.mādatum opus fieri in sepulchro. ¶ In tex.ibi.cū singulis experiri.ita q̄ vno satisfacien te ceteri liberentur:q; hoc interdictū ad interesse proponit: a ideo p solutionē vnius cessat a deſit interesse.ergo pluries agi nō pōt. ¶ In tex.ibi:quis eoꝝ hoc fecerit cōsilio a diuersis tpibus ſm Dy.vt sic cesset ẓuum de.l.i.§.ſi plures.ſ.de eo per quē factū erit. Sed ſm Old.alle.§.intelligit de equitate:hic aūt de rigore. ¶ In tex.ibi,perceptio ab altero. ſabaudi nō liberat alios ex quo ꝑpio cōsilio a diuersis tpibus deliquerūt.Et q̄ dicatur cōicato:q̄ propio consilio hoc fiat: gl.hic declarat in xbo superiori. ¶ In gl.vt possim.ibi. Sz cum oēs.ſlo.bene istā gl.q̄ si agatur cōtra plures quorum quilibet est obligatus a cōuentus insolidū ad idem puta: q; sunt duo rei,nisi libellus proponatur cōtra quēlibet eoꝝ insolidum,intelligunt cōuenti viriliter. Et ideo sit cautus advocatus vt agat cōtra quēlibet insolidum,a adiiciat:a ita q̄ vna exactio sufficiat. Idē est in suis q; si fertur cōtra plures simpliciter:ẓ quilibet esset obligatus a conuentus insolidū tñ inspicimur verba suie non libelli:a quilibet intelligitur condēnatus viriliter:vt.C.ſi plu.vna sen.l.i.a.§.a.ſ.de duob. reis.l.reos.§.cum tabulis.a.ſ.de ap.l.ſi qui separatim.§.quoties.ſ.de re iudi.l.paulus.la.§.a.ſ.manda.l.ſi mandato titū. §.paulus.el.iū.

1 ¶ Ignoranti licet non currat annus a tempus ad eius in commodum,currit tamen bene ad eius vtilitatem.

Hoc interdictū. Primo dicit an hoc interdictū deꝛ in heredes edificantis:a inquantū. Scōo vsq; ad q̄ tps a ex quo tpe cedat annus interdicti.Tertio inquantum detur. Quarto qualiter interesse probet in hoc interdicto. Quinto purificat possessorem a reū qui culpa vel dolo deſit possidere. Sexto an per aliā actionē ad idem competentē cōpellat quis edificium tollere:a hoc vsq; in ſi.huius. Iste aūt.§.h.d. Hoc interdictū cōpetit contra heredes a ceteros successores in eo q̄ pervenit ad eos post annū vero nō cōpetit.a cedit annus ex die ex quo opus perfectum est aut fieri deſit,a non currit ignorāti instissime.h.d.vsq; ad.§.ſi qs reipu. ¶ In tex.ibi:post annū nō cōpetit.sub.ad penā.Sed si quis peruenisset ad cōuentū utilitatis:nō est dubiū q̄ duraret interdictū. ¶ In tex.ibi.in abdito vel alio loco gl.exponit.i.in absconsoꝝ bene. Et allegat iste tex.ad materiā de occulto a notorio crimine in Spe. de noto.cri.§.nunc de occulto. Allegatur etiam per Dyn. a Ja.de are.ad excusationem potestatis qui non inquisiuit de crimine in principio officij:eo q; crimē erat occultum: vt excuset a pena statuti. Et eodem modo excusat finditus q nō denunciauit maleficiū factū de nocte:de quo in.l.i.§.occisorū

1 ſ.ad ſille.per Bar.Dy.a me. † Licet autem annus a tps ignoranti non currat ad incōmodum eius a in pena ipsius, tñ currit bene ad eius vtilitatem a commodum:sic intellige l.genero.ſ.de his qui not.infa.a.ſ.de cal.l.annus.

Si quis reipub. Annus qui datur ad ponendū hoc interdictū non currit absenti causa reipu.h.d.vsq; ad.§.in hoc interdicto. ¶ In tex.ibi, abfuisset.in cuius preiudicium,factum est opus vi aut clam in absentia.

1 ¶ Interesse probatur per iurameneum in litem.

1 2 Si agitur ad interesse propter dolum a agens iurare nō vult aut non potest:nihilominus ad officium iudicis spectat inquirere summam interesse,a ad eam condemnare.

In hoc interdicto. Hoc interdictum cōpetit ad id quā ti actoris interest opus factū nō esse:a q; habet rō interesse: cōsiderari pōt q̄nq; ratio interesse dñi seruitutis a vsusfructus a probatur interesse per iuramētū in litē.h.d.vsq; ad.§. cū aūt. ¶ In tex.ibi, vt in oi causa eadē cōditio sit. Ho.bonū tex.q̄ in hoc interdicto iudicis officiū versari dz hoc modo, vt reponat actorē ita q̄ sit in ea cōditiōe in qua esset si opus nō esset cōstructū.a ita sunt formāda verba suie. Et hoc est verū q̄n agitur cōtra facientē,vel fieri facientē opus, alꝫ ad solam patiētiā operis possessor cōdēnari debet,vt.ſ.l.pri. et ibi Bar.ponit formā libelli in hoc interdicto. ¶ In text. ibi

1* † q̄ in litē actor iuraverit.ſlo.interesse ꝓbari per iuramentū in litē:a est istud iuramētū veritatis nō affectionis.Et gl. intelligit hoc verū q̄n agit contra dolosum:secus si rōne culpe a doc.subaudiunt etiā late,vt.l.in actionibus.in prin.a.§.fin. ſ.de in lit.iuran.a.l.cū furti.c.ti.a no.ſ.ne quid in lo.pub.l.q̄. §.pe.a hec gl.allegatur per oēs pro magistra.q̄ vbicūq; agit contra dolosum, interesse probatur per iuramentum facit optime.C.vſ vi.l.ſi q̄.a dixit Jnn,hoc vēdicare locū p qua cūq; violētia ingerativa:turbativa:expulsiua:cōpulsiua:vel ablativa,

ablativa,in.c.super eo.extra qō me.cau.qō tene menti.Sz si non ageret cōtra dolosum:sed ſ tertiū qui tenet ex dolo cōmisso per alium.Exemplū si agit cōtra castrum vel villam q̄ tenet emēdare robariā factā in suo territorio: tunc interesse probandū est liquide:nec sufficit iuramentū ſm Jnn.ibidē. Bar.ponit in.d.l.ſi q̄ñ.dic vt ibi.Et adde q̄ si redarguit dolus in negligēdo:interesse non probatur per iuramentū sed per alia indicia a cōiecturas.Exemplū si agatur contra argentariū vel tabellionē eo q̄ dolo neglexit edere rōnes vel instrumenta:tex.est in.l.argentarius.§.cum aūt.ſ.de eden.te

2 nenti,q; sunt quotidiana satis. ¶ In tex.ibi,aut si iurare non possit,sub.vel non vult:vt not.ſ.ſ.pri. † Et ex hoc tex.a ex illo,no.diligenter q̄ vbicūq; agitur ad interesse propter dolum:a agens iurare non vult:aut non potest q̄ nihilominus ad officium iudicis spectat inquirere summā interesse:a ad eam condemnare:q̄ est not.a menti tenendum.

Eum autem. In hoc interdicto paris cōditionis est possessor a is qui dolo malo fecit quo minus possideret.habet etiam considerātio culpe:a si per aliā actionē fuerit actor cōsequutus integrū itereſſe,agere nō poterit hoc interdicto.h.d.vsq; in ſi. ¶ In tex.ibi, nihil eum consequi oportere. Nec obſt.ſ.eo.ſi opus.ſ.i. rūlo.sed solnā ibi,a no.hic vbi actor non vult iurare vel non pōt,super interesse declarando partes iudicis nihilominus debēt versari:a ipsum inuestigare per se:vt dixi.ſ.§.ꝓxi.

Competit. Hoc interdictū cōpetit ei cuiꝰ itereſt hz nō possideat h.d. ¶ In tex.ibi,his q̄ nō possidēt:hz qualitercūq; detinēt vt.ſ.eo.l.is q̄ in puteū.§.ſi fundus.a.§. arillo. ¶ In tex.ibi:itereſt.an debeat esse interesse pecuniariū necne:vide ſ.d.§.ſi fundus. vbi est gl.opti.a ego addidi idē ſi iterſit rōne honoris.Itē adō idē ſi rōne amenitatiꝫ pditi,aut

1 ēt rōne voluptatis ẓ, gestatiōis:vt.ſ.i.§.ꝓxi.q̄ no.est ad hoc. ¶ Cupressus non est arbor fructifera : sed odorifera. Et nuces eius appellatione fructuum non continentur.

Si quis vi. Hoc interdictū cōpetit ei cuius interest ꝑpter amenitatē voluptatez a ētiā gestationē:a huic tex.adde gl.q̄ est in.§.ſi fundus.ſ.p

1 ti.alle. ¶ In tex.ibi:arbores nō fructiferas. † Nō. cupressuꝫ non esse arborem fructiferā sed odoriferā:nuces ergo eius appellatione fructuū non cōtinētur ꝓpter dictum odorē tm̄. ¶ In tex.ibi:nō dumtaxat.q.d.non fructuarioꝝ:nisi eius interſit rōne delectationis a amenitatis vt.ſ.sequitur tene menti. ¶ In glo.§.ibi.l.i.§.a alias. Solu.hic plus deliquit quia opus in alieno fecit:ibi autem libertus nihil in alieno fecit: sed solum sua bona alienauit.

In summa. Cōtra possessorē qui opus fecit ad impensam a patientiā cōcluditur si non possidet:ad impensam cōtra possessorem qui nō fecit: concludit ad patiētiā.h.d.Et ex hoc.§.habes aperte qualis debet esse forma libelli in hoc interdicto.Est a alius casus q̄n agitur contra non possidentē qui dolo possidere deſit: a tūc contra eū agitur eo modo a forma quibus concludit si vere possidet,vt.ſ.l.pri.§.ſi. ¶ In tex.ibi,patientiā a impensam pōt etiā concludi contra illum vt destruat suo sumptu: nam reponēdus est actor in eo statu in quo erat ante opus factū. Et debet reus etiam condemnari ad interesse ipsius agentis etiam extra rem:vt.ſ.eodē.l.ſemper.§.in hoc interdicto. ¶ In tex.ibi:nec possidet.nec dolo deſit possidere:aliaꝫ possessori similis est,vt.ſ.eo.l.ꝓxi.§.ſi.

Si immaturā. Si per successionez ſyue non interest don:non competit hoc interdictuz:aliaꝫ secus.h. d.a vide ſ.de ver.sig.l.ſylua cedua.a facit q̄ not. ſ.ad leg.aquil.l.ſi seruus seruum.§.ſi oliuam.

Non absurde. Dans operam cū magistra cui vt sibi nunciari nō possit tenet hoc interdicto ex ea parte q̄ clam.h.d. ¶ In text.ibi: clam videris,imo videt q̄ vi ex quo operam dedit vt citatio nō apprehēderet,vt.ſ.in.l.ꝓxi.in prin.Solue q̄ hoc operat indicis autoritas,aliud aūt rūsum ego nō video.Et de hoc q̄n quis dat operam vt citatio seu nunciatio nō possit eum apprehēdere.habes gl.ſ.eo.l.i.§.sed a si quis.ver.sed aristo.

Interdictum. Interdictū istud cōpetit filio in ptāte posito etiā si sit colonus alterius.h.d.Sed huic contradicit.ſ.e.l.deniq̄.§.i. glo.se inuoluit hic a ibi dicit ibi dixi in glo.mag.

1 ¶ Vim facit qui contra prohibitionem edificat.

2 Appellare volenti si claudatur ianua palatij,tenet appellatio a sufficit q̄ appellatur ad ianuam.

Vim facit. † Edificās ſ phibitionez opus facit vi. Idē si opⁿ vt denūciationē nullatenus apprehēdat,a si intelligit qs phiberi p ictū lapilli, a si phibitio remittit ab hoc vel a iure nō incidit postea in hoc interdictū. a pro opere facto in re mobili etiā amplissima,non hz locū hoc interdictū:sed pro facto in re stabili publica vel priuata, religiosa vel sacra.h.d.in,terminis vsq; in finē. ¶ In tex.ibi: quominus phibeat,consecutus est,nisi hoc consequutus sit autoritate ptoris,q̄n sub coloze iustitie impedimētū illud est prestitū sed q̄n non sub coloze,tunc illud impedimentum est oīno de facto nō habēs iuris colorē,idcirco dz opus vi factū a sic non ob.ſ.l.pri.§.i. ¶ In tex.ibi,ianua puta pclusa. ar.

2 optimū q̄ † si violentia interponere appellationē a fnia claudit ianua palatij,q̄ tenet appellatio,a sufficit q̄ appellat ad ianuā,facit.ſ.quis oz.in bo.pos.ſer.l.§.§.dies.a.l.i.§ sed aristo. ſ.e.a.l.q̄n app.ſit.l.i.§.dies.a de diuer.a temp.prescri.l.i.

1 ¶ In nunciatione noui operis que fit per lapillum, verbum aliquod exprimi necesse non est.

Prohibitus. Iste.§.nō summat. ¶ In tex. ibi,lapillum ve iactātis.ar. qō † in nunciatione noui operis q̄ fit per lapillū non sit necesse aliq̄ verbum exprimi. Contrarium no.in.l.de pupillo.§.me miniſſe.ſ.de no.ope.nun.a.ſ.de edi.edic.l.ſi tamen.§.i.

1 ¶ Sententia preiudicat veritati.

2 Innocens condemnatus satisfacere tenetur.

3 Omnes ſiunus icepit a aliꝰ pficit amb⁹ tenēt ad destructionē.

Sopus. Legit duob⁹ modis vt patet in gl.a vtraq; lec.sustineri pōt. Et breuiter.h.d.ſm primā lec. † Snia preiudicat veritati,a † innocēs ꝺdēnat? satisfacere tenet ſm eā.h.d.ſm aliā.h.d.Si † vnus opus incepit vi vel clam,alius aūt exaltauit illud,tenet vterq; ad destructionē operis.h.d. vnde tenet primus destruere opus q̄ fecit a illud q̄ additus est.Et ratio est in promptu q; nō pōt ꝑmo factū destrui nisi destruat adiunctum. ¶ In tex.ibi,sustulisset.glo.exponit.i. in aliū exaltasset a benedicit,nam si illud opus fuisset destructum in totum per vnū,nō posset agi cōtra alterū ad destructionem eiusdem ex quo satisfactum est ex toto destructioni. a sic non ob.ſ.e.l.ſemper.§.fi.qui videtur contra vt ibi dixi.

1 ¶ Animus mandatoris inspicitur in hoc interdicto ex ea parte q̄ clam,non animus mandatarij.

Si iussero. Si iubēs edificare non timet nec timeat tñ animas mādātis inspicit nō edificātis a ideo hoc

1 interdicto nō tenet.h.d.in terminis a in sum. † Vel breuiꝰ.animus mādatoris inspicit i ꝺ interdicto ex ea pte q̄ clā,nō animꝰ mādatarij.h.d. ¶ In tex.ibi:ituēda fub.nō ipsi⁹ mādatarij.

1 ¶ Edificium q̄n stat in aere super solo considerato q̄ solū debet esse liberum vsq; ad celum,quicquid fit in aere impediens dictam libertatem,intelligitur factum in solo.

In opere. Nō eget summario. ¶ In tex.ibi. no no.facto vi aut clā in alterꝰ pinditiū. ¶ In tex.ibi,tā soli.si opus est factum in solo a illud tangit. ¶ In tex.ibi,quā celi.si opus nō est factū i solo ſz supra solū ita q̄ non requiescit in solo sicut est pselli,ꝑpter hoc solum non remanet liberū vsq; ad celū impediēte edificio pselli.Sz tūc ob.q; si opus nō requiescit in solo,ergo nō est factū i eo,a istud interdictū cōpetit solū p opere facto in solo vel i re coherēte solo imediate,nō aūt mediate,vt.ſ.e.l.ſi alius.§.notauimus.cū.l.ſe.a dictio in notat intrinsicitatē vt.ſ.de flumi.l.

1 j.§.in publico flumine.Sol.q̄ † q̄n edificiū stat in aere sup solo,cōsiderato q̄ solū dz esse liberū vsq; ad celū.l.vlt.ſ.de fer. qcqd sit in aere ipediēs dictā libertatē,itelligit factū in solo, casus est.ſ.l.pri.§.ſi qs piectū.Sec⁹ si nō ipediat talis libertas sicut dz in corrūpēte poma existētia in arboribꝰ: vt.d.§. notaui. ¶ In gl.ſi.ibi,q; fonte aerē corrūpit.vsq; ad vnū solū a abinde,supra nō,q; nō sentiebat odor ꝑpter altitudinē.

Si quis propter. In petitis seruitutibus dz sibi restitui.h.d.Et rō est q; in hoc interdicto venit etiā cā ꝓprietatis a seruitutū:vt.ſ.e.l.semp.§.in hoc interdicto. Vel breuius.In hoc interdicto habet rō seruitutū pditarū.h.d.

Si vitem. Cōtra traducēs ex fūdo alie no vites i suū cōpetit hoc interdictū itra annū,post nō,a radices vitiū ptinēt ad tr aductorē sicut ptinēt ipevites.h.d.Et rō istis traductoribꝰ vitiū habuistis.ſ.vti pos.l.ſi duo.§. idē videamus.a q̄ hic deficit:supple p illū. ¶ In tex.ti.coaluer.nt.i. radices terre iuncte fuerint. ¶ In tex.ibi,intra annum.vt in

fundū meū vineā reducas. ¶ In tex.ibi: remanere actionē, sub. ad ipsam arborē: ſz ad eſtimationē eius arboris: in factū agit, vt in gl. Sed huic ob. q; in eo qō pernenit ad reū: oē interdictū ſz ſit annale intelligit eſſe ꝓpetuū, vt. l. j. ff. ſi. de interdi. cōiūcta gl. ꝛ. ff. de vi ꝛ vi arma. l. j. in prin. Potes ſoluere q; ſpāle ſit in hoc interdicto: vel q; ſpāle ſit in caſu iſto vt nō deſerant agrū ſi culture. tex. ibi in. l. ſemp. ff. hoc interdictū ſimpliciter dicit nō cōpetere hoc interdictū poſt annū, ibi tū limitaui niſi in eo q; peruenit ad reum vel eius heredē. Sed poſito q; hoc interdictum non competat: tū pro eo q; peruenit: habet locum in factum: ꝛ hoc glo. dicit ſub dubio forte.

Si quis vi. In hoc interdicto non habeꝫ conſideratio operis: ſz an opus factū ſit. h. d. ¶ In tex. ibi: aruerit. ꝛ per hoc agrū deterior ē fecerit, nam iſtud interdictū datur ad intereſſe: ꝛ iō ſi ſolum eſt effectum melius nō deterius ex opere, ceſſat intereſſe: ꝛ p conſequens interdictū, vt. ff. ſ. l. nā ꝛ ſi ramos. ff. ſi qs vi. ff. ſ. l. ſi immaturam. in prin. ¶ In gl. j. non debemus inſpicere. in fi. ſo. q; ibi quo ad commiſſionem illius ſtipulationis: hic quo ad interdictū: ſunt enim tractatus diſſimiles ꝛ caſus diffꝛmes vnde vnum ex altero non infertur. l. inter ſtipulantem. ff. ſacram. ver. ſed hec diſſimilia ſunt. j. de ver. obli.

1 ¶ Edificiū qō vi aut clam in ſolo meo quis edificauit, pꝓpria autoritate: ſi, copiā iudicis non habeo: tollere poſſum.

2 Iudicare tanq̄ index nemo poteſt in pꝓpria cauſa.

Si ad ianuam. Si opus factū in ianua vel in ſolo poſſeſſoꝛ autoritate ꝓpria deſtruxit: nō tenet hoc interdicto: ſed inimicē ſit cōpēſatio. h. d. ¶ In tex. ibi: aut certe. hec eſt alternatiua legis: ꝛ iō vterq; modus legēdi eſt bonus: ſz iſte ſcōs eſt melioꝛ. No. gl. q; inci. hoc intelligendū. p quā potes exēplificare illud bꝛocardū dolus cū dolo. ꝛ culpa cū culpa ꝛc. ¶ In ea. gl. ibi: vel verius. prima vera, ꝛ hec verioꝛ ꝛ melioꝛ ex qua ſume doctrinā q; ¶ vbicūq; aliqs edificat vi aut clā in ſolo a me poſſeſſo autoritate ꝓpria poſſum tollere ſi nō poſſum habere copiā iudicis, nec periculū ſit in mora, vbi aut edificiū nō eſt factū in ſolo poſſeſſo a me: nō poſſum autoritate ꝓpria: niſi ex magna cāvt. l. ſi alius. ff. belliſſime. ff. ſ. c. cā aūt magna eſt qū periculū eſt in mora: vel copia iudicis haberi nō pōt, vt ibi dicit. ¶ In ea. ibi: ꝛ facit. ff. de eo. ꝛc. No. gl. q; alle. multas. il. p quā exēplificari pōt ꝛc. vt. ff. dixi. ¶ In vlt. gl. in fi. Sol. q; ¶ nemo pōt in ſua cā iudicare tanq̄ index: vt in cōtrario. Sed extra iudicium bñ licet autoritate ꝓpria vindicare qūcq;, vt hic, ꝛ. C. qñ li. vni. l. j. ꝛ. C. nemi. lic. ſignum impo. l. j. ꝛ. ĥ.

Si ſtercus. Ponēs ſterquiliniū in fundo fine aliquo dāno fundi aut facies iter p fundum: vel auem gerēs, vel q venaꝫ in eo etiam poſt ꝓhibitionē non teneꝫ hoc interdicto: ſz teneatur iniuriarum. h. d. et ceſſat cōtra riū. l. per agrū. C. de ſer. ꝛ. j. de iniur. l. iniuriarū. ff. ſi qs me. ¶ In tex. ibi: labeo cōtra. ꝛ bene ex quo nocitum non eſt fundo: nam niſi opus noceat, non hz locum hoc interdictum etiam ſi opus fiat cōtra ꝓhibitionem, vt. ff. e. l. ſi quis vi. ꝛ. l. nam ꝛ ſi ramos. ff. ſi quis vi. ꝛ. ff. eo. l. ſi immaturam. in prin. ꝛ facit ad predicta. ff. de acqui. rerum do. l. iĥ.

1 ¶ Celum quod eſt ſupra ſolum, pars ſoli eſt.

Si quis ꝓiectū. Faciēs ſtillicidiū vel ꝓiectū in ſepulchrū licet monumentū nō tangat, teneꝫ hoc iterdicto. h. d. Vel ſic.

1 † Celū qō eſt ſupra ſoliū, pars ſoli eſt, ꝛ ideo quicquid fit i eo per qō libertas ſoli perdatur, dicitur factū in ſolo. h. d. iſte. ff. limitans vel declarās. l. j. ff. ſi in publico flumine. ff. de flumi. ꝛ dixi in. l. ſi opus. ff. pe. ff. e. ¶ In tex. ibi: ſi ſepulchro. i. ſupra ſepulchrum ita q; non requieſcit in eo, vt ſequitur.

1 ¶ Citatus ad audiendum ſniam in certo termino: poteſt dicere ſententiam nullam ſi poſt terminum lata fuerit.

2 Citatus ad certum diem: per totum diem expectandus eſt, ꝛ ſententia in vltima hora diei eſt ferenda.

3 Federici imperatoris extrauagās in qua ſtatuitur q; nullus iudex in die peremptoꝛiꝫ edicti ſententiam ferret: q; tota illa dies datur vocato ad iuſtitiam.

1 **Si is qui.** In tex. ibi: cōfeſtim. Bar. alle. hūc. ff. ꝓ caſu † q; citatus ad audiendū ſniam in certo termino: pōt dicere ſniaꝫ nullā latā eſſe poſt terminū: ſe rēda eſt ergo ſnia in tertiꝫ ſi qs citatus eſt vt in tertiꝫ compareat ꝛ ſiſt in veſperis ſi citatus eſt vt in veſperis cōpareat ꝛ pro eius opi. vſ caſus in. c. ſi a iudice. de ap. li. vj. ꝛ hec opi. mihi plz. Saluo niſi ſediſſet iudex in tertiꝫ ꝛ poſt tertias: q; tunc cū ſit vna ſeſſio, intelligit vna ꝛ eadē hora, ꝛ intelligitur tps tacite ꝓrogatū a iudice. de offi. dele. cōſuluit in antiqo. ꝛ facit. ff. de in inte. reſti. l. diuo. ꝛ inſti. de verb. ob. ff. omnis.

in gl. mag. ꝛ vidiſtis aliquātulū. ff. e. in. l. aut qui aliter. in prin.

2 Si † tū quis citareť ad talē diem, expectandus eſt per totū diem ꝛ in vltima hora diei ferenda eſt ſnia, non tū de nocte. Imo ꝛ ſi cōſuetudo eſt ferri ſniam in veſperis vel poſt veſperas ſtatim cōtra citatos vt ad certā diem cōpareant, nō expectabiť finis diei: ſed dz ferri ſnia in hora cōſueta: vt gl. predicta. ꝛ hoc eſt de mente Inn. in. d. c. cōſuluit. Aut quis citať ad certā diem in quo impoſſibile eſt citato cōparere: tenetur tūc citatus cōparere in die ſequēti ſm Jo. an. in. c. nemo. pōt. de reg. iur. in. vi. in fi. vl. gl. Et vbi citať q; nō erat citādus neceſſario: pōt ferri ſnia eo nō expectato: ſm Inn. extra de ele. c. cū inter. ꝛ de reſti. ſpo. c. cū ad ſedē. circa med. ſz Ber. teneat oppoſitū in. d. c. cū inter. Nec ob. ꝓdictis hic. ff. ꝛ. l. aut q; aliter q: expectare citati nō q: granatur in hoc, non tenetur niſi de dolo ꝛ culpa lata ante li. conteſt. que eñ liberalitas eſſet ſi tenerētur vlterius. certe nulla aut modica. Et iō hic eſt vnus de caſibus in quibus cum contrahitur contemplatione vnius tantum, ille tū non tenetur niſi de dolo ꝛ lata culpa: qō no. regulariter contra vt no. in. l. contractus. j. de reg. iur. ꝛ Ultramon. ꝛ Ja. C. commo. l. ū.

3 **Si ad ſecundū.** Si citatus ad ſecundū die ſniam in certo termino: nō tenetur ad ſecundū. Et ſic ſecundū non eſt ſecundū ſed primū. Et ſic ſecundū ſecundū non eſt ſecundū. Et ſic ſecundū ſecundū non eſt ſecundū. Et ſic ſecundū ſecundū non eſt ſecund

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dicebat Ray. illā loqui in vi compulsiua ⁊ sic esset necessa
rium tunc eam reuerti in ptātem dñi. Finaliter tenebat hāc
gl. vnde respond e ad illum text. q̄ si reuertatur in potestate
domini purgatur vitium, vt ibi. ⁊ idem si in potestate expul
si: ⁊ sic bene dicat glo.

Quesitum. Debitor potest a creditore rogare petitionē suam respectu possessio
nis. h.d. cum l. seq. vide. s. l. in rebus. §. pe.

1 ☞ Exhortantes, rogantes, instigantes ⁊ suadentes alicui
vt in seruitiū alterius aliquid faciat, si damnificant faciētes
ab eo in cuius seruitiū factū est: exhortātes agent ℈ damnifi
cantem, ⁊ exhortati contra exhortantes actione in factum.

Quesitum. Si rogatu meo reslteri cō
cedaꝫ vtendam: nō cōcedētis ℈
mihi cōpetit interdictū: ⁊ aduersus me mandati
cōpetit vel in factū. h.d. ⁊ in hoc vltimo glo. sumit
tria memoranda: q̄ cui rem mihi cōcedis precario: ⁊ ego alte
ri: ⁊ tūc aduersus me cōpetit tibi interdictū ⁊ mihi aduersus
aliū. Q̄ui mādato meo alteri tu cōcedis p̄cario: ⁊ tūc mihi
soli cōpetit interdictū: ⁊ tibi cōpetit mādati actio contra me. Q̄ui
aūt suggestione ⁊ hortatione mea rem tuā concedis alteri ⁊
eidem tradis, ⁊ non mihi, ⁊ tunc tibi contra me cōpetit in fa
ctum: mihi aduersus illum cōpetit interdictū: ⁊ ita se expe
dit gl. mag. ⁊ dicit veritatem ſm doc. Vel sic. Illi cōpetit in
terdictū a quo habetur precariū: non dño qui precario non
concessit, ⁊ ió dixi q̄ precariū tūc consistit; cū precibus petē
tis vtendū concedit ad vsum ipsius petentis, secus si alteri,
vt. l. i. in pri. §. e, ⁊ alī. hūc tex. Item tex. ibi. sed magis me in
tercedere. No. tex. pulcrum: q̄ aliud est mandare vt aliquid
fiat alteri in eius seruitiū, ⁊ aliud est intercedere ⁊ exhortari
nā qui exhortat non mandat: ⁊ qui intercedit non mandat:
vt no gl. que non est alibi in. l. ob hec verba. §. de insa. tenet tū
hic intercedēs ⁊ exhortatur actione in factum in qua venit ⁊
illud q̄ ió in actione mādati, nā tenetur exhortator vt hic. ⁊ C.
ad. l. iul. de vi pub. vel pri. l. seruos. ⁊ no. §. mand. l. i. Caueant
1 igitur exhortantes, rogantes ⁊ instigantes ⁊ suadentes ali
cui vt in seruitiū alterius aliquid faciant: nam si damnifican
tur facientes ab eo in cuius seruitiū factū est: exhortātes a-
gent contra ipsum damnificantem, vt hic. ⁊ exhortati agent
contra exhortātes actiōe in factū, vt hic. Tene menti perpe
tuo q̄ casus quotidianus est. Et in gl. ma. in fi. ibi. vel dic a-
ctio in factum. hec non placet q̄ cōtinet diuinationem. ⁊ q̄ñ
oriaꝫ actio prescriptis verbis declara per id q̄ not. in. l. inter
dictum. ſ. e. In ea. ibi. i. ac in factū. q. d. succedēte in locum
cuiuslibet deficientis actionis ⁊ hec est vera. puma nō. cum
deficiat interdictum. ergo ⁊ actio in factum ex ipso descēdēs
vel dic q̄ loquitur de actione in factum generali: de qua in. l.
quoties. §. de prescri. ver. ⁊ hanc tenebat Ray.

1 ☞ Precarium q̄ a Titio rogaui, etiam ab herede eius
precario habere videor.

2 Voluntas finitur morte.

Quod a titio. †Precariū trāsit ℈ heredes
cōcedētis ⁊ ab ipso intelligit
rogans habere p̄cario, ℈ ignoret qs sit heres. h.d. In tex.
ibi: a ceteris successoribus. l. vniuersalibus forsan de iure pre
torio: nā de successore singulari loquit tex. seq. §. In glo. i.
ibi, credo q̄ sic. Tu aūt dicas ℈ qr rogatio precarij trāsit ad
heredē cōcedentis: vt. l. cum precario. §. fi. ſ. e. si facit transitū
ergo nō est finitum precariū in eius persona sed incipere ōr:
sicut dicimus in obligationibus q̄ incipiūt ab herede: vt. C.
vt act. ab here. l. vna. Item qr tex. hic dicit q̄ rogatus precā
rio tenet illud ab herede quātuncunq; ignoret heredem: sed
cum precariū sit contractus, non aūt quasi contractus q̄ ap
paret q: expediturꝰ consensu inter presentes: ⁊ pm nūc vel
epistolam: vt. l. precario. ſ. eo. ergo non est nouum precarium
in persona heredis, qr ⁊ si esset nouum: requireretur heredis
consensus precario cōcedentis, ⁊ nouus cōsensus ipsius pre
2 cario rogantis: vt. ſ. §. proxi. Non ob. q̄ voluntas finit mor
te, q̄ verum est nisi sit presumptio durationis voluntatis: vt
l. fideicommissa. §. si rem. ſ. de lega. iij. ⁊ qui libertatē exercet,
presumitur semper in eodem libertatis feruore durare: nisi
contrarium probetur: vt dicto §. si rem.

1 ☞ Precarium per alienationem concedentis tacite reuo
catur: ⁊ inducitur nouum precarium in persona singularis
successoris: si passus fuerit rogantem possidere.

Illud tamen. †Precariū per alienationē ℈
cōcedētis tacite reuocaꝫ ⁊ in-
ducit nouū p̄cariū in persona singularis successoris si passus
fuerit rogantē possidere. h.d. Vel sic. Precariū nō transit cō
tra singularem successorē concedentis: sed in ipso successore
patiente rogantē possidere: nouū p̄carium inducit. h.d. ⁊ sic
nō ob. §. precedēs. q̄ loquitur in successore vniuersali. In
tex. ibi, alienauero, sponte, aliud forte si necessitate cogente.
sicut dicimus in legato: vt. l. fideicommissa. §. si rem. ſ. de leg.
iij. In tex. ibi: aliquo tpe. arbitrio iudicis moderando ex
quo tēpus non est a lege determinatum: vt. l. i. in fi. ſ. de iud.
delib. In tex. ibi: a se precario habere: ⁊ est nouum precā
tium in persona dicti successoris singularis.

1 ☞ Rogans precario tenetur de dolo ⁊ lata culpa. Cōmo
datarius vero de leui ⁊ leuissima.

Eum quoq; †Rogans precario tenet de do
lo ⁊ lata culpa: cōmodatarius
vero tenetur de leui ⁊ etiam leuissima. h.d. rōnem aūt differē
tie dixi in. l. i. ſ. eod. dic vt ibi. In text. ibi: ⁊ satisfit si dolus
tantum prestetur, cum grauetur in alio rogans precario. ſ. q̄
potest reuocari ad libitum concedentis.

Et hoc interdicto. Concedens precā
rio per hoc interdi
ctum debet restitui in causam pristinam, ⁊ ideo fructus ve
niunt ex die edicti interdicti. h.d.

☞ Verbum: omnis causa: quid importet.

Si seruitute. In hoc interdicto venit dolus
⁊ lata culpa: non leuis vel leuis-
sima ante li. contest. in eo: sed post li. cōte. sic. h.d. Et nota hic
casum q̄ nō vti seruitute: nō icludit, pterea doli nec latam
culpā. In tex. ibi: oēm cām debebit restituere. No. istū tex.
q: semper practicant aduocati concludentes in fine libelli cō
uentum condēnari ad restitutionē rei cum fructibus ⁊ oi cā:
similis tex. ſ. de rei ven. l. qui restituere. ⁊. l. iulianus. §. idē iu-
lianus. †Sed quid importet hoc verbum: ois causa: dic qō
importat hoc vt restituatur agenti omne id qō sua interest
siue sit interesse extrinsecum siue intrinsecum. tex. est. ſ. si cer-
pe. l. cum fundus. in pri. ⁊ est melior tex. q̄ sit in iure. In
glo. in ver. ⁊ culpam. ibi: ⁊ ex tunc tollitur. xxx. annis. hoc est
verum qñ in rogantem precario possessio est translata: alias
secus: vt. l. male agitur. C. de prescrip. xxx. anno.

Interdictum. Hoc interdictū nō est anna
le ℈ perpetuum. h.d. Ratio
huius est q: est persecutorū rei ex vtraq; parte: non penale.
Litera tū aliam rōnem assignat. In tex. ibi: absurdum est
dicere. hic est apertior casus q̄ sit in iure: q̄ si creditor cū debi
tore suo paciscitur de debito non petendo vsq; ad. xl. annos.
elapsis. xl. annis non remouebitur prescriptiōe. facit. l. male
agitur. C. de prescri. xxx. anno. ⁊ quod no. gl. in. l. si rem. ſ. ois.
ſ. de pig. actio. tene menti.

☞ Precario rogantis heres tenetur vt ipse rogans: sed ex
dolo rogantis non tenetur: nisi quatenus ad eum peruenit.

Hoc interdicto. †Heres rogātis p̄ca-
rio tenet vt ipse rogās
℈ ex dolo rogantis nō tenet nisi quatenus peruenit ad eum
h.d. Purgāt ergo hic dolus p actionē descēdentem ex Ꝯctu
p̄carij, ⁊ tū non tenetur heres insolidū sed quatenus ad eum
peruenit: ⁊ sic est Ꝯ. l. de ac. ⁊ obli. l. ex depositi. ⁊. ſ. de depositi. l. si
hoc. §. datur. vbi ōr heredē teneri insolidū. gl. hic q̄ non est
alibi ſm Dy. dicit q̄ tlle leges ⁊ alie similes loquunt̄ eo casu
quo ius ex Ꝯctu descendēs transit ad heredem: sed qñ nullo
modo trāsit: sicut est precariū qō non transit vllo modo in
heredē rogātis: tūc ℈ dolus possit purgari per actionē descē
dentē ex Ꝯctu: ñ heres non tenet nisi in eo qō peruenit ad
eum: ⁊ hinc gl. satis concordat qō not. in. l. cū precario. §. fi. in
la in heredē nō transeūt: nec ius administrationis ex eis de-
scēdens, ⁊ tū heres tutoris ⁊ socij ex dolo defuncti tenet in-
solidū. Et ió dic q̄ reg. est q̄ ponit i. d. l. ex depositi. ⁊. d. §. oāt.
℈ illa reg. fallit in pluribꝰ casibꝰ q no. p ordinē tā in Ꝯctu q̄
in quasi Ꝯctu. in. l. hoc iure. §. fi. j. de re. iur. tene mēti. ⁊ est glo.
mag. In gl. imo insolidū. ibi. l. ex depositi. ⁊. j. de ver. ob. l.
ex ea parte. §. fi. ⁊ non est alibi ista gl. vt superius dixi.

Si debitor. Si debitor rogat p̄cario rem
quā pignori dedit: soluto de-
bito immediate precarium soluitur. h.d.

1 ☞ Pactū vt nō liceat p̄cariū revocare nisi post tps: nō vi.
2 Monasterium ingrediens hoc pacto vt liceat bona sibi re-
tinere, an ingressus vel bonorum retentio vitietur.

Cum precario. Nō pōt pacto iniri
vt ñ liceat p̄cariū re
uocare nisi post tps. h.d. Sic nec ℈ pactū vt ñ liceat
revocari mādatū nec testm: vt. l. si qs i pn. testi. §. de leg. iij. q̄
Dy. i. c. q̄ semel. de re. iu. i. vi. Vel sic. Pactū appositū i Ꝯctu
℈ substātiā eī: est nullū: vitiat ergo pactū sed non dispositio.

Et hoc

Et hoc intellige q̄ñ saluo significato vocabuli non pōt trāsi
re dicta dispositio in aliā: alias trāsit. vt. l. vbi ita donatur. §.
de do. cau. mor. cōtra substantiā aūt rei in dispositione dedu
cte bene valet pactū: vt. l. paciscī. §. de pac. ⁊. l. pacta conuenta
de. cōtrahē. emp. Et hoc est vtile ad ea q̄ no. in. l. per seruū. §.
2 j. ſ. de vſu ⁊ habi. per gl. †vbi si quis ingreditur monasteriū
hoc pacto vt bona liceat sibi retinere an vitiet ingressus vel
bonorū retentio. de quo per Canonistas in. c. vlti. de cōdi. ap
po. ⁊ facit ad p̄dicta qō no. C. de iu. emphy. l. ij. in pn. in. ij. qō.
gl. mag. ⁊ ibi p Ly. per Jo. mona. extra de iu. pat. in. c. i. li. vi.

1 ☞ Precarium transit ad heredes concedentis non roga
tis. Ratio huius nu. 2.

Precarij. Precariū †transit ad heredē cōceden
tis ad heredē rogantis. h.d. Quia
igit transit ad heredem concedentis: dico esse idē precarium
in p̄sona heredis: licet gl. contra in. l. quesitū. §. qō titio. ℈. eo.

2 †Ideo aūt non transit ad heredē rogantis, q: precarium li-
beralitatem notat: vt. ſ. e. l. interdictum. ⁊. ſ. e. l. i. que libertas
exerceri solet in amicos, non aūt in inimicos, posset aūt he
res rogātis esse inimicus concedētis, ⁊ ideo non durat pre
carium. Nec ob. j. e. l. ſ. si adoptauero. vbi transit in vniuersalē
successorē q: ibi rogans viuebat ⁊ se in arrogationē dederat.
In gl. ls. interdicto. ibi: q: ius tuendi vel perseuerandi ex
cōtractu non trāsit ad heredē. Simile gl. habuistis in. l. quesi
tum. §. hoc interdi. in ver. peruenisset. ℈. e. quā gl. Dy. dicit nō
esse alibi; ista cōcor. vt ibi dixi. ⁊ dic vt ibi. In ea. ibi: ⁊ ió
non sequit regulā illā. ista gl. est fin. ⁊ peregrina limitās ⁊ de
clarās supradictam regulā, q̄ vbi dolus purgaꝫ per actionē
descendentem ex Ꝯctu, heres tenetur ex dolo defuncti insoli
dum quēadmodū ⁊ tenebaꝫ defunctus, q: verum est q̄ñ actio
est natiua ⁊ sic oritur ex cōtractu, secus si datur ppter cōtra
ctū fo: ſ. tam a pretore. Tene mēti perpetuo: ⁊ ista sit pere
grina limitatio, tū non est vera q: istud interdictum est dati
num nam proficiscitur ex ipso contractu precarij.

1 ☞ Seruus si pro dño rogauit precario ipse dñs tenetur.
2 Dominis inuitis acquiritur per seruos.

Si seruus. †Si seruus p dño rogauit
p̄cario: ipse dñs tenet inter
dicto si meū hz, ℈ si seruus vel filius rogauerit noie
suo tenet tūc dñs de peculio. h.d. vñ ratihabitione
mihi operaꝫ cū noie dñi non fit gestū. In tex. ibi: tenebe-
ris. ſ. insolidū. In tex. ibi, quasi precario habeas: vt. ſ. e. l.
in rebus. §. ⁊ tenebit. In text. ibi, sed si te ignoraūt. secus si
te inuito: ⁊ ideo tunc teneris insolidū ex quo tuo noie roga-
2 uit precario: †nam dominis inuitis acquiritur per seruos: ⁊
inuiti dñi obligantur, sic loquitur tex. j. eo. l. duo. §. j. ⁊ facit. j.
de ver. ob. l. si seruus vetante. cum concor. suis.

Interdictū. Si p̄cariū simplr̄ p̄cedit
agit hō interdicto: si p̄cedit adiecto pacto de restituēdo, agit p̄scriptis ver
bis ⁊ cōcurrit cū interdicto isto. Sz si tibi cōcedēs
p stipulationē petidit, agit ex stipulatu: ⁊ cessat hoc interdictū
h.d. cū p̄n. l. seq. ⁊ cessant oia ℈, ⁊ iste fuit intellectus Rose.
In gl. i. ibi. ⁊ tene ex solo stipulatu. Nō est q: cōcedēs pre
cario stipulādo restitui sibi p̄cariū: intelligit renūciasse oi bñfi
cio legali extraordinario, sec⁹ si simplr̄, ⁊ plene not. in. l. ij. C.
de iu. ſphy. p Ly. vbi examinatur istud brocardus.

Habet.

1 ☞ Hospes nō ōr habitare p̄cario, ℈ p̄ habitatiōe nihil soluat.

Hospites. Hospes †nō ōr habitare p̄cario ℈ p̄
habitatiōe nihil soluat ℈ fo: sitā pro
ficto ⁊ p lecto. h.d. ⁊ tene mēti hunc tex. ⁊ facit. ſ. de his qui
dete. l. i. §. habitare. In gl. in fi. ibi: ⁊ tūc magis ōr detineri
in domo. Sic ⁊ vxor ōr detineri per virū: famulus ⁊ merce-
narius p dñm suū: ⁊ coniunctus per coniunctum vt sic dican
tur morari familiaritatis iure, ⁊ in domo detineri, vt. l. q̄ iure
familiaritatis. ſ. de acqui. pos. ⁊ no. hoc q: quotidianum.

Precario. Etiam in corporalibus consistit pre
carium. h.d. sic. ſ. l. ij. §. fi. ⁊. l. seq.

Cū quis. Brevis est. In text. ibi: cautū ℈ per
stipulationē, vt dixi i. l. interdicti. ſ. eod.

1 ☞ Possessio naturalis ōr q̄ corpore retinet. cinilis q̄ aio.

Eum qui. Per cōcessionē p̄carij in dubio trāsit
possessio naturalis in rogantē, ciuilis
aūt remanet apud cōcedētē. h.d. Ilta †ergo est naturalis q̄
corpore retinet, illa ciuilis q̄ aio retinet, ⁊ sic ℈a est opinio te
nētiū, q̄ possessio duplex est: vna naturalis ⁊ altera ciuilis.

Quo quis. Non differt quo loco concessum sit
precarium. hoc dicit.

1 ☞ Precarium trāsit in successorem vniuersalē rogantis.

Si adoptauero. In †successorē
vniuersalē ℈ ro-
gātis trāsit p̄cariū. h.d. Nec ob. ſ. e. l. cū p̄cario. §.
fi. vbi nō trāsit i heredē rogātis. qr ibi rogās erat
mortuus hic viuus, ⁊ ita tenet gl. quā no. pōt ergo hoc casu
monasteriū cōuenire hoc interdicto: sicut ⁊ pater adoptiuus.

Qui precario. Rogās p̄cario i possef
sione turbatus aduersus
oēs hz interdictū vti possidetis, nō tū ℈ cōcedētē. h.d.

1 ☞ Non possidens possidenti precarium concedere pōt.

Vnusquisq; Etiā †nō possidens
possidēti cōcedere p̄-
cariū pōt. h.d. Secus aūt si nō possideat, vt. ſ. de
acq. pos. l. Quis. §. si cōductor. cōstitutio ergo pca
riū qua vtunt cōiter notarij in instrumētis nihil operat si cō
stituēs se p̄cario possidere nō possidet, vt ibidē. Et hac cōsti
tutiōe p̄cariū vtunt cōiter vēditores ⁊ donātes q̄ cōstituūt se
eor noie p̄cario possidere, donec corporalē acceperint possef
sionē: q̄ forma sumpta est ex. l. ea q̄ distracta. j. e. Et ió sit cau
tus aduocatus q vult: pbare emptorē possedisse p cōstitu
tionē p̄cariū facta mō p̄dicto, vt articuleť ⁊ pbet tpe predicto
vēditorē tenuisse ⁊ possedisse, alās intētio sua tēderet icassum.

1 ☞ Possessiones due iuste aut iniuste cōcurrere nō possūt.

2 Possessio que dicatur iusta: ⁊ que iniusta.

Duo insolidū. Due †possessiones
iuste vel iniuste non
possunt simul cōcurrere. h.d. Intellige eodē iure,
℈ diuerso iure bñ possunt insolidū possidere eodē
genere possidēdi, ℈ diuerso sic vnus ciuiliter ⁊ naturaliter, vt
plene habeť in. l. iij. §. ex Sticho. ſ. de ac. pos. ⁊ no. plene i. l. ꝛ hꝫ.
§. eū qui. ſ. e. ⁊. ſ. vti pos. l. si duo. in pri. In gl. i. in pn. ibi,
iniuste naturales. e. modo exponit gl. i. l. si duo. ſ. vti pos. ⁊. l.
vna. C. vti pos. Sed in. §. ex Sticho. accipit iusta ⁊ iniusta qualī
2 tate iustitie ⁊ iniustitie, nā †vbi quis possidet iuste, illa appel-
lať possessio iusta siue sit naturalis siue iniusta. vt. l. iuste. ſ. de
acq. pos. vbi vero qs ℈ iustitiā possidet, illa appellaťiniusta
possessio ⁊ improba, vt. C. de acqui. pos. l. vitia. ⁊ ibi de hoc.

Qui seruum. Non sum. maꝫ iste, ℈. nec se quēs.

Eaque. Hinc sumpta est formula notario
rū qua vtūť cū qs vēdit, nā cōsti-
tuit se vēditor ēptoris noie p̄cario possidere quo
usq; corporalē possessionē apprehēdit ⁊ fuerit sibi
de bōo satisfactū. ⁊ no. bñ hāc. l. ⁊ videq̄ dixi. ſ. e. l. vnusquisq;.

1 ☞ Precario concessa non solum rogans, sed etiam oēs
sui possidere possunt.

2 Priuilegiū scholarib⁹ ꝯcessum, ꝯcessum vſ ⁊ eor capiferis.
3 Saluus conductus de veniendo concessus: intelligitur con-
cessus ⁊ de redeundo.

Cum precario. †In re ꝯcessa p̄ca-
rio nedū rogās pōt
in ea morari ⁊ ea vti, ℈ etiā oēs sui. ⁊ ió familiares ⁊
vxor. h.d. sic. ſ. de ℣. obli. l. si stipulatus fuero pte nō fieri. ⁊. ſ.
de ter. le. l. pſ. ⁊ de vſu ⁊ habi. l. ij. §. j. ⁊. l. iij. facit. C. de epi. ⁊ cle.
l. i. C. de pui. scho. l. fi. li. xij. ⁊ de p̄ri. ſa. scri. l. i sacris. la. ij. ⁊. iij.
e. li. †Et ió p̄uilegiū cōcessuꝫ scholaribus vſ cōcessuꝫ eorū ca
piferis ℈ studeāt furari cinerē cū aliud nō possint: vt dicit gl.
in. l. iuli. in. §. itē q̄ furē. ſ. de ac. emp. Et ió si cōcedit alicui sal
uus cōductꝰ, intelligit cōcessus oibꝰ familiaribus suis quos
secū tūc ducit ⁊ quoꝝ ministerio vtiť. vt patet hic, ⁊ in iuribꝰ
all. Et hāc. l. all. Ray. p rebānitis ⁊ bannitis an tea cū vxori
bus ⁊ filiꝭ suis, itelligant rebānite vxores ⁊ filij, nā dura eēt
eor separatio, ió nō est fīēda, vt. l. vxorē. §. cōcubine. ſ. de leg.
iij. vbi casus optim⁹. ⁊. l. possessionū. C. cōiaꝫ trāsiꝫ iud. †Et
3 si saluus ꝯductꝰ de veniēdo est datꝰ, itelligit concessus et de
redeūdo, vt. j. de sepul. vio. l. vtimur. ⁊ ibi p Bar. ⁊ p me. ⁊ de
ista materia saluī ꝯductꝰ vid p Bar. ⁊ me i. l. i. j. ad le. in. mate.

1 ☞ Possidēs iniuste si rogat a dño: iustus possessor efficit.
1

Si is qui. †Possidēs iuste si a dño ro
gať p̄cario, efficit iustus pos
sessor, nec mutat sibi cām possessiōis. h.d. Vel sic.
Vitiū possessiōis est purgatū si possessor vitiosus
rogat illā p̄cario ab illo q̄ pōt cōcedere: ⁊ dñs non possessor
pōt rem suā rogare p̄cario. h.d. cōcor. ſ. e. l. certe. §. fi. cū l. seq.

1 ☞ Pupillus ex p̄cario teneť etiā sine tutoris autoritate.

Si pupillus. †Pupillus ex p̄cario obligať
etiā sine tutoris autoritate si a-
pud eū res est: aut dolo defuit possidere. h.d. ⁊ tessat de ℈ Ꝯ.
In si. ibi, Non teneatur. dic vt in gl. Non sunt hic alia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ De arboribus cedendis. Rubrica.

¶ Vide in Spe.de cau.pos.⁊ proprie.§.priuata.in ver.est in super.xxi.priuatum interdictum.in pe.colū.in.iiij.parte, vbi ponitur libellus in hoc interdicto.

1 ☞ Arbor si pendet super alienas edes, radicitus succidi debet, ne radices fundamenta domus scindant. Et quid si pendet super agrum.nu.2.

3 Arbore succidere denuntiatus si est in mora ⁊ negligētia cōstitutus, ille qui propria autoritate succidit lucratur ramos.

Jt pretor. Nō summat vsq; ad fi.vel dic hoc modo.

1 †Si arbor pēdet sup alienas edes: succidi radicitus dz ne radices fundamēta domus

2 scindāt. †Si aūt pendet sup agrū: coercēdi sunt rami a.xv.pedibus intra.ne vmbra agris vicinoꝝ noceat. Sed si arbor vi ventoꝝ fuerit inclinata sup alienū agrū succidenda est ex.l.j.§.ta.⁊ succidēdi arborem ⁊ ramos datur primo facultas dñis arboꝝ: qb⁹ negligētibus autoritate ppria succidere possint illi quibus arbores predicte nocēt: ⁊ est hoc interdictū prohibitoriū. ⁊ competit dominis agroꝝ ⁊ domoꝝ ⁊ etiā fructuarijs, ⁊ appellatione arboꝝ vites etiā cōtinent.h.d.i terminis ⁊ in summa totus iste ti. Et habes hic vnū casum in quo autoritate publica licitum est absq; autoritate iudicis autoritate ppria inuitodño ⁊ possessore rei rem ingredi ⁊ in ea morari ⁊ opus in illa facere, sic ⁊ q̄nq; licet se sine iudice vindicare: vt.C.q̄si li.se si.iu-

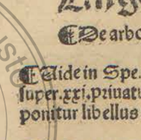
3 di.vin.p totū. †Et nota q̄ postq; denuntiatus vt succidat, est in mora ⁊ negligentia constitutus: ille qui propria autoritate succidit, lucrat arbores ⁊ ramos eius ⁊ hoc pro sumptibus qui in succidēdo fiūt. ¶ In gl.j.l.§.que inci. hic illorum ibi instī.de act.§.ij.dic vt ibi.⁊.§.si ser.ven.l.ij.§.fi.

¶ De glande legenda. Rubrica.

¶ Practicā huius ti. vide in Spe.in tit.de can.pos.⁊ ppria. in.§.priuata autem.in ver.item si tue arboris fructus.in vlti. colum.in.iiij.parte.

1 ☞ Glans vnius si ex arbore in fundum alterius ceciderit vsq; in triduum autoritate propria eam legere licet. Et hoc etiam de iure diuino.nu.3.

2 Glandis nomine omnis fructus continetur.

1

Jt pretor. Si ⁊ glans vnius ex arbore ceciderit i fundum alterius autoritate ppria lz vsq; in triduum eā legere: ⁊ †glandis noīe oīs fructus

2 3 cōtinet.h.d.⁊ †sicut iure pretorio licitum est glandē legere autoritate ppria nec vicinus ꝺicere dz: sic etiā de iure diuino. vt Deuterono.c.xxi.in fi.⁊ ista est vera lec.huius.l. Alij aūt dicūt q̄ istud interdictū nō durat nisi triduo ⁊ intra triduūoꝝ questio terminari, q̄ñ hoc sua det rō subiecte materie, cū fructus in terra cadētes cōiter in triduo corrūpant ⁊ conuertant in terrā. Et ex hoc dixit Bar.q̄ si est qō prioratus q̄ durat bimestri tpe: q̄ intra illud bimestre dz questio terminari: ne postea determinatio cedat inecassum. Ad qd aūt sit vtile hoc interdictū: dic vt hic in gl. ibi. ¶ In gl.mag.ibi: nā intra annū duraret ⁊ hoc putoverū si ꝓpter resistentiā aduersarij fructus nō potuerunt colligi ⁊ sunt cōuicti. Si aūt tacuit dñs fructuū per triduū elapso triduo si velit colligere non ꝓponit hoc interdictū. ¶ In ead. ibi: vt singulis tribus diebus liceat semel. hoc est verum si de triduo in triduū fructus cadāt in terram: sed si oī die: tunc ⁊ die quolibet singulis diebus licitum est dño pomoꝝ singulis diebus ingredi fundum alterius ⁊ ea colligere.

¶ De libero homine exhibendo. Rubrica.

¶ Practicam huius titu. vide Spe.in tit.de couuer. insfide. in ver.porro liber homo.in.iiij.parte.

Jt pretor. ¶ In text.ibi: exhibeas. Nec obst.ff.ad exhib.l.fi liber.vt ibi patet in textu.

Hoc interdictū. Hoc interdictū exhibitoriū est ⁊ ꝓpetit ꝺ oēm hoīem liberū dolo detinentē: si qs aūt detinet iusta cā, cessat hoc interdictū: ⁊ cōcurrit cū lege fauia: ⁊ p ꝓpositionē vnius ⁊ satisfactionē nō tollit aliud.h.d.vsq; ad.§.ait pretor exhibeas.

1 ☞ Debitor nō pōt pacisci cū creditore: vt ad idē debitū pecunia non soluta: autoritate propria creditor possit eum capere ⁊ detinere.

Nihil enim. In tex.ibi: nōdaꝝ facultas recedēdi. differunt tū serui ab hiis q̄ recedere nō pñt in multis, vt.ff.qui, ex cau.maio.l.ait pretor.in prin. †Et est ar.hec.l.q̄ nō possit debitor cū creditore pacisci vt ad idē debitū pecunia nō soluta: autoritate ppria creditor possit eū capere ⁊ detinere, fēcit.C.de act.⁊ ob.l.ob es alienū.⁊.ff.de cōdi.⁊ demō. l.titio.§.titio.el.ij.⁊ B tenebat By. Si ergo nō lz: icidit ēt nedum fauiā: imo i pena puati carceris: vt.l.vna.C.de pua.car.

1 ☞ Statutum imponens penam nouam pro delicto: non tollit penam inductam iure communi.

Quod lex. In tex.ibi: ⁊ nihilominus accusatio legis fauie, nec mirū q̄ hoc iterdictū est mere ciuile: accusatio legis fauie est mere criminalis: iōvna nō tollit aliā, lz vna pēdēte: nō possit aliā exerceri: vt.C.q̄ ciui.ac.l.vna. Nec ob.j.de iniur.l.q̄ sen-

1 nat⁹ q̄: ibi iudicū ciuile ꝓponebat ad vindictā: merito tollit p criminale, ⁊ et ecōuerso. Alle.ēt tex. iste †q̄ p statutū impones penā nouā, poelicto nō tollit pena iducta iure cōi. Et tō i statutis semp solet apponi: q̄ recto: ciuitatis volēs aliā penā ꝓponere nō possit ꝓponere nisi ꝓsitā a statuto vbi deficeret: pcedat de silib⁹ ad silia. de hoc p Cy.i.l.q sepulchra.C. de sep.vio.⁊ i Spe.de pe.teme.lit.§.fi.i.ij.pte.⁊ i ti.de ac.§.i.⁊ no.isti.de of.iu.i pn.⁊.ff.de pub.l.j.§.vñ ārit.⁊.j.vi bo.rap.l.i.

Si quis cū. Si quis cū. Jbi: si postea q̄ semel remisit: velit retinere. hic determinat qō disputata Bonoñ.de creditore q̄ dedit licētiā scholari q̄ iurauit non recedere de Bononia sine licētia vt iret mutuā: ⁊ deinde reuersus a mutua recedit: vt nō incurrat periurij ex quo semel licētiat⁹ recessit. Et idē vī in indice si licētiauit detētū q̄ pmi ser at nō recedere sub pena sine licētia: ⁊ deide reuersus in platiū. recedit sine licētia: vt euitet penā. Arg.ff.j.de adul.l.ad ulter si dic.§.fi.⁊.l.capite qnto.c.ti. Dic q̄ si iudex vel creditor licētiauit simplr ⁊ absolute: ꝺa est opi. pma. Sz si licētiauit ob certā ⁊ determinatā cā: q̄ finita ille reuerē cētūc licētia silr est finita: ⁊ ita loquunt Bria, facit ꝑ hoc.ff.ad treb.l.a filia.§.alūno.⁊ qō no.C.de dila.siue pars.p Cy.bar.⁊ alios.

Si quis nolentē. Jbi, nō ti calliditate. No. cōtra detinētē cū calliditate puerum vel puellas in domo tanq̄ volētes: q̄ puniūt tanq̄ si retinuissent inuitos, facit. C.de rap.vir.l.j.

1 ☞ Protestatio si cum veritate concurrit protestans presumitur in dolo tanq̄ certior factus.

2 Interrogatus respondere potest: dubito.

Is qui nescit. Jbi, lz vt certior atus. No. †q̄ currit protestās ꝑsumit indubio i dolo tāq̄ certior factus: ⁊ gl. alt. hic optimas ꝛcor. q̄s vide, ⁊ adde.l.fi fundū.C.de rei ven.

¶ In x. plane si dubitat. no. tex. pūcta gl. q̄ paria sūt nescire ⁊ dubitare, pbat i.l. manifestissimi.§.finaūt nescī.C.ō fur.

2 Et ex hoc gl. arguit †q̄ iterrogat⁹ pt rūdere dubito: ⁊ ēverū nunqd.⁊ in.§.nouo.ver.lz nunqd est differētia. p gl.C.de iura.cal.l.ij.§.qō obseruaui.⁊ no.in.l.si quidem.in fi.C.de exce.

1 ☞ Mulier vel minor vbi ad accusandū crīal' admittunt: multo fortius admittunt ad idē delictū exequēdū ciuiliter.

Hoc interdictū. Jnver.sed si mulier.ibi No. hanc reg. †q̄ vbicunq; mulier vel minor admittitur ad accusandum criminaliter, multo fortius admittuntur ad idē delictum exequendum ciuiliter, qō est no.dignum.

Si tamē plures. Jbi, damnatus. hoc facit ad decisionē gl.l.fi qs homicidiū.C.de accu.q̄ vbi lata absolutoria ad accusandum venit nō prosequens suam vel suorum iniuriam, nullo modo debet admitti nisi super prevaricatiōe primi accusatoris seu tentia lata fit. concor.j.de prevari.l.iij.

1 ☞ Cōdēnatoria lata ⁊ satisfactione facta adhuc agi pōt.

Si tamē reus. Jbi, sine exceptione vel alī. No. mirabile in isto interdicto †q̄ lata cōdēnatoria ⁊ satisfactione facta, adhuc agi pōt. Nō q̄ cōdemnatoria fuit lata sup interē. pbato p iuramentum in litē, ⁊ cōdēnatus hoīem liberū continue retinendo in delicto semper pseuerat, vnde nihilrum si pōt iterum conuiri tam per primum agentē q̄ per aliū, facit qō no.in.l.eum qui.§.in popularibus.ff.de iurein.⁊.j.de fur.in.l.ei qui.

Interdict

1 ☞ Interdicta sunt annalia.

Hoc interdictum. Jbi: Hoc interdictum perpetuū est ⁊ sic non prescribitur vllo tpe huic interdicto. Ratio q̄ pro

1 liberalitate tuenda introductum est, †regulariter oia alia interdicta sunt annalia: ⁊ quedam minori tempore durant: vt vistis in.l.i.ff.de interdi.⁊.ff.de glan.legen.

Si quis libellum. Cōdēnato in hoc interdicto nō debet dari dilatio ad satisfaciendū sniē: sed illico cogitur facere.h.d.⁊ tene menti.

Creditori nō cōpetit. Nota hunc tex. p illisq; retinēt liberos hoīes volentes vel inuitos ⁊ cōtra voluntatē creditorū a quorum facie fugerunt, sicut faciunt mercatores cessantes ⁊ fugitiui: nam non tenentur hoc interdicto.

¶ De liberis exhibendis. Rubrica.

¶ Practicam huius ti. vide in Spe.in ti.de conuersio. infideli.in ver.porro si filius tuus.in.iiij.parte.

¶ Dic super Rubrica de prima parte rubrice tractat.l.j.et ij.de scōa tractatur in.l.iij.i prin. postea tractatur de prima ⁊ secunda parte communiter ⁊ promiscue.

Jt pretor. Non summat. ¶ In gl.i.ibi. Sed iurabit in litē cū agat ad exhibitionē sicut in actiōe ad exhibendū ⁊ sic estimabit interesse petētis vt.ff.de in lit.iur.l.in actionibus.in prin. Sic.ff.ti.i.l.iij.§.fi tī reus cōdēnatus malit: ⁊ ibi ponit Bar. quō litis estimatio sufferretur cōsiderato q̄ agit ad exhibitionē corporis liberi q̄ estimationē nō recipit.

1 ☞ Nulla exceptio opponi potest contra probātem detentum esse in agentis potestate.

Hoc interdictum. Cōtra quē ⁊ cui: ⁊ an aliqua exceptio possit opponi agēti tractat titulus iste circa primā partem.

1 Dic †q̄ regulariter nulla exceptio pōt opponi cōtra ꝑbantem detentū esse in agentis ptāte. Fallit si detinens est mater ⁊ ex iusta causa q̄ lactat eum: q̄ pater erat homo inquisitus. vt.j.e.l.iij.§.etiā si maxime. Scōo si ꝓuntietur non esse in potestate agētis, nam hec sniа etiam iniuriosa ius facit iter oēs, ⁊ in hoc casu preiudicat oībus. vt.l.papinianus. §.si ex causa.ff.de inof.test.⁊.j.de reg.iur.l.res iudicata.

1 ☞ Puer quonsq; lactatur per matrē interest potius pueri esse apud matrem q̄ apud patrem.

2 Puer lactādus est vsq; ad triennīū. ⁊ mater lactare ꝓpellit.

3 Sententia iniuriosa lata pro reo ita parit exceptionem rei iudicate sicut illa que omni dolo caret.

In hoc interdicto. Agēti hoc interdicto ⁊ ꝑbātidetentū in sua ptāte duplex tū obstat exceptio. prima si agitur cōtra matrē detinentē puerū suū lactantē, sc̄da si iudicatū fuerit alias hoīem in agentis ptāte non esse. h.d. In interdicto aūt de libero hoīe exhibēdo q̄ plurime exceptiōes admittūtur cōtra agentē, ⁊ regulariter oīs detētator cōuictus vtens iure suo pōt oēm iustā exceptionē obīcere. vt.l.iij.§.hec ꝛba cū pluribus sequētibus. ⁊.ff.⁊ gñaliter. qui iustā cām hz vsq; ad.§.ait pretor. exhibeas.ff.ti.i. ¶ In tex.ibi. Ex iustissima.

1 sc̄a. gl. exponit q̄: lactabat a matre, vel etiā si pater esset iniquissimus. vt.j.e.l.iij.§.et si maxime. Et hoc no. †q̄: quousq; puer lactat ꝑ matrē. interest potius pueri esse apud matrem

2 q̄ apud patrē. C.de pa.po.l.nec filiū †Lactādus est eīn puer vsq; ad triēniū: ⁊ sufficit vt ibidē, Jmo ⁊ mater lactare compellit vt ibidē, q̄ intellige si eū lactare sibi nō sit dedecus ꝑm Bal. in fum. C.de neg.gest. ¶ In tex.ibi. Et si ꝑ iniuriā iudicatū fit. No. †q̄ iniuriosa sniа lata ꝑ reo ita parit exceptionē

3 rei iudicate sicut illa q̄ oī dolo caret. Et hoc intellige q̄n est lata cōtra ꝑsentē: secus si cōtra absentē, vel etiā ꝑ falsas allegatiōes falso factas. Et idē si absolutus locupletari ⁊ cū alterius iactura ⁊ iniuria, vt patet ex cōiunctiōe legū. ff.de iud.l. si prētor.§.marcellus.⁊ ad trebel.l.seruo.§.cū pretor.⁊ ibi doct.⁊.ff.de re iud.l.diuus.⁊.C.si ex fal.instru.l.penul.⁊.l.fi.

1 ☞ Matrimonium bene concordans propter ius patrie potestatis turbari non debet.

2 Mulier nupta non liberatur a patria potestate.

1 Si quis filiam. †Propter ius patrie ptātis matrimoniū bñ cōcordās non ꝺz turbari, cōpetit tī patri aduersus maritū filiam detinentē hoc interdictū ne acerbe exerceat patriā potestatē in ea, ⁊ econuerso marito aduersus patrē hoc interdictū competit. h.d. cū.l.seq. Et intelligas q̄ hoc interdictū cōpetit vtile aduersus patrē q̄ verba deficiūt, nō aūt deficit mēs. Vel dic q̄ō est aliud iterdictū de vxore exhibenda, ⁊ gñaliter oīs habēs ius in ꝑsonā liberā detentā, ꝓponere pōt hoc interdictū saltē vtile ar.l.seq. vnde ciuitas pro suo ciue: patronus ꝑ suo liberto, dñs pro suo ascriptitio, creditor aūt pro debitore detēto non cōpetit. vt.ff.tit.j.l.fi.in fi. q̄: in ꝑsona debitoris nullum hz ius creditor: reale lz eū habeat personaliter obligatū. ¶ In tex.ibi. Ne acerbe patriam exerceat ptātem. Sic ⁊ monachus cū petitur reduci per abbatē, misericorditer est tractandus, nō aūt cū acerbitate. Sic ⁊ vxor cū aviro repetit ⁊ ipsa timet de viri seuitia, pro hoc.l. denūtiamus. C.de his q̄ ad eccle.cōfug.⁊ Insti.de pa.po.in prin. Ultimo no. hūc tex.

2 ⁊ seq. †q̄ mulier nupta nō propterea liberatur a patria potestate, casus est hic ⁊.l.seq.⁊.C.de cōdi.infer.l.fi vxorem. cuz cōcor. ibi allegatis. Quo ad seruitia vero matrimonialia, in ptāte viri est, vnde genesis. iij. Multiplicabo erūnas tuas ⁊ conceptos in dolore paries filios, ⁊ sub viri ptāte eris ⁊ ipse dñabit tui, ⁊ Rex assuerus per totū mundū diuulgari fecit oēs viros principes ⁊ minores in domibus suis dominari hester primo ⁊ scō capitulis: ⁊ de eodem ad corinthios. ij. ⁊ ad Ephesios. v.c. Jtē no. matrimonia concordantia nō debere turbari, cōcor. sunt in gl. quā vide p te. ⁊ adde.j.de adul. l.miles §.licet ⁊.C.de insti. ⁊ substi.l. reprehendenda.

Deinde. ¶ In tex.ibi. Preparatoriū est huius interdicti. ⁊ ideo proponi ꝺz ante lit. ⁊ est. in isto interdicto de liberis exhibēdis, vt.ff.de te.exhi.l.fi. ⁊ est verū si hec exceptio opponat, alias si nō obīciatur de preposteratione, tenet pro cessus nō obstāte preposteratione. Sicut dicimus in agente hypothecaria ante factā discussionem, q̄ procedit iudicū si exceptio non est opposita, vt.ff.de euic.l.fi mācipiū. ⁊.i.in gl.

Hoc aūt interdictum com petit. ¶ In tex.ibi. ratio pretoris. gl. exponit. i. officium iudicis subaudi per q̄ concludam declarari me patrem ⁊ hūc filium in potestate. vt.ff.de rei ven.l.j.§.per hanc. ¶ In glos. j.ibi. So. si simpliciter. hec vera.

Julianus ait. Cū petitur deductio filij detē ti per aliū q̄ filius agētis esse negatur, si est impubes ⁊ alter ex litigatoribus est suspectus non differtur questio filiationis. Sed si vterq; suspectus existit, tunc differtur. h.d. Et qualiter ꝓbetur filium in potestate esse. dic vt no.ff.sol.ma.l.titia.⁊.C.quo.ho.l.i.in glo.⁊.ff.de his qui sunt sui vel alie.iu.l. filium diffinimus.⁊ extra. de fil. presby.c.michael. ¶ In tex.ibi. Fidei explorate ⁊ c.⁊ aduersarius suus etiam suspectus non esset.

1 ☞ Patri intentanti interdictum contra matrem obstat exceptio si patris nequitia detegitur.

Etiam si. †Patri intētanti interdictū ꝺ matrem obstat exceptio si patris nequitia detegitur ⁊ morari ꝺz apud matrē sine diminutiōe patrie ptātis h.d. ¶ In tex.ibi. Dotaretur. ⁊ pater hoc casu cū emācipare cōpellitur. vt.ff. si quis a pa.fue.ma.l.fi. Et allegat iste tex. q̄ iudex pōt ferre interlocutoriā saluo iure diffinitiue: vel ad mitto hos articulos ⁊ exceptiones saluo iure ꝑtinentiū ⁊ non admittendoꝝ. ⁊ facit. ff.de test.tut.l.idē fiet. C.de cōpensa.l.fi.⁊.ff.ad trebel.l.ille a quo.§.si de testamento. de edic.di. adri.tol.l.ij.⁊ fin.

In hoc interdicto. Cū agitur hoc interdicto ꝑ puella exhibēda ⁊ deducēda lite pendēte, deponenda est apud matrē fa, si ipubes est aut de pūi est puberile etatez ingressa. h.d. Nec scio tex. alibi dicentē hoīem liberum deponendum nisi hic.

Si eum qui. Etiā ad hoc interdictū recurrit ꝺ filiū asserentē se patrē si cōtentio est de patria ptāte ⁊ de hereditate simul. h.d. ⁊ hoc tenet gl.ff.l. pri.§. hoc interdictum in solutiōe cōtrarij. ¶ In tex.ibi. Adūsse hereditatē ⁊ sic est questio filiationis ⁊ etiam hereditatis. ¶ In tex.ibi. Agi oportere. ff. silr hoc interdicto. ¶ In textu. ibi, in debere ait. simul de vtroq; licet hic filius non detineatur ab aliquo.

Si filius. ¶ Si filius sua spōte detinet ꝑ aliū nō hz locū hoc interdictū si detinēs cōtroversiā filiatiōis nō facit cū habeat liberā ptātē recedendi. h.d. Conclude ergo in toto hoc titulo q̄ si filius detinetur inuitus, recurrit ad hoc interdictum. vt.ff.eo.l.j. Si detinetur volens, nō hz locum vt hic.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nisi inter agentē ⁊ detinentē sit questio filiationis: vt hic. Si a nemine detinetur nō h3 locum hoc interdictū si est questio filiationis tm̄:sed ad officium iudicis recurrit:vt vidistis.s.l. iij.§.Jul. Si est questio filiationis ⁊ hereditatis:tūc recurrit ad hoc interdictū ⁊ sopitur causa filiationis ⁊ hereditatis si mul vt.s.l.proxi.⁊ hec est summa huius tituli.

¶Utrobi, Rubrica.

¶Practicā huius ti. vide in Spe.de cau.pos.⁊ proprieta. §.i.in ver.est ⁊ aliud interdictum retinende possessionis. in vlti.col.ad fi.in.iij̄.parte.⁊ vide Rofre.in ti.si possessio alicui 1
ius rei mobilis ⁊c.

Pretor ait. Primo dicit p qb⁹ rebus det hoc interdictū. Scdo narrat naturā eius p quā appa-
2 ret cū interdicto vti possidetis fraternizare. ¶In tex.ibi. Hic homo.s. seruus. ¶Ibi: de quo agit.i.de cuius possessiōe retinenda cōtendit. Et h3 dicat de hoie.idē dicas in equo ⁊ qualibet re alia mobili. ¶In tex.ibi. Maiore parte huius anni. que sit maior pars anni.gl.declarat.Sz cū istud interdictū fraterni 1
set cū interdicto vti possidetis:⁊ illud requirat possidere agē tem tpe litis cōtestate ⁊ vincat:tta ⁊ in isto interdicto:⁊ ideo 1
in hac parte hoc interdictū corrigitur:q⁹ non sufficit maiore parte anni agentem possedisse:nisi ⁊ possideat tpe li.contest. Turbatus agitur possessor rei mobilis,puta equi vel etiam cuiusdam seruitoris q⁹ semp cū dño incedebat vel eques per ciuitatē cum seruo eum sequente:vt faciunt seruitores:alius turbat eum in possessione afferendo fortitan se possessorem: ⁊ non permittendo libere ⁊ equitare super equum:aut ducere secum seruum:vt.§.de vi ⁊ vi ar.l.vim facit.

Hoc interdictū. Nō summat. In tex.ibi Inquietat:lit.qrel.tpe.

¶In glo.j.ibi.Ubi p quē. Imo ecōtra vtrū per quem ⁊ vbi pro apud vt sic illud vtrū veniat nominaliter:⁊ illud vbi qō est aduerbiū loci veniat aduerbialiter:⁊ ideo exponatur pro apud qō sīr est aduerbium:de quo extra.de proba.c.h3 cām. nam vter dicit quis ⁊ sic nominaliter debet poni.vt.§.de cōdi.isti.l.vter ex fratribus.⁊ vide.C.vti possidē.in Rubrica.⁊ C.q⁹ me.cau.sup Rubrica. ¶In ea.ibi. Cū nō possideatur proprie.hoc est falsum:q⁹ imo proprie possidentur.vt si rem mobilē.§.de acq.pos.eo.ti.l.j.in pn.⁊ ibi no. ¶In ea.gl.in fi. Joā.aūt in arbore ꝓpter multas fraternitates quas h3 hoc interdictū cū illo vti possidetis posuit post illū immediate.

¶De migrando, Rubrica.

¶Formā libelli ⁊ positionem tam actoris q⁹ rei circa istud interdictum.vide in Spe.in ti.de loca.in.§.post q⁹.in ver.cetera inquilino volente.in.vij̄.col.in.iij̄.parte.

Pretor ait. Si non sunt pignora obligata tacite vel ex
presse agi pōt per colonum ⁊ inquilinū hoc interdicto etiam si pensio nō soluatur. Sed si sunt obligata alteri tacite vel expresse pro mercede: agitur demum pensione soluta et hoc dicunt verba pretoris vsq⁹ ad.§.hoc interdictum.

Hoc interdictū. Hoc interdictū h3 locū in duobus casibus. Primus est si inquilinus vult portare res nō obligatas tacite vel expresse et si pensionē nō solvit. Scōs si vult portare obligatam pensionē temere solutā.h.d. ¶In tex.ibi.Colono nō cōpetit.sub.directū:cū p ciuilia remedia sibi sit succursum: sed bñ cōpetit vtile sibi:⁊ q⁹ ꝺba interdicti de inquilino loquūtur vt p3 in tex.ibi: Utq⁹ in eā habitationē ⁊c.⁊ iō exponе literā j.ibi. Infrequēs.i.valde frequēs ⁊c.ex quo istud interdictus directum h3 inquilinus:⁊ vtile colonus h3 glos.f.onbitauerit hic. ¶In gl.ij̄.ibi. Sic alis differētia est. Sed q⁹tū ad hoc vt cōpetat hoc interdictū nō est differētia nisi i hoc:q⁹ directū cōpetit inquilino:colono aūt cōpetit vtile:⁊ iste est ver⁹ intellect⁹.
1 ¶Pensio licet non possit peti anteq⁹ dies cessit ꝛvenerit, tamen inuecta ⁊ illata que sunt pignori obligata possunt re- 1
tineri per locatorem,si absq⁹ causa inquilinus ante tempus conditionis finite migrare vult,
2 Pensio quo tempore saluenda sit,

Si pensio. Licet pēsio tpe migratiōis non debeat,tn̄ cessat hoc interdictū nisi inquilinus eam soluere sit paratus,⁊si cōductio fcta fuerit pro pluribus semestrib⁹ aut annis inuecta ⁊ illata ꝓ pēsiōe oīm tēporū obligata sunt,⁊ ideo migrare nō h3 nisi soluta pro oī tpe pēsiōe.h.d.vsq⁹ ad.§.illud. ¶In tex.ibi.Cōuictio spālis. suban, maxime ⁊ sic cessat Jrium:nam siue actum fuerit de nō migrando:siue nihil actū fuerit,tn̄ ante tps migrare non h3 nisi mercede soluta, Saluo nisi ex necessitate inquilinus migret ꝑm Dir. ⁊ bñ:puta q⁹ domus minabat ruinā:vel fortitan q⁹ cōductor domus erat homo honeste vite: ⁊ multas puellas habebat in domo:⁊ nouiter vicinia circūdata est hominibus male cōditiōis ⁊ fame sic intelligit.§.loc.l.si in.l.§.si domus.q̄ est Jynde tūc h3 migrare etiam nō soluta pensione cuius dies nondū cessit. ¶In tex.ibi.Nisi liberata fuerint.s. oīm annorū mercede soluta:†h3 ergo pensio non possit peti anteq⁹ dies cessit ⁊ venerit,tn̄ inuecta ⁊ illata q̄ sunt pignori obligata possunt retineri p locatorem si absq⁹ cā inquilinus migrare vult ante tps conditionis finite:⁊ ista est intētio huius litere.†Quo aūt tpe pensio sit soluēda.gl.hic ⁊ in.l.ij̄.C. loca.dubitauit.Veritas est q⁹ si aliquid est actum de pensiōe soluenda:standū est pacto. Si nihil,standum est consuetudini. Sed si consuetudine non apparet:q⁹ varius est regionis mos tunc in fine soluenda est.⁊ ita determinat Azo in sum. C.loca.dic vt ibi.⁊ gl.in.l.edem.eo.titu.

¶Inuecta ⁊ illata in domo conducta sunt pignori obligata tacite pro mercede:licet non sint debitoris.

Illud notandum. †Inuecta ⁊ illata in domo conducta sunt pignori obligata tacite ꝓ mercede.h3 debitoris nō sīt. Et h3 locū hoc interdictum etiam pro rebus inuectis ⁊ illatis q̄ obligari non pōt,⁊ est perpetuum:⁊ contra successores ⁊ successoribus datur.h.d.h3 ergo alias res aliena sine voluntate dñi non possit obligari:q⁹ non dñs non pōt constituere ius in re.vt.l.rem alienam.§.de pig.ac.⁊.l.ij̄.⁊.l.⁊ que nondū §.q⁹ dicitur.§.de pig.tn̄ inuecta ⁊ illata in domo conducta licet aliena sint:tacite obligantur de iuris censura vt hic. ⁊.C. loca.l.certi iuris.⁊.§.de pac.l.item q⁹ in ptin.⁊.C.in qui.cau. pignus.vel hypote.ta.contra.l.si non inducta.

¶De saluiano interdicto. Rubrica.

¶Practicam huius interdicti vide in Spe.in ti.de loca.in §.post q⁹.in ver.ad hoc si colonus.in.viij̄.co.in.iij̄.parte.

¶Super rubrica de saluiano interdicto q⁹ cōpetit ꝓ rebus coloni non inquilini.vt.C.loca.l.certi iu.ꝓ rebus aūt inquilini cōpetit actio seruiana.vt Jnsti.de ac.§. item seruiana.et ibi per Dy. Verba ergo interdicti de migrando loquunt in inquilino verba huius interdicti de colono.

Si colonus. Partū ancilleq⁹ ceptū i fundo locato apud colonū ⁊ edictū apud emptorem pōt locato⁹ auocare ꝓ hoc interdictū.h.d.et cessat Jrium. Si aūt fuisset partus cōceptus ⁊ editus penes ēptorē:nō cōpeteret interdictū tale,⁊ h̄ est vitas. ¶In tex.ibi:reddi oportet.s.locatori fūdi.

Si colonus. Res inducte p colonū in fundo locato p plures hoc acto vt essent cuiq⁹ insolidū obligate:⁊ocari pñt ꝓ hoc interdictus p quemlibet locatorē:sz inter ipsos locātes melior est cōditio possidētis. Sed si pro partibus res obligate fuerint etiā inter seipsos quilibet obtinebit ꝓ parte sua ⁊ si colonus rem q⁹ habebat cōem cū alio:pignoris cā induxit ꝓ parte sua ꝓ illa demum parte ꝓsecutio dabitur locatori.h.d.in terminis ⁊ i sum. ¶In tex.ibi. Cōditio melior erit.per hoc videtur reprobari gl.que est.§.de publi.l.fiue autem.§.si duobus. in fi. dic interdum enim res venditur duobus ordine successione ventitur. Interdum autem duobus ⁊ obligatur insolidū simul semel:vbi obligatur est casus noster:vt possidentis melior conditio ex quo eorum par est causa,
1 ¶Actio quasi seruiana que dicatur,

Ita saluiano. Que sit differētia inter saluianū interdictū ⁊ seruianā actionē.dic vt no.C.eo.in.l.j.⁊ Jnsti.de ac.§. Itē seruiana.⁊ insti.de interdi.§.interdictū,pleni⁹ in
in.l.certi iu.p Cy.C.loc.†Est ergo q̄si seruiana q̄ hypotheca ria appellat:⁊ illa cōpetit ꝓ oīb⁹ rebus mobilib⁹ vel immobilibus obligatis tacite vel expresse:nō ex hoc capite q⁹ fuerūt inducte ⁊ illate in fundo locato:in ista oportet ꝑbari obligatem fuisse dñm vel quasi tpe obligatiōis aut postea si debitor obliganit oīa sua bona pñtia ⁊ futura.vt.l.⁊ q̄ nōdū.§.q⁹ dicitur.§.de pig.⁊.l.si ab eo.c.ti.⁊.l.cū res.C.si res alie. pignora.sit,⁊ ibi plene p Cy. Seruiana aūt ꝓpetit creditori volēti auocare

auocare res inuectas ⁊ illatas in fundo locato:⁊ cum illa intentatur eadem probari oportet q⁹ est iudicium petitorium ⁊ reale. Est ⁊ tertium sc̄z saluianum interdictum ⁊ istud est mere possessorium in quo nō oportet ꝑbari de dñio vel quasi debitoris : sed sufficit probare q⁹ ille res fuerunt illate ⁊ inuecte in fundo locato:⁊ vt perpetuo ibi essent:⁊ ista est veritas.facit.§.titu.j.l.j.§.illud notandum.glos.tamen aliter hic sensit:sed verum non habuit intellectum.

¶Explicit liber.xliij. Incipit.xliij.

¶De exceptiōibus seu prescriptiōibus ⁊ pīudicijs. Rub.

¶In gl.rubrice.ibi.§.pīudiciales.plene aūt dic per Azo.in summa huius ti.de oībus supradictis.⁊ Spe.in ti.de excep.

1 ¶Reus excipiens actoris officium exercet.
2 Exceptio potest opponi ad tribunal sine scriptura.
3 In libello criminali non requiritur conclusio.
4 Excipiens generaliter nihil agit.
5 Exceptione superueniente pendente iudicio ita reus vti potest acti a principio nata fuisset.

Actio. Prima pars huiꝰ legis idifferēter loquit tā in actore q⁹
1 in reo. Scōa i reo tm̄.scda ibi. Nā reus. Et h.d. †Reus ēt excipiēs actoris officiū exercet.h.d.⁊ cessat.§.iū.l.verbū oportebit.§. actiōis.j.de.x.fig. ¶In tex.ibi. Qui exceptiōe vtit.⁊.aliquo iure exclusoria intentiōis partis aduerse
Dy. ¶In tex.ibi:actor est.i.actoris officiū exercet:nā sicut actor granat onere ꝑbādi intētionē suā:sic ⁊ re⁹:⁊ iō si reus i ꝑbatiōe deficit,cōdēnat in expēsis.vt no.in Spe.de expē.§. aū lit.ver.j. ¶In gl.i.ibi:petit absolui.pōderat hic Bar.dicēs q⁹ sic vt libell⁹ actoris regrit ꝙclusionē.vt.l.i.de edē.sic et reus excipiēs dz in ea cōcludere petēdo se absolui. Finaliter determinat Jrium:q⁹ sufficit narrari factū ex quo seq debeat
2 absolutio si factū est verū:⁊ in hoc bñ. †Sed subdit q⁹ exceptio pōt opponi apud tribunal sine scriptura:h3 secus sit in libello actoris:vt in aūt.offerat.C.de li tis cōtest. Tu dic qō vbicūq⁹ ad idē per viā excipiēdi cōcludit qō p viā agēdi, ita regrit exceptionē in scriptis ꝓponi:sicut libellū actoris ꝑm Jnn.i.c.dsdū etiā.extra.de ele.⁊ de excel.pla.c.iter ꝺilectos: h3 tn̄ ꝑcedat exceptio etiā in scriptis nō data.vt.l.scire oportet.§.oportet.§.de excu.tu.tn̄ cōpelli pōt pars eā in scriptis
3 ꝓponere ne liceat variare.vt no.in Spe.in tit.de exce.§.vi so.ver.sed nunquid iudex pōt. †Itē adde q⁹ in libello crimi-
4 nali nō requirit cōclusio.extra.de simo.c.h3. †Itē subdit qō q ḡn̄aliter excipit:nihil agit. Tu contra si non replicat de ḡn̄a litate:nam libellus generalissimus sustinetur si non excipit de generalitate.C.de ann.exce.l.si multis.⁊ extra de libel.ob la.c.§.§.fi.in gl.magna. ¶In ea.gl.ibi.l.si ex cautione. facit qō no.§.si vsufr.pet.l.vlt.in pn.⁊ hanc solutionē approbat Ray.⁊ Bar.s.q⁹ reus obiciēs de non numerata pecunia.iō nō arctatur ad probandum:q⁹ nihil ponit sed positū negat: ⁊ idem tenet gl.in.l.exceptis. hic allegata. Sed Pe.in.l.si ex cautione.C.de nō nu.pec.dicit q⁹ spāle est in ea ex eo q⁹ excipiēdi potētia tpe terminat:qō est ꝑ natūrā aliarū exceptionum. Tene gl. Dñ adde q⁹ etiā vbi reus negat ⁊ nihil ponit tn̄ si illa mera negatiua est cā ⁊ fundamentū sue intentionis: ei incumbit onus probandi.vnde si post lapsum biēnū opponit exceptionem non nu.pecu.ei incūbit onus ꝑbādi. vt no.gl.in.d.l.si ex cautiōe. Sic videtur in negāte aliquē dinitem.vt.l.si vero.§.qui pro rei.§.qui satisf.cogan. Probat aūt tunc illa mera negatiua vel per diligentem inquisitionem ex qua resultat psumptio trālatiua oneris ꝑbandi in aduersariū. Exemplū in.l.hoc iure.j.de ver.ob.vel etiā p partis cōfessionē ꝑm eundē:vel per instrumētorū ostēsionē:vt.C.de edē.l. instū. Sit aūt cautus testis nūcq⁹ astruere meram negatiuā nō coarctatā:q⁹ eoipso dicit falsū:⁊ pōt de falso condēnari:ꝑm Jnn.in.c.cū ecclesia sutrina.extra de cau.pos.⁊ ꝓpte. ¶In gl.ij̄.ibi. Quod esse nō debet.vt.§.de offi.procu.cesa.l.fi.⁊ ibi glo.⁊.§.de leg.ij̄.l.cū pater.§.dulcissimis.⁊ hoc no.cōtra testē qui in redditione rōnis non differt a dicto: nihil eī ꝓbat. Exemplū si dixit q⁹ si titius percussit seium:interrogatus de cā scientie dixit:q⁹ percussit. Sed vbi rō non pōt a dicto differre tūc h3 sit idē q⁹ dictū:nō vitiatur testimoniū. Exēplū si dixit q⁹ vidit titiū pcutere. Interrogatus de cā scientie dixit q⁹
5 vidit. Itē subiungit Bar.†q⁹ exceptio supueniēs pēdēte in dicio ita pōt reus ea vti sicut si a ꝓncipio sibi nata fuisset,reprobata sīlia petri q dixit hoc verū in duobus casibus tm̄.s. cū superuenit ex cā de pacto vel facto actoris.dixi aūt fallere in.l.si post acceptū.§.de rei vē.eo q⁹ illa exceptio odiosa est. Tu dicas idistincte q⁹ si superuenit exceptio perēptoria: rep̄ōt vti ea:p iura allegata p eū. Non ob.l.si post acceptū.q⁹ h3 ibi dñium superuenerit pendēte iudicio:tn̄ nō est tante potētie q⁹ causet exceptionē vsucapiōis ⁊ ideo ibi nō superuenit exceptio sicut dicimus q̄n actoris pēdēte iudicio desinit ēse.nā nihilominus ꝓcedit iudiciū ⁊ reus cōdēnatur si talis desinētia exceptionē nō parit.q⁹ in multis casibus cōtingit: q⁹ ponant in.l.tigni.§.si qs.§.ad exhi.⁊.l.qui aūt.§.i.§. si qs can. Addit aūt q⁹ si dilatoria superuenit post lit.contesta.vel post alium terminum lapsum ad opponendū eam non pōt postea proponi si est talis nature q⁹ pōt poni in alio iudicio refutari:⁊ ita limitatur.l.ij̄.C.de consor.eius.lit.ꝑm Jnn. in.c.cum dilectus.extra de ordi.cogni.

Exceptio.

1 ¶Actor cui cōpetit replicatio ea vti dz alias succūbet.
2 Translationis remedio si quis iuuari pōt exceptionem opponere debet alias succumbit.
3 Judici si quid constat ex actis dicitur esse notorium.

Replicationes.

¶In tex.ibi iō necessaria Sit ergo cautus †actor cui cōpetit replicatio vt vtatur
1 ea alis succūberet.sic.C.de trās.l.sīue apud acta. †Sic ⁊ ille q pōt solo remedio trāslationis iuuari:dz exceptionē opponere alias succūbit:vt.d.l.sīne apud acta.⁊.C.de excē.l.cū similibus. Si tn̄ ex actis cōstat iudici reū posse tueri suadēte equitate:supplet tūc iudex q⁹cquid †cōstat iudici ex actis dicit esse notoriū ꝑm Jnn.de appe.c.ex insinuatione.sic intelligit gl.magna.C.de trās.l.vbi pactū.⁊ qō no.in.l.plane.⁊.l.§. de pet.here. Et attēde vnū q⁹ sup exceptiōe nō est lis cōtestāda nisi eo casu quo h3 instar actionis. Exēplū cū ꝓponitur exceptio cōtra electū.vt no.Jnn.in.c.dudū.extra.de ele.⁊ in cūter dilectos.de excel.prela.Subdit aūt Bar.q⁹ si excipiatur ꝑ aliquē de crimine circūstantie locorū ⁊ tēporum et alia signāter ponēda sint, ⁊ dicit eē determinatū iure canonico. Et hoc itelligit esseverū q̄n ciuiliter agēdo de crimine essent dicte circumstantie conscribēde. Jn hoc aūt dubitauit Joan. An. Sed vltimo loco decisit in forma exceptionis nō esse hec necessario exprimenda:sed postea in articulis ⁊ probationibus in.c.presentium.de testi.lib.vi.in nouella.
1 ¶Exceptio peremptoria ante litē cōtestatā opponi pōt.
2 Declinatoriam fori presens qui litigauit opponere non potest,nec contumaciter absens reuersus.
3 Exceptio excommunicationis an sit peremptoria:dilatoria vel anomala.
4 Exceptio non nu.pecu.⁊ non nu.dotis sunt peremptorie,licet non perpetue.
5 Exceptio dilatoria quando probanda sit.vsq⁹ ad finem.l.

Exceptiones.

¶In tex.ibi. Nec eui tari pñt.§.lapsu tpis,vt dilatoria de nō petēdo ad tps:vel p lit.contest. q⁹ post lit.⁊ test.nō opponunt: vt.l.exceptionē. C.de pba. ¶In tex.ibi.Sz iterdū euitari possunt.⁊ hoc est lit.cō test.post q⁹ exceptio ꝑcratoria non admittit.vt.C.de ꝑcu.l. ita demū. Fallit vbi talis exceptio reddit iudiciū nullū retro q⁹ tūc semp dz in initio:⁊ iō opponit etiā post sniam.§.de iudi.h3.⁊.C.de ꝑcu.l.h3. Et adde qō sunt alie subdiuisiones exceptionū quas ponit Post.in sum.eo.titu. Et tres alis addit Bonaguida dicēs q⁹ q̄dā sunt psonales:q̄dā reales:de q⁹ j.eo.l.exceptiones. Quedā fauorabiles vt velleianū. Quedā odiose,vt macedonianū. Quedā inducte ad rigorē iuris conseruandū,vt rei iudicate. Quedā inducte ꝑm naturalē equitatē:vt exceptio metus,erroris:⁊ non nume.pec.quas refert Jo.an.in ti.de exce.§.i.ver.sed ⁊ alie diuisiones. ¶In glo.§. in fi.sub.nec tollunt tpis cursu ex quo sunt ꝑpetue de sui natura. †Et expōsedecidit hec glossella q⁹ exceptio perēptoria
1 opponi pōt ante lit.cōte. Sed adde quid si opponēs vult eā ꝑbare lit.nō cōte.⁊ loquor vbi perēptoria nō impedit litis ingressum:an audiat. Jo.an.post lōgā disputationē determinauit q⁹ sic si reus vult eā aliter ꝑbare q⁹ p missionē actoris in addi.suis in ti.de exce.§.dicto.ver.§ an reus volēs.q⁹ tenē mēti. ¶In gl.in verbo. Procuratorie.ibi. Vel q⁹ nō est. Ista pōt opponi q̄cūq⁹:vt.§.dixit:q⁹ reddit iudiciū retro nullū. Remediū aūt est nō in hoc h3 in alijs vt ꝑ psonas litigātes opponant oēs exceptiones q̄ pñt opponi:vt eis nō obstātib⁹ iudex ꝓnūtiet personas fore legitimas.trāsibit eī in terlocutoria in rē iudicatā:nec amplius queri poterit de psonis.Spe.in ti.de exce.§.nūcvidēdū,ver.in sūma.No.cautelā.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cū aūt pcurator est falsus:pronūtiatio iudicis nihil operat qr nō est in ptāte iudicis pcuratori dare ſz dñi:vt.l.j.ſ.ó pc. Sec⁹ ſi iudex pnūciaret tutor⁹ vel curatorē fore legitimū nā ipſe dat tuto.vel cura.ſz Ja.de are.i.l.j.ſ.q⁹ fal.tu.auc. ¶ In ſl.mag.ibi.C.e.l.ſi.hoc intellige ſi hīs exceptionē fori litigauit ſcieter cotā nō ſuo iudice:ſec⁹ ſi ignoranter:r in dubio pſūmit ignorātia:vt.d.l.ſi.¶iuncto dicto Ly.in addi.ſuis.r hoc tz expreſſe Spe.in ti.de cōpetē.iudi.adi.§.j.ℵ.ſed nūquid p ſumit ſcire qō intelligit verū ſi litigator est ruſticꝰ ſecus ſi fit iuris peritꝰ. Itē hoc intellige qñ potuit iudicis iuriſdictio p rogari:ſecus ſi nō.potuit:puta qr erat mere priuatꝰ vt.l. pu
2 uator.C.de iuriſ.om.iu. † Et aduerte qr ſicut declinatoria fo ri nō opponit pñs q litigauit:ſic nec abſens reuerſus q cōtu maciter obfuit:r hoc tenet Jnn.extra de dila.c.pterea.q⁹ est notādū. ¶ In ea.ibi ſufficit.Cōclude q talis exceptio est p emptoria ſi ſtatus eius tēdit ad perpetuitatē: vt.d.l.ſufficit.
3 † Et hic adde quid de exceptiōe excōicatiōis:an ſit perēpto ria vel dilatoria:vel anomala:r ſic omittaꝫ ex certa ſcia:an poſt terminū poſſit opponi ſiue oppon aꝫ ó excōicatiōe ptis ſiue iudicis. Vide i.d.§.nūc vidēdū.ℵ.porro.exceptio excōi cationis cū ſequē. Jn ea.ibi.l.ſi defunctus.hec vera r cōclude q illa exceptio ē dilatoria.put dixit Hu.¶ conſiderato q ſta tus rei cōueti r ſuoꝝ heredū nō tēdit ſemp ad egeſtatē:r ſic nihil diminuet de ture agētis excepto interſurio. Sz attēta potētia opponēdi potius est anomala iudicāda.q⁹ in oppo nēdo nō ſequit⁹ normā aliarū dilatoriaꝝ nec perēptoriaꝝ cū poſſit obſci poſt ſniaz:r ſolutū repeti nō poſſit:vt i gl. ¶ In
4 ea.ibi:vt no.ſ.e.l.j. † Cōcludit hic gl.q⁹ exceptio nō nu.pec. r nō numerate,dotis fiūt pemptorie ſz nō ſint perpetue,ſz ad neceſſitatē.pbatiōis dicunt anomale:ex eo q⁹ obſcies exce ptionē dz eā.pbare:ſed obſcies altera de pdictis nō. Alii Dy.mirabiliter loquēt⁹ q eqtate canonica exceptio nō nu. pecu.pōt obſci ppetuo r ſic nedū q ſit perēptoria:imo etiā est ppetua:r hoc intelligit ipſe.verū qñ obſcit ei q certus est ſe nō numeraſſe pecuniā:nā tūc in dolo ℵo quincit petēdo i curia ℵo eccleſiaſtica obſci pt perpetuo in.c.locupletari i fi. de re.iur.in.vi.tene mēti. Aūi ſz eū ſz de mero rigore iuris ci uilis elapſo biēnio nō audiāt re⁹ volēs.pbare pecuniā non numerata:tū de eqtate canonica audit i caſu pdicto:r ita est limitāda gl.l.ſub ipē.C.de poſtu.r.l.ſi ex cautiōe.r.l.in ſcti bus.in pnn.C.de nō.nu.pe.que dicit nō audiri reūvolentem 1 .pbare numerationē. Itē ſi obſcit p plātū fm Jo.an.de fide inſtr.c.ſi cautio. Si aūt est renūciatū huic exceptiōi:r maxie ſi renūtiatio est iuramēto firmata:nō opponet exceptio:ſzcō pellet re⁹ ad ſoluendū:ſolutū aūt repetere poterit r hoc per Pe.r Ly.in.l.ſi ex cautiōe.C.de nō nu.pe.Et ibi etiā tenēt q vbi re⁹ ad.pbādā pecuniā nō numerata ſe aſtrinxit:audiri dz ppetuo.Jn ea.gl.ibi.Si ab illis ſatisfiat.Sz tūc conuen tus nō erit liber p exceptionē ordinis,ſed p exceptionē ſolu tionis per quā omnis tollit obligatio Bar.Et ideo ipſe di xit eā dilatoriā r ante li.cōte.pponēdā:p quo facit.ſ.de euic. l.ſi mācipiū.§.j.Sz Spe.ſe tenuit cū gl.dixit tñ ℵ filiū eſſe vt ante litē opponaꝫ in.d.§.dicto.ℵ.qd de excep.quā.pponūt fideiuſſores.r de multis aliis exceptionib⁹ an ſint cēlende di latorie vel perēptorie,dic vt p eū in.d.ver.ſz quero.de excep. 5 que proponunt cōtra reſcriptū.p duas collectas. † Dic aūt videdū est qñ fit.pbāda dilatoria.r vī q poſt fundata itētio nē actoris tñ.vt.C.de .pba.l.exceptionē. Dic q quedā est di latoria ſolutiōis inducta legeꝝ pacto:exēplū in pacto de nō petēdo ad tp̄m in cōdemnato in perſonali qui habet tpa qua drimeſtria:r in marito hīte exceptionē annalē ad reſtitutio nē dotis.r iſta ꝓponēda est i initio.i.añ lit.cōte.pbari aūt dz poſt fundata intētionē actoris:r pbari pōt p teſtes ſi nō est idē articul⁹ etiā attestationib⁹ publicatis fm Accur.ſz Jo. r Azo cōtra vt no.gl.i.d.l.exceptionē.cōiucta gl.aut.qui le mel.e.ti.r hoc idē tenuit Jo.an.vltimo loco in.d.§.nūc vidē dū.in pnn.in addi.r i ℵ.ſz nūquid attestationib⁹ publicatis, Idē tz etiā Spe.in exceptione peremptoria,vt publicatis at teſtationib⁹ probari poſſit ſi articul⁹ est diuerſus a ꝓmo nō aūt idē vel cōtrari⁹. Idē etiā tenuit Abertus de bobio q di xit in hoc ſeruari conſuetudinē fori,ꝓpter diuerſitatē opinionū vt no.idē Jo.an.i.d.ℵ.ſed nunqd.Sz ſz Jo.r Azo.i ea iſtā tia etiā ſup diuerſis articulis attestationib⁹ publicatis i eā dē inſtātia nō pōt fieri,pbatio ſz in cauſa appellatiōis ſic.Sz canoniſte etiā in eā appellatiōis dicūt Jnū vt nō admittat pbatio ſup eodē vel directo Jnio in.c.fraternitatis.de teſti.r ibi p Jo.an.r Jnn.loquit ergo.d.l.exceptionē.i dilatoria ſo lutiōis nō impedīte proceſſus.Sz vbi dilatoria directe obſ citur ad.proceſſuz r ad impediēdū cōtestationē:tūc dz ante li. cōte.ꝓponi r pbari.Vel dic ſemp iſtud eſſe de ordine vt ꝓpo cognoſcat de exceptione:deinde reo deficiēte actor.pbet ſm Jnn.i.c.exhibita.extra de iudi.Sz in.c.ꝓout nobis de do lo.r cōtu.dixit q vbi opponit exceptio fauore immediate li tiū:de principali r de exceptiōe ſimul cognoſcit:r ita in iudi ciis practicaꝫ q⁹ dat⁹ termin⁹ vtriq; parti ad.pbādū cētū in cūbit,r hoc cū ꝓponit perēptoria.Sz cū ꝓponit dilatoria ſolutionis:hz locū.l.exceptionē.Sed cū ꝓponunt alie dila toie:hz locū dictū Jnn.in.d.c.exhibita.Et iō dixit Bart.in l.ſi queram⁹.ſ.de teſta.q⁹ vbicūq; ꝓponit exceptio q nō eſt exceptio niſi ſit actio:ibi exceptionē priꝰ,pbari ops:exēplū i d.l.ſi queram⁹.r in.l.liber.C.de peti.her.Sz vbi pōt vtriq; ſubſiſtere.ſ.actionē r etiā exceptionē ꝓpetere:tūc ꝓtius actor⁹ datur terminus ad oēs dilatorias r perēptorias ꝓponēdas quo termīo elapſo nō audiť volēs excipere niſi ſuiuerit:aut interest aꝫ ſui notitiā nouiter pueni re extra eo.c.paſtoralis.Spe.i.d.§.nūc vidēdū.ver.ceterū dila toria.r ibi ponit ēt i ver.ſed de qua.qñ ꝓponit exceptio r ℵ eā replicatio:quis primo admittaꝫ ad probādū:r de hoc ha bes caſum.C.de adul.l.qñ Alexādrū.Et dixerūt quidā q⁹ ſi nō obſtātib⁹ exceptionibus iudex procedit in cauſa ex quo nō pronūtiat procedendū in cauſa:nō potest ab illo proceſſu appellari:ſed falſum est ſm Joā.an.in.d.§.nunc videndum. ver.r no.ſm Ubertum.

In pupillo. Si aliquē ēē locupletēſt cā actiōis denegāde ipſe lit.cōte.inſpicit.h.d.cōcor.j.de ſo.l.in pupillo.vbi aūt est cauſa moderā de cōdēnationis inſpicit tē pus ſnie:vt.l.ſi a patre.§.pe.ℵ.de pet.here.que est cōtra.r gl. non bene ſoluit iſtud contrarium.

☞ Exceptionibus varīs quis ſimul vti poteſt:r vnā op poſitam dimittere r ad aliam tranſcurrere.

Qui dicit. † Quis pōt vti ſimul diuerſis r oppoſitāvnā dimittere r ad aliā cōuela re.h.d. Et ſignat gl.hic tria Jtia r nō ſoluit. ¶ In gl.vl.ibi.l.ſz r ſi ſuſceper t.in pn.Sz ibi repellit:qi pōt li.cōt. dilatoriā ꝓponebat. ¶ In ea.glo.ibi.l.ſi per ēptorē.ibi extra iudiciū r erat ſibi Jurꝰ:r ſi nō audiť. ¶ In ea.glo.ibi.§.elige re.illaloquit in actore qui nō debet ꝓponere plures actiōes cōtrarias:hic in reo:r ſic non obſtat.

☞ Agenti ad legatum de dolo teſtantis obſci poteſt.

Sire legatā. † Agēt⁹ ad legatū obſ ci pōt de dolo teſtantis. h.d.r pone caſum per exēplū gl.Alſic.Cōtra ſuc ceſſorē ſingularē agētē pretendētē cauſam lucrati uā obſcit de autoris dolo:ſec⁹ ſi nō ageret vel nō prētēderet cām lucratiuā.h.d.tex.cum glo.r ceſſant omnia contraria.

☞ Exceptiones coherentes perſone debitoris non ex tē duntur ad alios ſecus ſi rei cohereant.

Minor⁹ ante reſtitutionē impetratam r obtētam nō poteſt obſcere de leſione.

Exceptionē perſonalem ex perſona rei fideiuſſor⁹ opponere non poteſt:ſed bene ex perſona ſua.

Exceptiones. † Exceptiōes cohe rētes pſone debito ris no extēdunt ad alios:ſec⁹ ſi rei cohereāt non pſone:r bñficiū reſtitutionis in integrū añ ipſz pe titū r obtētū nō pōt opponi.h.d.tota lex. ¶ In tex.ibi i id q facere poſſit.Idē in exceptione fori.nā ſi p⁹ clerico laicus ſi deiuſſit:quēriti poterit laicus in foro ſeculari:r nō gaudebit bñficio clerici:vt no.in Sp.de ꝓpe.in.adi.§.j.ver.ſz pone cle ric⁹.quimo r ſi clericꝰ debitor principalis veniat ad defendē dū fideiuſ.ſuū:cū eū ex neceſſitate,defēdat nō poterit de inre ciuili opponere exceptionē ex ſua perſona.caſus eſt.ſ.de iu. l.vēditor.in pnn.r.l.j.C.vbi in rē ac. ¶ In tex.ibi:q⁹ reſtitut⁹ fuerit † Not.bene q minor ante reſtōnē impetratā r obtentā nō poteſt obſcere de leſione,r ratio est:q⁹ exceptio hic nō dū est nata.Sed in exceptiōe quā ꝓponit bene poteſt petere in integrū reſtitui ſe:vt.l.nā r poſtea.§.ſi minor.ſ.de inreiur.p Dyn.iuſti.de act.§.rurſus.facit optie.ſ.de ino.teſt.l.pap.§.ſi filiꝰ,vbi glā in modū cōtradictiōis obſcit.Ultio ſcias † q⁹ 3 ſz fideiuſſor⁹ exceptionē perſonalē ex perſona rei nō opponat:vt in pnn.l.tū ex ſua perſona poterit exceptionē opponere dicē do q⁹ ꝓius debet cōueniri reus q⁹ fideiuſſor.r q⁹ priꝰ ſueni ri nō pōt:ideo agens repellēdus est:vt in cor.po.de fideiu.cir ca pn.Et adō q vbi exceptio est perſonalis r ad fideiuſſorē nō trāſit:ſi fideiuſſor⁹ cōuenit ne cōtra reū habeaꝫ recurſus pōt reus ex ſua perſona defenſionē fideiuſſoris ſuſcipere ſz nō poſ ſit opponere exceptionē fori:vt.l.pcurator⁹ ad exhibendū.§. j.j.rē ra.ha.r.l.ſi.C.de execu.ſen. ¶ In gloſſ.ij.in ſi.circa hoc vide duas

vide duas qōnes notabiles quas ponit gl.C.de nō nu.pe. l.tam m.indatori. ¶ In glo.iij.in ſi.illa lex vbicūq; habet varios itellect⁹.veritas est q;ibi loquit⁹ in reo exēpto ab ob ligatiōe:nō aūt liberato.merito fideiuſſor remanet obliga tus nec vti;ſ bñficio rei:vt ibi.r.l.ſi liſias.q⁹ est in.l.j.C.de fide iuſ.Sz p ſniam abſolutoriā reus liberat ſz naturalis obli gatio nō tollat:r ideo ſicut debitor;competit exceptio rei iudi.ſic r fideiuſſori.Tene menti.

1 ☞ Cōuict⁹ de mēdacio ad aliā exceptionē cōuolare pōt.
2 Negās maleficium pōt redire ad illam exceptionē q⁹ fecit ad ſui defenſionem.

3 Deponens pecuniam poſt depoſitum poteſt eam in ſuos vſus conuertere.

Nemo. Breuis ē iō nō ſummaf:r de b ha buiſtis.ſ.e.l.is q ōt. ¶ In gl.ibi r t Jnie ſz Jo.r bñ cū modificatiōe hac:q⁹ ſi ꝓpo nit exceptio vnica ꝓplexitatē ētinēs repellit ex cipit⁹ vt pplex⁹.j.de ver.ob.l.ſi toti⁹.in gl.j.de re.iur.l.vbi repugnātia.Sz ſi ꝓponunt exceptiōes plures ſub ꝺditione tā admittit excipies:vt.C.de excep.l.ſi gdē.in glo.mag.Sī aūt ſimul r ſemel r ſimpliciter tūc ſi est ordo ꝓponēdi inter eos exēplū in dilatoriis:q⁹ primo dz ꝓponi declinatoria r de inde reliq̄ tūc ꝓpoſitiōe reliquarū receſſum intelligit a reli qua.Spe.in ti.de exce.§.viſo.ver.porro m ꝓponēdo.Sz ſi nō est ordo imo pūt eodē tp̄e ꝓponi vt alie dilatoue.vl oēs perēptorie:tūc ſi ꝓponēs de mēdacio conict⁹ deberet pu niri:r post ꝙictionē vult ad aliā exceptionē ꝙolare:non pōt vt ſui mēdacij penā ferat.vt in aut.Sī qui propriā.C.de nō nu.pe.Iz Bar.hic dicat q⁹ pbādo Jnnocentat penā mē dacij Iz ſolutio ꝓpter hoc i debito.Sed mihi videt falſum p rex. illā q dicit q⁹ ſolutio nihil ꝓdeſt:r gl.ibi dicit q⁹ ſolidū ſol uit.r.duplū.ꝓter ſortē:r ſic nō releuat ſolutio in principali 1 debito nec i pena.vbi vō negātis nulla eſt pena: † tū pot cōuictus de mēdacio ad aliā exceptionē cōuolare vī qui ne gauit pecuniā numeratā:cōuict⁹ pōt.pbare ſoluta r hic tz Spec.i.d.§.viſo.ℵ.qd ſi debitor negat.Fallit in caſu.l.vl.C. 2 de cōpē. † Et p hoc dico q⁹ negās maleficiū pt redire ad illā exceptionē q⁹ fecit ad ſui defenſionē:nā qr offenſus erat bā mⁱ⁹.Sz vbi forſan ex forma ſtatuti cōuict⁹ de mēdacio dz acrī⁹ puniri puta in q̄to pluri.vt est flozētie tūc ad illā de fenſionē nō redibit p.d.aut.r p aut.itē poſſeſſor.C.q⁹ po.in pi.ha.Iz Bar.in.d.aut.Sī qui ꝓpriā.dicat q⁹ imo pōt redire r.pbare ſe innocētē:r.pbādo innocētia dz abſolui a crimi ne r ſolā penā negatiōis ſufferre. ¶ cui⁹ dictū puto verum ſi fuit ad.pbandū admiſſus.ſed probādi potentia denegari pōt vt in dictis iuribus.Adde qd,ſi agēs pignora titia of ferre debitū corā iudice:creditor negat ſe debere recipe r ne gat ſe mutuaſſe:r negat rē pignoratā esſe:debitor.pbat itē tionē ſuā:quid erit de pecunia depoſita.dixit Sp.ſub iudi ce lis eſt i.d.§.viſo.ver.Iz quid ecōuerſo.r idinat q⁹ pecunia 3 ſit fiſci. † Tu dic q⁹ qui deponit eū depoſitū pōt pecuniā in ſuos vſus quertere cū adhuc pecunia creditoris facta non ſit vt.l.acceptā.in fi.C.de vſu.r ió deponēs a depoſitario re cuperabit eā:nec pōt creditor ſe eiſdē opponere ex quo de bitum eſſe negauit:non enim est audiendus allegās ſuam turpitudinē contrariā.C.de tranſ.l.tranſactione.coniūcta li.C.de fur.

1 ☞ Excipiens de permutatione non per hoc per mutan tem dominum confitetur.

Nonuic. ¶ In tex.ibi.Qui exceptio ne vtik b e vex ſi ea vtik ſub ditiōe vl ſi negat intētionē actoris ſimpl⁹ vt in gl.ſec⁹ aūt ſi opponit exceptionē pemptoriā vl dilatoriā ſolutiōis ad tp̄s fm q̄ſdā.vñ dixit Spe.q⁹ piculo ſum est eā ſimpliciter opponere:q⁹ opponēs vl q̄ſi intētio nē actoris fiteret⁹ fm Spe.in.d.§.viſo.ver.est igit⁹ valde pi culoſum.Canoniſte tenēt Jnū extra de excep.c.cūvenerabi lis.p Jo.an.r Dy.in.c.exceptionē obūciēs.de re.iur.li.vi.r potiſſime ſi qs allegat ſe ꝓſucepiſſe vl ꝓſcripſiſſe:r nō dicit ℵ actorē qr nō includit⁹ in agētis ſz eūdē Jo.an.i.d.ℵ.Bar. aūt hic dicit opi.ſuā:vide p te.Cui adde dictū Sp.q⁹ ipe nō allegat vcz q⁹ cōtra allegationē perēptorie actor⁹ velit.pba re:nō pōt ſe innuare;exceptiōe perēptoria negata:niſi iuſto 1 erroꝛe duct⁹ dixerit ſe negaſſe:iti.de poſitio.§.octauo loco. ver.ſz fm ꝓmiſſa.Et adde,q⁹ † excipies de ꝓmutatione:nō intelligit cōſiteri permutantē dñm.vt no.Spe.in.d.§.viſo. ver.nō credo me aliqd.in.ij.col.ibi papa no.in prealle.dec. Sic nec allegās rem ſe emiſſe a titio:intelligitur titiū fuiſſe dominū cōſiteri.vt no.glo.in.l.j.ſ.de publicia.in verbo nō a domino.r hec duo de facto vidi r ſunt quoti.diana.

Res inter. Iſti⁹.l materiā plene exami nauī.ſ.de re iu.l.ſepe.Jn gl. Nec ſi is.ibi.Itē vn⁹ de duob⁹ reis huc est falſuz q⁹ ſnia lata ℵ vnum obeſt alteri.vt.j.de duobus reis.l.ij.r.i.pe.ergo r.eodē mō obeſt heredi ſuo:r maxie ſi ē heres vn⁹ de his q egit r ſuccubuit. ¶ In ea.ibi.Rñ.nō p l.iſtā.r.C.de pe.he.l.hereditas. Jn ea.in fi.ibi.Rñ.fm q⁹ ſdā r bñ ſi egi vt ꝓcurator ei⁹ cui⁹ erat nā nō poſſ⁹ dicere po ſtea procuratorē me nō fuiſſe:q⁹ allegare turpitudinē meā qō nō ſz.C.de trāſ.l.trāſactione finita.r.C.de ſeruo.pig.da. manumiſ.l.ſi creditorib⁹:r idē ſi nō egi tanq̄ ꝓcurator ſed tanq̄ ꝓiuncta perſona r ꝓmiſit rē meā domnū habiturū: cū eiſ ſim obligat⁹ tūc q⁹ dñs ratū habebit:r ego ſuz heres ſum heres dñi.ergo non poſſum cōueniri de euictis.l.ven dicātem.ſ.de euic.Sed ſi non obligaui me ad dſm ratū ha bendum:tunc poſſum agere vt heres domini.vt.j.ti.i.l.et ſi is qui.§.ſi te.r facit.C.de tranſ.l.ſi ꝓ fundo.in fi.fm Dy. r bene.

1 ☞ Probatio erronea nihil operatur.
2 Juſſus reficere expēſas in diffinitiua ſententia dicit condē natus per diffinitiuam.

Qui agnitis. Victo ꝓtextu falſoꝝ in ſtrumētoꝝ p erroꝛē ap probatoꝝ rei in.aut ēt ſolutiōis ex ea cā facte nō obſtat exceptio.h.d. † Nihil operat erronea pro 1 batio vt hic.r.l.fi.C.plus vale.q⁹ agi.r.l.diſtrahente.C.de re.alie.etiā ſi illa probatio ſit ſolutione cōfirmata vt hac li tera ¶ In gl.ſi.in fi.ſuper quo concludē qō cōtra ipm cri minoſum licitū est iniuriā paſſo agere primo ciuiliter r cri minaliter ꝓout vult:vt in iuribus hic allegatis. Fallit ſi ex iniuria deſcendat accuſatio legis cornelie de ſica.quo ca ſu iudex nō dz pati ciuiliter agi ne cornelie ꝓuidentia fiat.ſic intelligit.l.ꝓtor edixit.§.ſi dicatur j de iniur.Sed imo ſi ex delicto agi pōt criminaliter contra delinquentē:r ciuiliter ℵ tertiū ſilet iudex tertiū quouſq; criminoſus r ei⁹ ꝓtici pes accuſent:r ſuper crimine pronuncietur.ſic intelligitur l.j.C.vbi cau.fiſ.r ibi per Ja.but.qui dubitauit de puncto. ¶ In gl.in verbo precepto.ibi:vel dic p ꝓcepto in diffini 2 tione ſuie,appoſito. ¶ Per hāc gl.ſemel obtinui q⁹ inſſus re ficere expēſas in diffinitiua ſnia dicit cōdemnatus per diſ finitiuā: q⁹ ille inſſus:est pars diffinitiue.Secus ſi ipſe inſ ſus emanaſſet ſeo;ſum a diffinitiua:q⁹ tūc ille inſſus eſſet in terlocutoria:qñ omnis inſſus ad cauſam faciens est inter locutoria:in corpo.de litigio.§.ad exhibendas.in gl.colla. vio.r non est alibi.

Generaliter. In ꝓiudiciali iudicio a ctor⁹ r reus affirmās ꝓba re dz qō intendit.h.d.

1 ☞ In petitione hereditatis poſt litem ꝓteſtatam admit titur poſſeſſor⁹ r petitor:ante li.conte.non.

Spost. Hec lex est ſubtilis:r legit duo bus modis in gl.ꝓmo q⁹ poſſeſ ſor hr̄ ditatis ꝓueniebat a tertio ad rē ꝓticulārē li.cōt.Sī eū ſup hereditatis petitiōe:r ēt p ſniam terminata.vñ ſi talis poſſeſſor obſcit q⁹ inquietari nō po teſt ne fiat ꝓiudiciū petitiōi hereditatis:non audiť excī piēs:q⁹ illa exceptio ne ꝓiudicetur petitioni hereditatis hz locum;quando petitionis hereditatis iudicium est mo tum:aut de ꝓximo moueri ſperatur,nō aūt cū;ipſum iu dicū petitionis terminatū est.r ſubaudi poſſeſſor est abſo lutus:q⁹ tūc nullum ꝓiudicium poteſt fieri tali liti ex quo est p diffinitiuā terminata:r iſte intellect⁹ est clarus r nō hz cōtrariū:r tūc ſupple literā ibi.Contestatam:r diffiniti ua ſententia terminatā:r omnia plana ſunt.Secundo mo do legit fm Jo.q⁹ hic erat lis cōteſtata ſuper petitiōe here ditatis tamen non erat iudicū terminatū per diffinitiuā ſententiā:r hoc caſu poſſeſſor hereditatis vel petitor nō cōue niebatur ab aliquo tertio particulari;iudicio:ſz agebat ipe poſſeſſor vel petitor contra debitorē hereditariū vel poſſeſ ſorem rei hereditarie:r hoc caſu dixit Jo.† q⁹ poſt litē cōte 1 ſtatā in petitione hereditatis admittit poſſeſſor:r petitor. ante lit.cōte.nō:r tūc accipe tex.ibi. Futuri enim iudicij.i. future cōteſtatiōis.Sed iſte intellectus nō est verus in hac parte,tñ:q⁹ tā ante litem conteſta.q⁹ poſt in petitione he reditatis:poſſeſſor hereditatis r petitor eius admittunt ad agēdū cōtra debitores hereditarios r cōtra poſſeſſores eiꝰ diuerſimode tamē:q⁹ poſſeſſor admittitur:ſi res eſt tem pore peritura:petitio idifferēter ſi poſſeſſor negligit agere: forte q⁹ ſcit ſe iuſtitiā nō ſouere:ſic ſtelligit.l.ſi bone fidei.ſ. de petitio.here.r iſte est verus intellectus iſti⁹.l. ¶ In tex.t.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ditcontestatā. ꝛ diffinitiua sententia terminatā: vt supra dixi. ¶ In tex. ibi. Petan t. a possessore conuento per tertiū. ¶ In tex. tu. ibi futuri enim iudicij. non inchoati sed de proximo inchoari sperari: vel inchoati per litē contestatā. sed nōdū diffinitiua sententia terminatam. ¶ In text. ibi. noui facti noīe: non est mirum: quod enim preiudiciū fieri pōt petitioni hereditatis super qua pronūciatū est de possessione: certe nullū: ꝛ ideo non habet locū excepitio: ne hereditati fiat preiudiciū. vt. l. si quis libertatem. in fine. in ratione sui. ff. de peti. he. ¶ In gl. i. ibi. Vic rei vendi. ꝛ ex eadē causa scilicet hereditaria: ꝛ ita debet intelligi: quia si ex alia causa: nulla esset differētia inter rei vendicationē ꝛ cōtractū, defuncti ꝑm Sy. cuius opinio. Bart. vltimo loco recitauit. S3 primo dixit ꝙ vbi hereditatis possessor ꝙeuit rei vēdicatione nunquā silet istud particulare iudiciū propter hoc ꝙ pēdeat iudicium petitiōis hereditatis aut pēdere speret: quoniā possessor tūc nō conuenitur vt heres: sed cōuenit vt simplex possessor. vt. l. nenseuius. §. fundum. ff. de re iudi. ꝛ hoc puto verum. Cōclude ergo in hoc ꝙ hereditatis possessor: rei vendicatione cōuentus per exterum nunc̄ sibi obstat exceptio ꝙ pēdet aut pendere sperat de proximo petitionis hereditatis iudiciū quoniam hec iudicia inuicē nullo modo cōtingunt. ¶ In ea. glo. ibi. Vel aliter. hec est realis ꝛ vera doctrina scz qō. l. vltima. C. de peti. here. loquitur tantum eo casu quo possessor. vel petitor: hereditatis cōuenitur: nō autem quando ipse petitor vel possessor agit: vñ iura antiqua in hoc casu remanēt incorrecta. Et hoc casu cōclude ꝙ possessor lite pēdente in petitiōe hereditatis cōtra debitores hereditarios vel possessores rei hereditarie audit ita demū si res est pitura: aliter ei obstat exceptio supradicta: petitor aūt hereditatis idistincte agit cōtra ipsos debitores ꝛ possessores si possessor hereditatis negligit agere ℨ eos. fic intelligit. l. si bone fidei. ff. de peti. here. Et generaliter vbicūq; periculum est in mora: non ht̄ locum dicta exceptio ne fiat preiudiciū petiōi hereditatis vt. l. cum hereditas ex trebel. ff. ad trebel. nec habet locum vbi cā est summaria. vt. ff. ad trebel. l. ille a quo. §. si de testamento. Idem vbi causa est finita sñia. ꝛ iste est casus hic.

¶ In gl. eadem ibi: scz si ego possideo hereditatem supra: in ver. vel aliter. posuit casum in petitore ꝛ in hoc est differētia inter illū verū. ꝛ istum. ¶ In eadem gl. ibi: non possum. Imo possum eodē modo ꝛ ordine quo possum li. contesta. ꝛ in hoc tātū male dixit Joan. in alijs bene. ¶ In eadem glos. ibi. l. si quis libertatē. §. ita demum. quam. l. quidam dicunt esse cco: rectam per. l. si. C. de peti. here. sed nō est ex eo qꝛ inter petitorem ꝛ possessorē hereditatis retinebatur iudiciū singulare: ꝛ tō iter eos obstat illa exceptio. Sed quā do iudicia singularia mouenť per tertiū: aut cōtra tertium habēt locū supradicta. Quo casu cōclude: vt supra dixi qꝛ si agit cōtra possessorem vel petitorem hereditatis retinebatur iudiciū singulare: ꝛ tō iter eos obstat illa exceptio. Sed quā do iudicia singularia mouenť per tertiū: aut cōtra tertium habēt locū supradicta. Quo casu cōclude: vt supra dixi qꝛ si agit cōtra possessorem vel petitorem hereditatis pro legato vel cōtractu descendente a defuncto habet locū. d. l. vlti. ꝛ omnes alie leges antique de hoc loquētes sunt correcte: vñ correcta est. l. si testamētū. ff. de petitio. hered. Sed si possessor vel petitor hereditatis agit cōtra tertiū debitorē vel possessorē rei hereditarie: tūc habet locum. d. l. si bone fidei. superius declarata. Et generaliter vbicūq; est tempore peritura vel cā est summaria: nunc̄ obstat exceptio vt. ff. dixi. Ultimo adde qꝛ etiā iure isto quo silebāt iudicia particularia propter iudicium petitioni hereditatis intentatum vel de proximo intentari speratur: tamen non debent silere si scriptus repudiauit in fraudē legatariorū: nam potest interim a legatarijs cōueniri ꝛ eius odio hoc interdictuz est. ff. si qs omiss. cau. test. l. qꝛ aūt. §. finantē. in gl. inverbo pōt. ꝛ nō est alibi illa glo. ꝛ de ea doc. non faciunt mentionem. Querit autē Bar. hic si de castro vel eius iurisdictione est qōvel sperat questio: an interim sileāt particularia iudicia alicuius mēbu sub iurisdictione cōtenti. dicyt hic per eū: cui ad de quod no. Innocen. ext. rade restitu. spolia. c. in literis. in vlti. colum.

1 ☞ Exceptio rei non tradite per vēditorē an obsti possit in sententie execution.

2 Exceptio rei nō tradite est peremptoria.

Filiusfamilias. Si aīali vendito redhibitio p̄ tūi petit vēditor: ei in factū obstat exceptio. h. d. Et brīiacet h̄ qō illa: ꝛ an i execution̄e suie possit

1 objci exceptio rei nō tradite pvēditorē. de qua posuit Sp. i. ti. de excep. in. §. dicto. ver. ht̄ pōe peto a te. in. v. col. ꝛ ibi affirmatiue decidit qō sic. Sed in ti. de execu. sen. tz oppositū in. §. fi. versic. item pone emptor. in. iij. colum. ꝛ idem tenuit Bar. in. l. si duo patroni. §. si quis iurauerit. el. j. ff. de iureiu.

2 dicēs ꝛ qō hec exceptio rei nō tradite est peremptoria: nō debuit opponi ante sñiam: vt. l. peremptorias. C. sen. rescin. non pos. Et casus huius. l. euenit in coco macidi a quo petebat pretium a filijs rastioli de eugubio.

☞ Replicari de dolo non potest contra iurantem.

Auerlus. ꝛ Cōtra iurātē nō pt̄ replicari de dolo. hoc intellige nisi dicat iuramētū extortū per dolū. ꝛ ita intelligit gl. ꝛ cessat contrarium.

☞ Judicia duo si sic se habēt ꝙ absolutoria lata in primo parit exceptionē rei iud. in secō: ꝛ cōdēnatoria lata in secōo parit reo preiudicium in primo cōcursus non admittitur.

Tendum. Ista lex est difficilis: ꝛ ambe fuerūt africani. Et breuiter hoc dicūt. ꝛ Q̄n, duo iudicia sic se habēt ꝙ absolutoria lata in primo parit exceptionē rei iudi. in secōo ibi nō admittit cumulatio: siue eodē libello dicta iudicia ꝓponant: siue in diuersis libellis ab eadē pte. h. d. Vel fic. vbi impossibile est ꝑm cōmunē cursum causarū acto rē vincere in secōo iudicio qō ꝓponit: si succubit in primo: ibi nō admittit cumulatio. sec⁹ si possibile est cū in primo pdere ꝛ nihilomin⁹ obtinere in secundo. h. d. cū. l. seq. ꝛ t loquuntur ambe qñ due lites sunt adinuicem preiudiciales ex hoc capite tm̄: qꝛ absolutoria lata in primo parit exceptionē rei iudi. in secundo. interdum questiones dicunt preiudiciales: ex eo qvna est maximi preiudicij: putastat⁹: ꝛ per eā magnum preiudicium alijs litibus infertur: ꝛ tunc illa qō prius examinanda est ꝛ fine debito terminanda siue in modum agendi: siue per modum excipiendi siue in vi replicationis opponatur: vt. l. ordinata. ff. de lib. cau. ꝛ. C. de adul. l. quoniā alexandrū. reddit enim inhabilem ad iudicium illum de cuius statu queritur: ꝛ ideo contra eum non propo nuntur nisi: actiones tempore peritura ꝛ illes⁹ ꝙ ad. h. cont. ne pereant: ipse autem lite ordinata cōtra alios actiones exercet: ꝛ eas vsq; ad finem perducit: ꝛ euentus iudicij liberalis declarabit an vtiliter: an incassum alia iudicia agitata sint. vt. d. l. ordinata. Tertiū aūt gen⁹ preiudicialiū q̄stionū est duplex scilicet quando vna alteri affert preiudiciū rone maioritatis ꝛ preeminentie: tunc cause adinuicem nullatenus se contingunt. Exemplū si accuso te: ꝛ ea pendēte inter to cōtra te ciuilē actionem: nam ne fiat preiudicium criminali: tu conuēt⁹ obijcere potes ne cōueniaris ciuiliter. licet dicta iudicia de eodē nō proponantur simul: sed hoc non est in vsu. tex. est in. l. si. C. de or. iud. Ubi vero iudiciū criminale ꝛ ciuile adinuicē se contingunt: qꝛ occasione eiusdē facti ꝓponunť: tūc est casus: in. l. vna. C. qñ ciui. actio ꝛc. ꝛ no. in. l. vlti. C. de ordi. cogni. Reuertendo igitur ad. l. nostram cōclude ꝙ vbi absolutoria lata in primo parit exceptionē rei iudi. in secundo ꝛ ꝓponūtur ab eodem: non admittūtur cumulatiōes siue ꝓponant in diuersis libellis vt hic siue in eodē: vt in gl. penul. Idem si vnum iudiciū ꝓponatur ab vno: ꝛ aliud ꝓponāť ab altero: qꝛ solum super preiudiciali procedetur ꝛ in alio supersedetur: si vnum est maioris potentie reliquo. Si autē sunt paris potentie: pariter procedetur super vtroq; : vt. j. ti. j. l. si inter. vbi casus. Sed si vnum iudiciū ꝓponāť ab vno aliud autem nō a reo sed ab extero super ambob⁹ procedetur ꝑm doctrinam traditā. ff. de rei vendi. l. si is a quo.

1 ☞ Judicium reale ꝛ diuisoriū pro eodē non cumulant.

2 Judiciū reale est preparatoriū diuisorij siue agāt familie erciscun. siue commu. dividun.

Endi. †Reale iudiciū ꝛ diuisoriū p eodē nō cumulant. nec reiūdi. ꝙ ꝑncipali: ꝛ cōditio pro fructib⁹ ꝛ accessionib⁹. h. d. Et intellige ꝙ ista iudicia intentabant principaliter: bene autē procedit libellus in quo quis petit rez suam declarari ꝛ rē sibi restitui cum fructibus ꝛ omni causa vt gl.

2 hic dicit ꝛ bene: ꝛ ita practicat. † Judicium ergo reale est ꝑparatoriū diuisorij. siue agāt familie erciscūde siue communi dividundo. Unde non proceditur super eo ante reale iudiciū terminatū: ꝛ intellige si obiecta fuit exceptio alias ꝙ cedit vtriq; secundum Bartolum hic. dic vt in eo ꝓbatur. ff. de euicti. l. si mancipium. §. j. vnde dixit Inno. extra de cōsti. c. cum. ad. ꝙ ht̄ coram diuersis iudicibus quis nō debeat trahi pro eodē: vt. l. j. ꝛ. ij. tū nisi opponatur exceptio procedit vteriꝰ ꝓcessus. ¶ In textu ibi a te peto per rei vendicationē. ¶ In text. ibi condicere. scilicet iure dominij: vt nō obstat contrarium gl. et sic ex eadem causa: nec obstat lex ſi quis cum totum. §. fina. j. titu. j. Ultimo adde ꝙ si preiudiciale iudicium

ciale iudiciū intētať post particulare terminatū: nō impedit executio: terminati: ht̄ impediret ꝓbatio sñie sup̄ pēderet. C. de ordi. cog. l. si. vltimo responso. per Jn. de offi. dele. c. fane. Et iō cū instra guarētigie habeāt vim sñie eo ꝙ notarius tanc̄ iudex ordinari⁹ facit in presentem ꝛ volētē ꝑceptū de soluēdo: si habetur recursus ad curiā ecclesiasticā ꝙ instrumentū sit vsurarium: non impeditur executio illi⁹ precepti. Et si deductū in preceptū: est sequestrabile: sequestrabitur: vt. d. l. si. de ordi. cogni. ꝛ istā. l. fundi. ꝛ. l. fundum semper vadūt ad vnū ballum: sic Petrus ꝛ Ebbas ꝛ el broia ꝛ el brondolino.

1 ☞ Exceptione competenti fideiussori ex ꝑsona rei: fideiussor etiam reo inuito vti potest.

1 **Ones exceptiōes.** †Exceptione ꝑpetēti fideiussori ex ꝑsona rei pōt fideiussor vti ēt reo inuito. h. d. Sec⁹ ergo si fideiussori nō cōpeteret puta qꝛ est personalis: vt. ff. e. l. exceptiōes. la. ff. Vel etiā si inter reales tū fideiussori: nō cōpetūt ꝓpter intercessionis naturā. Exemplū. ff. de pac. l. qō dictum.

Exceptiōes. Ista. l. ꝛtinet diuisiōes causar⁹ a qb⁹ formať exceptio ꝛ istō sufficit ꝑ summario. ¶ In gl. ff. ibi S3 hodie forte imo sine forte in bonor⁹ possessiōe ex testō vel ab intest. S3 in bono. pos. 2tra ta. est dubiū an debeat decerni per iudicē: an vero sufficiat simplex agnitio: vtilitas est ꝙ sufficit agnitio sola: ꝛ hoc determinat gl. q̄ nō est al⁹ di in. l. ff. in pin. inverbo decreto. C. de cura. furio.

Si maioris. Dere maiori itelligit eē iudiciū qñ de altera illō absoluēt iudiciū in totū vel in ptē. h. d. Et 2 maiori eē quo ad ꝑncipiū alteri⁹ qōnis lz forte quo ad vtilitatē esset minor: vt. ff. eo. l. fundum cum. l. seq.

¶ De exceptione rei iudicate. Rubrica.

1 ☞ Snia lata contra vnū super vna re nō parit exceptionē rei iudicate contra alterum super alia.

2 Probationibus existentibus paribus: ille vincit pro quo est qualis ꝓsumptio.

1 **Am res.** †Snia lata cōtra legatariū agēte ex eoꝛ testamētū ꝓnūciatū est irritū vel nō iustū: nullū affert preiudiciū libertati vel alijs legatarijs. h. d. Et intellige ꝙ nullū affert preiudiciū plenū: sed ql̄equale: vt. ff. de re iu. l. sepe. Vel fic. Secrētia lata in causa testamēti contra illum ad quem principaliter non pertinet defensio tēstamēti nō nocet legatarijs. h. d. ꝛ sic cessat 2trariū. l. papi. §. si ex causa. ff. de inof testa. qꝛ ibi sententia in causa inofficiosi fuit lata cōtra heredē scriptū ad quē ꝑncipaliter ptinebat defensio testamēti: ꝛ iste est verus intellect⁹: quicquid gl. hic dicat: quē intellectum tz glo. in. d. §. fi ex cā. Vel sic: si agente legatario ad legatū testamentū fuerit ꝓnūciatū inutile heredē opponēte exceptionē nullitatis: nō ꝓterea preiudicat alijs legatarijs: vel seruis libertate donatis. h. d. ht̄ Ray. ꝛ iste intellect⁹ tangit in glo. lz nō placet ex quo snia lata fuit cum herede, quo casu nō refert an testamētū rescindatur per iudicē rescindēte puta per querelam ꝓpositam an vero declaretur testamētū nullū. ¶ In tex. ibi. Ex eo testamento hic incipias cōstructum legis ꝛ principiū huius. l. pone in fin. per modū ratiōis. ¶ In tex. ibi. Vel nō iustum dicatur testamētū. ff. legatario agēte ꝑm verum intellectum. vnde agebat cām testamēti principaliter ille ad quem principaliter nō ptinebat defensio testamēti: sec⁹ aūt si egisset ipse heres ꝛ p sñiam reportasset: qꝛ tūc obest omnib⁹ legatarijs: ꝛ ꝓterea alij legatarij ratiōe susꝑitiōis iudicio possunt adesse vt. l. si suspecta. ff. de inof testa. ¶ In gl. vl. ibi sed qualequa

2 le. Istud qualequale cōsidera: † vt probationib⁹ existētib⁹ paribus ille vincat ꝑ quo est illa qualis qualis ꝓsumptio: vt ff. de iureiu. l. si duo patroni. in pin. ꝛ de peti. here. l. si qs libertatē. ¶ In ea. gl. ibi: hic declarat Jmo. idem. ꝛ vbi declarat nullū vel vbi rescindit testm̄ intētata querela qꝛ eadē est ratio semp vt attendať quis agit causam testi an is ad quem principaliter pertinet defensio vel impugnatio testamenti: an non: vt supra dictum est.

1 ☞ Causa absolutionis cessante: cessat eius effectus.

2 Exceptionis virtus estimatur interdum ex persona ꝓponentis interdum ex persona eius cui obijcitur.

1 **Ui cū herede.** †Cessāte cā absolutiōis cessat effect⁹ ei⁹. h. d. Ray. S3 an cesset mediāte bñficio restitutiōis ipl̄orato: an vō ipso iure dicā in gl. ff. in tex. ibi hr̄ de. l. scripto. ¶ In tex. ibi. Aut si nō in ea cā. Ista sunt vba exceptiōis: ꝛ in multis partib⁹ iuris vba exceptiōis ꝓponēde iuris cōsult⁹ describit ad literā: ꝛ hoc iō qꝛ inquātū vba exceptiōis nō ꝓponunť apte ita succubit excipiēs sicut agēs ineptā actionē ꝓponēs vt in. de. j. extra de ap. vbi tex. est optim⁹. ff. l. j. §. labeo. ff. d. fin. ¶ In tex. ibi Restituet de novo adhuc ꝛ ex eadē cā: inquātū reus fuerit simpliciter obsolut⁹ a petitiōe legatarij ds legatari⁹ eadē actionem ꝓponere, restitutione in integrum postulata et obtēta: ꝛ ita intelligit iste tex. ꝛ itelligit Julian⁹: qui in libro quarto. ff. hoc scripsit. ꝛ est liber restitutiōis in integrū. vnde dictū eius in materia situatū, intelligi ds in dubio ꝑm rationē subiecte materie vt. l. imperatores. ff. de in diē adie. S3 si cōtra legatariū fuisset sñia lata nō simpliciter: sed signāter expressa cā qꝛ tabule testamenti erāt in ea causa vt cōtra eas bonoꝛ possessio peti posset. tunc nō est necessaria restitutio: qꝛ cessante cā restitutōis cessat eius effectus. sic intelligit glo. l. qui cū herede. j. de ac. ꝛ ob. que contradicit glo. pe. huius. l. ¶ In glo. j. ibi. sed secus in creditore. Imo nō sec⁹ qꝛ hoc iure antiquo silebāt iura particularia ꝓpter intētatū vel intētari speratum de proximo centūuirale iudiciū: aut eius ꝑparatoriū sicut est bonoꝛ possessio 2tra ta. aut querela inofficiosi: vt. l. non distinguemus. §. si is. ff. de arbi. ꝛ in. l. vl. C. de pet. he. Solue ergo ꝙ in. l. cum hereditas ex treb. hic allegata: actio que intētabatur per creditores erat tēpore pitura: ꝛ ideo etiā hoc iure nō obstat illa exceptio pēdētis centūuiralis iudicij: aut intētari speratum ꝛ ita generaliter dixi in. l. si post motā. ff. ti. j. ꝙ vbicūq; actio est tpe peritura ibi talis nō obstat exceptio: ꝛ subaudi quo minus lis cōtestet in ea ꝛ fiat ꝑpetuatio: postmodū aūt sup sedeť ꝛ euētus centūuiralis iudicij declarabit contra quez sit actio ꝓponēda ꝛ fine debito terminānda. Et ptes iudicis de cā cognoscētis sunt he: qꝛ pnūciare ds supersedentem in particulari iudicio quousq; ipsum centūuirale iudicium inducať: aut finem accipiat: inducatur per cancellationē processus: finē accipiat per diffinitiuam: vt no. gl magna. in. l. si quis libertatē. ff. de peti. here. ¶ In ea. glo. ibi. hodie idē in legato. §. pecuniario vt nō supersedeat in illo per centum uirale iudicium siue actio cōpetēs pro legato esset tpe peritura qō non est: siue nō. nā dicta. l. vlti. est iuriū antiquorum correctiua disponēs qꝛ tā creditores ꝙ legatarij pēdēte centūuirale iudiciū agant ꝛ non repelluntur exceptione illa. Cum aūt ipsi heredes scripti vel legitimi agere volūt 2tra debitores hereditarios: aut rerū hereditariarū possessores iura antiqua nō corrigunť nullatenus p. l. illā: ꝛ tūc recurre ad distinctionē. l. si bonefidei. ff. de pe. he. ꝛ ita dixi in. d. l. si post motā. ¶ In ead. ibi. l. hoc aūt. §. j. ille. §. videt destruere totū mūdū. ff. vt dicta exceptio nō faciat silere particularia iudicia legator⁹: qō est directe cōtra. l. si quis libertatē. ff. de pe. here. vbi etiā silet iudiciū liberale. Sed respondē ꝙ vbi legata queꝛ petunť in oēm euētum sortiri debēt effectum: ꝛ ex eadē dispositiōe ꝛ per idem medium cōcludēdi: tunc non obstat illa exceptio: vt. d. l. exēplū si instituit⁹ titius: et duo sunt titij quoꝝ quilibet dicit se heredē. vnde si vnus est heres ex eadē scriptura debebit legatū ꝛ per idem medium concludēdi: ꝛ si alter est heres: pur ex eodē debebitur legatū: nec cōcludetur aliter ꝙ per idem medium cōcludendi ꝛ ideo nō ob. exceptio. Unde hoc casu idē dico in creditorib⁹ lz nō sit actio tēpore peritura. Sed vbi non ex eadē volūtate: nec ꝙ idē mediū cōcludendi: tūc nec creditores quoꝝ actio est perpetua: nec legatarij admittent: imo eis obstat exceptio iure isto. Uñ si legata essent repetit aveničtib⁹ ab intestato: nō tñ tales legatarij audirentur: vt. d. l. fin. Et qꝛ intellect⁹. d. l. si quis libertatē est satis dubi⁹ scholaribus et etiā doctorib⁹. Cōclude ꝙ ꝑin. l. illius recitās senatusconsulti cēsurā: dicit ꝙ si libertate donat⁹ in testō: petit libertatē ex eo ab herede scripto: filius aūt ex heredat⁹ se opponit ne ꝓcedat in tali liberali iudicio audiť ne ꝙ ipm fiat ql̄eql̄e preiudiciū in querela: vnde exceptionē ibi nō opponebat cōuctus sed terti⁹. f. filius exheredatus. Deinde emanauit lex diui pij statuēs ꝙ partes iudicis debēt esse he: ꝙ non dz sup dicto liberali iudicio sñiaz ferre. Deinde emanauit lex diui traiani: ꝛ dixit ꝙ ptes iudicis debēt esse he ꝙ pnuncia re dz differēdū iudiciū liberale donec cā testi aut inducatur aut finē accipiat. Diu⁹ aūt pius in ver. ita demū. per rescriptū luū statuit ꝙ tunc dz differri dictū liberale iudicium si

Universidad de Deusto
Biblioteca

in causa inofficiosi lis est cōtest. Et in ver. plane. quē debes cōiungere possīeū addit: vel de proximo contestari sperāt ad quā cōtestādā summatim cognito an dicta exceptio bona fide ꝓponāt vel nō termin⁹ per iudicem statuendus est vltra quē nō audiāt volēs querelā ꝓponere: ꝛ in his. d. l. est hodie correcta: q̄ iudiciū liberale nō est sulpēdendum nisi ex modificationē. d. l. vl. C. de pe. here. que est in hoc illi⁹. l. correctiua. Si vero istud liberale ꝛ centūuirale sperāt moneri inter eosdē: puta q̄ seruꝰ institut⁹ est heres ꝛ filiꝰ est exheredat⁹ ꝛ filiꝰ exheredatus heredi scripto mouet seruitutis iudiciū ꝓuocādo ipsum in seruitutē tūc recte ꝓuocatus potest petere vt supersedeatur in eo ꝓpter iudiciū centūuirale q̄ō moueri videt contra eum vt in ver. nam cum quidā licinianus. ea. l. si quis libertatem ꝛ. in hoc. d. l. nō est correcta q̄ q̄ñ iudicia particularia inter eosdē mouent aut moueri sperant inter quos mouet ipsum cētūuirale iudiciū particulare ꝛ olim ꝛ hodie in particulari siue sedet. Nec ob. l. si inter me. j. e. q̄ ibi nō mouebat particulare iudicū imo vniuersale ꝛ ꝓ re particulari q̄ hincinde ꝓ re particulari mouebatur hereditatis petitio ꝛ ideo sup vtroq; ꝓcedit q̄ vtrūq; est paris potentie. ¶ In glo. Cum eē. ibi sed de equitate. s. prætoria: vt sic sit necessaria bonorū possessio heredi scripto an vero de eq̄tate ciuili vt sic de iure ciuili possit adire ꝓpetus: magna q̄ō est adhuc sub iudice lis est. ꝛ in repetitiōe. l. filio ꝓterito. tenui q̄ cōualescit de equitate ciuili p agnitionē exp̄ssam. nō per inductam solo cursu temporis: de quo dic vt ibi dixi. ꝛ. l. posthum⁹. de iniu. test. Ultimo Bar. hic ponit vnā suā distinctionē satis confusam an possit obsici de iure tertij. Tu aūt cōclude q̄ interdū agēs fundat intētionē suam ex iure tertij: ꝛ nō auditur. ꝛ ideo excipiēs de eodē iure exaudīt. nā ius actoris metimur ex ꝓsona nō rei vel tertij. sic intelligitur. l. loci co: pus. ff. cōpetit. s. fi ser. vē. Sz vbi actor fundat intentionē suam ex iure suo reus tū excipit de iure suo competēti tū sibi ex ꝓsona tertij ꝛ sīc exaudīt. exēplū in fideiussore ꝛ defensore: vt. s. ti. j. l. exceptiōes. la. ifi. cū suis ꝛcor. Sz vbi opponit de iure tertij si bi nō cōpetit nec ad ꝓsonā suā ꝓductio: tūc idē si illa exceptio est exclusiua actiōis agētis: puta q̄ negat ꝓ eā actionē cōpetere vt. l. fi pupilli. ff. videamus. s. de neg. ge. ꝛ. l. si possessor. de peti. here. ꝛ dicte actiōis exclusiua in totū repellit actor: vt ibi ꝛ in. l. cū ferud quispiā. C. de ser. fu. ꝛ. l. vlt. C. de rei ven. Si ꝓ parte: in ea parte: vt. l. in debi. ff. si nūm. s. de cond. inde. Sed si funditus non eneruat exceptio natiuitatē actiōis: ꝛ exceptio p tertiū ꝓposita q̄ posset agē tē excludere. nō tū per eā negat actiōis natiuitas nō pōt allegari per cōuētū ad quē beneficiū dicte exceptiōis nō perducit: vt. l. ij. de iure emphy. ꝛ. l. his ꝙsequēter. s. fami. ercis.

2 †Exceptiōis ergo virtus interdū estimat exꝑsona ꝓponētis: exēplū in. l. qui ex liberis. ff. testō. s. de bo. pos. fm ta. Interdū ex ꝑsona eius cui obsicit. exēplū in. l. militis co. dicillis. ff. veteranus. s. de testa. mili.

Talianus. Ubi q̄ō scōa ē eadē ꝛ ex ea dē cā ꝛ iter easdē ꝑsonas ex ceptio rei iu. in prima obstat: siue primo petitū fuerit totū ꝛ deinde pars vel e ꝓmo pars de totū. ꝛ istā materiā iurisc̄ōsul⁹ ꝓsequit ꝓ multa exēpla j. e. l. de eadē. cum. l. seq. vsq; ad. l. si a te. ꝛ per plures alias leges hui⁹ti. vtvidebitis. j. e. l. si ex testamēto. ꝛ. l. si cū testamē to argētū. ¶ In tex. ibi. eadē questio. sopita in primo iudicio. ¶ In tex. ibi Reuocat: etiam si mutatis actiōib⁹ ꝛ hoc sequit ex eadem causa ꝛc. nā sola ꝛ simplex actionis mutatio nō facit rē foꝛe diuersam vt videbitis. j. e. l. de ead. ¶ In tex. ibi submouebit. f. rei iu. nisi agens secundo loco agat ex iure supernenienti: quo casu sibi non obstat exceptio vt. s. de pact. l. si vnus. ff. item si pactus. ꝛ. l. si quis cum totum. et hic in glo. ff.

1 ☞ Snia lata ꝓ tutoꝛe vel alio administratoꝛe legitimo prodest domino. ꝛ etiam nocet.

Rei iudicate. Exceptiorei iu. actiue ꝛ passiue ꝙtinet oēs il os q rē i iudiciū deducere pñt ꝛ i quoꝛ ꝓiudiciū pōt deduci. h. d. fm ytrūq; intellectū. ꝛ bñ: ꝛ vnde snia lata ꝓ tutoꝛe vel alio administratoꝛe legitimo prodest dño ꝛ etiā nocet. f. actiue ꝛ passiue. Sz lata cōtra cōiūctā ꝑsonā nō nocet coniuncte nisi ratum haberet: sed bñ pdesse pōt ei ratum habenti: vt in gl. q̄ō est vtile ꝓ eo q̄ dicam in. l. si mater. ff. hoc iure. j. e. ¶ In tex. ibi. Solent agendo ꝛ litem contestando de iure.

1 ☞ Simplex mutatio actionis non facit rem aliam in iudicio deduci.

Eadē. †Simplex actiōis mutatio nō facit rē aliā in iudiciū deduci. h. d. Alsic. Exceptio rei iu. obstat si de eadē re agit ꝛ ex eadē cā ꝛ iter easdē ꝑsonas: ꝛ nō ꝓponat eadē actio. h. d. ¶ In tex. ibi. De eadē re tū. ex eadē tū cā: vt sic non obstet. l. filie. C. fami. ercis. que videbatur contra. ¶ In tex. ibi. Diuerso genere actionis: ex eadem tamen causa vt prediximus. Nec ob. j. iud. sol. l. cum querebatur. ff. finā. vt ibi nota.

☞ Sentētia vna sufficit in singulis controuersijs: nisi appelletur ab ea.

Singulis. †Sufficit vnā ferri snīaz in stimabiles essent lites. h. d. Et intellige q̄ sufficit vnā ferri snīam si nō appellat ab ea euitat ergo in his finitas ꝛ iste articul⁹ declarat i. l. si finita. in pn. s. de dā. infe. ꝓ Bar. ꝛ p me. ¶ In tex. ibi Diuersa pronūciarē tur. Not. bñ q̄ qñ sup eodē diuerse ferunt snīe: litiū modus multiplicant ꝛ inexplicabilis efficit ꝛ q̄ sufficit in vnoquoq; negocio vnā ferri snīam: subaudi nisi apelletur ab ea.

1 ☞ Absolutus a toto absolut⁹ vſ a qualibet eius parte.

2 Petens viam ꝛ succumbens: si petit iter admittitur: ꝛ nō obstat exceptio.

3 Petens rem simpliciter intelligitur petere totum.

Si quis cū totum. Nihil alis dicit hec. l. tota vsq; ad. l. si a te. nisi hoc. †Qō absolut⁹ a toto vſ absoluꝛ a q̄libet ei⁹ ꝑte: ꝛ iō agēti ad partē rei iu. obstat exceptio. h. d. vsq; ad. l. si a te. ꝛ sequit ꝓ multa exēpla. Et idem intellige econuerso q̄ absolut⁹ a parte eq̄ eadē causa interim cōuentus ad totum obſcit exceptionē rei iu. vt patet ex litera ꝛ vidistis in. l. iij. ff. c. ¶ In tex. ibi. Partē petat. subaudi subiectiuam vel integralē ꝛ ex eadē cā vt j. sequitur. Et intellige q̄ petēs partem primo succubuit super toto. ꝛ iō sibi rei iu. ob. exceptio. ¶ Nec ob. j. eo.

2 l. si mater. ff. si quis ita. ꝛ vbi petens via ꝛ succūbēs: si petit iter admittit ꝛ nō ob. exceptio. Solu. seruitus vie distincta ꝛ separata est a seruitute itineris: merito de eodem ibi non replicatur qō. ¶ In tex. ibi. Pars in toto est. Per hoc reꝓbat cauillatio aduocatoꝝ qui negāt ꝓpter partē nō debitā totū debitū: ꝛ male faciunt: tū ad omne dubium remouendum inoleuit mos vt formetur articulus q̄ reus debet ꝛ. ꝛ si nō credit de tot interrogēt de quot credit ad pl⁹ assensiue indissensiue. Et totā istā. l. intelligas nū dicit exceptio nē obstare cū agitur ex eadē cā. not. gl. in. l. si in rē la. j. in ver

3 bo totā. ff. de rei ven. †q̄ petendo rem simpliciter intelligit petere totā. ꝛ ista opi. pbāt. in. l. de pupillo. ff. q nūciat. s. de no. ope. nū. Contraria gl. habes in. l. ꝓponi⁹. ff. sed ꝛis in gl. fi. s. de ꝓc. in qua dicit q̄ nō videt tota res peti: vñ dicit q̄ talis libellus tanq̄ ambiguus deberet reꝛici p. l. pupill⁹. de ver. signi. sed prima glo. verior est.

1 ☞ Snīa absolutoria lata cōtra agentē reali ad insulā nō nocet sibi agēti ꝓ cemētis ꝛ tignis postmodū dissolutis.

2 Absolutoria lata in matre non ꝑparit exceptionem rei iudicate in partu.

Idē si quis fundū. Alij habēt itez et fm hoc stat suspē siue vsq; ad ver. ꝛ quidē res ita diffiniri pōt. Alij habēt idē ꝛ tunc nullo modo stat suspēsiue: ꝛ prima lectura mihi placet. ¶ In tex. ibi. Aut tigna vel lapides petat. f. dom⁹ que vēdicari nō possunt dū domib⁹ sunt affixa ne vbs ruinis deformetur: ꝛ agit de tigno iniuncto: vt. j. de tigno iniūcto in rubꝛo ꝛ nigro. ¶ In tex. ibi. Ut videat aliud petere ex q̄ tigna ꝛ cemēta in primo iudicio deduci ꝓncipaliꝛ fuit impossibile. ¶ In tex. ibi petitoꝛi nō noceat. hec lra negatiua est

1 ꝛ tūc declaro tibi tex. ꝛ gl. mag. vc; †q̄ snīa absolutoria lata contra agētē reali ad insulam: non nocet sibi agenti ꝓ cemētis ꝛ tignis postmodū dissolutis. Nō est q̄ tigna ꝛ cemēta ꝓncipaliꝛ vēdicari nō potuerūt: ꝛ sic nō fuit possibile ꝛ his ꝓncipaliꝛ litē moueri merito de eis nō intelligit ꝓnūcia tū: ꝛ iō super eis rei iudic. nō obstat exceptio ex quo super eis indicari nō potuit. Et idē dicas in fructu ꝛ partu qui nō erāt in reb⁹ humanis tpe quo petitus fuit fundus ꝛ an cilla: ꝛ potuerit in iudiciū deduci accessoꝛie: vt. l. fundi. ff. ti. j. ꝛ ideo q̄ de talib⁹ fructib⁹ ꝛ partu nō potuit esse iudicii

2 nec possibile fuit ferri snīaz. †Idcirco absolutoria lata i mīe nō parit exceptionē rei iudi. in ptu. ꝛ snīa lata in fundo nō parit exceptionē rei iu. in talib⁹ fructib⁹. Sed si fructus et part⁹ tpe petitiōis fuissent in rerū natura: ꝛ nō finī idē numero cū primo petitis: tū q̄ ex petitis descendūt: obstat in eis rei

rei ind. exceptio sicut cū primo petitum est totum deinde petit pars ei⁹. Nec ob. C. de li. cau. l. fi. vbi snīa lata super matre hz eundem effectum in partu ex quo partus sequit ventrem non obstante q̄ partus sit lite cōtestata super matre conceptus. Quia ibi, agebat iudicium liberale: ꝛ sic erat q̄ō an mater esset seruа vel libera, hic aūt constabat de seruitute eius ꝛ de dominio inter duos erat cōtrouersia. Similiter nō ob. l. fundi. ff. si. ti. j. vbi etiā fruct⁹ ante nati nō vēdicantur iure dñij. Quia illud est verū intentato reali iudicio super fundo. vñ absolutoria lata in fundo parit exceptionē rei iudi. in fructibus. Sz si quis vellet mouere questionē de fructibus omissa questiōe fundi: optime posset: ꝛ tūc habes istos tex. declaratos. Et p hoc apparet q̄ si peto fundū: ob. exceptio mihi in arboꝛe q̄ pars fundi cēsetur ꝛ eā petere potest ꝛ de ꝑ se. Similiter ob. exceptio in area si peteꝛ insulam q̄ eā de ꝑ se poteraꝛ vēdicare. Similiter ob. exceptio in tabulis affixis. quia eas similiter poteraꝛ vēdicare cū in eis non sit eadē ratio que in domo. ¶ In gl. in verbo in iure in ver. itē pōt poni. ibi: secus aūt si formalē. Sed q̄ō est possibile q̄ ex eadē causa petam vsumfructū formalē ex quo petij fundum: vñ videt non posse sustētari istud exemplum. Sed solue q̄ non dicebam vsumfructuz formalē ad me pertinere sed agebā negatoria contra te: dicendo tibi vsumfructum non competere. ꝛ hoc sentit glos. in. l. si vnus. ff. antepe. s. de pac. Conclude ergo q̄ vbi petij fundum ꝛ succubui: si peto vsumfructum casualē ꝛ ex eadē causa: mihi obstat exceptio si aūt formalē ꝛ ex alia causa siue dubio nō ob. vt. j. eo. l. si cū testamēto. ff. si fundū. Si aūt ex eadem tūc est impossibile: saluo nisi petā vsumfru. formalē denegari reo ꝓponēdo negatoriam: ꝛ ita intelligitur glo. dicti. ff. antepe. ¶ In ea. gl. ibi est argumētū contrariū. sed solue q̄ō vbi fit mētio rei simpliciter: in dubio intelligit fieri de tota: sed causa dubitationis tollēde: vtile est vt dicaī de toto ꝛ qualibet ei⁹ parte vt ibi: sic debes intelligere: gl. in. l. pōpon⁹. ff. sed ꝛ is. s. de procu. vbi tenet q̄ ille qui vēdicat rem debet dicere totaz alias nō intelligit de tota. q̄ est verū causa dubitationis tollēde sed hz non adhciat totā: tamen totam intelligitur petere. sic intelligit glo. contraria. l. si in rem. la. j. ff. de rei vendi. ¶ In gl. in verbo lapides. ibi. aliud si ex alia causa. vt in. ff. primo scz. ff. sed in cemētis. sed iste intellectus nō est bon⁹: q̄ vbi ex alia causa agit: non est dubium q̄ non ob. exceptio rei iud. Unde conclude illud q̄ supra dixi. scz q̄ in lapidib⁹ ꝛ cemētis dom⁹ nō ob. exceptio sentētie absolutoꝛie late in domo q̄ illi lapides ꝛ cemēta ꝛ tigna nō poterāt peti pricipaliter ꝛ per se. vñ in dubio ꝓncipaliter nō fuerūt deducta nec deduci potuerūt. In tabulis aūt nauis secus est: ideo in illis tabulis ob. exceptio. Per hoc ꝑz solutio ad. d. l. si vn⁹. ff. antepe. vbi pactum de non petēdo domū ꝓrigit ad cemēta ꝛ tigna: nec miz q̄ de cemētis ꝛ tignis principaliter pōt fieri quietatio: ergo ꝓrigit quietatio dom⁹ ad illa sed non potuerūt principaliter in iudicio deduci. ergo non ꝓrigit ad ea: ꝛ gl. in verbo aliud. remittat ad solutionē ibi notatā sed reuera nullum habet sapoꝛem: ꝛ ideo tene quod dixi. ¶ In gl. in verbo obiciendā. ibi. sed a tali prodesse liberet nos dñs: q̄ tūc nō opponit exceptio rei iudi. sed solutiōis eius q̄ō in snīa est deductū condēnatoꝛa. ¶ In ea. ibi. speciale. ibi fauoꝛe libertatis. ꝛ iō nō erant hic eedem ꝑsone litigantes: sed alie: merito non ob. exceptio rei iud. absolutoꝛie: dūtamē ibi doceat de ꝓuaricatione primi: quoniam erat tale iudiciū q̄ō per plures poterat intentari: sic. j. de ꝓ

1 na. l. iij. ¶ In glo. in verbo: petat. ibi. Rñ. quidā ꝛ bene. Si autem absolutoria fuisset lata contra agētem petitione hereditatis nō ꝓbasset se heredē: non ex hoc capite q̄ non esset heres: adhuc ei agēti nō obstaret exceptio rei iud. fm Sy. cuius sententiam Bar. approbauit: cui ego assentio.

1 ☞ Conuētus ad domū vel ad decē condēnatus in parte non videtur absolutus in reliquo.

2 Interrogationes non fiunt nisi ex equitate iudicē mouēte per quam interrogatus respondere cogitur.

3 Positioni criminose quis respondere non tenetur.

Sate. Exceptio rei iu. late in petitiōe hereditatis aut et mero reali iudicio non obstat agēti ex possessione noua cui succubuit ex hoc q̄ rē nō possidebat. h. d. in terminis ꝛ in sum. ¶ In gl. hz de hoc. ibi. sed ꝙtra est. h. d. de hoc not.

1 j. e. l. si ex testamēto. in prin. ꝛ. C. si aduer. rem iu. l. j. Unde cōclude †q̄ conuentus ad domum vel ad. x. condemnatus in parte: nō videtur absolutus in reliquo: de quo per Lyn. et

2 Bar. in. d. l. j. ¶ In gl. Quid si tunc. ibi hmōsmodi interrogatiōibus respondere nō tenet. †Potest esse, ratio quia interrogationes non fiunt nisi ex equitate iudicē mouēte per quā interrogat⁹ respōdere cogitur. s. de ītꝛroga. acti. l. pe hic aūt iudicē equitas mouere nō debet: ne lites fiāt immortales: vt. l. singulis. ff. ꝛ hāc rationem allegabat Ray.

3 sed Specu. ꝛ alij dicūt q̄ ideo †q̄ positioni criminose quis nō tenet respōdere: nec etiam contrarie eius quod interrogatus antea posuerat: vt no. glo. in. l. ij. ff. ob fernari. C. de iura. calum. Spe. in ti. de positio. Constat autem hanc positionem foꝛe cōtrariā ei quod dixit interrogatus qui negauit se possidere in primo iudicio. Item constat cām esse criminosam: ꝛ crimen nō esse detectū: alias bene cogeretur respondere hac causa non obstāte: vt no. Bar. in. l. qui iurasse. ff. si pater. s. de iureiurā. ꝛ plenius in. l. marcellus. in. ff. j. s. de actio. re. amo. Agēs ergo ex possessiōe ꝓsenti ꝓbare hz reū minime possidere ꝛ post absolutoriaz incepisse possidere: alias sibi rei iudi. ob. exceptio. Attēde aūt q̄ ex quo cōtra actoꝛez fuit snīa lata ex falsa causa. scilicet quia reus nō possidebat cū possideret: succurritur ipsi actoꝛi ipso iure si in absentia dictā snīam reportauit: sed si ꝓsens succubuit tunc solū restitutione petita: vt. l. si prætoꝛ. ff. marcellus. s. de indi. ꝛ sic intellige gl. hic: ꝛ sic nō nocet exceptio: q̄ interdū nō nocet ipso iure: interdū restitutione petita: ꝛ istum artículū declarauī plene in. l. seruo inuito. ff. cū prætoꝛ. s. ad trebel. vbi declarauī intellectum. d. ff. marcellus.

1 ☞ Exceptio sententie condemnatoꝛie non prodest reo condemnato.

Si quis fundū. Snīa lata i reali ꝓ actoꝛe habet cōtra reū executionē paratam etiam si, post sententiā ceperit possidere h. dicit. ꝛ istū casum nō inueniesalibi. Vel sic. C contra obiciētē de re iudicata: replicādum est per actoꝛē q̄ō per se snīa lata est. h. d. Vel sic. † Exceptio sentētie cōdēnatoꝛie nō prodest reo condēnato. h. d. Sed bene prodest solutioꝛi a quo ꝓ

1 desse liberet nos dñs: vt dicit gl. s. e. l. si quis cum totū. ff. plane. in verbo obiciē dā. Vel sic Absolutus q̄ nō possidet cōuenīri pōt ex possessione ꝓsenti. h. d. Sic dicā in absoluto ab actione facti ꝓpositā: nam ex cōtractatione nona potest iterū q̄uenīri: vt. l. ei qui. j. de fur. ꝛ. l. si quis ꝛcoꝛi. ff. si q̄s iurauerit. eo. tit. licet sec⁹ si cōtractatio nō fuisset nona ꝛ ve tus cōtinuata: vt. d. l. ei qui. ꝛ ibi Bar. Cui adde q̄ etiā si ꝓ cōtinuationē assidue nouꝰ dānum infertur adhuc agi pot vt. l. eū qui. ff. in popularib⁹. de. s. iureiur. ¶ In tex. ibi. Re fm petitorem iudicata: apparet q̄ reus cōuent⁹ reali incepit possidere post snīam latam ꝓ actoꝛe. Qualiꝛ aūt potuerit ferri sententia ista glos. mirabiliter declarat. ¶ In tex. ibi. Iterum petenti rei vendicatione simplex ꝓposita et nulla mentione facta de snīa lata ꝓ ipso agente. ¶ In gl. j. ibi. Si petitoꝛ agat actione prima: sed quō potest agere: cum sententia secunda si esset contraria prime non teneret vt. l. j. C. q̄ñ ꝓmo. non est necesse. Solue q̄ illud est verum q̄ñ prima ꝛ scōa ferunt virtute prime instantie: nam tunc scōa inuenitur lata sine instantia ꝛ per cōsequēs nulla: siue conformis: siue cōtraria: ꝛ loquoꝛ in diffinitiua: ꝛz quando vna queq; fert vigoꝛe sue instantie: tunc vtraq; valet: sed prima rescinditur per secūdā cōtrariā: ꝛ hoc voluit hic gl. ꝛ est casus in. l. euidenter. j. eo. ¶ In ea. gl. ibi: si ultus tamē est. Istō est verū quādo agēti secundo loco actione prima per scōm nō pōt sibi plenius ꝛ pinguius sabueniri: alias nō est stultus⁹ imo prudēs. Exēplū in eo qui egit cōtra reos debēdi ꝛ petūt eos cōdēnari simplr ꝛ sic quilibet ꝓ parte interest eiꝰ sua nouū inchoare iudiciū vt q̄libet ꝙdēnet insolidū. sic intelligit. l. j. ff. q̄ñ plu. vna sen. fue. cōdēna. ¶ In ea. ibi. Vel tertio. hec lectu. est singularis fm quā habes q̄ hz duo ex tre ma pariāt rei vēdicationē. s. dñiū ex ꝑte agētis ꝛ possessio. ex ꝑte cōuēti: vt. l. vna. de aliena. iud. mutan. cau. fac. tū si cō uictus vsq; ad snīam neq; negauit neq; asseruit se possidere ꝛ tpe snīe inuenit possessoꝛ: nedū q̄ ipse possit absolui q̄ nō possidet: imo pt ferri declaratoria ꝓ actoꝛe declarādo ipm esse dñm ꝛ illa sententia declaratoria hz executionē paratam cōtra reū absolutuz si postea cepit possidere q̄ō et murum. ¶ In ea. gl. ibi. Nec fuit hic interrogat⁹. vel si fuit interrogatus: ꝓ errore asserunt se possidere ꝛ errorē ꝓbauit. Sit ergo caut⁹ aduocat⁹ agētis reali vt faciat interrogari reū si possidet ne tpe ferēde snīe actoꝛ possit deludi: vt ꝑz ex hac gl.

1 ☞ Effect⁹ sentētie late ꝓ vēditoꝛe trāsit in emptoꝛem.

2 Venditoris interest prodesse emptori.

3 Sicut solutio fideiussoris prodest reo: sic ꝛ iusiurandum.

1,j **Julianus.** †Effect⁹ snīe late ꝓ vēditoꝛe trāsit in emptoꝛē. nō ecōtra. h. d. cū. l. seq. ¶ In glos. Nō debere. ibi. fm quosdā. ꝛ bene. ꝛ hanc tenuit

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 Ago.ſ.in ver.vnde teneas primã. ¶ † Jn ea.ibi:q vendito
ris intereſt .pdeſſe emptoꝛi.ſcz regulariter.qñq; tñ nõ ptẽ
dit pecuniariũ intereꝛ:puta ſi noluit de euictiõe teneri:nec
ad reſtitutionẽ ptẽ:ꝫ hoc nõ debuit ꝯſiderariq; raro ꝯtin
git:vt.ff.de legi.l.nã ad ea. ¶ Jn ea.ibi.l.duob⁹.ff.j.vbi fide
iuſſoꝛis iuramẽtũ .pdeſt reoꝛ.z tñ fideiuſſoꝛis nõ itereſt poꝛ
rigi ad reũ. Sꝫ dic q; ibi loquit in iureiu.qõ ſuccedit in locũ
3 ſolutiõis: † vñ ſicut ſolutio fideiuſſoꝛis .pdeſt reo:ſic z iuſiu
randũ qñ eſt iuratũ ſup facto:ſecꝰ ſi ſuper obligatione fide
iuſſoꝛis tm̃:vt.ff.ti.l.creditoꝛe. Jn ea.glo.ibi.ff.ſi annua vbi
ſnia lata .p vẽditoꝛe nõ pꝛodeſt emptoꝛi:imo ꝓpter eã ha
beꝛ ad emptoꝛẽ recurſus ad eũ qõ deeſt creditoꝛi. Sꝫ ſol
ue q; ibi ſnia eximebat vẽditoꝛẽ ab obligatione de peculio
tm̃ vel ꝓpter lapſum anni.vel q; in peculio tm̃ nõ erat. hic
aũt ſnia lata .p vẽditoꝛe auferebat ius agẽtis contra eum,
nõ aũt erat.exẽptiua ſolũ pſone. ¶ Jn ea.ibi.l.ſi cũ empto
re.in pn. Solue q; hic loquit in ſnia:ibi in pacto facto ẽpto
ri p creditoꝛes hereditarios vñ pꝛodeſt venditoꝛi ab eiſdẽ
poſtea cõuẽto. ¶ Jn ea.ibi.ff.ſi heres.vbi ſnia lata .p vel cõ
tra actoꝛẽ nõ nocet ſucceſſoꝛi. Sed ſolue q; ibi fuit ſnia lata
Ꝛ heredẽ vt .p eo poſt hereditatẽ reſtituta ex fideicõmiſſo z
ſic nõ habebat ptãtẽ rẽ in iudicio deducendi. Et idẽ eſſet ſi
poſt rẽ vẽditã z traditã vẽditoꝛi rem in iudicium deduceret.
1 ¶ Actio ſi .ꝓpoſita fuerit in reali vel mixta ſine cauſe ex
pꝛſſione:ꝫ poſtea in .pceſſu cã ſignãter fuerit allegata,obſtat
tñ exceptio rei iu.agẽti ex alia:niſi agẽti vel ꝓpter condi
tionem vel iuſtum errozem ſuccurratur.

1 **Smater.** † Si realiꝝ mixta actio fue
rit .ꝓpoſita ſine cãe expꝛſſiõe ꝫ
poſtea i .pceſſu cã ſignãter fuerit allegata:tñ ob
ſtat exceptio rei iu.agẽti ex alia:niſi ſuccurratur
agẽti vt .ꝓpter ꝯditionẽ aut iuſtũ erroꝛẽ. h.d.ſm ver
itelle
ctũ. Cõditio ergo pſone agẽtis:q; mf:z iuſta cã erroꝛis:in
ducit hoc bñficiũ reſtõnis in integrũ. ¶ Jn tex.ibi:q; puta
bat rupto patris ei⁹ ꝛc. Jputabat eñ ruptũ agnatiõe ei⁹
qui fuerat inſtitut⁹:z ſic falſa fuit opinio. ¶ Jn tex.ibi ne
minẽ eſſe ſubſtitutũ. hãc tñ cãz mater in libello nõ expꝛeſſit
ꝫ ſolũ in .pceſſu iudicij allegauit ſm Jac.de are.z bñ. ¶ Jn
tex.ibi:ruptũ nõ erat:q; poſthumus nõ erat pꝛeterit⁹ ſed
inſtitut⁹:z nullũ ſubſtitutũ habebat aliũ foꝛſitan a matre.
Jn tex.ibi apertis pupillarib⁹ tabulis.apparet ergo q; pa
ter filio pupillo ſubſtituit pupillarit:alꝫ nõ potuiſſent ape
riri tabule pupillares:tñ in teſtõ paterno pupill⁹ nõ erat pꝛ
tertus. Jn tex.ibi:ſi peteret rurſus hereditatẽ abinteſtato
eo q; nullũ deſacto habuit ſubſtitutũ. Ja.de are. Sꝫ certe ſi
nullũ habuit:nõ potuerunt aperiri tabule pupillares z tõ
ſupple q; nõ habuit ſubſtitutũ aliũ a matre:z ita intelligo
gl.hic in vbo ſubſtitutũ. Jn tex.ibi nõ dubito.ſcz de rigoꝛe.
¶ Jn tex.ibi:ſuccurrẽdũ erit.l.de equitate p reſtitutionez
in integrũ.hec aũt egtas cauſaꝫ ſm quoſdã eo q; materꝝ pꝛ
in gl.ma.z in .§.deniq;.in gl.j.ibiq; tñ fallit in matre.q; ma
ter ꝛc. Vel dic q; cauſaꝫ ab erroꝛe iuſtiſſimo quẽ pꝛetẽdebat
mater:q; tabule nõ erãt aperte. Vñ ꝯclude qõ qui agit rea
li iudicio aut mixto vel etiã generali actiõe .ꝓpoſita vt tu
tele vel cure:ſine alicui⁹ cauſe expꝛſſione:ꝫ cãm poſtea ꝓpri
mat in .pceſſu iudicij:tñ in reali hoc eſt q; in olbus obſtat
exceptio:nec ſuccurrit ſuccũbẽti:niſi in duob⁹ caſib⁹.pmo
ꝓpter iuſtũ erroꝛẽ:vt hic ſm vnã lect.vel ꝓpter cõditionẽ p
ſone actoꝛis:q; mater vt hic ſm aliã lec. Jn generali autem
actione ita generaliter .ꝓpoſita ꝫ obſtet exceptio etiã i nõ
pſecutis:tñ abſq; reſtitutiõe ſuccurrit victo per replicatio
nis remediũ:vt.l.ꝫ. C.de iud. Fallit in vno caſu ſcz ſi dolo
malo quis mõ fuit alias cauſas .pſecut⁹: vt.l.de rebus.ff.de
arbi.z illa nõ eſt alibi ſm doc.noſtros. ¶ Jn gl.ſed ex cauſa
in ſi.hunc articulũ replicabo incontinenti.j.in ver.deniq;.
¶ Jn ea.gl.ibi ſecꝰ ſi tꝛãſegit.ſſõ.q; ꝫ tꝛãſactio facta ſup
his que proficiſcunt ex teſtamẽto nõ teneat ſi tabule teſta
menti nõ fuerint viſe z cognite.l.de his.ff.de tꝛãſ.tñ bene va
let ſententia.
1 ¶ Reivendi.ſi ꝓponitur ſimpliciter nulla cã dñi in li
bello expꝛeſſa,z agens ſuccumberet:ꝫ cauſam vnã expꝛeſ
ſerit in ꝓceſſu:tamen ex ea z ex alia iterum agẽti reiven
di.obſtat exceptio.

1 **Deniq;.** † Si reivẽdicatio .ꝓponit ſimpliciter nul
la cã dñi ,libello expꝛſſa z agẽs ſuccũbe
ret:ꝫ cauſam vnã expꝛſſerit in .pceſſu:tñ ex ea z ex alia iter
agẽti rei iudi.obſtat exceptio.h.d. Succurritur tñ victo p
reſtõnẽ in integrũ:vel ꝓpter conditionẽ perſone agẽtis vel
ꝓpter erroꝛẽ iuſtiſſimũ:vt dixi in pn̄.l.huius. Ergo eſt re
gula in agẽte reali,z ita concludẽ q; ſi libꝛ ꝭus .ꝓponitur cũ
expꝛſſiõe certe z determinate cauſe dñi:q; aliã in iudic io q;
ſequi nõ pot:ſi victus eſt z rurſus agit:ſibi rei iu.ipſo iure nõ
ob.exceptio:vt .ſ.§.pꝛi.ſi quis aũt.z q; agẽs reali cũ expꝛſſio
ne certe cauſe:aliam in iudicio non poſſit pꝛoſequi probat
tex.expreſſe in.c.abbate.de re iudi.lib.vi. Et ideo in cauſa
appellationis introductum eſt oppoſitũ:q; ꝫ vna cauſa ſit
expꝛſſa:nihilomin⁹ alias quis pꝛoſequi poteſt:z ideo etiã
ſup alijs ob.exceptio.vt.l.ſcio.§.fi.ff.de appe.ſinaũt in reali
ſimpliciter libellus ꝓponi abſq; alicuius cauſe expꝛeſſiõe
tunc ſnia abſolutoria adhuc parit exceptionẽ in cauſis nõ
pſecutis ſi agat iterũ. Fallit vbi agẽti ſuccurrẽdũ ſit per re
ſtitutionẽ ex eẽtate que cauſari põt ex erroꝛe iuſtiſſimo: et
ex cõditiõe potẽtis ꝛc.vt.ff.in pn̄.l.in ver.ſed ex cauſa:ſm
vtrũq; intellectũ. Si vo agit actiõe ꝓſonali ſpeciali vel ge
nerali:vt tutele vl cure:tũc ſi agit ex certa z determinata cã
nõ ſolũ ex eadẽ agẽti iterũ obſta.exceptio :nõ ex alijs:vt.l.
habebat.ff.de inſtit.z.C.de inof.teſ.l.eũ qui.ſed ſi egit abſq;
cauſe expꝛeſſione:puta q; dixit ſibi debitoꝛẽ obnoxiũ i.z.tñ
cãm nõ allegauit:z tũc agẽti ex alijs cauſis ſimiliter obſtat
exceptio:ſꝫ hoc cãu ſuccurrit agẽti victo per replicationẽ vt
C.de iu.l.ꝫ. Fallit ſi nõ fuit alias cauſas .pſecutus dolo.vt.l.
de rebus.ff.de ar.que ſingularis eſt.z nõ eſt alibi. Jn his er
go eſt differẽtia inter reale z pſonale iudiciũ:q; ex cauſis nõ
pꝛoſecutis iterũ agẽti nõ ſuccurrit replicatiõis ope indiffe
rẽter:niſi in duob⁹ caſib⁹ ſupradictis. Jn perſonali aũt ſuc
currit niſi fuerit in dolo aduerſari⁹:in actione aũt mixta di
cas idẽ q; in reali per principiũ.l.huius i quo mater agebat
ad hereditatẽ filij:z hoc ſentit gl.h.in pn̄.hui⁹.l.coniũcta
gl.vlti. ¶ Jn gl.in ver.ſi hominẽ.ibi:recipe talẽ libellũ:imo
ſtule⁹ eſt iudex talẽ libellũ generaliſſimũ recipiẽs:vt in.c.cũ
dilectus.de ordi.cogni. Sed huic ob.q; cũ agitur reali non
tenetur actoꝛ expꝛimere in libello cauſam ſeu originẽ ſui do
minij:vt ff.o.§.de eden.l.j.in pn̄.ſolue q; nõ tenet expꝛime
re actionẽ in libello ſed in .pceſſu:vt.ff.eo.l.z an eadẽ.ff.actio
nes. Et hoc verũ cũ agit reali:ſed cũ agit perſonali nec libel
lũ tenetur reus recipere:vt.d.c.cum dilect⁹. ¶ Jn ea.ibi.re
plicabit tñ.hoc intelligeꝛ vbi omſit pꝛoſecutionẽ cauſarũ do
lo:vt ſuperius dictum eſt.
1 ¶ Agẽs reali ex certa z determinata cã:ſi ſuccumbit: ex
alia põt agere:nec ob.ſibi rei iudi.exceptio ipſo iure.

1 **Si quis aũt.** † Agẽs reali ex certa z determi
nata cã:ſi ſuccũbit ex alia põt
agere:nec ob.ſibi rei iu.exceptio ipſo iure.h.d. ¶ Jn tex.ibi
cũ ſibi tradiderit.z hãc in libello expꝛſſe nõ ,ꝓpoſuit:z ſi õ rei
iu.non ob.exceptio:vt arg.ff.proxi.
¶ Snia lata cõtra venditoꝛẽ ante rem venditã ſicut ꝓ
deſt vincenti:ita z habenti cauſam ab eodem.
2 Succumbens in iudicio petitoꝛio reali nõ auditur poſtea
in iudicio diuiſoꝛio.

Jtẽ iulianus. Jſte.§.facit ad.q.no.in Spe.
in ti.de ſen.z de his q; ꝫ ſe.
§.nũc de effectu.ff.ſi.in.ij.parte.z ibi vide. Et breuiter.h.d.
1 † Snia lata Ꝛ vẽditoꝛẽ añ rem vẽditã ſicut .pdeſt vincẽti:ita
2 habẽti cãz ab eodẽ.h.d.primo. † Et ſuccũbẽs in iudicio pe
titoꝛio reali:nõ audit poſtea in iudicio diuiſoꝛio.h.d.vſq;
ad.§.eãdẽ. Cum vltimo dicto concoꝛ.ff.ti.j.l.fundi.
1 ¶ Petitio originis facit cãm ſcõam eſſe eandẽ cum pri
ma ſicut identitas perſonarum.
2 Si peto hominem aut rẽ mobilẽ a poſſeſſoꝛe:z pẽdẽte iu
dicio illa res venit in poteſtatẽ hoſtiũ:non periit inſtantia
iudicij:imo adhuc ſententia eſt ferenda.
3 Dos ſi promittit⁹ marito ex tempoꝛe dotis promiſſe bona
tacite obligata ſunt vxoꝛi.
4 Priuilegia dotis non habent locum in dote non data.
5 Filius ſi ante patris mortẽ rem vendidit vt hereditariam,
deinde patri ſuccedit z ſic poſt venditionem nouiter ex no
ua cauſa factus eſt dominus:an contra actoꝛẽ agere poſſit
cum effectu.

1 **Eandem.** † Nõ ſolũ identitas perſonarũ facit
cãm ſcõam eſſe eandẽ cum prima:ſz
idẽtitas originis petitiõis:ꝫ ſi poſt latã ſniaz cauſa de no
uo ſuperuenit que retro vllo mõ nõ trahit:agenti ſcõo ipſo
iure rei iu.in prima nõ obſtat exceptio.ſecꝰ aũt ſi trahaꝫ re
tro.z ſola mutata petitoris opinio rẽ aliã nõ facit vllo mo
do:ſed vera mutatio cauſe in ſubſtãtia.h.d.in terminis z in
ſumma vſq; ad.§.ſi quis iter:z nullũ ob.ſuũ. ¶ Jn tex.ibi,
etiã origo petitiõis. Jſtud etiã implicatinũ z: ſonat q; ne
dũ mutatio perſonaꝝ inducit diuerſitatẽ cauſe,ſz mutatio
cauſaꝝ .i. originis petitionis. ¶ Jn tex.ibi:mox alia cauſa
ab ea quã fuit in iudicio pꝛoſecutus:nec implicat iſtud alia
vt in gloſ

vt in gloſſ.vt cũ egi pꝛimo:nullũ habebã dominium. ¶ Jn
tex.ibi. Nõ me repellet iſta exceptio,niſi fingatur iſta cã ab
initio cõpetẽtiſſe:vt ſegt⁹ inver.niſi. ¶ Jn tex.ibi itermiſſum
2 dominiũ.ſ.per captiuitatẽ amiſſum. Et ex hoc habes † qõ
ſi peto hoiem aut rẽ mobilem a poſſeſſoꝛe z pẽdẽte iudicio
illa res pueñit in poteſtatẽ hoſtium:non perẽt inſtãtia iudi
cij:imo adhuc ſnia eſt ferenda:etiam ſi fertur cõtra me peti
toꝛem tanq; carentem dominio re reuerſa in poteſtatẽ no
ſtrã nõ poſſum itez agere cuz effectu:q; rei iu.ob.exceptio.
¶ Jn tex.ibi. At ſi ex alia cauſa.poſtea ſuperueñieti,z que
retro non trahitur:z ideo nõ obſt.huic litere ꝓin.l.huius.
¶ Jn tex.ibi.z ideo:hoc eſt illatio ex primo precedẽti rñ
ſo. Et ex hac litera oſtẽdit aperte qõ in vltimis volũtatib⁹
quo ad acquiſitionẽ exiſtens condiõ retro trahit. cõcoꝛ.ff.
ad ſille.l.j.§.ſerui.ſz quo ad verã diſpoſitiõis eſſentiã bñ tra
hitur retro.exemplũ.ff.de teſta.mil.l.qõ dicitur.in pn̄.Sic
z in beneficijs exiſtens conditio retro non trahit:vt in.c.ſi
pꝛo te.de pꝛeſcri.li.vj.z ibi p Jo.an. Aliter aũt dixit Sꝛ.et
nõ bñ in legatis in.c.j.de reg.iur.in.vj. Jn contractib⁹ autẽ
quantũ ad acquiſitionẽ veram ſimpliciter cõditio retro nõ
trahit:vt.l.neceſſario.§.qõ ſi pendente.ff.de pericu.z cõmo.
rei ven. Sꝫ quo ad fictã acquiſitionẽ z prioritatem inducẽ
dã in pꝛeiudiciũ alienũ cõclude q; ſi in poteẽſtate debitoꝛis
fuit impedire obligationẽ ꝛditionalẽ z eam noluit impedi
re:cõditio retro no trahit:vt.l.titius.que res pig.ob.poſ.z
1 l.potioꝛ.z.l.qui balneũ.qui po.in pig.ha. Secus ſi in ei⁹ po
teſtate nõ fuit:vt dictis iurib⁹. Exẽplũ ſi primo obligaui
rẽ ſub cõditione:z deinde obligaui titio pure:nã exiſtens
ꝛditio tua facit te eſſe pꝛioꝛẽ i pignoꝛe ſi ego debitoꝛ nõ po
tui impedire exiſtentiã conditionis:alias aũt ſecũd⁹ credi
toꝛ eſt potioꝛ vẽ dictis iurib⁹.z.l.qui po.in pig.ha. Reliqua
vero circa iſtã fictionẽ trãſlatiuã dicẽt p Bar.in.l.ſi is qui .p
emptoꝛe.in.v.q..§.de vſuca.cũ igitur in cõtractibus quo ad
acquiſitionẽ veꝛã cõditio exiſtẽs retro non trahaꝫ:qui egit
reali añ conditiõis exiſtentiam ex contractu:ſi ſuccũbit:et
iterum agit non ob.exceptio rei iu.vt.l.grege.§.ſi ſub cõdi
tione.ff.de pig. Nec ob.qõ litera hic dicit in homine capto
q; obſtat exceptio q; retro fingitur fuiſſe dominus:nã hic
homo petitus:erat agentis tpe iudicij z medio tempoꝛe
fuit captus z tempoꝛe ſententie reuerſus vnde medium tẽ
pus non nocet argumento.ff.de here.inſti.l.ſi alienũ.§.j.ex
3 traneis. † Unde dixerunt quidam q; ſi marito ꝓmittitur
dos:quod ex tempoꝛe dotis promiſſe:tacite bona obliga
ta ſunt vxoꝛi:quia in eius poteſtate non fuit nõ recipere eã
dotẽ z per conſequẽs eam dimittere indotatam:z hoc te
net gloſ.ſingularis in.l.cum tibi.C.qui po.in pig.ha.ꝫ glo.
4 in.l.aſſiduis.tz oppoſitum cum dicit ꝓuiilegia dotis non
habere locũ in dote nõ data:z bene. Sed ſi dos datur mari
to:bñ concedo tũc inſpicit tẽpus promiſſionis de dãda ma
rito:nõ tẽpus ſolutiõis:z de hoc eſt caſus in.d.l.j.C.q; po.
in pig.ha. Tenejmenti:q; caſus quotidianus eſt. Unde cõ
clude ſiue dos ſit ꝓmiſſa per vxoꝛem ſiue per aliũ:tñ nõ eſt
data:aliꝫ creditoꝛes hypothecam habẽtes expellũt eam p
d.l.aſſiduis.cõiũcta gloſſella ſua z etiam gl.magna. Sed in
quantũ appareat realis datio dotis q; in poteſtate mariti
non fuit recipere illã dotem:ne ipſam mulierez relinqueret
indotatam:inſpicimus tempus dotis promiſſe marito nõ
tẽpus ſolutionis facte ſibi vt.d.l.j. Ubicũq; aũt dixi temp⁹
obligationis cõditionalis trahi retro ad tempus obliga
tionis inite.intellige ſi tẽpoꝛe exiſtentis cõditiõis ſubſunt
tria extrema habilia.ſcz perſona que futura eſt obligari: et
ille cui obligatio debet acquiriꝛ:z res ſuper qua obligatio de
bet cõtrahi:alias fictio locum habere nõ põt:vt.l.quoties.
§.ſi.j.de noua.no.in.l.pecuniã.ff.ſi cer.pe.z.j.de ſolu.l.ſub cõ
ditione. Tene menti hoc q; intellect⁹ tibi aperiẽ ad multa.
¶ Jn.tex.ibi. Undecũq; exponeꝛ vt in gl.ſz verbũ qualecũq;
expone directũ vel vtile:z ita in iudicijs practicaꝝ. Jo.antẽ
intelligit de dñio directo ciuili:z de dñio naturali ꝛdudẽs
q; agẽs reali ſimpliciter aſſerẽdo ſe dñm intelligitur ſolũ di
rectũ dominiũ deduxiſſe. Precedẽs opi.prevalet z obſer
uat. Sed agẽs modo pꝛedicto ſi pꝛobaret de quaſi dñio nõ
obtineret. Et iõ aduocati introduxerũt morem vt agẽs cu
mulet ſimul z ſemel realẽ z publicianã:dicendo rẽ ad ſe per
tinere iure dñi vel quaſi:z cauſa minuendaꝝ litium ſuſtẽta
taꝫ tiſte libellus:vt per canoniſtas in.c.abbate.de re iu.lib.
vi.z per Dy.in.c.nullus plurib⁹.de re.iur.eo.lib.z no.inſtit.
de ac.§.alie.z ita tene mẽti:q; minime ſunt mutãda que in
5 terpꝛetationẽ certã ſemp habuerũt. ¶ Jn gl.alia cauſa ibi.
Sꝫ R.z bñ.vt.ff.e.l.ſi a te.§.ſi.vbi ẽ caſus recte † tuẽti. Quid
aũt ſi ante mortẽ patris vel matris filius vẽdidit rem vt he
reditariã:z deinde patri vel matri ſuccedit z ſic poſt vẽdi
tionẽ nouiter ex noua cauſa factus eſt dominus an poſſit
cõtra actoꝛẽ agere cũ effectu.dic qõ nõ:z ita determinat gl.
C.de poſtli.reuer.z de redemp.ab hoſti.l.nec nos.in vbo trã
ſigi.nec mirũ cũ teneatur de euictione repellitur exceptiõe
illa,quẽ de euictione tenet actio eundẽ repellit exceptio.vt
ff.de euic.l.vendicãtẽ.z quia ius ſuperueniens in perſona
vẽditoꝛis:cõfirmat ius in perſona emptoꝛis.vt.ff.de rei vẽ.
l.ſi a titio.z.j.de do.excep.l.apud celſum.§.ſi a titio. Jn glo.
que incipit puta emi.ibi q; nondum extiterat conditio. Ex
hac glo.habes aperte,q; agẽs ante cõditionis exiſtentiã:nec
ꝓuat debito:nec ſibi duplicant inducie:qo apparet q; agẽ
ti poſt purificatã cõditionẽ nullo modo obſtat exceptio.de
quo in.l.bonẽ.§.ff.ff.de edil.edi.dic vt ibi. ¶ Jn gl.q; incipit
argumẽtũ cõtra ibi.l.nauis.§.ff.ſed non ob.q; ibi fauoꝛ col
lationis:hic odiũ exceptionis:vel dic q; imo cõcoꝛdat ſi bñ
aduertatur.z ſpec veritas.
1 ¶ Pars integralis ea dicitur que ad compoſitionẽ to
tam neceſſaria eſt.
2 Pars ſubiectiua eſt que ſe hz per modum cõmoditatis ad
totum:vt iter ad ſub actu.

Si quis iter. Si petẽs iter vt ſeruitutẽ diſtin
ctã ab actu z ſuccũbit petendo
actũ vt ſeruitutẽ diſtinctã ab itinere nõ repellit exceptiõe
rei iu.q; alia oĩno res eſt.h.d.in terminis z in ſum.z nullum
1 ob.contrarium. † Et colligeꝛ ex glo.tua qõ pars integralis
2 eſt illa que neceſſaria eſt ad cõpoſitionẽ totã. † Subiectiua
eſt que hz ſe per modum cõmoditatis ad totum vt iter ſub
actu. Et dixit Ray.q; partes ſunt quatuoꝛ:quedã integra
lis:quedã ſubiectiua:quedã vniuerſalis:quedam diſtribu
tiua.de quo in.l.eũ qui edes.ff.de vſuca.z ibi dixi.z.j.deꝛ.
obli.l.qui vſumfructũ z ibi tetigi.z.j.de ver.ſig.l.recte dici
mus coniun.ct.a.l.iij.ff.de vſufru.
1 ¶ Ratã habere põt dñs ſniam latã pro falſo pcuratoꝛe.
2 Minoꝛ z eccleſia reſtitutionis beneficio iuuãtur.

Hoc iure. Exceptio rei iu. Synũ nocet oĩb⁹ alijs
q; rẽ in iudicio ex parte actoꝛis cõti
net oĩbus illos in quoꝛũ ꝓindiciũ res potuit deduci i iudiciũ.
Ex parte rei cõtinet etiã defenſoꝛem eadem ratione q; rez
in iudicio deducere põt.h.d. ¶ Jn tex.ibi. Querẽ in iudi
ciũ deducũt.ff.ſubandi in pꝛeiudiciũ dominoꝛũ:z ideo ipſis
domin⁹ nocet exceptio,eoꝛ administratoꝛib⁹ victis. ¶ Jn
tex.ibi. Erit pcuratoꝛ etiã imuſtã ſniam paſſus:vt.l.ſi ſane
§.cum autem.j.rem ra.haberi.z ibi notaui. ¶ Jn text.ibi
Etiam defenſoꝛ.ſine mãdato:z ipſi defenſoꝛi nocet ſine du
bio:vt.l.ſolutionẽ.j.de ſolu.z in eum cõcipiuntur verba ſen
tentie:vt.l.liberto.§.litẽ.ff.de ne.geſt.cum cõcoꝛ. Sed ſi do
minus ratũ hz eximitur defenſoꝛ ab obligatione tali.z in
dominum fit executio ſententie. ¶ Jn tex.ibi. Jn iudiciuz
deducit.z cum effectu licet mãdatũ non habeat in pꝛeiudi
ciũ ſui.ꝫ non in pꝛiudiciũ dñi. ¶ Jn gl.in verbo deducit.ibi
noceat,z pꝛoſit. Pe.cõtra.C.in qui.cau.in inte.reſti.nõ eſt
ne.l.ſi tutoꝛ.z fuit antiqua gloſſatoꝛis opinio:ſed Accurſi⁹
firmat hãc.ſ. † p poſt ſniam latã pro pcuratoꝛe falſo dñs
poſſit ratũ habere:vt ſic ſit eadem contrariorum diſciplina
vt.l.ſi ſine.§.ff.pcuratoꝛ.el.§.j.rẽ ra.ha.vel q; nullũ ẽ iudiciũ
2 z hoc tene.ꝫ Pe.dixerit hoc ſolũ licere † minoꝛi z eccleſie
q; bñficio reſtitutiõis iuuant vt.d.l.ſi tutoꝛ. Et adõ q; ſnia
lata Ꝛ defenſoꝛẽ neceſſariũ executioni mandat in bonis oñũ
vt.ff.man.l.ſi procuratoꝛem.§.ff.ſigno:antes.
1 ¶ Exceptio rei iu.nõ ſolũ pꝛodeſt mere vincenti,ſed illi
qui interpꝛetatiue reputatur idem.

1 **Si quis hominẽ.** † Exceptio rei iu.nõ
ſolũ .pdeſt mere vincẽti
obtinuit:z idẽ hõ petit a patre ex eadẽ cã eidẽ aduocãti
rei in.ob.exceptio q; ſm iuris artificiũ pater z filiꝰ reputã
tur vna pſona:vt in.§.ei vero.inſti.de inu.ſti.z.C.de impu.
z ali.ſub.l.ff. ¶ Jn tex.ibi. Petierit.z ſuccubuerit:z intelli
ge pſonali vel reali actiõe cõuent⁹. Ray. ¶ Jn gl. Quẽ filiꝰ
ibi:exiſtẽte filio patris defenſoꝛe.imo ſuo ꝓpꝛio noĩe cõuẽ
to ad ſolidũ ꝫ poſtea pater cõueniebat cũ adiectione de pe
culio:z iõ patervtik exceptione ex quo filius obtinuit z tũc
bñ ꝛdonat in litera.z ſic ſm pmũ caſuz. ¶ Jn ea.gl.ibi. Idẽ
ſez vt habeat locũ exceptio q; vẽ habere cãm a filio:cuiꝰ p
ſona mediãte vſufructꝰ eſt ſibi q̃ſit⁹ z ſic ſm hãc gl.pf ẽ legi
timꝰ administratoꝛ filij i reb⁹ q̃rũ ei acqrit vſufructꝰ:tñ ſi fi
liꝰ ꝓpꝛietatis cãz defendat z obtineat z deide ad ipſaz rẽ cõ
ueniat.pf pfi,pderit illa ſnia:ꝫ cõ nõ poſſit obeſſe:q; de
fenſio cãe ſpectabat ad patrẽ nõ ad filiũ:vt.l.j.C.de bo.mf.

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 ☞ Sententia pro vel contra venditorem ante venditionem lata prodest ꝛ nocet emptori.

1 **Si egero.** †Snia lata pro vel cõtra vẽditorẽ añ vẽditionẽ pdest ꝛ nocet emptori. h. d. ¶ In tex. ibi: ꝛ agat emptor. subaudi q; emit a me q succubuit in actiõe aque pluuie quã intẽdebat. vñ sicut mihi agẽti iter: obstaret exceptio rei iu. ita ꝛ emptori meo. In text. ibi vel cũ eo. scz emptore q emit a vicino qui obtinuit: ꝛ sic videt hic q Iuuoꝛ eadẽ est disciplina: q; sicut exceptio rei iu. cõtra vẽditorẽ nocet emptori: sic ecõtra lata pro venditore pdest emptori: vt. ff. de. l. si a te. ꝙ. iulian⁹. ¶ In tex. ibi q tã erat factũ subaudi ꝛ p ipso opere iã facto añ iudiciũ aq pluuie intẽtatũ. nã pro illo opere tñ agi potest actiõe aque pluuie nõ pro opere futuro: nisi futurũ a pterito separari nõ possit: ꝫ locũ habeat hec actio p dãno futuro q timet ex ope iã facto pẽdẽte iudicio: añ iudiciũ: vt hoc plene hꝫ in. l. atteius. ff. cũ. l. se. de aqua plu. ar. ꝛ cessat tibi omne contrarium signatum in gl.

1 ☞ Snia lata cõtra debitorẽ ante hypothecã creditorem contractam hypothecario nocet sed non postea lata.

2 Snia lata cõtra debitorẽ an noceat creditori iterũ agẽti cõtra possessorem hypothecaria.

3 Examinatio testiũ facta ad eternã rei memoriã cõtra venditorem nocet emptori postea causam ab eo habenti.

1 **Item si rẽ.** thecã ꝙtractã creditori hypothecario nocet sed lata postea nõ. h. d. concor. s. de pig. l. si superatus. ꝛ iste est ver⁹ intellectus litere. ꝛ videbis etiã. j. e. l. ex ẽtate. ff. latinus largus. tangit etiam. j. e. l. duob⁹. ¿ asus in terminis est talis. Quidã tit⁹ egit ꝙtra me possessorẽ fundi. ꝛ ille titius non possessor pignorauit istam rẽ scio ꝛ ille titius reportauit sniam ꝙtra se. queritur nunquid isto creditore hypothecario agẽte cõtra me: rei obstat exceptio rei iu. Respondeꝛ q aut ista res est hypothecaria post sniaz latã cõtra pignoratẽ ꝛ obstabit exceptio: aut ante sniaz latã ꝛ nõ obstabat. h. d. Ang. in voce. ¶ In tex. ibi a te. ff. possessore rei. ¶ In tex. ibi: petierat titius. scz rei vẽd. ¶ In tex. ibi: pignoꝛi scio. scz ꝙtroversiã ignoraũti. Et intellige q ipse titi⁹ petitor pignoꝛi dederat. ¶ In text. ibi: deinde sci⁹. scz creditoꝛ. ¶ In tex. ibi aduersus teytak. scz possessorẽ. Et ex predictis insurgit qõ tacita si titius qui in rei vendi. succubuit ꝛ pignoꝛauit re illã: snia noceat creditoꝛi cui res fuit pignoꝛata. In tex. ibi: anteꝙ peteret. subaudi idẽ titius pignoꝛi dederit ꝛ per ꝙs hypotheca fuit ẽcta añꝙ debitoꝛ rei vẽ. intentaret. ¶ In tex. ibi: nã ꝛ ille: ꝫ titius. ¶ In tex. ibi: ꝛ ego. scz. ꝛ sic facit transitũ de persona tertia ad primã. ¶ In gl. ff. ibi: quid ergo si ante sniam latã. subaudi in reali intentata per debitorem lis tamen fuit mota per vim vñ

2 querit: †an snia lata contra ipsum debitorem noceat creditori iterũ agẽti cõtra possessorẽ hypothecaria. ꝛ innuit hic gl. q nõ ꝫ obstat eidẽ creditori exceptio rei litigiose. ꝛ credo gl. dicere verũ: q; si hec exceptio rei litigiose nõ fuit obiecta ergo debitor qui añ latã sniam hypothecã cõtraxit: potuit finire iudiciũ inchoatũ: misi dicas fieri debere trãslationẽ instantie de debitore in creditorẽ primũ. pbat. s. ad tre. l. cum hꝫ. la. j. scõm de trãslatiõe. pbat lati⁹. s. de iudi. l. tã ex ẽctibus. ꝛ. s. de infami. l. si seru⁹. Ultimo dixit Sy. tq examinatio testiũ facta ad eternã rei memoriã cõtra vẽditorẽ nocet emptori postea cãm habẽti ab eo: qõ ꝫ Bar. nec miruz q; generalis doctri. Inno. videt q omnibus quibus obstat sententia: obstant ꝛ omnia acta iudicij in. c. causam que el j. extra de testi.

1 ☞ Iudiciũ scõm vbicũq; venit ad rescissionẽ ei⁹ q est determinatum in primo obstat exceptio rei iu.

Cum querit. Idẽtitas rei cãe ꝛ personaꝝ vere vel interpretatiue regrit vt rei iu. obstet exceptio. h. d. Generaliter aũt sumas hoc. †Qõ vbicũq; scõm iudiciũ venit ad rescissionẽ ei⁹ q est determinatũ in pmo: obstat exceptio rei iu. ꝛ hoc ponit gl. in. l. ex ẽtate. ff. latin⁹. j. e. l. iulia. ff. si quis. s. ad exhi. Hoc tñ fallit in casib⁹: vt not. glos. hic in verbo cõditio. ꝛ in verbo idẽ coꝛp⁹. Fallit etiã si pmũ iudiciũ fuit summariũ: scõm aũt ordinariũ: vt. l. si iudex nu

3 triri. s. de his qui sunt sui vel alie. iur.

3 ☞ Differẽtia sol⁹ qualitatis non facit rem esse aliã: dũmõ vera essentia rei in substãtia mutata non sit.

1 **Tan eadẽ.** Ibi pstina ẽlitate. puta si pxio coꝛp⁹ erat saluũ. nũc aũt egro tãs. †Differẽtia igit penes ꝙlitatẽ solã nõ facit rẽ esse aliã: dũmõ rei vera essentia in substãtia mutata nõ fit: vt. s. de con. inde. l. si nõ sortẽ. ff. libert⁹. ꝛ. j. de fur. l. ficiãdo. ff. infans. Et istõ est vtile ad. q. emergẽte de facto: qr pductũ fuit testamẽtũ animo insinuãdi ꝛ illud habebat certarũ qualitatũ adiectionẽ que in protocollo deficiebãt. Vñ aduersarius recurrẽs ad protocollũ fecit extrahi punctaaliter vt iacebat in ꝓtocollo: ꝛ petijt illud cassari. dicẽdo ꝛ asserẽdo q predicta insinuatio sibi nõ oberat: qr nõ erat insinuari petitũ testamentũ prout reuera emanauerat. Certe dicẽdũ est oppositũ: qr imo illud idẽ protuctũ est. ꝛ variatio circa illas solũ qualitates: aliud testamẽtũ esse nõ facit. ꝛ istũ tex. allegat Spe. in ti. de iura. calũ. ff. sequit. ver. quid si moueo. ¶ In gl. i. ibi. Sol. vt ibi. nã ibi loquit de portiõe accrescẽte fundo per alluuionẽ vnde inris interpretatione intelligit esse eadẽ cũ pma: vt. j. proꝛi. ff. qui cũ partẽ. ¶ In ea. ibi: item argumentũ cõtra. C. de lib. cau. l. fi. Solue ibi qñ scẽdo petebat. puenerat ex primo. i. ex eo q in primo iudicio fuerat petitũ vnde fingitur esse idẽ vt. ff. e. l. si quis cum totum. ff. si ancillam.

1 ☞ Usufructus accrescit persone non autem portioni.

Qui cũ partẽ. Absolut⁹ a parte vsufruct⁹ nõ tit exceptione rei iu. si petatur portio accrescens. h. d. vel sic. †Usufructus accrescit persone non autem portioni. h. d. concor. s. de vsufru. l. si titio. in fi. ꝛ. l. interdũ. s. de vsufru. accrescen. ꝛ. j. de acceptila. l. ꝙ p iusurãdũ. ff. j. qꝛ igitur accrescit persone ꝛ non portioni: ergo hec portio que petitur non est eadem cum prima nec descẽdit ex prima: merito proꝛsus alia res est ꝛ iõ rei iudi. nõ obstat exceptio ex regula pcedẽtiũ legũ. portio autẽ fundi accrescit fundo: nõ aũt accrescit portioi vt. d. l. si titio. merito exceptio rei iu. in parte fundi obstat petitioi partis que per alluuionẽ accreuit qñ interpretatiõe intelligit vnũ coꝛp⁹. ¶ In tex. ibi totũ petijt subaudi ꝛ succubuit in ipo toto: ꝛ licꝫ q partiz iuste ꝛ partiz iniuste. iuste quo ad partẽ quã nõ habebat. iniuste quo ad partẽ quã habebat. perdit ergo illã partẽ per sniam: ꝫ gl. dixerit q pdiderit nõ vtẽdo. ꝛ hec portio ita perdita nõ operat vt ius accrescẽdi i parte defecta nõ vẽdicet sibi locũ. ꝛ hoc est qõdicit tex. iste. Sicut ergo cũ vsufructꝰ perditur nõ vtendo adhuc remanet saluũ ius accrescẽdi ex eo q accrescit omnibus portio deficiẽs: sic ꝛ cũ portio perdit per sniaz. tex. est hic recte intelect⁹. In tex. ibi ꝫ homini accrescit: ergo apparet q portio accrescẽs non põt esse vere nec interpretatiue illa eadẽ que petita est. ꝛ ista fuit intẽtio pauli. In gl. vt ꝛ. s. de vsufruct. ibi vel dic. Ista lec. nõ congruit nec aptatur ad literam: et nullã haberet dubitationẽ. vñ seruit nobis de vento. ¶ In ea. ibi: vel dic verius. hãc eandẽ solutionẽ tenet glo. in. d. l. si titio. sed non fuit iste intellect⁹ Pauli. vnde dicas q ꝫ in se cũdo iudicio replicet ipsum legatũ a quo est causatum ius accrescendi: tũ qr replicatur pro alia re omnino considerato q vsufructꝰ accrescit persone. idcirco rei iud. non obstat exceptio: siue sit pronunciatum vsumfructum non legatũ siue sit pronunciatum partem meam defectam propter non vsum.

1 ☞ Agẽdo psonali singulas obligationes singulariter designatas siugule cause necessarie sequunt vt ad illas restringantur: ꝛ ex aliꝫ non ob. exceptio. Cũ autẽ in rem agitur absq; expressione cause singule oẽs cause ex quibus potest produci dominiuz in iudicio: intelligunt deducte: ꝛ ideo ex quacũq; causa post agatur succubẽti in primo iudicio obstat exceptio in scõdo. h. d. Et nunc intelligis quid vult dicere text. singulas obligationes: singule cause sequunt. Ray. aũt summat hunc. ff. hoc mõ. Al cauallo magro sapichano le moschе. Inducit autẽ istum. ff. ad hoc per hunc modum: nam rei vendica. est macilenta in causis successiuis dñi: nam qui est dñs factus ex vna causa stante illo dñio: ex alia dñs fieri non põt. Et ideo agẽs realiter nec necessario illã cãm intelligitur deduxisse ex qua dominus est merito, nõ auditur ex alia volẽs agere vt hic: subaudi nisi restitutione petita vel propter errorẽ forsan iustissimum vel propter cõditionẽ persone agẽtis vel qr mater: vt. ff. e. l. si mater. in pin. In personalibus autem est totũ ecõtra: qr res mihi ex causa vna debita successiue eadẽ cã durante potest deberi ex alia. Et ideo si in pcessu cause vnã prosequor ꝛ succũbo: illa prosecutio hꝫ limitatũ effectum vt vltra illam non producatur opposita replicatiõe: vt. l. licet. C. de iudi. nisi dolo omissa sit prosecutio reliquaꝝ: vt. l. de rebus. ff. de arbitris. Quid autem sit in actiõe personali

personali in rẽ scripta: vt est actio ad exhibendũ. Quid in vniuersali mista: vt est petitio hereditatis. ꝛ qd i hypothecaria: dicã vobis i repetitiõe hui⁹. ff. ꝛ de hypothecaria, tãgit hic gl. de religs aũt Bar. Et similiter qñ agenti superuenit ius pendente iudicio ante lit. ꝓtesta. vel post in reali vel in personali: an sufficiat ad victoriã obtinẽdã. Bar. tãgit ꝛ ego dicã per canonistas in. c. abbate. de re iudi. lib. vi. ¶ In tex. ibi. Singulas obligationes singulariter expssas ꝛ designatas. ergo necessario sunt etiaz cause singulariter designãde q ipsas obligationes sequunt: ꝛ iõ vltra causaꝝ expressionẽ nullatenus extenduntur. Si aũt obligationes nõ essent signanter in iudiciũ deducte: tũc nõ haberet locũ hec litera. Exẽplũ in eo q generaliter agit ꝛ dicit titiũ ob noxiã in. ff. nã tũc omnẽ causam in iudicio deduxit: ꝛ vnãquãq; potest dimittere ꝛ psequi. Et ideo, si reus generaliter fuit absolutus: ex oi cã videt absolutus: ꝛ actoꝛi obsta. exceptio: vt. l. fi. C. de anna. excep. ¶ In glo. ñ. ibi. l. in delictis. ff. solue vt no. glo. C. de eden. l. edita. ꝛ in. d. ff. per gl. Uel dic ꝛ clarius q ibi nõ erat mutatio personarũ nec coꝛporum nec cause: sed tantummodo cuiusdam qualitatis p pter quã cõdemnatio debebat augeriuel moderari. Et istũ ff. vobis repetã: ideo me pro nunc non extendã: sed in repetitione oia perfecte declarabo.

1 ☞ Absolutoria in possessorio lata non parit exceptionẽ rei iudicate in petitorio.

1 **Si quis interdicto.** †Absolutoria lata in possessorio nõ parit exceptio. rei iudicate in petitorio. h. d. Et itelige qñ illud possessoriũ cãm ꝓprietatis nõ sapit: nã tũc nihil hꝫ cõe cum petitorio: ꝛ alia res oino deducitur in iudicio: vt. l. naturaliter. ff. nihil commune. s. de acqui. pos.

1 ☞ Ad positionem vnius contrariorum sequitur destructio alterius.

2 Snia lata in primo iudicio petitionis hereditatis intẽtato: parere potest preiudicium in secundo.

3 Duo insolidum eiusdem rei dñi esse nõ possunt: nec eiusdẽ hereditatis duo heredes.

1 **Si inter me.** †Si inter duos de eadẽ hereditate cõtendi tur ꝓ rebus ab alterutro eoꝝ possessis inuicem agi põt petitione hereditatis: ꝛ si pnuciet here

ditatẽ vnius necessario ꝓnunciaꝫ alterius nõ esse. Uñ nocet exceptio Sed si p verba negatiua formaꝫ snia: puta he reditatẽ meã nõ esse: de iure aduersarij nõ intelligitur pnũciatũ. h. d. in terminis ꝛ in summa. Et de ista. l. mentionem facit Inno. de resti. spolia. c. ex cõquestione. ¶ In text. ibi. Nihil vetat. Huic litere obstãt plura: primũ qr si sperat iudiciũ vniuersale petitionis hꝫ ditatis. etiã hodie inter eosdẽ silẽt iudicia ꝓticularia: nec in hoc est correctũ ius antiquũ: vt dixi. s. ti. j. l. si post litẽ. vñ ꝛ hodie silẽt iudicia libera: nec in hoc est correcta. l. si qs libertatẽ p. l. fi. C. de petitioneꝛ. vt ibi dixi Sz solue q hic intẽtabat vniuersale in

diciũ: ꝫ p ꝓticularibus rebus: merito p eisdẽ rebus nõ silẽt ista iudicia, casus notabilis est hic. Uñ inter eosdẽ de hereditate ꝓtẽdebat in gñe: ꝛ etiam in specie: vñ nec olim nec hodie ista iudicia silẽt: vt hic qõ no. ꝛ tene menti. Secũdo obstat fortiter qr cũ, intẽtat vnũ iudiciũ: reus nõ põt intẽtare directe ꝛiũ ex quo sibi ꝑpsi succurrere põt per excipiẽdi viã scõm docto. in. c. cũ contigat. extra de offi. delega. vñ si peto electionẽ ꝓlati cassari aduersarius nõ potest ꝓli

bellum cõtrarium petere cõfirmari. Sed solue qõ illud est verum qñ super eadem re directo ꝓponitur libellus cõtrarius. Exemplũ si peto te cõdemnari ad. ꝙ. ex causa mutui ꝛ super eisdẽ tu offers libellum contradictoriũ cõtra me: ꝛ petis super dicto libello silẽtiũ imponi: qr nõ audieris fm Ly. Sed in hoc principio super eadẽ re ꝓncipaliter non

2 ꝓponebant libelli. Idicto: h: ꝛ hoc no. ꝛ tene menti perpetuo. †Tertio obstat qr sententia lata in primo iudicio petitionis hereditatis intẽtato parere põt preiudiciũ in scõdo ergo nõ admittit cumulatio: vt. l. fundũ. ꝛ. l. fundi. s. titu. j. Sed solue q ille leges loquuntur qñ illa duo iudicia intentabãtur ab eodẽ: puta qr vnus ꝛ idẽ agebat reali ad fundũ ꝛ idẽ agebat cõfessoria ad viã quã deberi erat impossibile lata absolutoria super fundo: hic aũt intẽtabatur illa iudicia a diuersis vnũ. s. ab actoꝛe: alterũ a cõuento: merito admittit cumulatio vt hic. Quarto ꝛ vltimo obstat qr ex quo ista iudicia sunt cõtradictoria: procedi debet in vno et in altero supsederi: vt. l. j. C. q accusa. nõ pos. Sz solue q ibi loquit in iudicijs preiudicialibus adinuicem: quoꝝ vnũ est potentius altero. ꝛ ideo proceditur sup potentioꝛi: hic aũt ambo iudicia erant paris potẽtie. ꝛ ideo vnũ ꝓpter aliud non est differẽdũ: vt. l. generaliter. ver. verũ reo. j. de fideiuss.

1 ¶ In tex. ibi. Tuam non esse: †qr sicut duo insolidum eiusdẽ rei esse nõ possunt: sic nec eiusdẽ hereditatis tuo heredes: ꝛ huic cõcor. s. de procu. l. pomponius. ff. sed ꝛ is. cũ aliꝫ allegatis hic in glo. Et ideo dicimus sententiã latam in cã ingenuitatis p verba affirmatiua ius facere inter omnes vt. l. ingenuũ. s. de sta. homi. qr si pronũciat ingenuus, ergo seruus nullus. Sed si p verba negatiua: nõ facit piuꝝ diciũ nisi litigãti solũ. Exẽplũ cũ pronunciatur aliquẽ seruũ meũ non esse: nã non ꝓnunciatur seruũ alterius nõ esse vel ingenuum nõ esse: vt. s. de libera. cau. l. diui fratres. ff. j.

1 ☞ Exceptio rei iudicate condemnato non prodest.

1 **Euidenter.** †Exceptio rei iudicate nõ pdest cõdẽnato. h. d. Uñ dixit Inno. de trãs. episco. c. inter corporalia q cõdẽnatoria alicuius emanãs in penã nunq operaꝝ premiũ: subaudi directo: ꝫ opari possit in quãdã cõsequẽtiã. Sz tũc nõ operaꝝ vt ꝓmiũ sed ex vi attractiua huius sentẽtie: fic. j. de interdic. ꝛ relega. l. relegato ꝛ. ff. ¶ In glo. Petijt ibi absolutio solidi hoc est falsuz: nã si esset absolutio solidi. ergo iterũ ꝛ de nouo duo rei cõdẽnati simplr nõ possent iterũ conueniri: qõ est falsum vt. l. j. ꝛ. ñ. C. si pluꝝ vna senten. nõ ergo, pdest cõdemnatoria nec tacita absolutio: ꝫ hoc solũ prodest qr iudex intelligit viriliter cõdẽnasse: a residuo aũt neutrũ absoluisse si de nouo actio ꝓponat. ¶ In ea. gl. ibi. Solu. vt ibi: qr ibi nõ, pdest condẽnatoria: nec vincenti obest victoria: sed ob. viuẽti tacita renũciatio: vt ptz in exẽplo illius. l. ¶ In ea. glo. ibi. l. iiij. Solue q ibi cõdẽnato nõ prodest cõdẽnatoria qr condemnatoria: ꝫ qr post eã non poꝛest haberi recursus in eo qõ venit solũ officio mercenario. ¶ In ea. glo. in fi. ibi. non prodest cõdẽnatoria sed solutio a quo prodesse liberet nos deus vt ibi.

Item meam. Absolutus in rem ꝙ nõ possidet ex possessione ꝑsenti cõueniri põt: nec sibi rei iudicate prodest exceptio. h. d. cõcor. extra de excep. c. penul. q sumpta est ex ista. l. vt ibi.

Si quis ad. Hec. l. dicit idem qõ precedẽs saluo qr de probatione desinentie possit dici non, loquitur.

1 ☞ Agens prima actione si obtinet: nõ impeditur iteruz eadem actione agere.

2 Snie cõformes ꝛ contrarie ferri pñt super eodẽ facto ex diuersis instantijs: ex eadẽ vero instantia secus.

Duobus. Qui succubuit in vno iudicio examinato iplenarie per modũ exceptionis: nõ põt ipsum exceptũ in secũdo iudicio replicare p modũ agẽdi ad eũdez effectũ. h. d. ad aliũ finẽ sic vt. l. vẽdicãtẽ. s. de euic. Si autez reus obtinuit in exceptione: actoꝛ q succubuit in eadẽ non põt illud idẽ in secũdo iudicio replicare etiã ad aliũ finẽ: vt j. de verboꝝ obligationi. l. q rome. ff. duo ifratres: ꝛ ibi per Bar. ꝛ p me ꝛ pridie, vobis dixi. ¶ In gl. Ergo dak ibi. Qr ꝫ eã nullũ pactũ feci. Intellectus gl. aliquaꝝ est obscurus

1 ꝛ q alibi nõ inuenit: tñ clara est: †qr q egit actione prima ꝛ obtinuit: nõ impedit iterũ eadẽ actione agere: ꝛ huic ꝛcor. s. eo. l. si a te. ff. ꝛ. s. eo. l. euidenter. in gl. ꝛ q si agatur iteruz illa prima: oẽs exceptiones peremptorie q ꝓterãt opponi in primo possunt etiã opponi in secundo: qõ est mirũ vi debak esse preclusiua excipiendi propter primam sentẽtiã. Sed si nõ agitur actione prima sed in factũ vel iudicati de scendẽte ex snia: tunc non potest opponi aliqua perẽptoria impugnans sniam: vt. l. perẽptorias. C. sen. rescin. nõ possa. ꝛ fallit in casibus no. in. l. j. s. de iur. ꝛ fac. igno. ꝛ. s. ad macedoma. l. tã ꝛ si. Et ꝓ istã regulã gl. apparet: †q ex diuersis

2 instantijs super eodem facto conformes ꝛ contrarie sententie possunt ferri: licet non ex eadẽ instantia: ꝛ ita intellige l. j. ꝛ. ff. C. quan. puo. non est necesse.

Ex testamento. In iudiciũ nõ venit qõ actoꝛ se petere a nullo putauit nec iudex ab eodẽ sensit. hoc dicit. cũ prin. l. sequẽtis. Nec ob. s. ad trebel. l. si seruo inuito. ff. cũ ꝓtoꝛ: qr hic res in snia deducta nõ poterat includi in petitione actoris: ibi sic. Et eodẽ modo rñdendũ est ad. l. solemus. s. de iudi. ¶ In glos. ibi Jn aliꝫ nõ obstabit exceptio. opposita replicatione: vt. C. de iudi. l. ij. ¶ In eadẽ gl. ibi. Est ergo aliud ꝓbalitas cause. Ista est pulchra limitatio ad omnes leges dicẽtes q qñ generaliter agitur in rẽ: licet ex vno capite fiat prosequu

Universidad de Deusto
Biblioteca

tio ex omnibus alijs obstat exceptio: q̃ veruz est ex oibus alijs causis: sed non ſin alijs rebus: q̃ aliud est generalitas causarū: ⁊ aliud ḡnalitas rerū: quod approbauit ☞y. in. c. nullus pluribus. in fin. de regulis iuris in. vi. potes legere istud principiū ⁊ tertio modo ⁊ pcedit clare: q̃ hic reus nō fuit absolutus sed cōdēnatus: verū est ergo q̃ absolutoria pdest in oibus: ſz nō in cōdemnatoria vt hic cum pān. l. sequētis. ¶ Jn glo. Videt ergo ibi. Nō nō puto verū. vt no. in. l. j. C. si aduer. rem iudi. ⁊ ibi per Ly. ⁊ Bar. ⁊ alios.

Si cuz testō argentū. Ege rim cū hꝰ de. ḡnaliter petēdo quicqd mihi defunctus legauit: sed argentum solum in iudicio deduxi: ⁊ ideo in vestimētis rei iudicate nō obstat exceptio: qm̃ nō sunt in iudicio deducta nec secūdū intētionē litigātis: nec secūdū ꝓpositū iuris dicētis. Et ideo iste tex. probat q̃ ḡnalitas libelli q̃tum ad rem etiā realī actione ꝓpositā: nō nocet in his rebus de q̃bus ꝓsequutio nō est facta: ⁊ intellige q̃ nō obstat replicationis ope: sicut dicimus cū est actū actione personali: vt probat. C. de iudi. lz.

☞ Siege petito ⁊ ſnia cōtra actorē lata obstat exceptio si iterum res petatur: siue aucta siue minuta sit.

Si petiero. †Petito grege ⁊ contra actorez lata ſnia obstat exceptio si iteruz res petat: siue sit aucta siue minuta. h. d. Et p hūc tex. exēplificat litera. l. ⁊ an eadē. §. idē corpus. ibi seruata quātitate. §. eo. ¶ Jn tex. ibi. Jterū eundē gregē: actum vel diminutū: nam idem grex est etiam si per diminutionem vnuz corpus extaret ex grege q̃ olim fuit: vt. §. de iudi. l. ꝓponebatur. ¶ Jn tex. ibi. Ex grege petā. ſ. nūc secūdo loco ibi. si tūc fuit. ſ. illud animal. ¶ Jn tex. ibi Obstaturā exceptionē. si tūc fuit: secus aūt si tūc nō fuit: nā possibile est pecus meū esse missum in gregē: ⁊ tū gregē nō esse meū: ⁊ ideo tūc obstat exceptio: tūc ꝓ pecore immisso ex post facto. Secus aūt si signanter nō peterē ipsum pecus: ſz peterē ipsum gregē vt in primo respōso huius. §. ⁊ nihil obstat. ¶ Jn glosſ. Sz nōne. ibi. sed hugo. dixit hec vera. ex qua cōclude q̃ interdū peto gregē: ⁊ succumbens in petitione eo aucto vel diminuto iterū peto gregē: ⁊ tūc q̃ idē grex est non attento an auctus vel diminutus sit obstat exceptio rei iudicate: vt in primo rñso huius. §. interdū ꝓpeto speciale corpus vt speciale corpus gregis: ⁊ tūc si aliud corpus est in gregē: ſine postea petā corpus gregis: siue gregē signāter obstāt exceptio: nā si petū gregē: ⁊ succubui: ergo in qualibet eiꝰ pte obstat exceptio: vt. l. si quis cū totū. §. eod. Si aūt nō petā gregem scōo: sed ipsum speciale corpus: tūc clarius est: ⁊ est casus indubitatus vt idem petam.

Si stichū. Petēs corpora duo ⁊ succūbens in ambobus si alterū petat sibi obstat exceptio. h. d. sic. §. eo. l. si quis cū totū. §. idem erit. ⁊. §. ꝓximo. Et est casus q̃ in eodē libello potest quis agere realī ad plura corpora. cōcor. leges superius allegate.

¶ Usumfructum formalem habens an vendicare possit fundum vt suum.

Si fundum. Agēs realī ad fundū si succūbit in eo: obstat exceptio rei indicate eidē petēti vsumfructū pdicta casualem: ⁊ dñs fundi vsumfructū formalē nō vēdicat: ⁊ qui succūbit in vsufructu formali: nō impeditur postea petere casualem. h. d. vsq̃ ad. §. fi. si ꝓ seruo. ¶ Jn tex. ibi. Esse petiero. ſubaudi ⁊ succubuero. ¶ Jn tex. ibi. Usumfructū. ſ. causalē. ¶ Jn tex. ibi Deus est. ſ. vsusfructus cālis. vt in gl. ¶ Jn tex. ibi. Exceptio mihi obstabit. ſ. in cāli. ¶ Jn tex. ibi. Quia q̃ funduz. Hic mutat casum: ⁊ est rō ad rñsum subauditū q̃stioni tacite ꝓpositę que talis est: † vtrū habēs vsumfructū formalez possit vēdicare fundū vt suū. ⁊ dicit q̃ nō: q̃ vsusfructꝰ formalis est seruitꝰ. res aūt nostra seruire nobis nō pōt. ¶ Jn tex. ibi. Sed. ſi vsumfructū. ſ. formalē vel causalem ſm glo. ⁊ hñ ex quo post latā sentētiam: de nouo ꝓpietatez sum nactus: yō exceptio rei iudicate mihi nō obstat in nouo dominio. ¶ Jn tex. ibi. Jterū de vsufructu. ſ. cāli vel formali: vt patet ex ꝑdictis. ¶ Jn gl. iure seruitutis. ibi. Nā ⁊ sic ꝓ test poni casus in hoc. §. versi. ſz si vsumfructū: nec miruz q̃ exceptio rei iudicate non obstat in iure postea q̃stioꝰ vt. l. si is qui heres. in prin. ff. eo. cū concor. ibi allegatis in glo.

Si pro seruo. Si cōtra agentē de peculio aduersus dñz ſnia lata sit vel q̃ seruus nō ꝓrerat vel q̃ soluerat illa eadē absolutoria fide iussoꝛi serui. pderit. h. d. ⁊ cessat Jiuū. l. cū quis. §. de peculio. ff. de solu. ¶ Jn tex. ibi. Tecum. ſ. qui fideiussisti.

Si cū vno. Licet eadē q̃stio in iudicio replicet si tū nō est idē
titas psonarū nec vere nec interpretatiue: iudicati nō obstat exceptio. h. d. l. tota. Et pro hoc cōcor. regula quā habuistis in. l. cū q̃rit. ⁊ seq. §. eo. ¶ Jn tex. ibi. Actū sit. ſ. ꝺ actorē emptorē pnuntiatū. ¶ Jn tex. ibi. Recte ageꝛ eti ā ex eadē cā. ¶ Jn tex. ibi. De dolo defuncti: depositarij ⁊ absolutio facta. ¶ Jn gl. i. ibi. Que est argumentū cōtra. sed certe ibi loquit in causa appellationis: secus in pncipali: fuerūt enī ibi oēs vna sentētia cōdēnati. Secus aūt si in sentētijs pluribus. Pro hac glo. facit q̃ no. ☞y. in. c. ratihabitio. de regulis iuris in. vj. ⁊ dic vt no. in. l. j. C. si aduer. rem iudi. ⁊ ibi per Ly. ⁊ Bar. ⁊ alios.

Si in iudicio. Suia lata sup vsuris ꝓ stipulationes debitis aut mero officio iudicātis: nō parit exceptiones rei iudicate in forte. h. d. Nō est q̃ de necessitate per secundū iudiciū nō infringit primū: nā pōt fors deberi: ⁊ vsure nō. Jtē pōt deberi fors: ⁊ vsure tū per se vsure peti nō possunt: ⁊ hoc est vbicūq̃ solo debent officio. l. iiij. C. ꝺepos. ⁊ no. plene in. l. j. C. de iudi.

¶ Vincit qs in publiciana contra verum dominum.

Si quis rē. Vincit interdū in publiciana q̃si dñs ſ verū dominū. h. d. Vel sic. Absolutus in realī a dño ven dicante agere pōt publiciana contra ipsum pdētē ad quē possessio est reuersa. h. d. Et intelligit gl. q̃ reus fuit absolutus cōuentus realī: q̃ fuit pronunciatū rem ad eū pertinere. Secus si fuisset absolutus simpliciter q̃ forte actoꝛ de iure suo nō ꝓbauit. Et no. † summariū intellectū. ſ. q̃ vincit quis in publiciana cōtra verū dominum. Sz hic subiunge questionem an per pronūtiationem qua declaratur quem dominum esse qui dñs non est: transeat in eū dominiū: de quo vide glo. ⁊ id quod dicā. ſ. eod. in. l. exceptio. ¶ Jn tex. ibi. Amiserit. ſ. ille qui vicerit.

¶ Victo agentī iterū ex iure superueniente post sententiā non obstat exceptio.

Si is qui heres. †Exceptio rei iudicate nō ꝺ obstat victo agēti iterū ex iure supuenięti post sententiā. h. d. Et intellige q̃ ius supuenit post sentētiam ex cā q̃ retro nō trahitur ad initiū iudicij: vt sic nō ob. §. eo. l. si mater. §. eandem. versi. nisi forte intermissum.

Estin. Quāto minoris ciuilis etiā redhibitoriā cōtinet si vitiū est tale q̃ agēs nō fuisset q̃turus. ⁊ ideo agēs alteruttā ⁊ succumbens ex hoc q̃ declarātū fuerit rem vitiosaz nō esse vel ex eo q̃ emptoꝛ nō potuit ꝓbare vitiū animalis vel nō potuit ꝓbare cōtractum si agit altera exceptione rei iudicate repellit. h. d. ⁊ cessat omne contrariū. l. si tū. §. non nocebit. §. de editi. edic. ⁊ sic tene opinionem glo. magne in versi. vel verius refert ⁊c.

Site negocijs. Si iudiciū agitatū pernegocioꝝ gestoꝛ sine mandato: dñs ratū nō hz etiam eidem gestoꝛi agenti postea cū mādato rei iudicate non obstat exceptio. h. d. ⁊ intellige sic ut sit actum realī: siue personali vt in glo.

¶ Succumbens in parte si petit totum sine quo ꝓs esse nō potest: rei iudicate exceptione repellitur.

Negatoria sicut ꝓponitur affirmatiuis verbis: sic ⁊ confessoria ꝓponi potest verbis negatiuis.

Si recū. Negatoria pōt ꝓponi verbis affirmatiuis: ⁊ q̃ succumbit in pte succūbit in alia sine q̃ ps primo petita esse nō pōt. h. d. Vel sic. †Succūbens in pte si petit totū sine q̃ ps esse nō pōt: rei iudicate exceptione repellit. h. d. Et no. † hoc q̃ sicut negatoria ꝓponit vbis affirmatiuis: sic ⁊ confessoria ꝓponi pōt verbis negatiuis. Et rō est q̃ sp resultat idē sensus: vt. l. si prius. §. de no. oper. nū. Et est argumētū hec lex q̃ si. xx. pedes turris dz distarcari pp homicidiū homicidę: ⁊ inter istos. xx. pedes sunt. ⁊. pedes vicini nō delinquētis: q̃ ꝓpter illos nihil distarcabit. argumentū contra. §. cōmu. di. l. cōi diuidundo. ⁊ facit hec lex ad no. in. l. quidam estimauerunt. §. si cer. peta.

¶ Deduci quando possit in secundo iudicio eadem res que in primo.

Causa illud est: ad cuius esse necessario sequitur causatū.

Um de hoc. †Tūc eadē res in iudicio scōo deduciꝝ q̃n primo quādo tria simul cōcurrunt. ſ. idētitas personarū: identitas rei: ⁊ idētitas cause ꝓxime ipsius actionis hoc vicit. ⁊

hoc dicit. ⁊ est examinata hec. l. in. l. cū querit. cū sequētib⁹

¶ Jn tex. ibi. An eadē res est: q̃rit subaudi in actione realī simplr ꝓposita ⁊ ex certa causa dominꝰ in libello expꝛssa.

¶ Jn tex. ibi. Causa ꝓxima: que aūt sit causa ꝓxima q̃ remota in realī: dicā in glo. ¶ Jn tex. ibi. Causam actionis: quā in actione realī nō exꝓssit ſz solū in processu iudicij declarauit: ideo ex quacūq̃ cā idē corpus de nouo petatur rei iudi. obstat, exceptio: vt in. §. ꝺeniq̃. in. l. si mater. §. eod.

¶ Jn tex. ibi. Reperisset: ꝓpter q̃ instrumēta de nouo rep ta nō retractat sententia que iā in rē iudicatā trāsiuit: ꝓterq̃ in casibus no. in. l. admonēdi. §. de iureiurādo. ⁊ in. l. imperatoꝛes. §. de re iudi. ⁊. C. de trāsac. l. sub pretextu instrumēti. ⁊ hic in gl. §. fi. ¶ Jn glo. §. ibi. Quia mea: hoc vꝺ falsuz: nā duo extrema causant rei venditationē. ſ. dominiū ex parte agentis: ⁊ possessio. ſ. ex parte conuenti: vt. l. vna. C. de alie. na. iu. mū. cau. fac. ergo ꝓxima cā rei venditionis est ipsum dominiū: nō remota. † Pro hoc q̃ illud dicit esse cā ad cuius esse necessario sequitur causatū secundū philo. ⁊ iō nihil causatū pōt esse cā sue cause: sicut nec filius pōt esse pater suipsius. vt. §. de iur. codic. l. q̃ ꝓ man⁹. ⁊ ibi dixi. Solue q̃ cā ꝓxima accipiꝝ dupliciter: vno modo respectu originis: ⁊ ita, cōsiderando dominiū est causa ꝓxima rei vēdicationis. Sed quantū ad propositionē ipsius actionis: dñiū nō est causa ꝓxima: imo remota. Causa aūt ꝓxima est illa ex qua agens dicit dominiū que fuisse: ⁊ ita intelligas istā glo. que aliter saluari nō pōt. ¶ Jn gl. Hoc restrin gas ibi. Secus in personali. Jmo idem in personali q̃si nulla causa exprimitur vel exꝓssa intelligit: nec etiā in pcessu iudicij aliqua causa declaratur: quo casu in omnibus obstat exceptio vt in realī: vt. l. ⁊ an eadē. §. actiones. §. eo. Jn hoc aūt est differentia inter realē ⁊ personalē: q̃ si libellus est q̃ḡalis in vtraq̃ quātū ad causas nō ꝓsequutas in realī in effectu obstat exceptio: vt. ꝺ. §. actiones. §. Ubi aūt actor iuuaꝝ vel errore iustissimo: aut etiā q̃ mater vt. l. si mater. in prin. §. eo. in personali non obstat exceptio cum effectu: q̃ replicatione actoꝛ iuuaꝝ: vt. l. licet. C. de iudi. nisi ꝓsequutio dolo malo sit omissa: vt. l. de rebus. §. de arbit. Ubi vero libellus non est generalis quantum ad causas sed quātū ad res non differt a libello in personali: vnde in rebus nō prosequutis in vtroq̃ iudicio: non est exceptio: vt. §. eo. l. si ex testamento. ⁊. l. si cum argentum.

¶ Successoꝛi victi nocet sententia sicut ⁊ victo.

Exceptio. †Sētia nedū nocet victo: ſz etiā ei q̃ successit in bonis victi. h. d. Et iō sentētia lata cōtra venditoꝛē aūius in emptoꝛē translatū ita nocet emptoꝛi: ſicut ipsi vēditoꝛi: vt. §. eo. l. si a te. §. fin. cū cōcor. ibi allegatis in gl. Quinimo ⁊ interdū nocet non succedenti: vbicunq̃ sententia lata facit ius contra omnes: vt. §. de stat. homi. l. ingenuum. ¶ Jn tex. ibi. Expertus est. nec obstat. §. de lega. iij. l. si legatarius in prin. ⁊ ibi nota.

¶ Sententia contra vnum heredē lata alijs non nocet.

Debitoꝛ qui rem obligauit in preiudicium creditoris non potest de dominio litigare.

Judicate. †Sentētia lata cōtra vnū heredē nō nocet alijs in cā liberali de rigoꝛe sed de equitate sic ꝓ libertate dic sentētia. Jtē ſnia lata cōtra debitoꝛē q̃ an tea rē suā pignoꝛi obligauerat: nō nocet creditoꝛi hypothecaria agēti. h. d. † Debitoꝛ igitur q̃ rē obligauit in preiudicium creditoris nō pōt de dominio litigare: ⁊ ista est intētio huius. l. de quo in. l. si superatꝰ. §. de pigno. Et no. bñ q̃ ls de rigoꝛe ſnia lata in cā ingenuitatis ius faciat inter pcs: vt. l. ingenuū. §. de sta. ho. tū lata in causa qua quis petit si bi libertatē, per fideicōmissum prestari: nō nocet nisi solūmodo alijs de rigoꝛe. Sed q̃ libertas ꝓ parte prestari nō pōt: ⁊ pretoꝛes multū fauēt libertati: de equitate introducti est vt cōsoci eius q̃ victus est: cōseruent indemnes ⁊ libertas ꝑstet: ⁊ ista est intētio huius. l. Nec obst. C. de ser. cōmu. ma. l. j. §. fi. vt ibi no. in glo. quē. §. hic jalleg. gl. ꝓ Sto. ¶ Jn tex. ibi. Prescriptio. i. exceptio. ¶ Jn tex. ibi. Obstare nō pōt. ſ. de rigoꝛe: de eqtate secus: dūmodo sibi ꝑstet indemnitas: vt. j. sequit. ¶ Jn tex. ibi. Sz ꝓtoris ferētis sententiā Ꝺ vnū heredū. ¶ Jn tex. ibi. Seruari. ſ. de equitate ⁊ in totum. ¶ Jn tex. ibi. Seruare nō pōt. dum tamē coheredi indēnitas ꝑstet vt statim sequit. ¶ Jn tex. ibi. Questio tenuit: ⁊ alter fuit absolutꝰ cū quo erāt hꝛdes. ¶ Jn tex. ibi. Alter obtinuit: ⁊ alter filioꝝ succubuit: ⁊ est, litera clara.

Si debitor. ¶ Jn tex. ibi. Accepit creditoꝛ hypothecariꝰ. ¶ Jn tex. ibi. Nō videbitur: ⁊ sic exceptione rei iudicate non repelletur.

1 ¶ Petitionē hereditatis proponens simpliciter nō exꝓssa causa a principio: ſz postea eam exprimat in pcessu: ex quacunq̃ causa agat exceptione rei iudicate repellitur.

2 Agens petitione hereditatis non tenetur a principio exprimere vtrū ex testamento vel abintestato sit heres: si tamen sibi opponitur, declarare ⁊ tenetur.

1 **Si xerante.** †Si qs ꝓponit petitionē hereditatis simpliciter nō exꝓssa cā a principio: ſz postea eam exprimat in pcessu: ex q̃cunq̃ cā agat postea: rei iudicate repellitur exceptione. h. d. Jsta ergo actio mista ſz ꝓticipet cū personali ⁊ realī: tū in hoc sapit naturam mere realis: q̃ sicut realī ꝓposita sine causę expꝛessione: ſz in pcessu postea cā exprimat: tū ex illa ⁊ ex omni alia agenti postea obstat exceptio q̃ nō superuenerit post latā sententiā: vt. l. si mater. §. ꝺeniq̃. ⁊. l. ⁊ an eadē. §. actiones. §. eo. ita etiā obstat agēti actione mista: ⁊ hoc ꝑbak in prin. huius. l. melius quā in alia. ¶ Jn tex. ibi. De iure testamēti faceret q̃stionē in pcessu iudicij: in libello nō. Jmo ḡnaliter libellū ꝓposuit: dicēs ad se partē dimidiā hereditatis spectare. Ex hoc collige hic casum † q̃ q agit petitione hereditatis: nō tenet a principio exprimere vtrū ex testō vel abintestato sit heres: ſz si sibi opponit tenet declarare: ⁊ ita intelligit dictū Specu. decidētis nō audiri heredē agētē nisi declaret se heredē esse ex testamēto vel abintestato: in ti. de actoꝛe. i. xxij. col. in versi. itē q̃ se dicit heredē in prima pte. vide in. l. si defensoꝛ. in. §. illud. §. de interro. actio. ⁊ in. c. §. extra de libel. obla. ¶ Jn tex. ibi. Ab vno ex institutis: cū tres essent instituti: tū cōuēt⁹ dimidiā hereditatis possidebat. ¶ Jn tex. ibi Dimidiā hereditatis partem petēt: simpliciter ꝓposita petitione hereditatis: non declarando ex testamento vel abintestato: q̃ si declarasset se petere abintestato: nō repelletur postea agens ex testamento vi sententie: vt. l. si mater. §. si qs aūt fundū. §. eo. ſz bñ repelletur vi electionis si ex eadē scriptura se vellet tueri is cui nō debebat heredi tas vt. l. vl. C. de codi. Et idē si ex diuersa si tū sciebat cāz testamēti nā agendo ab intestato renūciare tacite. intelligit iuri q̃ sibi ex testamēto competebat ⁊ hoc declaratur, plene in. l. mater decedens. §. de inoffi. testamento.

1 ¶ Creditoꝛ prioꝛi si dominiū pignoris acquisiuit: ⁊ a posteriore creditoꝛe cōuētus hypothecaria succubuit: si postea agat hypothecaria cōtra eundem vincentem. exceptio rei iudicate sibi non obstat.

Latinus. Si creditoꝛ posterioꝛ agit cōtra possessoꝛē. obtinet in hypothecaria. deinde prioꝛ agit Ꝺ eūdē possessoꝛē hypothecaria nō repellit exceptione: si in prioꝛe iudicio de prioꝛitate ⁊ posterioꝛitate nihil est discussum. h. d. sup nō discusso. ergo lex Ꝺ succūbentē preiudicium nō parat saluo q̃ in realī ⁊ mista ⁊ etiā in personali cōm doctrinā quā dedi in prin. huius. l. ⁊ pinguius in. l. si mater. §. ꝺeniq̃. §. eo. Diuiditur in partes q̃tq̃. In prima parte q̃ durat vsq̃ ibi respōdi ponit thema ⁊ q̃stionem resultantē ex eo. In secunda que durat vsq̃ ad versic. q̃ si possessoꝛ: ponit quoddā argumētū pro creditoꝛe q̃ obtinuit in hypothecaria. In tertia q̃ durat vsq̃ ibi. ⁊ probabilius dicitur: remouet illud dubiū ꝓ creditoꝛe factū. In q̃rta q̃ durat vsq̃ ibi in proposita aūt q̃stione: ponit determinatio q̃stionis ꝓposite. In quinta ⁊ vltima autoꝛ legis impugnat respōsionem cuiusdā argumēti ⁊ dubitationez tollit vsq̃ in fi. l. Potes etiā aliter summare ⁊ sic. † Si poꝛ creditoꝛ diuiū pignoris acquisiuit: ⁊ a posteriore creditoꝛe cōuētus hypothecaria succubuit: si postea agat hypothecaria Ꝺ eūdē vincēte: sibi rei iudicate nō ob. exceptio: ex quo in prioꝛe iudicio nō fuit de iure suo discussum. h. d. Scond. §. eo. l. duobus. ¶ Jn tex. ibi. Qui, cōtrouersiā mouerat gl. exponit. ſ. resistendo: ⁊ bene nā ⁊ resistēs controuersiā facit l. nō solū. §. si status. §. de procura. Et ideo q̃ promittit controuersiā nō mouere sub pena: punit resistendo eodē modo si cōtrouersiā mouens tenetur soluere certum quid cuz verificetur ista verba in resistente q̃ no. ¶ Jn tex. ibi. Et tiā fundū ei. ſ. meuio. ¶ Jn tex. ibi. Suū proprium. ſ. titū. ¶ Jn tex. ibi. Persequutus est contra meuium possessoꝛē fundi. ¶ Jn tex. ibi. Et obtinuit. Nec iure ꝓlationis meuij heredis prioris creditoris in hoc iudicio fuit q̃stiō vt ex inferioribus clarescit. ¶ Jn tex. ibi. Deuiꝰ heres. ſ. cōuēt⁹ victoꝰ in hypothecaria. ꝓ posterioꝛe creditoꝛe titō eo q̃ non fuit q̃situ de iure meuij. ¶ Jn tex. ibi. Ante multos annos conscriptum huic tex. ob. de pig. ac. l. ⁊ elegāter in prin. Sz solue vt ibi p glo. Adhuc obst. q̃ po. in pi. ha. l. claudius. Sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

solue q ibi est casus diuersus. ¶ In text. ibi. Respondēdi si de ppietate. Nec ē scōa ps. ¶ In text. ibi Pronūciatū fuisset. s. i actione reali expssa causa: q res petitoris erat: vt patet i litera: nā ex quo pnuntiatū est rem petitoris esse. ergo necessario sequit rē rei nō esse: vt ff. eo. l. si iter. ff. de pcur. l. pōponi⁹. ℌ. sed ita is. ¶ In text. ibi. Ēdē fundū ab eodē postea ō nouo possessiōez adepto. ¶ In text. ibi. Nō obesset eius exceptio. s. victo i primo iudicio: ea ratione tm̄ q res nō erat ipsi⁹ petitoris. ¶ In text. ibi. De iure ei⁹ statu tū videt: q nō fuit iudicatū rem esse petitoris: hec aūt differūt inter se: q hic text. declarat optime q nō pōt dici pronūtiari de eo iure de quo nūq̄ fuit quesitū. ¶ In text. ibi. Nō pbauit sibi teneri. ff. sic argumēta sup tadita nō tāgunt q̄stionē ppositā. ¶ In text. ibi. Sz de sola obligatione. i. an res esset obligata petēti: secus si de prioritate ff. posteriori tate hypothece fuisset discussū: vt hic. ff. ff. e. l. duob⁹. ¶ In text. ibi. Magis me illud mouet. ad dicēdū q hypothecaria nō possit. pponi p priorē creditorē q̄ succubuit: nec ei⁹ heredē. ¶ In text. ibi. Nō cōstituto creditore: no. q sicut a principio res mea obligata mihi esse nō pōt: vt. l. neq̄ pignus. ℐ. de regu. iuris. sic ff. ex postfacto superueniēs nōium creditori: pignus ff. hypothecā extinguit. Et hoc intellige q̄ supuenit nōium plenū: ita q res creditori auferri nō pt alias secus. vt. ℐ. de cap. l. i bello. §. si qs seruo. s. ad trebel. l. debitor. ff. C. de iur. domi. ipe. l. in reb⁹: q oēs sunt ℨie: ff. gl. ad illas nō rūdet bñ hic in verbo domino: ff. ideo tene q di q. ¶ In text. ibi. Nō obstare rei iudicate exceptionez: neq̄ dūq̄ acquisiti ex quo pignus nō est extinctum: vt. s. dictus est lz gl. hic aliter loquat ff. male. ¶ In gl. Q. res sua. in fi. ibi lz cōpetat hypothecaria: mirabile est istud dictū: p q̄ decidi videt rē q̄nz obligatam nō fore ppter pignoris extinctionē: ff. nihilomin⁹ hypothecā durare. Sz hoc est falsū q exticto pignore hypothecaria duret. Ad̄ tene q dixi: q hic nec pign⁹ est extictū: nec ēt hypothecaria ē pempta.

1 ☞ Agens reali ff. succūbens eandem rem personali actione petere non prohibetur. 1

3 **Paulus.** †Agēti reali ad legatū ff. succūbenti q res testatoris ñ erat: rei iudicate ñ obstat exceptio si psonali ex testō agat postea. h. d. sec⁹ aūt si iudicatū fuisset ℨ legatariū eo q res sibi legata nō erat: nā hec cā ita respicit p sonalē actionē sicut realē: ff. ideo nō attēdit actiōis mutatio: vt. s. e. l. ff. an eadē. §. actiōes. ff. l. si mater. §. eadē. ff. cessat oē ℨiū. ¶ In text. ibi. Nō ob. exceptione rei iudi. Audi igit ff. attēde q: inter dū pnuntiat sup actione quā iudex declarat actori nō cōpetere: ff. tūc si alia agat: nō ob. exceptio: ff. ita intelligit hic. Inter dū pnūtiat solū sup iure ipsius agētis nō aūt super actione: ff. tunc actionis mutatio nihil ad rē: q hec sola aliā rē nō facit: ergo non obstat. ℐ exceptio: vt. s. dictū est: ff. pbatur expresse in. l. si quis cum totum. §. ff. generaliter. s. eo. ibi. vel alio genere iudicij ꝛc.

De diuersis ff tempo. prescrip.

1 ☞ Seruus hereditarius si stipulat de iudicio sisti: cedit dies ex tpe stipulationis: nō ex tēpore adite hereditatis. 1

Si seruus. †Si seruus hereditarius aut capt⁹ ab hostib⁹ stipulat de iudicio sisti in cā. p q̄ ipse in iudicio sistere pōt cedit dies ex tpe stipulationis: nō aūt ex tē pore hr̄ditatis adite vel reuersionis ab hostib⁹. h. d. ff non ob. ℨiū. l. si seruus hereditarius. ℐ. de stip. ser. ff. s. e. l. j. in quibus dies cedit ex tpe reuersionis ff hereditatis adite ff nō ante: loquunt em̄ eo casu quo seruus stipulans experiundi potestatē nō habuit in spē illa in q̄ stipulat⁹ est vnde meri to dies nō cedit: cū nec ipse nec dūs eius habuerūt experiūdi potētiā: ff iste est verus intellectus: ff oia cessant ℨia: vt dixi in. d. l. j. ff in. d. l. si seruus. Vel summa sic. Ex additione actorū nō extendunt obligationes rerū si p ipsos actores mihil factū est q̄minus agi possit cū illis. h. d. ¶ In gl. ff. ibi. l. si finita. §. elegāter. Solu. ibi creditori nihil poterat imputari, hic sic: q seru⁹ hic poterat experiri fm verā opi.

1 ☞ Singularis successor vsucapere potest q̄ nō poterat eius autor propter vitium personale.

A vitiū. Utiū psonale autoris singulari successori excipienti ff ei⁹ exceptione vtēti nō nocet. h. d. Et cessant duo cōtraria. Primū de. l. vitia. de acgrē. pos. ibi em̄ loquit de reali. ff. l. cū heres. ℐ. eo. Ibi em̄ loquit de vniersali successore qui est omniū vitiorū ff cause successor. ff cēcor. s. de acq. pos. l. pōpo. §. cū quis. ff. ℐ. de doli excep. l. apud cel sum. §. de autoris. Vel sic. † Singularis successor vsucapere pōt q̄ nō poterat eius autor ppter vitiū psonale. h. d. Ido die aūt secus est: vt in auc. malefidei. C. de prescrip. lon. tem po. Ideo aūt dixi pp vitiū psonale: q si res affecta est reali vitio, puta furtiua vel vi possessa: q illud vitiū afficit ipsaz rē: ff ideo in omnē possessorē transit. vt insti. de vsuca. §. furtiue. Dixi aūt vitiū personale scōm hec iura nō nocere singulari successori: ff est verū quātū ad excipiendū: lz q̄ ad de negādū agēdi potētiā differētia est inter successorē habentē causam lucratiuam ff onerosam. vt. d. l. apud celsum. §. si quis aūt. ff. s. de excep. l. si rem. ff habes istud pmilegiū oībus vitiis purgatū. Ultio aūt ob. huic legi. l. aliud. §. fi. ℐ. de reg. iur. lz solue vt ibi no. in gl. ff facit. s. de tribu. l. de peculio ff no. Arch. in. c. inde ex. de off. dele. li. vj. ff in. c. pia. de exce.

1 ☞ Heres debitoris si rem pignori datam ab eo redemit ab emptore: potest se tueri contra creditorem agentem hypothecaria exceptione longe possessionis.

Ex facto. Qui nō agit vt heres lz vt ipse non repellit ex iure q̄ repelli⁹ poterat defunct⁹. h. d. Vel sic. † Si heres debitoris rē pignori datā ab eo redemit ab ēptore: pōt se tueri exceptione lōge possessiōis ℨ creditorē agētē hypothecaria. h. d. Rō aūt est q: ex quo redemit: successit in locū vēditoris: nō aūt successit in ea re in locū defuncti: ff iō pōt se tueri prescriptione longi tēporis. Et p hoc facit q: semper inspiciendū est an quis cōueniat vt heres: an vt simplex possessor. Primo casu fungit vice defuncti, actiue ff passiue. Scōo nullo modo. l. nec enim⁹ §. fundū. ℐ. de re iud. ¶ In text. ibi. Et sic deinde heres extitisset. facit ad no. C. de repu. here. l. ū. Cōtrariū tz Spe. ff eo q primo redemit ff deinde heres extitit quasi in fraudē redepta sit: in ti. de pscri. §. i. ver. qd si possedi: in. j. col. in. iiij. p te. p. l. sicut. §. supuacuū. ℐ. q. mo. pi. vel hypo. sol. Sed tene opinionē primā. ff rūde ad. §. superuacuū. q̄ō fuerat ibi vēditio simulata. ff illa simulatio presumebat ex recēti possessione re acquisita per venditorē: vel ex eo q: vēditor nunq̄ desierat possidere. ¶ In gl. fi. ibi. l. aliud. §. ū. Sed ibi in eo q̄ ex successione deuenerat: ff tunc rebus sic se habētibus nō plus iuris habet heres quā habuit defunctus. Sed hic res nō peruenit ad heredē ex successione: sed potius ex suo cōtractu: ff p hoc optime in. l. si heres. la. j. in. princi. ℐ. ad. l. fal. ¶ In ea. in fi. Imo dic q̄ nō replicat nec de rigore neq̄ de equitate: q: hic heres non opponit exceptionē vt heres: sed tanq̄ quilibet possessor extraneus vt prędixi.

1 ☞ Vendita si fuerit eadē res pluribus: is cui primo tradita est possessio ius habet potentius. 2

1 Vendens rem duobus scienter in falsum incidit.

Si duobus. †Si eadē res vēditur plurib⁹: is cui prio ipsa possessio tradita est potēti⁹ hz ius: ff possessio autoris pdest ēptori ff ēptoris vēditori, ad quem res trāsfert. h. d. tota ista. l. cū prio dicto ℨ co: dat. C. de rei vē. l. ḡties. ff de publi. l. sine aūt. §. si duob⁹. † Et ita scīēter vēdēs rē duob⁹ incidit in falsū: vt. ℐ. de fal. l. q duob⁹. q̄ō no. ff tene

mēti. ¶ In gl. Nisi agat. ibi. Solu. aliud in illa exceptiōe. hec vera: nā natura exceptionis rei iudicate est descendere in successorē: nō aūt ascēdere, in autorē ff ratione ibi dixi.

1 ☞ Impator sicut potest concedere potestatē in publico edificādi: ita etiā particulam maris concedere alicui in qua ipse solus nauigare et piscari possit.

Si quisquā. Hāc. l. declarauī in. l. fi. ff. respō. s. de vsuca. Et intellexit Ray. cū in eo qui piscat⁹ est pluribus annis. i. tāto tpe cui⁹ initij memoria non existit: ff etiā in possessiōe piscationis inuenit: merito aliū volentē piscari ipedire pōt: ff hoc mō soluta sunt oia ctraria. Et ideo dixit q̄ō veneti qui tantūdē tpis semp fuerūt in possessione piscationis gulfi: ff adhuc in ea mozant: nōes volentes in dicto gulfo piscari ff nauigare prohibere possint. Minori aūt tpe dixit nō pscribi piscationis ius: neq̄ in particula fluminis aūt maris: ff ita ītellexit. d. l. vltimā. ff C. de aqueductu. l. vsum aque. li. xi. Ray. aūt se restrinxit ad eū q multis annis piscat⁹ est: lz nō lōgissimo tpe: tū in possessione piscandi cōstat: vt aliū volentē piscari prohibere possit: als phibēdo iniuriarū tenetur: sic intellexit. l. iniuriarū. §. si quis me. ℐ. de iniur. Opinio Ray. est tutior: ff ideo in causa dictorū Venetorū cōsului apud paduam. ¶ In glo. ū. ibi. xxx. vel. xl. an. Imo per tātū tempus cuius initij memoria nō existit fz Ray. ff tūc iūge opi. Jo. q̄ est ifra ibi. Hic in quasi possessione piscādi fuerat: ff oia sunt plana: de quo in glo. in. l. in tm̄ in prin. ff. de re. di. ff insti. de re. di. §. fluminā possidebat. ergo hic prohibēs ff posse derat tāto tpe cui⁹ initij memoria nō existit: als nō ꝛc. ¶ In ea. gl. ibi. Vel dic q̄ō rescripti presertur. scōm hoc habes † q̄ō sicut imperator: cōcedere pōt potestatē edificādi i loco publico. vt l. ti. §. merito. ff. §. si qs a principe. ℐ. ne qd in lo. pu. ita etiam pōt quo ad propietatē cōcedere particulā maris in qua ipse sol⁹ nauigare ff piscari possit: q̄ō no. ¶ In ea. ibi. Op⁹ est prescriptione ad inducēdū pinguius ff potēti⁹ ius agendi ff excipiēdi: nō aūt ad acquisitionē ℨiū semel per rescriptū quesiti: vt. l. sequitur. §. lana. ℐ. de vsuca. ¶ In ea. gl. ibi. c. vemens. de hoc vide Jo. mo. extra de priui. in. c. psonas. li. vj.

Intra quatuor. Post nūciatio nē bonorū vacātiū in fiscū factā pscribit cōtra eū quadriēnio: ff denunciatio veri⁹ soli nūciāti pdest ff nō alteri: nisi denūciātis puariatio detegat. h. d. Et est istud pncipium Papiniani difficile: ff dabo tibi verum intellectum omniū legū loquētiū de materia. ¶ In text. ibi. Intra quatuor annos. in prin. huius. l. pone casum ff expone per oia vt not. ℐ. de iur. fis. l. j. in fi. Et cōclude circa istā materiā que sparsim tradita est: q: si sunt res fisci ff in eius patrimonio incorporate. seruāda est pscriptio. xxx. āno. vel. xl. vt. l. oēs. et. l. cōparit. ff. l. pscriptionē. C. de prescrip. xxx. an. Fallit in l. fi. C. de sacrosan. eccle. ff. l. eū. C. de fun. rei pua. ff C. de fun. patri. l. pe. ff. li. xi. Sed si nō sunt incorporata: tūc siue bona sint in fiscū denūciata: siue nō: possessor cū titulo prescribit cōtra fiscū. x. vel. xxx. annis sicut cōtra priuatū. vt. ℐ. de vsuca. l. q̄uis. Si aūt possessor caret titulo: tūc pscribit spatio. xx. āno. vt. l. in oibus. j. eo. Et hoc intellige si bona in fiscus denūciata nō sunt vt ibi. Si aūt bōa in fiscū nūtiata sunt: prescribit per dictū possessorē. quadriēnio contra fiscū: nec prodest scōo deferēti post quadriēniū: q̄ō infra quadriēniū denūciatio facta fuerit p alterū: nisi puaricatione detecta: vt hac. l. vbi vero bona ppter vectigal. nō solutū deferūtur in fiscū: semp quadriēnio prescribit in fiscū: siue bona sint denūciata: siue nō: vt. l. ū. C. de vect. ff cōmis. Denūciatio ergo desistētis hz denunciatiōis effectū vt possessor se tueat quadriēnio: saluo nisi puaricatio denūciātis detegat: quo casu requirit cursus annorū. xx. et de isto puncto tractatur in. l. j. C. de quadri. prescri. vt ibi p Ex. ff. j. e. in. l. in omnib⁹. in glo. magna. ¶ In text. ibi. Preuaricatio detegat: facto ptio seu gratia: lz de hoc sint opiniōes: vt no. in. d. l. j. in fi. ff. de iur. fis. Ad̄ attende q: post denunciationē factā in fiscus de bonis vacātib⁹ ita pscribit cōtra fiscum quadriēnio cū nunciator causam prosequutus est: sicut ff cū nō est prosequutus: saluo nisi doceatur de puaricatione denūciantis.

1 ☞ Vacare quando dicantur bona. 1

Quadriennij. † Tūc bona vacāt cū in rei veritate vacātia sunt: nō attēta cōi opinione hoim. h. d. ¶ In text. ibi. Nūciādis. i. nūciatis pscribēdis: nā ante nūciationē nō pscribit quadriēnio cōtra fiscū: imo requirit cursus annorum. xx. vt in prin. l. dixi. Licet hoc fallat in bonis delatis in fiscum ex causa

1 Dies vt dicantur vtiles que requirantur.
2 Citatus cōparere nō potēs: an procurator mittere teneat.
3 Duo dimidiati dies vnum die vtilem faciunt.

Quia tractatus. †Ut dies dicant vtiles tria copulatiue requirunt: vt actor nō impediat litigare aliq̄ iusta cā: ff vt habeat cognitā rei ff iudicis. h. d. Et no. ex pnc. q vbi tractatus est q̄tidianus ff frequēs ei⁹ materia ꝛc. semper alius ex eo: diri p habētes verā iuris peritiā vt hic: ff. l. legauī. in prin. de libera. leg. ¶ In text. ibi. Ut experiūdi potestatē nō habeat: hoc est verū in actore cui imputat si procurator nō cōstituit ad vsucapionē interrūpendā ff ita intelligit hec. l. citatus aūt actor vel re⁹ ad iudiciū vel ad audiēdā sniam si mor: bo sontico impedit sicut cōparere nō tenet: ita nec procurator mittere: q̄ō tñ declara vt dixt in. l. q̄situ. ℐ. de re iudi. † Et an qui nō pōt comparere: teneat saltē procurator mittere: post doctores. Bar. hic distinguit: ff eius distinctio placet. hoc solū adde q: vbi non pōt innenire procurator idoneū ff expertū: peritūde est ac si eum innenire nō posset: ff io cōtumaciā nullā incurrit: nec tps vtile sibi cedit. tex. est in. l. idē q̄. §. quāuis. ℐ. p socio. ¶ In text. ibi. Qui: ptoris copiā nō habuit. hec aūt negatiua q̄ qs nō habuerit copiā iudicis, pbāt per testes q videruṫ pte regrentē copiā iudicis ad tribunal tpe cōsueto ff cōgruo nō em̄ expedit ptorē regrere p tabernas: hortos: aut secessus: vt. l. j. §. adeūdi. ℐ. q̄si ap. sit. Ideo aūt dixi tēpore cōsueto: q: expedit litigātē ire ad tribunal eo tpe quo iudices sedere solēt ad ipsum: als talis interpellatio esset frustratoria ff inanis: vt. l. si soluturus. ℐ. de solu. ff. C. de vsuris. l. acceptā. ¶ In text. ibi. Quibus ius ptor reddit. Sufficit autez reddere semel in die: vñ si stil⁹ curie est sedere bis in die: si ptor semel tm̄ ius reddidit: dico illū die vtilē vt hic p hāc literā: ff p. l. j. ℐ. de fer. in fi. Bononie seruat ℨiū ff dicunt q̄ duo dimidiati dies faciūt vnū die vtilē. ¶ In gloss. Nō de actore dicit. ibi. l. j. in fi. hoc est falsū. Et cōclude q̄ vbicunq̄ tractamus de curſu dierū vtilū: si actor impedit experiri: ipso iure dies nō currūt vt hic. Sz vbi tractamus de curſu continuorū: tūc nō obstāte impedimēto: dies currit: lz aduersus cursum datur restitutio ex clausula gñali: si qua iusta cā ꝛc. ¶ In ea. ibi. De cōtinuis. hec falsa: nā hic loquit de vtrisq̄: lz quidam approbēt eā ff male. ff facit. ℐ. de infami. l. generaliter. ¶ In ea. ibi. Hec nō placet: imo hec placet: ff eā tenet Dy. ff Bart. post eum ff bene.

1 ☞ Dilatio si alicui conceditur per dinumeracionē anni vel mensium: dies intercalaris pro vno computatur. 2
Annus quot dierum. Et mensis quot. 1

In tempore. † Ubi dilatio alicui cōcedit p dinumeracionē anni vel mēsiū: dies intercalaris. i. bisextilis cōputat p vno: ff iō pficit ei cui dilatio est data: sec⁹ si dilatio det p dinumeratione dierū. h. d. ff est veritas. ff iō p gl. hic dicit in verbo cōstituto: q̄ ad appellationē interponēdā dies intercalaris reputat p vno: non ꝑicit verū: ff eodē modo peccat in verbo auctū: q̄ dilatio ad appellādū dat p dies: nō sub noīe mēsis: vel anni. Hec obstat. ℐ. de sta. libe. l. cū heres. §. stichus. el. ū. vbi text. † dicit q̄ annus intelligit. cccl xv. dierū: q: illud verū cū annus nō est bisextilis ff de ista materia tractat. ℐ. de verb. sing. l. cū bisext⁹. Et quot dierū accipiat mēsis: puta si mense februarij. xxtra ctus est limitus ff data est dilatio mensis vnius: an intelligatur mēsis. xxviij. dierū: an vero. xxxi. dierū: q: incidit in mēsem martij: dic vt no. Jo. And. in. c. q̄ sit. de elec. li. vj. in glo. ¶ In glo. ibi: fm hoc. dic hec vera: vt ibi dixi.

1 ☞ Prescriptio longi tpis in rebus stabilibus ff etiā in mancipijs solo ascriptis sibi locum vendicat. 2

Mancipium glebe scriptū nō trāsfertur in alium per fraudem: sine fraude secus. 1

Sunge possessiōis. † Prescriptio longi tpis vēdicat sibi locū in rebus stabilibus ff etiā in mācipijs solo ascriptis. h. d. Dixit autē Marti. sillu. in. l. j. C. de seruis fug. q: etiā si mācipia nō sunt ascripta glebe: tū possessor si nō vult vsucapere tricnio: ℨ pscribere lōgo tpe: pōt p lege istā: ff ita intelligēdo ille casus nō est alibi. ¶ In text. ibi. Mācipijs. ℐ. ascriptis. ¶ In glo. fi. ibi. Hic est q̄dā deceptio. i. mala illatio. Et cōclude q̄ vbi alienatio rei ff p cōsequēs trāslatio dñi in aliū: est p lege interdicta: tūc appellatione alienationis interdicte, cōtinet vsucapio ff pscriptio: vt. j. alienationis. ℐ. de verbo. sig. Sed vbi alienatio nō est interdicta simpl⁹ sed secundū q̄d. q̄ fit in fraudē: tūc alienationis titulo nō cōtinetur vsucapio q: nō est par eadēq̄ ratio in vtroq̄. nūc ad propositū: † mācipiū ascriptū glebe nō transfertur in aliū per fraudem: sed sine fraude sic: vt in legibus hic allegatis in gl. ff ideo quia vsucapio non est fraudulēta alienatio merito vsucapi pōt. ¶ In eadē ibi. Sed ibi in simplici seruo. imo ff seruus simplex non ascriptus glebe vsucapi potest longo tempore si possessor non vult vti vsucapione tricennū: vt dicta lege prima. que non est glibi vt dixi.

Si seruus

Universidad de Deusto
Biblioteca

yectigalis nō soluti: quo casu ⁊ ita nūtiationē ⁊ post pscribitur cōtra fiscū quadriēnio. ¶ In tex. ibi. Dinumerabit q̄n tūc potuerūt nūtiari: nō an̄ cū nō essent vacātia vere.

1 ☞ Quod defunctus vsucapere nō potuit: nec heres poterit licet vitium defuncti ignoret.

1 **Cum heres.** †Uniuersalis successor nō vsucapit neq; pscribit q̄d defunct⁹ eius vsucapere vel pscribere nō potuit. h. d. Rō est q: est successor oim vitiorū ⁊ culpe, vt p3 in gl. ⁊ de ista materia habes plene in. l. vitia. C. de acq. pos. In singulari successore vide q̄d dixi. ff. l. in vitiū. ¶ In tex. ibi. Nō excludit. Nō obst. ff. de iur. ⁊ fac. igno. l. ingēuū. vt ibi no. ¶ In tex. ibi. Veluti. p3. ff. de libe. cau. l. nō solū. §. pe. ⁊ vide. ff. p̄cipto. l. ij. §. si defunct⁹. et q̄d ibi no. Itē hoc intellige verū q̄n defunct⁹ fuit a principio malefidei postea bone fidei: forsā heres poterit vsucapere. vt. l. sequit. §. fructꝰ. ff. de vsuca. Iz ille finis multū faciat. Iset etiā q̄d no. ff. de publicia. l. si ego. §. ptꝰ. in gl. magna. vbi in pscriptione seu vsucapione bona fides ⁊ mala cōsyderatur tpe initij. Ultimo no p̄cariū nō tenere heredē ignorantem precario rogantis: neq; ipsum posse conuenīri de precario quod qualiter intelligatur: dic vt in gloss.

Creditor. Exceptio pscriptionis q̄ nocet creditori nocet ēptori. h. d.

1 ☞ Prescribi contra fiscum minori tempore viginti annorum non potest exceptis causis quibus specialiter minora tempora statuta sunt.

1 **Nomnibus.** †Cōtra fiscū minori tpe. xx. annox nō pscribit: exceptis causis in qb⁹ minora tpa specialiter sunt statuta. h. d. istud principiū. Uel sic. Ubi agit de pscribēdis bonis fisco delatis nodū nūtiatis nec incorporatis in fiscū possessor sine titulo minor tpe. ff. xx. annox nō pscribit ⁊ cessant oia Ziā. Et istud principiū ⁊ l. intra ⁊ tuor. cū cōcor. ⁊ Ziꝰ examinani ibi. ⁊ iō nō repugo. ¶ In gl. ij. in prin. ibi. Uacātibus. s. fisco nuntiatis vt ibi dixi. ¶ In ea. gl. ibi. Ut. C. de vec. l. h. ⁊ in istis bonis cōmissis ob vectigal nō solutū siue denūtiata fuerint in fiscū siue nō: sufficit quadriēnalis pscriptio: vt. l. ij. hic allegata. ¶ In ea. gl. ibi. Et. C. de sacrosan. eccle. l. ij. glo. in solutione huius Ziā laborat: sed nō expedit: q: hec lex tradit regulā affirmatiuā q̄ Z fiscū p̄scribii spatio. xx. annox saluo q̄ in casib⁹ in qb⁹ minora tempora sunt statuta: vbi ergo statuuntur maiora tempora. xx. annorū: sicut est in. l. oēs. ⁊ l. cōperit. C. de pscrip. xxx. annox. ⁊ l. fin. C. de sacrosan. eccle. hic allegatis hoc nō facit ad l. nec Z. l. istā. ⁊ iō solue. vt dixi in. l. intra quatuor. ⁊ no. j. ea. gl. ibi. Alij dicunt ⁊ bñ. ¶ In ea. gl. ibi. Quodum quesitis. nec nūtiatis in fiscum.

1 ☞ Rationes administratoris reipublice si exp̄uncte inueniūtur: reuideri possunt cōtra eum vincentē vsq; ad viginti annos: cōtra heredem vsq; ad decem.

Reipublice. Si rōnes administratoris reipublice exp̄ucte: Z eū agi pōt p fiscū vsq; ad. xx. annos nō vltra: cōtra

1 heredē vsq; ad annos. x. h. d. vel sic. † Rōnes administratoris reipu. si inueniūtur exp̄ucte: reuideri possunt Z eū viuēte vsq; ad annos. xx. Z heredē vsq; ad. x. h. d. ⁊ ita intellexit Dy. Sed gl. intellexit q̄ in cōputo rōnum fuit erratū. Sz nō est verū: q: tunc vsq; ad. xxx. annos retractari peti posset vt dicā in ea. ¶ In tex. ibi. Exp̄ucte. i. p gratiā cācellate p̄n Dy. ⁊ ideo hic errauit gl. p̄n eū. ¶ In gl. ibi. Et pone erratū. Tu dic q: gratia cācellate fuerunt: vt. C. de in. ff. l. ij. li. ⁊ alias si errorem: vsq; ad. xxx. annos posset retractari: vt. ff. de admi. re. ad ciui. perti. l. calculi. p̄n Dy.

1 ☞ Signalis doctrina sup accessiōe possessionū pari nō pt.
2 Regula si vinco vincentem ter: vinco ter: q̄n habeat locum.

De accessionibus. De his q̄ sola egte possunt decidi nō est possibile dari gñalē doctrinā: ad hoc allegat. Uel sic. † Sup accessione

1 possessionū dari nō pōt gñalis doctrina: illa tñ cōperit successorib⁹ vniuersalib⁹ ⁊ in rē ⁊ si eadē subest rō victorie procedit hec regula. Si vinco vincentē ter: ergo vinco ter h. d. tota ista. l. Est aūt eadē rō cū de eodē tractam⁹ p̄ctualr: ⁊ cū ego vincēs ter habeo cās ab illo q̄ te vicere possit: ⁊ fuit sopita Ziā huiꝰ brocardi: de q̄ vide Cy. C. de natu. libe. aut. Iz. ¶ In tex. ibi. Succedūt vniuersalr vel singulr: vt. j. patebit. ¶ In gl. magna. ibi. Posset tñ dici q̄ l turbone. qd sit istud turbo. ōclara vt. l. claudi. hic allegata. ¶ In ea. gl. i fi. Tu reducas te ad id q̄ dixi q̄ vbi agit de eadē p̄ctua liter si tu habes cām ab eo q̄ aliū vincere: pōt vel tpaliꝰ vel in ppetuū: oino vincere: potes illū q̄ vincere pōt ⁊ is a quo cām habes: ⁊ si ille in ppetuū: ⁊ tu in perpetuū: ⁊ si ille tpaliter: ⁊ tu ad tēpus. Et iō si pignora⁹ tibi rē mihi subpignorata: sicut vincere possū subpignorātē mihi: ita tu habēs cāz a me vicere potes illū q̄ subpignora⁹ mihi. Sz q: ego nō poterā vicere illū i ppetuū Iz donec mihi pecunia solueret. ita nec tu illū vicere possis vel poteris post pecuniā mihi solutā. Rō est i p̄ceptu: q: ipsona tui acceptoris nō durat ius tibi attributū p me plusq̄ duret in me: vt. l. claudi⁹ felix. ff. q. po. in pig. ha. ⁊ iste est casus huius principij ⁊ cessant oia Ziā. Dy. aūt dixit † q̄ si vinco vincētē te victoria naturali vel reali cuius zōna sequit victoria alterius: rebus existētibus in eodē statu bona est hec regula: si vinco vincētē te: ergo vinco te: als aūt nō: ⁊ ita loquūtur oēs leges in Ziū allegate. ¶ In tex. ibi. Et cōueneris expresse vel tacite: vt in fi. l. ¶ In tex. ibi. Ex pacto. f. tacito vel expresso.

☞ In vsucapione complenda sufficit tangi vltimū diē triennij: vt pro impleta habeatur.

1 **In vsucapione.** †In vsucapione triennij q̄ ad cōplētū eis sufficit diē vltimā tetigisse Iz cōplet⁹ non fuerit. h. d. ⁊ iste est ver⁹ intellect⁹ istⁱ p̄cipij. ¶ In tex. ibi. Nouissimi diei. s. naturalis vel artificialis. ¶ In gl. j. ibi. Li oīb⁹ q̄ est Zhec. Solutio falsa: q: tpe harū legū pscriptio. xxx. annox nō erat cognita. Imo de nouo ītroducta est: vt l. oēs. C. de pscri. xxx. an. ⁊ no. gl. S. ad. l. aq. in. l. q. occidit. ff. Et iō dic q̄ hec. l. loquit in vsucapione triennali q̄ mere fauorabilis est. Iura cōtraria in p̄scriptione longi tēporis q̄ partim fauorabilis: partim odiosa est: ⁊ ideo vltimum momētū diei extremi regrit. l. in vsucapiōib⁹. hic allegata.

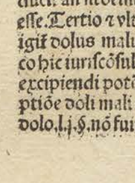
☞ Procurator cōstitutus ad vēdēdū: nō substituit aliū loco sui: nisi ad hoc habuerit spāle mandatum.

Accessio. Nō solū p̄mi autoris Iz anteriorum oim successorib⁹ accedit possessio: q: tñ possederūt ⁊ illi q̄ possidēt ⁊ tps defuncti. p̄dest heredi ⁊ successori singulari heredis. h. d. vsq; in fi. tituli. Tēpora ergo discōtinua nullaten⁹ cōiūgūtur: ⁊ ista est intentio huius. l. nec cōiungūtur ei qui possessionē nō hz. vt in. l. fi. ⁊ illa tpa ita cōtinua reuoluunt: q: nedū, p̄sint successoribꝰ imo ⁊ tps successorū, p̄sint autoribus si aliquo iusto casu possessio ad autores sit deuoluta: ⁊ ista est finalis intētio huius. l. ⁊ sic Iz exceptio rei iudicate solū trāseat de autore in successorē: nō tñ deuoluit. vt. l. si a te. §. fi. §. ti. j. Ultimo no. hic ex versi. q̄ si is. † q̄ curator cōstitutus ad vendēdū: nō substituit aliū loco sui: nisi ad hoc habuerit speciale mādatū. ¶ Multi etiā sunt casus in qbus regrit speciale mandatū. quos vide in Spe. de. pcu. Quare aūt curator ad negocia incōti nēti, curatorē substituit ad iudicia demū lite cōtestata vt patet ex cōiūctiōe legū. C. de. pcur. l. q̄ qs. ⁊ l. neq; tutores. ⁊ ff. man. l. si curatorē. §. ff. dubitauerūt vltramontani. et Ja. but. ⁊ Bar. hic. Tu aūt dic q̄ ad iudicia nemo interuenire pōt nisi noīe dñi: nemo aūt dñs est instātie ante litem cōtestatā: sed, post: ⁊ ideo q̄ per litis cōtestationē procurator efficitur dñs. vt. d. l. neq; iccirco. demū lite contestata, p curatorem substituit: ⁊ nō ante, nisi ad substituēdū habeat spāle, mādatū: q: tūc substitutus bñ cōparet noīe dñi ad explicandum rem. Ad negocia autem ita est habilis extraneus vt q̄dñs: ⁊ ideo quandocūq; substituit. vt. d. §. ff.

De doli mali ⁊ metus exceptione. Rubrica.

¶ Quadruplex est exceptio doli vt clare ⁊ signāter ⁊ bene no. glo. in. l. qui se debere. ff. de cōdi. ob cau. ⁊ ibi glo. que nō est alibi: ideo nota ēm.

1 ☞ Scire est rem per causas cognoscere.

Quod dilucidi⁹. ¶ In tex. ibi. Hec exceptio. s. doli mali. ¶ In tex. ibi. Quare ꝓposita sit. † q: scire est rē p causas cognoscere ſm philosophū, vñ dixit q: primo debem⁹ inuestigare cū qd in q̄stiōe deducit: an sit de inde posito qō: ist: qd est illud qō ponitur in esse. Tertio ⁊ vltimo debemus inuestigare cām q̄are. quia igit dolus malus est: ⁊ scimus qd dolus malus est. Zcirco hic iuris cōsult⁹ incepit ab inuestigatiōe cause a q̄ cātur excipiendi potestā Z dolī mali: ⁊ iō dixit rubrica de exceptiōe doli mali: q: exceptio doli boni nō hz locū vt. ff. de dolo. l. j. §. nō fuit. ¶ In glo. j. ibi. Et not. qō: ⁊ dicas vt plene in

ne in p̄oe. institu. §. igitur. Sic ⁊ poderia diuisa melius et vtilius colunt. vt. l. iubemus. §. sane. C. de sacrosan. eccle. cuz cōcor. suis. Sic ⁊ diuisio librorū melius ⁊ commodius perficitur ad vtilitatem studentiū: vt. no. ff. sol. ma. in rubrica.

1 ☞ Exceptio doli quare introducta sit.
2 Dolus si in contractu bonefidei committitur: contractus est nullus.
3 Contractus dolo malo initus nullus est: initus vero metu valet. Et quare.

1 **Ideo autē.** †Exceptio doli introducta est ne dolosus ex dolo suo cōtra naturalem equitatē lucret: ⁊ simplex ex sua simplicitate damnum reportet: ⁊ ex facto ⁊ ex eius qualitate colligitur an aliqd dolo sit gestū: ⁊ fieri pōt dolus in cōtractibus in testamentis ⁊ in legibus. h. d. vsq; in fi. pōt etiā cōmitti in pluribus aliis. vt infra dicā. ¶ In tex. ibi: in legib⁹. Cōmittit etiam dolus in distractibus: ⁊ in sentētijs ⁊ in desertione possessionis: ⁊ in electionibus platorū: tñ circa hoc dolus cōmissus nō, hz vniformē effectū. † Et iō conclude q̄ si cōmittit in Zctu bonefidei principaliter: q: dolus Zhētis dat causaz cōtractui: ipse cōtractus est nullus ipso iure scz; verā opi. gl. ⁊ doc. Iz vltra mōtani Z: q: dicūt nunq̄ cōtractū fore nullū. vt plene no. in. l. ⁊ elegāter. in prin. ff. de dolo. Ideo aūt est nullus q: in eis reqrit exuberātia bonefidei scōm ꝓprietatē nature Zctus. Aut stricti iuris sunt ⁊ tūc valet Iz possint rescindi. vt. d. l. ⁊ eleganter. cum concor. ibi allegatis in

3 gl. † Cur aūt Zctus bone fidei initus dolo malo est nullus Iz, q̄ inīt p metū est aliqs: Iz veniat rescindēdus: cū in quolibet metu iniust⁹: inſit ⁊ dolus. Dic q: cū solus dolus dat cām cōtractui bonefidei abest Zensus Zhētis p dolū: iccirco cōtractus est nullus. In alio casu adest cōsensus Iz p metū: ⁊ iō locus est remedio exceptionis met⁹. Idē dicas etiā in distractu: vt si est distractus Zctus bone fidei: sit nullus ipso iure: als veniat rescindēdus. vñ p oia idē indicat in distractu inito p dolū: q̄d de Zctu. vt. C. de in integ. restit. l. de tutela. ⁊. §. de dolo. l. cū a te. Cū aūt interuenit in electione plati ptēnendo debentē interesse electioni: vel tacēdo forsan irregularitatē electi: vel nō seruādo formā tradītā electioni: ꝓpter q̄ electus seipsum inclusit: vel forsan simoniā, cet est electꝰ: an tūc electio sit nulla de iure naturali vel positiuo: ⁊ an ita detinēs bñficiū nō detineat sine peccato: ⁊ an ordinationes facte ab eo teneāt tūc de iure vel nō. dic plenē vt no. Inno. extra de elec. q̄d sicut. Si aūt dolꝰ dedit cāz desertioni possessionis dic possessionē nō pdi si deserēs nō habuit animū relinquēdi, ex toto: ⁊ tūc agit ad oia damna cōtra dolosum vt. l. cū qs. ff. de dolo. Cum aūt dolus dedit causam sententie: si fuit dolus in iudice q: simoniacus, vel gratiosus. dic vt. l. venales. C. q̄ ꝓuo. nō est necesse. Si aūt dolus fuit in parte q̄ obtēpsit iudici: tūc dic sententiā ipso iure nullā: si fuit snia lata cōtra absentem ⁊ per falsam assertionē: als est opus restitutione: vt dixi in. l. seruo inuito. §. cum prētor. ff. ad trebel. dic vt ibi. Ubi aūt dolus dedit, causam quasi cōtractui. vt additioni hereditatis: vel repudiationi: dic vt. l. si legatarius. ff. de dolo. ¶ In gl. in verbo. Ex facto. ibi: ex pspicuis indicijs. pone exemplū per. l. si legata rius. ff. de dolo. ⁊ per. l. si qs affirmauit. in glo. eo. ti. Et ego multa vidi ex quibus dolus vere probatur: quorū quedam retuli in disputatione mea bonomie de duobus q̄ cōpromiserunt in arbitrū exbānitum ⁊ excōicatū ꝛc. ¶ In glo. fin. ibi. Uel interpretandis. Sed cū leges faciat vel interpretetur p̄nceps vel senatus: quomodo potest cōmitti fraus. dic q̄ cōmissa fuit a suggerēte: nō a p̄nce: vt dicim⁹ in rescripto ad postulationē alterius emanante: vt. j. de ap. l. j. §. j. q̄ tenuit Dy. ⁊ bñ. Fit etiā fraus, legi sed non est lex fraudulenta secundū q̄ nota. ff. de, legi. l. fraus. ⁊ l. non dubiū. C. de legi. ¶ In ea. ibi: valcosius papiēsis. dic in detractionē eius nominat eum Accursius. hic. Jn deterius. j. de fal. l. si. nā ibi allegabat valcosius leges falsas a nullo auctore editas. ¶ In ea. ibi. l. ab executione ibi loquitur in sententia: non in lege: ⁊ ideo non facit quicq̄.

1 ☞ Exceptio doli mali nō solum dolum passo competit: sed etiam alīs conuentis in quorum perniciem dolus commissus non est.

1 **Clamautē.** †Ex parte excipientis de dolo hec exceptio est in rem: q: non solū dolū passo cōpetit sed etiam alīs cū quib⁹ in quorū perniciē dolus cōmissus nō est. Ex parte vero actoris est hec exceptio in p̄sonā: q: Iz in re dolus sit cōmissus: si tamē p agentē cōmissus nō est nec p aliū, cuius dol⁹ sibi obsit: obīci sibi nō pōt exceptio doli. h. d. vsq; ad. §. circa primā. ¶ In tex. ibi: specialiter ex primendū est. hic est casus rotūdus q̄ exceptio dz apte fori mari: sic. ff. de flu. l. j. §. labeo. ⁊ i cle. vlti. de ap. ¶ In tex. ibi: Dolo malo factū est. facit q̄ no. C. de arbi. l. iū. in fi. ¶ In tex. ibi a p te actoris. ⁊ sic de dolo cōmisso aduersus extraneū cōpetit reo exceptio doli. ¶ In gl. Recte ageres. ibi. Nisi ab eo habeat cām. Nota hic tres casus in qbus doli exceptio ꝓponit non solū contra dolosum: sed etiā cōtra singularē successorē eius. Reliqua vi de. j. in sequenti glos. vbi ⁊ hec repetuntur. ¶ In ea. gl. ibi. l. fideiussores que est ꝓtra gl. nullā solutionē dat ad illā. l. vnde solue q̄ ibi loquit in exceptione doli subꝛogata, loco alterius exceptionis. l. pacti. ⁊ iō sapit eius naturā. Sicut igit pactū de non petendo factū fideiussori nō parit exceptionem pacti reo q: fideiussoris nō interest hanc exceptionē ad rem pduci: ⁊ iō sibi pacisci nō potuit. Sic nec prodest reo exceptio doli cō currens cū exceptione pacti: q: creditor pactū faciēs fideiussori: nō cōmisit dolū in faciēdo pactū: nec committit dolū nunc in petendo a reo. Unde cum nihil dolo fiat p pacisciente: merito doli exceptio sibi nō obstat. ¶ In gl. Opponit cōtra ibi. Sed ⁊ iul. §. sed ⁊ si filius. illa cōcordat. vel sic melius q̄ imo ibi excipiēs erat in dolo: ⁊ ideo repellit replicatione doli: nam filius acceperat ibi mutuum vt dotaret sororē: ⁊ rē patris pignori posuerat: quod nō potuit vñ si agitur cōtra eū succedentē patri hypothecaria: non pōt obūcere q̄d pignus nō tenuit: q: ita excipiendo dolus versatur: ⁊ q: superueniēs ius dñij in persona debitoris cō firmat pignus in persona creditoris: vt. ff. de rei ven. l. si atio. cū concor. d. glo. ⁊ inquantū ipse non ageret sed cōueni rei hypothecaria per creditorē: adhuc dolose excipit. et iō non auditur Iz audiretur paterfa. ¶ In ea. glo. ibi. l. pe. §. plane. in fi. glo. soluit ibi. ¶ In ea. ibi. §. cōpetit. Dyn. variat in solutione sistius cōtrarij: ⁊ Bar. nihil hic dicit. Ob vbicūq; exceptio est exclusiua actionis ⁊ intētionis agentis: semper vires exceptionis estimant ex p̄sona eius cui opponunt: nā Iz excipiens nullū ius habeat: sufficit tñ ad excludēdū actorē actione carere: sic intelligit. l. fin. C. de rei vē. z. §. cōpetit hic allegatus. Sz vbi intētio actoris est fundata de iure cōi: ⁊ ad eā eneruādā, ꝓponit exceptio: tūc spoz ꝓsiderari ipsi excipienti cōpetat an ius excipiēdi: ⁊ cōpetit in sua itere⁹t: als nō: iō tūc vires exceptiōis estimant ex p̄sona ipsi⁹ opponētis. vt. l. q ex liberis. §. testō. ff. de secū. ta. ⁊ iō dicim⁹ nō admitti eū ad excipiēdū cuius nō interest: q: it elligit nisi actoris intētio sit fundata de iure cōi: vt. l. ille a q̄. §. si testamento. ff. ad trebel. ⁊. d. l. q ex liberis. §. testamento. ⁊ no. in. l. militis. §. veteranus. ff. de testa. mili.

1 ☞ Causam a principio non subesse: vel subesse ⁊ sequtā nō esse: vel subesse ⁊ finitā esse: paria sunt.
2 Esse aliquid tale a principio: vel ex postfacto redire ad tale: paria sunt.
3 Stipulatio si non habeat causam expressam in sui figura: nō presumitur ex causa interposita.

1 **Circa.** †Causam a principio nō subesse vel subesse ⁊ secutā nō esse: vel subesse ⁊ finitā esse: sūt paria: ad hoc magistraliter allegat iste. §. Et iō finita cā dilationis fingit dilatio nūq̄ data: ⁊ p̄cedi pōt sicut si data nō esset: vt. ff. ad treb. l. a filia. §. alūno. p doc. ⁊ Bar. C. de dila. l. siue ps. Et cōcor. ff. de cōdi. sine cā. l. iij. ⁊ seq. nā ita hz locū illa cōdictio q̄n a principio sine cā data fuit: ⁊ q̄n cū cā Iz il la sequnta nō est: aut etiā est finita: ⁊ facit. ff. de ædi. cau. dica. nō sequuta ob cau. l. si donatur⁹. ¶ In tex. ibi. Sine cā. p hoc vide Pe. in. l. j. C. de pac. ⁊. l. ex placito. C. de re. pmu. ⁊ ibi p Cy. ⁊ Dy. in. c. q̄ semel. de re. iu. ⁊ ibi p Jo. an. in no

Universidad de Deusto
Biblioteca

sertione cause: q causa est infra: 7 tūc si causa erronea: adhuc stipulator ob. exceptio vt hoc. §. Sed si cā falsa est adiecta 7 scienter 7 p virtūq; doli nō ob. exceptio stipulati. q̄ psumit pmissor habuisse animū donādi: pacificādo indebitā pmissionē indebite solutioni. vt. l. cui⁹ p errorē. ff. de re. iur. cōtracta. l. fi. C. ad. l. fal. Si ita aūt pmissor credebat vnam subesse: 7 ex altera stipulator pmissionē recipiebat: 7 sic errabāt ambētes in spē actus: 7 talis error impedit actū 7 etiā dñi trāslationē. Et si stipulator agit: cōsiderat intētio promissionis. Si aūt excipit q̄ sibi solutū est: adhuc pmissoris cōsiderat intētio. vt. l. si ego. §. fi cer. peta. ¶ Bloss. tū hic et Jo. an. in. d. c. q̄ō semel. inclinauit q̄ vbi pmissor 7 stipulator sciūt cām nō esse: q̄ stipulatori agenti: doli obstat exceptio. Nō, nō credo: nā promissor habuit animū donādi et stipulator habuit ex cā donationis recipiende. vñ nec dolo stipulat⁹ est: nec petēdo: dolū cōmittit. Et adde ad p̄dicta q̄: hec. l. loquit de stipulatione sine q̄ donatio nō ambitur inter vinos hoc iure: ꝛ hodie pficit pacto nudo. vt. l. si qs argētū. §. fi. C. de dona. Nō intellige verū q̄n cā donationis est signāter expressa. Secus si tm̄modo q̄rimus de cā psumptiua: ne duo singularia circa idē cōcurrāt fm Ray. qō. no. tenuit Bar. in. l. iurisgētiū. §. sed cū nulla. ff. de pac. 7 est pulchra limitatio illius. l. Itē adde q̄ idē est in donatione cā mortis: vt hodie pficiat nudo pacto. vt no. gl. singularis in. l. cū pater. §. memo. de leg. fi. lꝫ Azo videat fuisse in opinione Dzia ibidē. 7 in. l. j. C. de dona. cā mor. Itē adde q̄ si qs acerui pecunie posuit ante me: 7 dixit: accipe qō vis 7 ego ptē accepi: penitētia ductus volo petere totū: q̄ non possum. de q̄ p Bar. ff. de acq. her. in. l. j. ¶ In ea. gl. ibi: 7 sic tenent. Sz cū talis error impediuerit donationis cōtractū stipulator q credis cām inesse: repelleris doli exceptiōe agēdo: lz si ego donator soluissem: 7 tu stipulator consumpsisse: q̄ cōsumpsisti de volūtate mei: irrationabiliter in te trāslatū est dñium: 7 ideo mihi agēti obstat exceptio doli. vt. l. si ego. 7 ideo hanc gl. nō puto veram. ¶ In ea. glo. ibi: secus forte. Imo dic q̄ ex quo vterq; sciebat cām nō inesse: non pōt dici erratū in Jctus specie: 7 ideo q̄ stipulator nec̄ stipulādo doli cōmisit: nec cū petit: dolū cōmittit. sibi doli non obstat exceptio. Ultimo adde q̄ q̄ncūq; sit cā q̄ adducitur in stipulatione: munꝰ stipulatio ꝺ: carere cā: 7 ideo vz quoad exactionis effectū quātūcūq; cām illā ipleri nō interfit promissoris vllo modo. Exēplū si pmitto si nauis ex asia venerit vel si tit. us cōsul fuerit. vt. l. cū ad pḡens. §. si cer. pe. 7 j. ō ver. obl. l. a titio. ¶ In ea. ibi: lz sit argumentū §. §. ti. ff. l. cū de hoc. q: ibi in reali hic in personali. In q̄ cōclude q̄ si excipit: ꝺz declarari cā. pxia. i. ipsum factū ex q̄ ōr obligationē oriri. Sed inquātū de gñalitate nō excipiat, pcedit libellus 7 cā pōt in pcessu signanter allegari vt. l. fi. C. de anna. excep. 7 §. de eden. l. j. in glo. magna. vñ dixit papa q̄ prōcedit iste libellus gñalis peto mihi iustitiam fieri. Stult⁹ tū est iudex 7 reus q recipit libellū ita generalē: 7 ois cā per illa verba intelligit in libello intentata: de ordi. cogni. c. cū dilectus. ¶ In ea. ibi. Presumit ipmissio 7 cā. hoc intelligo verū nisi curialitatis cā potius presumi debeat ex cōditione psonarū. Exemplū in rustico qui in signū reuerentie in festo natiuitatis dñi: portabat dño suo par caponū. 7 in nobili q ēpm trāseunte nobiliter recipiebat cum comitiua sua: de quo per glo. §. de offi. pcon. l. solent. clarius p Jnn. extra. de cau. pos. 7 proprie. c. cū ecclesia.

1 ☞ Exceptio doli cū exceptione pacti concurrere pōt.

Item queritur. Stipulator q pactū fecit de nō petēdo ad diē: agēti an diē doli ob. exceptio. h. d. † Cōcurrit ergo exceptio doli cū exceptione pacti. 7 gñaliter cōcurrit cū qualibet alia exceptione q̄ ortū habet a facto 7 nō facto. etiā hec exceptio generalis. vt. j. §. prox. 7 generaliter quem hic iunge.

Non male. Creditor recipiendo vsuras futuri temporis tacite videt pacisci de nō petendo sortē vsq; ad diē cuius vsuras accepit. h. d.

1 ☞ Emptor statuliberi si fuit stipulatus de dupla: eo in libertatē euicto agere potest.

1 **Itē queritur.** † Emptor statuliberi si fuit stipulatus de dupla: eo in libertatē euicto agere pōt. Sz gd si, ipse, emptor accepit a statulibero cā cōditionis implēde 7 nō ex re ipsius emptoris vel ex peculio ptinēte ad ipsū ēptorē: repellēdus est. nisi illud deducat de eo q̄ ex cā euictōis sibi debēt: 7 si aī traditionē statuliberi: statuliberus ꝺederit vēditori cā conditionis implēde 7 ita est in libertatē empt⁹: emptor q̄ ꝑstitit est vēditori petere nō pōt actione ex empto: nisi vēditorē liberet ab obligatione duple. h. d. in terminis 7 in summa cō. l. se. ¶ In tex. ibi: cū hoc ignoraret. sub. maxime ex quo stipulatus est duplā. vt p3 in gl. ibi. ¶ In tex. ibi: cōditionis cā acceperit, aliūde q̄ ex re sua. vt. j. patet.

Item si, Ibi. Aga ex empto. hoc ifō q̄ pōt ꝫ vēditorē nisi re euicta post traditionē facta ēptori. vt. l. euicta. 7 an regrat snia: q̄ res auferat ipsi emptori. dic vt ibi. 7. l. si rē. eo. ti. 7. l. at qui natura. §. cū me absente. §. de neg. gest. ¶ In gl. Emptor. ibi. l. qui libertatis. dic vt ibi no. in glo. Et tene q̄ q̄ per stipulationē sibi pspexit sine stipulatus fuerit sanitatē serui: siue de dupla in cām euictionis: proficit sibi ipsi nō obstāte q̄ habuerit sciam egritudinis aut rei alienē. 7 hoc tz glo. in. d. l. ea q̄ hic allegat a: lz gl. hic innuat cōtrariū 7 male.

☞ Dolo nō mandans q̄ aīs mādaturus esset si dubitaret factū nō secuturū: in dolo esse censetur.

2 Debitor, pluriū viuit cessanit 7 fugit: maior pars creditor⁹ vult aliquā partē debiti remittere: tūc iure cōmuni volentes remittere nullatenus cōpelluntur.

Apud celsum. Cōtra cōmittētē dolū etiā soluz in tacēdo ita pōt opponi exceptio doli sicut ꝫ cōmittētē. h. d. magistraliter istud principiū. Vel sic. † Si maior ps creditorū mādat instituto vt hereditatē agnoscat: qdā aūt tacet: aīs mādaturus: sibi agēti doli obstat exceptio. h. d. ¶ In tex. ibi: si cū tittio. scz hꝺe instituto a debitore plurū creditor. ¶ In tex. ibi: creditores hereditarū. f. qdā ſz nō oēs: faciebāt tū maiorē ptē. vt sic non ob. §. de pac. l. maiorē. q̄ est ꝫ. ¶ In tex. ibi. Mādatur⁹ sub. maxie fm vnā lec. fm aliā nō subaudiē. ¶ In tex. ibi: alioqn. i. aīs. ¶ In tex. ibi: deinde agat. fm primā lec. vltra vires hꝺitarias: fm aliā etiā in id q̄ est remissū p alios creditores hꝺitarios. ¶ In gl. i. ibi: de dolo actio daī. Intelligē si mādātes fuerūt in dolo: q̄ sciebāt hꝺitatē nō esse soluē do 7 dolose pstaferūt heredi scripto vt hereditatē adiret. sic loq̄t. l. fin. §. de dolo. ¶ In ea. ibi: vt tūc stare teneat snie maioris ptis. ſ. hoc rep: bat ibi in gl. Vñ ꝺclude, p intellectu isti⁹ principij. 7. l. iurisgētiū. §. fi. 7. l. sui. §. fi. cū. l. maiorē. §. de pac. q̄ vbicūq; nō inuenit q defūcti velit heres existere: inuenit aūt sui pōt ob hoc q̄ creditores hꝺitarū volēt remittere ptē debiti: tūc stādū est iudicio ptis maioris: 7 alij sibi cōpellunt siue erāt in ꝓposito aliqd remittēdi: siue nō: 7 ita intelligūtur iura allegata: 7 ideo hic subaudias maxime: nā dolo petit creditor: vniuersū q nō mādauit ex q̄ alij ꝛbēti sūt pte. Vbi vō nō tractat q̄ defunct⁹ habeat hꝺē. Exēplū † debitor pluriū viuit 7 cessant 7 fugit: 7 maior ps creditor⁹ vult aliq̄ ptē debiti remittere: vt videmus fieri in mercatorib⁹ florētie cessantib⁹ 7 fugitib⁹: tūc iure cōi volētes remittere: nullaten⁹ cōpelluntˢ. Sz si maior ps vult ꝓcedere in ducias q̄nqūenales: 7 talis cessans 7 fugitiu⁹ nō cessit neq; bonis cedat: aliq; assentire tenent: sic intelligit. l. vlti. C. q bo. ce. pos. Tene mēti. ¶ In gl. Sz quō scire in fi. §. g. ex cau. in. pos. ea. l. fulcini⁹. §. fi z is. Et no. hic plures modos pbādi dolū. 7 sup hoc nō pōt dari certa doctrina. 7 ideo hoc totū iudicis relinquit arbitrio: cōsiderato facto 7 ei⁹ q̄litate 7 accidētib⁹ ei⁹. vt. l. j. in fi. §. ē. 7. C. de rescin. vē. l. dol⁹. 7. C. de dolo. l. dolū. ¶ In gl. Sz cur: cū nec vicēdo ibi. Nō video hoc ideo. Vel solue q̄ lz nō fuit in dolo tacēdo tū tūc est in dolo petēdo totū ex q̄ aliq; creditores sunt sola pte cōtenti: 7 ideo sibi doli obstat exceptio. vt. l. j. §. circa. §. eo.

1 ☞ Difficultas pstatiōis: i iudicijs 7 arbitrijs: nō impedit pene cōmissionē: ſz aduersus petitionē locū hz exceptio doli.

Si in arbitriū, Idoc dicit fm gl. In iudicijs 7 arbitrijs difficultas pstationis nō impedit cōmissionē pene ſz aduersus petitionē locū hz exceptio doli. h. d. In Jctis aūt dicit gl. pena cōmitti cū exactionis effectu p Lapi. nus. ff. illud. in fin. j. de verb. obli. que est cōtra. 7 in hoc multi doct. inclinat per l. §. §. si qs cau. 7. §. de arbi. l. iij. §. itē si qnis. Tu dic q̄ difficultas nō impedit cōmissionē obligationis principalis. sic loquitur. §. illud. in fi. Sed de penali conclude q̄ interdum pena cōmitti-

pena cōmittitur solū ex alicuius ꝺitionis euentu: q̄ est vbi stipulatio vel alia dispositio incipit a ꝓcedēti cōditione. Exemplū, si tibi stichū nō dedero: promitto centum nomine pene, 7 tunc sufficit cōditionē impleri, 7 cōmissa est pena cū effectu: vt. l. stipulatio ista. §. alteri. j. de ver. obli. Sed vbi pena cōmittit solū ex mora: tunc an difficultas pstationis excuset a mora, 7 per ꝫ̄ a cōmissione penali. cōclude q̄ si in obligatione primitiua non versatur merū factum persone: puta: promitto me sistere in tali loco, 7 tunc nō adhibita differētia inter iudicia 7 actus: pena nō cōmittit cū exactionis effectu: q̄ doli ob. exceptio in iudicijs 7 arbitrijs. casus est hic, 7 in. d. l. §. si quis cau. Jn reliquis dispositionibus est casus in. l. si vehēda. §. pe. §. ad. l. rho. de iac. Sed si in primitiua nō versat principaliter factū pſone sed alicuius rei pstatio: tunc nō impeditur cōmissio pene etiā cū effectu: vt. ꝺ. §. illud. fm aliū intellectum. 7 vide ad predicta. §. si cer. peta. l. quod te.

1 ☞ Judex 7 arbiter debent cōdēnare reum in eo quod revera debetur: non autē in maiori summa: licet maior summa in stipulatione penali deducta fuerit.

Item queritur. Iste. §. est difficilis, 7 legit principaliter duob⁹ modis. Uno modo q̄ cū deberentur sexcēta, 7 arbiter cōdēnasset in cētū: de reliquis nihil dixit. fuit ergo snia nulla: vt no. in l. quid tñ. 7. l. de rebus. §. de arbi. Si igitur agat ad sexcenta nō potest dici penam cōmissam, ex quo snia fuit nulla, 7 ideo aduersus petētē penā cōpromissi: obijcit exceptio doli mali. Et intellige tūc q̄ illa exceptio est exceptio intētiōis ex quo pena nullatenus est cōmissa, 7 de hac exceptione loquit glo. in. l. qui se debere. §. de cōdi. ob. cau. Alio modo legit q̄ compromissus fuit generale 7 petitio generalis ita q̄ etiā sexcēta ex generalitate libelli poterāt dici petita, 7 arbiter reum cōdēnauit in centum: in reliquis autē eum absoluit: q: soluz in centū que deberi putabant fuit facta prosecutio: non autem de sexcētis: dicit ergo in. §. q̄ si postea petant per actorē ignorata: pena cōpromissi est cōmissa: sed aduersus petitorē pe

1 ne doli obstat exceptio: quia sicut in iudicijs quādo libellus est generalis: sentētia generalis 7 psecutio specialis cōtra exceptionē rei iudicate replicatur de dolo: vt. l. licet. C. de iudi. Sic etiā in arbitris: quia sentētia arbitri nō debet plus lede re q̄ snia iudicis, 7 vtraq; lec. est bona 7 notabilis 7 mēti tenenda. ¶ In tex. ibi: † quantum reuera debebatur. Nota q̄ iudex 7 arbiter debent ꝺēnare reū in eo q̄ reuera debetur: non autē in maiori sūma lz maior sūma fuerit in stipulatiōe deducta. Et hoc intellige verū si plusq̄ illa sūma fuerit petitum: sed si solū illa sūma non potest fieri condēnatio in maiori: vt. j. de verbo. signi. l. verbū oportere. in glo. 7. §. cōi diui. l. vt fundus. 7. C. de fideicō. liber. l. fi. §. de excep. rei iudi. l. si ex testamēto. ¶ In tex. ibi: si id omissum fuerit. hoc legit duplici ter. Uno modo q̄ fuit omissum: q: arbiter tacuit. 7 iste itel lectus est bonus, 7 tunc snia lata de. c. est nulla. vt. d. l. quid tamen. 7. l. de rebus. 7 no. in. l. j. C. si aduer. rem iudi. 7 ideo tūc pena p petitionem sexcentum nō cōmittit ipso iure: 7 si illa petatur: doli mali ob. exceptio. Alio modo legit q̄ fuit omissum, quia arbiter vetuit peti quingenta, 7 tunc si illa quingēta petuntur obstat exceptio rei iudicate petenti: ſz aduersus illam exceptionē replicandū est de dolo ex quo nō fuit facta p secutio quingentorū: vt. d. l. licet. 7 omnia plana sunt. ¶ In gl. j. fecit. in fi. ibi: vt ibi no. 7. d. l. i. C. si aduer. rē iudic. 7. §. de exce. rei iudi. l. ex testō. 7. §. de arbi. l. dicere, 7 de neg. gest. l. sin aūt. §. fi. ¶ In gl. scz si patus. ibi. l. si quis a socio. 7. l. seq. Iste legēs non tangunt istū casum: q: in illis sortis 7 pena petebat ab eodē, 7 altero actor debet esse cōtentus nisi aliud actū fit: vt. l. si pacto quo penā. C. de pac. 7. ff. eo. ti. l. rescriptū. §. si pacto. 7 de trāsac. l. qui fideꝫ. hic autē ab vno petebat sortis. 7 ille idē reus abactor petebat penā: 7 sic nihil facit ad rumbum.

1 ☞ Solutio minus soleniter facta pupillo 7 alijs qui curatorū ope iuuātur: parit exceptionē doli.

1 **Si quis pupillo.** † Solutio minus soleniter facta pupillo 7 alijs qui curatorū ope iuuātur: parit exceptionē doli si ex ea dē locupletiores facti sunt. h. d. ¶ In tex. ibi: exceptionē. i. replicationē si ipse cōuentus exceptionē opponat solutionis min⁹ soleniter facte. ¶ In tex. ibi: exceptio locū habebit, ea tenus quatenus locupletiores facti sunt, 7 nō vltra. 7 tēpore litis contestate inueniuntur: vt. j. de solu. l. in pupillo. Hꝫ Dy.

Item labeo. Emptor fugitiui si stipulat eū fugitiuū nō esse mō repellit exceptione lz sciret eū fugitiuū: secus si stipulatus nō fuerit. h. d.

1 ☞ Debitor cuius nomen est ēptū de suo mandato. tenet emptōri cui non notificauit reuocationē mādati p trāsactionem factam ad interesse p actionem mandati.

Quod si is. Dicit huius §. est hic, nā debitor mādauit. Pzio nomē suū emēduz cuidā scio. Scō trāsegit cū creditore suo. Tertio fuit ēptū nomē p̄ꝫ scio. Quarto exegit creditor ab ipso debitore q̄ trāsactionē pbare nō potuit. 7 ideo agit emptor ꝫ creditorē q debitorē excussit, nisi eidē ēptori refundere velit q̄ qd ꝫsecut⁹ est ab ipso eodē debitore, 7 iste est casus i terminis, 7 ideo habeas in lra a debitore, 7 est plana. Ally aūt habēt ab ēptore 7 tūc exponē vt in gl. ¶ Jn gl. alꝭ debitore. ibi, ꝫdictione fine cā. quidā dicūt q̄ nō pōt cedere ꝫdictionē i debiti, q̄ cessat p snīam: vt. l. si ptor. §. marcellus. §. de iud. l. si fideiussor. §. in oibus. §. mā. ſz istud nō placebat Ray. p no. in. l. i. C. de ꝫdi. in de. † Unde dixit debitorē cuius nomē est emptū de suo mādato teneri ēptori cui nō notificauit reuocationē mādati p trāsactionē factā ad interesse p actionem mādati. 7 hoc pls.

1 ☞ Petens rem in obligatione deductam 7 penam si nō tradatur, doli exceptione repellitur.

2 Satisdare nemo suo nōie cōuentus, cogitur iudicatū solui.

3 Sententia lata de restituendo rem ad certū tempus officio iudicis, vt geri potest condēnatus vt satisdet.

4 Actio prima per snīam non nouatur.

5 Quasi dictio improprietatem notat.

6 Res 7 pena potest stimul peti.

Labeo. Penalis stipō nō nouat primā ipso iure quo ad effectum. h. d. 7 hoc approbat per mīstos. vel sic. † Petēs rē in obligatiōe deductā 7 penā si nō tradat doli exceptiōe repellit, ex quo nititur habere vtrūq;. h. d. Et iste. §. est subtilis, 7 habet pūcta subtilia, 7 videbis in additionib⁹. ¶ Jn tex. ibi petite. p rei vēdicationem. Ray. ¶ Jn tex. ibi, vēdicat. dic vt i gl. ¶ Jn gl. ff. ibi, iudicatū soluī. hec gl. nō pcedit ſz iura noua ſz q̄ nemo quētus noīe. p. prio satisdat iudicatū solui, pcedit ergo tm̄ ſz iura antiqua, vt isti. de satilda. §. lz hodie. ſz q̄ iura quēt⁹ reali satisdabat, cō

2 uēt⁹ psonali nō. † Sz hodie i vtroq; est ius cōe vt nemo suo noīe quēt⁹ satisdare cogat iudicatū solui, vt. d. §. sed hodie. lz debeat satisdare de iudicio sisti si nō possidet imobilia 7 quenīt psonali vel ēt reali. p re mobili 7 faciliter de loco ad locū trāslatura, vt dictis iurib⁹. 7. §. q̄ satisd. cog. l. sciēdū. Et ergo tex. pcedat plane. put de satisdatiōe loquit. dic q̄ reus cōuentus satisfecerit de mādato iudicis se restituturū hoiez ita cer

3 tum diē post snīam dandā: puta intra mēsem, vt hic in glan verbo certū. Alia est ergo stipō iudicatuz solui. 7 ista hodie euitat, vt dixi. alia est satisdatio de restituēdo rez petitā post snīam intra certū terminū a iudice statuēdū, 7 illa ēt locū hz cōmuniter

Universidad de Deusto
Biblioteca

6 qō cer. lo. in fi. Unde cōcludit hec glo. †q res ⁊ pena potest simul peti: niſi apposita ſit clauſula illa rato manente pacto. vt. l. q fidē. ſ. de trāſac. ⁊. l. reſcriptū. ſ. fi pacto. ſ. de pac. ⁊ no. C. de iure ēphyt. l. ū. Iſta q̄ſtio adhuc ſub iudice eſt. Et ꝛclude omiſſis opinionibus aliorū q̄ interdū eſt actū vt vtrūq; peti poſſit vl alterū tm̄ ſi cōtra fiat, ⁊ ſtamus certo. Interdū aliqd eſt ꝑmiſſus ſimpliciter ⁊ ſub pena ⁊ tūc vbicūq; pena 1
nouat ꝓmittentē: ipoſſibile eſt peti vtrūq;: q̄ ꝓmittens eſt perēpta. Ubi vero nō nouat: ꝛclude q̄ ſi pena eſt apposita loco iteresſe ſeu rei in obligatiōe deducte: altero dz eſſe cōtēt⁹. vt d. ſ. fi pacto. Ubi autē loco cōtēt⁹: tūc poſt rē deciſam ⁊ diffinitā ſi cōtra fiat altero ſilr actor debet eſſe cōtēt⁹: ſic intelligo gl. l. ſi duo. ſ. de arbi. Sz ſi ante rē deciſaz pena cōmittit. Exē plū ſi pars cōꝓmittēs noluit coꝛā arbitro ꝛparere, ⁊ ſic cō miſſa eſt pena. deinde incidens in penā vadit ad iudicē: tunc habet locū cōmiſſio pene. ⁊ ſi p ſniaz obtinuit: ex ſnia ſubſequente habebit rē: q: tuet ſe p ſniaz ſubſequentē. ſic intelligo l. ſi qs rem. ſ. de arbi. ⁊ cōcordat gl. l. ſi duo. eo. ti. ⁊ ita ēt intelligo gl. magnā in verbo det multā. in corpo. de iu. ſ. q: vero multe. colla. vi. Et tūc pena apponit loco contēptus q̄ non cōtemnit ſolus ſtipulator ſed tertius: vt arbiter. Sz q̄ cōtēnitur ſolus ſtipulator: dicit pena apposita loco iteresſe. Uel dic melius ⁊ clarius nō eſſe differētiā inter rem deciſam: aut pendentē. vt dicit gl. in. d. ſ. q: vero multe. Sz ꝙ vbi pena eſt apposita loco ꝓtētus: ſi actor venit cōtra: penā incurrit: ⁊ ad actionē ſuā redit, ⁊ ſi vincit re⁹: habebit vtrūq;: penā videlz ex ſtipulatione: ⁊ rē ex victoria ſubſequēte: nā ſaluū remanet reo ius excipiēdi eo mō quo habebat ante penā cōmiſſaz, ⁊ ſic euēt⁹ future ſnie declarabit an cōſequat vtrūq; in effectu. Et ecōuerſo ſi re⁹ cōtra faciat: actor petit ab eo penā ⁊ redit ad actionē ſuā. ⁊ reo dat eadē excipiēdi potēcia quā habebat ꝓ̄o, ⁊ ſi reus ſuccūbit: actor hz vtrūq;: ſi actor ꝑdit: habebat penā ⁊ nō rē q: ei nō debebat: vincet ⁊ nō vicet in cauſa ꝑut iuſtitiā miniſtrabit. ⁊ ſic ſimilr euentus ſnie declarabit an cō ſequat vtrūq;. ⁊ iſte fuit verus intellectus glo. in. d. ſ. q: vero multe. ſic loquit. l. ſi qs rē. allegata hic. Nō obſtat gl. i. l. ſi duo 1
ſ. de arbi. q: ibi nō decidit. ſed arguēdo loquit. Et ſic recte i- 1
tuēti apparet clare q̄ vbi pena apponit loco cōtēptus: ſemp ille cui cōtra fit: cōſequit vtrūq;: actor: eñ ſi ei ⁊tra fiat: penā petit ⁊ iterū agit. ergo hz vtrūq; hz iſta actio nō eſt potētior q̄ fuerit prima. hz futura ſnia declarabit an etiā cū effectu ꝛſe quet penā. Similiter reus ſi ei cōtra fiat per actorē: nā penā exigit ⁊ ſaluū eſt ius excipiēdi. ⁊ ſic habet vtrūq;. ⁊ euēt⁹ future ſnie declarabit an habeat penā ⁊ abſolutionis beneficiū cū effectu. ⁊ no. hec: q: ſubtilia ſunt ⁊ ꝑ doc. nō bñ declarata. Et predicta intellige q̄ tractat de pena conuentionali. hz ſi de legali: per petitionē ſortis non tollit petitio pene: nec etiā ecōtra vt. l. ſi ꝑ fure. ſ. furti. ſ. de condi. fur. dic vt ibi.

Item queritur. Si culpa creditoris ꝓgnus ſit ꝑditū ei repetēti pecuniā doli obſtat exceptio. h. d. Et hec litera docet formaz opponēdi exceptionez. ¶ In tex. ibi: petas. tu recto. ¶ In tex. ibi: vnionēs. i. margaritas. vt. l. ſcia. ſ. de auro ⁊ argē. leg. ⁊. j. de fur. l. ſi quid furti.

Si minor. Minor ſi donauit infantē ſolēnitati bꝰ nō ſeruatis ⁊ eū repetit: repellit exceptione doli: niſi ꝓbabiles ſumptꝰ refundat. h. d. ¶ In ead. ibi, vēdicet. q̄ pōt q: nō tenuit donatio ipſo iure. l. fi. in fi. C. ſi maior fac. ¶ In gl. i. ibi. Et addēdovt ibi no. prima ve ra. vt no. in. l. cōtraria. ⁊ illā approbat. Vy. hic.

Preterea. Qui nō habet volūtatē defuncti ſiue ꝓetat hereditatē: ſiue legatū: doli ex- 1
ceptione repellit. h. d. facit. l. fi. in fi. j. eo. ¶ In tex. ibi. Si qs. l. ſucceſſor ſingularis: vt differat a ſcqēti caſu.

Si quis ex. Scripꝰ vt heres ⁊ legatarius fa- 1
ctus ſi hereditatē repudiauerit: re pudiando admittit ad legatū: nec tenēt ad onera hereditaria: niſi habeatur ꝓ adeunte: q: accepta pecunia ad inſtan tiā ſubſtituti repudiauit vt aperiret eius locū. h. d.

1 ¶ Fructuarius cōſentiens ꝓꝓrietario vendenti fundū: tus vſufructus ſui remittere videtur.

Queſitum. †Si fructuari⁹ cōſentit ꝓprietario 1
vēdēti fundū: videt ius ſui vſufructꝰ remittere. h. d. Secus ſi nō cōſenſiſſet ſed ſolū ſciiſſet vēdi, ⁊ ita itellige. l. ſicut. ſ. nō videt. ſ. qui. mo. pi. vel hypo. ſol. q̄ hic allegat ꝑ ẓio, ⁊ ei nō rñdet i gl. Uel ſic. Qis habēs ius i re cōſentiēs oño vēditori rei, intelligit ius ipz remittere. h. d. Limita niſi proteſtet ius ſuū ſaluū foze. vt. l. ſi fundū per fi deicōmiſſum. in ꝓin. de leg. j. ⁊. l. nihil. ſ. oīb⁹. e. ti. ⁊ de le. ū. l. codicillis. ſ. inſulā. ⁊. ſ. q. mo. pi. vl hyp. ſol. l. ſi debitor. ſ. ſi ꝛ venditore.

1 ¶ Actor ⁊ reus ſi pariter certant de dāno aut de lucro: cō tra exceptionē datur replicatio doli. Si vero vnus de dāno vitādo alter de lucro captādo ꝓefertur ille qui certat de dā no vitando.

Marcellus. Totus iſte. ſ. cū ſeq. ⁊ cū ſua ma teria. h. d. †Ubi actor ⁊ re⁹ pari ter certāt de dāno aut pariter certāt de lucro captādo: ꝫ exce ptionē dat replicatio doli. hz vbi alter de dāno vitādo: alter de lucro captādo: ꝓferr q certat de dāno vitando. h. d. cū ſeq. ſ. ⁊ iſtud ſm ponit in. ſ. ſeq. qui incipit cōtra. ⁊ nō ob. l. cum mulier. la. j. ⁊. l. viro. ſ. ſol. ma. Et allegant iſti. ſ. an cōtra exce ptionē nō ſolute gabelle replicari poſſit ſilr gabella nō ſolu ta ꝓ reū cōuētū: de quo per Bar. in. d. l. cū mulier. ⁊ ibi tetigi. Et etiā facit ad. q. ⁊tra vſurariū repetentem vſuras an obꝯci poterit q̄ ipſe vſurari⁹ eſt: ⁊ ſi hoc obꝯcit an replicari pōt q: reus cōuentus ſimiliter vſurarius eſt: ⁊ hic in ver. cōtra ſena tuſcōſulti patet aperte q̄ replicari nō pōt: q: replicās certat de dāno: excipiēs aūt de lucro. ⁊ de hoc p Jo. mo. i. c. i. de vſu. li. vi. Iſtū articulū declarauī in. q. quā diſputani bononie q̄ incipit Aſtenſis vſurarius magnus. Per hūc etiā text. de terminari pōt. q. poſita i Spe. de teſte. ſ. i. ver. ſz nūqd exōi catus. de qua in. l. qñ. C. de hereti. ⁊ facit qō no. glo. C. de trāſ act. l. trāſactione finita. in gl. i. in fi. Et qualiter etiā intelliga tur ⁊ exemplificatur iſte. ſ. ⁊ qualiter ſoluantur cōtraria que poſſunt obꝯci ad regulā huius. ſ. ſ. q̄ cōtra exceptionē doli admittitur replicatio doli qō lex hic vetat. dic vt no. plene i. dilecti. extra. de excep. que incipit hic habes. ⁊ ꝓſequere ēt hunc. ſ. ꝓnt not. in Spec. de exce, ſ. nunc videndum. verſi. ſed nunquid contra.

Contra ſe. Ibi. Dandā replicationē. ſ. creditori q deceptus fuit a filioſa. cui pecuniā mutuauit. Et omnes caſus in qbus ceſſet exceptio macedo niani: habes per glo. in. l. ẓenodotus. allegata in gl. ⁊ melius Inſti. qō cum eo. in fi.

¶ Exceptio doli cū actione ex ſtipulatu concurrit.

Labeo ⁊ ſi. †Exceptio doli ẓcurrit cū actiōe ex ſtipulatu, ⁊ interdū eſt ſtipulatio do lū abeſſe neceſſaria, ⁊ interdū neceſſaria eſt exceptio hz clauſula doli fuerit in ſtipulatiōe deducta. h. d. cū gl. hz. ergo actio de dolo cū alia nō ẓcurrat nec cū alio remedio regulariter. vt l. j. ⁊. l. elegāter. ſ. de dolo. tñ bñ ẓcurrit exceptio cū alia exce ptione. vt. l. ſ. ſ. ⁊ generaliꝫ. ſ. eo. ⁊ etiā cū actione hac. ¶ In gl. j. ibi. l. ſi quis cū aliter. Iſta caſus poſitio non ꝑcedit q: in illa. l. etiā ante petitionē dol⁹ erat cōmiſſus ⁊ ſic agi poterat ex ſtipulatu: ſed hic dol⁹ ſolū in petitione cōmittit, ⁊ ideo ex ceptio doli neceſſaria eſt ad excludendum agentē ꝓpter eui tādā pluralitatē iudicioꝝ: vt nō ſit neceſſe reo ẓuēto nouū li bellum ꝓponere ex ſtipulatu ꝓpter clauſulā doli, ⁊ ideo be neſtat tex. j. ibi: exceptionē eē neceſſariā. ¶ In gl. ſ. ibi: reſpe ctu cōuenti nō agētis. hoc verū q̄ ī ſtipulatione nō eſt pena certa impoſita. ⁊ ſic agitur ad ītereſſe vt. ſ. eo. ꝓ quē fac. eſt. l. j. ſ. fi plures. ¶ In ea. ibi. vel etiā dic penā ꝓmiſſaz. ſ. certā ⁊ determiatā. ⁊ tūc eſt mere penalis reſpectu vtriuſq;. vt. ſ. de iuri. om. iu. l. adeo. ¶ In ea. gl. ibi. l. i. ſ. fi re⁹. vbi tex. dicit non poſſe agi ex illo edicto vbi reus tueri ſe poſſit a pena ꝓ exce ptionē. Sz ſolue q̄ actio ex illo edicto ẓpetit ad intereſſe tm̄: ⁊ eſt remediū ꝑditum a ꝓtore. vnde ſi reo pōt ſuccurri ꝓ exceptionē: ergo nō ītereſt ſua habere illā actionē hz hic loqtur in actione cōpetēte reo ex ꝙiſſione ſui: merito auxiliū illius l. ſibi non denegat hz etiam concedat excipiendi remedium.

¶ Exceptio doli aduerſus paēctes aut patronos nō obꝯ 1
citur: ſed ſolum exceptio in factum.

2 Deſcendentes memorie aſcendentium: non ſolum viuentiū ſed etiam mortuorum reuerentiam exhibere debent.

Aduerſus. †Exceptio doli aduerſus paēctes 1
aut patronos nō obꝯcit: hz ſolum exceptio i factū: ſiue agāt ex ⁊tractu ſuo ſiue alieno, ⁊ eis pa rētib⁹ ⁊ patronis tā viuis quā mortuis hec reuerētia adhibē da eſt. vnde nec aduerſus heredē parentis aut patroni exce ptio talis obꝯcit: heres autem liberti pōt bene vti exceptiōe doli ⁊tra patronū ſui defuncti. h. d. vſq; ad. ſ. in ſtipulatione. ¶ In tex. ibi: in factū tamen. i. hz tenoꝛ facti: vt. j. ſequitur. Exemplū in non numerata pecunia. Cū autem ratione doli agitur cōtra parentē vel patronū: ſimiliter in factum eſt agē dum ⁊ tēperanda ſunt verba libelli vt bone fidei mētio fiat. Et erit libellus cōcipiēdus hoc modo q̄ debet narrari factū vt iacet. ⁊ debet fieri mētio bone fidei hoc modo i cōcluſiōe videlz q̄ debet agēs ꝛcludere in hec verba. Et q: bone fidei non ẓgruit quēq; locupletari cū altena iactura: idcirco peto parentem vel

parentē vel patronū condēnari ⁊ cōdēnatū cogi ⁊ compelli ſic ⁊ ſic. vt. l. heredibus. cū. l. ſeq. ⁊. l. ſabinus. ſ. de dolo. ¶ In tex. ibi: ex ſuo ſctu. i. ad ſui vtilitatē celebrati. ¶ In text. ibi. an vero alieno. i. ad alterius vtilitatē celebrato per ipſius pa tronū vel parentē. In tex. ibi: conueniat. i. agat vt conueniat ſupradictis. ¶ In tex. ibi: quā defūcto. ⁊ hoc ītra repilogat:
2 †vnde deſcendētes memorie aſcendentiū nedū viuentiū ſed etiā mortuoꝝ reuerētiā exhibere de bēt: quecūq; enim ſit vi ta ⁊ ꝓſona parentū ⁊ patroni: filio ⁊ liberto ſancta ⁊ honeſta videri debet: vt. l. hōnor. ⁊. l. licet. ſ. de obſe. ¶ In tex. ibi: mi nime exceptionē obiectiuā. arg. cōtra. j. de ẓtrata. l. ſi preteritus. in fi. Sed ſolue vt ibi. ¶ In glo. que incipit: aliter. ibi: de rōne calculi. i. de ratione obuētionis non ratione doli a de functo cōmiſſi: vt p̄z in. d. l. heredib⁹. ⁊. eo. tit. l. ſabinus. ¶ In eadē ibi: vel dic ibi loqm̄. hec vera. ¶ In glo. ſi. ibi: q: ex vna parte pena. ſcz liberti cui eſt pena nō poſſe obꝯcere de dolo ⁊ iō hz ipſe nō poſſit: heres ſuus pōt, quia pene ſunt reſtrigē de. ¶ In ea. ibi: ex altera fauoꝛ eſt ſcitz patroni. nā fauoꝛ eſt patrono q̄ contra cum non poſſit obꝯci exceptio doli: meri to iſte fauoꝛ ampliatur ⁊ ꝓpagatur: vt ſicut contra ipſum patronum non poſſit obꝯci exceptio doli: ita nec contra he redem patroni: ne eius memoria infametur.

In ſtipulatione. Licet parēs ⁊ patron⁹ 1
nō poſſint queniri ō do lo nec cōtra ipſos ꝓponi: tamen cum ſtipulatio inter parētē ⁊ patronū ex pte vna, ⁊ liberti ⁊ deſcendētes ex altera ẓhit nō dz cōmitti clauſula doli. h. d. hz verū intellectū: non enim tunc agetur vel excipiet de dolo cōmiſſo, ſed de ſtipulatione.

1 ¶ Dolus in querendo commiſſus per ſubiectos poteſta ti noſtre: indiſtincte nocet nobis: in queſtis non: niſi fuerit peculiare negocium.

In hac. De dolo cōmiſſo in peculiari negocio ꝓ ſubiectos poteſtati noſtre excipi pōt ſiue i negocio geſto ſine poſt dolus ꝓmiſſus fuerit. Sz ſi negotiū peculiare nō ſit hz dominicū vel paternū q̄ri non poteſt: niſi 1
cōmiſſus fuerit in ipſo cōtrahēdi actu. h. d. Uel ſic. †Dolus in querendo cōmiſſus ꝓ ſubiectos poteſtati noſtre indiſtincte nocet nobis: in queſtis nō: niſi fuerit peculiare negotiū. h. d. vſq; ad. ſ. q̄ſtū. ¶ In tex. ibi. Qui admiſſus ſit in ipſo negocio. i. in cōtractus ex: dio. puta ſi ſeruus vel filius mutuauit pecuniā reddēdā ad terminū. nā ante diē obꝯcitur exceptio pacti ⁊ doli patri ⁊ dño agēti. Et iſte tex. no. allegatur q̄ vbi dñs agit ex ⁊tractu adminiſtratoris ſui: quicūq; fuerit admi niſtrator ille cū mādato vel ſine mādato. ex quo ratū habet, debet obſeruare omnes cōuentiones ⁊ pacta inita in ipſo cō tractu. ſic. ſ. de pac. l. finantē. ⁊. C. de quadrič. ꝑſcrip. l. bene a ẓenone. ſ. i. hz glo. dicat cōtra. ⁊ non bene in. l. i. in fi. j. de ſtipu la. ſeruo. vbi tetigi. Poſt cōtractū vero initū ꝓ adminiſtrato reꝫ ⁊ ſic poſt actionē queſitā dño aut ſaltē querēde ceſſionis ope. non poteſt adminiſtrator paciſcendo ꝓiudicare domi no neq; in perpetuū neq; ad tempus q: dñs eius opera illa non fungitur vt hic. Quod limita niſi procurator ſit vniuer ſum bonorum eum libera. ⁊ ſic non ſit functus officio ſuo. vt l. i. ſ. magiſtrum. ſ. de exercito. ⁊. j. ſ. ꝓxi. ver. ſi autem is ꝓ curator. not. hunc. ſ. ad predicta.

1 ¶ Ex dolo procuratoris in rē ſuaz conſtituti excipi poteſt contra dñm: ſiue dolus cōmiſſus ſit ante lit. cōteſt. ſiue poſt. Et quid ſi eſt procurator ſimplex.

Queſitum. †Si procurator dolū ẓmittēs eſt ad 1
iudicia ẓſtitutus excipitur de dolo eius ante iudiciū vel poſt cōmiſſum ſi rem ſuā conſtitutus fuerit: ſed ſi eſt procurator ſimplex: de dolo eius nō excipitur in perniciem dñi: niſi poſt litē conteſtatā fuerit cōmiſſus. de dolo vero procuratoris omniū bonoꝝ habentis liberam po teſt excipi ſiue dolus fuerit ꝓmiſſus ante iudiciū: ſiue poſtea h. d. vſq; ad. ſ. mādaui. Et huic vltimo ẓcordat. ſ. de tribu. l. procuratoris. in ꝓin. Et iſte. ſ. facit ad. q. no. in Spe. ō ſnia. ſ. ſequitur. ver. quid ſi procurator dicit vt ibi. ¶ In tex. ibi. Excipiēdō. Ratio eſt q: ex quo eſt procurator in rē ſuā: excipitur contra eū de dolo ſuo in perniciē eiuſmet: merito obſtat exce ptio. ¶ In tex. ibi. Si vero nō in rē ſuā. nec etiā habet libe rā ne ob. ver. ſeq. ¶ In tex. ibi. Dolū pſentē. cōmiſſaz in iudi cio ⁊ poſt litem cōteſtatam. puta q: lite conteſtata procurator corrumpit iudicem aut procuratorem aduerſarij. ⁊ ꝓpter hoc reportauit ſniam in fauoꝛē dñi ſui: merito dño ſuo agēti aut etiā ſibꝫpſi noīe eius: doli obſtat exceptio. vt hic. ¶ In tex. ibi: eſſe conferendū. q. d. non de dolo ꝓmiſſo in ꝓteritū niſi in eo quod ad dñm puenifſet vt. ſ. de dolo. l. ſi ex dolo. ſ. Itē ſi quid. Sed tunc oppone ⁊ reſponde vt no. ea. l. ſ. i. Et quādo delictū adminiſtratoris noceat dño: eſt ꝓpria materia. l. j. ſ. ſi pcurator. ſ. ſi quis ius di. nonob temper. ⁊. C. de ſacroſan. ec cle. l. iubemus nullam. p Dy. in. c. delictū pſone. de reg. iur. in vi. ¶ In gl. Ut puta ſi corrūpit. ibi. Et hoc poſt litem conte ſta. Imo ⁊ ſi ante litem cōteſtatā iudicē corrupiſſet ⁊ ex tali corruptela reportaſſet ſniam ꝓ dño, cur dño agenti ex illa ſnia nō noceat exceptio doli nō video cū eadē ſit ratio. vt. l. hz ⁊ ſi lege. ſ. ſi ante litē. ⁊. l. nec vllam. ſ. fi. ſ. de peti. here. Niſi re ſpondeas q̄ nō ante litē conteſtatā dolus cōmittitur ꝓ non habentē ius in inſtantia, ⁊ exercitatio poſtea litis hz fiat ꝓ eū dem: tamē cenſet alius, ⁊ ideo domino nō nocet. Adhuc mi hi fortius ob. q: in querēdo actionē iudicati dolus cōmiſſus eſt. Unde quicūq; ꝓmiſerit: obſtare videt doli exceptio. vt. ſ. eo. ſ. in hac. ⁊. j. ꝓi. ⁊. j. eo. ſ. ſi quis nō tutor. in glo. in verbo nō nocebit. Potes dicere q̄ procurator corrupit iudicē ante li tem conteſtatam nō vt talē ſniam ferret: ſed vt reū cōpelleret litē cōteſtari: vel etiā vt ſerret ſniam hāc vel illā, ⁊ ſic non fuit dolus ꝓmiſſus in acquirēdo actionē ex ſnia deſcēdentē. ⁊ ſic nō obſt. obiectio. Et itelligo q̄ corruptela faerit talis ꝓpter quā ſnia nō reddatur nulla ipo iure: alias ſi eſſet fundū nul la: poſſet opponi nullitatis exceptio: ⁊ exceptio doli generalis cum ea concurrens. vt. l. j. C. de pe. iudi. qui ma. iudi. con iuncta. l. venalis. C. quan. prouo. non eſt neceſ.

¶ Procurator conſtitutus ad negotia poteſt incontinen 1
ti ſubſtituere procuratorem: etiam ſi ad vnum negotium tā tum datus ſit.

Mandaui. Sicut de dolo ꝓmiſſo ꝓcurato⁹ 1
in querendo excipi pōt: ita de dolo ſui ſubſtituti q̄rentis. h. d. †Et caſus apertus q̄ procurat⁹ cō ſtitutus ad negotia pōt incontinenti ſubſtituere procuratorē: etiam ſi ad vnum negotium tm̄ datus ſit. concor. ſ. man. l. ſi procuratorem. ſ. j. Cui obſt. ſ. ti. j. l. pe. ſ. q̄. ſi is qui q̄. vbi ha bens mandatū ad vendendū: alij nō mādat ſine ſpeciali mā dato. Sed ſolue vt ibi dixi: quia actus venditionis non pōt expediri p procuratorem nomine ꝓprio: ſicut poteſt expediri p dominū. nam dñs habet potentiam tranſferendi dñm: a procuratore nomine ꝓprio non: hic aut ex loquitur in actu qui poteſt expediri eque ꝓcuratorē ſicut a ꝓ dominum. nam quilibet ſtipulari poteſt ⁊ nomine ꝓprio. a titio: alteri mādare potes vt fin: iliter ſtipu letur a titio: quia huius ſtipulationis exercitū ita tibi cōpe tit vt a ꝓuato ⁊ nomine ꝓprio ſicut a vt procuratoꝛ a procu ratorio noie. ¶ In tex. ibi, titius ſcio, ſcz mādauit vt ſtipula retur, a te: ⁊ ſic erat procurator ſubſtitutus ad vnū negociū ex plicandū habens certā formam, ⁊ ſic bene congruit quod di ẓ de procuratore ad negotia conſtituto qui incōtinenti loco ſui alium ſubſtituere poteſt: ſecus ad iudicia. ¶ In gl. j. in fi. ibi: quia tm̄ de pſenti dolo excipitur. imo de omni cuz dolus fuerit cōmiſſus in actu ẓhendi. ⁊ ſic in obligatione ⁊ actiōe querenda: vt. ſ. ſ. ꝓi. vbi eſt caſus. ¶ In gl. contra ſcū. ibi: ſi ceſſat actione agā. ante enim mihi ceſſam nō poſſuz agere licet procurator fuerit nomine meo ſpoliatus: ſed hoc fallit in caſibus qui no. C. de act. ⁊ oblig. in. l. j. ¶ In ea. glo. ibi: cōſti tuiſſe. ſcz ipſum ſcium ſubſtituturū. ¶ In ea. ibi: vel dic q̄ ego. hec melior. Ex qua no. q̄ qui ſtipulatur nomine meo ante q̄ mihi cedat iura: poteſt ꝓmiſſor facere pactum de nō petē do ad tempas. ⁊ ſi ago: mihi doli obſtat exceptio: a hoc cre do verum ſi procurator durauit poſt ſtipulationem: alias ſecus: vt. in. ſ. in hac. ver. non etiam ſi poſtea. ſ. ea. l.

¶ Debitor alium inducens dolo vt creditori reſpondeat 1
de debito, creditor petens a ſecundo debitore non repellitur exceptione doli cōmiſſi a ſuo priore creditore.

2 Soluto matrimonio vir poteſt agere ad dotem non obſtan te q̄ eam reſtituturus ſit.

Item queritur. †Exceptio q̄ obſtat dele 1
gāti ex cā onerosa: nō ob ſtat et cui delegatio facta eſt, niſi ad delegātē incontinenti ſit pecunia reuerſura. h. d. cum. ſ. ſeq. vſq; ad. ſ. illa etiam q̄ſtio. Sec⁹ ergo ſi fiat delegatio ex cauſa lucratiua: vt. j. eo. ſ. de au toris. ⁊ oia plana ſunt. Et eſt hic caſus i ver. apud iulianū. q̄

2 †ſoluto matrimonio vir poteſt agere ad dotē: non obſtāte q̄ eaz reſtituturus ſit: q: nō eſt reſtituturus conuēto ſed tertio ſcz muliēris patri: ſi tamen mulier agendo contra ẓuētū re pelletur exceptione doli ſi vineret: ſic etiam repellitur ⁊ mari tus ex quo dos incontinēti ad patrē vxoris reuerſura eſt. ſec⁹ autē eſt ſi non incontinēti ſed ex internallo: nam tunc ꝓpter interfuriū medij rēporis vincit maritus agēs cuius ītereſt dotem habere ꝓpter dictum interfurium: vt. l. ſi ſocer. ſ. lu cius. ſ. ſolu. matri. ⁊ habes omnia plana. ¶ In tex. ibi: tex mihi reum dederit. ex cauſa non lucratiua. ¶ In verſi. apud iulianum. ibi: Ab herede ſoceri petat. ſoluto matrimonio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

hoc tollit cõtrariũ. ¶In tex. ibi. Cũ per hoc dotẽ sit habitura. incontinenti q; erat in casu restituende dotis. Sz si ex interuallo: nõ opponetur exceptio doli: vt dixi: propter cõmodũ interueniẽs. ¶In tex. ibi. Illud nõ explicat iulian⁹. Imo explicat q; ab initio de vtroq; fuit q̃stũ scilicet de dolo mariti ⁊ mulieris, ⁊ ideo simpliciter respõsuz po: rigitur ad vtrũq;. C. de diuer. rescrip. l. j. de libe. lega. l. aurelio. §. sticho. no. ff. de cura. furio. l. consilio. §. quesitum.

Illa etiã. De dolo tutoris ⁊ pcuratoris ⁊ reliq; rũ administratorũ per quos dñis eorũ fauetur: obiici potest exceptio doli quatenꝰ domini locupletiores facti sunt. ⁊ etiã de dolo ipsorũ dominorũ. h. d. vsq; ad §. de autoris. ⁊ cessant omnia cõtraria. ¶In tex. ibi. Nocere debere. s. quatenꝰ locupletior factus est, ⁊ nõ vltra: vt dixi i summario, ⁊ idem gl. tenet. ¶In tex. ibi. Lautũ sit. ei. s. pupillo. ¶In tex. ibi. Unde eñ diuinat. q. d. ex nullo loco vel parte: humane enim nature non ꝛgruit diuinare vt hic. ff. s. mãda. l. si fideiussor. ¶In tex. ibi: factum suũ ei nocebit. nec tũc pupillo nocebit exceptio doli, ⁊ semper ītellige q; pupillus locupletior factꝰ nõ est. vt gl. dicit ⁊ bene. ¶In tex. ibi. pupillo esse obiiciendã. s. inquãtum pupillus locupletior factus est: vt supra. §. proximo, ⁊ omnia sunt plana. ¶In tex. ibi. De dolo aũt ipsius minoris. sub. ⁊ adulti. vt differat a sequenti. ¶In glo. Quo ad opinionem. ibi. l. bone fidei. q; in tellige vt no. in. l. §. pro pupillo. ff. pro empto. ⁊ per Dy. in d. l. bone fidei.

1 ☞ Exceptio rei coherẽs sicut obstat autori ita obstat successori ex causa lucrativa vel onerosa. Et quid de exceptiõe coherente persone. nu. 2.

3 ẽdala fides autoris nocet successori singulari ad impediendũ vsucapionẽ longi temporis.

1 **De autoris.** †Exceptio rei coherẽs sicut obstat autori ita obstat successori ex

2 causa lucrativa vel onerosa. †Sed exceptio coherẽs psone, nõ obstat successori singulari ex causa onerosa agenti vel defendẽti nisi vti velit accessione autoris sui. Sz successori singulari ptẽdẽti causam lucrativã vel quasi lucrativaz obstat exceptio doli autoris sui si agit: nõ aũt si excipit: nisi ad ipz dolosum reo sit reuerura incõtinẽti. h. d. vsq; ad. §. si a titio. ⁊ p hoc cessant ea contraria: vt habuistis in. l. an vitiũ. ff. ti. j. ⁊. l. §. j. in scõa gl. magna. Et q; exceptio cõpensationis est in re. nõ aũt in psonã: ideo exceptio cõpẽsationis q̃ obstabat cedẽti: obstat cessionario: de quo per Dy. in. c. si qs in ius. de regu. iur. in. vj. ⁊. s. de pcurato. l. si quis in rem. licet gl. ibi ꝛrat ⁊ nõ soluat: tamẽ hec est veritas, ⁊ probat. s. cõmu. di. l. hoc iudiciũ. §. si inter. ⁊. s. pro so. l. idẽq; §. fi. ⁊. l. sequen. Facit etiã iste. §. ad. q. banniti qui cessit iura sua: an possit obiici ℨ cessionario de bãno autoris sui qui nõ ꝺz ex forma statuti audiri ⁊ certe illa verba respicit: psonã: non aũt afficiunt actionẽ. Remedium est ergo q; cedat de quo in Spe. de cess. actio. in §. j. ver. illud etiã queritur: an bannitus. in. xi. co. in. §. parte. Facit etiã in argumentũ ad. q. §. iudex suspectꝰ ante recusationẽ: cãz fine iurisdictionẽ alteri delegauerit: q; tenet delegatio: ⁊ ita practicat in curia romana: de quo in Spe. de recusa. §. effectus. ver. si. sed quid si is. in penul. col. in prima parte. p Albertũ galeoti in sua margarita in. c. de iudi. versi. ℨ pone q; index. ¶In tex. ibi: ex delicto psone. qõ delictũ non egredietur ipsam personã: secus si egrediatur, ⁊ per hoc res fit vitiosa. puta q; est facta furtiua: vel etiã vi possessa. vt no. gl. hic in verbo. Coherentẽ. ⁊ no. in. l. põponius. §. cũ quis. ⁊. §. fi. §.

3 de acqui. pos. ¶In gl. j. ii. fi. q; † mala fides autoris nocet successori singulari ad impediendũ vsucapionẽ longi tẽporis, ⁊ ideo tẽpus autoris nõ cõiungitur tẽpori successoris: sine possessio autoris fuerit bona fide, ⁊ possessio successoris mala: sive ecõuerso. vt. l. põponius. §. fi. §. de acqui. pos. sed quo ad pscriptionẽ triginta annorũ vel. xl. autoris ⁊ successoris tẽporã cõiungunt iure nouo: licet nõ ℨiũgantur iure antiquo: q; nõ erat cognita illa pscriptio. vt in autẽtico. vt spõsa. largi. §. rursus. Unde sumpta est autẽtica male fidei. C. de prescri. long. tẽpo. ⁊ hoc sensit gl. hic in verbo. vtitur recte intellecta tex. ergo dicte. l. põponius. §. fi. dicẽs possessionẽ vitiosaz nõ cõiungi possessioni nõ vitiose: vel ecõuerso intelligit ſm hec iura ſm que nõ erat cognita vsucapio lõgissimi tpis: sed hodie bene ista tẽpora cõiũgunt, ⁊ ideo hodie si quis possedit rẽ mala fide vel sine titulo per tẽpus triginta annorꝰ ⁊ cõputato tpe suo ⁊ suorũ autorũ: vel bone fidei vel male fidei: tuerí se potest tali prescriptione: q; tempora coniunguntur.

1 ☞ Is cui vẽditur hereditas loco vniuersalis successoris habetur.

2 Quesitũ ex causa noxali non dicit quesitũ: ex cã ppie onerosa: nec ex causa ppie lucrativa: sed ex causa ppe lucrativa.

Si cũ legitima. ¶In tex. ibi: hereditatẽ eãdẽ. s. ex testamẽto. ¶In tex. ibi: eã abintestato aditã. ¶In tex. ibi. Iſq; sc; semproinius. ¶In tex. ibi. † Nõ põt pati. videbatur cõtra q; is cui vẽditur hereditas loco vniuersalis successoris habetur. Unde sicut dolus vniuersalis autoris nocet successori. vt. l. an vitiũ. ⁊. l. cũ heres supra tit. j. sic ⁊ emptori hereditatis videbat nocere: qõ litera hic remouet, ⁊ not. hoc facit supra de dolo. l. si quis affirmauerit. primo respõso. ⁊. j. de verb. sign. l. lege. ¶In tex. ibi. Cum lucrativam causam sunt nacti. quidã tamen contra ⁊ male. vt. j. de actio. ⁊ oblig. l. si is qui. ¶In tex. ibi. Ex his causis succedere. nec ob. §. que in frau. credi. l. ait pretor. §. penul. vt ibi no. ¶In tex. ibi. Prope lucrativam. No. primo † q; illud qõ queritur ex causa noxali non dicitur propie quesitũ ex causa propie onerosa: nec ex causa ppie lucrativa: sed ex causa prope lucrativa, ⁊ idẽ dicit glo. in his que quesita sunt ptio modico que digna sunt ptio magno. vt. l. q aũt. §. hoc edicto. ⁊. §. simliq; modo. s. q̃ i frau. credi. Et q; sunt prope causaz lucrativam ⁊ iudicatur de eis vt de lucrativis: notandũ est q; idem ius statui debet de his q; p ptie sunt lucrativa ⁊ de his que ppe sunt. cõcor. supra de testa. mili. l. ex eo. Et p hũc tex. dixit Dyn. q; missus ex causa noxali vel dãni infecti: dicitur immissus ex causa lucrativa, ⁊ ideo vno immisso: reliqui immissi non sunt: sed nouã immissio desiderãda est: de quo in. l. cũ vnus. supra de bo. auto. iudi. possi. ⁊ ibi p Bar. vltimo cõclude circa illum articulũ an dolus autoris noceat successori, ⁊ capias regulã affirmatiuã in vniuersali successore q; sic. vt. l. an vitiũ. ⁊. l. cũ heres. s. ti. j. In successore singulari capias regulã negatiuã q; nõ nocet vt hic ⁊. s. e. §. de autoris. Et fallit regula hec si successor: vult vti accessiõe autoris sui. vt. s. in. §. de autoris. Cũ aũt possit vti vel nõ: declarani in q̃sto q; iure isto possessio iusta nõ accedebat iuste: nec ẽt ecõuerso. vt. l. põponi⁹. §. fi. s. de acq. pos. Scõo fallit si nõ vult vti accessione: tũ habet causam lucrationem vel quasi lucrativã. vt dicto. §. de autoris. ⁊ hoc. §. Tertio fallit cũ pro suo dolo conuenit. vt in hoc. §. ⁊ vbicũq; res incõtinẽti reuersura est ad autorẽ dolosuz excipi põt de dolo autoris vt de proprio. Et idẽ vbi exceptio rei coheret. vt. d. §. de autoris. Et vbicũq; etiã dolus cõmissus est i actiõis acquisitiõe: similiter cuicũq; successori ea vtẽti obstat exceptio. vt s. ea. l. §. si quis nõ tutor. ⁊. §. in hac.

1 ☞ Jus superueniens in persona autoris confirmat ius in persona accepto: is.

2 Uendẽs mihi fundũ nõ suũ: Quis postea dñium acquirit: tũ mihi sine noua traditione dominium non acquiritur.

Si a titio. Si duo eãdẽ rẽ emerũt ab eodẽ primus a non dño postea a dño: potior est ille

1 cui prior traditio facta est. h. d. Uel sic, † Jus superueniẽs in psona autoris confirmat ius in psona acceptoris: sic. s. de rei

2 vendi. l. si a titio. Et hic est casus † q; si quis vendit fundũ mihi non suũ: quãtũcũq; postea acquirat dñiũ: tũ sine noua traditione dominiũ nõ acquirit. ¶In tex. ibi: vendiderit. ⁊ tradiderit ⁊ sic factus fuit dñs illius fundi nõ obstãte q; possessio nõ tradatur vacua: q; ad acquisitionem dominiꝰ nõ regitur. vt. l. si fundũ. s. de fun. dota. ¶In tex. ibi: ptorẽ te tueri q; est potior suo autore, ⁊ hoc legit. ¶In text. ibi: replicatione quidẽ vteris. scz rei tibi vendite ⁊ tradite. Et hic est casus q; agẽs publiciana cõtra dñz vincit. vt dicit glosi. ¶In tex. ibi: rursus vendidisse. s. medio quo casu potior ego essem cui põ traditio facta fuit vt. s. de publicia. l. siue autem. §. si duobus. ¶In glo. maiori. in fi. ibi. l. pe. ⁊ fi. ⁊ dic plene in. l. si ue autem. §. si duobus. eo. ti.

1 ☞ Differentia inter exceptionẽ doli, ⁊ exceptionẽ metus.

Metus causa. Assignat duas differẽtias inter exceptionẽ doli ⁊ metus: ⁊ secũda pẽdet ex prima: dicẽs † q; exceptio doli ex parte ponẽtis est in rẽ: ex parte eius cui opponit est in psonã. Sz exceptio metus ex vtraq; parte est in rem, ⁊. h. d. vsq; in fi. Sz Dy. ¶In tex. ibi, ⁊ enim distat. scilicet in duob⁹ vt sequit, ⁊ dixi in summario intellectu. ¶In tex. ibi. Exceptio doli nõ obiiciatur. scilicet empton vel alteri non habenti cãm lucrationem: tamẽ bene obiicitur exceptio metus, ⁊ sic in duobus differt exceptio doli ab exceptione metus: nã exceptio metꝰ obiicitur etiam contra singularem successorẽ habentem eandem onerosam.

Illud sciendum. Exceptio metꝰ parẽtũ nõ põt obiici: Sz si obiiciens abstinuerit se ab hereditate parentũ: succurrẽdũ est p actionem vel exceptionẽ in factũ. hoc dicit. ⁊ cessant ea contraria. ¶In glo.

¶In glo. in verbo. Peculiaribus. ibi. Jure isto. quã dñam colligẽs ex no. ff. de acqui. here. l. si qui heres. §. fi. ⁊. l. seq. videlicet q; si pfectitijs pater disponere poterat quicquid volebat ante acquisitionẽ pfectã per filiuz ⁊ post. in aduentitijs vero post acqsitionẽ tm. ⁊ nõ ante ℨz Ray. In alio aũt nõ erat differentia hoc iure: q; etiã aduẽtitia p momentũ nõ cõsistebãt apud nostro iuri subiectos. vt. l. placet. ff. de acqui. her. ¶In ea. gl. ibi: respõdeo quia vt bene merito. No. dñi ⁊ ita cõsului cuidã filiofa. Simoni Petro perusino: vt a patre suo sibi in peculiũ cõferri faceret vt bene merito quedaz bona: nã illud peculiũ vt pcipuuz eo mortuo debebat habere: nec sibi inuito poterat auferri: argumẽto huius glo. sed melius gl. declarat in. l. filium quem habentem. C. fami. erc.

1 ☞ Debitori si liberatio legatur sub cõditione: interim exigi per heredem põt: si cauet de restituendo post existẽtiã 2ditionis: alias doli exceptiõe repellit. h. d. ¶In tex. ibi: rerum hereditariarũ. nã lõge 2modꝰ est pignori incũbere q̃ in psonã agere. vt. s. de supñ. l. j. ¶In gl. i. in fin. ibi. Sol. vt ibi. idem no. j. de reg. iur. in. l. qui cũ alio. §. fi. Ueritas est omissis opi. gl. ⁊ doc. q; vbi pecunia pure debeꝰ ⁊ illa post modũ sub cõditione ꝓmittit aut creditori aut alteri animo nonandi, ⁊ tunc ante conditionis existentiã agi non potest: quasi sub cõtraria conditione intelligit ꝓmissum. vt. l. pecunias. hic allegata. Secus si nõ animo nouandi aut ꝓmittit aut liberatio legat. ⁊ ita itelligit hec regula. ⁊. l. nõ solã. §. fi. s. de libe. lega.

Si cui legata. Si imminet ratio legis falcidie legatarꝰ seruitutis doli exceptione reppellit integrũ petẽdo nisi offerat quãtitas estimatiõis totius seruitutis ⁊ nihil obstat. h. d. ⁊ ita ītellexit gl. hic recte intellecta ⁊. s. de lega. ii. cũ filius. ⁊. s. ad. l. fal. lege falcidia interueniente. ¶In tex. ibi: quarte partis. i. quarta parte estimationis totius vie. nã quarta pars seruitutis estimari non potest cũ sit indiuidua, estimat ergo seruitus in totam ⁊ quarta pars estimationis debet offerri.

1 ☞ Edificans in solo alieno domino sciente: si habet ab eo titulũ licet inutile: cumputus recuperat si apossessione cadat ⁊ ad dominum possessio reuertatur doli replicatiõe ppposita.

Si donaui. † Edificãs in solo dñi eo sciente si ab eo titulũ habuit licet inutilem: sumptꝰ recuperat si a possessiõe cadat ⁊ ad dominũ possessio reuertatur doli replicatione ppposita. h. d. ⁊ sic nõ ob. ⁊ tra. ff. Lin fundo. §. de rei vẽ. vbi nõ agẽti sed excipiẽti succurrit ad recuperationem sumptuum: de quo etiam. §. de condi. inde. l. si in area. quia in. l. in fundo. edificãs in solo nõ habuit cãm a domino soli: hic secus, ⁊ sciẽte ⁊ patiente dño soli edificauit in solo vt hic patet in litera. ¶Ibi. Alicui rẽ. vltra legitimũ modũ. vt. j. fuo dicitur. quia est vltra summã quingẽtorꝰ aureorꝰ vt patet in gl. ⁊. j. in. §. si eũ. ¶In tex. ibi: non tradidero. s. expresse sed tacite permittẽdo te edificare in loco: vt. l. minꝰ in structus. C. de acqui. pos. Potes etiã dicere q; licet illa donatio fuerit inutilis: tñ ex ea inutili transfertur dñiũ. vt ple. no. in J. non dubiuz. C. de leg. Edificauit ergo hic donatarius in suo non in alieno tñ edificauit sciente auctore suo, ⁊ ideo doli

1 replicatione consulitur ad sumptus.

1 ☞ Dolus administratoris generalis cõmissus etiam post contractũ dño suo nocet.

Actoris. † Dolus administratoris generalis cõmissus etiã post ⁊tractũ dño suo nocet. h. d. ſm verũ ītellectũ, ⁊ iõ non obstat. §. l. pxi. §. quesitũ. el. §. quia loquit ibi in dolo administratoris constituti ad iudicia tm. Itẽ nõ obstat. j. de solu. l. hoc iure. ⁊. s. de pac. l. §. fi tãtũ. que tẽdunt ad idẽ. in quibus procuratori ad iudicia nõ põt solui. Quia hic fuit procurator generalis licet habuerit mandatũ speciale ad pecunias exigendas, ⁊ ista fuit snia Hug. q; placet Dy. ⁊ mihi. Et gl. exemplificauit hũc tex. tripliciter timore cõtrariũ: tene sniam Hug. ⁊ est clara. ¶In gl. mag. ibi: vt ⁊ ibi dixi. q; in contrario fuit dolus cõmissus in ipso actu contrahendi: merito siue sit procurator generalis siue specialis eius factum nocere debet. vt ibi no. ⁊ dixi.

1 ☞ Procurator si seruum vendit ⁊ domino solunt pretiuz: deinde seruus venditus domino redhibetur: pretium solutũ a domino repetitur.

Si seruus. † Si pcurator vel gestor seruũ vendit ⁊ tradit ⁊ dño soluit pretiuz: deinde seruus vẽditus domiõ redhibetur. pretiũ solutũ a dño repetitur: nõ aũt agit ad pretiũ Sipsuz emptorẽ. Idẽ si traditus

1 fuerit. h. d. vsq; ad. §. si eum. ¶Ibi. Agẽti. s. procuratori. ¶Ibi. De pretio. nõ soluto p emptorẽ. quod tñ pretiũ idez pcurator dño soluit de suo. vt patet. j. ¶In tex. ibi. etiã mercis appellat ipsum seruuz. vt glo. tenet ⁊ bene. ⁊ concor. s. de tribu. l. i. ¶In tex. ibi: Eandẽ causam. vt si re nõ tradita vel redhibita repellatur a pretiũ petitione Iz de suo soluerit: vel si agitur contra dominũ Dy. ¶In gl. Actione mãdati ibi: vel indebiti. hoc non est verum. q; a principio. i. solutionis tẽ poze pretium erat debitum: ⁊ ideo tene q; dñs conueniat mãdati vel sine causa. vt hic no. in glo.

1 ☞ An exceptio que deleganti obstat: obstet ⁊ ei cui sit delegato.

Si eum. † Exceptio q̃ obstat deleganti nõ obstat ei cui facta est delegatio ex causa onerosa nisi incõtinẽti ad ipz delegatẽ sit pecunia reuersura: delegatus tñ tenet vt liberet delegatũ si nõ soluit, ⁊ post solutionem vt reddat qõ solutũ est. h. d. vsq; ad. §. nõ sicut. Si aũt delegatio facta est ex causa lucrativa: illa exceptio q̃ obstat delegãti: illa obiici cui delegatio facta est. vt. j. e. l. iulianus. p totã. q̃ videtur ẽtra. Et glo. hic inter omnes alias pinguius allegat oẽs leges tractãtes de materia: an exceptio q̃ obstat delegãti: obstet ei cui facta est delegatio, ⁊ iõ no. illã. de quo i. §. de auctoris. ⁊ in. §. auctoris. in gl. in verbo. Suo. que dicit successoz singulare ꝑpter dolũ auctoris i duobus casibus tm repelli. Primo cuz vtit adminiculo auctoris. Secundo vbi hz cãm lucrativã: vel quasi: addit tertiũ q; non est ꝑpie de regula. §. q̃ de suo dolo excipit cõtra eũ. vt ibi dixi. De alio aũt successore vniuersali vel et generali ex causa onerosa: dic vt dixi in. d. §. de auctoris. Et quod dixi successorẽ ꝑtendentẽ causaz lucrativã repelli exceptiõe doli ꝑpter dolũ auctoris sicut repelli poterat auctor. Intellige cũ agit. nã obstat hic exceptio de dolo autoris: secus aũt si defendit vt dixi in. d. §. de auctoris. Item successor singularis ex cã onerosa repellit q̃libz exceptio est in rẽ. vt dixi i. d. §. de auctoris puta quia est furtiua vel vi possessa. ¶In tex. ibi. creditori meo. scz ex causa nõ lucrativa, ⁊ cessant cõtraria. ¶In tex. ibi: dotez petit. scilicet cõstante matrimonio. Idẽ si eo soluto. sed adhuc nõdũ venerat tẽpus restituende dotis ⁊ sic ꝑpter interusurũ mediũ tẽ potis etiã matrimonio dissoluto licebat marito dotẽ petere. ¶In tex. ibi, nisi dotẽ accepisset. certe non est excipiendum. ¶In tex. ibi: nisi iam diuerterit. ita q; non est locus cõstitutioni dotis. vt dixi. §. eo. l. apud celsum. §. apud iul. ¶In tex. ibi. condictione certi. sub. vel incerti. ¶In tex. ibi: vt vel habeꝛet debitorem. scz delegatum si non soluit.

1 ☞ Annalia ad agendum: ad excipiẽdum sunt perpetua.

Non sicut. † Que annalia sunt ad agẽdũ: ad excipiẽdũ sunt ꝑpetua. h. d. ⁊ intelligẽ petuũ hoc casu. i. fine ꝑfinitione tpis. vt no. ff. ꝑo so. l. i. ¶In gl. mag. ibi. Scõz Jos. ⁊ Wzo. ⁊ bene. ¶In ea. ibi: vel dic vt ibi. melius p glo. ⁊ Ly. i. l. si pactũ. C. de except. Et cõclude q; etiã replicari põt ꝑpe tuo sicut excipiz. Sz a reũ qui ex dolo locupletatus existit: vel quãdo replicatio cõcurrit cũ alia actione que similiter est ꝑpetua, ⁊ hoc tenet Pe. ⁊ Ly. alias replicari nõ põt nisi intra tẽpus intra quãtũ potest agi. Et simliter q̃ exceptio põt deduci p modũ agẽdi: exemplũ in minore lesso qui põt petere se in integrũ restitui per viam agendi: nõ peter restitutionẽ exceptionis ope nisi intra quadriennũ post lesionez cõpletã. vt. l. nã a postea. §. fi minor. s. de iureiu. ⁊ de hac materia no. in Spec. de excep. §. q̃ñ. versi. Itẽ no. ⁊ §. qui. ex cau. ma. l. nec non. §. exemplo. ⁊. C. de tẽpo. in integ. reiti. l. fi. in prima gl. ⁊ in. vij. q. per Ly. Et hec est vera rõ propter quã exceptio nõ nume. pecunie vel non numerate dotis non potest obiici perpetuo, quia potuit hoc in querelam deduci per modum agendi, vt in aut. hanc autem querelam. C. de non nu. pecu. licet glo. aliter hic dicat.

1 ☞ Pecũia quã debitor soluere ꝓposuerat si deperdita est opera creditoris: creditor petẽs doli exceptione repellitur.

Si opera. † Si opa creditoris pecunia pdita est quã debitor soluere ꝓposuerat: creditor petẽs, doli exceptiõe repellit. Et idẽ si creditor creditoris pecũia fit soluta. h. d. ¶In tex. ibi: pderet. pone exẽplũ i creditore q; amicos suos habebat latrũculos, ⁊ cũ sciret debitorẽ venire cũ pecunia ad eũ informauit illos q; eũ poterãt depredari: ita factum est. ¶In tex. ibi: idẽ est ꝛc. hũc tex. infinitis vicibus practicaui. q̃ õbitor habet suum creditorem nimium onerosum: nam ꝺz inuestigare quis est creditor creditoris sui, ⁊ cum eo componere ⁊ pacisci, ⁊ si creditor suus habebit ratũ: erit liberatꝰ p exceptionẽ. Nec obstat. §. de neg. gestis. l. si liber homo. vbi debitor debitoris liberatur ipso iure: q; illud est verum q̃ñ

Universidad de Deusto
Biblioteca

vtrūq; debitum ex eadem causa descēdit: vt ibi. Idem si nō descendit ex eadē causa: tamen debitor debitoris solvēs pro suo debitore rez suā obligatā habebit: qō est notatu dignū z quotidianū: vt l. solutū. ff. de pig. act.

Alianus ait. Exceptio q̄ obstat delegāti: nō obstat ei cui facta est delegatio ex causa lucrativa. h. d. Et istā legez legi vobis pluries, z de ea feci mentionē in. ff. si ex. ff. l. pgi.

1 Petens: d qō restituitur? est in dolo p̄sumitur.

2 In possessorio retinēde z adipiscēde possessionis obstat agenti regula dolo facis ꝛc.

Dolo facit. Debens reddere q̄ petit: dooli exceptiōe repellit, z si heres a debitore testatoris fuerit iussus nō petere: si petit: exceptiōe doli repellit, z etiā pōt agere ex testamēto vt liberet. h. d. ¶ In tex. ibi: dolo facit. hic est dolus p̄sumpt⁹: † nā p̄sumit lex esse i dolo petētē id q̄ redditurus est. z de isto dolo dicto atq; p̄sumpto ponit gl. ff. mā. in. l. dolus. plura exēpla: dic vt ibi. ¶ In tex. ibi: qō redditur? est gl. exponit: sez eidē z bene. nā si alteri sit restitutur?: non obstat hec exceptio: vt. ff. sol. matr. l. si socer. ff. l. ncus. z lz eidē sit redditurus: adhuc hec regula instātā recipit: vt dicā i gl. In glo. i. ibi: redditurus est eidem. z incōtinenti, z tunc habet locum hec regula. Idem si ex interuallo qñ dilatio est agēti cō cessa miserationis causa: vt. l. nupta. ff. sol. matri. sed si nō gratia miserationis: tūc licet agens sit redditurus ex interuallo: tū z eidē cōuento nō obstat exceptio dolo facis: vt. l. fi. z ibi p Old. z Ray. vt le. no. cauea. Et semp intellige q̄si est liquidū q̄ agens restituere tenetur cōuento: vt. ff. ea. gl. ver. item hoc verū. Item qō dixi agentē repellendū qñ ad restituēdū est si bi data dilatio miserationis causa, intellige nisi agat contra debitorem seu reū ex suo delicto. hoc enim casu siue actor habeat dilationē miserationis gratia: siue nō ad restituendū: tñ sibi nō ob. exceptio dolo facis. vt. l. si mulier. ff. rerum. ff. rerū amo. sic intelligit autēticā itē si possessor. C. qui po. i pig. habque in glo. hic allegat p̄o contraria. ff. de rei ven. l. fi. que sī militer allegat p̄o cōtraria. ¶ In ea. gl. ibi: sz hoc reprobo.

2 imo nō reproba oīno. sed cōclude t̄q̄ in possessorio retinē de z adipiscēde possessionis obstat agenti regula dolo facis ꝛc.

Exēplū pone: si ego 2uenio interdicto vti possidetis qō est retinēde: vel quorū legatorū qō est adipiscēde: possuz obūce re de dñio, z oīno restitui nō oportet qō petitur: vt. l. i. ff. redi gunt. ff. quorū lega. dūmodo velim incōtinēti docere de inre meo vt. l. iij. ff. ibidē. ff. ad exhibē. z. l. si is a quo. ff. vt in pos. lega. Sed in possessorio recuperāde qō datur tūmodo spoliato qui ante oīa debet restitui: nō admittit cōtra eū agentē exceptio dolo facis: quantūcunq; excipiēs sit incōtinēti parat⁹ de suo iure probare: q̄ ante oīa debet restitui alio nō discusso vt. l. si quis ad se fundum. C. ad. l. iul. de vi. z. C. si per vim vel alio mo. l. i. C. de dona. inter vir. z vxo. l. si marit⁹. la. i. j. de verbo. sig. l. mulieris. ff. desinere. ¶ Doc autē limita ꝑz canonistas si agēti de spoliatiōe licitū est tenere, qō repetit: alias si notorū est ipsum retinere nō posse qō petit est secus. Exemplū si prelar⁹ spoliauit laicū eccl'ia quā tenebat: quā possidere nō potest, z hoc est notorū: tūc si laicus spoliatus agat cōtra p̄latū interdicto recuperande, obstat laico exceptio dolo facis ꝛm Inn. in. c. cōstitut⁹. de fil. p̄bi. qō tene menti perpetuo. Et per hoc relpōdeas ad. l. si quis cōductiōis. C. loca. vbi nō admittit exceptio dolo facis. nā ibi 2ductor causaz habebat a locante. vnde spoliabat locantē nō restituēdo rem locatā, z idcirco cōuent⁹ cōditiōe ex illa. l. nō obūcere pōt exceptionē dominū sui nec alteri⁹ lz gl. aliter soluat hic z nō bene. ¶ In eadē glo. ibi: vel dic, cōiunge hāc cum p̄cedenti, z est bona in possessorio adipiscēde vel retinēde, z idē qō hic tenet gl. z. ff. de vi z vi ar. l. i. ff. qui a me. z idē tenet. ff. de iudi. l. si de vi. sez q̄ i omni possessorio etiā recuperande obstat exceptio dolo facis. z male: nisi intelligas, put dixi. Et de hac materia qñ in possessorio habet locū exceptio dolo facis. habes p Dy. in. c. qui ad agendum. de reg. iur. in. vi. z in regula doli. eo. lib.

1 ¶ Procurator rei si corruptus patitur suū dñm condēnari: valet sentētia contra eum lata: sed cuz petitur executio cōtra dominū: potest dñs doli exceptione se tueri.

2 Corrumpens procuratorē siue aduocatū partis aduerse perdit litem ac si iudicem corrupisset.

1 **Si procurator.** † Si procurator rei corrupt⁹ passus est suū dñz 2dēnari valet sentētia 2tra eū lata: lz ꝑ petatur executio 2tra dñz pōt dñs doli exceptiōe se tueri, z baratraria procuratoris nō auferē ab eo p̄ soluētē. h. d. An aūt auferāt ei vel p̄ dominū vel p̄ fiscū. dic vt in gl. Et attende: q̄ hic procurator rei 2misit dolū in pernicie dñi: z iō dñs p̄opter talē dolū defenditur: siue dolus fuerit cōmissus lite cōtestata: siue ante. Sz vbi dolus procuratoris cōmittitur i fauorē dñi, z dñs agit: an tūc domino agēti obstet exceptio nō est materia huius. l. sed. l. apud celsum. ff. quesitū. el. ū. ff. z. j. eo. l. si procurator. ¶ In text. ibi: tuebit. scilicet dñs. ¶ In text. ibi: doli mali exceptione. Audi bene: q̄ pōt intelligi q̄ loquatur de exceptione intentionis: ex quo snia fuit lata per sordes. vnde videt nulla ipso iure: vt. l. venales. C. quādo p̄uo. nō est necē. Vel solue melius q̄ ibi iudex fuit corruptus z per corruptelā snīam tulit, z tūc est nulla. hic autē nō fuit corruptus iudex sed procurator rei qui passus est dñm cōdēnari. z ideo snia est aliqua licet cū petit executio possit obūci exceptio doli mali: z sic exceptio dol. hoc casu est exceptio p̄natiua: q̄ actiōis iudicati exclusiua. Sz tūc obstat, q̄ ex quo actor corrupit, procuratorē rei, ergo priuat⁹ est actione sua p̄opter corruptelā, vt. l. ff. C. de pe. iudi. q ma. iudi. Quidā dicūt q̄ si reus corruperit, procuratorē actoris nō priuat iure suo. i. potentia defensionis: quasi hoc reo licitū sit aut saltem min⁹ illicitū. Sz si actor corruperit procuratorē rei: tunc iure suo priuat: vt. d. l. i. z ita decidit gl. in. l. z elegāter. ff. pe. ff. de dolo. quā tenebat Jaco. but. cū. ff. illū legebat. z ideo q̄ hic fuit corruptus, procurator rei per agentē: oportet necessario q̄ intelligat q̄ hec exceptio doli mali sit exceptio intētionis. Sed gl. in. d. l. tenet iudistincte q̄ siue corrumpat procuratōr rei: siue procurator actoris, corrumpens cadit a iure suo. z illam gl. tenebat Jaco. but. cū legebat codicem, z illā gl. tene. Et con

2 clude t̄q̄ si pars corruperit procuratorē vel aduocatū aduersa rij, eo ipso litez perdit sicut si iudicē corrupisset, z maxime si causa fiscalis est per. l. eius qui datorē. j. de iure fis. in fi. z ideo sta tenēdo intellige q̄ exceptio doli mali est exceptio intētionis. z not. hec, q̄ subtilia sunt. ¶ In tex. ibi: decept⁹ est. l. corruptus vt cessat omne 2trariū. vel dic q̄ decept⁹ est ois ille q̄ corumpi se patitur. Et nota hoc cōtra aduocatū corruptuz qui nō decepit sed decipit. vt no. hic glo. in fi. quā nota. ¶ In glo. iustius. ibi: de duobus malis. tex. est. xxū. q. iij. nō soluz. ¶ In ea. ibi. ff. procurator: vt i ceteris. qui est cōtra vt ibi no. Sed dic q̄ procurator qui baratariā commisit nō exercuit eā p̄curatorio nomine: z ideo illā dñs eius nō repetit: secus si procuratorio nomine recepisset z dñs ratum habuerit: vt l. si procurator. ff. de condic. inde.

Cum vir. Si edificat in solo sciēte dño a quo edificās habuit cāz: repeti possunt sumpt⁹ siue edificās habuerit bonā fidē: siue malā habuerit. h. d. ſz verū intellectū. qcz. ff. eo. l. pure. ff. si donaui. Si autem nō habuisset causaz ab eo, z tunc est materia. l. in fundo. ff. de rei vendi. dic vt ibi in gl. magna. ¶ In tex. edificasset. bona fide vel mala nō curatur hoc casu ex quo causaz habuit ab vxore, z de hoc no. plene in. l. si vxor. ff. de dona. inter virū z vxo. z ita limita qō habet in. l. paulus j. eo. que videtur contra.

1 ¶ Excipi nō potest contra dominū de dolo procuratoris cōstituti ad iudicia: nisi dolus post litem contestatam fuisset cōmissus.

2 Procurator ante litem contestatam non est dominus instantie sed post.

3 Vendens vt prelatus nomine ecclesie rem potest vendicare.

4 Venire an quis possit contra factum suum.

5 Dolus per procuratorē vnius ex reis credendi 2missus etiā post litem contestatā: correo non nocet: sed tñ constituenti.

6 Procurator si post litem contestatā dolū cōmittit: presumit de iure dñm committere: licet ante litem cōtestatam secus sit.

7 Persona procuratoris z domini post litem cōtestatā censentur vna, sed non ante.

Si procurator. † De dolo procuratoris ad iudicia cōstituti nō pōt excipi cōtra dñm nisi dol⁹ fuisset post litē 2testatā cōmissus. Idē est in dolo tutoris lz ipsi doloso oīno dol⁹ nocere debeat. hoc. d. Et hec lex declarata est in. l. apud celsuz. ff. quesitū. el. ij. z. ff. mādati. ff. eo. Si eñ dolus 2mittitur p̄ procuratorē i ipso acquisitiōis actu: sine dubio de eo obūci pōt cōtra dñm: quinimo z dolo gestoris z omniū aliorū qui in nostra potestate 2stitūt: vt. d. ff. mādati. z ea. l. ff. in hac exceptiōe. Idē si fuit 2missus extra acquisitionis actū per eum qui habebat potestatē cuz libera: vt. d. ff. mādati. vel si erat gestor simplex: cum dñs ratū habuit: quia ratum habendo ei videtur specialiter cōmisisse vt dolum cōmitteret: vt. l. si procurator. ff. de condic. inde. z. l. at qui natura. ff. cū me absente. ff. de neg. gest. in glo. Si autem erat procurator tantū ad iudicia cōstitut⁹: z dolus cōmittit in litigādo: tunc si post

tūc si post litē 2testatā: adhuc dño noceret: puta q̄ corrupit iudicē: vel etiā aduersariū. vt hic in versi. Si post litem contestatā. De dolo aūt cōmisso p̄ eum ante litē contestatā nō excipitur cōtra dñz p̄sequentē litem, vt in prin. huius. l. z. d. ff.

2 questū. Ratio est. † q̄ ante litem cōtesta. procurator nō est dominus instantie sed lite cōtestata demum. vt. l. procuratorib⁹. z. l. nulla. C. de procura. z ideo cum per cōtestationē: instātia procuratoris facta fit, z eā quodāmodo suo nomine exequitur merito de tali dolo excipi potest cōtra vtrūq; vt in. ff. si post litem. z. d. ff. quesitū. nisi esset procurator in rem suam: q̄ inter uenit vniformiter ante litem contestatā. z post exercēdo vtiles noie suo: de dolo eius excipi pōt siue fit 2missus antea siue postea. vt. d. ff. quesitum. z ista est veritas. Et hec. l. loquit qñ procurator dolū cōmisit in fauorē domini: z dominus agit cōtra eū excipit de dolo procuratoris. Si aūt procurator cōmisit dolū in p̄iciem z periculū domini sui, z dominus cōuenit ex actu gesto p̄ ipsum: tunc possit se tueri p̄pter dolū procuratoris: est casus in. l. si procurator. ff. eo. vbi procurator accepta pecunia passus est dominū sententia condemnari. ¶ In tex. ibi: agit. lez nomine domini. ¶ Ibi. De dolo. 2misso anteq̄ esset procurator: vel postq̄ fuit procurator constitutus: tamē lis non est contestata. vt non ob. ff. sequēs, z quod no. in. d. ff. qñ tū. z. d. ff. in hac. z. ff. de acquir. re. do. l. p seruū. ff. fi. z. j. de regu. iur. l. nō debet. la. iij. z. l. ignorātis. ff. de pcura. ¶ In tex. ibi: dolo quid fecerit. simplex procurator ad iudicia cōstitutus: vt omnia cessent cōtraria. ¶ In tex. ibi: obūciēda sit. eidez procurator vel domino eandē litem psequenti. ¶ In tex. ibi: res procuratoris fi. glo. exponit res. i. instantia z bene. vnde p̄ contestationem litis procurator efficitur dominus instantie z eaz quodāmodo nomine p̄prio exequitur post cōtestationē nec mirū q̄ lite contestata p̄sona procuratoris z domini intelligit vna z eadē. vt. j. de liti. l. i. i fi. z facit. C. de pcu. l. nulla. ¶ In gl. i. ibi: q̄ tunc erat platus cū vendidit, z hoc tenet Dyn. p quo facit. ff. ad fille. l. si sequens. ff. i. z de cōdi. inde. l. si nō sor-

3 tem. ff. si filiussa. † Sed contrarium est veritas. vnde qui vendidit vt platus nomine ecclesie: rē poterit vendicare: nec sibi obstabit exceptio. l. quēadmodū. C. de agri. z cen. li. xi. ff. de li

4 be. cau. l. j. Et hec solutio colligit ex b: ocardo † an possit qs venire cōtra factū suū: q̄ pōt nō veniēdo vt ipse: sed vt alius vt plene no. de adop. l. post mortē. z p̄ hoc est casus in. l. iube mus. ff. sane. C. de sacrosan. eccle. Nec ob. qō no. de vsuca. l. cuz vir. qz illa opinio falsa est. ¶ In gl. fi. ibi, nocet dāti non aūt eius socio. Ad. hic dubiū pegrinū qō nō tangit in tota mate

5 ria duorum reoꝝ. ff. † q̄ dolus cōmissus p̄ procuratorē vni⁹ ex reis credēdi ēt post litē cōtestatā nō nocet correo: sed cōstituē ti tñ. z hoc dubiū Bar. nō tetigit. ¶ In ea. ibi: 2mittere p̄e

6 sumit. † Ad. hic de dolo p̄sumpto: q̄ post litē contestatā procurator dolū cōmittit: p̄sumptio iuris est q̄ dominus ipsuz cō mittat lz secus sit ante litem contestatā. vt in princi. huius. l. Ratio autē hec est qz lite contestata: instantia quodāmodo p̄prie ipsius procuratoris est vt hoc. ff. Jdeo autē dico quodā modo qz directū dñiū z ius instantie hz procurator solus: dñs aūt habet vtile. vt. l. i. in cause. ff. ex parte. z. l. si procurator. ff.

7 de pcura. † z ideo post litem contestatam persona procuratoris z dñi censetur vna. sed nō ante. vt. j. de liti. l. j. z hoc voluit glo. hic in fi. sed non declarat.

1 ¶ Exceptio doli velut generalis cum omni alia exceptiōe concurrit.

2 Exceptio omnis equitate nititur.

Qui equitate. † Omnis exceptio nititr egrate, z exceptio doli velut generalis cū omni alia exceptiōe 2currit. h. d. Cōcordat cū p̄ma pte summarij. j. de vaca. mune. l. i. in prin. z vide Ly. referētē verba Pe. C. de inuti. stipu. l. dolo. in fin. ¶ In gl. j. Quia omnis venit ex equitate. facit in corpore de tēp. nō sol. pecu. sup dote. in prin. i gl. magna. coll. vij. Et no.

2 † q̄ omnis exceptio nititur equitate. hoc fallit in exceptiōe p̄ scriptionis que licet sit bono publico introducta. vt. l. j. ff. de vsuca. tñ p̄sidium iniquissimuz est. vt in corpore vt etiā ecc. roma. circa prin. colla. ff.

1 ¶ Exheredatio facta etiam cum causa: exheredato nō no cet rupto testamento postea per querelam.

1 **Si heres.** † Exheredatio facta ētcū cā: exheredato nō nocet rupto testamēto postea p̄ q̄relā. h. d. Junat ergo hic exheredat⁹ bñficio alieno, z nō mirū: q: in multis silib⁹ hoc cōtingit. ¶ In gl. fi. ibi: nisi liberis. z est hec gl. vera si ponas liberos exheredatos nō fuisse in ptāte: q: tūc hereditatē paternā aut auitā z reliquoꝝ ascēdētiū p̄ lineā masculinā nō trāsmittūt non agnitā nisi ad eoꝝ liberos, z tūc ex bñficio. l. vnice. C. de his q̄ ante aper. ta b. Sz si liberi exheredati erant in potestate, z testamētū est deductū ad causam intestati: aut etiam parentes intestati decesserunt in quorū potestate liberi existebant: tūc ipsaz hereditatē lz non agnitā: ad quoscūq; trāsmittunt. vt. l. hereditate. ff. filius. j. de castren. pecu. z. ff. de testa. mi. l. ex militari. ff. si. cuz. l. eo. C. de suis z legi. l. apud hostes. z ibi per Cy. plene per Bart. in. l. si filius qui patri. ff. de vulga. z pupil. z ego post eum.

1 ¶ Edificium faciens in solo domini a quo causam nō habet sumptus repetit per doli exceptionem: ad ipsos aūt exequendos non agit.

Paulus. † Faciēs edificiū in solo dñi a q̄ cām nō hz: sumptus repetit p doli exceptionē: ad ipsos aūt cōsequēdos nō agit. h. d. tetigi in. l. cum vir. z in. l. pure. ff. si donaui. ff. eo. ¶ In tex. ibi: extruxit. suo noie. z bona fide. ¶ Ibi. Doli mali exceptione. Sño aūt sumptus isti p̄bant. dicvt no. in Speculo. de fructib⁹ z interesse. ff. viso. ver. aūpe. z pe. in. ff. pte. Sed q̄rēdū est an post snīam opponi possit vt rescindant sūptus. nā Azo dixit q̄ sic. Jo. ff. dic vt no. i Spec. in ti. de execu. sen. ff. postremo. ver. quid si bona fide. in. iij. col. in. iiij. parte.

1 ¶ Dos purgari potest etiam post sententiā si offert omne z totū quod debetur tam principaliter q̄ etiam ex causa interesse.

2 Stipulatio euictionis semel cōmissa resolui non potest.

1 **Jdeiussor.** † Dos potest purgari etiā post snīam si offert omne z totū qō debet tā principaliter q̄ etiā ex causa interesse. h. d. Et istā. l. declarauī in repetitione. l. si insulam. j. de ver. obl. Sz intelligēdo: vt dixi: nullū obstāriū nec. l. ff. de euic. nec. l. ff. licere. e. ti. nec. l. euicta. e. ti. sunt enī oīa indicia absolutoria: z idcirco p̄ solutionē vniuersi: necessario sequit absolutio. insti. de ppe. z tēp. ac. ff. ff. Jbi fideiussor. ff. vēditoris. Jbi cōdēnatus. ff. ad interesse. q: simpliciter fuit p̄missum de euictiōe, z sic verbis tñ obligatio fuit 2tracta: vnde aliud nō icludit q̄ interesse: cū stricte sit assumēda: vt. j. de acti. z obli. l. i. ff. verbis. cōiūcta. l. qcquid astringēde. j. de v. ob. ¶ In tex. ibi, z oīa. istud soluit 2trariū de. l. em

2 ptori. la. ff. de. l. habere licere. in fi. ff. de euic. † q̄ dicūt q̄ stipulatio euictiōis semel 2missa: resolui nō pōt, z iō vēditor offerēdo rē vēditā nō liberat ab ea: q: ibi offerebat res tūc: ff. nō omne aliō qō debebat. ¶ In tex. ibi: iure empti 2tinent. ff. q̄ cōseq̄ posset emptor: semel vel bis p̄pter clausulā euictiōis, z sic offerebat totū qō in obligatiōe erat: vnde nō mirū si post sententiā poterat mora purgari. ¶ In gl. mag. ibi. Solūmodo seruū. ff. emptū z nō interesse, z oīa plana sunt, z sic de eis fideiussor fuit euict⁹, z nō de dupla. ergo nō agebat ad interesse lz ad duplā: vt dixi in tex. q: ipse simpli: se de euictiōe obligauit: vnde solū interesse intelligit. p̄misisse z nō duplā. ¶ In ea. gl. ibi: lz ibi nō erat adhuc res restituta actori. sub. per emptorē cui fuerat res euicta: hic sic. ¶ In ea. gl. ibi: hic aūt fideiussor qui facilius ꝛc. Ad. singulariter hāc p̄ticulā: p quā habes duo. primo q̄ vēditor cōdemnatus ad duplam emptori: non potest purgare morā offerendo rē venditā z interesse p̄ dictā. l. habere licere. in fi. z per. d. l. emptori. Sed lz hoc nō p̄mittat venditor: p̄mittitur tñ eius fideiussori: quod est no. dignum. Secundo q̄. l. sancimus. C. de fideiuss. que dat potētiam fideiussori purgandi morā: licet sit adiecta dies z pena: habet locum non solum in stipulatione p̄toria z circa p̄paratoria iudicij interposita: verūz etiā in stipulatione neq; p̄toria neq; iudiciali: quod est no. dignum.

Si debitor. Si creditor furiosi de cuius mādato solvit p̄ debitorem ipsius ab ipso furioso soluēs defendit p̄ exceptionē doli quaten⁹ in rē eius versuz est. h. d. habetur ergo furiosus loco contradicētis: alias si loco consentientis: liber esset ipso iure vt. ff. e. l. fi opera. dic vt ibi.

1 ¶ Maritus si non subīt onera matrimonij non potest petere vsuras dotis sibi per errorem p̄missas.

2 Promissio per rusticum facta ex causa non arctante ipsum ad promittendum: in dubio erronea p̄sumitur.

1 **Pater pro.** † Si marit⁹ nō subīt onera matrimonij nō pōt petere vsuras dotis sibi p̄ errorē p̄missas, z p̄sumit error: si p

2 rusticanū promissio facta est. h. d. cū glo. † Et ex hoc dak tibi generalis doctrina q̄ promissio facta per rusticū ex causa nō artante ipsum ad promittendū: in dubio p̄sumit errorea si error allegatur: vt hic in glo. z. ff. de proba. l. cum de indebito. z huic princi. satis concor. ff. de iure dotium. l. iure succursum. ¶ In text. ibi. Eiusq; homines. sub. donec dos soluet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ In tex.ibi:genero scripsit.i.p er scripturā ꝓmisit.Et sigura casum in hac.l.in homie rusticano diuite qui appetit filiā maritare nobili qui pauper erat. ¶ In tex.ibi:cū eā exhibuerit.Nota ꝙ marit⁹ nō sustinēs onera mrimonij nō debet habere vsuras dotis,ꝛ ita dixi in summario intellectu.ꝛ cōcor. s.iuan.l.creditor.§.fi inter.ꝛ fuerūt istituti in dimidia.nā scribitur signat vnam vnciā cū di midia:vnde hec glo.nō potest defensari. ¶ In tex.ibi.ex sextuncijs,ꝛ sic ex alia dimidia. ¶ In tex.ibi:tutele actionē habueret.quā ꝓponit cōtra ipsū cobere des,ꝛ subaudi ꝙ illā saluā habet ex ꝙ matris hereditatē repudiat:quinimo saluā habet hodie ꝛ si ꝛfecissent innētariū: qō nō erat cognitū hoc iure:vt.l.fi.§.in ꝛputatiōe.C.de iure delibe. ¶ In tex.ibi:a matre data.simpliciter nulla cōditiōe appositā,ꝛ hoc faciebat dubiū i isto.§.vtrū ꝛditio adiecta in stitutiōi intelligerē repetita in ꝓlegato,ꝛ determinat hic qō. sic:nec est differētia vtrū cōditio adiecta institutiōi esset expsa vel tacita:qr semper intelligit repetitio:vt hic.ꝛ.ff.de arbi. l.ita demū.ꝛ.ff.de pac.l.itē qr licet hic quidā in glo.tenuerint contrariū ꝛ non bene. ¶ In fi.tex.ibi,ꝛ ideo exceptionē doli obstaturā.accipe exceptionē facti ꝛ non iuris,ꝛ cessat contrariū,ꝛ hoc tenuit Dy.hic in gl.vlti.in versi.ꝛ hic dic exceptionē.sc3 doli de facto. ¶ In glo.fi.ibi:qualiacūq3 igitur verba fuerint.hic cōsonant.Nota istam glo.que clarius loquit quā alia que sit in corpore iuris,ꝛ nunq3 de ea plus perpēdimus: fiue verba illius dispositionis proferant affirmatiue:siue negatiue:semp est oratio negatiua,ꝛ ideo male dixit gl.in.l. cum te minor.C.de ꝓba.cū faciat differētiā qualiter verba fuerūt ꝓlata an affirmatiue vel negatiue,ꝛ ꝓ hoc est casus recte intelligēti.C.de ꝛtrahē.ꝛ cōmit.stipu.in.l.optimā.in fi.

¶ Quarū rerū actio nō dat,ꝛ de exceptiōe iurisiurā.Rub.

¶ De ista parte rubrice sc3 de exceptione iurisiurādi nō habes aliam rubricam in corpore iuris.

¶ Iusiurandum obtinet vim sententie.

Iusiurandum. †Iuramētū obtinet vim snie cū ⁊ per ipsum aduersarius factus sit iudex.h.d.Et ac ipe improprie vt glo.dicit ꝛ bene.

¶ Pupillus absq3 tutoris autoritate iusiurādum deferre non potest.

Si pupillus. †Pupillus absq3 autoritate tutoris iusiurādum deferre nō pōt in iudicio nec extra.h.d.Quōcta gl.ꝛ cessat omne ꝛtrariū. ¶ In tex.ibi:detulerit iusiurādū.sc3 debitori suo. ¶ In tex. exceptionem istam.scilicet iurisiurandi.

¶ Iusiurandū etiam per tertium in decisione litis prestādum:duorum litigantium parat exceptionem.

Venditoris factū post venditionem omnino consummatas emptori nec nocet nec prodest.

Possessor fundi an ꝓstito iuramēto agere poterit vt liberetur contra ipsum petitorem.

Actio de dolo non competit:si volenti agere alio modo succurri potest.

Si petitor. †Ex iureiurādo ēt ꝓstādo p tertiū in decisiōe litis duorū litigātiū parat exceptio.h.d.An aūt possit agi ex iuramēto ꝓstito.dicā j.incōtinēti. ¶ In tex.ibi:auctor ei⁹.sc3 aduersarij. ¶ In tex.ibi:debitur.sc3 ex iuramēto ipsius vēditoris.est em iusta cōuētio si ⁊libet causa in cōdictiōe iurisiurādi posita fuerit.l.si quis cū debitore.ff.de iureiur.Et hic est casus cōiuncta gl.q̄ dicit ꝙ hic fuit pactū de nō petēdo:qui cōtra⁹ innominat⁹ potest fieri per fi.ꝛ ꝓ hoc est casus in.l.fi intra.ff.de pac.l3 gl. dicat cōtrariū ꝛ nō bene in.d.l.si qs cū debitore. ¶ In gl.l.q̄ incipit:fuit ergo.ibi.l.pe.§.pen.†vbi dicit ꝙ factū vēditoris post vēditionē oīno cōsummatā emptori nec3 nocet nec3 ꝓ dest:qr illud est verū nō cōcurrēte aliquo emptoris facto vt ibi.Exēplū si post rem traditā ex causa venditionis ēptori: possessio rei vēdite ad venditorē est reuersa.nā illa possessio venditoris nō accedit possessioni ēptoris:sed hic factum vēditoris cōcurrit cū facto emptoris:nam emptori est iusiurā dum delatū sub cōditione si vēditor iurasset,ꝛ ideo turamētum venditoris ei prodest ꝛ nocet.Magis aūt obstat huic §.qr cōditio iurisiurādi remittitur a pretore:vt.l.que sub cōditione.in prin.ff.de condi.insti.Sed solue ꝙ iste.§.loquitur in cōditione iurisiurādi de preterito vel ꝓsenti.l.autem que sub cōdi.loquitur de iuramēto futuro:qō facile cōtinētur; ꝛ pretor vel imperator noluit esse auctor periurij:vt.l.ij.C.de

indic.vidui.tollē.Alij aūt soluūt istud 2trariū vt plene no. in.d.l.qui sub 2ditiōe.ꝛ ibi dixi.Hic aūt quērēdum occurrit:†an prestito iuramēto possessor fundi agere poterit vt liberet cōtra ipm petitorē.quidā dicūt ꝙ nō:qr cōtract⁹ innominati ex qbus oritur actio prescriptis verbis ex quo sunt celebrati per fi.nō pariūt actionē:qr nō possunt iniri p conditionē:nec est pactū fi:vt hoc firmat gl.in.l.fi quis cū debitore.ff.de iurein.Cōtra quā est casus in.l.fi intra.ff.de pac.q̄ singularis est.ꝛ qō sit pactū ꝛ p ꝙs cōtract⁹ innoiatus.determinat gl.hic vnde videt ꝙ agi possit:ꝛ si nō alia via:saltem officio iudicis cōpetēte ei qui liberād⁹ est exceptionis ope. vt.j.de fideiuſ.l.si 2tendat in gl.ꝛ.ff.de lib.lega.l.iij.§.j.Veritas est qō dicit glo.in.l.fi intra.reprobata glo.in.l.fi quis cū debitore.Sed ex illo pacto agere nō pōt libarandus vt liberet per acceptilationē ꝓpter duo.ꝓio qr pactū fuit inītū solum vt impleta cōditione pacisces esset liber,nō aūt fuit ordinatū ad effectū obligationis:ꝛ actiōis:ergo ꝛc.vt.l.nō ois. ff.si cer.pe.Secūdo limita:qr in.l.fi intra.ꝛhic ex implemēto pactiscētis nihil aderat aduersario.naz p iuramētū vēditoris nihil aderat petitori fundi:nec p solutionē pecunie aliquid aderat aduersario:imo aberat aduersario:qm debebat recipere totū,ꝛ liberād⁹ erat debitor per ptē solutiōis a toto: vñ nulla actio poterat cōpetere implēti nisi de dolo.l.naturalis §.qō si facia.ff.de pcri.rer.†Cōstat aūt actionē de dolo nullo modo cōperere si volēti agere:alia via pōt succurri:siue fit via agēdi siue excipiēdi:vt.l.ꝛ elegāter.§.nō solū.ff.de dolo. Sili ꝛ gl.in.l.si quis cū debitore.dicit falsum:duz dicit 2tractū innoiatū iudicari ꝑm modū implēdi non ineūdi:qr imo ꝑm modū ineūdi:vt.l.iurisgētius.§.j.ff.de pac.ꝛ.l.ex placito. C.de rerū pmu. ¶ In gl.fi.ibi:vt possit iusiurandū deferri.ꝛ certe pōt.tex.est in.l.nā ꝛ postea.§.si petitor.ff.de iureiuran. ¶ In ea.ibi: pfit alteri.ꝛ certe ꝓdest ratione conuentionis: vt hic.ꝛ.d.l.si quis cuz debitore. ¶ In ea.ibi:sed ꝛ pacti dari potest subaudi nō solum iurisiurādi.tex.est in.d.l.si quis cū debitore.Ray.contra:qr non datur exceptio iurisiurandi:ꝛ male:motus ea rōne:qr iuramentū nō est in dispositione sed in cōditione ꝛc.vt.l.si quis sub conditione.ff.si qs omiſ.cau. testa.sed hec obiectio in proposito non valet vnam muscam.

Si fideiussor. Iuramentum fideiussoris in rem prodest reo:secus autem si in personam tantum.hoc dicit.

Si manumisero. Si libertate pstita stipulat patron⁹ a liberto suorū olim negotior gestore qcqd eū dare vel facere oportebat ꝛipm patronū agentē nō obstat exceptio.qr libertat onerāde gfa fuit pactio iterposita.h.d.i term.ꝛ i fūma.

¶ Imposita p patronū liberto onerāde libertatis causa peti nō possunt siue statim siue ex interuallo imposita sint.

Promittēs pena stipulati si eū offenderit:itelligit sine offendat re,siue verbis, siue qr non obtemperet ꝓceptis eius.

Statuta que dicantur contra libertatem ecclesie.

Clerici possunt poni extra ꝓtectionē cōmunis.

Iurisdictionē habens a statuto, non potest ampliorem habere ꝙ statutum concedit.

Que onerande. †Deducta i stipulatiōe a liberto gfa onerande libertatis ꝓ patronū: nō exigūtur,ꝛ in dubio omne ꝓmissum vt libertus sit patrono subiectus intelligit ꝓmissum cā onerāde libertatis.h.d. ¶ In tex.ibi onerāde.i. grauāde,ꝛ hoc grauamē liberto ipositū speciē seruitutis inducit, idcirco et liberto exceptionē parit vt hic.Et facit iste.§.ad no.in Spe. de arbi.§.sequit.ver.itē qd si cōpromissum.i.vij.col.i.i.pte.ꝛ ad id qō no.Dy.in.c.scieti.de reg.iur.li.vi. Ibi: liberto.scilz meo.Ibi:nō possum.sc3 exceptiōis ope.vnde ꝓmissio tenet ipo iure:lz repellat agēsope exceptiōis:qr onerāde libertatz cā ꝓmissio facta est:ꝛ sic non obstat.j.eo.§.si onerande.vt ibi no. ¶ In tex.ibi:offenderit.mirabiliter no.hūc tex.†nam q ꝓmittit pena stipulati:si eū offenderit:itelligit siue offendat re:siue verbis:siue qr nō obtēperet ꝓceptis eius.ꝛ iste tex.est pulchrior qui sit in iure de ꝓmittēte penā si aliū offenderit.

Et allegat iste tex.†que statuta dicant ꝛ libertatē eccleſie.ꝛ Bar.dixit ꝙ oia ꝓ que clerici aut ecclesiastice ꝑsone efficiunt timidiores.ꝛ p hoc casus hic.nā causa libertatis onerande intelligit ois ꝓmissio facta cuius timore ꝛ cui⁹ exactiōis metu libert⁹ ꝓcipiente patrono ꝛtinue est subiect⁹.de q̄ plene ꝓ Jo.an.in.c.vlt.de ꝛmu.eccle.lib.vi.vbi etiā est casus ō hoc. Et ibi dicit id ē Jo.ꝙ statutū ꝓhibēs alienari ꝛmobilia i nō subiectū:nō ꝓrehēdit clericos.nā si expresse fieret statutuz ꝙ in clericos bona ꝛmobilia alienari nō possent:aut ꝙ null⁹ vēdat panē clericis aut coquat:illud statutū est nullū:qr ꝛtra libertatē ecclesie:ꝛ qui ꝛtra facit:anathema est.Et hoc est verū si facit cōtra ꝓuilegia cōcessa ecclesie vniuersali:vel ꝓ deū vel ei⁹ vicariū in spūalib⁹:vel ꝓ imperatorē in tēporalibus. Sed si fieret contra ꝓuilegia vnius ecclesie specialis:puta sancti Laurētij de perusio:lz statutū nō teneret:ꝛñ statuēs nō esset anathemat:lz qdā dicāt aliter ꝛ male ꝛm Jnnoc.de sen. excō.c.nouit.Dixit trī Ja.but.verbū vnum mirabile in auc. cassa.C.de sac.san.eccle.in.l.assiduis.C.qui po.in pig.ha.†ꝙ clerici pōt poni extra ꝓtectionē cōis.qō itellige verū si ꝙ statutū denegat iurisdictio potestatib⁹ ꝑsecularib⁹,vt de factis ꝛ negocijs clerico ꝛ nullā habeāt iurisdictionē.nā sicut statutū iurisdictionē cōcedit,ita ꝛ limitare pōt eandē,†vnde iurisdictionē hēs a statuto nō pōt ampliorē habere ꝙ statutū concedit.nā fines mādati diligēter ꝛc.vt regula iuris ꝓtz,vt.ff. mādati.l.diligēter. ¶ In gl.belliſſime.i.pulchre.ibi,stipulat incontinenti ꝛc.post mannmissionē. ¶ In ea.ibi, transferr on⁹.pbādi in libertū cōcor.ff.de ꝓmi.cre.l.si vētri.§.fi.S3 at tēde qr si ꝙ patronū petētē,incussus fuit metus eidē liberto, tūc oē ꝓmissum per libertū:intelligit ꝓmissum cā libertatis onerāde,qr semp subest eadē causa timoris ꝛreuerētie:nec est necesse ꝙ libert⁹ pbet tpe ꝓmissiōis aliquē metū incussum: qr sufficit ipsum ꝑcepisse:sicut ꝛ cū mulier ꝛberata nolebat viro ꝛhēti ꝓsentire:eodē metu etiā ꝛ interuallo intelligit cō sentire:lz sup caput suū eo tpe nō habuerit gladiū neqz baculū:vt no. Jnno.in.c.perlatū.extra qō me.cau.Si aūt vxor ante cederet tpe ad virum nō habebat nimiā reuerētiam:nec etiā sibi vil⁹ timo: fuerit incussus:tunc nec timore nec nimia reuerētia intelligit cōtra⁹ isse:aut viri cōtractui consensisse:ꝛ ideo timore aut reuerētiā nimiā:illum ꝓbare opz ꝑm Jnn. in.d.c.ꝛ per eundē.de in integ.resti.in.c.auditis. ¶ In glos, aliter accipit.in fi.hoc intellige ꝑ supradicta per q̄ apparet declaratio legum loquentium de materia.

¶ Promissio siue fiat per libertuz incōtinēti siue postea per quā operetur libertus exceptio dolum hz:sed si ex interuallo promittitur:liquido probandum est causa onerande libertatis esse promissum.

Et in summa. †Siue fiat promissio per libertū icōtinēti:siue postea p quā onerēt libert⁹:exceptio dolū hz:lz cū ex interuallo ꝓmittitur aliqd opz ꝓbari ꝓmissum esse cā libertatis onerāde.h.d.Est aūt aliqua ꝓbatio etiā ex ꝓsumptionib⁹ collecta:vt.l. lz impator.de leg.j.ꝓsumptiones aūt ꝛ cōiecture sumunt ex no.ꝓ Jnn.in.d.c.platū.dicit ibi.extra qō me.cau. ¶ In tex. ibi:eius libertatē.qr ꝓmisit patrono nō dare fi eum offenderet:ꝛ facit qō no.C.qō me.cau.l.ij.Istud ergo ꝓmissum nomie pene intelligitur promissum causa onerande libertatis.

¶ Promissa in penam patrono vel incontinenti vel ex interuallo causa nimie reuerentie:intelliguntur promissa causa onerande libertatis.

Si onerande. Exceptio libertatis onerande cā vēdicat sibi locū etiā si cōtract⁹ bone fidei inter patronū ꝛ libertū penā debebat inseri.h.d.†Omnia igit que cūq3 ꝓmissa in penā patrono vel incōtinēti vel ex interuallo causa nimie reuerentie:intelliguntꝛ ꝓmissa causa onerāde libertatis:sec⁹ si nō fuissent ꝓmissa in penā:vt.ff.e.l.§.q̄ onerāde.in gl. in ꝛ.i.pulchre. ¶ In gl.puta si in aliq.ibi.l.j.§.fi.que est cōtra sz dicit ibi. ¶ In ea.ibi: bñ scit negociari.vel pone exēplū:vt no.ff.de operis.libeo.

¶ Exceptio onerande libertatis causa introducta in rez est non autem persone inheret.

Expromissor quis dicatur.

Exceptiones. †Exceptio onerāde libertatis cā introducta in rē est:nō aūt pſone inheret:ꝛ ideo ad fideiussorū personā trāseunt ēt si ipse libert⁹ vt procurator expromissoris aut heres expromiſ sor sit interueniat.Et no.hic gl.in ꝛbo reus factus est.† que dicit ꝙ ille est expromissor q in se alienā obligationē transfert in totū vel in partē:ꝛ allegat de dolo.l.ꝛ elegāter.§.seruꝰ pactionis.veritas est ꝙ expromissor ꝓprie ꝛ stricte appellat q pro alio nullatenus obligato intercedit.ꝛ iste est verus intellectus.d.§.seruus pactionis.ꝛ.h.d.glo.in.l.sicut reus.j.de fideiuſ.ꝛ no.ff.de pac.l.in personam.§.qui pecuniam.

¶ Promissum cā onerāde libertatis patrono vel alteri cui delegatio non fit facta ex causa onerosa viribus caret.

Siue autē tis patrono vel alteri cui delegatio non fit facta ex cā onerosa viribus vacuatur.h.d.vsq3 ad.§. item si libertus. ¶ In tex.ibi,siue alij.s.nō creditori patroni, alias secus si fuisset creditor ex causa onerosa:vt.j.patet.

¶ Libertus si cā onerande libertatis patrono suo debi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

torem delegauit:non pōt delegatus illa se exceptione tueri
qua delegatus:sed soluz patrono per libertū repeti poterit.

1 **Item si libertus.** †Si libertus cā onerā de libertatis patrono
suo debitorē delegauit:nō pōt delegat⁹ se illa exceptiōe tueri
qua poterat delegās:sed solutū patrono poterit repeti per
libertū.h.d.z quo iure dicyt in glo. Ponitur ergo hic casus
econuerso ad pcedētē:nā ibi quēlibet fuit an exceptio que ob
stat delegāti:obstet ei cui delegatio facta est:hic autē ponitur
an beneficiū exceptionis quo vti pōt delegās:possit vti etiā
delegatus z indistincte determinatur q̄ non:non habita dif
ferentia lucratiue cause aut etiā onerose:libertas enim dele
gans poterat vti beneficio exceptionis onerande libertatis
qō est reale:z tamen hoc beneficio non vtitur delegatus ab
eo.tene igitur hoc menti.

Hec exceptio. ¶Exceptio libertatis one
rāde datur libertoz successo
ribus ej⁹ in vniuersum:z ecōuerso heredes patroni submouē
di sunt exceptione predicta.h.d.ió aūt dixi successoribus in
vniuersum:q; non datur singularibus quoꝝ nō interest ex
ceptionē istā p;oponere:eo q̄ cuicunq; soluerint:sunt liberi.

1 ¶Patri per filium queri potest exceptio iurisiurandi.
1 **Si filiosam.** †Per filiū patri ārī
di.h.d.gl.querit quid ecōtra an querā exceptio
filio:dic vt in ea.que bene loquitur.

1 ¶Ludo reprobato amissa repeti possunt.
2 Ludus reprobatus quis dicatur.

Si in alea. Iste.ℌ.est satis subtilis z p̄m primā
lec. p̄miſi vēdere fundū p certo pre
tio si tu viceris:vel tu⁹ p̄miſisti vēdere si ego vicero:z hec p̄mo
missio facta fuit inter nos nō colludētes simul vt differat a
lectu.Ro.que ponit circa finē scōe gl.magne.Sz hic intelle
ctus nō placet:q; nō applaudit litere:nā hec lex loquit de vē
ditione facta in alea:nō autem de p̄missione facta de ven
dēdo:nā si postea extra aleā vēditio facta esset:idē indicaret
de ea qō de vēditione facta simpliciter extra aleā:argumētū
optimū.C.q̄ me.cau.l.ij.Secūdo modo legit q̄ in alea ego
rē vēdidi z pretiū iude redactū luſi:vel etiā nō vēdidi sz ipſaz
luſi z hoc casu siue vēdideriz siue luserim:z deinde res hec vē
dita seu p̄dita:euicta fuerit vel qui vicit vel qui emit:agit de
euictiōe z nō pōt:quin submoueat exceptiōe.z intellige illa
quarū rerū actio nō da.q; in hoc ti.hec.l.situata est ergo ꝛc.
vt.ℌ.de carbo.l.qō labeo.Et intellige hoc casu q̄ siue vēditio
sine luſio sit facta in ludo licito siue illicito:vl vēdita fuit aut
luſa de euictione nō agit. Jn hoc ergo operat solū hoc q̄ in
ludo res vēdita est aut luſa.Allo mō legit sz Rog.q̄ ego lu
dēs tecū:vēdidi tibi rem:z pretiū mihi ludenti soluis z illud
pretiū ego perdo:re igitur euicta ego vēditor tibi de euictio
ne nō teneor:sicut nec ipſaz rē tu vsucapere posses ex quo mi
1 hi incōtinēti p̄dituro pretiū fit solutū siue fit ludus p̄missus
1 siue nō:vt.l.si quis cū sciret.ℌ.pro ēpto.z iste casus etiā sustī
neat.Quarto z vltimo mō legitur de eo qui sperabat multa
missilia ꝓpter aduētū p;incipis se percepturū z lucraturū:z
illa vēdidit que pciperet ex dono fortune:nā si ex illis missili
bus aliquid est euictū:non tenet vēditor:z ista lec.etiā no.est
sed nō applaudit litere.Tene ergo lec.q̄ in alea vēdēre aut
ludēs illā pro estimata vel inestimata:siue alea sit lud⁹ p̄hi
bitus:siue nō:hoc p̄miſi solū habet vt re euicta:de euictio
ne nō teneat:z vbi ludus fuisset p̄hibitus:res ipsa lusa repe
ti posset p̄m no.in.l.ſi.ℌ.de alee luſu z de aleato.z no.in.l.alea
rū vsus.C.de aleato. ¶Jn gl.j.ibi:intelligo aleam esse ludū
p;ohibitū.gl.sequēs intelligit etiā de p̄missō.Dic q̄ vbi vē
dor rē in ludo p̄hibito:ad hoc vt ipse rē ludat.ex hoc contra
ctu ementi non p;ocedit vsucapio:nec etiā in eū transfert do
miniū si ego dōs sum:nec ego teneor de euictiōe:quia sco:to
z luxurioso z p;otinus p̄dituro in cetā causam perditionis
ego rē illā dedi:vt.l.si quis cū sciret.ℌ.pro emp. Et etiā econ
uerso si tu vendis mihi rem in ludo:z ego te scio pretiuz p;o
tinus perditurū nō possum agere postea contra te.vt.l.si qs
cum sciret.ℌ.allega. ¶Jn glo.ℌ.ibi:vendes mihi fundum ti
tianū.iste casus nō applaudit litere:q; nō loquitur de p̄mis
sione vēditi:sed de ipsa venditione. ¶Jn ea.ibi:vel ipsam rē
tibi vendidi.sz non ludenti vt differat a lectu.Rog.que po
nitur in ſi.huius gloſſ.z hec est vera:z hanc tenui videlz q̄ ſi
ego vendidi tibi rem z pretium eius luſi:siue ludus fuerit
p̄hibitus siue permissus:z ex quo p̄tiū luſi re euicta nō cōue
nio de euictione:z idē vbi rē ipsaz luſi:nā vincēti de euictio
ne nō teneor. Sz hic quero an ego vēditor saltē tenear ad re
stitutionē pretij:ſz nō tencar de euictiōe:potest dici q̄ ſic p.l.
ex empto.ℌ.ſi.ℌ.de act.emp.Tu dic cōtra ex quo pretiū inde
p̄ceptū luſi.z ſic in nullo locupletior factus ſuz.Deinde que
ro:quid ſi te ludēte nō mecū:ego vendidi tibi domum:z ista
domus tibi euicta est:an ego de euictiōe tenear.dic q̄ ſic ex
quo p̄tiū ego nō luſi:z idē ſi luſi ſz nōltecū:z idē ſi luſi ſz post
magnum interuallū:qm̄ hec vēditio nō est legibus aut mo
ribus interdicta:ſz fuerit facta in ludo:ergo debetur euictio.
¶Jn.ea.glo.ibi:vel dic vēturo. Jsta lectu.est vera sed nō ap
plaudit litere. ¶Jn e.ibi.l.ſi qs cū sciret.z ibi dixi post bart.
de quo etiā.in.l.qō ſi minor.ℌ.restitutio.ℌ.de mino. ¶Jn e.
gl.ibi.vel p̄m Ro.dic z bene:qui ergo ludit rē in ludo etiam
nō reprobato:ſiue ludat rē iestimatā siue estimatā:ō euictio
ne nō tenet: †vbi aūt ludus est reprobatus:nedū quis tene
tur de euictione:imo omne lusum repeti potest miſi repetēti
quinquaginta annorum obstet exceptio.l.alearū vsus.C.de
aleato.† Est aūt reprobatus ludus cruentalis z ludus for:tu
ne:nō aūt ludus industrie:vt est scacoꝝ:aut fortitudinis:pu
ta ſi iaculū.piecero plus q̄ tu,dabis mihi.x.vt no.in.o.l.alea
rum.z in.l.in executione.ℌ.ſi.j.de verbo.obliga.

Si seruus. Jlla p̄miſſio itelligit facta dño ma
numittēti cā onerāde libertatis que
ad finē exactionis non fit:sed solum vt libertus eum timeat
z eidez obtemperet.h.d. ¶Jn textu.ibi.vt non exigat eam.
ſ.pure sed sub conditione ſi eum offendam.z ista p̄missio
intelligitur facta causa libertatis onerande:vt.ℌ.eo.l.j.ℌ.que
onerande z.ℌ.ſi onerande.

¶De litigiosis. Rubrica.

¶Denunciatio simplex ēptoꝛi facta vel vēditoꝛi vt non
p;ocedat ad emptionis cōtractum nō facit rem litigiosam.
2 Denunciantes an omnes intelligantur malefidei.

1 **Litigiosam.** †Denunciatio simplex fcta ēpto
ri vl vēditoꝛi vt nō pcedat ad ēptiōis ſctū:
nō facit rem litigiosam.h.d.in terminis z in
summa.Hl.†querit an omnis denunciatus
2 intelligatur malefidei necne:et non bene
soluit. Unde conclude q̄ aut emptor denunciatus vt non
emat:scit denunciantem ius habere:et tunc est malefidei:
z ideo non vsucapit.l.ſi fundum.C.de reiven.Et econuerſo
ſi nesciebat:nō est malefidei.C.de rescin.vē.l.ſi maior. Si aūt
est dubiū emptor debuit abstinere: vñ futarus iudicū euen
tus declarabit an emptor fuerit male fidei necne:q; ſi vincet
appareb it nō malefidei.ſi succūbet:ecōtra.argumēto de leg.
p̄stā.l.virilis.ℌ.ſi adierit.z.ℌ.que in frau.cre.l.ait p̄tor.ℌ.ſi
quis partice ps.et no.in.d.l.ſi fundū.et Spe.in tit.de emp.et
ven.ℌ.nunc dicendum.el.ij.ver.ſi.in quarta parte.et.ℌ.de no
ope.nuncia.l.j.in p;inci.

¶Litigiosa res vēdi pōt p nō litigantē alteri nō litigāti.
1 **Si inter primū.** †Vitiū litigiosi nō afficit
rē z ideo res litigiosa vē
di pōt p nō litigantē alteri nō litiganti.h.d.in terminis et in
ſūma vſq; ad versi.ſi tamē cū p̄curatore.Vel ſic. Litis cōte
statio inter alios facta quo ad alios rem litigiosam nō facit:
ſz quantū ad eos tm̄.litigātes p se vel legitimos administra
tores eoꝝ nominib⁹.h.d. vſq; ad ſi. Et nota bene q̄ omne
litigiū qō fit cum administratoꝛib⁹ nostris:intelligitur fieri
nobiſcū. Et ideo ſi ex forma ſtatuti agens debet adire iudi
cē sue porte: vt est perusi:z p̄curator agēs est de porta ebur
nea:z dōs de porta sancti petri:ꝛz adiri iudex sancti Petri.
Et hoc intelligen ſi est p̄curator simplex:finaūte in rē suā ipse
rē in iudicio deducet:z ideo tūc ꝛz ipse adire iudicē porte sue
vt.l.ſi mater.ℌ.hoc iure.ℌ.de excep.rei iudi.et tene mēti:quia
pluries habui de facto pusū. ¶Jn gl.j.ibi:niſi in p̄sonali ac
tiōe fortē.imo siue fortē:q; hec ēxa opinio approbata:z bar.
hic distinguit z bñ an agat mere realiter an mixta:omittit aūt
de officio iudicis. Sed dic q̄ ſi ploꝛat officiū ad finē ad quē
intēditur iudiciū realē:idē dicas quod de reali. Et ſi ad finem
p̄sonalis vel mixte:idem qō de quolibet eoꝝ argumentum
optimū i.l.ſicut.C.de p;escrip.xxx.anno. Et hic Bar.ārit de
effectu litigiosi: dic vt in eo. Et adde q̄ ſi de dño vel quaſi
dño p;elature inter duos cōtenditur nemo alienat absq; vi
tio litigiosi. Si autem inter duos ꝛtendit de potestate iuris
eligendi p;elatum. iudicio illo pendēte electores possunt eli
gere sine pena. Et habens potentiā ꝛfirmandi:potest ſimil⁹
confirmare. Et ſic contenditur de iure subiectionis z obedie
tie:ſimiliter mota controuersia incurritur vitium litigiosi,ſz
ipſa res p;opter quam de subiectione ꝛtenditur, litigiosa nō
est p̄m Jnn.de cōſti.c.cū .xx.i versi.reuocat. coniūcto eo qō.

ipſe no.in.c.ex parte.de arbi.in gl.ſi. ¶Jn gl.id est difficile
erat.ibi:non afficit rem.vt nō ſit alienabilis omnino.nā alie
nari potest per nō litigātes z extra litigātes:z hoc voluit tex.
iste. Sed per neutrū litigātiū alienari potest ſponte:sed ne
cessitate cogēte ſic:z etiā alienat in vltima volūtate:vt.l.ij.C.
de liti.z auc.ibi posita. Jsta aūt vitiū litigiosi durat ſine du
bio durāte instātia. Sed an ea finita cēſeſu ptiū aut lapſu
triēnij:sunt gl.cōtrarie:q; gl.in.l.j.C.de p;escri.lon.tem.dicit
q̄ vitiū litigiosi nō durat.gl.in.l. pperādum.ℌ.z ſi quidē.C.
de indi.dicit totum oppositū. Ueritas est q̄ ēptum ad ipſuz
litigātē durat vitiuz litigiosi quo ad ipſum z successoꝛē eius
vt non vsucapiat lon go tpe ℌm iura nouissima per auc.male
fidei.C.de p;escri.lon.tem.sed ℌm antiquā iuris prudētiā vi
tium litigiosi non durabat:q; reus cōuentus perempta in
stātia vendere poterat:z bone fidei emptor non obstāre ma
la fide venditoꝛis:longo tempore capiebat:vt.d.l.j.

1 ¶Litigiosa vt fiat res:inspicitur sciēcia aut ignorantia
eius qui emeret non eius cui acquiritur.

1 **Si seruus.** †Sciētia emptoris cuz de
pena litigiosi tractam⁹ in
spicit non autē domini cui acquirit niſi super hoc
dñi mādatū speciale interuenerit.h.d. ¶Jn text.
ibi:cū emerit.scit:sez rē litigiosaz. ¶Jbi:eius.ſ.serui. ¶Jbi:
non eius.ſ.dñi. ¶Jbi:ſi non mandato domini.ſ.directo ad
venditionem rei certe.z hoc vere tollit omne contrarium.

1 ¶Litigiosam rem in sacrum dedicans pena dupli punit.
2 Ecclesia aduersarius potentioꝛ appellatur.
3 Pena fraudantibus pedagium:an fisco an emptoꝛibus pe
dagū debeatur.

1 **Rem de qua.** †Dedicās rez litigio
saz i sacrū punit pena
2 dupli.z illa pena aduersario est p;estāda:nō fisco.
h.d.† Et no.ecclesiā appellari aduersarū poten
tioꝛe. ¶Jn tex.ibi:ouriorem aduersarū cōditionē facere.fit
etiā deterioꝛ z duriꝛ ꝙditio aduersarij ex aliis causis:vt no.
in gl.z bene. ¶Jn tex.ibi:p;estādum sit.facit qō no.ℌ.de ca
lum.l.in heredē. Sed arg.est cōtra.ℌ.de his qui dele.l.ſi vero
ℌ.autē.in glo.vbi p;o parte applicat pena aduersario:z p;o
parte applicat fisco:vt.ℌ.de in ius voc.l.sed ſi hac.ℌ.deinde.
z qō no.glo.j.de ver.ſig.l.aliud.la.ij.ℌ.j.in gl.ſi.per Jnno.de
solu.c.odoardus.in ſi.z.l lege cornelia.in ſi.ℌ.ad silleta.bene
enim velut regalia debent fisco nō parti.in.x.col.que sint re
3 ga.z.C.de modo mul.l.multarū.† Et per hoc decidit ur il
la questio ſi pedagium vel aliud vectigal est impositum:et
fraudantibus pena est appositaz an pena debeatur fisco:vel
ēptoꝛib⁹ pedagij. Et hanc.q.vidi de facto Perusij. super
qua Bal.cōſuluit. Ueritas est ista q̄ compēdia multaruz
semper ad fiscum pertinent:vt.d.l.multarum. Compendia
penaruz que exiguntur iudicis officio z sic per modum accu
sationis debētur semper fisco:vt in iuribus.ℌ.all. Sed pena
ram que exiguntur actionis iure compendium est aduersa
rij:vt.l.ij.j.de term̄.mo. Et ſi verba a neq; de accusatione nec
de actione loquūtur puta ſi statutū dicit q̄ fraudato:p̄nita
tur in tm̄.z non dicit quo iure tūc pena fisci est.vt in.d.x.col.
z vbi cōtrarium aut aliud inuenies dicas q̄ sic lege p;ouisum
est:vt patet.C.de ſe pul.vio.l.qui sepulchra.cōiuncta glo.z in
d.l.ſi vero.ℌ.qui autem.ℌ.de his qui deiece.vel. effu. Et de
ista.q.penarum vectigalis fraudat:ponit Lyn.in addi.ſuis
in.l.creditoꝛ.in p;in.ℌ.de actio.emp.

¶De actionibus z obligationibus. Rubrica.

¶Circa hanc rubri.hic q̄ſiuit Dy.de pluribus. Primo que
obligatio ſit mr actionis:an ciuilis an naturalis: an vtraq;.
Secundo qualiter discernat dolus a lata culpa:leui z leuiſſi
ma z casu fortuito. Tertio an mediū ſit dare iter hec. Quar
to z vltimo vtrum vtilis ſit natiua vel datiua.

1 ¶Quasi dictio imp;oprietatis est nota.
2 Obligationis species quinq; vide ibi.
3 Obligatio natiua que dicatur.
4 Actio vtilis que datur cum ſit actionum cessio potest esse
datiua z natiua.

Obligationes. Qui isto p;in
cipio ponit
obligationū diuiſio:vz3 ex q̄ materia oriāt:
iō nō recipit ſummarū intellectū. ¶Jn gl.
ij.ibi:tria mēbra.hec ē vera z ea tz Dy.inſt.
de acti.in.ℌ.j.z Bar.hic.z hoc pt3 ex ordie
istarū.ij.vſq; ad.j.in oib⁹.nā p;io ponit de obligationic⁹ na
scētibus ex cōtractu vſq; ad.l.ex maleficiis.ibi,de obligatio
nib⁹ de:ſc:dēcib⁹ ex maleficio. Deide incipit de obligatioīb⁹
nascētib⁹ ex quasi cōtractu in.ℌ.ſi qs absente.vſq; ad.l.in oi
bus.ibi incipit tractare materiā per diuersas cōſultatiōes.
z expone literā hic causarū.i.factoꝛū:z expone figuris.i.qua
1 litatib⁹ seu iuris fictiōibus.† hoc designat verbū quasi:qō
est imp;oprietatis nota.vnde maleficiū z cōtractus designāt
p;oprietatē z veritatē:quasi contractus z quasi maleficium
imp;oprietatē z figurā:ficut homo verus designat ꝓprieta
tē z veritatē:figura xp̄i hois in pariete depicta: ip;opꝛietatē
ipsius z qualitatē ℌm Ray Bloſ.tamen insti.de act.tenet q̄
2 †quinq; sunt ſpecies obligationū:vna ex maleficio.secunda
ex quasi maleficio.tertia ex cōtractu.q̄rta ex quasi ℌctu.q̄nta
ex varijs figuris causarū:de quo etiā hic gl.mētionē facit:et
habuit illa gl.respectū ad ordinē titulo:ū institutionum:sed
q; ille ordo est ab imperatoꝛe tradit⁹:hic autē a iurecōſulto:
idcirco hunc ſequi debemus:ſicut videm⁹ in materia bono
ruz possessionis:nā in.ff.posuit ponit ti.de ſcōm tabulis in.C.
ecōtra. Allō aūt dicūt vt in gl. ¶Jn gl.queri cōſueuit.ibi:nō
tñ est ex maleficio.hec gl.cōmuniter reprobat:q; imo ex ma
leficio est:vt.l.ſi ambo.ℌ.quoties.ℌ.de cōpen.z.l.ſi mulier.ℌ.
rerum.ℌ.re.amo.lz tamē sit ex maleficio:datur in heredē: vt
l.ſi p;o fure.ℌ.ſi.ℌ.de condi.fur.q; tunc non cōuenit heres vt
heres.de quo plene in.l.i.C.de dol.furti.z ibi plene per Joc.
z Ly. ¶Jn ea.glo.ibi:vt sit argumētum a ſufficiēti ptium
enumeratiōe.z hec argumētatio valde bona est:vt.ℌ.de his
q̄ sunt sui vel alie.iu.l.patre furioſo. ¶Jn ea.gl.ibi:q̄ dat cō
tra bonefidei possessoꝛē. Jsta exēpla precedētia sunt falſa q;
noxalis datur ex delicto cōtra dñm ſz dōs nō deliquerit sed
seruus eius:z ideo non est ex varijs causarū figuris. Simi
liter actio qō metus causa non ex eodē fonte:sed q; in rē scri
pta est:vt.l.metum.ℌ.cum autez.ℌ.quod me.cau. Et eodem
modo de actionib⁹ succedētibus in locū interdictoꝛ:exēpla
nō sunt bona. Et q; hic loquitur de obligationibus natiuis
vt patet in tex.ibi.nascūtur.exēpla p̄dicta loq̄ūtur de actio
nibus ſolū datiuis:z ideo non sunt bona. Pet.autē posuit
exēplū de actione in factū:de qua loquitur.l.sanctimus.C.de
sacroſan.eccle.Sed illud exemplū eodē modo laborat quia
ibi loquitur de actiōe datiua: nos aūt loqmur de obligatiōe
3 natiua. † Est aūt omnis obligatio natiua ꝛz verū intellectū:
que habet i se materiam imediatā ex qua obligatio illa pōt
oriri:ficut est maleficiū:vel quasi ℌtractus:vel quasi: hic aūt
est materia imediata.ſ.ortū obligationis:sed ſi de medio sub
ducatur omnis materia imediata:sed ſolū sub sit fauoꝛ z au
xiliū legis inducētis obligationē:tunc obligatio est datiua:
vt.l.iurisgētiū.ℌ.j.ℌ.de pac.z hec fuit sentētia Pe. ¶Jn ea.
gl.ibi: datur vtilis z non nascit.de hoc dic plenius vt no. in.
l.j.C.eo.z Spe.declarat in tit.de act.z peti.ℌ.i.ver.porro. Sz
4 gl.C.de pac.cōuen.l.pater.dicit † q̄ vtilis actio que dat cū fit
actionū cessio:potest esse datiua z natiua:z illā glo.puto ve
ram.nā quādo actio ceditur,z sic interuenit factū hominis
pōt dici natiua:q; hz p;existentē materiā ex qua potest oriri
q; vna est materia imediata.ſ.cessio: alia mediata.ſ. iuris di
spositio:vnde oritur vtilis ex cessione ꝓpter ꝓpinquā mate
riam:sed vbi nullo interueniente facto hominis fit trāſlatio
actionum vtiliū ipso iure ex mera dispositione legali exēplū
in casibus positis in gl.l.j.C.eo.tūc puto illā vtilem fore da
tiuam:z sic salua glo.d.l.pater.Bar. autem hic altius istum
articulū exoꝛditur:z dic vt in eo. ¶Jn ea.glo.in ſi.ibi:nā et
ipsum pactū est contractus:siue cōſideres actionem p;escri
ptis verbis natiuā nascentē ex pacto:siue veterē informatā
ab eo:vt.ℌ.de pactis.l.iurisgētiū.ℌ.quinimo.z.C. de pactis.
Lin bonefidei.in.ij.questione per Petrum.Tene ergo pri
mam opinionem que est ipsa veritas q̄ obligatiōes q̄ nascū
tur ex varijs figuris causarū sunt ille que nascūt ex quasi cō
tractibus:vel quasi delicto.multa autem dicit Bar. hic que
recitat sui voce.

Obligationes. Hic versi.vſq; ad versi.ver
bis aūt tractat ō obligati
onib⁹ q̄ re ℌtrahunt:sicut mutuum: cōmodatū: depositum
et pignus. ¶Jn tex.ibi.pecunia numerata.idē ſi nō nume
rata:vt est aurū z argentum in massa. Quid de pane piscib⁹
z lignis:dic vt per Barto.in.l.ij.ℌ.ſi certum petatur. ¶Jn
glosſa in verbo:consensu. ibi:instī.eo.ponitur hoc membrū.
Uel dic quod hic ideo omisit de obligatione literarum: quia
intendit de illis obligationibus hic tractare que statim cum
fiunt contracte:actionem p;oducunt:z de hac obligatione li
terarum habes in.l. non figura.j.eodem.z ideo male dicit gl.
hic in p;inci. q̄ tempoꝛe harum legum obligatio literarum
erat incognita.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Casꝰ fortuitꝰ est cui humana infirmitas resistere nō pōt. 1
Is quoq; Jbi:obligatꝰ permanet.ꝛ hoc ꝙtingit in qualibet obligatiōe generis: vt.l.incēdiū.C.si cer.peta.nisi illa obligatio sit cōtracta respectu certeꝛ determinate speciei:q; tūc re ꝑpta casu fortuito: perit obligatio generis:vt.l.si vehēda.ℌ.idē iuris.ad le.rhodia.ꝛ.l.in naue faueli.§.loca.Scdo fallit si pactum fuerit inituꝫ inter ptes vt obligatio dissoluat iterueniēte casu fortuito vt.§.de nauti.feno.l.i.Tertio fallit si opera creditoris 1
euenerit dictus casus ꝑpter quē ꝑdita sit pecunia q̄ credito 1
ri obligata est:vt.l.si opera.§.de do.exce.ꝛ.l.de sol.l.qui decē.
¶ Jn tex.ibi:cui infirmitas hūana.no.q̄ ꝓille ꝺ̄ ca'us fortuitꝰ cui humana infirmitas resistere nō pōt:sicut ꝛ impetꝰ inimicōꝝ aquarū incursus hostiū ꝛ latronū ꝛ ruine.vt dicit hec litera.Et no.bene q̄ po nit incēdium inter casus fortuitos. Quod intellige si illud icēdiū ortū habuerit ab extra:sed si intra nō est possibile q̄ saltē leuissima culpa nō iteruenerit: ꝛ hoc casu iste casus fortuitus nō annumerak casui:sed potius annumeratur culpe:vt hic in ver.sed ꝛ in maioribus.
¶ Si negligētia dissoluta ꝑpe dolū:negligētia magna est.
Is quoq; apud. Jbi:de se queritꝰ.ꝙcꝛ. isti.de obl.q̄ ex deli.nasc. ℌ.pe.fatuus ergo est qui amico parū diligēti:custodiā reruꝫ suarū cōmisit. ¶ Jn text.ibi:magnā tñ negligētiā.No.ꝙ̄d dissoluta negligētia ꝓpe dolum:est negligētia magna.ꝛ ꝓ cōsequēs ꝓpe dolū est q̄s negligit illud q̄ natura deferat:vt.l.q̄ noua.vbi gl.§.depo.pone exēplū in depositario libri q ipsuꝫ scripta extra domū nullo apposito custode.
Creditoꝛ. Jbi:re tenēt.scilicet debitori qui rem subpignoꝛauit. ¶ Jn tex.ibi.restituē da tenetur.scilicet actione pignoratitia.
¶ Obligans se ꝓpio non obligato expromissoꝛ dicitur.
Uerbis. Jbi:obligatio.scz vera:ficta ℞o interdū cōtrahit fine verbis:vt.§.de fideiuss.tu.l. cū ostēdim.ℌ.si.cū simi.ibi all.ꝛ ita ista nō est opꝰ interrogatiōe:vt no.in.l.nō aliter.§.de adop. ¶ Jn.tex.ibi.ex interrogatione.scz ꝑcedēte. ¶ Jn tex.ibi: ꝛ respōsiōe.scz sequnta.ꝛ si dictus ordo puertit:stipulatio nulliꝰ momēti est:niſi stipulatoꝛ.id est interrogatoꝛ illico fuerit ꝓsentꝰ: vt.l.obligamur. ℌ.verbis.ĵ.eo.cōiuncta.l.i.§.cū adiecit.ĵ.titu.i. ¶ Jn text.ibi, 1
quisq; obligat:scz ℞bis. ¶ Jn tex.ibi.fideiussoꝛ:vocat.ꝛ ꝓbi autē quis se obligat ꝑ alio nō obligato:iste appellat expromissoꝛ:vt.l.et elegāter.ℌ.seruus pactionis.§.de dolo.ꝛ nō est alibi ille text.ꝛ no.gl.ĵ.de fideiuſ.l.sicut reus. Qui etiam in se trāſfert obligatiōē alteriꝰ:ꝛ ꝑ consequēs illū liberat.adhuc dicit expromissoꝛ:seu largissime:vt not.insti.de fideiuſ.q̄gl. hic tñ i ver.vocatur.ꝛ vide q̄ habek in.l.blanditus.C.de fideiuſ. ¶ Jn gl.quantū ad rē. ibi : quo ad formā diuerse sunt q̄ fideiussoꝛ semper obligat verbis ꝛ nō aliter:vt.ĵ.tit.i.l. stipulationū alie.ℌ.satis acceptio.ꝛ.d.l.blādiꝰ.ꝛ no.§.ō admitu.l.luciꝰ.ℌ.tutele.ꝛ.l.centū capue.§.de eo q̄ cer.lo.ꝛ.l.q̄ro, in prin.§.loca.ꝛ hoc itelligе in fideiussione exꝑssa:vt.§.dixi.
¶ Jn stipulatione deducēs id q̄ ꝓstari nō pōt natura vel iure impediente stipulationē inutilem reddit. 1
Si id quod. †Si in stipulationē deducit id 1
q̄ ꝓstari nō pōt ipediēte natura vel iure: stipulatio nullius momēti est.h.d.vsq; ad.ℌ.furiosum.Prosequit ergo iste.ℌ.dictū articulū q̄ ℞bis obligatio ꝙtrahit:ꝛ hūc articulū vide examinatū plene in regu.nemo potest.lib.vi.per ℞y.ꝛ Jo.an. ¶ Jn tex.ibi: vt dari non possit.impediēte natura vl̄ iure vt.ĵ.sequit. ¶ Jn tex.ibi:inutilē esse stipulationē.scz fundit⁹.ꝛ ideo nō nascit etiā obligatio naturalis:vt.ĵ.de reg.iu.l.impossibiliū.ꝛ ꝑ ℞y.i.c. nemo pōt.de reg.iu.lib.vi. ¶ Jn tex.ibi.aut iam mortuo: qui non reputat viuus in odiū ꝓmissoꝛis:alꝰ teneret stipulatio:vt.l. inter stipulantē.ℌ.penul.ĵ.de ver.obl.qui est cōtra. ¶ Jn tex. ibi.liberum esse suo audi maxime.
¶ Furiosus nec stipulari nec ꝓmittere potest. 1
Stipulatio nō pōt confici niſi inter exaudictes se inuicem. 2
Furiosum. †Furiosus neq; stipulari neq; ꝓ 1
mittere pōt.h.d. Uel sic: ꝛ melius. Uerborū obligatio actiua vl̄ passiua iter furiosum ꝛ hoiem sane mētis nō ℞bitur.h.d. †Ratio est:q̄ stipulatio non pōt ℞fici niſi iter exaudiētes se inuicem:vt.l.i.§.i.ĵ.ti.i.furiosus autē nihil exaudit:vt.ĵ.ti.i.l.i.in pri.hoc autē ꝓcipuū est in ifante qui loqui potest:licet nihil intelligat:q̄ stipulari potest rem pupilli saluam fore:vt.l.seruum.ĵ.rem pupil.sal.fore.ꝛ nō est alibi.l.illa.ei tamē satis ꝙcedat hic.ℌ.in ver.sed quo adhuc benignius. Sed Ray.eum intelligebat in ꝓximo pubertati non autem de infante.

¶ Stipulatio nec in muto nec surdo cadit.
Mutū. † Neq; in muto neq; in surdo stipulatio 1
cadere pōt actiua vel passiua:secus autem in surdastro qui auditū habet tarde. De isto autē surdastro ita tarde audiēte habes gl.vnā in.l.si.§.de legi.tu.quā all.in l.i.ĵ.de ver.obl.ꝛ nō est alibi. De eo autē q̄ ad motū labiorū intelligit nō tñ audit neq; exaudit:an possit stipulādo aut ēt ꝓmittēdo obligari. Bar.ponit in.l.i.i pn.ĵ.ō.ℌ.ob.dicyt ibi,
¶ Obligatio que consensu contrahi dicatur.
Onsensu. †Jlla obligatio cōsensuꝫ 1
hīc ad cuiꝰ essentiā solꝰ sufficit ꝯsensus:ꝛ neq; verboꝝ neq; scripturevlla ꝓprietas requirit:ꝛ pōt fieri iter absentes iterueniēte nūcio vel epistola.h.d. ¶ Jn tex.ibi:alter alteri obligat.nō actiōis iure ℞ officio mercenarioꝝ:vt.l.vēditi.C.de act.ēp.ℌm quosdā:℞ gl.aliter ibidicat. ¶ Jn tex.ibi:ꝑstare oportet:ēt si nō sit actū neq; cogitatū:nā sepe extra acta ꝛ cogitata:tacita nascit obligatio vt.l.si isq.ℌ.si liberto.§.q̄modo. ¶ Jn gl. mag.ibi:itē no.distinctionē.nō est alibi hec distinctio in corpe iuris ꝛ eā sequit ℞y.in arbore actionū in decima diuisione, no.ēt ꝑ eū.§.de ℞.iudi.tute.in.l.i.in ꝓmodato.ℌ.sicut.§.cōmo. Et q̄ quidā impugnāt hāc gl.tu defendas eā sic:q̄ q̄ſq; sunt distincta noīa cōtrahentiū ꝛ etiā nomina actionū:vt in emptoꝛe ꝛ venditoꝛe:locatoꝛe ꝛ conductoꝛe:ꝛ tūc ex vtraq; parte sunt actiones directe. Quandoq; nō sunt distincta noīa cōtrahētiū nec actionū:vt patet in societate.ꝛ idē:q̄ ex vtraq; parte actio est directa. Quādoq; sunt distincta nomīa ꝙtrahētiū:sed nō actionū:vt patet in domino ꝛ gestoꝛe:pupillo ꝛ tutoꝛe:debitoꝛe ꝛ creditoꝛe:mādatario ꝛ mandāte:ꝛ tunc vna est directa:ꝛ alia contraria.
¶ Obligationum essentia in quo consistat. 1
Obligationū substātia. †Obligatiōis essentia ℌsistit in astringēdo aliū 1
ad aliqd dari vel ꝑstari:nō autē vt aliud coꝛ poreū vel incoꝛporeū nostrū fiat.h.d.vide omnino plē.ĵ.de stipser.l.ñ.ō ser.cō.stip.se sibi:an stipulatio illa teneat.ꝛ dic vt ibi p gl. ¶ Jn tex.ibi:nostrā faciat.ipso iure sine traditiōe vl̄ q̄si ꝛ ideo gl.hic dicit q̄ hec regula fallit:ꝛ bñ. Et absq; traditio nevel quasi quādoq; dominiū nobis acquirit:vt no.plene in l.traditionibus.C.de pac.ꝛ in.l.ſi.C.de sacrosan.eccle.
¶ Dispositio nulla operatur vltra intentionē agentium.
Non satis. Sola numeratio nō obligat recipiē 1
tē:niſi interueniat animꝰ dātis vel recipientis vt se velint astringere.h.d.vsq; ad.ℌ.verboꝝ.uz. Uel sic. †Nulla ꝺ̄.spō operatur vltra intentionē agentiū ℌm ℞y. h.d.cōcoꝛ.l.non omnis.§.si cer.pet. Et hoc intellige si intētio nec est exꝑssa,nec etiā subintellecta:alꝰ sec⁹:vt.l.si is qui cōmodatū.ℌ.si libero.§.commoda.oppositum autē nihil operatur:vnde dispositio ꝺ̄inata ad augmētū:nūq; operatur diminutionē:nec ecōtra.§.de adi.lega.ꝛ de fun.instr.l.si mācipia.ꝛ de au.ꝛ argē.lega.l.si quis legauerit.l.iij. ¶ Jn gl.in ver.non obligoꝛ.ibi:sed naturaliter ad antidoꝛa:que obligatio est tante potētie q̄ impedit repetitionē solati velut inde biti si solatū est pūctualiter id ad q̄ ꝑpter antidoꝛa lex obligationē induxit:ꝛ ideo libertus ꝓpter errorē solues operas suas patrono nō repetit:vt.l.si non sortem.ℌ.libertus.§. de cōdi.inde. An autē tale debitum naturale possit in compensationem deduci:dic vt plene dixi in.l.si testamento.ĵ.de fideiuſ.vbi hec questio ponitur.
Uerboꝝ. Nō solū in mutno est necessariꝰ 1
cōsensus vt obligatio inducat:ℌ etiā in obligatione verboꝝ,h.d.quādo nulla pactio nullaq; conuentio tenet niſi in se consensum habeat:vt.l.i.§.de pac. ¶ Jn tex.ibi:per locum.concoꝛdat.§.de ser.coꝛru.l.dolo.in pun.ꝛ.C.de libera.causa.l.sicut.
¶ Medicus imperitus ex delicto obligat,iudex imperitus ex quasi delicto. 1
Ex maleficijs. Nō eget summario 1
hoc ꝓncipiū. ¶ Jn gl.ij.in ſi.dicyt ibi no. †Uehemētius ergo peccat medicꝰ:q̄ ex delicto obligat ꝑ iperitiā male secādo ceruicē:sec⁹ in iudice imperito qui iniustā tulit sniam male sniando:ille enī obligat ex q̄si delicto nō ex delicto:vt in.ℌ.si iudex.hic all.ꝛ in.l.si iudex.de var.cog.ꝛ.§.q̄ō q̄ſq; iu.l.hoc edicto. ¶ Jn gl.ſz nōne.ibi:nihilominꝰ rē ꝙtrahi ꝺ̄:vñ cōsequit hic iurecōsultꝰ solū actū iniuriatis:in ℑuo modū iniurie cōmittēde que diffoꝛmiter cōmittit:sed quocunq; mō cōmittitur:semper interuenit actus facti. ¶ Jn gl.que inci. q̄ quatuoꝛ ꝛc.vñ dictū verbū,consiliū ꝛ scriptura facti sunt.

Acti-

1 ¶ Actio negotiorum gestorum:ꝛ tutele:ꝛ actio ex testamento competens legatario cōtra heredem ꝛ soluendi indebitum per errorem contra recipientem:ex quasi contractu aut ex maleficio oriuntur.
2 Obligatio mater est actionis.
1 **Si quis absentis.** †Actio negotioꝝ 3
gestoꝝ:tutele actio ex testamēto cōpetēs legatario cōtra hereꝺ̄ ꝛ soluēti indebitū per errorē ꝛ contra recipiētē ex quasi cōtractu aut ex maleficio oriunt.h.d.vsq; ad.ℌ.si iudex. Et ex ordie istaꝛ legū apparet clare q̄ obligatiōes que nascunt ex varijs causarū figuris:sunt iste q̄ oriunt ex quasi ℞tractu vel ex quasi delicto: nā iurisc̄ōsultus ꝓmo tractauit de obligationibus que nascūtur ex cōtractu vsq; ad hāc.l.in ꝓin.huiꝰ.l.ponit de obligationibus q̄ nascunt ex maleficio que oēs nascuntur ex re. Deinde hic vsq; ad.ℌ.si iudex.incipit tractare de obligationibꝰ que nascunt ex quasi cōtractu.ꝛ in.ꝺ.ℌ.si iudex. incipit tractare de obligationibus q̄ nascunt ex quasi maleficio vsq; ad ꝓin.l.in oibus.ꝛ ita dixi in ꝓin.l.i. ¶ Jn tex.ibi. Ex cōtractu nasci:vt est cā mediata:cā aūt imediata ē ipsa obligatio q̄ oritꝫ ex cōtracta vel quasi:nā tria sunt:ipm factū.i.ipsa 5
materia ex q̄ nascit obligatio:ꝛ ipa obligatio ex q̄ oritꝫ actio:
2 †vñ dicim⁹ q̄ obligatio est mater actiōis:vt.l.ĵ.§.ea obligatio.§.de pcu.cōsidera ergo ipsam materiā vt cām immediatā obligationis:ꝛ ipsam obligationē vt cām immediatā actiōis:ꝛ materiā mediatā actiōis.ꝛ ita sensit hic legislatoꝛ ꝛ obligationē vt cām immediatā ꝛ ꝓximā ipsiꝰ actionis. ¶ Jn tex.ibi. De obligationes nascunt.i.ex quasi ℞tractu:ꝛ isti dicunt ex varijs causarū figuris oriri. ¶ Jn tex.ibi. Aut deliquisse intelligi pōt.argumentū.ĵ.de reg.iur.c.nō est sine culpa.lib.vi.nō enī debuit se ingerere negotio non spectāte ad eum.ergo ita gerens obligat saltem ex quasi delicto. Sz solue q̄ nō ex quasi delicto neq; delictū.q̄m ad se ꝑtinet ratiōe officij q̄ homo homini ꝺ̄ bene gerere negotia aliena: vt.C.de ne.gest.l.officio.ꝑ ℞y.in.ꝺ.c.sine culpa.ꝛ.l.seruꝰ ea lege.de ser.expoꝛ. ¶ Jn gl.i.ℌ.tutele.in ℞bo ex maleficio ibi plerūq; cōperit.hoc ideo dicit q̄ q̄ſq; nō ex dolo vero:ſz ex ꝑsumpto dat ℑ ipsum tutoꝛē. ¶ Jn ea.gl.ibi.l.ij.ℌ.si.ꝛ sic videt ex maleficio. ¶ Jn ea.gl.ibi.Sed actio ex testamento q̄ſq; dat. Nunc respōdet obiectioni predicte: q̄ nō sequitur est hoc aliq̄ſ:ergo est actio ex maleficio:nam iura nō aptant ad ea que raro ꝙtingunt: vt.ℌ.de legi.l.nam ad ea.
Heres quoq; Jn gl.ergo ex quasi ℞tractu 1
ibi natiue dici debent. ō hoc plene vide Bar.ꝛ ego multū succincte dixi i.l.i.§.eo.
¶ Judex faciens litem suam per imperitiam ex quasi maleficio obligatur. 1
Asserens se peritum cum sit imperitus an peccet. 2
Agens ex certa ꝛ determinata causa:illā liquido ꝓbare ꝺ̄. 3
Judicem dolo motum qualiter ꝓbari possit. 4
Arbiter vel arbitratoꝛ si impudēter vel dolo pronuntient, an faciant litem suam. 5
Si iudex. Cōtinua ad precedētia hoc modo: q̄ 1
ꝓpio locuꝰ est legislatoꝛ de obligationibꝰ descendētibꝰ ex ℑctu q̄ re ℞trahunt vt mutuū, ꝛ ꝓmodatum:depositū, ꝛ pignus:vt.i.i.vsq; ad.ℌ.nō satis.i.i.iij.§.e. Jbi loquit de obligatione que nascitur ex ℞tractu q̄ solo cōsensu cōtrahit vsq; ad.i.ex maleficijs.ibi incipit tractare de obligationibꝰ que nascunt ex maleficio vsq; ad.ℌ.si quis absentis. Jbi incipit loqui de obligatione que nascit ex quasi ℞tractu nō aūt ex ℞tractu vl̄ ex maleficio sicut est obligatio que oritur ex neg.gesto.vl̄ ex tutela vel cura:ꝛ de obligatione qua tenek ad legata ꝓestanda,ꝛ de illa qua astringit ille qui recepit indebitū: hic aūt incipit tractare de obligationibus que nascunt ex quasi delicto, ꝛ ille obligationes q̄ nascuntur 1
ex quasi cōtractu:nascuntur ex varijs causarū figuris, ꝛ hoc patet ex ordine harū legum,ꝛ dixi in.l.i.§.eo. †Hoc dicit iudex faciens litē suam per imperitiā: non ex cōtractu vel qua 2
si:nec ex maleficio:ſz ex quasi maleficio tñ obligat.h.d. vsq; ad.ℌ.si quoq;. ¶ Jn tex.ibi.Et vtiq; peccasse:†nō aūt peccauit qui asseruit se peritū cū imperitus esset:vt.l.hoc edicto. §.q̄ quisq; iur.ꝛ ideo ex hac imperitia puniēdus venit quatenus religioni ſndicatoꝛis sui videbit equum fore: vbi aūt redargnit de dolo: insolidū condēnandus est. Sit ergo cautus aduocatus in cōclusione libelli:quod si clientulus nō potest de dolo ꝓbare:redarguat eum de imperitia ꝛ cōcludat vt ꝺ̄netur eatenus quatenus! equū videbitur discretione iudicantis: q̄ tunc intentat culpam siue imperitiā. Et per hoc semel defendi quendam de Spoleto qui erat capitaneꝰ ciuitatis Florentie:℞tra quē tēpoꝛe ſndicatus fuit oblatus libellus:q̄ scienter falsē ꝛ dolosē tulerat quādā sniam cōtra filiū Philippi de bastaris.Dixi enī q̄ ℑ plene ꝓbatū esset ꝛ aperte de iniquitate sententie:tñ q̄ nō erat ꝓbatus dolꝰ ꝛ potissime falso cōmissus:q̄ debebat absolui:ꝛ ita fuit absolutꝰ:q̄ ꝛ ꝛbi agit ex certa ꝛ determinata causa:illā liquido oꝑs ꝓbari tā in ciuili q̄ in criminali:vt.l.habebat.§.de instito.cōiuncta.l.denūciasse.ℌ.quid tamē.de adul.ꝛvi bo.rap. 4
l.iij.ℌ.docere.ꝛ ita fuit iudicatū. †Dicesti qualiter ꝓbatur q̄ iudex dolo motus fuerit.dic ex indicijs perspicuis ꝛ ex varijs causarū figuris:quarum nō est dareverā doctrinā sed hincinde arbitrabitur bonus vir quid sit.vt.l.apud celsum.in ꝓin.§.de doli excep.vbi habes gl.no.Facit.§.qui.ex can.in pos.ea.l.fulcinius.ℌ.qd sit latitare. Inter certa aūt indicium pspicuū est. Si iudex aut alle gatiōes noluit audire:aut etiā in supbia elatꝰ dicit q̄ siue iuste siue iniuste:hoc vel illud face revolebat:vt ꝓbatur in.l.labeo.ℌ.idē tubero.§.de suppel.lega,cōiuncta gl.ꝺ.ℌ.quid sit latitare:ꝛ coniuncto.c.interposita.extra de ap. ¶ Jn text.ibi. Licet per imp:udentiā ꝓpter quā fecit litē suā:sed non punitur pena talionis. Et ista sniа an aliquo modo possit rescindi:dic vt no.℞y.§.de acq.her. C.vñ vi. ¶ Jn tex.ibi.Qō pōt si ceciderit. Exēpluꝫ pone in diſabus que tenēt appēsas ad fenestras ampullas herbarū aq̄rū:vollas plenas herbis odoꝛiferis:cōueniri eñ possunt vt ea eleuent ꝛ deponā:ꝛ si dānum dederint transeuntibus: tenētur ex quasi delicto vt hic ꝛ in ti.de his qui deie.ꝛ plene no.in.l.eūg.ℌ.in popularib⁹.§.de iureiu. ¶ Jn tex.ibi. Effusum ve sit:ꝛ alicui nocuit:alꝰ ℑueniri nō posset q deiecitvl̄ effudit. ¶ Jn gl.in ℞bo.Agēdū.ibi tenek pater actiōe i factū q̄ ꝓ sniam quasi ℑbitur:vt.l.iij.ℌ.idē scribit.§.de pec. Unde ℑ pro debito cōmisso ꝓ filiū nō possit agi ℑ patrē nogalit:q̄ homo liber ꝑ nora dari nō pōt:tñ lata sniа ℑ filiū habētē peculiū ꝛ administratiōnē eius liberā:pōt pater cōueniri actione in factū vt soluatq̄ō in sniа deuenit quatenꝰ vires peculiū patiunt:vt.l.quoties.ꝛ.l.seq.§.de pec. ¶ Jn ea.gl.ibi. Et no tā hic quidā.vide.§.nau.caup.sta.l.ĥ.ℌ.seruoꝝ.ꝛ insti.eo.ℌ. fi. ¶ Jn ea.gl ibi. Liberet alium.sic supplet ℞y.insti.de ac.ℌ.penales.ſz qdā dicūt hoc falsum ꝑ.l.§.ad.l.agl.itē mella. ℌ.si plures.ꝛ q̄ō ibi no.ꝑ ℞y.hanc tñ opinionē tenuit idem
2 ℞y.in quadā.q.quā ipse disputauit ꝛ bñ.Uñ cōcludeq̄ † si sunt plures obligati ex maleficio,q̄ solutio vnius nō liberat

Universidad de Deusto
Biblioteca

aliam saluo nisi illi plures reputẽtur vnũ officiũ. vt. ff. de publica. l. hoc edicto. Sed cũ plures obligãtur ex quasi delicto: solutio vnius liberat omnes alios: z ita loquitur hec gl. z ita limita. l. adeo. ff. de iur. om. iu. cõiũcto prin. l. si familia. ☞ In ea. glo. ibi. Itẽ q agit. nõ bene no. differentiã inter duos delinquẽtes: z vnũ delinquẽtẽ vel quasi: qr si plures delinquunt z vnus soluit: nihil remittit a socijs. Sz si vnus deliquit: alter quasi. exẽplũ in dño domus vt habitationis qui aliqd effudit aut dereicit: nã habitator tenet ex delicto: dñs ex quasi delicto: si quid dñs soluit: repetit a delinquente: qõ no.

1 ☞ Actiões tpales finiuntur tpe nisi totus dies impleat.

1 **Omnibus.** †Tẽporales actiones nõ finiunt tpe nisi tot dies ipleat. h. d. Declarabo in gl. ☞ In tex. ibi. Tẽporalib' actiõibus. ptr. sic est redhibitoria z quãto minoris: z in factũ z in alijs similib' paruo tpe duraturis, relique eũ ꝑz hec iura erãt ꝓpetue: vt insti. de ꝓpe. etẽp. act. in prin. z iõ gl. hic caute loquit in redhibitoria quãto minoris: qñ ille descẽdãt a iure pretorio. ☞ In tex. ibi. Totus dies. s. prescriptionis. Ibi impleat: cõputãdo tẽpora de momẽto ad momẽtũ: z ista est veritas: licz gl. dubitauerit hic: z dicã in ea que ẽt dixi in. l. pe. in prin. ff. de diuer. z tẽp. prescri. vbi declarauit tibi intellectũ huius. l. z illius. z. l. in vsucapionibus. ff. de vsuca. z veritas est q vsucapio triẽnalis q̃ mero fauore introducta est: perficit immediate tñ dies vltim' anni vltimi: vsucapio inchoat: licz nõ sit ꝑfectus vt. d. l. pe. z ita intelligatur. d. l. in vsucapionib', cuius intellect' est duplex. Sed vsucapio lõgi tẽporis. z. vel. xx. an. nõ cõplet p introitũ dieivltimi anni: sed opz illã diẽ impleri de momẽto ad momẽtũ: z ita intelligitur hec litera: que non põt intelligi de prescriptione longissimi temporis: qr illa erat incognita hoc iure: vt. ff. ad. l. aquil. l. qui occidit. §. i. z. ff. ex quib. can. ma. l. iulianus. in glo. i. ☞ In gl. magna. ibi. ꝑm Jo. imo dic vt dixi. ff. z etiam in. d. l. pe. ☞ In ea. gl. ibi. Vel dic nõ sic accipi. z hec verã vt computetur tempus de momẽto ad momẽtum in prescriptionibus longi temporis aut etiã longissimi temporis que est cognita iure hodierno. Et an dies incepꝰ habeat p cõpletor: via brocardica est de qua. ff. ō mi. l. iij. §. minorẽ. z Ja. de are. ff. manu. l. j. vbi iõ B ribi post' eũ dixi.

1 ☞ Filio dum in potestate patris est non prestãtur actiones contra ipsum.

1 **Actiones.** †Filius cõtra patrẽ nõ agit regulariter dũ in potestate est: nec sibi cõtra patrẽ cedũtur actiones. h. d. ꝑm vtrãq; lec. facit. ff. de iur. dot. l. si pater. §. i. Et declarat hic. l. p. q. Jac. de ra. positas in. l. ij. C. de inoffi. dona. z ibi p Cy. Intellige aũt actiones nõ cedi filio cõtra patrẽ ex his causis ex quibus nõ põt filius in iudicio sistere ꝓ ta patrẽ: alias secus vt in quolibet extraneo: z hoc sensit gl. hic et bene. ☞ In tex. ibi. Prestari. i. cedivt in gl. tũ limita vt dixit: z sic cõiũcta gl. est hic, casus ex ꝑssus q filio possint cedi actiones cõtra patrẽ ex causis ex quib' põt ipse esse in iudicio cõtra patrẽ: qõ tene mẽti. ☞ In gl. i. ibi. vt li. ma. z auie. in pri. vade sumpta est aut. excipit. C. de bo. quelib. Et vide de ista materia insti. de ac. §. penales. plenius in Spe. in ti. de actore. §. i. vẽr. itẽ q est filiussa. in. vij. col. in prima parte.

1 ☞ Promittẽs sub cõditione si, volet nullatenus obligat
2 Clausula cum voluero: quid importet.
3 Sic: z Cum: dictiones quando: z in quo differant.

Sub hac. Ista. l. tractat de piculosa materia de qua hic z in. l. cõcũcq. in fi. z ibi p Bar. cõiũcta. l. cẽtesimis. §. fi. j. de ẽb. obl. z. l. si qs stipulatus fuerit stichũ aut pãphilũ eo. ti. z. l. adeicõmissa. §. sic fideicõmissum. de le. iij. z. l. vxorẽ. §. fi. e. ti. z. ff. de le. j. l. senat'. §. legatũ. z de le. j. l. si ita legatũ. §. illi si volet. Bar. in locis ꝑdictis: ego ibidẽ post eũ. z iõ recurre ad scripta per eũ z me. Et. h. d. Pro nõ dicto accipi debet
1 qõ dare promissor nõ cogitur nisi velit. Vel sic. † Qui ꝓmittit sub cõditiõe si volet nullatenus obligatur nec etiã heres eius qui promisit cũ voluerit si ante mortẽ non declarauit se velle. h. d. Vel sic. Obligationis substantia nõ cõfertur in merã voluntatẽ eius qui futurus est obligari. hoc dicit. Et ideo in versi. nã nec heres. iuris cõsultus mutat casum. ☞ In tex. ibi. Si volã: vel cum volã: vel si voluero: nã inter hos sermones nulla dfia est: et nulla obligatio cõtrahat: vt. l. si qs stipulat' sit sticbũ. j. ti. i. Ratio est q: istud volã ẽ futuri indicatiui tractũ semper habẽs: z significat si volẽs ero tpe traditionis: vel cũ volẽs ero tẽpore traditionis: vt not. in. d. l. si qs stipulat': qr tũc lex ꝓsumit debitorẽ nũq; tradere vel solue revelle: idcirco illa ꝓmissio si volã vel cũ volã: vel si voluero: nõ tenet vt hic cõiũcta. l. predicta licz valeat stipulatio hec cũ voluero: non obstãte q istud voluero est futurũ subiũctiui z non teneat stipulatio facta p hec verba si voluero. Rõ est qr licz vtrũq; sit futurũ subiunctiui: tñ cũ sibi adiũctur dictio si: importat principal' ꝯditionẽ: z ideo stat' z substãtia ipsius obligationis reponit' in volũtate ipsius ꝓmissoris z hoc est impossibile: iõ stipulatio fundit' est nulla. vt. l. a titio in fi. j. i. z ideo licz promissor dũ viuit: declaret se velle: tñ illa declaratio nihil operatur ex quo obligatio nulla fit, licz quidã 2tra
2 male vt hic no. in gl. † Cũ autẽ promitto cũ voluero: illa dictio cũ principal' notat tpz z nõ cõditionẽ: vnde nõ põt dici q totus stat' obligatiõis reposit' sit in potestate mei ꝓmissoris: sed potius declaratio q̃dã: z ideo si in vita declaro me velle: cogitur heres meus soluere z etiam ego compellor: vt l. qõcunq; in fi. vbivero nõ obligationis substantie apponit dictio si vel cũ: sed tm modo verbo executiuo ipsi' obligationis. Exẽplũ cũ dico: promitto tibi. x. que dabo si voluero vel si volã: z tunc idẽ ac si verbo obligatiuo z substantie ipsi' obligatiõis esset apposita: qr nunq; ego promissor ad soluendũ possum cogi nisi velim: nec etiã heres meus. Sed si ꝓmitto x. pure z ea solua cum voluero: stipulatio tenet: z licz ego nihil declarẽ tempore vite mee: tamẽ post mortẽ meã tenebit heres meus: vt. ff. qui fine manu. ad liber. perue. l. fi. Inveltimis aũt voluntatibus non est nostra materia: sed aliarum legũ infortiati quas allegaui. ☞ In glo. i. ibi. Secũdũ quosdam. dic z male: nã in volũtate stipulatoris conferri potest stipulatio z similiter in voluntate cuius libet alterius creditoris q alteri non est futurus obligari. Et ideo legari potest titio si ipse voluerit: vt. l. fenatus. §. legatũ. ff. de leg. i. l. ff. si ita legatũ. §. illi si volet. Idẽ tamẽ qõ hic glo. decisiue tenuit in. l. a titio. in fi. j. de ẽbo. obli. quã reprobauit Dy. z alij. Vbi aũt creditor est z 3benti secũ obligari futurus: tunc similiter obligationis substantia z status eius in arbitriũ eius non cõfert vt. l. in ementis. C. de cõtrahen. emp. Vñ cõclude tres casus. Primus est q status z substantia obligatiõis totaliter 2fertur in voluntate eius qui futur' est obligari, z tunc obligatio fundit' est nulla. vñ nec nascit obligatio naturalis. z ideo nec postea recursus haberi potest ad ecclesiã ex q̃ non subest z licz futur' est obligari declaret se velle: tamẽ illa declaratio nihil importat: ex quo a principio obligatio funditus est nulla. Interdum vero status z substantia obligatiõis 2fertur i personã eius cui debet acquiri. z tunc si ipse non debet alteri obligari 2trahit obligatio. vt. d. §. illi si volet. z. d. §. B legatis Sed si est futur' alteri obligari: tunc similiter dispositio nulla est, vt. d. l. in ementis. ☞ In glo magna ibi. Tu ergo dic. z bene: z istam lectu. tenui. s. q hic mutatur casus. ☞ In ea. gl. ibi. l. si mihi z tibi. §. i. imo. l. si ita legatũ. §. i. z sic erranit scriptor. Add 3riũ tamen rñde † q inter fi: z cum: non est differẽtia si adiũcit actui extrinseco: vt si veneris, z cum veneris. z cũ morieris z si morieris. sed cũ adiũcitur intrinseco sicut est ipsa voluntas aqua dependet obligationis substantia, bñ est differentia inter si z cum. q: dictio si importat principaliter cõditionẽ, z dictio cum: importat principaliter tẽpus. z hoc est verum quãdo iste actus intrinsecus necessario nõ ineſt. sed si ineſt tũc est casus in. l. iij. de leg. i. ☞ In ea. gl. in fi. ibi. Qr in persona sua posuit. s. stipulator: dum ꝓmisit cũ voluerit: vñ implemẽtum 2ditionis non est separabile a persona ipsius z ideo per alterum non implet: vt. l. i. §. finaũt sub conditõe. C. de cadu. tol. al's conditio bene potest impleri z heredi z p heredẽ in dispositione inter vinos ꝑm regulã tradita in. l. i. C. de pac. iter emp. dic vt ibi. Ultimo huic. l. videtur obstare ff. de testa. tu. l. tutor. la. iij. vbi tutoris datio reponi põt in voluntate tutoris in testõ dati. Solue vt ibi.

☞ Filiussa. nullã actionẽ suo nomine habet.

1 **Filiusfamilias.** †Filiussam. suo nomine nullãs actionẽ exceptis q̃tuor: hac. l. descriptis. h. d. Et dixit Bar. q nũq; potuit intelligere rõnem huius. dñi dicit q actio depositio z ꝓmodati z nõ relicti dant' filiofamilias noie ꝓprio z nõ alieno: aliquãtulũ declarat. j. e. i. in factum. Tu potes attẽtare q ideo he due dant': q: si depositum aut commodatum filio deponenti aut cõmodanti non restituit directe et proprie infert iniuria eius ꝑsona ꝓpter fidẽ ruptã

dem ruptã: z ideo sicut actio iniuriarũ, z inofficiosi testamẽti querela noie ꝓprio cõpetit ipsi filio, z interdictũ q vi aut clã ex parte q vim: q violentia in persona filij est illata: eadez ergo rõne z actio depositi z ꝓmodati: vñ idẽ dicã de reliqs actionibus directis p quas de fide rupta contẽdit. sicut est mãdati directa z pignoratitia directa: nõ idem dicã in 3tijs actionibus per quas de fide rupta nullo modo contẽdit, et hãc puto fuisse rõnẽ pauli. ☞ In tex. ibi. Quod vi. ex ea pte q vi, z illa est, ꝓpria filij, z ex ea parte q clã: actio ptinet ad ipsum patrẽ: cũ eñ vi edificatũ est contra voluntatẽ filij: ipse principaliter iniuriã est passus: z ideo non mirũ si suo noie habet actionẽ z exercitium. Et eodẽ modo cũ depositum aut cõmodatum: delictũ perfidie qõ contrahit nõ restituẽdo depositũ vel cõmodatũ, non egreditur personã filij, z ideo ille actiones proprio nomine sibi competunt.

1 ☞ Obligatio naturalis duob' modis cognoscit. vide qb'.
2 Jure naturali omnes homines liberi z legitimi nascebant.
3 Serui iure gentium quecũq; acquirunt dominis acquirũt: z etiam filijs parẽtibus eorum in quorum potestate cõsistũt.

1 **Naturales.** †Duob' modis cognoscit obligatio naturalis. primo cũ ex ea ꝓpetit actio. scõo cũ ex ea solutus p errorẽ facti improbabilẽ aut errorẽ iuris nõ repetit. h. d. Sec' si fuerit error facti p'babilis. C. ad. l. fal. error z. ff. de cõd. ide. l. i. z. C. de iur. z. fac igno. l. cũ qs. z cessant cõtraria. Ibi naturales obligatiões: 2sidera hãc naturalitatẽ ꝑz ius gẽtiũ ꝓimitiuũ: z ꝑm illud hac naturali tenet z seruꝰ z filij'. q: ꝑ illud: stat' eoz in nullo est imutat': z iõ dñs seruoz seruus nõ: pater filio z ecõuerso naturali' obstringuntur: vt. ff. de pecu. l. non solũ. §. i. Bar. j. de fideiuſ. l. i. z ego ibi
2 post eum: z. ff. de cõdi. inde. l. si id quod. † Ratio aũt huius est q: ꝑm illud ius oẽs homines liberi z legitimi nascebãt, z nullius potestati suppositi: ideo nõ mirũ si inter eos naturalis obligatio contrahebatur. Sed ꝑm posteri' ius gentiũ quo gentes z legibus z mo ibi sepi ceperũt: status seruorum z fi
3 lioꝝ ãnihilatus est: † z ideo serui oia quecũq; acqrũt: dñis acquirũt: z etiã filij parẽtibus eorum in quor potestate consistũt: vt sic etiã mometo nõ maneãt penes filios exceptisca strensibus vel quasi. l. placet. ff. de acqui. her. z ideo ꝑm illud nõ 2sistit inter eos etiã obligatio naturalis: vt no. in. l. frater a fratre. ff. de cõdi. inde. ☞ In tex. ibi. Repeti non possit. eũdẽ tex. habes. j. de fideiuſ. l. fideiussor. la. i. §. fideiussor accepi. Et ex hoc dicim' solutũ ex obligatiõe naturali ad antidota solum 2tracta repeti nõ posse: quod an sit verum dic vt no. z dixi post Bar. in. l. si testamento. j. de fideiuſ. z no. in. l. si nõ sortẽ. §. libertus. ff. de 2di. inde. z tetigi. ff. eo. in. l. obligationũ substãtia. in. §. nõ satis. ☞ In gl. i. ibi. Sed ob eam dari: hec vera vt ex pacto donationis nudo nõ oriatur actio sed 2ditio ex lege: cõtrariũ tñ no. gl. in. l. fideiussor hic allegata. bar. tenet hãc z bene vt ibi dixi. Ex alio aũt pacto nudo q̃ donationis regulariter nõ orit actio: sed q̃cz fic: vt. l. iurisgentiũ. §. quinimo. ibi ne ex pacto &c. l. legitima. ff. de pac.

1 ☞ Obligatio nisi initiũ sumat ex ꝑsona nostra inanis est.
1 **Secunq;.** †Nisi obligationis initiũ sumatur ex ꝑsona nostra nõ querit obligatio sz inanis extitit. h. d. Et hinc Bar. sumpsit rationẽ quare verba sententie non sunt formãda in ꝑsona dñi absentis: sed solũ in ꝑsonam procuratoris aut defensoris in iudicio interuenientis: de quo p eũ in. l. i. C. de sentẽ. z interlo. om. iudi. z. j. ti. i. l. stipulatio ista. §. alteri. z. §. si q sinsulã. Vel sic. Alter alteri nec; stipulat nec; pacisci nisi obligatiõis initiũ sumat in ꝑsona stipulãtis aut pacisctis. hoc dicit. ☞ In tex. ibi. Nec; emere formã do; bona hoc mõ videz Titi' emit a te domũ hãc: cum titi' nõ sit ꝑsens. ☞ In tex. ibi. Vẽdere dicẽdo hoc mõ: titius vẽdit tibi hãc rem cũ nõ sit ꝑsens. ☞ In tex. ibi. Contrahere subaudi aliter q̃ p ꝑsensum: vt putare vl' ; bo. exemplũ si dico. Titius pignorat tibi hãc rẽ: cũ titius nõ sit ꝑsens: vel tu pignoras hãc rẽ titio cũ titi' non sit ꝑsens. Et eodẽ mõ dicas formari verba depositi z cõmodati. s. in personã tertij absentis cui obligationẽ volebã acquiri. In obligatione vero q̃ verbis contrahit figura formã sic: ꝓmittis illis q dabis illi: cũ ille ꝑsens non sit: nã inanis est stipulatio tam in ꝑsona eius q̃ etiam in persona mea siue mea interſit siue non interſit: vt no. gl. in. d. §. si quis insulã. z bene: licz glo. hic dicat z ma
le q̃ ego agere possum ex hac stipulatiõe si mea itereſt: ꝓ fal sum est: vt ibi no. gl. Bar. z ego post eum z bene. Remedius ergo quo vtimur est hoc: q: glibet põt stipulari sibi recipiẽti ꝓ tertio: z tũc stipulatio vtilis est, z ego cogo: actionem cedere: vt no. gl. in. l. huiusmodi. i ꝓ. ff. de leg. j. que non est alibi ita clare z hoc mo; eytũtur notarij. ☞ In gl. j. ibi. Vel etiã illi extraneo. nã cum verba obligatiua z executiua cõferunt in ꝑsona tertij: nullo modo valet hec stipulatio: argumẽto huius. l. vnde lz mea interſit. ego non ago, z hoc tenet gl. in d. §. si insulam. Sed cum verba obligatiua cõferuntur in ꝑsona titij: puta promittis illi q dabis illi: tũc bene ago si mea interest z non ille: z hoc casu verum diceret glo. ☞ In ea. ibi. Tunc mihi intellige mihi suo nomine recipienti: z semper stipulatio vtilis est: z hac stipulandi forma hodie vtuntur notarij que est approbata in glo. in. l. huiusmodi. ff. allegata. ☞ In ea. ibi. Et sibi vtilis querit: licet Mar. opinio Mar. est vera in quibusdam casibus: sed regulariter falsa est. q: ex stipulatione nostra regulariter non acquiritur alteri sine cessione: licet hoc fallat vt not. insti. de inutili. stipu. §. ei qui. z. C. ad exhi. l. si res tuas.

1 ☞ Dolus si dedit causam cõtractui z purgatur per actionem descẽdentem ex eo: heres sicut defunctus tenetur.
2 Defunctus si ex necessitate cõtrahit seu ex quasi: tũc ex eius culpa nõ conuenitur heres: nisi ad heredem aliquid peruenerit: aut cum defuncto lis contestata fuerit.

1 **Ex depositi.** †Si dolus dederit cãm cõtractui et purgat per actionẽ descẽdentẽ ex eo: heres tenet sicut defunctus: siue ad eum peruenerit siue nõ, z siue lis fuerit cõtestata cum defuncto siue nõ. h. d. z cessat omne cõtrariũ. Et cũ ista. l. cõcor. j. eo. l. ex cõtractibus. ☞ In gl. i. in fin. ibi. ꝑm quosdã. z bene. Itẽ contra. ff. de preca. l. quesitũ. §. fi. solue vt ibi z. l. cum precario eod. tit. veritatem autem sume ex summario intellectu. ☞ In glos. fi. in fi. ibi. l. fi. z. C. de neg. gest. l. curatoris. Et dic † quod vbi defunctus ex necessita
2 te contrahit seu ex quasi: tunc ex eius culpa non conuenirur heres nisi ad heredez aliquid peruenerit: aut cum defuncto lis contestata fuerit. Secus si voluntarie vt in negotiorum gestore: nã etiã ex sola culpa defuncti conuenit heres: licz cum defuncto nõ fuerit lis contestata nec ad heredem quicq; peruenerit: vt. ff. de nego. gest. l. iij. §. hec actio.

1 ☞ Filij suo nomine actionem in factum habent.
2 Soluens compeditum motus misericordia: tenetur actione in factum,

In factum. †Filij suo noie habent actionẽ in factũ si mõ illa in factũ nũq; aliud nomẽ habuit aut habet. h. d. ꝑm lectu. Jo. quã approbauit Ray. in hac. l. Et venit ad cõplemẽtũ z subsidiũ. l. filius. ff. eo. Attẽde tñ qr lz filij habeãt istã actionẽ suo noie: directas tñ hoc iure nõ habẽt exercitiũ earũ nisi cũ equitas suggerit eis dari: puta qr pater est absens aut presens sed vilis z abiectus: vt no. in. l. si lõgius. §. fi filij'. ff. de iud. cõiuncta. l. sed si vni'. §. filiosa. j. de iniur. habẽt ẽt ꝓprio noie isto iure actiões z earũ exercitiũ ex castrensi vel quasi castrẽsi peculio competentes: vt. l. j. de castren. pecul. Ibi in factum actiones: nec obst. ff. de calum. l. si quis ab alio. vt ibi no. Ibi actiones: ex edictis vel interdictis cõpetentes que nunquã nomẽ aliud habuerunt nec habere possunt ꝑm verum intellectum: z hoc tenebat Ray. z illas habẽt nomine proprio z eius procuratore: vt dixi. pretor enim solã humanitatem intuitus est: non autẽ rigorem iuris ciuilis ꝑm quẽ filij habẽtur ꝓ nihilo ad instar q̃dã mõ seruorũ. ☞ In glo. magna. ibi. Equiualet actioni prescriptis verbis: vt. ff. de prescript. ver. l. j. in fi. z. l. seq. ☞ In ea. ibi. Non datur alia actio sz nominata puta interdictũ q vi aut clã: vti possidetis z similia. ☞ In ead. ibi. Titium subfidiaria aquilia.
2 † Exẽplum cum quis misericordia motus: soluit cõpeditũ nam nõ tenetur directa vel vtili aquilia sed in factum: vt insti. ad. l. aquil. ff. ☞ In ea. ibi. Quartum generalis: nã cum quolibet interdicto concurrit in factum actio quantumcunq; ex eo nascatur interdictum nominatum. ☞ In eadez gl. q; ex eo nascatur interdictum nominatum. ☞ In eadez. ibi. Ut de albo. s. corrupto. ☞ In ea. ibi. ff. si filio. sed ibi nõ datur actio in factum filio. ratione eius q; fuit in potestate patris. ☞ In glo. ff. ibi. Suo nomine z directo: absente tamẽ patre: vt. d. l. si longius. ff. j. in' fi. dic vt ibi: z latissime in Spec. de actore. §. j. ver. sed z filiussa. in. vij. col. in prima parte.

1 ☞ Serui ciuiliter z naturaliter obligantur.
1 **Serui ex.** †Seruus ex delicto obligat' ciuiliter z naturali' ex cõtractu: z si pecunia mutata p seruũ soluit sibi liberat' soluens. h. d. In fi. tex. ibi. Liberoz. eadem ratione liberatur accipiens pecuniam a monacho si ei restituitur vt

Universidad de Deusto
Biblioteca

hic:z legibus allegatis hic in glo.fi quas.vide z dixi in.l.qõ seruus.ſ.de ſolutio.

1 ☞ Abſolutionis cauſa ceſſante:ceſſat eius effectus.

2 Excipiens inepte ſuccumbit.

Qui cũ herede. Iſta.l.de ẋbũ eſt.ſ. de ẋcep.rei iud.l.cũ herede.vbi examinaui eã. Et breuiter.h.d.† Ceſſante cã abſolutionis:ceſſat effectus ei⁹.h.d. Ibi Cũ herede.ſcripto. Ibi. Emãcipato.ſ.preterito. Ibi.Emãcipato.ſ.eodẽ. Ibi. Omittẽte: per repudiationẽ vel lapſum triẽnij. Ibi poſtulabit.ſ.creditor hereditarius aut etiã legatarius. Ibi. Reſtituti: vel per beneficiũ reſtituit in integrum ꝑm vnũ intellectũ: vel ipſo iure reſtitutas actiones ꝑm alterum. ꝓmavera quãdo abſolutoria eſt lata ſimpliciter vt tũc ſit loc⁹ beneficio reſtitutionis in integrũ: z hoc tenet gl.in.l.qui cũ herede.ſ.de excep.rei iudi. Sed ſi non eſt facta ſimpliciter abſolutio ſed ex cauſa certa z determinata q⁹ filius emãcipatus eſt preteritus z ſperat ꝑ eũ cõtratabularí: tũc nõ eſt neceſſaria reſtitutio: ſed iterũ agi põt: z rei iudicate nõobſtat exceptio: z ita loquit hec.l.z ſummari⁹ itelligendus quẽ dedit: q⁹ ceſſante cauſa abſolutionis: ceſſat eius effectus. Ibi. Exceptione ſubmotus eſt. no. aperte z colorate obijci debere exceptionẽ: ſic.ſ.de excep.rei iudi.l.qui cũ herede.cũ concor. † excipiẽs ergo inepte ſuccũbit vt hic z ibi:z.l.ij. ℌ.labeo.de flumi.z in cle.vlti.de appella.vbi tex.eſt optim⁹ ☞ In gl.ℌ.ibi. Ex noua cauſa imo agitur ex eadẽ cauſa q⁹ nõ agit iterũ ſine reſtitutione. Et hoc intellige ſi abſolutio de reo eſt facta ſimpliciter cauſa nõ inſerta: ſed ſi cã fuit inſerta: nõ eſt neceſſaria reſtitutio ex quo ceſſante cã ceſſat effect⁹ z ita loquit hec gl.z ita dixi in.d.l.qui cũ herede. ☞ In gl.ſi. ibi. Sed hodie tenẽt.ſ.creditoribus reſpõdere: de legatarijs vero libertatum z aliꝫ dic.vt.l.ſi.hic allegata.

1 ☞ Seruus hereditarius ex cauſa peculiari potiſſime hereditati ꝓprietatẽ acquirit: ex contractu vero actionem.

Quia ſeruo. † Seruus hereditarí⁹ ex cã peculiari potiſſime hereditati ꝓprietatẽ z poſſeſſionẽ acquirit: ex ẽtractu vero actionem. h.d. ☞ In tex.ibi. Et.ſ.ſeruo. ☞ In tex.ibi. Rogauerit.ſ.ab ipſo ſeruo q pecunia mutuã dedit. ☞ In tex.ibi. Peculiare negociũ. ſubaudi maxime vt ſic ceſſet oẽ cõtrariũ de quo in gl.vlti.hui⁹.l. ☞ In gl.i.in ſi. imo dic q⁹ qui pecuniã mutuo ſumpſit pignori dedit ſeruũ, z põt dici hic ſeruus hereditari⁹ ꝓpter poſſeſſionẽ queſitaꝫ hereditati. ☞ In gl.ℌ.ibi. Quaſi precariũ ſit vitiũ rei: qõ eſt falſum: vt no.in.l.vitia.C.de acq.poſ.z.ſ.de reg.in.l.qõ ipſis. ☞ In ea.gl.ad ſi.ad hoc ſupra de acq.poſ.l.qõ nemo.ℌ.ꝓcurator. ☞ In gl.ſi.ibi. Sz hic dicit fingi.ſic.ſ.de acq.here.l.gerit. Vel dic q⁹ poſſeſſio defuncti nõ querit̃ hereditati: q: hereditas nũq⁹ fuit ſed per ſeruũ hereditariũ: vnde querit̃ vt hic. ☞ In ea.ibi. Ut.d.l.q⁹ ſi ſeruo: dic vt ibi no.in.ℌ.ſi.

1 ☞ Creditor ex duabus cauſis lucratiuis recipiẽdo ſpẽz in obligationẽ deductã ab vno ex debitoribꝫ: liberat vniuerſos.

1 **Omnes.** † Creditor ex duab⁹ cauſis lucratiuis recipiẽdo ſpẽm in obligationẽ deductã ab vno ex debitoribus: liberat vniuerſos. h.d. Vel ſic. Due cãe lucratiue in eadẽ ſpecie que pñt ad oculũ demõſtrari nõ cõcurrunt: z iõ exactiõe facta ab vno ex debẽtib⁹ liberãt vniuerſi. h.d. i terminis z in ſumma. z gl.allegat hic cõcordates. vidiſtis ãno.ſ.de le.ℌ.l.meuius.ℌ. duorũ. z no.in.l.qui.z.ℌ.ſticht̃.ſ.de ſol.in obligatiõe aũt generis bene poſſunt cõcurrere: z in obligatione ſpeciei que non poteſt ad oculũ demõſtrari ſicut eſt pars ꝑ indiuiſo: vt in.d.ℌ.duorũ. z in obligatiõe alternatiua ſimiliter non procedit hec regula: vt.ſ.de leg.i.l.nõ quocũq;. ℌ.ſi. z.l.huiuſmodi.ℌ.ſi titio.eo.ti. Nec etiã procedit vbi obligatio a principio in perſonis diuerſorũ creditorũ nata eſt etiã ſi vnus alterius iure fungatur. Exemplũ ſi mihi z ſeruo meo promiſiſti eandem ſpeciem ex cauſa lucratiua. vt.l.ſi ſeruus legatus.ℌ.i.ſ.de leg.i.z omnia ſunt plana.

1 ☞ Cauſe due quarum vna eſt lucratiua alia non: in eadẽ perſona poſſunt cõcurrere: z ſolutio facta per vnum debitorem non liberat alium.

2 Legatum ſemper dicitur haberi ex cauſa lucratiua.

1 **Sis qui.** † Due cauſe quarũ vna eſt lucratiua alia nõ: in eadẽ pſona poſſunt cõcurrere: z ſolutio facta ꝑ vnũ debitorẽ nõ liberat aliũ. h.d. z iſte eſt ver⁹ intellect⁹. Et idẽ ſi ãbe obligatiões deſcẽdãt ex cã nõ lucratiua: nã ſolutio vni⁹ nõ liberat aliũ: z ita declarãt. ſ.l. prima. ☞ In text.ibi. Stipulat⁹ fuerit.ſ. ex cã nõ lucratiua, z ceſſat oẽ ẽtractũ. vel etiã ex cauſa lucratiua: ſed ſi ſucceſſi ei cui ex teſtamẽto debebat idẽ ſtich⁹: z ille cui ſucceſſi nõ erat ſoluẽdo: vnde lz habeã actio nẽ teſtamẽti vigoze: tñ ex puo hereditas no eſt ſoluẽdo non habeo eã ex cauſa lucratiua. ☞ In gl.Cũ quo ibi. ſed legatũ nõ male dicit: † q: ſemper legatũ deberi dicitur ex cã lucrati uaꝫ. l. nec adiecit: hic allegata. ☞ In ea. ibi. Prima placet, z bene q⁹ ſtipulatio hic interceſſit ex cã noua lucratiua, z deinde poſtea ex lucratiua eidem obligatio eſt queſita.

1 ☞ Cauſa ex promiſſione dotis quo ad maritum non dicitur lucratiua.

Ex promiſſione. † Quo ad maritũ nõ dicit dos ex cã lucratiua: ſz quo ad mulierẽ ſic. h.d. cõtra. l. vlti. ℌ.ſi a ſocero. ℌ. que infrau. cred. Unde etiã filia ex cã lucratiua habere dicit dotẽ a patre: maritus aũt ex onerosa: cũ ſuſtineat onera matrimonij: vt.l.pro oneribus. C. de iur.do. Et iõ exceptio doli obſtãs mulieri: obſtat marito cui delegatio facta eſt q: nõ prætẽdit niſi cauſam onerosam: vt.l. apud celſum. ℌ. apud iulianum. z ℌ. de autoris. ℌ. de doli excep. z ℌ. de condi. ob cau. l. ſi donaturus. cum alijs conco: gl.

1 ☞ Seruus in atrocioribus parendo dño non excuſatur: in leuibus vero ſic.

2 Seruus de mandato domini turbans aliquẽ in poſſeſſione ſua: non debet puniri.

Seruus non. † Seruꝰ in atrocioribus parẽdo dño non excuſat lz in leuib⁹ ſic. h.d. ☞ In tex.ibi. Nõ abeſſet. Cũ aũt violẽtia abſit a maleficio: tex.t. ſequẽs in ver. lz ſi, hoc declarat. ☞ In tex.ibi. Et cõtẽtiõe nata eſſet inter dñm z aliũ. ☞ In tex.ibi. Aut aliqua vis. ſ. turbatiua. Exẽplũ ergo pone in vi pulſiua vel ablatiua: z in hac ſeruus dño parere nõ dz: q: ab ea maleficiũ nõ abeſt: z ita loquit ex ſi. ſed ſi aliqua. In vi autẽ turbatiua pro qua non eſt proditum iudiciũ criminale: vt.l. iniuriarũ. ℌ. ſi quis me. ſ. de iniur. intelligunt quidã hunc verſi. ſed ſi. † Unde ſeruus turbans de mãdato domini aliquem in poſſeſſione ſua: ꝑm eos non dz puniri: z dicunt verũ: q: iſta violentia infertur cauſa iuris retinendi. vt patet ibi: aut aliquavis iuris retinẽdi cauſa &c. Uñ ſi plures ſe poſſidere contendũt ſeruus vnius pro defenſiõe poſſeſſionis domini ſui vim inferre poteſt, z illa violẽtia nõ eſt punibilis qõ tene mẽti vt hic. Sed ſi conſtat q⁹ vnus poſſidet z pacifice: tunc de mandato domini ſeruus illũ poſſeſſorẽ turbare nõ põt, z tenet̃ liber factus: q: talis violentia a facinore nõ abeſt: vt patet hic in litera. ibi iuris retinẽdi cã z q: pro tali violentia eſt proditum iudiciũ miuriarũ. vt.d. ℌ.ſi quis me. z ibi dixi.

1 ☞ Locus deſtinate ſolutionis fingit̃ eſſe locus contract⁹.

2 Soluere promittens vbicunq; locorum: vbicunq; conuenti poteſt.

Contraxiſſe. † Loc⁹ deſtinate ſolutionis fingit̃ loc⁹ cõtract⁹ nõ locus in quo vere z realiter eſt celebrat⁹ cõtractus. h.d. Ibi. obligauit. z i illo loco deſtinate ſolutionis poterit queniri z nõ alibi: qõ tenet glo. ſ. de iudi. l. hec res abſens. ℌ.ſi. z eo.ti.l. exigere dotẽ. z hec fuit opinio Bul. Sed ALar. cõtra: q⁹ imo etiã in loco vbi cõtractus celebrat⁹ fuit lz alia ratiõe q⁹ cõtractus ibidẽ domiciliũ non ſortiret, z hoc firmat gl.in.l.ſi duo. ℌ. iulianus. ſ. de cõſti.pecu. Prima opinio ẋa eſt quã etiã firmat glo. i.l.iij. ℌ. ſ. ô bo. aut iudi. poſ. hãc eandẽ opinionẽ firmauit Jnno. in.c. dilecti. de fo. cõpe. Addẽs vnũ verbũ mirabile q⁹ eſt nedũ coram ordinario: ſed etiã coram delegato i loco deſtinate ſolutiõis qs cõueniri põt. Et ſimiliter ſi i loco ℌctus queniri poteſt puta ſi inuenit̃ ibi etiã coram delegato põt queniri: qõ tene mẽti ꝑpetuo. † Quid aũt ſi qs promiſit ſoluere vbicunq; locorũ: dic q⁹ vbicunq; poterit queniri, z intelligit̃ vbicunq; ẽtraxiſſe: vt.l. ſi titium z meuium. ℌ. tutores. ſ. de admini. tuto. nec poterit declinare for. p.l. ſi quenerit. ſ. ô iuriſ. om. iudi. q: illa lex intelligit̃ in eo qui extra iudiciũ promiſit ſoluere coram nõ ſuo iudice reſpõdere, z ꝑ pactũ extra iudiciale. Uñ ante litẽ contestatã hz potentiã declinãdi: non poſtea vt ibi. z. C. de pac. l. ſi qs in ſcribẽdo, z ibi per ALy. Cum aũt ſupponit̃ iuriſdictioni iudicis quem declinare poteſt: vt ſcholaris q promiſit etiã extra iudiciũ ſub alio iudice reſpondere: non hz potentiã declinãdi: q: tũc renũciat ſolũ ꝓnilegio fori, z ſic penitẽtie locus nõ eſt: nã illius iudicis ante renuntiationẽ iuriſdictio erat firma lz ꝑ declinationem poſſet elidi, z ideo tunc nõ hz locũ. d. l. ſi quenerit: vt no. in.d.l. ſi qs in ſcribendo, z in.d.c. dilecti. per Jnn. z vide ad predicta. ℌ. depoſiti. in.l. luci⁹. z vide ét qõ no. Bar. circa hoc in.l.iij. ℌ. ſi quis ita. ℌ. de eo quod cer. lo. Et quod dixi cõtra hentem

hentẽ ratione ſolius cõtractus poſſe cõueniri vbi inuenit̃ intelligi vt poſſit ad diffinitiuã ſniam peruenire: ſz quoad hoc vt reus miſſionẽ in poſſeſſionẽ patiatur: etiaz ſi ibi nõ inueniat: cõuentio erit proficua: z de hoc habes plene in.c. romana. ℌ. ẽtentes. extra de foro compe. lib. vj. z no. in. d. l. heres abſens. ℌ. de iudi. Unũ aũt cõſydera q⁹ vbi quis contrahit cum alio velut viatore mercatore z aduena: nõ põt illũ rõne cõtractus velut aduenã conuenire: niſi natura cõtractus aliud deſideret. Exemplũ pone in eo qui venit ad nũdinas vt emat vnũ equũ: nã ſi recipit equuz z fides non fuit habita de pretio: ibidẽ poterit conueniri: alias multis deceptionibus locus eſſet vt probatur in. d. l. heres abſens ℌ. proinde. z. ℌ. ſeq. z ſeq. ℌ. de iudi. locus aũt jn quo contractus iam celebratus deſcribit: vel etiam obligatio iam contracta diſſoluitur: nõ facit quẽ eſſe de foro illius loci: vt. d. l. exigere dotẽ ꝑm duas lecturas.

☞ Fideiuſſor debitoris mercis in diem merce nõ tradita ad eſtimationem illius mercis tenetur.

1 **Cum qs.** † Fideiuſſor debitoris mercis in diẽ: merce nõ tradita ꝑpter moꝛã: ad eſtimationẽ illius mercis tenet ꝑm tẽpus ſatiſdationis z nõ tract⁹. h.d. in terminis z in ſumma. z ceſſat oẽ cõtrariũ. ☞ In tex.ibi. Satis accepe rit: z mora fuerit cõtracta z ceſſat cõtrariũ: debebatur eñ eſtimatio officio iudicis ꝑpter moꝛã. Sed ybi eſtimatio debebat iure actionis: tũc ſp inſpicit tẽpus cõtractus z non creſcit neq; decreſcit: vt.l. fundũ cornelianũ. ℌ. de dona. z extra de eccleſi. c. cũ canonis. ꝑ Dy. de leg. iij. l. vxorẽ. ℌ. j. z ꝑ Bar. z per me in. d. l. fundum cornelianum.

1 ☞ Die et pena apposita poſt diem purgatio more non amittitur.

2 Traiectitia quid ſit.

1 **Traiectitie.** † Dies interpellat pro hoie z vbi eſt apposita dies z pena: poſt diẽ nõ admittit purgatio more. h.d. Ego iſtã materiã plenissime examinaui ꝑ regulas z inſtãtias multa de meo addẽdo in. l. ſi inſulã. ℌ. de verb. obli. in repetitiõe q⁹ fecibononie z fuit vna de pulchꝛioribus repetitionibus q⁹ vnq; fecerim iudicio meo.

2 ☞ Ibi. Traieceitie † eſt aũt traiectitia obligatio pecunia mutuata vt vltra mare portet̃ piculo creditoris. Et in hac can ſint vſure, phibite: eſt opinio: finaliter dic vt not. ꝑ glo. z Dy. in auct. ad hec. C. de vſur. ☞ In tex.ibi. Si oino interpellat⁹ nõ eſſet. ſ. poſſe peti penã q: dies interpellat, ꝑ hoie: nec eſt neceſſaria hominis interpellatio: vt hic. l. magnã. C. de ẽpt. z cõmit. ſtipu. ☞ In tex.ibi. Quominus ſolueret poſt iſtud verbũ ſolueret. nũgo verſi. nã z ſi arbit. ſ. eo. z nõ egebit ille vñ. ſub audito: als ſic vt in gl. nãz ſi. ☞ In tex.ibi. Et hoc recti⁹ dr: hoc iõ q: eſt apposita dies z pena: iõ nõ admittitur purgatio more: ſec⁹ ſi nõ eſt apposita dies z pena: vel pena z nõ dies: vel neutrũ vt plene declaraui in. d. l. ſi inſulã. ſ. de vbo. obli. ☞ In text. ibi. Certo die: nõ ſtatuto p legẽ: vt in tpe q̃drimeſtri: tũc ei poſſet mora purgari: q: vbi adijcit pena ab hoie: dies aũt ſubintelligit a iure: locũ hz purgatiovt l. ſi arrogator: circa fi. ſ. de adopt. Uñ ſi arbiter exꝑmit, die legalẽ: i la appellat dies legalis nõ hois merito admittit purgatio more vt no. ℌ. de re iudi. l. iij. ℌ. ſi qs. Jn text. ibi. Datũ videri. z hoc caſu hz locũ purgatio more: z dic datũ videri ab arbitro: z eſt ille dies q tacite ineſt ex lege: z iõ admittit purgatio more vt in. gl. z. ℌ. dixi. ☞ In tex. ibi. inẽpta res fiat: nec habebit locũ purgatio more: per ſup⁹ radicta.

1 ☞ Actiones ex quibus cauſis nobis ignorantibus acq runtur ex eiſdem acquiruntur z furioſo.

2 Lt. egaum acquiritur ignoranti z furdo.

1 **Ja furioſo.** † Ex qbus cauſis nobis ignorantibus acquirunt actiões ex eiſdẽ ẽt furioſo. h.d. l. tota. ☞ In tex. ibi. Agi poſſe hoc examinaſ i.l. furioſo. ℌ. de re iudicata. ☞ In tex. ibi. Rẽ tradiderit. ſub. nã ei acgrit pauliana z in factũ reuocatoria pp alienata in fraudẽ ſui. ☞ In text. ibi. Ei relinquaſ. Jdo. † legatũ acquiri ignoranti z furdo: z ideo trãſmittit ad heredẽ ſi ceſſerat dies legati tpe mo: tis legatarij vt. l. cũ pater. ℌ. furdo q cõtinue allegaſ ad hoc. ℌ. de leg. ij. z. ℌ. de teſta. l. filiꝰ. ℌ. marcellus. z. C. ô cura. furio. l. ſi. ℌ. legatis. Hec obſt. de acgrẽda hereditate. l. antiſtiꝰ. ℌ. ſi. vt ibi nota.

1 ☞ Actio duplex eſt in rem ſcilicet z in perſonam. Et que ſit ſy naque q. nu. 2.

1 **Actionũ.** Juriſcõſultꝰ ponit hic vnã diuiſionẽ actionũ: z dicit † qõ actio duplex eſt: vna eſt in rẽ: altera in perſonã: z hoc intelige verũ accipiẽdo verbũ actionis large: ſed accipiẽdo ꝓprie z ſtricte actio ꝓprie illa eſt q̃ in perſonã infert obligatiõz ad aliqd dari fieri vel reſtitui: vt. j. eo. l. actio in perſonã. largiſſime aũt actionis verbo tã in perſonã q̃ in rẽ q̃ etiã miſta vel etiã extraordinaria cõtinet̃: vt. j. eo. l. actionis verbo. et de hoc plene habet̃ inſti. de actio. in pri. ☞ In tex. ibi. Que cõditio appellat. z vide Rofre. in ſuis libellis. in tit. fami. erciſ. in fi. ☞ In tex. ibi. Per q̃. † No. bñ q⁹ actio in rẽ eſt remediũ ꝑ quõ rẽ noſtrã pſegmur: actio in perſonã eſt remedium quo, pſegmur: vt ptz cõiũcto tex. j. ibi. Quia cũ eo agimus z c. de q̃ p gl. z doct. inſti. de actio. in pn. ☞ In tex. ibi. Obligatus eſt nobis. ſ. pſonaliter: vt. ℌ. eo. l obligationũ ſubſtãtia Jnterdũ aũt actio pſonalis dat nobis contra nõ obligatũ exẽplũ in oĩbus actionibus in rẽ ſcriptis que cõpetũt rõne poſſeſſionis cõtra poſſidentẽ vt plene no. ꝑ Dy. in. l. flumĩ. ℌ. adijcitur. ℌ. de dã. infec. ☞ In tex. ibi. Que ab alio poſſidet. Ho. q⁹ duo extrema cauſant actionẽ in rẽ: diuium ex parte agentis: z poſſeſſio ex parte cõuenti vt hic: z. C. de alie. iudi. mu. cau. fac. l. vna. Jnterdũ etiã datur cõtra merũ detentorẽ: vt no. in. l. officiũ. ℌ. de rei vẽdicatione. Et iſtud eſt verũ qñ neſcitur poſſeſſor: ſed vbi ſcitur: detentator quẽ tus põt euitare iudiciũ z nominare verum poſſeſſorẽ: vt. l. ij. C. vbi in rẽ act. z ſunt verba Jnn. in. c. qm̃. ex tra vt lite nõ cõteſtata. Datur etiã hoc reale iudicio cõtra ciuiliter aggẽtẽ poſſidentẽ tm̃: vt. d. l. officium. Datur etiã ℌ eũ qui dolo deſ⁹t poſſidere: qm̃ habetur pro poſſeſſore: ſed tũc non cõpetit directum ſed vtile. vt no. in. l. is qui dolo. ℌ. de rei vẽdicatione per Dy. in regula ꝑ poſſeſſore de regulis iuris. lib. vi. ☞ In glo. Hanc diuiſionẽ. ibi. Nõ multũ approbat Jo. ſ. in arbore: z eſt ratio q⁹ ipſe fuit proſequutus actionũ diuiſionem que iam nate ſunt: iuriſconſultus hic proſequutus eſt originem vnde naſcuntur.

1 ☞ Actiones vnde naſcantur.

1 **Actiones.** † Actiones aut ex cõtractu naſcũtur aut ex delicto noiato: aut ex delicto innominato: naſcunt̃ etiã ex variis cãrũ figuris puta ex q̃ſi delicto innominato vel ex q̃ſi ẽctu: vt examinaui in l. j. ℌ. eo. dic vt ibi. ☞ In tex. ibi. Sui lucri cã. hũc tex. allegabat Ray. q⁹ ſi ſtatutũ phibet bãnitũ cõtrahere ad vtilitatẽ ſui: z vetat ex eo actionẽ oriri: q̃ intelligit̃ phibere etiã cõtractũ vltro citroq; obligatoriũ: z allegat etiã. l. j. ℌ. de cõtrahen. emp. z bñ verißimile eſt eñ q⁹ que accedunt ad ẽtractũ vltro citroq; obligatoriũ ſemper accedũt gratia ſui lucri. ☞ In tex. ibi. Exẽpli gra. No. q⁹ vbi lex ꝓcedit ponẽdo exẽplũ nũq̃ lex reſtringit: vt. ℌ. de dã. infec. l. dãni la. ij. in fi.

1 ☞ Obligationes que introducte ſunt ſolũ iure ciuili.

Omnes autẽ. Hic pontꝰ alia actionũ diuiſio z eſt breuis. ☞ In gl. i. ibi Quod obligationes. ſ. naturales: nam ciuiles ſunt de iure ciuili: vt not. in. l. ex hoc iure. ℌ. de iuſti. z iur. † Quedã ſunt introducte ſolũ iure ciuili vt obligatio literarũ: obligatio verborũ: obligatio deſcẽdẽs ex cõtractu emphiteotico: et ſpõſalitia largitas: vt no. ibidẽ. Sz quomodo actiones poſſunt eſſe de iure ciuili ſi obligatio q̃ eſt mater earũ: iuregẽtiũ introducta eſt: dic q⁹ ius gentiũ introduxit obligationes naturales ſed nõ introduxit ciuiles. q: ſecũdum illud oĩa manu regia gubernabant: vt. l. ij. ℌ. deinde. ℌ. de ori. iu. ꝓ Dyn. inſti. eo. in prin. Uñ nemini ꝑ executione obligationis cõpetebat actio: ſupuenit aũt poſtea iuris ciuilis prudẽtia z voluit q⁹ habẽs aliũ obligatũ impetraret actionẽ a põtifice pro executione obligationis: z pontifex decernebat z ſi ille poſtmodũ cadebat a ſylloba ꝓponendo actionẽ ineptã cadebat a toto: vt. l. j. et. ij. C. de formu. z illa iuris prudẽtia hodie euanuit z vnicuiq; ſine impetratione actio cõcedit: et potentia ꝓponendi eam ſi aliud ſibi canonicuz nõ obſiſtit. nã multa poſſunt obſiſtere petenti: quevide per ordinem in Specu. in titu. de actore. in prin. z licet quis ꝓponat actionẽ ineptam non ꝓpterea cadit a toto ſi tempora patiuntur: vt. l. accuſaturus. ℌ. de adul. z facit ad predicta q⁹ habes. ℌ. de capi. dimi. l. eas obligationes.

☞ Litis conteſtatio facta contra defunctũ facit actionẽ contra heredẽ eſſe tranſitoriam.

1 **Omnes penales.** † Litis conteſtatio facta contra defunctũ facit actionem contra heredes eſſe tranſitoriam. h.d. z de materia huius. l. tangam j. eo. l. conſtitutionibus. dic vt ibi. z declara hanc. l. vt in glo. z. C. ne ex delic. defun. l. vnica.

1 ☞ Obligationes reprobate nulla poteſtate confirmant

Universidad de Deusto
Biblioteca

Obligationes. †Obligationes reprobate nulla pote ſtate cõfirmant h.d. ſunt aũt reprobate turpes vel impoſſibilitatem continentes: ⁊ hoc voluit glo. hic ⁊ bene.

Actio in. ¶In tex. ibi. rei perſequẽde gratia. ⁊ ſic verbũ ꝑſequntio cõprehendit etiam illas que officio iudicis implorantur: vt glo. hic dicit ⁊ bene.

Actio titio. Obligatio prima nõ tollit: ꝛ in cautiõe debiti qõ ꝫ hic poſt primã de illa nulla mentio facta fuerit. h.d. ⁊ eſt notabilis caſus qui tũ recipit pulchram limitationem ⁊ notabilem per. l. procula. ſ. de proba. dic vt ibi.

Seruus effectus. Liberat' ab obligationi b' pp ſeruitutẽ nõ reincidit in illã: ꝛ indulgentia principis poſtea ſit in libertatẽ ereptus. h.d. ¶In gl. ibi. vel ſupplicũ. ⁊ ſic videt q cõſumptio nõ faciat eũ ſeruũ eſſe ſed immediate ſit ſeruus pene lata ſententia. et cõingẽdo tex. cũ hac gl. põt decidi illa. q. quã ponit Bar. in. l. oẽs populi. ſ. de iuſtitia ⁊ iure. de cõdẽnato ad mortẽ q cũ ducit ad mortẽ: eripit de manu familie: ⁊ ego multos vidi euadere: vt nihilominus dicat p ſententiã factus ſeru' pene: nã hic p ſniam erat factus ſeruus pene: poſt indulgẽtiã principis eſt libertatẽ adept'. ¶In ea. gl. ifi. ibi. a morte ſuſcitauit vt de Lazaro: vt. j. de regulis iuris l. ea q̃ raro.

1 ☞ Conditio impoſſibilis vitiat contractum.
2 Conſenſus errantium nullus eſt.

Non ſolum. †Impoſſibilis cõditio apposita in ſctu vitiatllũ. h.d. qd de modo vide. C. de trãſactio. in. l. cũ donationis. ⁊. C. de cõdi. ob cau. l. ſi militẽ. an aũ tẽ vitiet vltimas volũtates: nõ eſt noſtra materia. examinaui plene in. l. j. ſ. de cõditio. inſti. ⁊ dic vt ibi. ¶In text. ibi. quã ſciãt eſſe impoſſibilẽ. Idẽ ſi ignorẽt. vt in. gl. ſi. in fine.
2 ꝫ hõ: ⁊ iõ ſub audiendũ eſt maxime. † rõ aũt eſt q: vbi ignorãt: errãt: errãtiũ aũt cõſenſus eſt nullus: vt. l. ſi p errorẽ. ſ. de iuriſdictione om. iudi. ¶In gl. pima. ibi. alias ſec'. imo nõ ſecus: q: ſiue cõditio ſit negatiua ſiue affirmatiua: ⁊ ſit impoſſibilis: diſpoſitio nulli' momẽti eſt: vt hic. ⁊ idẽ. ſi diſpoſitioni nõ adiicit cõditio impoſſilis: ſed in ipſa diſpoſitione deducitur aliquid impoſſibile: puta ſi promitto p totã diem craſtinam ire romã: adeo q nec naturalis naſcitur obligatio: vt regula iuris impoſſibilium: per Dy. in. c. nemo poteſt. ¶ Nõ obeſt. l. impoſſibilis hic allegata in gl. q: ibi cõditio erat neceſſaria: ⁊ ideo ſtipulatio iudicat pura: ⁊ in cõtinẽti agi põt: ⁊ q idẽ ſit in negatiua qõ in affirmatiua ipoſſibili. pbat in. l. ſtipulatio hoc modo. j. ti. j. ¶In eadẽ gl. ibi. vel dic vt ibi. quia ibi ꝓponitur actio potius ad reſolutionẽ cõtractus ꝙ ad pfectionẽ: ⁊ naſcitur ibi obligatio tacita extra id qõ agit: vt. l. ſi is qui. ſ. ſi libero. ſupra cõmodati. ¶In eadez gl. ibi. ſed ibi fauor ultime volũtatis. hoc intellige quãdo creditor ſciebat cõditionẽ ipoſſibilẽ: alias vitiat diſpoſitio vltime volũtatis ſicut inter vinos. vt. l. ſeruo manumiſſo. ſ. de cõdi. ide. q̃ ſingularis eſt ad hoc. ¶In ea. gl. ibi. inſti. de le. ſ. fi. ibi conditio fuit apposita in pſona grauati ⁊ miſi impleꝛ: in penaz fuit grauatus alteri dare eẽtũ. vnde talis grauatus non teneꝛ implere illam cõditionẽ q: impoſſibilis erat de iure: ⁊ q: remittit ſibi neceſſitas implẽdi: merito lz non impleat nõ debetur legatũ: ⁊ p ꝫ hoc ſi tiatur vtrũq;. ⁊ de hoc etiam no. in. l. j. C. de his que pe. no.

Cum ex vno. Dic fuit vnũ factũ ex quo plures naſcũtur obligatiões ad diuerſi tituli terminũ. ⁊ per ꝫ hs diuerſe agẽdi forme ⁊ ideo omnibus experiri pmiſſuz eſt lz valde fuerit diſceptatũ iter iuriſcõſultos. ⁊ iſta eſt ſnia huius litere in terminis ⁊ in ſumma. et intellige q cũ actum eſt ex vna ⁊ exactum: agi põt altera ad id qõ eſt plus in ea ꝙ in prima: vt ſic nõ ob. contrariũ. l. pe. j. e. ⁊. l. pe. j. de pniu. delic. ⁊ ibi dixi. ¶In tex. ibi. poſt magnas varietates obtinuit nec ob. j. de acc. l. ſenatus. vbi pluribus legibus nemo reus fieri debet: q: ibi criminaliter: hic aũt ciuiliter agebat. ¶In gl. ſi. ibi. ad id quo minus i vna. ⁊ de hoc dicam. j. eo. l. qui ſeruum. ſ. ſi.

1 ☞ Perſecutio pene contra heredem procedit ſicut cõtra defunctum contra quem fuit lis conteſtata.
2 Quaſi dictio eſt veritatis expreſſiua.
3 Illiſio ſola executoris an faciat actionem perpetuam vel ſaltem tranſitoriam ad heredes.
4 Libelli oblatio facta principi in annali ⁊ pretoria idẽ operatur quod litis conteſtatio.

Constitutionibus. †Pene perſecutio ꝫ heredẽ ꝓcedit ſicut ꝫ defunctũ cõtra quez fuit lis conteſtata. h.d. ⁊ ſic verbũ q̃ſi poſitũ hic in litera erit veritatis expreſſiuũ: nõ aũt impropꝛietatis vt ceſſet oẽ ꝫiũ. ¶In tex. ibi pena. i. penali actiõe. ¶In tex. ibi. cõuentus fuerit. dicũt quidã per executorem ſolũ. Tu dic qõ imo per litis cõteſtationem: † ⁊ ideo dictio quaſi infra poſita eſt veritatis expreſſiua attende aũt qõ vbi maleficium commiſſum per defunctum purgatur per actionẽ deſcendentem per contractũ vel quaſi etiã lite nõ cõteſtata vel quaſi: ꝛ lz ad heredẽ nihil peruenerit: tñ cõueniri põt heres. vt. l. ex depoſiti. ſ. eo. ⁊. j. eo. l. ex cõtractibus plene in l. ſi hominẽ. ſ. j. ſ. depo. vbi ponunt fallentie in glo. magna. Si aũt maleficium purgatur ſolũ officio iudicis deſeruiente actioni propoſite. exemplũ pone in reali cum defunctus dolo deſijt poſſidere: aut etiã circa poſſeſſionẽ aliquid doloſum cõmiſit: tũc nõ eſt trãſitoria illa actio, cõtra heredez cũ non fuerit cum defuncto lis cõteſtata. vt in l. ſi in rem. la ꝙ. ſ. de rei vendi. cõiuncta glo. quam non allegant. ſ. eo. l. ex depoſiti. Itẽ attende ad aliud q: ille actiones penales vez eſt q: regul. iter nõ ſunt trãſitorie cõtra heredes de iure ciuili. ſed ex cenſura canonica bene tranſeunt: cũ non teneat heres vltra vires hereditarias etiam ſi inuentariũ nõ cõfecerit: qõ eſt no. dignũ: ⁊ hoc tz Inno. ꝏ reſti. ſpo. c. in literis. ¶In gl. ibi. expreſſiuũ eſt veritatis. hec vera ⁊ hãc tenui. ¶In ea. ibi. fi. quia per veram litis conteſta. fuit conuẽtus hic: ⁊ hec vera ꝓm Ray. ¶In ea. ibi. et ſic non obſt. dictuz cõtrariũ. de quo inſti. de ac. ſ. item aduerſus. ⁊ ibi gl. ſola ergo aditio iudicis abſq; executoris miſſiõe q̃q; hz multos
3 effectus quos ponit Spe. in ti. de cõpe. iudi. adi. ſ. fi. † Et de hoc an ſola executoris miſſio faciat actionem perpetuã vel ſaltem tranſitoriam ad heredes: dic vt no. per gl. ⁊ Bul. in. l. ſicut. C. de preſcrip. xxx. anno. veritas eſt q: facit eã trãſitoriam duraturam vſq; ad annos. xxx. lite conteſtata in
4 annos. xl. vt glo. ibi dicit ⁊ bene. ¶In ea. ibi. l. j. ⁊. ſ. † vnde libelli oblatio facta principi in annali ⁊ pretoria idem operatur quod litis conteſtatio.

1 ☞ Verberans ſeruum alienum tenetur aquilia et iniuriarum.

Qui ſeruum. In iſto princ. huius. l. eſt vnũ factũ ⁊ diuerſa delicta. In. ſ. ſi is. j. ea. l. eſt factum vnum ⁊ delictũ vnũ: ⁊ iõ ſibi inuicẽ nõ ꝛtingũt i ꝫ Et breuiter hoc dicit. † verberans alienũ ſeruũ in iniuriam ſerui tñ: retinetur aquilia ⁊ iniuriarum ⁊ in poteſtate domini eſt quam vult exercere prius: ⁊ vna electa ad aliã non recurrit niſi ad id ſolũ in quod plus competit. h.d. vſq; ad. ſ. is cui. Et iſta l. habet ſatis ſubtiles caſus ⁊ maxime i. ſ. fi. vt ibi videbis. ¶In tex. ibi. iniurioſe verberat iniuriam ſerui tantum: vt tollas cõtraria. ¶In tex. ibi. ſz quidã aiunt. ⁊ male. ¶In tex. ibi. ex lege aquilia cõpetit. ad. xxx. dies competit actio reſpectu eſtimationis ſerui verberati cuius brachiũ ruptũ erat vt in gl. ⁊. ſ. ad. j. aquil. l. ſi ſeruus ſeruũ. ſ. iij. ¶In tex. ibi. etiã hoc conſequi. nec ob. finis huius. l. q: hic vnũ factũ ⁊ diuerſa delicta: ⁊ ideo per ſecundã actionem propoſitam qs conſequi põt quatenus minus qs fuit ꝫ conſequutus ex prima. ſed vbi factũ eſt vnũ: ⁊ delictũ vnũ: non põt agi niſi ſemel vt in fi. l. vel dic verius vt ibi dicam. ¶In gl. magna. ibi. reſpõdeo imo põt hec vera: ⁊ cõclude ex gloſſ. hac vſq; ad verſi. ſed aliud in actione. qõ ſi ꝓpoſita actione iniuriarũ: eſt habita rõ non ſolũ cõtumelie ſed etiã dãni: ⁊ tunc tollitur q̃quilia. ſed ſi habita eſt ratio ſolius cõtumelie nõ dãni: nõ tollit: ⁊ ideo gl. in. l. dñs. C. de iniur. q̃ dicit in actione iniuriarũ non venire eſtimationẽ damni: nõ dicit verũ: ſed intelligit: vt. ſ. dixi. ¶In ea. glo. ibi. cũ ibi ex cõtractu hic non placet: imo ibi actiones erant ꝫie in exercitio: ⁊ nõ electio tollitur: hic autem nec in origine nec in exercitio.

1 ☞ Due vel plures actiones rei perſequutorie ſi alicui cõpetunt exactio facta ex vna altera tollitur.

Si is cui. Iſte. ſ. loquit quãdo facta ſunt plura ⁊ p cõſequens plures naſcũtur actiones etiã ſi rei perſecutorie: vel vna pſequutoria ⁊ altera eſt penalis. Et breuiter. h.d. † Si cui due vel plures actiones rei pſequutorie cõpetũt: exactio facta ex vna altera tollit: ſz perſequutoria nõ tollit per penalem: nec etiam econuerſo. h.d. ⁊ in hoc concoꝛ. ſ. de condi. fur. l. ſi p furẽ. ſ. furti actio. ¶In tex. ibi. nõ cõfunditur. ſ. per pſequutoꝛia. vt. d. ſ. furti actio. ¶In tex. ibi. Ille aũt. ſ. rei pſequutorie. ¶Ibi. Diſcentur

ſcentur. i. conf undunt: q: exactio facta ex vna cõfundit altera. ¶In glo. j. nõ tollit. ibi. l. ſi is cuius. q: intelligitur de actione furti. i. cõditione furtiua q̃ tollitur per aliam perſequutoriam: ſed actio furti non cõfundit per perſequutoriã: vt. d. ſ. furti. ⁊. ſ. in verſi. quin etiam.

1 ☞ Cõmodatarius ſi in re cõmodata dãnum dedit actio cõmodati ⁊ aquilie rei perſequutionem continent.
2 Extincto principali extinguitur ⁊ acceſſorium.

Si tibi. Iſte. ſ. eſt difficilis: ⁊ difficultas eius cauſat ex ſi. in verſi. ſz verius eſt: ⁊ q̃dã: habẽt ibi literã affirmatiuã remanere: ſtare nõ: ⁊ tunc nõ ob. cõtra riũ. l. vnde queritur. ſ. cõmoda. quidam habent literã negatiuã cum nõ: ⁊ tunc. l. illa multum ob. in fi. ⁊ quedam ſolutiones dantur ad hanc: ⁊ quedam ad illã: veritas eſt quaz
1 dicã tibi in additione tex. Et breuiter, h.d. † Si cõmodatarius in re cõmodata dãnum dedit: actio cõmodati ⁊ aq lie rei perſequutionẽ cõtinent: ⁊ intẽtata vna: per alteram tollitur ⁊ ſi primo fuerit actũ aquilia: finitur actio cõmodati. ſed ſi primo cõmodati actũ eſt: aquilia agi non põt. p eo qõ plus in ea eſt ex repetitione. xxx. dierum. h.d. ⁊ tũc bene ſtat lec. negatiua non remanere. Et põt eſſe ratio q: qui primo intẽtat actionem cõmodati: certum eſſe debet q: p eaz conſequi non põt quicq; ex repetitione. xxx. dierũ q̃ locuz hz in aquilia: ⁊ ideo videt illud plus remittere ꝓpter ꝓpoſitionẽ ipſius: ſed illud plus qõ debetur in aquilia propter inficiationem conuenti: non videtur agens cõmodati remiſiſſe: q: neſcire potuit an conuentus negaret vel cõfite reꝛ damnũ: ⁊ iſta fuit intentio Jo. poſita in glo. l. cõtrarie. que incipit vtiq;. ſ. cõmoda. quã ſequutus eſt Bar. ſz Pe. Dy. Jac. de are. Rico. de mata. dixerũt in. d. l. vnde q̃rit q: opinio iuriſcõſulti infra poſita in fi. ibi. ſed verius eſt: non eſt opinio vera. ſz tu defende hunc. ⁊. illũ vt neuter alterũ corrigat. ¶In tex. ibi. vtiq;. ſ. aquilia ⁊ cõmodati. ¶Ibi. cõtinent ⁊ iõ vna per alterã tollitur. ¶In text. ibi. cõmodati finiet. hoc iõ q: in aquilia ꝓmo intẽtata venit rei ꝑſequutio: ⁊ vltra illud venit q cqd debeꝛ ex repetitio. xxx. dierũ: vel ex inficiatione: merito exactione facta ex poteſtate legis aqlie finit actio cõmodati, aut ipſo iure aut exceptionis ope qõ eſt tutius. vt. ſ. eo. in. ſ. ſi is. ¶In text. ibi. xxx. dierũ. no. bñ q: loquit de illo pluri qõ venit in aqlia ex repetitio. xxx. dierũ: nõ aũt dicit de illo pluri qõ venit in aquilia propter inficiationẽ. vnde iuriſcõſultus hic decidit nõ poſſe agi ad illud plus qõ venit ex repetitione. put habes literam negatiuã. Et aſſignat iuriſconſultus rationem: q: illud plus accedit ſimplo qõ debetur per actionem cõmodati q: ſimplum eſt ſublatũ per cõdemnationem ⁊ exactionem factam in actione cõmodati: ⁊ ideo illo ſimplo ſubducto nõ põt intẽtari aquilia. ad illud plus: † q: extincto principali extinguitur acceſſoriũ: vt in regula iuris acceſſoriũ. ⁊ iſtud etiã eſt verum ſine dubio ſi illud plus qõ venit ex repetitione: venit officio iudicis: ſz text. in. l. ij. ad. l. aql. dicit qõ venit iure actionis: ⁊ ideo plus non vꝛ tollit principali ſubducto. vt. l. j. C. de iudi. ⁊ ideo addendũ eſt huic text. q: ſubducto ſimplo principali: non hz locũ aquilia. p illo pluri qõ venit ex repetitione. xxx. dierũ: q: imputari ei dz qui primo intentauit actionem cõmodati ⁊ nõ actionez legis aqlie. ſed hec imputatio fieri non põt ſi agit ad illud plus qõ creſcit per inficiationem: ⁊ hoc modo defendas hũc tex. ⁊ illũ poſt multas varietates q̃ ponunt in glo. tã hic ꝙ ibi. ¶In gl. in verbo. remanere. ibi. q: iure actiõis veniat. imo venit actionis iure. vt. l. ij. ſ. ad. l. aql. ⁊ ideo ſupple ad tex. vt dixi in litera q: nõ remanet aqlia: q: intelligit actor remiſſe hãc penã propter ꝓpoſitionem actionis ꝙ commodati. ¶In ea. ibi. C. de po. l. ij. illa logtur, in vſuris q̃ mero debẽtur officio: ⁊ ſic nil facit ad rẽ. ¶In ea. gl. ibi. l. vñ q̃rit in fi. vbi ꝓponitur aquilia cum effectu poſt ꝓpoſitã actionez cõmodati cũ effectu exactionis. ſed dic illã ꝓponi ad id qõ eſt plus in ea ꝓpter inficiationem nõ ꝓpter repetitionem. xxx. dierũ. vt hic: lz plurimi doc. vt dixi teneãt q: iuriſ cõſulti qui tenuerunt actionem illã remanere: dixerũt male per hanc. l. ¶In ea. ibi. de equitate. hec ſolutio falſa: q: cũ eqtas ſcripta prenaleat rigori. vt. l. placuit. C. de indi. hic allegata ergo iſta q̃ eſt anterior in ordine corrigeret illã: qõ eſt abſurdũ: imo deberet eſſe potius ecõuerſo: ⁊ de iſta materia ſcripſi Bononie. in. l. itẽ apud labeonem. ſ. ſi quis ſeruo verberato. j. de iniur. vltimo ſcias q: lz glo. in. d. ſ. ſi quis ſeruo. dixerit q: hodie actio cõmodati ⁊ furti electione tolluntur ita q: cõmodator alteri debet eſſe contentus per. l. fi. C. de fur. quod reprobaui ibi: dic vt ibi.

1 ☞ Actiones honorarie rei pſequutorie ex vtraq; parte ſunt perpetue: penales vero ſaltẽ ex parte rei ſunt ãnales.
2 Actiones pretorie an dentur in heredem.
3 Qualitas obligationis ex perſona heredis variatur licet ſubſtantia non poſſit variari. ⁊ nu. 4.

In honorarijs. Diuidit hec. l. in ptes gnq̃s Dy. ⁊ Bart. referũt hic dic vt in eis hic: vſq; ad
1 ſ. In duũuiros. h.d. † actiones honorarie rei pſequutorie ex vtraq; pte ſunt ppetue: niſi ꝫ ius ciuile dẽtur vt ſunt edilitie: quãto minoris ⁊ reſciſſorie, penales vo ſaltẽ ex pte rei ãnales ſunt: ⁊ honorarie q̃ poſt annũ nõ dant. in heredẽ nõ cõpetũt niſi quãtũ ad eũ puenit. h.d. ⁊ iſte eſt verus intellectus iſtius. l. lz gl. aliter intelleꝛerit loquẽdo de pſequutoꝛibus: q: facit differẽtiã an oriat ex delicto: vel ex cõtractu: vt dicã in gl. magna. ꝙ verũ nõ habuit intellectũ. Et ꝙ euidẽtia ⁊ deciſione iſtius. l. ⁊ totius materie cõclude q ꝙ q̃dã ſunt actiones rei pſecutorie ex vtraq; pte: ⁊ iſte ſunt ꝙ petue ſiue ex delicto ſiue ex alio facto naſcant. vt hic cõiuncta. l. j. ſ. de vi ⁊ vi ar. ſ. de dolo. l. ita. de ope. no. nun. l. ꝓtor. ſ. hoc interdictum. el. j. ⁊. l. ait ꝓtor. ſ. pe. ſ. q̃ in frau. cre. hoc aũt fallit ſolũ in vno caſu. ſ. cũ actio ꝓtoria: eſt rei pſequutoria ſz cõtra ius ciuile datur: illa tũc non eſt perpetua. exemplũ in reſciſſoria q̃ terminaꝛ anno: vt hic: ⁊ in edilitia q̃ terminaꝛ ſex menſibus ⁊ in quanto minoris q̃ terminaꝛ anno vt. l. ſciendũ. ſ. fi. ſ. de edil. edic. cũ cõcoꝛ. ibi poſitis: lz gl. magna tenuerit ꝫiũ: dũ differẽtiã facit inter ꝓtorias penales ⁊ nõ penales quãtũcunq; ſint rei pſequutorie: qõ eſt falſuz. vt dicã in gl. magna. penales vo ab initio reſpectu actoris ⁊ rei: vel ſaltẽ rei tñ: finiũtur anno. vt i nverſi. cetere. cũ concoꝛ. hic allegatis in gl. fallit in actione furti manifeſti q̃ eſt penalis ex vtraq; pte ⁊ ꝓtoria: ⁊ tñ eſt ppetua. vt Inſti. de ppe. ⁊ temp. ac. ſ. furti. ⁊ frequẽtia delictoꝝ hoc inducit. vt multis craſſantibus locus ſit exẽplo: ⁊ hoc voluit hic gloſ. magna circa fi. ⁊ alia rõ reddi nõ põt: nã illa eſt penalis ⁊ ꝓtoria ex vtraq; pte. ¶Scõo fallit vbi talis penalis ſuccedit in locũ pſequutorie ex vtraq; pte: nã tũc ꝙ oia naturam earũ ſumit. ⁊ iõ ſicut primitiua erat ppetua: ſic ⁊ hec. vt. l. j.
2 ſ. hec actio. ſ. ſi ve. no. muli. ⁊ iõ vtilis rei vẽdicatio q̃ daꝫ ꝫ eũ q̃ dolo deſijt poſſidere q: ſuccedit in locũ directe q̃ daꝫ ꝫ poſſidentẽ: eſt ppetua nõ obſtãte q: ex pte rei ſit penalis ⁊ ꝓtoria. vt. l. electio. ſ. fi. ſ. de noxa. cõiũcta. l. pe. e. tit. ⁊. l. illud ſ. de tribu. Ex ꝓdictis habes regulã infallibilẽ vtrũ actiones ꝓtorie ſint ppetue vel annales: ſiue oriant ex delicto ſiue ex ꝙctu. ¶ † Scõa conſultatio iuriſconſulti fuit an iſte
2 actiones ꝓtorie denſ in heredẽ: ⁊ hic cõclude q: ſiue naſcantur ex delicto ſiue ex alio quo dã trãſeũt in heredẽ ⁊ ꝫ ipm intẽtanꝫ q̃tenus ad heredẽ peruenit: qm̃ lucraꝛi turpia ſunt ab heredibus extoꝝ quẽda. vt. ſ. de calũ. l. in heredez. Fallit niſi actiones penales infamãt. Et ꝙ ꝫſequẽdo id qõ ad heredẽ peruenit: intẽtari põt cõdictio furtiua: vel alia nõ infamãs: nã tũc ſufficit illã aut aliã nõ infamantẽ ad tãtũdẽ poſſe cõpetere. Exemplũ ſi aliquid raptũ eſt vi: nã mortuo rapiente in heredẽ eius non cõpetit actio vi bonoꝝ rapto rũ q: ſufficit furtiua cõdictio. vt. l. q̃. in fi. j. vi bo. rap. itẽ fallit in edicto de calũniato. q: ꝫ heredẽ non daꝫ in factuz: vt l. in heredẽ. ſ. de calũ. Quãdo aũt actiones ꝓtorie nõ durãt niſi anno: ille nõ ſunt trãſitorie: ⁊ hec eſt regula gñalis. Que fallit in vno caſu tñ. f. vbi cũq; heres eximere ſe põt a pena p ſimplicẽ cautionẽ. Exẽplũ ſi immiſſo ex cã legatoꝝ cõditionali vel in diẽ violẽtia adhibet p eũ ꝫ quem immiſſio facta eſt: nam tam ille q̃ heres eius euitare põt penã talis violẽtie cauẽdo de ſoluẽdo legatũ aduenĩẽte cõditione vel violẽtie cauẽdo de ſoluẽdo legatũ aduenĩẽte cõditione vel violẽtia patit: die ⁊ in eo q̃ miſſus eſt ex cã dãm infecti ⁊ violentiã patit: nã penã huius violẽtie euitare põt is ꝫ quẽ immiſſio facta eſt cauẽdo de dãno infecto. ⁊ iõ lz ambe ſint penales ⁊ ꝓtorie: tñ cõpetũt ꝫ heredẽ q̃ ſe eximere põt p cautionẽ: ſic intelligit. ſ. ne vis fiat ei. l. j. ſ. fi. cõiũcta gl. alleg. text. in. l. vlti. eo. ti. ¶In tex. ibi. diffinitẽdũ. i. pdias terminãdũ ꝑm qõ infra ſegt: ſunt ẽt alie dfie inter ꝓtorias ⁊ penales ⁊ nõ penales: q̃ no. inſti. de ac. ſ. penales. dic vt ibi in gl. ¶In tex. ibi vt q̃ rei pſequutionẽ habeãt. Intellige q: habẽt rei pſequutionẽ ex pte vtriuſq;. l. actoris ⁊ rei. vt eſt publiciana ⁊ ſiſis ⁊ iſta rei pſecutoria daꝫ hz ius cõe: ⁊ q̃tũcunq; ſit rei pſequutoria ex pte vtriuſq;. l. actoris ⁊ rei: tñ terminaꝛ ãno. vt in. ſ. hz eũ reſciſſa. j. e. l. quẽ hic iũge: ⁊ q̃cq; terminaꝛ minori tpe vt eſt redhibitoria: q: ⁊ illa ꝫ ius cõe daꝫ. ¶In text. ibi. poſt annũ darent: nõ diſtiguẽdo deſcẽdũt ex delicto vel nõ: dũ tñ ſint rei pſequutorie hincinde: lz gl. hic aliter intelligat ⁊ nõ bñ: ⁊ ſ. dixi. ¶In tex. ibi. cetere. ſ. penales ⁊ non rei perſequutorie. ¶In tex. ibi. Que poſt annũ nõ dantur

Universidad de Deusto
Biblioteca

he sunt oēs penales saltē ex parte rei:nā ille post annū nō dantur.⁊ ideo nec in heredē peruenit.⁊ rō huius est q⁹ tur pia lucra sunt ab heredib⁹ extor:quēdā.vt.ℨ.de cal.l.in heredē. ¶In tex.ibi. Ille aūt rei psequtionē ptinēt.tā ex parte actoris q̄ rei. ¶In tex.ibi.nobis abest.⁊ aduersario ad est:ergo ex vtraq; pte est rei psequtoria. ¶In tex.ibi.cuz bonoz possessore.i.cū illo q debitor nostro successit de iure
5 ptorio vt bonorū possessor:⁊ sicꝫ obligationis substātia nō possit variari ex psona hr̄dis.vt.l.ℏ.§.ex his.j.ti.j.tū q̄litas obligationis variaſ.vt hic:qō est no.dignū a pncipio ergo obligatio ℨ obstrictū q erat defunct⁹:origine nō fuit ptoria ⁊ tñ in psona heredis ptoria vr̄:tene mēti. ¶In tex. ibi.sed cū rescissa.bñficio restitutionis in integrū qō ꝓcedit absentibus cā rei publice:vel alīs ex clausula gñali si qua mihi iusta cā videbit.vt.l.i.ℨ.ex qui.cau.maio.non em̄ habemus tractare de vsucapione rescissa q̄ cōcurrisset ℨ mino rē de immobili loquor:q; cum illa non possit alienari:ergo nec p̄scribi.vt.l.ℏ.§.si a pupillo.ℨ.p empto.⁊ ibi dixi.⁊ no. in.l.alienationis verbo.j.de ver.sig.an aūt rescissoria possit implorari añ restitutionē implorata⁊ obtēta aduersus obstaculū qō impediebat⁊ impedit rescissoriā intētari dic vt p Bar.hic:⁊ plenissime de ista materia p Dy.in.§. rursus. insti.de ac. ¶In tex.ibi.q; ℨ ius ciuile datur.⁊ idē dicas in edilitia:⁊ quāto minoris vt dixi primo discursu q̄si ambe ℨ ius ciuile danꝫ. ¶In glo.magna.ibi.sic⁊ fallit in oībus alīs psequtoriis.ista gl.pessime dixit vt dixi in primo di 1
scursu.i.in euidētiali:⁊ etiā in tex.q; actiones p̄torie rei p 1
quutorie ex vtraq; pte siue ex delicto siue ex alio quocūq; nascātur sint ppetue.⁊ p ℨis trāsitorie ℨm doctrinā quā.ℨ. dedi.ſz vbi nō sunt rei psequtorie ex vtraq; pte:ſz ex parte actoris:ex pte vero rei sunt penales:ille nō sunt ppetue ſz annales:nec sunt trāsitorie in heredes nisi q̄tenus ad heredes puenerit:ēt tūc nō sunt trāsitorie si delictū defuncti pōt p cautionē purgari.vt dixi in eui dētialibus. ¶In ea. gl.ibi.de eo qō puenit.in hoc nō est spālis:q; ois p̄toria ex quacūq; pte iuris descēdat:intētaꝫ perpetuo de eo qō peruenit ad delinquētē vel eius heredē:misi delictū possit purgari contra heredē per cōditionē nō infamantē:vt.ℨ.dixi. ¶In ea.ibi.⁊ est forte rō imo sine forte:q; nulla alia rō red di pōt:vt.ℨ.dixi ℨm doc.⁊ bñ. ¶In ea.ibi.misi ad heredem peruenit.hoc casu vbi ad heredē peruenit si delictum pōt purgari cōtra heredem delinquentis per actionem cōditi tiam non infamarēt:datur cōditio ſz actio ex descendens vt.ℨ.de calum.l.in heredē.⁊ dixi supra in euidentialibus.⁊ de hoc etiā.j.vi bo.rap.l.ij.§.fi.p gl.in.l.hec actio.ℨ.de calū.
4 ¶In gl.in verbo.p̄monio.ibi.ex variatiōe debitoris ſz quomodo est possibile variari q̄litatē actionis ex heredū personis cōtra no. Insti.de actio.§.ſz iste. Sic vt dixi.j.tit. j.in.l.ij.§.ex his.q; ex psona heredū nō inducit variatio in hoc tñ vt nō possit soluere heres in alīō q̄ potuit defunctus. ¶In ea.gl.ibi.vel dic dupliciter dici penalē. In hoc 1
attende formā libelli:q; interdū est penalis ex vtraq; pte: 2
interdū rei persequtoria ⁊ penalis simul si agat ad penaz 1
cōtumelie:⁊ emendationē dāni qō fieri pōt:ſz gl.in hoc vltimo dicat contrariū ⁊ non bñ in.l.dñm.C.de iniur.⁊ ibi p doc.reprobatur. ¶In ea.ibi.ex variatione debitoris.contrariū huius determinaſ in.§.sed iste.insti.de actio.illa verio:ℨm Ray.sed cū ista cōcor.gl.in.l.j.⁊.ℏ.de possesso.here. peti.potes dicere q̄ si actio que dabatur contra defunctuz a sui primeuo origine ⁊ natura esset p̄toria:planū est q̄ illa q̄ datur cōtra heredē sīr est p̄toria:⁊ ita potes intelligere hāc literā.sed si a sui origine erat ciuilis:⁊ illa que daꝫ cōtra heredē sīr erit ciuilis.sed si heres non de iure ciuili ſz de iure p̄torio successit:appellatur p̄toria perextensionē:⁊ ita intelligatur hic.vnde Guido de suza.intellexit to 1
tū tex.in hypothecaria quam intentamus contra possessorem bonoū debitoris nostri:⁊ heredis eius:nā ipsa est p̄toria ⁊ rei persecutoria.vt Insti.de actio.§.Item seruiana. ideo nō mirum si contra talem possessorem agitur p̄toria ⁊ rei persecutoria.vt hic in tex.
1 ¶ Pretoria q̄ daꝫ ℨ ius ciuile vt rescissoria anno finiſ.
1 **Sed cū rescissa.** †Pretoria q̄ cōtra ius ciuile daꝫ vt rescissoria anno finitur.h.d.est aūt rescissoria actio antiqua q̄ cōpetebat:q̄ nūc nō poterit intētari ppter p̄scriptionis seu vsucapionis obstaculū:iō sublato illo obstaculo de medio p bñficii restitutiōis in integrū reuiuiscit cōtra ius ciuile⁊ eius regulas actio primitiua:⁊ iō illa nō durat nisi anno:⁊ iste est intellectus huius.§.in terminis⁊ in summa.vel sic.rescissoria durat anno.h.d.⁊ q; gl.hic nō examinat materiā offi cū rescindētis⁊ rescissorie:nec ego tibi dicā:sed est materia l.ab hostibus.§.ſz qō simplr̄.ℨ.ex qui.cau.ma.dic vt ibi per gl.⁊ scribētes.⁊.l.vlti.C.de resti.mil.⁊ dic plene p Dy.Insti.de ac.in.§.rursus. Et an rescissoria cōpetat añ obtēta restitutionē in integrū. Bar.hic ponit:⁊ cōcor.opi.dic vt in eo. ¶In tex.ibi.Usucapione.ſ.bñficio resti.in integrum. ¶Zbi.reddit.ſ.antiq̄ actio p̄sonalis vel in rē vt gl.hic dicit⁊ bñ.vel summa sic.p̄toria rei psequtoria ex vtraq; pte si;cōtra ius;ciuile daꝫ:finiꝫ anno.h.d.⁊ iō edilitia ⁊ quāto minoris q; silr̄ dantur cōtra ius cōe nō sunt perpetue quātūcunq; sint p̄torie ⁊ rei psequtorie:vt dixi in p̄in.l. hui⁹. ¶In gl.reddit.ibi.vel dic q; hꝫ eā hec vera. Bar.tñ intelle xit q̄ vbi p vsucapionē puta triēnū;p̄imitiua actio fundi t⁹ est extincta q̄ illa nō reḥabeꝫ nisi obtēto bñficio restitu. in integrū:ſz vbi nō est extincta funditus ſz p p̄scriptionē solū est paratū exceptionis obstaculū:sicut cōtingit in p̄scriptione.xxx.annoz:tūc antiq̄ actio durat etiā añ restitutionē petitā lz ineffica;⁊ sic cōpetit añ restitutionem lz ineffica;citer:⁊ hoc placet. ¶In ea.ibi.⁊ hodie q̄driennio. istud quadrieniū est subrogatū in locū anni vtilis quo ad petendū beneficiū restitutionis in integrū.sed post ipsam restitutionē petitā⁊ obtentā incipit cursus tēporis p̄fixi ad rescissoriam intētandā:⁊ istud tempus nō inuenitur p ius nouissimum immutatum:non habes alia.
¶ Magistratus ex ℨctu magistrantiū cōueniri possunt etiam finito officio.potest⁊ ipsa res publica conueniri.
In duumuiros. †Ex contractu magistratuū ipsi magistratus cōueniri possunt etiā officio finito:⁊ etiā cōueniri pōt ipsa res publica.h.d.intelligе aūt rē pu.ipsam teneri ⁊ conueniri si in eius vtilitatē ℨctus factꝰ est vide casus. ¶Zbi. municipaliū lz eoz officiū duret anno:tenētur ergo finito officio:⁊ est regulare:nisi ciuitas vel collegiū nō teneaꝫ ex eo:q; in eius vtilitatē ℨctus celebratus nō est:ſz vbi in vtilitatē municipū ℨctus est factus:tūc finito officio: mūnici piū:⁊ collegiū ⁊ vniuersitas sola tenet:si ex necessitate offi cij magistratus cōtractū iniuit.sed si voluntarie:tenet ipse magistratus:⁊ si animo nouādi ⁊ liberādi ipsum municipiū magistratus ℨcit:solus ille tenet:municipiū nullo modo vt.l.iij.§.in eū.j.de admi.re.ad ciui.perti.vbi est gl.magna.cū aūt administrator nō subiuit munus publicū ſz p̄ uatū ⁊ voluntariū oīno sicut ꝓcurator⁊ gestor:⁊ sin dic⁹ vniuersitatis q ad munus illud cogi nō poterat:tūc an ipse ad ministrator possit ꝙueniri officio deposito:distingue vt in gl.magistra.in.l.si pupilli.§.j.ℨ.de neg.ge.⁊ ibi habes in fi. de plato⁊ alīs rectoribus ecclesiarū. ¶In gl.j.magistrat⁹ ibi.sed ex eodē.§.in fi.dico cōtra.ſ.vt finito officio teneant quantūcunq; in vtilitatē municipū pecunia versa;sit.nō est q; ibi voluntarie municipalis magistrat⁹ se obligauit⁊ animo liberandi ipsum municipiū:⁊ hoc est qō ;glos.hic dicit.
¶ Condition nulla ex famosa causa descendēs infamat. Omnis conditio est actio;personalis.
Cessat. †Nulla cōditio ex famosa cā descēdēs infamat.h.d.Et est verū cum agit ciuiliter cōdictione ex lege.secus si nō agat ciuiliꝫ ſz p ingsitionē aliqs de aliq̄ crimine dāna tur:aut etiā p accusationis viā:q; tūc intentaꝫ officiū non aūt ꝓponit p̄sonalis cōditio:qō tz;Spe.i ti.de sen.§.i. vsi. qd de istis.in pe.col.in.ℏ.pte.hoc etiā tz Bar.hic succincte ⁊ plenius in.l.infamē.j.de publi.iudi.⁊ ego ibi post eū. Dy. tñ videt fuisse in opinione ℨria per.l.i.C.si tu.nō ges.⁊.ℨ.de suspec.tu.l.iij.§.pterea.tene qō dixi. ¶In gl.ij.i fi.no.† istā doctrinam q̄ omnis conditio est actio personalis:concor. ℨ.e.l.actionum genera.in p̄in.
¶ Actionis verbū latissime sumptū quid cōprehēdat.
Actionis. †Actionis verbū latissime sumptū cōprehendit p̄sonalē vtilē ⁊ directā p̄toriā ⁊ ciuile:⁊ etiā interdicta nō solū simplicia sed q̄ sunt mista ex eo q̄ q libet in eis est actor⁊ reus.h.d.in terminis ⁊ in summa. ¶In gl.ℏ.circa p̄in.dic sīle no.in.l.actio.ℨ.de neg.gest.vel dic q̄ siue veniat ex verbis siue ex mēte eiusdē legislatoris illa appellaꝫ directa:sed qñ venit ex idētitate rōnis ex extensione legislatoris:illa appellatur vtilis:sic intelligit.l.j. cōiuncta.l.pe.ℨ.si qua.pau.fe.dica.⁊.j.de verb.sig.l.verbuz ex legibus. ¶In glo.Et sic no.in fi.no.q̄ nullum simile est idem:vt hac glo.⁊ est casus.ℨ.depo.l.quod neruа.
Viste. Tribus modis sumitur in iure actio mista vt no.Dy.Insti.de actio.in.§.quedam. dic vt ibi per eum.

Non figura

1 ¶ Obligamur non literarum figura sed oratione quam litere exprimunt.
2 Obligatio ex literis nascitur.
3 Statutū disponēs q̄ descriptus in figura banni possit occidi impune extenditur etiā ad eū qui vere bānitus nō est dūmodo figura litere illum bannitum exprimat.
Non figura. Obligationes nō solis instrumētis gerunt sed in his rei geste veritatis cōfert.h.d.cōcor.l.cum
1 res.C.de pba.⁊.ℨ.de pig.l.ℏit.vel sic.† Sola literarū figura nō obligat ſz oratio p eā expressa sicut⁊ figu tū ligua⁊ voce.h.d.vel sic.nō min⁹ vz scriptura ad obligādū q̄ qō figuraꝫ voce.h.d.ℨ iuſ isto ſz gl.erat cognita obli
2 gatio literaꝝ. Pe.ℨ vt hic Bar.⁊.ℨ.e.l.j.† hodie q̄ nō est dubiū q̄ ex ipsis literis obligatio nascit.vt.l.in ℨctibus. C.de nō nu.pe.⁊ Insti.de lit.ob.in p̄in.tenēdo igit opinionē gl. opz dicere q̄ sola figura literarū nō obligat:ſz oratio signi ficata p literas sic:quictis ipsis literis.h.d. ¶In text.ibi: nō figura.ſz tñ. ¶Zbi.lingua figuratis.no.mihil figuratū
3 est ℨm significatū.ppriū.† Et iō statutū disponēs q̄ descriptus in figura bān:possit occidi impune:extēdit ēt ad eū q vere bānitus nō est dūmodo figura litere exprimat illuz bānitū:⁊ hoc ꝛz Ja.bu.in quadā disputatione. Bar.autez etiā addit dicēs q̄ ℨm cōmunē vsum loquēdi appellatur bānitus:lz reuera nō sit:bānitus tñ appellaꝫ:nā ꝓpter cōmunē vsum loquēdi recedimus a ꝓprio significatu verboꝝ vt.l.labeo.ℨ.idē tubero.ℨ.de suppel.lega.Saluo nisi statutū dicat q̄ verba statuti intelliganꝫ ℨm ꝓpriū significatū: nam tūc nō recurrimus ad cōmunē vsum loquendi:sed ad significationē strictā⁊ ꝓpriā.vt.d.l.labeo.Idē tuberto. et vbi ponitur quomodo ꝓbetur cōis vsus loquendi:⁊ qua liter testis debet deponere rationem sui dicti⁊c.
1 ¶ Filiusfamilias pubes ex omni causa obligatur vt peteſ⁊ vt cum patre agi potest.
2 Filius autoritate patris obligatur.
1 **Filiusfam.** †Filiussa. pubes ex oī cā obligat vt pater:⁊ vt cū p̄se agi pōt.h.d.hec.l.Et not.hūc text.ad id qō no.Spec.in ti.de cōfes.§.sequit videre de cō
fessione.q est insertus in.§.nūc videndū.ver.vltimo q̄rit:et
2 cessat cōtrariū.l.fi.§.j.ℨ.tit.j.vbi dicit† q̄ filiꝰ autoritate patris obligat:nā autoritas patris nō est sufficiēs ad pubere obligādū ſz ad infantē sic cuius noie pater hereditatem agnoscit:tūc vt ibi:⁊ no.in.l.si infanti.C.de iure delibe.
1 ¶ Actio ꝓ legato competens hereditaria dicitur vt quenis alia.
1 **Hereditariarū.** †Actio ꝓ legato cōpetēs ō: hereditaria vt quenis alia.h.d. ¶In gl.j.q̄ incipit hereditariā.ibi:q̄ tenet hereditas.hoc falsuz q̄ hereditas iaçēs nō tenet ad legata anteq̄ hereditatē heres agnoscat.l.si seruus cōis martū⁊ castrēsis peculij.ℨ.de stipu.ser.legataꝝ ergo ciusdē testatoris cōcurrūt⁊ oēs p legataꝝ⁹ reputantur⁊ sunt.sed legataꝝ primi testatoris cui successit:habētur loco creditoū respectu legatarioruz scōi testatoris succedētis.vñ cā primoū est prioz;potētioz quātūcunq; scōs legata facta in primo testamento repetie
1 rit in scōo vt.l.vnū ex familia.§.de falcidia.ℨ.de leg.ℏ.cōmū cta.l.i.C.de bo.au.iudi.pos.vbi deciditur iste casus.
1 ¶ Lex noua nouā obligationē inducit antiqua tñ non tollitur nisi exp;esse caueatur illa noua lege.
1 **Quotiens.** †Licet p legē nouā:noua obligatio⁊ actio inducat:tñ antiqua nō tollit:nisi de lege noua exp̄sse caueat oppositū.h.d.Et iō si p statutū antiquū p aliq̄ delicto certa pena erat inducta:⁊ certa accusandi forma:ſz supueniat nouū statutū:aliā penā statuens:nec accusandi forma:nec pena primitiua intelliguiꝫ abolite.ꝙcor.C.de se pul.viola.l.q sepul.⁊.j.de accusa.l.senat⁹.⁊.ℨ.de calū.l.sigs ab alio.p quā legē Dy.exēplificat hāc:⁊ etiā.gl.ibi.opz.ergo q̄ in statuto nouo seu in lege noua adiciaꝫ verba: q̄ illa pena sola:⁊ illa accusandi forma vēdicet sibi locū q̄ in statuto nouo cōtinet:⁊ nō altera. ¶Zbi.obligationē.ſ.no uā. ¶In gl.j.in fi.alia exēpla pone vt.ℨ.pone etiā exēplū p l.si eū.§.i.ℨ.de exercito. ¶In ea.gl.ibi.l.fi.in fi.hoc examina vt dicā.j.in gl.in vbo.veteres.⁊ intelligit vt ibi. ¶In gl. quā introduxit.ibi.l.j.in p̄in.potes etiā ponere bonū exēplū p.l.dicto.C.de edic.di.adria.tol. ¶In gl.in vbo.vetes.ibi:vbi est nego.gest.⁊ ex.l.cōditio.istud exēplū nō,vt bonū:q; alio casu cōpetit neg.gest.⁊ alio cōditio ex.l.illa vl
tima.vt ibi no.p Dy.⁊ Bar. ¶In ea.ibi:in locū aquilie;an tique.vt.l.ar.fur.cesa.l.j.⁊ per illā.l.exēplificauit Dy.istud p̄incipiū.⁊.d.l.si quis ablatio.
¶ Plures actiones si oriūtur ex eodē facto vna intētata⁊ ex actione facta ex ea nihilominus alia agi potest.
1 **Si ex eodē.** †Ubi ex eodē facto plures oriūtur actiones:vna intētata⁊ exactione facta ex ea:nihilominus alia agi pōt ad id qō plus est in secūda q̄ in p̄ima.secus si sit tātūdē aut minus.h.d. ⁊ iste tex.est declaratus tibi in.l.q seruū.ℨ.e.Et allegaꝫ hic tex.q si est actū de vulnere simplr̄:adhuc poterit agi de cicatrice ppter quā pena ꝺz augeri:de q̄ p Bar.succincte in d.l.q seruū.⁊ p eūdē in.l.senat⁹.j.de accusa.⁊ ibi dixi. ¶In tex.ibi:actiōes.ſ.penales:nā si cōpetūt due rei p̄secutorie vna extinguiꝫ p aliā:sine dubio:⁊ si vna est penalis:alterā p̄secutoria:vna ꝑ nō extinguit p alterā.vt no.ℨ.e.l.cū ex vno.⁊.l.si p fure.§.furti.ℨ.de ꝺi.fur.⁊.C.de fur.l.ācille. ¶In tex.ibi ⁊ qō plus sit.ſ.q̄ fuerit exactū ex prima. ¶In tex.ibi.Si tā tūdē.qō fuit cōsecutus ex prima:⁊ litera est plana⁊ clara.
1 ¶ Differētia inter contractus⁊ vltimas voluntates.
2 Legata vel fideicōmissa particularia aut etiam vniuersalia sub conditione relicta nunq̄ transmittuntur ad heredē decedentis conditione;pendente.
3 Interdictio extremitatem temporis notat.
1 **Iscui sub.** †Is cui ex ℨctu aliq̄ debet ēt ꝺditiōe pēdēte creditor reputat:legatarꝰ ꝺo ꝺditionalis nō reputat in numero creditoꝝ nisi existēte ꝺditione.h. d.rō huius est q; in ℨctib⁹ existēs ꝺditio retro trahit vt.l. potior.⁊.l.q balneū.ℨ.q po.in pig.ha. In vltimis volūtatib⁹ sec⁹ vt.ℨ.ad silt.l.j.§.serui.⁊ ibi dixi.⁊ p hoc vide oīno.ℨ. q⁹ a q.l.q in fraudē.in p̄in.vbi pōnit hec differētia iter vltimas volūtates⁊ ℨct⁹. Attēde tñ q̄ ſz existēs ꝺditio a vltimis volūtatib⁹ non trahaꝫ retro:tū vbi depositio vltime volūtatis est pura:⁊ legatarꝰ vel fideicōmissarꝰ post tps tenuit sibi relictū:retro trahit renūciatio hec:⁊ retro fingit dūū hr̄dis fuisse ſz reuera nō fuit:vt.l.pinde.ℨ.si cer.pe.et dic vt ibi plene no.in gl. ¶In tex.ibi:nō est creditor.q̄ ad
2 potētiā trāsmissionis:† q; legata vel fideicōmissa vticularia aut ēt vniuersalia sub cōditione relicta nunq̄ trāsmittūtur ad heredē decedētis ꝺditione pēdēte.vt.j.ad treb.l.hr̄des mei.ℨ.cū ita.dele.ℏ.l.cū pater.ℨ.hr̄ditatē.el.j.C. de fideicōmiss.l.si ī p̄sona.C.de cadu.tol.l.vnica.ℨ.ſz hec oīa. C.cōmu. de le.l.ij. Itē i alio.ℨ.de vul.⁊ pupi.l.cū ex filio.in p̄in.ſz gl. hic q̄ nō est alibi dicat ℨtū⁊ male:q̄ imo sit trāsmissio ad liberos.ſz fallum est:q; nullū relictū ꝺditionale trāsmittit cōditiō pēdēte si moriꝰ is cui relictū ē:tñ no.singulār hāc
3 gl. ¶In tex.ibi.ſz tūc no.† q̄ hec dictio ex tremitatē tpis notat:⁊ iō patet in vltimis volūtatib⁹ exīstētia cōditionis retrotrahi. ¶In gl.j.ibi:quātū ad hoc vt in possessionem retrotrahi.C. ¶In ea.gl.ibi.ℨ.magna.q̄ ad hec tria admittaꝫ.no.hoc. ¶In ea.gl.ibi.ℨ.magna.q̄ ad hec tria admittaꝫ.no.hoc. ¶In ea.gl.ibi.§

Universidad de Deusto
Biblioteca

ibi: vt ante diē nō exigat. ꝫ aūt non possit exigi ante diem tū nata est: ꝫ nō cū exactionis effectu: ꝛ hoc vult hec litera ꝛ de hoc. ſ. ti. ſ. l. eū q kalēdis. ꝛ ibi p Bar. ꝛ p me. cū essi ego ꝓmitto post diē: an diē obligatus sum: sed ante diē nō exigor. vt. l. i. ſi. qñ dies vsuffr. le. ce. s. ¶ In tex. ibi: dare spondes. subaudi aliqd diurnū: nā dies tūc apposita est gratia limitāde obligatiōis: als si gā differēde. puta qtibi. ꝛ. promitto vsq; ad pascha: tūc post pascha ita me ꝙuenire ꝛ exigere potes sicut si dies nō fuisset appositꝰ. vt no. in. l. si mādato titꝫ. §. paulꝰ rūdit. el. ħ. s. mā. ꝛ hoc tꝛ Bꝛ. ꝛ bū. ꝛ si apposita erūt illa vba: decē: q̄ ꝓmisi dare vsq; ad diē: ꝓmitto dare abinde in antea ad petitionē creditoris: illa verba nihil operant q̄ minꝰ dies interpellet ꝓ hoie: vt. l. cū stipulatus fim mihi a proculo. ſ. de verbo. obli. ꝛ ibi dixi.

1 ☞ Tps nō est modus inducēde vel tollēde obligatiōis.
2 Tutus prescriptione. xxx. annorum securitate plenissima tutus est.

Placet. Nec inter vivos vel vltima volūtate obligatio pōt ad tps cōstitui: ꝫ post lapsum tpis creditor repellit aut exceptiōe pacti aut doli. h. d. vsq; ad vsi. sic ꝛ in tradēdo. vel sic. † tps est modꝰ inducēde vel tollēde obligationis. h. d. ¶ In gl. no. diligēter. ibi. cēt postea teneī. hoc intellige q̄n dies nō est apposita gā terminā de ꝛ limitāde obligatiōis: alias multo forti⁹ teneī post diē vt. d. ſ. paulus. ꝓxi. ſ. allegato. ¶ In gl. in vbo. nō ꝓsse. ibi desinat teneri. nec ob. ſ. de ritu nup. l. g in puncia. ſ. i. vt ibi no. ¶ In ea. gl. ibi: ꝓscriptione. xxx. ānox. Ista gl. respexit ad iura noua: nā hoc iure ꝓscriptio non erat cognita. vt. s. ad. l. agl. l. g accidit. ſ. j. in gl. in vbo. Admisit. ¶ In ea gl.
2 ibi: remanet eīm naturalis. ſ. iure nouo: ꝫ tū sine effectu: † q̄ tutus ꝓscriptiōe. xxx. annox: est tut⁹ securitate plenissima. vt. l. si qs intentionis. ꝛ. l. cū notissimi. C. de ꝓscri. xxx. an. et iō taliter tutus solues per errorē facti ꝓbabilē repeteretur indebitū. vt. l. vlt. ſ. fi. ſ. ré ra. habe. ꝛ ibi dixi post Bar. an ꝓscriptionē quōcunq; vel legalē tollat naturalis vel eius effectus saltē recitani voce: sufficit. ¶ In gl. q̄ incipit. ſz in vsufru. ibi. Solutio vt ibi. cōclude q̄ cū res legat alicui ad tps: post tps recedit ab illo dominio ipso iure vt ibi. ſz obligatio cōtracta cōtra grauatū ad prestationē legati nō finit tēpus ipso iure: ſz obstat exceptio: ꝛ hoc voluit hec gl.
1 ☞ Tradēs solū excipiēs superficiē: excipiēdo nihil agit.
1 **Sic ꝛ in tradēdo.** † Qui tradit solū et dixit supficiē: excipiēdo nil agit. h. d. ꝛ subaudi nil agit q̄n supficies cedat solo ꝛ q̄n habēs dñium soli: habeat dñiū superficiei directū: sed dñiū vtile manet apud reseruantē sibi superficiē. vt. l. j. s. de superficie. que est contra.
1 ☞ Excōmunicatio est pena spiritualis ꝛ medicinalis nō autem temporalis.
2 Dictio nisi ꝛ si non idem important.

Cōditio. Si cōditio in dispositione apponitur ad impediēdū obligationis ortū vere cōditionalis est: sed si ad resolutionē obligatiōis ꝺcte: tūc ħz locū exceptio: secꝰ si dispositio pura est. h. d. ¶ Ybi. efficax est. i. facit cōditionalē stipulationē ita q̄ aī cōditiōis ortū nec venit nec cedit dies obligationis. vt. l. cedere diē. ſ. de ver. sig. ¶ Ybi. in cōstitutēda. i. q̄ ꝺctū reddit cōditionalē ita q̄ nō patit obligationē nasci aī cōditionis euētum. ¶ Ybi. ſz ꝛ hoc casu. l. posterior. i. qñ ponit cōditio ꝺctui ad resolutionē eius: multū ergo interest an cōditio aſponat: an postponat vt dicā in gl. de q̄ notanter loquit gl. iu. l. j. s. de in diē adie. alij habēt in. l. ħ. ¶ In gl. in verbo. sed ꝛ hoc
1 casu. ibi: vt qdā dicūt. in hoc sta ſnie canonistarū: † q̄ excō municatio est pena spiritualis ꝛ medicinalis: nō aūt tpalis: ꝛ Jnno. dixit eū interim excōicatū nō esse in. c. ꝓterea. el. ħ. extra. de ap. dic vt ibi p. in pena igit tpali cōclude eq̄ parādo dispositionē iudicialē extraiudiciali q̄ interim pena in obligatione est: sed resolutꝰ p obiectū exceptionis in cōditionis euētū. vñ si iudex dicit: pono te in bāno vel cōdēno te ad stichū: nisi. j. x. dies solueris. x. interim tu eris exbānitus ꝛ cōdēnatus ad stichū: ꝫ resoluit cōdēnatoria ſn existētia ꝺditionis. ſz si iudex fuisset vsus aliq̄ vbo suspē siuo. puta eris bānit⁹ vel cōdēnatꝰ ij stichos nisi soluas. x. j. x. dies: tūc hec ſnia cōditionalis est: ꝛ iō nec interim exbānitꝰ nec interim cōdēnatꝰ est in stichos. vt no. gl. i. d. l. ŷ. ꝛ bñ. ꝫ si iudex incipit a ꝓcedēti ꝺditiōe: puta nisi solueris. x. intra decēniū: esto ꝺdēnatꝰ ad caput: vel esto exbānitꝰ: intra lapsum termini nec eris exbānitus: nec eris cōdēnatus ad
2 caput: q̄ dispositio tūc cōditionalis est. ꝛ idē si iudex dixisset: si nō solueris: † nā dictio nisi ꝛ si nō: idē iportāt. vt not.

gl. in. l. si eū. §. q iniuriarū. ℨ. si qs cau. ꝛ isto modo resolui dixi as in cōditiōis euētū vtunt hodie flo: ctini: q̄ arbitri cōdēnant ad soluēdū mille: nisi ꝺdēnat⁹ intra ſm: sem soluerit ducēta: facta igit solutione ducētoꝝ: liber erit cōdēnatus a reliq̄: saltē ꝓ obiectū exceptionis: ꝛ hoc tꝛ Bal. ℨ. de arbi. in. l. qd tū. §. si arbiter. Jn vltimis aūt volūtatib⁹ cōditio ꝓposita vel postposita semper idē importat: nā ꝓposita: sine dubio facit dispositionē cōditionalē: postposita inducit adēptionē sub cōditione: ꝛ p ꝙsequēs dationē sub ꝑtia cōditione. vt. l. q bus dieb⁹. §. quidā. el. ħ. s. de cōdi. ꝛ demō. et hoc ideo q̄ vltime volūtates quocūq; tpe cōfecte: semp ad extremū pūctū mortis totaliter reducunt ꝛ eodē contextu facte dicuntur. vt. l. quod per manus. ℨ. de iur. codicil.

Modus. ¶ In tex. ibi: nec alterū peti pōt. ſz ꝑcise saluo nisi stipulator reseruauerit sibi potēstiā eligēdi quē vellet. vt. l. si qs stipulatꝰ sit stichū aut pāphiliū. j. ti. j. ꝛ. l. vbi aūt nō apparet. §. qui illud.
1 ☞ Mora donec purgari potest non fit nouatio per cōmissionem stipulationis penalis: sed quasi nouatio.

Si ita stipulatus. Jste. §. est subtilis: et tractat materiā. l. ita stipulatꝰ. j. tit. j. quā. l. repetit Bar. ꝛ ego bonoñ. dixi post eū q̄dā bona. ſz vltimus articulus huius. §. fuit declaratus p me in. l. si insulā. j. ti. j. dic vt ibi. ꝛ. h. d. Si stipulatio penalis incipit a ꝓcedēti cōditione: stipulatio: est vnica. ſ. pena ꝛ cōditionalis. q̄ aūt in cōditione deuenit: solū in solutione est. ſz si nō incipit a ꝓcedēti cōditione: due stipulatiōes sunt. Prima pura. Scōa ꝺditionalis ꝛ penalis: ꝛ pena cōmissa in ꝑtia trāffundit i scōam iure q̄si nouatiōis. h. d. Jste est ergo articulꝰ difficilis huiꝰ. §. ſ. vtrū stipulatio penalis habeat nouare ꝓmitinā: de q̄ in. d. l. ita stipulatꝰ. ꝛ hic in gl. ꝛ. l. si qs a socio. ℨ. ꝓ so. ꝛ. l. ꝑdia. ℨ. de actio. emp. ꝛ. l. pacta cōuēcta. ℨ. de ℨhē. emp. ꝛ. l. rescriptū. §. si pacto. ℨ. de pac. ve-
1 ritas est † q̄ donec pōt mora purgari: nō fit nouatio p commissionē stipulationis penalis: ſz q̄si nouatio. ꝛ istud quasi pōderauit gl. in. l. apud celsum. §. labeo ait. el. j. ℨ. de doli excep. ꝛ ibi dixi. postq̄ aūt reus nō pōt mora purgare: nec stipulator petere q̄ in ꝓmitina deuenit: tūc ꝑ inducta est nouatio p trāffusionē ꝓmitine in scōam: ꝛ ista est ꝛclusio quā tenui in. d. l. si insulā. ¶ In tex. ibi: nō dederis. incipiēdo a ꝓcedēti cōditione. ¶ In tex. ibi: in exolutione fundꝰ nō eīm potuit fundꝰ in obligatiōe esse: q̄ q̄ in ꝺditiōe ꝙsistit in obligatione nō est. vt. l. si qs sub ꝺditiōe. cū cōcor. ℨ. si qs omisi. cā testa. nec ob. ℨ. de ope. liber. l. si ita stipulatio tꝛ ibi patet ex litera. nec. l. g rome. §. flauius. ſ. titu. ſ. ꝛ ibi dixi.
¶ In tex. ibi: nō tollat priorē. sub. ſz ꝑia de fabricatiōe nauis remaneat firma ꝛ etiā secūda cōditiōalis ꝛ penalis silr firma maneat. ¶ In tex. ibi: q̄ magis ve ꝛ est. hoc ió q̄ nō fuit apposita clausula illa rato manēte pacto: als nō fieret trāſlatio prioris in pena est: ꝫ vtraq; firma maneret: ꝛ posset peti fabricatio nauis ꝛ pena. vt. ℨ. ō trāſac. l. g fidē. ꝛ no. in. d. §. si pacto. ¶ In. gl. i. ibi: vt. ſ. ti. j. l. ita stipulatꝰ. nec obhuic. ℨ. de re. dub. l. si is q̄ ducēta. §. cū ita. vt ibi no. nec etiā l. si ita stipulatꝰ fuero te sisti. vt ibi no. ſ. ti. i. ¶ In gl. magna ibi: ſz hodie secꝰ. vt. C. e. l. fi. Scēz hoc opz te dicere hūc. §. fore correctū. ſz vitāda est correctio. ſz dic q̄ hodie est statutū in vba nouatione vt exꝑsse agat vt fiat nouatio: nō aūt ipso iure: ꝛ ita logr. d. l. fi. ſz nouatio q̄ inducit p cōmissionē stipulatiōis penalis: inducit hodie sicut ꝛ olim ꝛ nihil est in-
nouatū in hoc: ꝛ iō hic. §. nō est correctꝰ. vnū scias q̄ ſz non agat hodie exꝑsse vt fiat nouatio: tūsi agit tacite p illos modos p quos olim tacite agebat. fit etiā hodie nouatio saltē exceptionis ope. vt no. gl. in. l. ŷ. j. de nouā. ꝛ ibi dixi. ꝛ C. de nouā. l. fi. ¶ In ea. ibi: debebit in cōditionis euentū. dic hec solutio nō videt bona: q̄ effectus prime videt sub cōditiōe nouatꝰ. ſ. si scōa incipit habere effectū. vt. ℨ. de pe. l. i. ꝛ ad. l. fal. l. i. §. itē si ita. ſm ℨy. ſz mihi nominus tenet gl. per. l. nuda. C. de ℨhē. ꝛ cōmit. stipu. alias esset ꝛclusa via petēdi q̄ in ꝓmitina ꝛ secūdaria deuenit: ꝛ melioris cōditionis esset mor⁹us ꝙ⁹ alius: q̄ esse nō ꝺz. ¶ In ea. gl. ibi: nō habeo ius in naui. ℨy. reprobat hoc: ne melioris cōditionis sit mor⁹us ꝙ⁹ nō mor⁹us. tu tene gl. si ꝓclusa est via reo purgādi morā ꝛ per cōsequens ꝺz esse ꝓclusa via actori agēdi ad id q̄ in ꝓmitina deuenit: ꝛ tūc q̄ deductū in ꝓmitina desit esse in obligatiōe ꝛ in solutiōe: appareret q̄ est facta trāſlatio ꝓmitine in penale: ꝛ tūc ꝑt dici q̄ sit vba nouatio: aī aūt q̄si nouatio. ¶ In ea. ſz dic vt ibi et ibi dixi: ꝛ ibi gl. pōderat verbū quasi. vt dixi. ℨ. in tex. nalibus. ¶ In ea. ibi: sed ibi fauo: libertatis. imo nō est ibi fauo: ſm ℨy. nō ꝛ in. l. ꝑdia. nō vtitur fauo: ꝛ tū idē est q̄ dē
in. d. §

in. d. §. flauius. vnde dic vt ibi. Vel considera q̄ iam dixi: q̄ si stipulatori competit potentia petēdi quod in primitiua deuenit: aut reo purgādi morā non est facta nouatio q̄ non incōmutabiliter ꝓmitina est in secundariam trāſfusa. Sed vbi nec actori est licitū petere q̄ in ꝓmitiua deuenit: nec reo est licitū purgare morā: tunc est vere facta nouatio ꝓpter transfusionem incommutabilem.

1 ☞ Interitu speciei debite ante moraꝫ debitor liberatur.

Si qui ex. Debitor serui manumittēdo eū nō intelligit morā cōtrahere ꝓpter hoc ꝛ ió si manumissus decedit ante morā cōtractā: reus liberat per interitū. h. d. in terminis ꝛ in sum. Et no. q̄ ió dixi in debitore serui non
1 contrahi morā per manumissionem eiusdem. Vel sic. † Interitu speciei debite ante morā debitor liberatur. h. d. cōcor. j. titu. j. l. si ex legati causa. dic vt ibi. ¶ In tex. ibi: ex stipulatu. secus si ex vltima voluntate: vt. l. seruum. ℨ. de manumiss. vbi gl. facit cōtrarium de lege hac. ꝛ soluit pluribus modis.

1 ☞ Obligatio vbi re cōtrahitur furiosus ꝛ pupillus obligari possunt.

Furiosus. † Ubi obligatio re ꝛtrahitur furiosus ꝛ pupill⁹ obligari possunt: alios sibiꝑsis. h. d. Sed hic quero. Si furiosus existēs in cōspectu inūbrate quietis aliena negocia gessit an dñus sibi obliget vt agat cōtra dñs actione nego. gesto. vel officio iudicis vel in factum. dubitauit glo. dic vt no. in. l. iij. §. ꝛ si furiosi. ℨ. de neg. gest.

1 ☞ Fauorabiliores sumus in liberando q̄m in obligando.

Marianus. † Fauorabiliores sum⁹ in liberādo q̄m in obligādo. h. d. ꝛ gl. hic ponit plura exēpla. Tu potes addere exēplū vnū per. c. i. §. ad hec. in. ꝛ. col. in ti. hic finitur lex cōradi in vsi. feu. Vel potes dicere, ponēdo exēplū in pacto nudo q̄ valet ad liberandum liberationis fauore: ꝛ regulariter ad obligādū non tenet vt. l. iuris gentium. §. quinimo. ℨ. de pact. vel pone exemplum in emphyteosi concessa vsq; ad tertiam generationē nam illud vsq; venit exclusiue. ꝛ similiter in relegato vsq; ad decem annos: nā illud vsq; venit exclusiue: ꝛ de ista dictione vsq; vide Bar. in. l. memmisse. ℨ. de offi. procon. ꝛ lega.

1 ☞ Surdus obligare ꝛ obbligari pōt vbi ad obligatiōis constitutionem sermone opus non est.

Aliquibuscūq; † Ubi nō est opꝰ sermone ad obligatiōis cōstitutionē: ibi surdꝰ obligare aliū sibi pōt ꝛ se alij obligare. h. d. Et idē dicas in muto vt. l. vbi nō noce. ſ. de reg. iu. Et idē dicas si est mutus ꝛ surdus simul. Sed tunc vis est in probādo q̄ mutus ꝛ surdus sic voluerint ꝛ qualiter ꝺz tūc conficiān strumentum: ex quo solū per mutum ꝛ signa ponderatur mentis sue conceptus dic vt dixi post Bar. ℨ. de acqui. here. l. mutum.

1 ☞ Dolus si purgatur per actionē descendentem ex cōtractu vel quasi: est obligatio transitoria in heredem.

Ex cōtractibus. † Ubi dolꝰ purgat per actionē descēdētē ex cōtractu vel quasi est obligatio transitoria in heredē. h. d. cōcor. ℨ. eo. l. ex depositi. ꝛ ibi dixi. ꝛ. l. si hominē. §. fi. ℨ. depo. vbi punctus iste plene declarat. Nec ob. ℨ. de preca. l. cum precario. §. fi. vbi contractus nō trāsit ad heredē rogantis precariū: sed ad heredē concedentis: q̄ precarium conceditur persone rogantis tm: ꝛ ideo non egreditur illam vt litera illa dicit.

1 ☞ Obligatus ad diem ante diem soluere potest.

Quod quis. † Obligatꝰ ad diē pōt soluere aī diē. h. d. ꝛ de hoc vide. j. ti. i. l. qui hoc anno. Nec ob. l. liber hō. §. decē. j. ti. j. q̄ ibi tēpus non apponit ad differēdā petitionē: sed ad demonstrandū puritatem. exēplū cum dico: hodie decem dare spōdes. Et semper intelliger eo dari potestatem soluendi dies fuerit apposita gratia stipulatoris: vt. l. si stipulatio ista habere. §. inter certam. cōmuncta glo. j. ti. j. ꝛ ibi allegat concor.

1 ☞ Actio quid sit.
2 Obligatio quid.
3 Formula vulgaris actionis quare dicatur vulgaris.
4 Officium iudicis non est actio.

Nihil Materia huiꝰ. l. explicat insti. de ac. in prin. dic vt ibi. ¶ In tex. ibi quā
1 ius cōiunge verbū persequēdi q̄ est infra † ꝛ dic q̄ actio est ius quo prosequimur q̄ nobis debetur † obligatio aūt est ius per q̄ persequimur id q̄ nobis debet: ꝛ semper intellige in iudicio: vt diffinitio bona sit: et no. hoc gl. insti. de act. in prin. ꝛ bene. ¶ In gl. hodie. ibi. ꝙ. deinde. Vel aliud erat obligatio aliud actio aliud ꝙsolēnitas. j. de publ. iudi. l. ordo. ¶ In ea. glo. ibi: formula quedā
3 agendi ꝛ illa formula appellatur vulgaris. † Dicitur aūt vulgaris ex eo q̄: per ipsam designatur nomē actionis. Vel dic q̄ vulgaris est nomē eius. Item dicitur formula ꝓpter illud q̄ habetur in glo. C. de formu. Sed ꝓpria diffinitio est hec q̄ est ius persequendi in iudicio id sibi q̄ debetur: vt hic in text. ¶ In glo. ħ. ad finem. quicquid est. † officium
4 iudicis nō est actio ex quo datur in locū deficiētis actiōis: vt insti. de actio. in prin. ꝛ nō ꝓsupponit obligationē: vt. l. quintus. §. i. ℨ. de annu. leg. ꝛ de actio. emp. l. qui pendētem vindemiam. Unde dixit Jnn. in. c. ij. de offi. iudi. quod cum officium iudicis imploratur: potest iudex petentem reſicere ꝛ illum nō audire: secus cum actio proponitur coram eo. ¶ In glos. iij. ibi: cuilibet de populo. contrarium videtur notari. j. de verbo. signifi. l. si cui. dic vt ibi. ¶ In glo. iiij. ibi ad aliquid obligatꝰ. accipiēdo actionē stricte ꝛ ꝓprie que personā cōcernit: sed grosso modo bene posseſſor est obligatus ratione possessionis ꝓ qua conuenitur: vt not. glos. in d. §. i. ¶ In glos. penul. in fine: vel dic hoc poni ad differentiam persequentis debitorem cum pecunia fugitē: de quo in. l. ait prætor. §. si debitorem. ℨ. que in fraudē credi. ꝛ glos. in. d. j. melius in corpore: vt iudices sine quo quo suffragio. §. necessitatem. in. vi. columna. collatione. ij. ꝛ in. x. collatio. de pace tenenda ꝛ eius violatoribus. §. si quis hominem. in vsibus feudorum.

1 ☞ Pater tenetur dotare filiā etiā postq̄m nuptui data est.

Obligamur. Jn. l. j. ℨ. eo. posita fuit vna diuisio qualr obligamur. ꝛ ibi dr q̄ obligamur aut re aut vbis aut de cōsensu: hic aūt ponit plenior diuisio modestim, quā tū Jo. in arbore prosequnt⁹ nō fuit per rōnē quā dixi in. l. actionū genera. ℨ. ea. l. q̄ Jo. fuit prosequutus diuisionem actionum quatenus tractat naturam actionis iam nate: hic vero diuisio prosequit originem vnde nascantur. ¶ In prima. gl. magna. in fine. ibi: sed ex mea promissione oriꝫ obligatio: vt. ℨ. de pac. l. si quis cum debitore. vnde agit ex pmissione: non agitur ex impedimento conditionis: vt ℨ. de condi. insti. l. institutio. de pericu. ꝛ commo. rei vendi. l. necessario. §. q̄ si pendente. qui potio. in pig. hab. l. potior. in prin. si quis omisi. cau. tes. l. si quis sub cōditione. in princi. ꝛ de condi. ꝛ de. l. a testatore. ꝛ no. ℨ. de statu li. si quis ita. in prin. ꝛ. C. de re. per. l. ex placito. ¶ In glo. forte. ibi: in cōductione remansit: vt. ℨ. locati. l. item queritur. §. qui impleto. ¶ In eadem gl. ibi facere cepit: vt. ℨ. de nego. gestis. l. si pupilli. §. videamus. ꝛ. C. eodem ti. l. curatorem. ꝛ ista duo exēpla sunt optima. licet glo. j. reprobet ꝛ male. ¶ In ea. glosſ. ibi longo tempore soluit: vt. ℨ. de vsur. l. cum de in rē verso. ¶ In eadem gl. ibi fm ℨ Martinum: vt. C. de fideicommiss. l. j. ¶ In eadem glo. ibi: prima duo non placēt. imo placēt. vt ibi dixi. Sed exēplum de vsuris debitis nudo pacto: nō est probatum. C. de pac. nam quantūcunq; debitor ꝓstiterit vsuras nudo pacto debitas: nō obligat ex hac prestatione: sed per hāc prestationē presumitur promissio facta legitime: vt no. in. d. l. cū de in rem verso. Illi tamen legi aliuz intellectū dedi in repetitione quā feci Bononie de. d. l. si certis annis. dic vt ibi ¶ In ea. ibi: dotē postea cōstituere obligamur. Nota q̄ dicit postea: vnde expresse declarat † q̄ pa
1 ter tenet dotare filiā etiam postq̄m nuptui collocata est licet quidam dicāt q̄ tantum ante. Sed prima opinio placet per. l. dedit dotē. ℨ. de collatione bonoꝝ. ꝛ de ritu nuptia. l. qui liberos. ꝛ. C. de dot. promis. l. fin. que loquit indistincte. Et sicut tenet eam dotare vt nubat vel postq̄m nupta est ita etiā matrimonio dissoluto, et dote ad eum reuersa tenetur dotē sibi cōseruare: vt authētica: sed quamuis. C. de rei vxoria actione.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ex facto. Ibi cū in facto summa qōnis cōsistit. id est diffinitio questionis cōsistit in facto:id est in delicto:de quo querit cuius sit quātitas ꝛ qualitas:ꝛ ideo dicimus:ex facto ius oritꝝ:de quo in.l.si ex plagꝫ.§. in.§.in cliuo capitolio.ff.ad.legē aquil.ꝛ.l.cum hic stat⁹.§.si ambo.ff.de dona.inter vi.ꝛ vxo.

1 ☞ Plures actiones si ex vno delicto nascunt nō ꝫ omnibus vti sed vna similiter ꝛ alia quatenus in ea plus est.

1 **Plura delicta.** †Ubi ex vno delicto plures nascunt actiones:nō est pmissum oib⁹ vti ꝫ vna similiter ꝛ alia quatenꝰ in alia plus est.h.d.cū gl.vide in.l.q seruū.ff.e.ꝛ in.l.cū ex vno. ¶ In gl.ff.que inci.que fit.in fi.melio⁹ no.ibi. Et veritas est q⁹ vbi actor ꝑpter factū rei nō pōt esse certꝰ quā actionē ꝑponat:exemplum in eo qui pōt teneri ꝑ herede ꝛ possessore ꝛ sic ipe ꝙueniri pōt petitorio.id est peti.here. Et pōt teneri ꝓ legato:q⁹ res sibi legata est: ꝛ per consequēs pōt cōueniri possessorio:ſcz interdicto quorum legatorum:nam si reus declarare nō vult quo iure possideat:cōueniri pōt simul interdicto ꝛ petitione hereditatis sub protestatione qō exactio facta ex vna:sufficiat quo ad vtrancz.

1 ☞ Appellatione eorū ad quos res pertinet arrogator ꝛ successor vniuersalis continentur.

1 **Cū generaliter.** †Arrogator ꝛ vniuersalis successor cōtinent appellatione eorū ad quos res pertinet.h.d. ¶ In tex.ibi:qui iure ſcz vniuersali:non singulari: qm̄ actiones nō sunt trāsitorie simpliciter:nec ambulāt de vno in alterū regulariter ꝫ quādoq; sit secus:vt.§.de vsufr.l.sed ꝛ si quis.alias est.l.ad huc interesse.ff.si operas.

1 ☞ Contractus imaginarij ꝛ simulati nullum vinculum obtinent.

2 Contractus quando dicatur simulatus.

3 Contractu simulato non transfertur possessio.

1 **Contractus.** †Cū facto simulat et vitas nō itercedit cōtract⁹ imaginari⁹ ꝛ simulat⁹ est et nullū ꝑducit vinculū naturale aut ciuile.h.d. Nō pōt ergo obici exceptio simulationis ꝑpetuo:nō āt limitat tpe vt exceptio non nūme.pe.de quo in.l.sub specie.C.de postu. Nec pōt renūciari exceptioni simulationis ſm Bart.in.l.nemo pōt.de

2 le.j.et ibi dixi. †Dicitur autem contractus seu dispositio simulata cū simulatur fides facti ꝛ nulla veritas intercedit ꝛ per ꝙs solus in contrahendo color acquirunt:vt.l.mulier. alias sulpitius marcello.ff.de do.inter virū ꝛ vxo. Et intelligē q⁹ acquirit color qñ nō subsistit aliqua alia cā habilis ꝛ sufficiēs ad talē ꝙtractū ineundū:vel ꝑpter turpitudinem aut impossibilitatē iuris:aut aliam. Exemplū in maritoyolente donare qui colorem vēditionis acquirit:vt.d.l.mulier. alias Sulpitius.vel in fingēte se donare qui ex causa turpi ꝓmittit ex cā de ꝓterito:vel ꝓsenti:vel etiam futura. Sed si vna causa cōtrahendi assumitur cū subsit alia sufficiēs ad obligandū ꝛ pariter:tunc nūq; dicitur dispositio simulata.tex.est in.l.si ex pretio.C.si cer.pe.et ideo ꝙtract⁹ in forma vēditionis celebratus tū inter partes agitur de pignore:dicit simulatus:vt.l.emptiōe.C.plus vale.q⁹ agi. Nō est q⁹ nō vtiformiter et pariter obligat vterq; contractus. ¶ Probatur autem simulatio per confessionem partis:et istud est clar. Item per testes qui dicuntur remansisse contrahentes in cōcordia q⁹ ꝙtractus esset simulat⁹ et similiter istud est clarū. Item probatur per tractatum preambulum habitū siue per verba añ cōtractum:nō dico diu dū ante ex interuallo. Exemplū.si partes cōtrahentes agebant vt pignus esset ꝛ nihilomin⁹ instrumētū in forma venditionis fuit reductū:ſm Jnno.in.c.i.motuit.iuxta finē.extra de ar

3 bi.et Bar.in.l.pacta nouissima.C.de pac. Ultimo adde † ex cōtractu simulato nō trāsferri possessionē:q; traditio est ita simulata sicut cōtractus:vt.l.emptor.ff.de aqua plu.ar.ꝛ nō est alibi.

1 ☞ Concurrere opꝫ affectus contrahentium in omnibus que dominium ttansferunt.

1 **In omnibus.** †In oib⁹ his p que trāsferꝝ dñiū cōcurrere opꝫ in idem animus cōtrahētiū:alias nihil agit.h.d. Et hoc intellige qñ negociū est tale in quo requiritur consensus vt excludat quasi contractum et delicta:et cessant contraria glossarū:et de hoc vide.j.eo.l.in omnibus. ¶ In tex.ibi non potest.vide.C.de inu.stipula. l.dolo.

☞ Actiones penales dño in seruū ꝓ maleficio cōmisso cop etēt es:durant post alienati onē:manumissionē ꝛ mortem serui:durat ꝛ condictio furtiua.

1 **Decēcz.** †Actiones penales ex maleficio descēdētes si dño cōpetūt p maleficio in seruū ꝙmisso durāt post alienationē:manumissionē ꝛ mortē ipsi⁹ ac etiā furtiua condictio durat.h.d.ꝛ cessant ꝓtraria.gl. ¶ In tex.ibi:actiones ſcz penales ex maleficio descendētes ꝛ sic cessant contraria. ¶ In text.ibi:vel alienatus:ſcz ex volūtate:secus aūt si ex necessitate:nam tunc fit actio transitoria in domnū nouel lum:vt.l.in iudicio.ff.fami.ercis.ſm Jo.ibi in gl. ¶ In tex. ibi aut manumisero eū subaudi q⁹ tūc tollit indistincte ex quo rei persecutoria;est:et ipsum seruū ꝓsequi nō possum ex quo manumiſi eum qui in seruitutem erat subtractus.

1 ☞ Error in negocijs contrahendis interuenies impedit dispositionem.

2 Amens acetum ꝓ vino:an emptio teneat.

1 **In omnibus.** †In negocio ꝫ bōe fidei vel stricti iuris si error interuenerit:impedit dispositio.h. d. De q̄ aūt errore loquat hec.j.gl.hic dicit ꝛ ego dicā in ea succincte. ¶ In gl.iij.ibi vel in ☞ctu:q⁹ vn⁹ ꝛ trahē tiū credebat vendere.ꝛ alter in donum recipere:aut etiam ecōuerso:vt no.in.l.si ego.ff.si cer.pe. In ea.ibi secus si in nomine vel similibus nō alter antibus subſtantiā aut qualitatē ipsius dispositionis:ꝛ exempla ꝓsequere vt per inrecō

2 sultū:in.l.invēditionib⁹.hic al.vbi etiam fit questio ꝫ deme te acetum ꝓ vino:vtrum emptio teneat.et in hoc fuit diſsensio inter inrecōsultos:et veritas est q⁹ si nunq; fuit vinū sed acetū artificiosuꝫ puta factum de aqua cum raſuravegetis vel cū herbis:ꝛ tūc qualitas ꝓdicta in qua est error tum impedit dispositionē. Secus si aliquo tempore fuit vinū:et ibi no. In glo magna ibi.l.si sterilis.§.q̄uis.vbi valet contractus in fauorē deceptiv t agat actione descēdēte ex eo ratione interesse:nō aūt valet in fauorem deceptoris:ꝛ ibi est vnus casus in quo claudicat cōtractus:q⁹ valet ex pte vna non ex altera. Sic valet cōtract⁹ bone fidei cui dolus dedit cām in fauorem decepti non deceptoris; vt.l.et elegāter in pūn.ff.de dolo. ¶ In ea.gl.ibi.l.si in emptiōe.in pūn.iste casus est no.q⁹ ibi fuit dissensus in corpore:ꝛ tū nō vitiat dispositio q⁹ illud corp⁹ erat accessoriū nō aūt ꝑncipale. In ea.gl.ibi:cū qs Stichū ꝙmisit.i.petit:nā ꝫ actor senserit de vno:et reus de altero:tū ꝑcedit iudiciū qñ reddit in inutilē sic loquit.l.inter,stipulātē.§.ij.ti.j. ¶ In ea.gl.ibi.l.si mihi et Titio.§.j.illud nō ob.q⁹ ibi ex verbis apparebat manifeste qualis debet esse intētio ꝓmissionis:ꝛ ideo stat assertioni stipulātoris.

☞ Lite contestata omnes actiones ex quibuscūq; causis descendentes transeunt in heredem.

Siendū. Lite contestata ex oī cā fit trāslatio i heredes ꝛ successores similes.h.d. Uel sic. †Post li.cōte.oēs actiones ex quibuscūq; causis descēdētes trāseūt i heredē ꝛ similes successores.h.d. Et hoc intellige verū nisi tale sit ius q⁹ de sui natura nullo mō sit trāsiturū in heredem: vt.§.de ope.lib.l.si operaꝝ iudicio:vt.j.de iniu.l.sed ſyrinus §.interdū.ꝛ.C.ne ex deli.defun.l.j.vbi iste ꝑssus declaratur vidistis etiā tactum.ff.e.in.l.omnes.vide ad ꝓdicta quod habes in.l.seruus.ff.de infa.vbi,instātia transit post litē cōtestatā in heredem cōtestātis cuius erat ipsa res de qua cōtendebatur:qō tene mēti. ¶ In tex.ibi similesq; personas, vt patrē arrogatorē:vel occupātem omnia iure peculij:vt.l. l.tā ex contractibus.ff.de iudi.ꝛ etiam in bonorū possessores.et fideicōmissarios vniuersales;plus restitutionem hereditatis ex verbis vere vel ficte:vt.l.j.in pūn.ff.ad tre.ꝛ.eo.ti. l.cum hereditas.la.ſi.

☞ Infans pecuniam mutuo accipiens non obligat contractui.nec quidem naturaliter.

1 **Pupillus.** Infans †accipiēdo pecuniam mutuo nō obligat ex ipso ☞ctu etiā naturaliꝫ.h.d.ꝛ cessant oia ꝙua. Jō aūt dixi ex ipso ☞ctu:q⁹ si esset factus locupletior:nō esset obligat⁹ tūc ex ☞ctu:sed obligaret eo q⁹ locupletior fact⁹ cū aliena iactura.l.nā hoc natura.ff.de ꝙdi.in. Si aūt est maior infante ꝛ doli capax:tūc obligat naturaliter:ꝛ ista est materia ꝓpie.l.j.ff.de noua.dic vt ibi dixi plenissime per glos.in.l.pupillus.j.de reg.in.glo.tamen in.l.cum ancillam.C.qō cū eo. intelligit generaliter hāc.l.in quolibet pupillo:vt accipiendo mutuū non obligēt etiā naturaliter. Sed hoc nō placet per iur-

per iura allegata in.d.l.pupillus.ꝛ in.d.l.j.ꝛ.l.qō pupillus. ff.de condi.inde.

1 ☞ Actiones penales de eadē pecunia cōcurrentes nūq; vna aliam consumit.

1 **Nanq;** †Si ex eodē facto plures actiones penales nascunt nulla impedit alterā quo ad natiuitatē:sed quo ad exercitiū quatenus cōcurrunt:nō aūt in eo qō plus est in vna q⁹ in alia.h.d.ꝛ cessant omnia cōtraria de quibus habes in.l.cū ex vno.ꝛ.l.qui seruū.ff.e ꝛ.l.nūq; plura.j.de ꝑ. deli.ꝛ no.insti.si quadru.pau.fecit.di.§.fi.ꝛ de regulis iur.l. nunq; actiones.

1 ☞ Procuratoris verba nō obligant dñm vltra q̄ dñs ꝑ curatorē in mandato dederit.

1 **Procurator.** †Uerba epistole ꝓ curatoris nō obligāt dūm vltra quā dñs ꝑcuratorē dederit i mādato.h. d. Uel sic. Fines mādati diligenter custod ianꝝ.i. custodiēdi sunt. ¶ In tex.ibi. Argētariū vascularīū id est qui faciebat vasa argētea. ¶ In tex.ibi. Obligatus nō esset subaudi nec dedisset in mādatis ꝓcuratorē ad obligādū eū alioquin ipse dñs obligatus esset ꝑcurator aūt nullo modo sicuti nec illi quos vulgo appellamus fancellos mense vel apothece scribēdo literas in ꝑsonis eorū de eo qō illi quibus scribit sunt recepturi:nullatenus obligant:q; semp institorio nomine literas intelligunt scripsisse:tex.est nota. in.l.si.§.de instito. Ange.

1 ☞ Donatio ob causam perficitur inter absentes per epistolam vel nuncium etiam nudo pacto.

2 Donatio simplex non valet.

3 Donatio causa mortis perficitur hodie nudo pacto.

4 Mulier filibidinis cā ꝓmittit ex ꝓmissione nō agitur.

5 Meretrix de questu meretricali licite facere pōt eleemosynam ꝛ testamentum de tali questu factum valet:ꝛ executio ni mandari debet.

1 **Seia cū.** †Donatio ob causam etiā hoc inre perficitur inter absentes per nunciū vel epistolā ꝛ etiam nudo pacto.h.d. Et ad hoc allego tibi istū.§.

2 †Donatio simplex nō valet ꝫ hodie secus sit:vt.l.sancim⁹. ꝛ.l.si quis argentū.C.de dona. Et intellige quādo in donatione verſat dari sec⁹ si factū:vt patet ex litera illius.l.que venit ad correctionē iurium antiquorum:vnde nō plus corrigit q⁹ lex dicat:vt aut.quas actiones.C.de sac.ec.ꝛ.l.ꝓcipimus.C.de ap. † Et etiam donatio causa mortis perficit

3 hodie nudo pacto:vt no.gl.sing.in.l.cum pater.§.memo.ff.

4 de leg.ij. Uel sic. † Si gratia libidinis mulier viro ꝓmittit: ex ꝓmissione nō agit:secus si cā fit honesta:ꝛ an sit honesta vel non ex ꝑsonis ꝛ causis cōsiderandū est.h.d. Et no. hic casum q⁹ ꝫ ꝓmissum meretrici possit exigi per eandē q; non turpiter accepit ꝓmissionem aut pecuniam ex quo meretrix est ſm vltramō.ꝛ bene equiparādo ꝓmissum et receptū:vt.l.vlti.C.ad.l.fal.ꝫ gl.in ꝓmisso dicat oppositū q⁹ non pōt peti.vt.l.iij.ff.de condi.ob turp.cau.tū si ipsa meretrix ꝓmittit alteri:versāt hic turpitudo vtriusq;:et ideo in pari causa turpitudinis melior est cōditio ipsi⁹ meretricis possidētis:casus est hic ſm vnū intellectū. Ultimo dixit Ly.sequendo opinionē aliorum in.l.§.C.de condi.ob

5 turp.cau. † q⁹ de questu meretricali meretrix pōt licite facere eleemosynā:ꝛ testamentum factum de tali questu valet:ꝛ debet executioni mādari:q⁹ no. Et ꝑdicta in pagano miles autem spoliari non debet a sua focaria.C.de dona.inter virum ꝛ vxorem.l.j.

¶ Finis lecture domini Angeli de Perusio super titulo de interdictis.ff.noui Impressit Lugduni Georgius Regnault.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iudex (siue repertoriū) admodū vtilis: materiaꝝ oīum notatu dignaꝝ: in lectura dñi Angeli de ꝓrusio super titulo de Interdictis Digesti noui contentarum: ad ordinē alphabeti fabrefactus. Incipit.

Abdictio sepationē notat. l. ait ꝓtor. §. esta tē. nu. 2. de aqua quo. ⁊ esti. fo. 22.
Absolutoria in possessorio lata nō parit exce. rei iu. in petitorio. l. ⁊ an eandē. §. si quis in terdicto. nu. 1. de exce. rei iu. fo. 37.
Absolutoria lata i matre nō parit exceptionē rei iu. in partu. l. si quis cū totū. §. idem si quis fundū. nu. 2. de exce. rei iu. fo. 34.
Absolut⁹ a toto, absolut⁹ videt a qualibet eius pte. l. si quis cū totum. nu. 1. de exce. rei iu. fo. 34.
Absolutionis cā cessante: cessat eius effectus. l. qui cū herede. nu. 1. de ac. ⁊ ob. fo. 48.
Actio prima per sniam non nouat. l. apud celsum. §. labeo. nu. 4. de do. ma. ⁊ me. exce. fo. 41.
Actio vtilis que dat cū fit actionū cessio pōt esse datiua ⁊ natiua. l. obligationes. nu. 4. de ac. ⁊ ob. fo. 49.
Actio duplex est in rē sc̄z et in psonā: ⁊ que sit vna quaq; ꝝ. nu. 2. l. actionū. nu. 1. ⁊ 2. de ac. ⁊ ob. fo. 49.
Actio negotioꝝ gestoꝝ ⁊ tutele actio ex testō cōpetēs legatario contra heredē ⁊ solūcti indebitū per errorē cōtra recipientē. ex quasi ꝓtractu aut ex maleficio oriunt. l. ex maleficijs. §. si quis. nu. 1. de ac. ⁊ ob. fo. 47.
Actio de dolo nō cōpetit: si nolēti agere alio mō succurri pōt l. iusiurādū. §. si petitor. nu. 4. qua re, ac. non. da. fo. 45.
Actiōes tpales nō finiunt tpe nisi totus dies impleat. l. in oībus. nu. 1. de ac. ⁊ obli. fo. 47.
Actiones ex quib⁹ causis nobis ignorātibus acgrunt: ex eisdē acquirant ⁊ furioso. l. si a furioso. nu. 1. de ac. ⁊ ob. fo. 49.
Actiones vñ nascant. l. actionū. §. actiones. nu. 1. de actio. ⁊ ob. folio. 49.
Actio quid sit. l. nihil. nu. 1. de ac. ⁊ ob. fo. 52.
Actio quasi seruiana que dicat. in. l. saluiano. nu. 1. de saluiano interdicto. fo. 31.
Actio si ꝓposita fuerit in rē alivel mixta sine cāe expressione lz postea in ꝓcessu cā signanter fuerit allegata obstat tñ exceptio rei iu. agenti ex alia: nisi agenti vel ꝓpter conditionez vel iustum errorem succurratur. l. si mater. nu. 1. de excep. rei iudi. fo. 35.
Actionis verbū latissime sumptū quid cōprehēdat. l. actiōis. nu. 1. de ac. ⁊ ob. fo. 50.
Actio ꝓ legato cōpetēs hereditariaꝫ dicit vt quenis alia. l. hereditariarū. nu. 1. de ac. ⁊ ob. fo. 51.
Actio q̄ metus tā cōpetit solū damnū passo. l. idem est. §. cū igit. nu. 2. de vi ⁊ vi ar. fo. 14.
Actio q̄ metus causa locū hz ꝓ vi compulsiua. l. si rerū. nu. 1. de vi ⁊ vi ar. fo. 15.
Actio furti nō dat rapienti rē mobilē. l. ꝓtor. §. qui. aūt. nu. 2. de vi ⁊ vi ar. fo. 13.
Actio si cuidat multo fortius exceptio. l. ait ꝓtor. §. si aūt. nu. 1. de superficiebus. eo. 19.
Actio vtilis ⁊ directa nō currunt ꝓ eodem in eadē persona l. ait ꝓtor. §. si autē. nu. 2. de superficiebus fo. 19.
Actio in factū cōcurrit cū interdicto ne vis fiat ei. l. si quis. mīsus. §. cū ꝓtor. nu. 2. ne vis fiat ei. fo. 5.
Actio ei soli acquirit aduersus quē delinquit. l. at qui aliter. §. si quis dū. nu. 2. q̄ vi aut clam. fo. 26.
Actio in stipulatiōe ꝓtoria nō acquirit dño ipso inre: sed opest cessione. l. hoc interdictū. §. latisdatū. nu. 1. quoꝝ legatorum. fo. 3.
Actiōes penales dño in seruū ꝓ maleficio cōmisso competēt es: durāt post alienationē: manumissionē: ⁊ mortē serui: durat ⁊ condictio furtiua. l. quecūq; ꝝ. nu. 1. de ac. ⁊ ob. fo. 52.
Actiōes sm iura vetustissima ita ppetue erāt q̄ etiā mille annoꝝ tpe non tollebant sm vnū intellectū: sm aliū cursu centū annoꝝ. Hodie oēs actiones tollunt aut. xxx. aut. xl. annoꝝ spatio. Exceptis aliqbus quos vide. l. ꝓtor. aut. §. hoc interdictū. iiij. nu. 1. 2. 3. 4. ne quid in lo. pu. fo. 8.
Actiōes plures q̄ alicui ex vno facto cōpetūt ⁊ plures agēdi forme nō possunt cumulari: nec pōt ex vna intētata alia intētari nisi in eo q̄ plus est. l. hoc interdictum. §. q̄ autē. nu. 1. quo. lega. fo. 3.
Actiōes honorarie rei psecutorie ex vtraq; parte sunt ppetue penales vero saltē ex parte rei sunt annales. l. qui seruū. §. in honorarijs. nu. 1. de ac. ⁊ ob. fo. 50.
Actiones ꝓtorie an denē in heredē. l. qui seruū. §. in honorarijs. nu. 2. de ac. ⁊ ob. fo. 50.
Actiones penales de eadē pecunia cōcurrētes nunq; alia aliā cōsumit. l. nunq;. nu. 1. de ac. ⁊ ob. fo. 52.
Actionē publicā ꝙ quā fit cōdēnatio ad interesse pecuniariū findicus solusintētat: lz q̄n per eā cōcludit ꝙ factū possessoris vel depositū reponat quilibet de populo habilis ad agēdū eam intētabit. l. ꝓtor ait. §. interdictū hoc, nu. 2. ne quid in loco pu. fo. 8.
Actor ⁊ reus si pariter certāt de dāno aut de lucro: ꝫ exceptionē dat replicatio doli. Si vero vn⁹ de dāno vitādo alter de lucro captādo ꝓferri ille qui certat de dāno vitādo. l. apō cellsum. §. marcellus. nu. 1. de do. ma. ⁊ me. exce. fo. 41.
Actor cui cōpetit replicatio eavti dz aliasꝫ succūbet. l. exceptio. §. replicationis. nu. 1. de excep. fo. 32.
Actor lz liti renūciet: mihilominus reus petere pōt vt sniа ferat ur. l. cū fundū. §. eum qui. nu. 2. de vi ⁊ vi ar. fo. 16.

Ba positionē vnius cōtrariorū sequit destructio alteri⁹. l. si inter me. nu. 1. de exce. rei iu. fo. 37.

Agens prima actiōe ⁊ obtinet: nō impedit iterū eadē actione agere. l. duobus. nu. 1. de exce. rei iudicate. fo. 37.
Agēs reali ex certa ⁊ determinata cā: si succūbit: ex alia pt agere nec ob. sibi rei iu. exceptio ipso iure. l. si mater. §. si quisautem nu. 1. de exce. rei iu. fo. 35.
Agēs ex certa ⁊ determinata cā; illum liquido ꝓbare dz. l. ex maleficio. s. §. si iudex. nu. 3. de ac. ⁊ obli. fo. 47.
Agenti ad legatū de dolo testātis obiēci pōt. l. si in rē legatā. num. 1. de exce. fo. 32.
Agēs peti. here. nō teneť a ꝓin. exprimere vtrū ex testamento vel abintestato sit heres: si tñ sibi opponit declarare tenet. l. ex sextante. nu. 1. de exce. rei iu. fo. 38.
Agēs reali ⁊ succūbēs eandē rem personali actione petere nō ꝓhibet. l. paulus. nu. 1. de exce. rei iu. fo. 38.
Agēs interdicto si ꝓbat se vsum itinere vel actu vincit. l. ait ꝓtor. §. si quis hoc. nu. 1. de iti. actuq; ꝓi. fo. 20.
Agēs rei vēdi. ad fundū cuius vsusfructus ꝓtinet ad alterū: si vincit: dz victus cōdēnari ad restitutionē rei ⁊ fructuū. l. ait ꝓtor. §. si aūt. nu. 4. de superficiebus. fo. 19.
Agēs interdicto ne quid in loco pu. ꝓ ꝓprio interesse pōt etiam li. non contest. dare procuratorē. l. ei qui. nu. 1. ne quid in loco pu. fo. 8.
Agēdo personali singulas obligationes singulariter designatas singule cause necessarie sequunt vt ad illas restringant: ⁊ ex alijs nō obstat exceptio. l. ⁊ an eadē. §. actiones. nu. 1. de excep. rei iu. fo. 36.

Aliter est aduerbiū qualitatis: nō substātie seu quātitatis. l. ait ꝓtor. §. q̄ aūt. nu. 1. ne quid in flumi. pu. fo. 10.
Alluens fluminis publicus est etiā si manu factus sit. l. ait ꝓtor. §. si fossa. nu. 1. de flumi. fo. 9.
Alluens occupatus a flumine lz ꝓuinatus incipit esse publicus. l. ait ꝓtor. §. si insula. nu. 1. de flu. fo. 9.

An Exceptio q̄ delegāti obstat obstet ei cui fit delegatio l. pure mihi. §. si eū. nu. 1. de do. ma. ⁊ me. exce. fo. 43.
Annus quot dierū. Et mensis quot. l. in tēpore. nu. 2. de diuer. ⁊ tempo. ꝓscri. fo. 38.
Animalia pasci nō debēt in via publica: ꝓpter quevia deteriorari pōt. l. ꝓtor ait. §. hoc interdictū. iij. nu. 1. ne quid in loco pu. fo. 7.
Animus mādatoris inspicit in hoc interdicto ex ea parte q̄ clā: nō animus mādatarij. l. si opus. §. si iussero. nu. 1. quod vi aut clam. fo. 28.
Animalia ad agēdū: ad excipiēdū sunt ꝑpetua. l. pure mihi. §. nō sicut. nu. 1. de doli mali ⁊ me. excep. fo. 43.

Appellari pōt a breuitate termini. l. aut qui aliter. nu. 3. q̄ vi aut clam. fo. 25.
Appellare volenti si claudit ianua palatū: tenet appellatio: ⁊ sufficit q̄ appellet ad ianuam. l. vim facit. nu. 2. q̄ vi aut clā fol. 28.
Appellatione eorū ad quos respertinet: arrogator ⁊ successor vniuersalis cōtinent. l. plura delicta. §. cum generaliter. nu. 1. de ac, ⁊ ob. fo. 52.
Aqua estiua que fit. l. de interdicto. numero. 1. de aqua quoti. ⁊ esti. fo. 23.
Aquam ducere ex flumine publico licitum est: nisi vetet princeps aut senat⁹. l. ait ꝓtor. §. hoc interdictū. nu. 2. de aqua quo. ⁊ esti. fo. 23.
Aque loc⁹ dicit vnde sumit originē. l. ait ꝓtor. nu. 3. de aqua quo. ⁊ esti. fo. 22.
Aqua quotidiana vel esti. duci nō potest alio tēpore q̄ solita fuerit duci. l. si diurnarū. nu. 1. de aqua quoti. ⁊ esti. fo. 23.
Aqua quotidiana que dicat. Et que estiua. l. ait ꝓtor. nu. 1. ⁊ 2. de aqua quo. ⁊ esti. fo. 22.
Aqua viua portio agri est. l. is q̄ puteū. nu. 1. q̄ vi aut clā. f. 26.
Aqueductus forma aut qualitas variari pōt duabus de causis. Et quibus vide ibidē. l. ait ꝓtor. §. sed si quis terrenum. nu. 1. de riuis. fo. 24.

Arbiter vel arbitrator si imprudēter vel dolo prōnūciēt an faciant litē suā ex maleficijs. §. iudex. nu. 5. de ac. ⁊ obli. fo. 47.
Arbor ex fundo cadēs in viā: an ⁊ q̄n dñs fundi teneat hoc interdicto. l. ꝓtor ait. §. si ex fundo. nu. 1. ne quid in loco publico. fo. 8.
Arbor si pēdet super alienas edes: radicitus succidi dz: ne radices fundamēta domus scindāt. Et quid si pendet super agrū. l. ait ꝓtor. nu. 1. ⁊ 2. de arbo. ceden. fo. 30.
Arbor cē succidere denūciatus si est in mora ⁊ negligentia constitutus ille qui ꝓpria autoritate succidit lucrat ramos. l. ait ꝓtor. nu. 3. de arbo. ceden. fo. 30.
Armatus veniēs ad deiciendū aliquem de possessione potest repelli statim cū armis: ex interuallo nō. l. idem est. §. cū igit nu. 1. de vi ⁊ vi ar. fo. 14.
Armati si post fugā possessoris veniūt ⁊ possessionē occupāt veniētēq; postea in possessionē prohibent datur cōtra eos interdictū directū: si vero nō venerit. datur vtile. l. idem est. §. si quis ante. nu. 1. de vi ⁊ vi ar. fo. 14.
Armatus insurgēs contra aliquē: licet arma deponat: tñ arma tus intelligit offensam fecisse. l. idem est. §. qui armati. nu. 3. de vi ⁊ vi ar. fo. 14.
Armorū appellatiōe que cōprehādant. l. idez est. §. armis. nu. 4. de vi ⁊ vi ar. fo. 14.

Asserēs se peritū cū sit imperit⁹ an peccet. l. ex maleficijs. §. si iudex. nu. 2. de ac. ⁊ ob. fo. 47.
Astringere quisq; pōt per pactū ne possit aquā in suo querere. l. ait ꝓtor. §. si quis hoc. nu. 1. de aqua quoti. ⁊ esti. fo. 22.

Autor si vsus est sine vitio: lz successor vtat cū vitio: mihilominꝰ ei ꝙpetit interdictū de iti. actuq; ꝓi. l. sicut em̄. nu. 1. de iti. actuq; ꝓi. fo. 21.

Baro nō pōt statuere vt trāseūtes p terrā suaz tñ ꝓ pedagio soluāt. l. ꝓtor ait. §. ꝓtor ait nu. 1. ne quid in loco pu. fo. 8.

Beneficia summoꝝ pontificū ⁊ iperatoꝝ semp sic interꝓtāda sunt vt nemini iniuria inferāt. l. ꝓtor ait. §. merito. nu. 2. ne quid in loco vel iti. pub. fiat. fo. 6.
Beneplacitū finit morte ⁊ furore. l. certe. nu. 2. de ꝓcario. fo. 29.

Brauiū an debeatur si regatius de equo ceciderit: ⁊ equ⁹ p seipsum cucurrerit ad brauiū. l. ait ꝓtor. §. quesitum. nu. 1. de aqua quo. ⁊ esti. fo. 22.

Capitulū si, turbat in iure eligēdi: puta q̄ vn⁹ vult iterē in ca. g nō hz ius electiōis: de facto pōt expelli per capitulū. l. ait ꝓtor. §. hoc iterdicto. nu. 3. de iti. actuq; ꝓi. f. 20.
Carceratis nec victus: neq; stratꝰ: neq; potus auferri pōt. l. ait ꝓtor. §. si quis riuū. nu. 2. de riuis. fo. 24.
Carcerat⁹ si culpa custodis fugit de carcere nō tenet in pl⁹ creditori q̄ ipse fugiēs tenetur. l. ait ꝓtor. §. hec verba. nu. 4. ne vis fiat ei. fo. 4.
Casus fortuit⁹ est cui humana ifirmitas resistere nō pōt. l. obligationes. §. is quoq;. nu. 1. de ac. ⁊ ob. fo. 46.
Causa ex ꝓmissione dotis quo ad maritū nō dicit lucratiua. l. ex ꝓmissione. nu. 1. de ac. ⁊ ob. fo. 48.
Cause due quarū vna est lucratiua alia nō in eadē psona possunt cōcurrere: ⁊ solutio facta ꝓnū debitorē nō liberat aliū. l. si is qui. nu. 1. de ac. ⁊ obli. fo. 48.
Causam a principio nō subesse: vel subesse ⁊ secutā nō esse: vel subesse ⁊ finitā esse paria sunt. l. palā autē. §. circa. nu. 1. de do li ma. ⁊ me. exce. fo. 40.
Causa illud est ad cuius esse necessario sequitur causatū. l. cum de hoc. nu. 2. de excep. rei iu. fo. 38.
Causa absolutiōis cessante: cessat eius effectus. l. qui cū heredem. nu. 1. de exce. rei iu. fo. 34.

Celum qō est supra solū pars soli est. l. si op⁹. §. si qs ꝓiectū. nu. 1. q̄ vi aut clam. fo. 28.
Certificans dñm ⁊ postmodū opus aliter faciens: clā edificare dicit. l. aut qui aliter. nu. 1. q̄ vi aut clam. fo. 25.

Circatus cōparere nō potēs: an ꝓcuratorē mittere teneat. q. tractatus. nu. 2. de diuer. ⁊ tēpo. ꝓscri. fo. 28.
Citatus ad certū diē: per totū diē expectandus est: et sententia in vltima hora diei est ferenda. l. si opus. §. si is qui. nu. 2. quod vi aut clam. fo. 28.
Citatus ad vnū actū quo ad reliquos oēs dicit nō citatus. l. aut qui aliter. nu. 5. q̄ vi aut clam. fo. 25.
Citat⁹ quis intelligit vt appareat quā primū pōt. l. aut qui aliter. nu. 6. qō vi aut clam. fo. 25.
Circuitū a flumine permanet eius cui⁹ añi fuerat. l. ait ꝓtor. §. item si armis. nu. 1. de flumi. fo. 10.
Citatio que tātā termini hz breuitatē q̄ citat⁹ itra terminū natural iter cōparere nō pōt: nō arctat citatum. l. aut qui aliter. nu. 2. q̄ vi aut clam. fo. 25.
Citatus ad audiēdū sniam in certo termino: pōt dicere sniam nullā si post terminū lata fuerit. l. si opus. §. si is q. nu. 1. q̄ vi aut clam. fo. 28.
Ciuis lz aliqñ in comitatu stet per pl⁹ tpis q̄ soleāt stare ciues si tñ cōiter in ciuitate habitauerit dicit semp habitasse in ciuitate. l. ait ꝓtor. §. itē fluminū. nu. 2. de flu. fo. 9.
Ciuitas ignorāte papa vel cesare exercuit merū imperiū p tñ tpis cui⁹ imitij memoria nō existit: ꝓscripsit illud ius. l. hoc iure. §. ductus aque. nu. 2. de aqua. quo. ⁊ esti. fo. 23.

Clam quid feciſſe q̄n quis dicat. l. is qui in puteū. §. labeo scribit. nu. 3. q̄ vi aut clam. fo. 27.
Clausula, cū voluero: quid importet. l. sub hoc. nu. 2. de actio. ⁊ obli. fo. 47.
Clerici possunt poni extra ꝓtectionē cōis. l. iusiurādū. §. que onerande. nu. 4. quarum re. ac. non da. fo. 45.
Clandestinus possessor semp fruſtrator aut morosus intelligit. l. si me. nu. 1. de vi ⁊ vi ar. fo. 16.
Cloacā in via publica facere nō lz: si ꝓpter eandē via minus habilis fieret. ⁊ q̄n via minus habilis fiat. l. ꝓtor ait. §. si qs cloacā. nu. 1. 2. ⁊ 3. ne quid in loco pu. fo. 7.
Cloacam de nouo in publico faciēti iusfieri nō dz. l. quāq;. nu. 1. de cloacis. fo. 24.
Cluſa molēdinorū literali sermone vocat septa. l. ait ꝓtor. nu. 1. de riuis. fo. 24.

Coherere nihil ōr terre nisi habeat fūdamētū i terra. l. q̄ acerui. nu. 1. qō vi aut clā. fo. 26.
Collegio destructo: iura ⁊ priuilegia eiusdē collegū pereūt. Et an refecto eodē collegio priuilegia restituant. l. hoc iure. §. si aquam. nu. 3. ⁊ 4. de aqua quo. ⁊ esti. fo. 22.
Colono deiecto: vel alteri simplici detētori habēti aliqō ius saltē insistēti rei qualiter succurrat. l. ꝓtor. §. cū qui. nu. 2. de vi ⁊ vi ar. fo. 12.
Colon⁹ si de possessione discedat alo deserēdi: ꝓditorie q̄n dñs naturalē amittere dicatur: vide opiniones. l. cū fundū. nu. 4. de vi ⁊ vi ar. fo. 16.
Colono interuertēti dño possessionē: si ab altero deiciatur: cōpetit idez interdictū: quo ipse dño tenet. l. colonus. nu. 1. de vi et vi ar. fo. 15.
Cōmodatū semper ad vsum certū ⁊ determinatū dat. rōnē vide. l. precarii. nu. 3. de precario. fo. 29.
Cōis opinio qualiter ꝓbet. l. ait ꝓtor. nu. 2. de flumi. fo. 9.
Cōmodatarius: inquilinus: ⁊ similes non dicunt possidere. l. fulcinius. nu. 1. de vi ⁊ vi ar. fo. 15.
Cōmodatarius si in re cōmodata dānū dedit: actio cōmodati ⁊ aquilie rei persecutionē continēt. l. qui seruū. §. si tibi. nu. 1. de actio. ⁊ obli. fo. 50.
Cōcurrere op⁹ affectus cōtrahētiū in oībus que dñiū transferunt. l. in omnibus. nu. 1. de actio. ⁊ obli. fo. 52.
Cōdēnatoria lata a satisfactiōe facta adhuc agi pōt. l. q̄et lex. §. si tñ reus. nu. 1. de lib. ho. exhi. fo. 30.
Cōdēnat⁹ per arbtriū ad dādū certas annuas quātitates pecuniarū sub pena: si vnā nō dat lz reliquas det i curritq; penā. l. hoc interdictū. §. si quarūdā. nu. 1. quo. leg. fo. 3.
Cōdēnatio illi⁹ qui dolo malo desiit possidere: qualiter fiat. l. ait ꝓtor. §. deinde. nu. 1. ne quid in flu. pu. fo. 10.
Cōdēnatio in interdicto de ta. exhi. fit ad interesse tñ. l. locuz. §. condemnato. nu. 4. de ta. exhi. fo. 5.
Cōditio nulla ex famosa causa descēdēs infamat. l. cessat. nu. 1. de ac. ⁊ obli. fo. 50.
Omnis cōditio est actio personalis. l. cessat. nu. 2. de actioni. ⁊ obli. fo. 50.
Cōditio impossibilis vitiat cōtractū. l. nō solū. nu. 1. de acti. et obli. fo. 49.
Cōditio apposita in institutiōe in legatis ⁊ fideicōmissis intelligitur repetita. l. pater ꝓ. §. marito. nu. 1. de doli mali ⁊ me. exce. fo. 44.
Cōditio prohibentis in re cōi potior est. l. si duo. §. labeo. nu. 2. vti possi. fo. 18.
Cōductor rei ad nō modicum tpus acquirit ius in re: ⁊ ppterea

Universidad de Deusto
Biblioteca

habet vtilem in rem.l.ait prætor.§.qui superficiem.nume.l. de superficiebus.fo.19.

Confinia data relegatis vsq; ad bñplacitū relegātis mo:tuo relegāte:vel remoto:vel eius officio aliter finito:finiunt cō finia.l.certe.nu.3.de precario.fo.29.

Corrūpēs ꝓcuratorē siue aduocatū ptis aduerse ꝑdit litē ac si iudicē corrupisset.l.si ꝓcura.n.2.de do.ma.ꝛ me.exce.fo.43.

Contractus dolo malo initus nullus est:initus vero metu vt ꝛ quare.l.ꝙ pilucidius.§.ideo autem.nu.3.de do.ma.ꝛ met. excep.fo.40.

Cōsensus errantiū null⁹ est.l.nō solū.nu.2.de ac.ꝛ obli.fo.49.

Cōtract⁹ qñ dicat simulatus.l cōtract⁹.nu.1.de ac.ꝛ obl.fo.55.

Contractu simulato non transfertur possessio.l.cōtractus.nu. 3.de actio.ꝛ obli.fo.eo.

Contractus imaginarij ꝛ simulati nullum vinculum obtinēt. l.contractus.nu.1.de ac.ꝛ obli.fo.52.

Controversia simplex de facto non habens fundamētū iuris, nec in iudicio nec extra timenda est.l.prohibere.§.clā facit. nu.2.qō vi ant clam.fo.25.

Cōuentus hoc interdicto qui vi aut clā destruxit opus cōstructum vi aut clā tueri se pōt si aliqua iusta cā interuenit quare vi aut clā hec destructa est.Et que sint iuste cause.l.si ali⁹ §.bellissime.nu.1.ꝛ.2.qō vi ant clam.fo.26.

Conuentus ad domū vel ad decē cōdēnatus in parte nō videt absolutus in reliquo.l.si a te.nu.1.de exce.rei.iu.fo.35.

Convictus de mēdacio ad aliā exceptionem cōuolare pōt.l.nemo.nu.1.de excep.fo.33.

Copia instrumētorū aliorū a testamento ab eo peti pōt solum cuius interest principaliter ꝛ qui notariū vt scriberet rogauit.l.locum.§.solent.nu.2.de tab.exhi.fo.5.

Copiā solius particule ad se pertinētis debet habere is qui exhibitionē tabularū testamēti petit vel alterius instrumēti. l.locum.§.solent.nu.3.de tab.exhi.fol.5.

Copiā inuētarij ꝛ tutele sex principij ꝛ finis solum dz habere litigās cū aliquo qui dicit se tutorē ꝛ nō reliquorū,iudici vero dz totus instrumenti copia haberi.ibidem.nu.4.

Creditor ex duab⁹ causis lucratiuis recipiēdo spēcie in obliga.deductā ab vno ex debitoribus liberat vniuersos.l.omnes.nu.1.de act.ꝛ obli.fo.48.

Creditor non potest per exceptionem submoueri.l.is cui sub. §.creditores.nu.1.de ac.ꝛ obl.fo.51.

Credo verbū a legislatore prolatū idē importat ꝙ decido.l.ait prætor.§.si tibi fundū.nu.4.de iti.actuq;.pri.fo.21.

Creditor prior si dñiū pignoris acquisiuit:ꝛ a posteriore creditore cōuictus hypothecaria succubuit.si postea agat hypothecaria cōtra eūdē vincēte:exceptio rei in.sibi nō ob.l.ex seꝛtāte.§.latinus.nu.1.de excep.rei iu.fo.38.

Cupressus nō est arbor fructifera:sz odorifera.Et nuces ei⁹ appellatiōe fructuū nō cōtinent.l.cōpetit.§.si quis vi.nu.1.qō vi aut clam.fo.28.

Cursus,aquarū qñ causa minuende ripe mutari possit.l.ait prætor.§.sunt qui.nu.1.ne quid in flu.pub.fo.11.

Cursus naturalis fluminis quo tpe anni meli⁹ discerni possit. l.ait prætor.§.si autē.nu.1.ne quid in flu.pu.fo,11.

Damnū pati ex edificio in publico facto nō dicit si ꝑdit commoditas,puenies ex edificātis loco ad ipsum ꝓhibentē:sec⁹ si cōmoditas ex ꝓblico habebat.l.prætor ait.§.si quis in lo.nu. 1.ne quid in loco vel iti.pu.fiat.fo.7.Similes casus habes. nu.2.ꝛ.3.fo.eo.

Debitor cui⁹ nomē est emptū de suo mādato:tenet emptori cui notificauit reuocationē mādatꝫ trāsactionē factā ad interesse p actionē mādati.l.apud celsum.§.q⁹si is,nu.1.de do.ma.ꝛ metus excep.fo.41.

Debitor de fugitiuo quis capere pōt autoritate ꝓpria:qñ iudicis copia haberi nō pōt.l.si alius.§.bellissime.num.3.qō vi aut clam.fo.26.

Debitor qui rē obligauit in ꝓiudiciū creditoris nō pōt de dñio litigare.l.iudicate.nu.2.de excep.rei iu.fo.38.

Debitor nō pōt paciscī cū creditore vt ad idē ꝑ debitū pecunia nō soluta autoritate ꝓpria creditor possit eū capere ꝛ detinere.l.nihil.enim.nu.1.de libe.ho.exhi.fo.30.

Debitori si liberatio legat sub cōditiōe interiz exigi p heredē pōt si cauet de restituēdo post existētia cōditiōis alis doli exceptiōe repellit.l.pure mihi nu.1.de do.ma.ꝛ me.exce.f.43.

Debitor plurium vnus cessauit ꝛ fugit:maior pars creditorum vult aliquā partē debiti remittere:tunc iure cōi volētes remittere:nullatenus cōpellunt.l.apud celsum.nu.2.de doli mali ꝛ me.exce.fo.40.

Debitor aliū inducēs dolo vt creditori rñdeat debito creditor petēs a scō debitore nō repellit exceptiōe doli cōmissi a suo priore credito:e.l.apud celsum.§.nō queritur.nu.1.de doli mali ꝛ me. excep.fo.42.

Debitores annui soluere denegātes tenent interdicto quoꝛ bonorum.l.interdicto.nu.2.quo.bono.fo.2.

De filiatione qual⁹ inquiri possit aliter ꝙ per quasi possessionē.ff.de interd.l.interdictorū.§.q̄dā interdicta.nu.4.fol.2.

Debitor offerre dz nec expectare dz interpellationē.l.diuersus. §.qō ait.nu.2.quo.lega.fo.4.

Decretum ꝛ sniа diffinitiua qūo differant.l.ait prætor.§.hec verba.nu.2.ne vis fiat ei.fo.4.

Deduci qī possit in secundo iudicio eadē res que in primo.l. cum de hoc.nu.1.de exce.rei iu.fo.37.

Declinatoriā fori ꝑsens qui litigauit opponere nō pōt nec cōtumaciter absens reuersus.l.exceptiōes.n.2.de exce.fo.32.

Defunct⁹ si ex necessitate ꝛhit seu ex quasi:tūc ex ei⁹ culpa nō cōuenit heres:nisi ad heredē aliqd puenerit:aut cū defuncto lis contest.fuerit.l.ex depositi.nu.2.de ac.ꝛ ob.fo.48.

Deficiens ꝛ deficiendo facies ꝓ eodem reputantur.l.prætor.§.deiecisse.nu.1.de vi ꝛ vi.ar.fo.12.

Deiecto seruo ꝓcuratore vel colono:ipse dñs deiect⁹ intelligit quantūcunq; deiectionē ignoret.l.prætor.§.qō seruus.nu.1. de vi ꝛ vi ar.fo.12.

Deiectus vi restitui dz in causam pristinā.l.prætor.§.qui vi.nu. 1.de vi ꝛ vi ar.fo.13.

Deiectus vi dici nō pōt ille qui deiectiōis tpe nō possidebat.l. prætor.§.eum qui.nu.1.de vi ꝛ vi ar.fo.13.

Delictū cōmissum circa rē nō egredit ipsam rē.l.hoc interdictum§.si due.nu.1.quo.lega.fo.3.

Delictū commissum in re nō egreditur ipsam rem.l.locum.§. condemnato.nu.2.de tab.exhi.fo.5.

Deponēs pecuniā post depositū potest eā in suos vsus cōuertere.l.nemo.nu.3.de excep.fo.33.

Denunciatio simplex emptori facta vel vēditori vt nō ꝓcedat ad emptionis cōtractū:non facit rem litigiosam.l.litigiosam.nu.1.de litigiosis.fo.45.

Denūciātes an omnes intelligant male fidei.l.litigiosam.nu. 2.de litigiosis.fo.45.

Deriuante aquā ex flu.pu.ita vt flumē exaresc at:glibet etiā cui nulla iniuria per hoc infert vetare potest.l.ait prætor.§. hoc interdicto.nu.1.ne quid in flu.pu.fo.10.

Detēt at or meli⁹ nō pōt rogare viā ꝓcario ad fūdū quē solūmō detinet.l.ait ꝓtor.§.si fundū quē.nu.3.de iti.actu.pri.fol.21.

Descēdētes memorie ascēdētium:nō solum viuentiū sed etiā mortuorū reuerētia exhibere debēt.l.apud celsum.§.aduersus.nu.2.de do.ma.ꝛ me.exce.fo.42.

Dictio seu qñq; tenetur ampliative.ff.de interdictis, in ru.nu.1.fo.2.

Dictio nisi:ꝛ si nō idē important.l.obligationum fere.§.cōditio.nu.2.de ac.ꝛ obli.fo.51.

Dictio sub pōt exponi id est poni,ꝛ de dictiōe añ ꝛ post.l.interdictorum.§.hec autem.nu.3.de interdic.fo.2.

Dictio inotat itrisecitatē.l.ait prætor.§.i publico.n.1.de flu.f.10.

Die ꝛ pena apposita:post diē purgatio more nō admittitur.l. traiectitie.nu.1.de ac.ꝛ obli.fo.49.

Dies vt dicant vtiles que requirant.l.qꝛ tractatus.nu.1.de diuer.ꝛ tempo.prescri.fo.38.

Dies inest cōuentiōi aut qꝛ ex die icipit obligatio:aut qꝛ in die cōfert.l.obligationū fere.§.circa.nu.1.de ac.ꝛ ob.fo.51.

Differētia inter exceptionē doli:ꝛ exceptionē metus.l.apud celsum.§.metus causa.nu.1.de do.ma.ꝛ me.excep.fo.42.

Differētia soli⁹ qlitatis nō facit rē esse aliā:dūmō vera essentia rei in ꝙa mutata nō sit.l.et an eadē.nu.1.de exce.rei iu.f.36.

Differētia que sit inter in rerdictum vnde vi ꝛ interdictū ꝙ vi aut clam.l.prætor ait.nu.1.ꝙ vi aut clam.fo.25.

Differētia inter contractus ꝛ vltimas volūtates.l.is cui sub. nu.1.de ac.ꝛ obli.fo.51.

Difficultas ꝑstatiōis:in iudiciis ꝛ arbitrijs:nō impedit pene ꝓmissionē:sz aduersus petitionē locū hz exce.do.l.apud celsum.§.in arbitrū.nu.1.de do.ma.ꝛ me.excep.fo.40.

Dilatio si alicui cōcedit per dinumerationē anni vel mensiū: dies intercalaris ꝓ vno cōputat.l.in tempore.nu.1.de diuer.ꝛ tempo.prescrip.fo.38.

Dilatio vni litigātiū concessa alteri nociua esse non dz.l.ait prætor.§.preterea.nu.1.de iti.actuq;.priua.fo.20.

Disiunctiua legis cū op⁹ est resoluit in coniunctiuam.l.isq in puteum.§.hoc interdictū.nu.1.qō vi aut clam.fo.26.

Dispositio legis per cām limitata:ad eā restringitur.l.ait prætor.§.aque inquit.nu.1.de riuis.fo.24,

Dispositio nulla operatur vltra intentionē agentiū.l.obligationum.§.non satis.nu.1.de actio.ꝛ obli.fo.46.

Dispositio vbicūq; est priuatiua:siue verba illius dispositionis ꝓferantur affirmatiue siue negatiue:semp est oīno negatiua. l.pater ꝓ.§.marito.nu.2.de doli mali ꝛ me.exce.fo.44.

Directam habens prefertur habenti vtilem.l. prætor ait.nu.2. de lo.pub.fru.fo.9.

Dolus vbi purgatur per actionem descendentē ex cōtractu vel quasi est transitoria in heredem.l.ait prætor.§.hanc actionem.nu.1.ne vis fiat ei.fo.4.

Dolus administratoris generalis commissus etiam post contractum domino suo nocet.l.pure mihi.§.actoris.nu.1.de doli mali ꝛ metus excep.fo.43.

Dolus in querendo cōmissus per subiectos ptāti nostre:indistincte nocet nobis:in quesitis nō,nisi fuerit peculiare negotiū.l.apud celsum.§.in hac.nu.1.de doli mali ꝛ me.exce.fo.42.

Dolus per procuratorē vnius ex reis credēdi commissus etiā post litem contestatam,correo non nocet:sed tm̄ constituēti. l.si procurator.§.nu.5.de doli mali ꝛ me.exce.fo.44.

Dolo non mandans qō alias mādaturus esset si dubitaret factum nō secuturum:indolo esse censetur.l.apud celsum.nu.1. de doli mali ꝛ me.excep.fo.40.

Dolus si in ꝺctu bone fidei cōmittitur:cōtractus est nullus.l. ꝙ dilucidius.§.iō aūt.nu.2.de doli mali ꝛ me.exce.fo.40.

Dolus si dedit cām contractui ꝛ purgatur per actionem descēdentem ex eo,heres sicut defunctus tenetur.l. ex depositi. nu.1.de act.ꝛ obli.fo.48.

Dolus si purgatur per actionem descendentem ex cōtractu vel quasi:est obligatio transitoria in heredem.l.ex contractibus nu.1.de act.ꝛ oblig.fo.52.

Dñs non punitur ex delicto administratoris.l.is qui in puteū. §.si tutoris.nu.1.qō vi aut clam.fo.27.

Dñs domus cuius familiares noctis tpe aquam putridam super vestimenta transeuntium eiciunt:ex quasi maleficio tenetur.l.ex maleficijs.§.is quoq;.nu.1.de act.ꝛ ob.fo.47.

Dominis inuitis acquiritur per seruos.l.si seruus.nu.2.de precario.fo.30.

Dominus quare teneatur dare seruū ꝓ noxa.l.si alius. nu.2. qō vi aut clam.fo.26.

Dñs non intelligitur deiectus,si familiares vi deiecti nō sunt.l. prætor.§.non aūt.nu.1.de vi ꝛ vi ar.fo.13.

Dominium iuris vsusfructus relicti in vltimis voluntatibus transit directo in legatarij sicut rei cuiuscunq; mobilis, aut immobilis.l.idē est.§.vnde vi.nu.1.de vi ꝛ vi ar.fo.14.

Domus vicini impune destrui pōt timore ignis: si ignis vsq; illuc puenerit.l.si alius.§.est ꝛ alia.nu.1.qō vi aut clam.f.26.

Domus direpta ꝛ in plateam reducta,an via dici possit.l.vie vicinales.nu.2.de lo.ꝛ iti.pub.fo.6.

Donare nihil pōt de publico is cui cura locorū cōcessa est.l.ꝓhibere.§.sed si permiserit.nu.3.qō vi aut clam.fo.25.

Donatio ob causam perficit inter absentes per epistolā vel nuncium etiam nudo pacto.l.scia cū.nu.1.de ac.ꝛ obli.fo.52.

Donatio simplex nō valet.l.scia cum.nu.2.de ac.ꝛ ob.fo.52.

Donatio causa mortis perficitur hodie nudo pacto.l.scia cum. nu.3.de ac.ꝛ oblig.fo.53.

Dos si ꝓmittitur marito:ex tpe dotis ꝓmisse bona tacite obligata sūt vxori.l.si mater.§.eādē.nu.3.de exce.rei iudi.fo.36.

Due vel plures actiōes rei persecutorie si alicui competunt,exactio facta ex vna altera tollitur.l.qui seruum.§.si is cui.nu.1. de act.ꝛ obli.fo.49.

Duo in solidū eiusdē rei dñi esse nō possunt:nec eiusdē heredis tatis duo heredes.l.si inter me.nu.3.de exce.rei iudi.fo.37.

Duo scholares si stāt in domo ꝛ vn⁹ alio inuito vult tertiū introducere an possit.l.hoc iterdictū.§.si alter.nu.1.quoꝛ leg.fo.3.

Duo si aquā ducūt diuersis tpibus alternatim,si mutāt horas vel tps non minus retinent seruitutem aque ducende.l.cum constet.§.inter duos.nu.1.de aqua quo.ꝛ esti.fo.23.

Duo dimidiati dies vnum diem vtilem faciunt.l.qꝛ tractatus nu.3.de diuer.ꝛ temp.prescri.fo.38.

Duos non posse insolidum possidere,qualiter intelligatur.l.in summa.nu.2.vti possi.fo.19.

Duo viā arctam simul intrantes:ita ꝙ ambo plaustra transire non pōt,locus est gratificationi vel sorti,nisi alter eorum in culpa fuerit ille enim retrogredi tenetur.l. prætor ait.§. hoc interdictum.i.nu.5.ne quid in lo.vel iti.pub.fo.6.

Ecclesia. Aduersarius potētior appellatur.l. rem de qua.nu.2.de litigiosis.fo.46.

Edictū de soluēdo datiū ꝛ collectam ita ligat ꝓiores ꝛ magistratꝰ ciuitatis sicut alios.l.ediles.nu.1. de edil.cur.f.9.

Edicta ꝛ iterdicta ꝓtoꝛ recipiūt iterpretationē extēsiuā.l. ꝓtor. nu.3.de ripa muni.fo.11.

Edificiū in flumine aut ripa factū si stationē aut nauigationem deteriorem reddit:nullo modo permittitur.l.prætor.nu.1. de ripa munienda.fo.11.

Edificare vi non dz ille qui post prohibitionem satisdare vult de opere demoliendo si iniuste edificatum appareat.l.prohibere.§.si quis paratus.nu.1.qō vi aut clam.fo.25.

Edificans magis dz aliū impedire ꝙ vti loco publico.l. ait prætor.§.hoc interdictum.i.nu.2.ne quid in lo.vel iti.pub.fol.6.

Edificare prohibitus in solo ꝓprio:controuersiā pati dicitur. l.si duo.§.hoc interdictum.nu.1.vti possi.fo.18.

Edificare vi aut clam quis dicatur.l.prætor ait.§. quid sit. nu.1. qō vi aut clam.fo.25.

Edificium qī stat in aere super solo considerato ꝙ solum debet esse liberum vsq; ad celum:quicquid fit aere impediēs dictā libertatem intelligitur factum in fo:o.l.si opus.§.in opere. nu.1.qō vi aut clam.fo.28.

Edificiū quod vi aut clam in solo meo quis edificauit: ꝓpria autoritate,si copiam iudicis non habeo:tollere possum.l. si opus.§.si ad ianuam.nu.1.quod vi aut clam.fo.28.

Edificans clā tenetur ei ad quem ea res pertinet,licet non habuerit animum celandi aduersum eum, sed alium.l. aut qui aliter.§.si quis dum.nu.1.quod vi aut clam.fo.26.

Edificanti in loco publico non interdicit per illum qui in loco publico sib⁹ edificauit iniuste, licet suo edificio noceat:secus si iuste edificasset.De hoc decidit duo dubia.l.ꝓtor ait.§.idē ait.nu.1.ꝛ.2.ne quid in lo.vel iti.pub.fiat.fo.7.

Edificās in solo alieno dño sciente,si habet ab eo titulū licet inutilem:sumptus recuperat si a possessione cadat ꝛ ad dñm possessio reuertatur doli replicatione ꝓpōsita.l.pure mihi.§. si donauī.nu.1.de doli mali ꝛ me.exce.fo.43.

Edificare nemini licet vi aut clam in solo ab alio possesso:etiā si suum esse prætendat.l.prætor ait.§.hoc interdictum. nu.1. qō vi aut clam.fo.26.

Edificium faciens in solo dñi a quo causam non hz:sumptus repetit per doli exceptionem:ad ipsos aūt exequendos non agit.l.paulus.nu.1.de doli mali ꝛ me.exce.fo.44.

Edificans in publico an possit facere nomen suū insculpi.l. prætor ait.nu.1.ne quid in lo.vel iti.pub.fiat.fo.6.

Edificium si obstat vsui publico:de facto deponi debet:non ex interdicto.l.prætor ait.§.si quis a nemine.nu.1.ne quid in loco pub.folio.7.

Edificans contra edictum prætoris:edificium tollere cogitur.l. sicut is.nu.1.ne quid in lo.pub.fo.8.

Edificari in publico cum iniuria alicuius permitti non debet. Et quis iniuriam pati dicatur.l.prætor ait.§.merito.nu.1.ne quid in lo.vel iti.pub.fiat.fo.6.

Edificantem in mari aut littore nemo prohibere potest:nisi damnum ex edificio sibi inferri timeat.l.littora.§.maris.nu.2.ne quid in lo.pub.fo.8.

Editionem instrumenti petenti non dz edi totum sz quatenus sua interest exhiberi.l.de tabulis.nu.3.de tab. exhi.fo.6.

Edium appellatione oē edificium continet.Appellatione vero domus continetur solum edificium ex tecto,fundamento: ꝛ pariete constans.l.prætor ait.nu.1.de cloacis.fo.24.

Effectus. finie late prouēdito:e trāsit in emptorē.l.si a te.§.iulianus.nu.1.de excep.rei iu.fo.35.

Electus ad prelaturam qui renunciauit potest adhuc acceptare electoribus in eadem volūtate manentibus.l.hoc interdictum.§.qō ait.nu.1.quo,leg.fo.3.

Electio facta per capitulū licet interfuerint aliqui qui non debuerunt interesse tñ electio non vitiatur.l.ait prætor.§. item queritur.nu.3.de aqua quo.ꝛ esti.fo.22.

Emens acetum ꝓ vino,an emptio teneat.l.in oībus §.nu.2.de actio.ꝛ obli.fo.52.

Emptori domus si superficies euincitur:subuenitur ei ꝙ actionem ex stipulatu vel ex empto:si vero conduxit⁹ subuenitur sibi per actionem ex conducto:vel ex stipulatu: si stipulatio interc essit.l.ait prætor.§.si soli.nu.1.de superfi.fo.19.

Emptor statuliberi si fuit stipulatus de dupla:eo in libertatem euicto agere potest.l.palam autem.§. item queritur ,ff. nu.1. de doli mali ꝛ me excep.fo.40.

Emptor cui ꝙ venditionē fuit tradita possessio ꝛ per cōsequens absolutus ꝛ liberat⁹ fuit ab obligatiōe qua vēditor ipse erat astrictus ad tradēdū si cadit a possessiōe nō dz ꝫ venditorē habere recursum.l.iterdictorū.§.hec aūt.nu.1. de interdi.f.2.

Emphyteotica res vendi non pōt:sed bene donari.l.ait prætor. §.quod aūt.ff.nu.3.de superficiebus.fo.19.

Error in negocijs cōtrahēdis interueniens ipe ditoi spositionem.l.in omnibus.ff.nu.1.de ac.ꝛ ob.fo.52.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Error iustus ⁊ sufficiens advsucapionē incipiendā seu inducendam ⁊ perficiendā.l.ait pretor.nu.2.⁊.4.quorum bono.fo.2.
Errorē corrigere an possit notarius qui in plus vel minus scribendo errauit,⁊ an assertioni sue stabitur:⁊ an teneatur parti ad damnum,⁊ per quot testes talis error probari debeat. l.de tabulis.nu.4.de tab.exhi.fo.6.
Esse aliquid tale a principio vel ex postfacto redire ad tale,paria sunt.l.palam aūt.Ꝑ.circa.nu.2.dedoli mali ⁊ metus excep.fo.40.
Esse tale a principio vel ex postfacto de necessitate reduci ad tale paria sunt.l.pretor ait.Ꝑ,deinde.n.2.ne qd in loco pub.f.7.
Estas qñ incipiat ⁊ quando finiatur.l.ait pretor.Ꝑ. estatem. nu. 1.de aqua quoti.⁊ esti.fo.22.
Examinatio testium facta ad eternā rei memoriamcontravenditorem nocet emptori postea causam ab eo habenti.l.si mater.Ꝑ. item si rem, nu.3.de excep.rei iud.fo.33.
Ex vulnere vt fideiussor promittens tenetur si ex eo mors postea sequatur.l.diuersum.nu.2.quorum lega.fo.4.
Ex dolo procuratoris in rem suam constituti excipi pōt contra dñum siue dolus commissus sit ante lit.cōtest.siue post. Et quid si est procurator simplex.l.apud celsum.Ꝑ. quesitū. nu. 1.de doli mali ⁊ met.excep.fo.42.
Exceptio rei non tradite est peremptoria .l.filiusfamilias.nu.2. de excep.fo.33.
Exceptio peremptoria ante litem contestatam opponi potest. l.exceptiones.nu.1.de exce.fo.32.
Exceptio(tua nō interest exhibitionē tabularū testamēti fieri) pōt obstci agenti interdicto de tabulis exhibēdis:⁊ repellit continue agentem ex cā interesse etiam si superueniat iudicio pendente.l.de tabulis.nu.2.de tab.exhi.fo.6.
Exceptio doli velut gñalis cum omni alia exceptione cōcurrit. l.qui equitate.nu.1.de doli mali ⁊ me.exce.fo.44.
Exceptio omnis equitate nititur.l.qui equitate.num.2.de doli mali ⁊ me.excep.fo.44.
Exceptio doli quare introducta sit.l.ꝙ dilucidius.Ꝑ. ideo autē. nu.1.de doli mali ⁊ me.excep.fo.40.
Exceptio dilatoria quando probanda sit.vsq; ad finem.l.exceptiones.nu.Ꝑ.de excep.fo.32.
Exceptio dolo facis admittitur contra heredem vbi heres vsurus est beneficio legis falcidie si cōstat.l.hoc interdictum .Ꝑ. rediguntur nu.2.quo.leg.fo.3.
Exceptio rei iudicate non solum prodest mere vincenti, sed illi qui interpretatiue reputatur idem.l.si mater.Ꝑ.si quis homi nem nu.1.de exce.rei iudi.fo.36.
Exceptio rei iudicate condemnato nō prodest.l. euidenter. nu. 1.de excep.rei iudi.fo.37.
Exceptio sñe condemnatorie non prodest reo condemnato.l.si a te.Ꝑ.si quis fundum.nu.1.de excep.rei iudi.fo.35.
Exceptionis virtus estimatur interdum ex persona proponentis,interdum ex persona eius cui obiicitur .l. qui cum herede.nu.2.de excep.rei iudi.fo.24.
Exceptio nō nu.pec.⁊ non nu.dotis sunt peremptorie: licet nō perpetue.l.exceptiones.nu.4.de excep.fo.32.
Exceptio excommunicationis an sit peremptoria:dilatoria:vel gnomala.l.excep.nu.3.de excep.fo.32.
Exceptione cōpetēti fideiussori ex persona rei:fideiussor etiam reo inuito vti pōt.l.oēs exceptiones.nu.1.de exce.fo.34.
Exceptionibus varijs qs simul vti pōt:⁊ vnā oppositā dimittere ⁊ ad aliā trāscurrere.l.is qui dicit.nu.1.de exce.fo.32.
Exceptiōe superueniente pendente iudicio ita reus vti pōt acsi a principio nata fuisset.l.agere.nu.Ꝑ.de exce.fo.32.
Exceptiones cohērētes plōie debitoris nō extēdunt ad alios secus si rei cohereant.l.exceptiones.ꝓ.nu.1.de excep.fo.32.
Exceptio rei nō tradite per venditorem:an obiici possit in sñe executione.l.filiusfamilias.nu.1.de excep.fo.33.
Exceptionē personalē ex persona rei fideiussor opponere non pōt sed bñ ex persona sua.l.exceptiones.ꝓ.nu.3.de exce.f.32.
Exceptio dñi:non habet locum in possessorio recuperāde.Qō fallit in pluribus casibus.vt habes.l.pretor .Ꝑ. hoc interdictum.nu.2.3.4.5.6.7.⁊.8.de vi ⁊ vi arma.fo.11.
Exceptio dñi agenti interdicto Quod vi aut clam non obstat. l.pretor ait.Ꝑ.hoc interdictum.nu.2.ꝙ vi aut clam.fo.25.
Exceptiodoli cum exceptione pacti cōcurrere pōt.l.palam aūt. Ꝑ.item queritur.nu.1.de doli mali ⁊ met,excep.fo.40.
Excipi non potest contra dñm de dolo procuratoris constituti ad iudicia:nisi dolus post litem contestatam fuisset commissus.l.si procurator.ꝓ.nu.1.de doli mali ⁊ met.exce.fo.43.
Exceptio onerande libertatis causa introducta: in rem'est non aūt persone inheret.l.iusiurādum.Ꝑ. exceptiones. nu.1. quare.act.non.fo.45.
Exceptio potest opponi ad tribunal sine scriptura.l.agere. nu. 2.de excep.fo.32.
Exceptio doli cū actione ex stipulatu concurrit.l.apud celsum. Ꝑ.labeo.⁊ si.nu.1.de doli mali ⁊ met.excep.fo.41.
Exceptio doli mali non solum dolum passo competit:sed etiaꝫ alīs conuentis in quorum perniciem dolus cōmissus non est.l.palam aūt.nu.1.de doli mali ⁊ met exce.fo.40.
Exceptio rei cohercs sicut obstat autori, ita obstat successori ex cā lucrativa vel onerosa. Et quid de exceptione coherente persone.l.apud celsum.Ꝑ.de autoris.nu,1.⁊.2.de doli mali et metus excep.fo.42.
Exceptio doli aduersus parentes aut patronos non obiicitur: sed solum exceptio in factum.l.apud celsum.Ꝑ.aduersus.nu. de doli mali ⁊ met.excep.fo.41.
Excipiens inepte succumbit,l.qui cum herede.nu.2.de actio.⁊ oblig.fo.48.
Excipiens generaliter nihil agit.l.agere. nu.4.de exceptionibus.fo.32.
Excipiens de permutatione non per hoc permutantem dñm confitetur.l.non vticꝫ.nu.1.de excep.fo.33.
Excommunicatio est pena spiritualis ⁊ medicinalis:non autē temporalis.l.obligationum fere.Ꝑ.conditio.nu.1.de actio. et oblig.fo.31.
Eximens aliquem de manibus familie tenetur ei qui'eum fecit capi pro eo quod in litem iurauerit.l.ait pretor.Ꝑ.hec verba. nu.3.ne vis fiat ei.fo.4.
Exheredatio facta etiā cum causa:exheredato non nocet rspto testamento postea per querelam.l.liberis.nu.1.de doli mali ⁊ met.excep.fo.44.
Exhortantes:rogantes:instigantes ⁊ suadentes alicui vt in seruitium alterius aliqd faciant:si damnificantur facientes ab eo in cuius seruitiū factum est:exhortantes agent cōtradamnificantem:⁊ exhortati contra exhortantes actione in factū. l.quesituum.nu.1.de precario.fo.29.
Expellens scō suum expulsorem ex internallo priuatur omni iure.suo.l.pretor.Ꝑ.qui autem.nu.1.de vi ⁊ vi arma.fo.13.
Expulsio facta per aliū si est proxima causa peruentionis ad tertium,agi potest contra tertium hoc interdicto nōtili sed directo.l.si vi me.nu.1.de vi ⁊ vi ar.fo.14.
Expromissor quis dicatur.l.iusiurandum.Ꝑ.exceptiones.nu.2. quarum rerum ac.non.da.fo.45.
Extincto principali:extinguitur ⁊ accessorium.l.qui seruum.Ꝑ. si tibi.nu.2.de act.⁊ obli.fo.30.
Factum in flumine publico si stationē aut iter facit deterius:⁊ si faciens tuen de ripe causa se fecisse dicat:non excusatur.l.ait pretor.Ꝑ.labeo scribit.nu.1.de flumi.fo.10.
Factum in cancello vinee non dicitur factum in vinea.l.nam ⁊ si ramos.nu.1.quod vi aut clam.fo.26.
Factum tertij quandoq; nos inuitos obligat.l.semper.nu.1.qō vi aut clam.fo.27.
Factum in ripa fluminis publici:non dicitur factū in flumine. l.ait pretor.Ꝑ.in publico.nu.2.de flumi.fo.10.
Factum in hostio nō dicitur factum in domo:nisi itra iura clausuram domus.l.pretor ait.Ꝑ.cloace.nu.2.de cloacis.fo.24.
Factum eiusdem hois in variatione tpis non reputatur idē factum.l.pretor.Ꝑ.ait pretor.nu.1.de vi ⁊ vi ar.fo.12.
Factum noie alicuius licet eo inuito:ad pattentiam saltem tenetur.l.si alius.nu.1.quod vi aut clam.fo.26.
Facultati eundi ad sanctum Jacobum nō prescribitur vllo tpe. l.viam publicam.nu.1.de via pub.vel iti.pub.refi.fo.9.
Familia si deīcit etiā sine mādato,⁊ dñs ratū habeat:ipse dñs deiecisse dr.l.idē est.Ꝑ.cū pcurator,nu.2.de vi ⁊ vi ar.fo.4.
Familia si furtum facit dicuntur plura delicta:⁊ si quo ad preiudicium domini fingatur solum vnum.l.pretor.Ꝑ.quoties.nu. 3.de vi ⁊ vi ar.fo.12.
Familie appellatione cōtinent etiam illi qui loco seruorum habentur.l.pretor.Ꝑ.familie.ꝓ.nu.1.de vi ⁊ vi ar.fo.12.
Familia si deīcit absq; mandato vel iussu dñi eius factum dñs prestare debet vt solnat qō ad eum pertinet:aut familiā dedat pro noxa:aut tñ prestet quantum si vnus liber homo fecisset.l.pretor.Ꝑ.quod igitur.nu.1.de vi ⁊ vi ar.fo.12.
Familie appellatione etiam vnicus seruitor continetur.l.pretor. Ꝑ.familie.i.nu.1.de vi ⁊ vi ar.fo.12.
Fauorabiliores sumus in liberando q̄ in obligādo.l. arria.nu. 1.de act.⁊ oblig. fo.32.
Federici Imperatoris extrauagās in qua statuit qō nullus iudex in die perēptoris edicti sniam ferret qr tota illa dies pro vocato ad iustitiā.l.si op°.Ꝑ.si is q. nu.3.qō vi aut clam.fo.28.
Fere dicto temperamentum philosophicus importat.l.obligationum fere.nu.1.de act.⁊ oblig.fo.31.
Fetorem reddentia nullus in viam publicam extendere aut locare potest ediles.nu.4.de edil.cur.fo.9.
Fideiussor debitoris mercis indiē,merce nō tradita,ad estimationem illius mercis tenetur.l.cum quis.nu.1.de act.⁊ oblig.fo.49.
Fideiussorem prestare debens si prestat fideiussorem ei presenti ⁊ recipienti siue procuratori recipienti noie eius implet contractum.l.hoc interdictum.Ꝑ.satisdatum. nu.2. quorum legatorum.fo.3.
Fideiussor de restituendo arce datus per castellanum arce postea crescente tenetur pro augmento.l.diuersum.nu.1.quorū legatorum.fo.4.
Fideiussor si efficiatur non soluendo periculum nominis pertinet ad creditorem ⁊ hoc quando debitor ex cōtractu fideiussorem dare promisit,⁊ obligatio de prestando fideiussorē est penitus dissoluta.l.hoc interdictum .Ꝑ. quod ait pretor.nu. 1.quo.leg.fo.3.
Filij suo noie actionem in factum habent.l.in factum.num.1.de act.⁊ oblig.fo.48.
Filio dum in potestate patris est non prestantur actiones contra ipsum.l.actiones.nu.1.de actionibus ⁊ obligationibus. folio.47.
Filiusfamilias nullam actionē suo noie habet.l. filiusfamilias. nu.1.de act.⁊ obli.fo.47.
Filius si de mādato patris manumittit:nō filius sed pater manumittit.l.pretor.Ꝑ.deieciſſe.nu.2.de vi ⁊ vi ar.fo.12.
Filius si ante patris mortem rem vendidit vt hereditariā,⁊ deinde patri succedit,⁊ sic post venditionem nouiter ex noua causa factus est dñs an contra actorem agete possit cū effectu.l.si mater.Ꝑ.eandē.nu.Ꝑ.de exce.rei iudi.fo.36.
Filius habens interdictum noie proprio,⁊ sic directum,si ante sententiam ⁊ exactionem factam ex ea pater decederet, hec actio non esset communicanda fratribus.l.is qui in puteum Ꝑ.labeo scribit.nu.2.qō viant clam.fo.27.
Filiusfamilias pubes ex omni causa obligatur vt potest:⁊ vt cum patre agi potest.l.filiusfamilias.nu.1.de actionibus.et obligationibus.fo.31.
Filius autoritate patris obligatur.l.filiusfamilias.nu.2. de actio.⁊ oblig.fo.31.
Filius institutus in re certa habet loco legatarij preterq̄ quo ad excludendum querelam.l.hoc interdictum.Ꝑ.si quis.nu. 3.quo leg.fo.3.
Flumen si publicum est:semper alueus publicus est: quantuncunq; ex vtraq; parte fluminis loca priuata consistant.l.ait pretor.Ꝑ.insula.nu.3.de flumi.f.9.
In flumine publico ⁊ eius ripa nihil immitti potest propter quod statio vel iter nauigū deterior fiat.l.ait pretor.nu.1. de flumi.fo.9.
Flumen potest esse pro parte priuatum ⁊ pro parte publicum.l l.ait pretor.Ꝑ.si fossa.nu.2.de flumi.fo.10.
Flumen priuatum non differt ab alijs locis priuatis.l.ait pretor,Ꝑ.hoc interdictum.nu.1.de flumi.fo.9.
Flumen perenne qō dicatur.l.ait pretor.Ꝑ.item fluminum. nu. 1.de flumi.fo.9.
Flumina que dicantur intrare nauigabilia.l.quo minus.nu.2. de flumi.fo.10.
Flumen qō dicatur publicum:⁊ quod priuatum.l.ait pretor.Ꝑ. flumen.nu.1.de flumi.fo.9.
Flumen si repente alueum suum mutat: intelligitur aliud esse flumē.l.hoc iure.Ꝑ.si aquam.nu.1.de aqua quotidiana.⁊ esti. folio.23.
Fons super via priuata licite fieri pōt ad muniēdum eā. si cōmode sine ponte muniri non pōt.l.inde etiaꝫ Ꝑ.apud labeonem.nu.1.de iti.actuq; priua.fo.21.
Forma probandi negatiuam,⁊ qñ negatiua sit probabilis,⁊ quando nō.l.ait pretor.Ꝑ.hoc interdicto.nu.4.de iti.actuq; priua.fo.20.
Formula vulgaris actionis quare dicatur vulgaris.l.nihil.nu. 3.de actio.⁊ oblig.fo.32.
Fructuario pro ipsa naturali cōpetit interdictum directū vti possidetis,pro ciuili autez vtile.l.si plures.Ꝑ.deiectum.nu.2.de vi ⁊ vi ar.fo.15.
Fructuarius consentiens proprietario vendenti fundum: ius vsusfructus sui remittere videtur.l.apud celsum.Ꝑ. quesitum, nu.1.de doli mali ⁊ me.excep.fo.41.
Fundum emphyteoticū tradēs an recuperat p cōditionē solū tantūmodo,an solū ⁊ superficiē.l. ait pretor.Ꝑ.si autem.nu.Ꝑ.de superficiebus.fo.19.
Fur:Innalor:⁊ Raptor an differant.l.pretor.Ꝑ. qui autem.nu. 3.de vi ⁊ vi arma.fo.13.
Furiosus nec stipulari nec promittere potest.l.obligationes.Ꝑ. furiosum.nu.1.de ac.⁊ ob.fo.46.
Ex flumine publico potest priuatus aquā ducere. Limitationem huius habes ibidem.l.quo minus.nu.1.de flumi.fo.10.
Generalis Doctrina super accessiōe possessionum dari nō pōt.l. de accessionibus.nu.1.de diuer.⁊ temp.prescrip.fo.39.
Glans vnius si ex arbore in fundum alterius ceciderit vsq; in triduum auctoritate propria eam legere licet. Et hoc etiā de iure diuino.l.ait pretor.nu.1.⁊.2.de glan de legenda.fo.30.
Glandis nomine omnis fructus continetur .l. ait pretor. nu.2. de glan.leg. fo.30.
Grege Petitio ⁊ sntia contra actorem lata obstat exceptio si iterum res petat:siue aucta siue minuta fit.l.dubius.Ꝑ.si petiero.nu.1.de excep.rei iudi.fo.37.
Habere verbū refert solū ad illum qui vtitur ⁊ fruitur iure possessionis.l.pretor: ait. Ꝑ.hoc interdicto.nu.2.ne quid in lo.pub.fo.8.
Habere verbum comprehendit oīa que quis habet iure dñi vel quasi aut possessionis aut detentionis.l.pretor. Ꝑ.qō autem.nu.1.de vi ⁊ vi arma.fo.13.
Hasta quid sit.Lancea quid.nu.2.l.idem est.Ꝑ.armis.de vi ⁊ vi arma.fo.14.
Hec lex in quo differat a lege.Colonus.ℨ.eo.l.cum fundum.nu.1.de vi ⁊ vi ar.fo.16.
Hereditas loco domini habetur.l.is qui in puteum.Ꝑ. quesitū. nu.1.ꝙ vi aut clam.fo.27.
Heredes si sunt plures vnius vasalli,⁊ vnus habet feudum in totum ille solus tenetur ad feudum.l.si plures.nu.2.de vi et vi arma.fo.15.
Heres iussus tradere legitimā filio si nō tradit priuat toto iure suo.l.hoc interdictum.Ꝑ.si quis.nu.4.quo.leg.fo.3.
Heres debitoris si rem pignori datā ab eo redemit ab emptore,potest se tueri contra creditorem agentem hypothecaria exceptione longe possessionis.l.ex facto.nu.1.dediuer.⁊ tēp. prescrip.fo.39.
Heredi neganti satisdatione prestare denegatur interdictū quorum legatorum pro illa re solū ꝓ qua satisdare recusat.l.diuersum.Ꝑ.qō ait.nu.1.quo.leg.fo.4.
Hospes non dicitur habitare precario:licet pro habitatione nihil soluat.l. si seruus.Ꝑ. hospites. nu.1.de precario.fo.30.
In libello criminali non requiritur conclusio.l. agere.nu.3.de excep.fo.32.
In interdicto vti possi.summa condemnationis ad estimationem ipsius rei refertur.l.si duo.Ꝑ.in hoc interdicto.nu.1.vti possi.fo.18.
In dubio non est recedēdum a verbis.l.ait pretor.Ꝑ.qui superficien.nu.2.de superficiebus.fo.19.
In muris ⁊ portis:vbis aut locis sacris fieri nihil potest quod damnum irroget.l.in muris.nu.1. ne quid in loco sacro fiat folio.6.
In citatione ponendus est dies ⁊ hora ad quam ⁊ in qua citatus debet comparere,⁊ ad quid comparere debet,alias citatio tanq̄ obscura ⁊ perfunctoria non arctat citatum.l.aut q aliter.nu.4.qō vi aut clam.fo.25.
In nunciatione noui operis que fit per lapillum,verbum aliqō exprimi necesse non est.l.vim facit.Ꝑ.prohibitus. nu.1. qō vi aut clam.fo.28.
In possessorio retinende ⁊ adipiscende possessionis obstat agēti regula dolo facis rem.l.dolo facit.nu.2.de doli mali ⁊ me. excep.fo.43.
In petitiōe hereditatis post litem cōtestatā admittit possessor ⁊ petitor ante lit.contest.non.l.si post.nu.1.de excep. fo.33.
In cloacam publicā immittēs vel immitti faciēs quo vsus ēi deterior factus est:immissum illud restituere tenetur ⁊ in statū pristinū reponere,l.pretor ait.Ꝑ.deinde.n.1.de cloacis.f. 24.
Infans pecuniam mutuo accipiens non obligatur contractu, nec quidem naturaliter.l.pupillus.nu.1.de actionibus ⁊ obliga.fo.32.
Ignoranti licet non currat annus ⁊ tps ad eius incommodum:currit tamen bene ad eius vtilitatem.l.semper.Ꝑ.hoc interdictum. nu.1.qō vi aut clam.fo.27.
Imagines ⁊ statuas ad ornatū reipublice ptinentes quilibet in publico ponere pōt.l.

Universidad de Deusto
Biblioteca

concedi. nu.1.de loc.pub.fru.fo.9.
Imago virginis filiq; ei⁹ in pariete sacro depingi pōt.l.ait p⁹ tor.nu.1.ne quid in loco sacro fiat.fo.6.
Imperator sicut pōt cedere potestatem in publico edificādi: ita etiā particulā maris cōcedere alicui in qua ipse solus nauigare & piscari possit.l.quisquā.nu.1.de diuer.& tempo.prescrip.fo.39.
Imperator si cessit alicui q̄ in aliquo pōte possit colligere pedagiū si flumen mutauit cursum pedagium nō debet.l.hoc iure.§.si aquam.nu.2.de aqua quoti.& esti.fo.23.
Imperator iura imperij donare nō pōt.l.pretor ait.§.hoc interdictum.nu.2.ne quid in lo.vel iti.pub.fiat.fo.6.
Immissus i possessionē ex primo decreto qui nō possidet & absens:retinet detentionē si sub sua custodia est:nō aliter.l.cuiq; fundum.nu.3.de vi & vi ar.fo.16.
Impetrans aquaticū a principe p molendinis certi fluminis vel etiam pedagium pontis alicuius fluminis:alueo mutato ita repente:non est restituendus per cesarem.l.hoc iure.§.aquam.nu.5.de aqua quoti.& esti.fo.23.
Imposita per patronum liberto onerāde libertatis causa:petinon possunt siue statim siue ex interuallo imposita sint.l. iusiurandum.§.que onerande.nu.1. quarum rerum actio non datur.fo.45.

Innocens condemnatus satisfacere tenetur.l.si opus.nu.1.qō vi aut clam.fo.28.
Inquilinus finito tempore locationis habitans contra voluntatem locatoris an solum iniuriarum teneatur.l.si duo.§. cū inquilinus.nu.1.vti possi.fo.18.
Instrumentum occultans an teneatur pena falsi.l. locum.§. si quis dolo.nu.1.de tab.exhi.fo.5.
Interdictum quomodo ab edicto cognoscatur. de interdictis. in rub.nu.2.fo.2.
Interdictum quorum bonorum proponitur contra eum qui iusto errore ductus vsucepit.l.ait pretor.nu.3.quorum bonorum fo.2.
Interdicto quorum bonorum non tenentur debitores hereditarij,sed tantum corporum possessores.l.interdicto.n.1.quorum bonorum.fo.2.
Interdictum recuperande potest ex vno facto esse in persona defuncti & ex eodem commisso in personam heredis competit interdictum adipiscende.l.interdictum.§. hoc aūt. nu.2. de interdictis.fo.2.
Interdictum vti possidetis est retinende possessionis:q; possessorem tuetur.l.ait pretor.§.est igitur, nume.1.vti possidetis. folio.17.
Interdicto restitutorio tenetur & qui facit & qui factum habet. l.pretor ait.§.hoc interdicto. nu.1. ne quid in loco publico. folio.8.
Interdictum nullum infamat de iure.l.neq; nu.1.de vi & vi armata.fo.15.
Interdictum:ne qd in loco pub.non finitur anno.l. pretor ait. §.interdictum hoc.nu.1.ne quid in lo.pub.fo.8.
Interdictū de iti.actuq; pri.non competit successori rogantis fundum precario,sicut nec ipsi roganti competebat.l.ait pretor.§.si tibi fundum.nu.3.de iti.actuq; priua.fo.21.
Interdicta sunt annalia.l.qō & lex.§.hoc interdictum.ij.nu.1.de libe.ho.exhi.fo.31.
Interdictum vti possidetis non competit pro cloacis. Et que sit ratio.l.ait pretor.§.de cloacis.nu.1.vti pos.fo.17.
Interdictum de itinere actuq; pri.vt concedatur vel denegetur dño qui fundum concessit precario: semper inspicitur opinio ipsius domini.l.ait pretor.§.si tibi fundum.nu.2.de itinere actuq; pri.fo.21.
Interdictum vti possidetis & inter fructuarios est reddendum: & si alter vsumfru.alter possessionem sibi defendat.l.in summa.nu.1.vti possi.fo.19.
Interdictum quorum legatorum non competit contra donatarium causa mortis,sed cōtra legatarium sic pro ea parte quā tenet iure prelegati.l.hoc interdictum.§.si quis.nu.1. quorū legatorum.fo.3.
Interdictum de tabulis exhi.non conceditur testatori petenti sibi exhiberi tabulas testamenti,sed ei subuenitur per actionem ad exhibendum.l.locum.§.si ipse testator.nu.1.de tabu. exhiben.fo.5.
Interdictum ex maleficio gesto queritur ratum habenti.l. pretor.§.quoties.nu.3.de vi ar.fo.12.
Interdictum vnde vi agi non potest nisi contra spoliatorem.de interdi.in rub.§.interdic.nu.1.fo.2.
Interdictū vti possidetis tuetur solū possessorem rei:actio aūt ad rem possessori non datur.l.ait pretor.§.interdictum. n.1. vti possi.fo.17.
Interdictum de corriualibus qō dicatur.l.ait pretor.§. si inter nu.1.de aqua quo.& estiua.fo.22.
Interdictum de loco sacro restitutorium & prohibitorium est fauore religionis.l.pretor ait.§.locorum.nu.1.ne quid in loco publico.fo.7.
Interdictū ne qd in lo.pub.ad loca que non sunt in loco publico,sed in fisci patrimonio:nō extenditur,sed ad ea solū loca que vsui publico destinata sunt.l.pretor ait.§.hoc interdictū §.nu.1.ne quid in loco vel iti.pub.fiat.fo.6.
Interdicta licet sint annalia ea tamen que sunt rei persecutoria saltem ex parte actoris sunt perpetua.l.locum.§.interdictū. nu.1.de tab.exhi.fo.5.
Interdictū ne vis fiat ei &c.pōt proponere mulier iussa intrare possessionem noīe ventris & etiam actionem in factū.l. si qs iussus.§.cum pretor.nu.1.ne vis fiat ei.fo.5.
Interdici potest qui vult reficere qō in loco publico illicite positum est.l.pretor ait.§. si quis qō.nu.1.ne quid in loco vel iti. pub.fiat.fo.6.
Interdicto vtili tenet q tenet velum immissus in suo qō in publicū protenditur:vicinisq; luminibus officit.l. pretor ait.§. cum quidam.nu.1.ne quid in loco vel iti.pub.fiat. fo.6.
Interdicere cuilibet licitum est contra viam publicam claudentem.l.quilibet.nu.2.de locis & iti.pub.fo.6.
Interdictum,ne quid in loco publico qū prohibitorium, & qū restitutorium. Et quando fiat.l.pretor ait.§.hoc interdictū. i.nu.1.ne quid in loco vel iti.pub.fo.6.
Interdictum restitutorium qū locum habeat.l.pretor ait. nu.2. ne quid in loco vel iti.pub.fiat.fo.6.
Interdicta cia que sunt pretoria quatenus sunt rei persecutoria sunt perpetua:quatenus personalia,sunt annalia.l.pretor ait. §.de cloacis.nu.3.vti pos.fo.17.
Interdictum ne vis fiat ei &c.potest dici mixtum vt sit qñq; adipiscendi:qñq; recuperandi:& quādoq; retinēde.super rub. ne vis fiat ei.nu.1.fo.4.
Interesse probatur per iuramentum in litem.l.semper.§.in hoc interdicto.nu.1.qō vi aut clam.fo.27.
Interitu speciei debite ante moram debitor liberatur.l. is qui ex.nu.1.de ac.& obli.fo.52.
Interrogationes non fiunt nisi ex equitate iudicem mouente, per quam interrogatus respondere cogitur.l.si a te.nu.2.de excep.rei iudi.fo.35.
Interrogatus respondere potest,dubito.l.qō & lex.§.is qui nescit nu.2.de lib.ho.exhi.fo.30.
Intervenire qui dicatur.l.colonus.nume.2. de vi & vi armata. folio.15.
Interuertere an dicat colonus possessionē per solutionis pensionis recusationem.l.colonus.nu.3.de vi & vi ar.fo.15.
Interuertere aqueductum quis dicatur.l.qui per fundum. nu. 1.de aqua quoti.& esti.fo.24.
Inuecta & illata in domo conducta sunt pignori obligata tacite pro mercede,licet nō sint debitoris.l.pretor ait.§.illud notandum.nu.1.de migrando.fo.31.
Inuasor violentus plus est debitor q̄ merus fraudator.l.merito.nu.2.de vi & vi arma.fo.16.

Judex faciēs litem suam per imperitiam ex quasi maleficio obligatur.l.ex maleficijs.§.si iudex.nu.1. de actio.& oblig.fo.47.
Is cui venditur hereditas loco vniuersalis successoris habetur. l.apud celsum.§.si cum legitima.nu.1. de doli mali & metus excep.fo.42.
Judex & arbiter debent condemnare reum in eo qō reuera debetur:non aūt in maiori summa licet maior summa in stipulatiōe penali deducta fuerit.l.apud celsum.§.item queritur. nu.1.de doli mali & met.excep.fo.41.
Judicare tanq; iudex nemo potest in propria causa.l. si opus. §.si ad ianuam.nu.2.qō vi aut clam.fo.28.
Judicem dolo motum qualiter probari possit .l. ex maleficijs. §.si iudex.nu.4.de ac.& oblig.fo.47.
Judici si quid constat ex actis dicitur esse notorium.l.exceptio. §.replicationis.nu.3.de excep.fo.32.
Judicium reale & diuisorium pro eodem non cumulant.l. fundi.nu.1.de excep.fo.33.
Judicium reale est preparatorium diuisorij siue agatur familie herciscunde siue communi diuidundo.l. fundi. nu. 2. de excep.fo.33.
Judicia duo si sic se habent q̄ absolutoria lata in primo parit exceptionem rei iudicate in secō:& condemnatoria lata in secundo parit reo preiudicium in primo concursus non admittitur.l.fundum.nu.1.de excep.fo.33.

Judicium seō vbicūq; venit ad rescissionem eius qō est determinatum in primo obstat exceptio rei iudicate.l. cum queritur.nu.1.de excep.rei iudi.fo.36.
Jure naturali oēs homines liberi & legitimi nascebantur.l.naturales.nu.2.de ac.& obli.fo.48.
Judex reficere expensas in diffinitiua sua:dicit condemnatus per diffinitiuam.l.qui agnitis.nu.2.de excep.fo.33.
Jurisdictione vel imperio nō vtens eo q̄ fuit expulsus de ciuitate per tyrānū vel aliud brachiū seculare potēs,perdit illud imperium non vtendo sicut si sponte non vteretur.l.ait pretor.§.preterea.nu.1.de aqua quo.& estiua.fo.22.
Jurisdictiōe vsus vsq; ad certū locū:vsq; ad illū prescribit & nō vltra.l.ait pretor.§.iulianus.nu.1.de iti actuq; priua.fo.20.
Jurisdictionē hūsa statuto:nō pōt amplior ē habere q̄s statutū cōcedit.l.iusiurādū.§.q̄.oneārde.n.5.qua.re.ac.nō dat.f.45.
Jus ducendi aquas sicut imperator cōcedere potest:ita & senatus.l.quo minus.nu.3.de flumi.fo.10.
Jus ducendi aquam si concessum est persone:finitur cū psona: renouatio tñ successori non est;deneganda.l.ait pretor.§.hoc interdictum.nu.1.de aqua quo.& esti.fo.23.
Jus dicere sibijpsi nemo debet.l.hoc interdictum.n.1.& 2. quo. le.fo.2.& 3.
Jus superueniēs in persona autoris confirmat ius in persona acceptoris.l.apud celsum.§.si a titio.nu.1.de doli mali & metus excep.fo.42.
Jusiurandum obtinet vim sententie.l.iusiurandum.nu.1. quarum rerum actio non datur.fo.44.
Jusiurandum etiam per tertium in decisione litis prestādum, duorum litigantium parat exceptionem.l.iusiurandum.§.si petitor.nu.1.quarum rerum ac.non da.fo.44.

Legatarius si autoritate ppria possessionem intrādo iceperit ex voluntate heredis possidere cessat interdictū quorum legatorū siue ab initio. siue si post eam apprehēsam heres ratū habuerit etiam si heredē ex postfacto penituerit. l.hoc interdictum.§.prodest aūt.nu.1.quo.leg.fo.3.
Legatum semper dicitur deberi ex causa lucrativa.l.si is q.nu. 2.de actio.& oblig.fo.48.
Legatum acquiritur ignoranti & surdo.l.si a furioso.nu.2.de actio.& oblig.fo.49.
Legata vel fideicōmissa particularia aut etiā vniuersalia sub cō dītione relicta nūq; transmittunt ad heredē decedētis condītione pendē.l.is cui sub.nu.2.de actio.& oblig.fo.5.
Legatus de latere sine spāli mādato terras ecclesie cōcedere nō pōt.l.phibere.§.sed si permiserit.nu.1.qō vi aut clam.fol.25.
Legatarius nō restituens legatū occupatum propria aut orita te condemnatur heredi & bonor possessori in eo qō eorū interest.l.diuersum.§.ex hoc.nu.1.quorum.fo.4.
Legatarij pōt immitti in tenutā bonor heredis si heres post lapsum sex mensiū nō cauit de legato pstādo die aduenīente vel ꝙditiōe.l.si qs missus.§.cōstitutū.n.1.ne vis fiat.ei.fo.4.
Lex quare negotia pupillorū & adulterū diligētius tractet.l.prohibere.§.sed si permiserit.nu.4.qō vi aut clam fo.25.
Lex in dubio loqui intelligitur de materia ī qua situata est.Et si de alia loqueretur,non propterea de libro aut titulo abolēda erit.l.vim facit.nu.2.de vi & vi ar.fo.15.
Lex nouanouā obligationē inducit:antiqua tñ nō tollit nisi expresse caueat illa noua lege.l.quoties.nu.1.de ac.& ob. fo.51.

Libelli oblatio facta principi in annali & pretoria idē operatur qō litis contestatio.l. cōstitutiōibus. nu.4.de ac.& oblig.fo.49.
Liberi estimationem non recipiunt.l.pretor.§.rectissime. nu.2. de vi & vi ar.fo.13.
Libertus si cā onerande libertatis patrono suo debitorē delegauit nō pōt delegatus illa se exceptione tueri qua delegās:sed solum patrono per libertum repeti poterit.l.iusiurandu3.§. item si libertus.nu.1.qua.re.ac.non datur.fo.45.
Libertus duobus patronis cōis si cōmittit ingratitudinē aduersus alterū eorum,an ille alter possit in seruitute reuocare altero dissentiēte.l.hoc iterdictū.§.si alter.nu.2.quo.leg.fo.3.
Litigiosa res vendi pōt per non litigantē alteri non litiganti.l. litigiosam.§.si inter primum.nu.1.de litigios.fo.43.
Litigiosa vt fiat res inspicit scientia aut ignorātia eius q emerit res eius cui acquiritur.l.si seruus.nu.1.de litig.fo.46.
Litigiosam rem in factum deducēs pena dupli punitur.l. rem de qua.nu.1.de litig.fo.46.
Lite contestata oēs actiones ex quibuscūq; causis descendentes transeunt in heredem.l.sciendum.nu.1.de actio.& oblig. folio.52.
Litis contestatio facta contra defunctū facit actionē contra heredem esse transitoriam.l.omnes penales.nu.1.de act.& obli. folio.49.
Littus maris in quo populus romanus habet imperiū,romani populi est.l.littora.nu.1.ne quid in lo.pub.fo.8.

Locanti si concedat vsufructus,acquiritur ius in re & cōpetit ei vtilis in rem actio.l.ait pretor.§.q autem.i.nu.2.de superficiebus.fo.19.
Locator possidet ciuiliter & naturaliter,qñ ad modicum tps locauit.l.pretor.§.dicitur.nu.2.de vi & vi ar.fo.12.
Loco publico vti nullus aliū phibere potest.l.pretor ait.§.hoc interdictū.i.nu.4.ne quid in lo.vel iti.pu.fo.6.
Locupletari cum aliena iactura bonefidei non competit.l.pretor. §.interdictum.nu.1.de vi & vi ar.fo.23.
Locus destinate solutionis fingitur esse locus contractus.l. cō traxisse.nu.1.de act.& oblig.fo.48.
Loquendi in plurali nomam:quis primus interuenerit .l. ait pretor.nu.2.de superficiebus.fo.19.

Ludo reprobato amissa repeti pōt.l.si filiofa.§. si in alea.nu.1.qua.re ac.non da.fo.45.
Ludus reprobatus quis dicatur.ibidem.nu.2.

Magistratus ex cōtractu magistratuū cō ueniri possunt etiam finito officio potest & ipsa reipublica cōueniri.l.qui seruū. §.in duum viros.nu.1.de actio.& oblig.fo.50.
Mala fides autoris singularis nocet successori ad impediēdā vsucapionem.l.ait pretor.nu.5.quo.bono.fo.2.
Mala fides autoris nocet successori singulari ad impediendum vsucapionem longi temporis.l.apud celsum.§. de autoris. nu.3.de doli mali & me.excep.fo.42.
Maleficium commissum in porta ciuitatis,non dicitur cōmissum in ciuitate.l.ait pretor.§.in pub.nu.3.de flumi.fo.10.
Malefidei possessor tenetur interitu rei,cuius eodem modo;pe ritura fuisset penes actores.l.pretor.§.rectissime. nu.3. de vi & vi ar.fo.13.
Mancipium glebe scriptum non transfertur in alium per fraudem sine fraude secus.l.longe possessionis.nu.2.de diuer. et temp.prescrip.fo.38.
Mandatum rei illicite suscipi non debet.l.cum fundum. nu.2. de vi & vi ar.fo.16.
Mandato illicito obediens non excusatur.l.pretor.§. quoties. nu.2.de vi & vi ar.fo.12.
Maritus si nō subīt onera matrimonij non potest petere vsuras dotis sibi per errorem permissas.l.pater pro.nu.1.de doli mali & me.excep.fo.44.
Matrimonij bene concordans ppter iniurie patrie ptātis turbari non dz.l.ait pretor.§.si filiam.nu.1.de lib.exhi.fo.31.

Medicus imperitus ex delicto obligat iudex imperitus ex quasi delicto.l.ex maleficijs. nu.1.de ac.& ob.fo.46.
Merces illicitas deferentes eas perdere debent.l.ait pretor.§. item queritur.nu.2.de aqua quo.& esti.fo.22.
Meretrix de questa meretricali licite facere potest eleemosynā & testamentū de tali questu factum valet.& executioni mādari debet.l.scia cum.nu.5.de acti.obli.fo.33.

Minor ante restitutionem impetratam & obtentam non pōt obijcere de lesione.l. exceptiones.§. nu.2.de excep.fo.2.
Minor & ecclesia restitutionis beneficio iuuantur.l.si mater.§. hoc iure.nu.2.de excep.rei iud.fo.36.
Missio sola executoria an faciat actionē perpetuam vel saltem transitoriā ad heredes.l.ostēsionibus.nu.3.de ac.& obli.fo.49.
Missus ex primo decreto nō possidet sed tm custodit.l.hoc interdictum.§.quesitum.nu.1.quo.leg.fo.3.
Missio in possessionem cā rei seruāde nō cōpetit hoc interdictū cū non possideat.l.si duo.§.creditores.nu.1.vti possi.fol.18.

Modus concludēdi in libello sup hoc interdicto.l. ait pretor.§.est igitur.nu.2.vti pos.fo.17.
Monasterium ingrediens hoc pactovt liceat bona sibi retinere:an ingressus vel bonorum retentio vitietur.l. cum precaria.nu.2.de precario.fo.32.
Monumentum construere in via publica non licet.l. qualibet. nu.1.de locis & iti.pub.fo.6.
Mora purgari potest etiā post litem si offert omne & totum q̄ debet tam principaliter q̄ etiam ex causa interesse.l.fideiussor.nu.1.de doli mali & met.exce.fo.44.
Mora donec purgari pōt non fit nouatio per cōmissionem stipulatoris penalis,sed quasi nouatio.l.obligationū fere.§. si ita stipulatus.nu.1.de actio.& obli.fo.51.

Mulier nupta non liberat a patria ptāte.l.ait pretor. §.si quis filiam.nu.2.de lib.exhib.fo.31.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Aduliter si libidinis causa promittit:ex promissione nō agitur. l.si ja cum.nu.4.de ac.ꝛ oblig.fo.13.

Aduter vel minor vbi ad accusandū criminaliter admittuntur multo fortius admittūtur ad idē delictū exequēdū ciuiliter. l.qō ꝛ lex.§.hoc interdictū.i.nu.1.de lib.ho.exhi.fo.30.

Aduri ꝛ porte inhabitari sine principis permissu non possunt. l.in muris.nu.2.ne quid in lo.sa.fiat.fo.6.

Nauis caupone:aut stabuli exercitor teneturde dāno dato in naui caupōa: vel stabulo. l.ex maleficijs.§.itē exercitor.n.1.de ac.ꝛ ob.f.47.

Nauigare nō pōt qs in flumine priuato inuito dño: nec ēt piscari.l.ptor.§.si priuata.nu.1.vt in flumi.publi.fo.11.

Nauigare licite potest vnusquisq; in stagno aut fossa publica.l. pretor.nu.1.vt in flumi.pub.fo.11.

Nauigiū dr ipsa nauis ꝛ iter ipsius. Et appellatione nauigij cōtinent etiā rates.l.ait pretor.§.ait ptor.nu.1.de flumi.fo.10.

Naturalē possessionē clandestine acquisiuit,qui absente possessore clam intrauit:ꝛ si possessor non reuertendo ad fundū suspicatus est se posse repelli:incontinenti perdidit ciuilem.l. pretor.§.siue autem.nu.2.de vi ꝛ vi ar.fo.15.

Negans maleficiū pōt redire ad illā exceptionē q̄ fecit ad sui defensionē.l.nemo.n.2.de exce.f.33.

Negatoria sicut ꝓponitur affirmatiuis verbis,sic ꝛ confessoria ꝓponi pōt ꝟbis negatiuis.l.egi tecū.n.2.de exce.rei iu.f.37.

Negligentia dissoluta prope dolum,negligētia magna est.l.obligationes.§.is quoq; apud.nu.1.de ac.ꝛ ob.fo.46.

Nobilis si vsus est imperio per tres tēpus cuius initij memoria nō existit,ꝛ allegat se exercuisse autoritate cesarea licet priuilegium nō ostendat tñ sufficit.l. hoc iure.§.ductus aque.nu.2.de aqua quo.ꝛ esti.fo.23.

Non possidens possidenti precariū cōcedere pōt.l. vnusquisq;. nu.1.de preca. fo.30.

Non possidens possidenti in ꝓfessoria ꝛ negatoria cauere tenet ꝑ iurisdebiti q̄litate.l.si devia.nu.1.de aqua quo.ꝛ esti.f.23.

Non citatus non requisitus vel denuntiatus ꝓpter operā quā dedit ne denuntiato eum apprehenderet,habetur ꝓ citato ꝛ denūciato.l.ptor ait.§.sed ꝛ si quis.nu.1.q̄ vi aut clā.f.25.

Non minor est virtus querere q̄ parta tueri.l. ait pretor.§. hoc interdictum.nu.1.ne vis fiat ei.fo.4.

Nulla exceptio opponi potest contra probantem detentum esse in agentis potestate.l.ait ptor.§.hoc interdictum.nu.1.de lib.ho.exhi.fo.31.

Nuntiatio non admittitur in opere purgatiuo riuorum .l. pretor ait.§.quid sit.nu.2.qō vi aut clam.fo.25.

Nuntians alieno nomine sperni pōt nisi mandatum ostendat. l.pretor ait.§.si quis purganti.nu.1.de cloacis.fo.24.

Nuntiatio vel protestatio fieri potest nō solū p possessorem:sed per personam liberam eius nomine.l.prohibere.nu.1. quod vi aut clam.fo.25.

Obligatio quid,l.nihil.nu.2.de act.ꝛ obli, folio.52.

Obligatio que consensu contrahitur.dicat.l.cōsensu.nu. 1.de actio.ꝛ obli.fo.46.

Obligatio naturalis duobus modis cognoscitur.vide quibus. l.naturales.nu.1.de ac.ꝛ obli.fo.48.

Obligatio nisi initiū sumat ex persona nostra,inanis est.l.quecunq;.nu.1.de actio.ꝛ oblig.fo.48.

Obligatio vbi re contrahit,furiosus ꝛ pupillus obligari pōt.l. furiosus.nu.1.de actio.ꝛ oblig.fo.52.

Obligamur non literarum figura,sed oratione quā litere exprimunt.l.non figura.nu.1.de act.ꝛ oblig.fo.51.

Obligatio ex literis nascitur.l.non figura.nu.2.de actio.ꝛ obli, folio.51.

Obligationes reprobate nulla potestate confirmantur .l. obligationes.nu.1.de ac.ꝛ oblig.fo.49.

Obligans se ꝓ non obligato expromissor dicitur.l. obligationes.§.verbis.nu.1.de ac.ꝛ oblig.fo.46.

Obligationes que introducte sint solum iure ciuili.l.actionum. §.omnes autem.nu.1.de act.ꝛ oblig.fo.49.

Obligationis species quinq;:vide ibi.l. obligationes.nu.2. de act.ꝛ oblig.fo.46.

Obligatio nativa que dicatur.ibidem.

Obligatio mater est actionis.l.ex maleficijs.§. si quis.nu.2.de actio.ꝛ oblig.fo.47.

Obligationum essentia in quo cōsistat .l.obligationum.n.1. de acti.ꝛ oblig.fo.46.

Obligatus ad diem:ante diem soluere potest.l.qō quis.nu.1.de acti.ꝛ oblig.fo.52.

Officium iudicis non est actio.l.nihil.nu.4.de act. ꝛ oblig.fo.52.

Occupata per legatarios cōtra voluntatē heredis redigunt in corpore patrimonij heredi tarij sed conuenti possunt heredes a legatarijs post reductionē.l.hoc interdictū.§.redigunt.nu.1.quo.legato.fo.3.

Opinio vehemens non proprie scientia dr.l.si duo.§. non videor.nu.2.vti pos.fo.18.

Opus vt non dicatur clam factum in publico,sufficit vt procuratori rei publice nuncietur.l.aut qui aliter.§.idem ait.nu.1. qō vi aut clam.fo.26.

Opus si vnus incepit ꝛ alius perficit ambo tenentur ad destructionem.l.si opus.nu.3.qō vi aut clam.fo.28.

Pactum vt non liceat precariū reuocare nisi post tempus,non valet.l, cū precario.nu.1.de precario.fo.29.

Pater tenetur dotare filiam,etiā postq̄ nuptui data est.l.obligamur.nu.1.de ac.ꝛ obli.fo.52.

Patri intētanti interdictū cōtra matrē obstat exceptio si patris negtia detegit.l.ait pretor.§.etiā si.nu.1.de lib.ho.exhi.fo.31.

Patri per filium queri potest exceptio iurisiurandi.l.si filiofa. nu.1.qua.re.ac.non da.fo.43.

Pars subiectiua est que se habet per modum commoditatis ad totum.vt iter ad sub actu.l.si mater.§.si quis iter.nu.2.de excep.rei iudi.fo.36.

Pars integralis ea dr que ad cōpositionē totā necessaria est.l. si mater.§.si quis iter.nu.1.de excep.rei iu.fo.36.

Participiū preteriti tpis iunctum cum verbo presenti, significat non solum presens sed ꝛ preteritum.l.is qui in puteum. §.qō ait.nu.1.qō vi aut clam.fo.26.

Pecunia quā debitor soluere ꝓposuerat si deperdita est opa creditoris:creditor petens doli exceptiō repellit.l.si opera.n.1.de doli mali ꝛ me.exce.f.43.

Petitionē hereditatis proponens simpliciter non expressa cā a principio,licet postea eam exprimat in pcessu,ex quacunq; causa agat:exceptionerei iudicate repellitur.l.ex sextāte.nu. 1.de excep.rei indi.fo.38.

Petitio originis facit causam secundam esse eandem cum prima,sicut identitas personarum.l.si mater.§.eandem.nu.1.de excep.rei iudi.fo.35.

Pena fraudantibus pedagium.an fisco an emptoribus pedagij debeatur.l.rem de qua.nu.3.de litigio.fis.fo.46.

Pendente litede re empta non potest cogi emptor ad pretium soluendum.l.pater ꝓ.§.ex quadrante.nu.1.de doli mali et metus excep.fo.44.

Pensio quo tempore soluenda sit.l.ptor ait.§.si pensio.nu.2. de migrando.fo.31.

Pensio ꝛ non possit peti anteqū dies cessit ꝛ venerit:tñ inuecta ꝛ illata que sunt pignori obligata possūt retineri p locatore: si absq; cā inquilinus ante tps conditionis finite migrare vult.l.ptor ait.§.si pensio.nu.1.de migrando.fo.31.

Perpetuum fuisse dicitur qō centū annis durauit.l.ptor ait. §.hoc interdictum.iiij.nu.6.ne quid in loco pub.fo.8.

Persecutio pene contra heredem procedit sicut contra defunctum contra quem lis contestata.l.constitutionibus.nu.1.de actio.ꝛ oblig.fo.49.

Persona procuratoris ꝛ domini post litem cōtestatam censentur vna,sed non ante.l.si procurator.§.nu.7.de doli mali et metus excep.fo.44.

Petens rem simpliciter intelligitur petere totam.l.si quis cum totum.nu.3.de excep.rei iudi.fo.34.

Petens viam ꝛ succumbens:si petit iter admittitur,ꝛ non obstat exceptio.l.si quis cum totum.nu.2.de exceptiōe rei iudicate.fo.34.

Petens id qō restituturus est in dolo presumit.l.dolo facit.nu. 1.de doli mali ꝛ met.excep.fo.43.

Petens rem in obligatione dednctam ꝛ penam si non tradat: doli exceptione repellitur.l.apud celsum.§.labeo.nu.1.de doli mali ꝛ met.excep.fo.41.

Pignus eius qui nō patit in suā possessionē intrare autoritate pretoria vel alia pōt capi ꝛ mulctari ꝛ eius possessio cū nunciās pretoris ꝛ officialibus intrari.l.si quis missus.nu.1.ne vis fiat ei.fo.4.

Plura copulatiue vbi sunt necessaria si vnum deficit deficit dispō.l.inde etiam.§.hoc aūt.nu.1.de itine. actuq; prima.fo.21.

Plures actiones si ex vno delicto nascuntur.non licet oībus vti sed vna sltr ꝛ alia:quatenus in ea plus est.l.plura delicta.nu. 1.de actio.ꝛ oblig.fo.52.

Plures actiones si oriuntur ex eodē facto,vna intentata ꝛ exactione facta ex alia nihilominus ea agi potest.l.quoties.§.si ex eodem.nu.1.de actio.ꝛ oblig.fo.51.

Plures si sunt ex maleficio obligati vnius solutio non liberat alium.l.ex maleficijs.§.is quoq;.nu.2.de ac.ꝛ obli.fo.47.

Plures an possint iura incorporalia quasi possidere insolidū. l.in summa.nu.3.vti pos.fo.19.

Plures insolidum possidere possunt vnū ꝛ idem corpus diuersis respectibus.l.ait pretor.nu.1.de superfi.fo.19.

Plures rationes potest copulatiue:permissorie vel prohibitorie:oēs probande sunt.l.inde etiam.§.hoc autem.nu.3.de iti. actuq; prima.fo.21.

Plures qui locovnius habentur si delinquunt:vnius liberatio liberat omnes.l.super.§.si in sepulchro.nnume.1.quod vi aut clam.fo.27.

Pluribus delinquentibus vnius protestatio oēs liberat.l. aut qui aliter.§.si quid seruus.nu.2.quod vi aut clam.fo.26.

Possessionem rei hereditarie pōt autoritate ꝓpria ingredi heres vel etiam legatarius pro ea parte quam capit vt heres.l. hoc interdictum.§.si quis.nu.2.quo.leg.fo.3.

Possessio naturalis dicitur que corpore retinet:ciuilis que animo.l.si seruus.§.cum qui.nu.1.de preca.fo.30.

Possessio ciuilis in absentia solo animo retinet:naturalis autē est perdita si nemo ibi relictus est.l.pretor.§.quod vulgo.nu. 1.de vi ꝛ vi ar.fo.13.

Possessionem esse liberam ꝛ esse vacuam diuersa sunt.l.vim facit.nu.3.de vi ꝛ vi ar.fo.15.

Possessio separata debet esse a possessione.l.ait pretor.§.huius autem.nu.1.vti pos.fo.17.

Possessor male fidei tenetur de fructibus ante litis contest.perceptis.l.in interdictis.nu.1.de interdi.fo.2.

Possessio rei corporee sicut per procuratorem aut amicū ignorante domino acquiritur:ita etiam ignorante domino quasi possessio acquiri videtur.l.ait pretor.§. is cuius.nu.1. de iti. actuq; prima.fo.20.

Possessio que dicatur iusta,ꝛ que iniusta.l.duo insolidum. nu. 2.de preca.fo.30.

Possessor qui fugit metu turbe ꝛ turba non habuit animū occupādi nec occupauit:nō dicitur deiectus.l.idem est.§.si qs autem.nu.2.de vi ꝛ vi ar.fo.14.

Possessor transit in rogantem precario.l.in rebus.nu.2.de precario.fo.29.

Possessorē violentum licet per vim expellere ex interuallo non liceat:expulsus tñ bene potest ipsum expulsorem ex interuallo inquietare vt non teneat ur hoc interdicto.l.ait pretor.§. perpetuo.nu.1.vti pos.fo.17.

Possessor fortiliciō in fortilicio vinctus videtur deiectus:ac si extra fortilicium fuisset deiectus.l.pretor.§. non autem. nu.2. de vi ꝛ vi ar.fo.13.

Possidens domos ex vtraq; parte fluminis non propterea facere potest pontem supra flumen qui sit iuris priuati.l.quesitum.nu.1.de flumi.fo.10.

Possessorium recuperande ꝛ petitorium possunt per eundem etiam in diuersis libellis etiam instantijs cumulari.l. cū fundum.§.eum qui.nu.1.de vi ꝛ vi ar.fo.16.

Possidens vi:si postea rogat precario vi desinit possidere.l.certe.§.iulianus ait.nu.1.de preca.fo.29.

Possessiones due iuste aut iniuste concurrere nō possunt.l.duo insolidum.nu.1.de preca.fo.30.

Possessiōis seruitutis cōmoditas duplex est.que sint vide ibidem.l.ait pretor.§.hoc interdicto.n.2.de iti.actu.pti.fo.20.

Possessio duplex est,naturalis,scilicet ꝛ ciuilis.l.pretor.§.dēq; itur.nu.1.de vi ꝛ vi ar.fo.11.

Possessionem ciuilem habens si turbatur in ea per naturaliter possidentem,condemnabit naturaliter possidens ad relaxationem eius.Et in quibus aliꝰ cōdemnetur.vide ibidem.l. si duo.§.in hoc interdicto.nu.2.vti pos.fo.18.

Possessionem naturalē si retineo per colonum.ciuilē per meipsum,quantuncunq; ego deficiar,ꝛ per vim: non tñ perdo naturalem quam retineo per colonū: nec ciuilem quam per meipsum retineo.l.pretor.§.non aūt.nu.3.de vi ꝛ vi ar.fo.13.

Possessionem naturalem ꝛ ciuilem habēs,exeundo de fundo: ita q̄ non sit in cōspectu perdit naturalem,retinet vero solā ciuilem.l.pretor.§.siue autem.nu.1.de vi ꝛ vi ar.fo.12.

Possidentis ꝛ eius qui dolo desijt possidere par est conditio.l. pretor ait.§.hoc interdictum.v.nu.1.ne quid in lo.pub.fol.8.

Possessor fundi an prestito iuramento agere poterit vt libereꝰ contra ipsum petitorem.l.iusiurandū.§.si potior.nu.3. quare.act.non da.fo.45.

Possessor vie itineris aut actus tenetur hoc interdicto:ꝛ reuera seruitus non fuerit imposita,dummodo possederit nō vi: clam,aut ꝑcario nec minus.xxx.annis.l.ait pretor.§.hoc interdicto.nu.1.de iti.actuq; prima.fo.20.

Possessor omnis iustus vel iniustus habet plus iuris q̄ ille q̄ omnino nō possidet.l.ait pretor.§.qō ait.nu.1.vti pos.fo.17.

Possessor qualiscūq; sit,hoc ipso q̄ possidet plus iuris habet qui nullo modo possidet.l.ait pretor.§.huius autē.nu.2. vti possi.fo.17.

Possidens iniuste fi rogat a domino:iustus possessor efficitur. l.si is qui.nu.1.de preca.fo.30.

Possidere vi non dicitur ille qui expulsus possessionē incontinenti recuperat.l.qui possessionem.nu.1.de vi ꝛ vi ar.fo.16.

Positioni criminose quis respōdere non tenetur.l.si a te. nu.3. de excep.rei iud.fo.35.

Precarium nō presumitur.l.ait pretor.§.hoc interdicto.n.7.de iti.actuq; pua.f.20.

Precarium si cōcessum est ad tempus,etiam finito tempore durat,si cōcedens rogatum possidere patitur. Idem in locatione facta ad tēpus.l.in rebus.§.item qui precarium.n.1.ꝛ. nu. 2.de preca.fo.29.

Precarium per alienationem concedentis tacite reuocantur,ꝛ inducitur nomen precarium in persona singularis successoris:si passus fuerit rogantem possidere.l.quesitum.§.illud tamen.nu.1.de preca.fo.29.

Precario rogantis heres teneturvt ipse rogans:sed ex dolo rogantis nō tenetur:nisi quatenus ad eum peruenit.l.quesitū. §.hoc interdicto.nu.1.de preca.fo.29.

Precarium durat ad beneplacitum concedentis .l. certe. nu.1. de preca.fo.19.

Precariū nō solū in rebus stabilibus ꝛ iuribus incorporalibꝰ sed etiā in mobilibus cōsistit.l.in rebus.nu.1.de preca.fo.29.

Precarium queritur per procuratorē dominodirecto.l.certe.§. si procurator.nu.1.de preca.fo.29.

Precarium ad incertum vsum datur potest ꝛ ad certum:dummodo tempus indeterminatum sit,rationem huius.l.precarium.nu.1.de preca.fo.29.

Precarium trāsit ad heredes concedentis non rogantis.ratio huius.l.cum precario.§.precarij.nu.1.de procu.fo.30.

Precarium trāsit in successorem vniuersalem rogantis.l.si adoptauero.nu.1.de preca.fo.30.

Precarium quod a titio rogaui,etiam ab herede eius precario habere videor.l.quesitum.§.qō a titio.nu.1.de preca. fo.29.

Precario concessa non solum rogāte:sed etiam omnes sui possidere possunt.l.cum precario.nu.1.de preca.fo.30.

Predia que tenemus per colonos possidemus naturaliter eorum corpore:ciuiliter autem animo.l.pretor.§. interdictum. nu.1.de vi ꝛ vi ar.fo.12.

Predo si non est soluendo,agitur contra tertium ad quem res peruenit.l.interdicto.nu.1.de vi ꝛ vi ar.fo.16.

Pregnantem se asserens argumento aliquo fulta in possessiōe mittenda est noieventris.l.si quis missus.§.sed si mulier.nu. 1.ne vis fiat ei.fo.5.

Premium quod datur occidenti bannitum,non tribuitur ei q̄ facto occidit illum bannitum.l.ait pretor.§. quesitum. nu.3. de aqua quo.ꝛ esti.fo.22.

Prescriptio.xxx.annorum licet currat etiam ignoranti,tamen si propter impedimentum facti agere quis non potuit. com petit sibi in integrum restitutio.l.ait pretor.§.si quis autem. nu.1.de iti.actuq; prima.fo.20.

Prescribi contra fiscum minor tempore viginti annorum non potest. Exceptis causis quibus specialiter minora tempora statuta sunt.l.in omnibus.nu.1.de diuer.ꝛ tempo. prescripti. folio.39.

Prescriptio longi tēporis in rebus stabilibus ꝛ etiam in mancipijs solo ascriptis sibi locum vendicat.l.longe possessiōis. nu.1.de diuer.ꝛ temp.prescrip.fo.38.

Pretoria que dicitur contra ius ciuile vt rescissoria anno finitur.l.qui sernum.§.sed cum rescissa.nu.1.de acti.ꝛ obligatio. folio.50.

Priuilegia dotis non habēt locum in dote non data.l.si mater §.eandem.nu.4.de excep.rei iudi.fo.36.

Priuilegium scholaribus cōcessum:concessum videtur ꝛ eorū capiferis.l.cum precario.nu.2.de preca.fo.30.

Priuilegium principis concedentis ductum aque semper intelligendum vel impetrandum est fine iniuria vicinorum.l. hoc iure.§.ex fluminibus.nu.1.de aqua quotidiana ꝛ estiua. folio.23.

Pro vi turbatiua non est proditum aliquod iudicium criminale:nisi iniuriarum.l.si duo.nu.2.vti pos.fo.17.

Pro vi turbatiua non est proditum aliquod iudiciū ciuile:nisi solum actio iniuriarum.l.pretor ait.§.si quis in mari.nu.1.ne quid in loco vel iti.pub.fiat.fo.6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Probatio erronea nihil operatur.l.qui agnitis.nu.1.de except. folio.33.
Probans vsum itineris,an vincat in actu.l.ait pretor.§.si quis hoc.nu.2.de iti.actuq; priua.fo.20.
Probationibus existētibus paribꝰ,ille vincit pro quo est qualis qualis presumptio.l.cū res.nu.2.de exce.rei iu.fo.34.
Probationes facte in ciuili opitulantur in criminali ⁊ ecōuerso.l.locum.§.si quis dolo.nu.2.de tab.exhi.fo.5.
Procurator rei si corruptus patitur suum dñm cōdēnari,valet sententia contra eum lata,sed cum petit executio contra dominum:potest dñs doli exceptione se tueri.l.si procurator.j. nu.1.de doli mali ⁊ me.excep.fo.43.
Procurator si post litem cōtestatā dolum committit: presumit de iure dñm committere:licet ante litem contestatam secus fit.l.si procurator.ff.nu.6.de do.ma.⁊ me.exce.fo.43.
Procurator si seruum vendit ⁊ domino soluit pretium,deinde seruus vēditus dño redhibetur,pretium solutum a dño repetitur.l.pure mihi.§.si seruus.nu.1.de do.ma.⁊ me.exce.f. 43.
Procurator ante litem contestatā non est dñs instātie: ꝫ post. l.si procurator.ff.nu.2.de do.ma.⁊ me.exce.fo.44.
Procuratoris verba non obligant dominum vltra q̄ dñs procuratori in mandato dederit.l.procurator.nu.1.de actio.⁊ oblig.fo.52.
Procurator cōstitutus ad negocia,potest incontinenti substituere procuratorem,etiam si ad vnum negocium tm̄ datus sit.l.apud celsum.§.mādaui.nu.1.de do.ma.⁊ me.exce.fo.42.
Procurator constitutus ad vendendū,nō substituit alium loco sui,nisi ad hoc habuerit spāle mādatum.l.in vsucapione. §.accessio.nu.1.de diuer.⁊ temp.prescrip.fo.39.
Procurator si deiecit,tenetur tam ipse:q̄ dominus,⁊ si alter litis estimationem prestitit,liberatur alter.l.pretor.§.quoties. nu.1.de vi ⁊ vi ar.fo.12.
Procurator mandatum habēs si deiecit,dñs deiecisse videtur. l.idem est.§.cum procurator.nu.1.de vi ⁊ vi ar.fo.14.
Licet procurator vēdat:⁊ hic actus attribuatur ei ſm veritatē, tamen translatio dominū attribuitur domino ſm veritatē. l.pretor.§.deiecisse.nu.3.de vi ⁊ vi ar.fo.12.
Prohibitus apportare necessaria ad refectionē vie intelligitur prohibitus reficere.l.veteres.nu.1.de iti.actuq; priua.fo.21.
Promissa in penam patrono vel incontinenti vel ex interuallo causa nimie reuerentie:intelliguntur promissa causa onerā de libertatis.l.iusiurandum.§.si onerande.nu.1. quarum re. act.non da.fo.45.
Promissio per rusticum facta ex causa non arctante ipsum ad promittendum,indubio erronea presumitur.l.pater pio.nu. 2.de doli mali ⁊ me.excep.fo.44.
Promissio siue fiat per libertū incōtinenti siue postea per quā oneretur libertus exceptio dolum habet,sed si ex interuallo promittitur:liquido probandum est causa libertatis esse promissum.l.iusiurādū.§.⁊ i summa.n.1.qua.re.ac.nō da.fo.45.
Promissum causa onerāde libertatis patrono vel alteri cui delegatio nō sit facta ex causa onerosa viribus caret.l.iusiurandum.§.siue autem.nu.1.qua.re.ac.non da.fo.45.
Promittens penā stip.si eum offenderit,intelligit siue offēdat re:siue verbis,siue q̄ non obtemperet preceptis eius.l.iusiurandum.§.que onerande.nu.2.qua.re.ac.non da.fo.45.
Promittens sub conditiōe si volet:nullatenus obligatur.l.sub hac.nu.1.de ac.⁊ obli.fo.47.
Promittens Titio decem si domū suā destruxerit,vel turrim, ⁊ domus ruit per seipsam, an stipulatio committatur.l. ait pretor.§.quesitum.nu.2.de aqua quo.⁊ esti.fo.22.
Proprietarius si est expulsus de fundo ⁊ fructuarius p nō vsuz perdidit vsumfructum,contra dominum non habetur recursus ad quem per consolidationem vsusfructus peruenit,sed ipse solus expulsor tenetur,licet ad eum nō peruenerit vsusfructus.l.si fundo.nu.1.de vi ⁊ vi ar.fo.15.
Protectum sicut super locū purum vicini facere non possuz,sic nec super solum cōe,⁊ sic super plateolam communem non licet facere pontem.l.si duo.§.labeo.nu.1.vti pos.fo.18.
Protectum si supra vicini fundum non iure habere dicatur,an interdictū vti possidetis sit vtile alteri aduersus alterum.l.si duo.§.item videamus.ff.nu.1.vti possi.fo.18.
Protestatio si cum veritate concurrit protestans presumitur in dolo tanq̄ certior factus.l.quod ⁊ lex.§.is qui nescit.nu.1.de lib.exhi.fo.30.
Protestatio facta nomine alieno nūq̄ arctat protestatum: nisi sui mandati copiam exhibeat,siue sit procurator in rem suā: siue simplex.l.colonus.nu.4.de vi ⁊ vi ar.fo.15.
Protestatio contraria tollit protestationē primeuam.l.aut qui aliter.§.si quis eum.nu.1.quod vi aut clam.fo.26.

Publicum quō accipiatur hoc titulo.l.pretor ait. nu.1.de lo.pub.fru.fo.9.
Puer lactandus est vsq; ad triēnium,⁊ mater lactare cōpellit. l.ait pretor.§.in hoc interdicto.nu.2.de lib.exhi.fo.31.
Puer quousq; lactatur per matrem interest potius pueri esse apud matrem q̄ apud patrem.l.ait pretor.§.in hoc interdicto.nu.1.de lib.exhi.fo.31.
Puniri potest absq; vlla snia in flagranti crimine inuentus in maleficijs leuibus.l.ediles.nu.2.de edi.cur.fo.9.
Pupillus ex precario tenetur etiam sine tutoris autoritate.l. si is qui.§.si pupillus.nu.1.de preca.fo.30.
Pupillus absq; tutoris autoritate iusiurandum deferre nō potest.l.iusiurandū.§.si pupillus.nu.1.qua.re.ac.nō da.fo.44.
Qualitas ductus aque naturaliter mutare nihilominus duci pōt.l.hoc iure. §.aqua que.nu.1.de aqua quo.⁊ esti.fo.23.
Qualitas delicti variatur per solā prohibitionem de violento in clandestinū.l.phibere.nu.2.q̄ vi aut clam.f.25.
Qualitas obligationis ex persona heredis variat:licet substantia non possit variari.l.qui seruum.§.in honorarijs. n.3.⁊.4. de act.⁊ obli.fo.50.
Quantitas rerum abreptarum probatur per iuramentum spoliati cum agit contra ipsum spoliatorem sed si ageret contra tertium:debet quantitas ⁊ estimatio probari diligentius.l.pretor.§.illud vticq;.nu.1.de vi ⁊ vi ar.fo.11.
Quasi:dictio:est veritatis expressiua.l.constitutionibus.nu.1.de de act.⁊ obli.fo.49.
Quasi:dictio:impropietatis est nota.l.obligationes.n.1.de ac. ⁊ obli.fo.46.
Quasi,dictio:impropietatē notat.l.apud celsum.§.labeo.nu.§. de do.ma.⁊ me.excep.fo.41.
Quedam interdicta etiam ad rem familiarē pertinentia sapiūt causam propietatis.l.interdictorum.§.quedam interdicta. nu.3.de interdi.fo.2.
Quesitum ex causa noxali non dicitur quesitum ex causa ppie onerosa,nec ex causa propie lucratiua,sed ex causa propie lucratiua.l.apud celsum.§.si cum legitima.nu.2.de do.ma.et me.excep.fo.42.
Quicquid iuris est de domo idem iuris videtur de hostio.l.pretor ait.§.cloace.nu.4.de cloacis.fo.24.
Quod defunctus vsucapio non potuit:nec heres poterit, licet initium defuncti ignoret.l.cum heres.nu.1.de diuer.⁊ temp. prescrip.fo.39.
Ratam habere potest dñs sententiam latā pro falso procuratore.l.si mater.§.hoc iure nu.1.de excep.rei iud. fo.36.
Ratihabitio in quibus comparetur mandato.l.pretor.§.quoties.nu.4.de vi ⁊ vi ar.fo.12.
Rationes administratoris rei publice si expuncte inueniantur: reuideri possunt contra eum viuentē vsq; ad vigīti annos contra heredem vsq; ad decem.l.in oibus.§.rei publice. nu. 1.de diuer.⁊ temp.prescri.fo.39.
Ratio vbi est eadem ibi eadem est iuris dispositio.l. pretor ait. §.hoc interdictum.ff.nu.1.de fonte.fo.24.
Rectores ecclesiarum quibꝰ est alienatio interdicta nunq̄ locāt nisi per nouem annos,si eas locarent'per decem essent species alienationis.l.ait pretor.§. qō autem.j.nu.1.de superfi.fo.19.
Reficere vel necessaria refectioni portare prohibitus,pōt contra prohibentem interdicere.l.ait pretor.§.deinde.nu.1.de riuis.fo.24.
Reficienti riuum non nunciat nouum opus,sed potest contra ipsum agi negatoria,⁊ debet dedāno infecto cauere.l.ait pretor.§.si quis riuum.nu.1.de riuis.fo.24.
Reficiens edificiū vetus an nouum opus facere dicatur.l. inde etiam.§.hec autem.nu.2.de iti.actuq; priua.fo.21.
Reficere iuste dicitur,qui ad pristinam formam reducit.l. inde etiam.§.reficere.nu.1.de iti.actuq; priua.fo.21.
Regula dolo facis ⁊c.in possessorio recuperande locū non hs. l.pretor.§.hoc interdictum.j.nu.1.de vi ⁊ vi ar.fo.11.
Regula si vinco vincentem te,vinco te: qui habeat locum.l. de accessionibus.nu.2.de diuer.⁊ temp.prescrip.fo.39.
Rei vendicatio si proponitur simplr nulla causa dñi in libello expressa ⁊ agēs succumberet,licet causam vnam expresserit in processu,tñ ex ea ⁊ ex alia iterum agenti rei ven.obstat exceptio.l.si mater.§.denicq;.nu.1.de excep.rei iud.fo.35.
Replicari de dolo non potest contra iurantem.l.aduersus.nu. 1.de excep.rei iudi.fo.35.
Replicari de dolo nō potest contra iurantem.l.aduersus.nu.1. de excep.fo.33.

Res ⁊

Res ⁊ pena.potest simul peti.l.apud celsum.§.labeo. nu.6. de doli mali ⁊ me.excep.fo.41.
Restitutio nulla fit ad lucrum qō non nisi cum iactura alterius acquiri pōt.l.ait pretor.§.si qs aūt.nu.2.de iti.actu.pri.f.20.
Restituere dicitur ille qui rem ad pristinum statum reducit.l. pretor ait.§.restituas.nu.1.ne quid in lo.pub.fo.8.
Reus excipiens actor is officium exercet.l.agere.nu.1.de excep. folio.32.
Rex an ⁊ qsi terras regni sui concedere possit.l.prohibere.§.sed ⁊.si permiserit.nu.2.quod vi aut clam.fo.25.
Ripa fluminis est id quod flumen continet,naturalem rigorem cursus sui tenens.l.ait pretor.§.ripa aūt nu.1.de flumi.fo.9.
Riuus aqueductus etiam per locum publicum fieri nō potest si priuato noceatur,siue priuatus sit dñs siue non.l.si per publicum.nu.1.ne quid in lo.pub.fo.8.
Rogans precario tenetur de dolo:⁊ lata culpa. Cō modatarius vero de leui ⁊ leuissima.l.que situm.§.eum quoq;.nu.1.de preca.fo.29.
Rogans precario non potest opponere exceptionē dolo facis. l.ait pretor.§.hoc interdictum.nu.1.de preca.fo.co.
Romphea quid sit.l.idem est.§.armis.nu.3.de vi ⁊ vi ar.fo.14.
Sabulum quid sit.l.pretor ait.nu.2.de via pub.fo.9.
Saluus cōductus deveniendo concessus: intelligit cōcessus ⁊ de redeūdo.l.cū pcario.n.3.de pca.f.30.
Satisdare nemo suo noie cōuentus cogitur iudicatum solui.l. apud celsum.§.labeo.nu.2.de doli mali ⁊ me.exce.fo.41.
Scire est rem per causas cognoscere.l.q̄ diligentius.nu. 1.de doli mali ⁊ me excep.fo.30.
Scriptus ex dodrante in quo erant varia ⁊ diuersa nomina debitorum:si vendidit ipsum dodrantem pro certa summa:valet ipsa venditio:licet dodrans ipse minus plus valeret.l.pater pro.§.ex quadrante.nu.2.de doli malꝰ ⁊ me excep.f. 44.
Secundum cōmoda que quisq; sentit ita onus subire tenetur.l.si plures.nu.1.de vi ⁊ vi ar.fo.15.
Sepulchra ⁊ monumenta ornari possunt.l.is qui in puteum. §.si quis de.nu.1.quod vi aut clam.fo.26.
Sententia lata in petitorio an pariat exceptionē in possessorio. ff.de interdic.l.interdictorū.§.quedā interdicto.nu.1.fo.2.
Snia lata in mero possessorio nō preiudicat in petitorio ibidē.
Sententia lata cōtra debitorem,an noceat creditori iterū agenti contra possessorem hypothecaria.l.si mater.§.item si rem. nu.2.de excē.rei iudi.fo.36.
Sententia lata contra debitorē ante hypothecam creditori contractam,hypothecario nocet,sed non postea lata.l.si mater. §.item si rem.nu.1.de excep.rei iudi.fo.36.
Sententia lata in primo iudicio petitionis hereditatis intentato parere potest preiudicium in secūdo.l.si inter me.nu.2.de excep.rei iudi.fo.37.
Snia pro vel contra venditorem ante venditionē lata, prodest ⁊ nocet emptori.l.si mater.§.si egero.n.1.de exce.rei iu.fo.36.
Sententia iniuriosa lata pro reo ita parit exceptionem rei iudicate sicut illa que omni dolo caret.l.ait pretor.§.in hoc interdicto.nu.3.de lib.exhi.fo.31.
Sententia absolutoria lata contra agentem reali ad insulā:non nocet sibi agenti pro cementis ⁊ tignis postmodum dissolutis.l.si quis cum totum.§.idem si quis in fundus.nu.1.de excep.rei iudi.fo.34.
Sententia lata contra venditorem ante rem venditā:sicut prodest vincenti:ita ⁊ habenti causam ab eodem.l.si mater.§.itē iulianus.nu.1.de excep.rei iudi.fo.35.
Sententia lata pro tutore vel alio administratore legitimo prodest dño:⁊ etiā nocet.l.ret iudicate.n.1.de excep.rei iu.fo.34.
Sententia conformes ⁊ cōtrarie ferri possunt super eodē facto ex diuersis instantijs:ex eadem vero instantia secus.l. duobus.nu.2.de excep.rei iudi.fo.37.
Snia diffinitiua si est lata ob causam falsam ⁊ tenet decretum de immittendo nō est obreptitium.l.ait pretor.§.hec verba. nu.5.ne vis fiat ei.fo.4.
Sententiam suā nō exequitur de iure ciuili delegatus a Papa vel a principe.l.si quis missus.nu.2.ne vis fiat ei.fo.4.
Sententia diffinitiua lz ex falsa cā sit lata tñ tenet ⁊ de indebito facit debitum.l.ait pretor.§.hec verba.nu.1.ne vis fi.ei.fo.4.
Snia lata ℈ vnū super vna re nō parit exceptionē rei iudicate cōtra alterū super alia.l.cum res.nu.1.de exce.rei iud. fo.34.
Sententia vna sufficit in singulis cōtrouersijs, nisi appelletur ab ea.l.singulis.nu.1.de exce.rei iud.fo.34.
Sententia lata de restituēdo rem ad certum tempus officio iudicis vrgeri potest condemnatus vt satisfaciat.l.apud celsum. §.labeo.nu.3.de doli mali ⁊ me.excep.fo.41.
Sententia contra vnum heredem lata alijs non nocet.l.iudicate.nu.1.de excep.rei iudi.fo.38.
Snia preiudicat veritati.l.si opus.nu.1.qō vi aut clam.fo.28.
Serui iuregentium quecunq; acquirunt dominis acquirunt.⁊ etiam filij parentibus eorum in quorum potestate consistūt. l.naturales.nu.3.de actio.⁊ obli.fo.48.
Seruitutes iure pretorio constituūtur.l.ait pretor.§.seruitutes. nu.1.de superfi.fo.20.
Seruitutem iure constitutam:vel docere vsum seruitutis cuius initij memoria non existit:paria sunt.l.hoc iure.§.ductus aq̄ nu.1.de aqua quo.⁊ esti.fo.23.
Seruitutes prediales solum cā fundorum ⁊ ad vtilitatē ipsorū agroꝝ inuente sunt.l.hoc iure.n.1.de aqua quo.⁊ esti.fo.23.
Seruitus aqueductus a seruitute hausfus differt:⁊ in quo.l.pretor ait.§.hoc interdictum.nu.1.de fonte.fo.24.
Serui ciuiliter ⁊ naturaliter obligantur.l.serui ex.nu.1.de acti.⁊ oblig.fo.48.
Seruitutes per seruos:colonos,⁊ hospites retinentur,⁊ eis vtē tibus nos vti videmur.l.inde etiam.§. vti videmur.nu.1. de iti.actuq; priua.fo.21.
Seruitute vsus per tñ tempus cuius initij memoria nō existit habet ius seruitutis imposite.l.veteres.§.si quis seruitutē. nu.1.de iti.actuq; priua.fo.21.
Seruitus aqueductus,vie itineris:⁊ actus vni ⁊ pluribus cedi potest simul ⁊ separatim,per eundem locū sine damno priorum.l.lucio titio.nu.1.de aqua quo.⁊ esti.fo.23.
Seruitus eundi ⁊ agendi per agrum vel vineam fi cui debetur, debet ire ⁊ agere per patrem minus damnosam.l. veteres. nu.2.de iti.actuq; priua.fo.21.
Seruus noie domini denunciare potest:non suo,cum non censeatur persona.l.prohibere.nu.3.quod vi aut clam.fo.25.
Seruus hereditarius ex causa peculiari potissime hereditati proprietatem acquirit, ex contractu vero actionem.l. qui a seruo.nu.1.de act.⁊ obli.fo.48.
Seruus in atrocioribus parendo dño nō excusatur,in leuibus vero sic.l.seruus non.nu.1.de ac.⁊ obli.fo.48.
Seruus de mandato dñi turbans aliquē in possessione sua, nō debet puniri.l.seruus non.nu.2.de act.⁊ oblig.fo.48.
Seruus alicuius si fecit opus vi vel clam:nō tenetur dominus, si eius nomine factum non est:sed solum ille cuius nomine factum est.l.aut qui aliter.§.si quid seruus.nu.1.quod vi aut clam.fo.26.
Seruus hereditarius si stipulaf de iudicio sisti,creditoies ex tpe stipulationis,non ex tempore adite hereditatis.l. si seruus. nu.1.de diuer.⁊ temp.prescrip.fo.39.
Seruus si pro domino negauit precario ipse dominus teuetur. l.si seruus.nu.1.de preca.fo.30.
Si duo possident ⁊ vnus alterum turbat,ille vincit qui possidet iuste.l.si duo.nu.1.vti pos.fo.17.
Si peto hoiem aut rem mobilem a possessore,⁊ pēdēte iudicio illa res venit i prātē hostiū:nō perit instātia iudicij,imo adhuc snia est ferēda.l.si mater.§.eādē.n.2.de exce. rei iud.f.36.
Si plura copulatiue requiruntur ad fundandam intentionem alicuius pro victoria reportāda:omnia ea siue affirmatiua: siue negatiua probanda sunt per allegantem.l.ait pretor.§. hoc interdicto.nu.1.de iti.actuq; pri.fo.20.
Si agitur ad interesse propter dolum ⁊ agens iurare non vult: aut non potest nihilominus ad officium iudicis spectat inquirere summam interesse:⁊ ad eam condemnare.l. semper. §.in hoc interdicto.nu.2.qō vi aut clam.fo.28.
Si,⁊ cum:dictiones quando ⁊ in quo differant.l.snb hac. nu.3. de actio.⁊ obli.fo.47.
Sicut solutio fideiussoris prodest reo,sic ⁊ iusiurandū.l.si a te. §.iulianus.nu.3.de excep.rei iudi.fo.35.
Simplex mutatio actionis non facit rem aliam in iudicio deduci.l.de eadem.nu.1.de excē.rei iudi.fo.34.
Soluere pmittēs vbicūq; loco:vbicūq; conuenit i pōt.l.contrahisse.nu.2.de ac.⁊ obli.fo.48.
Solutio minus solenniter facta pupillo ⁊ alijs qui curatorum ope iuuantur,parit exceptionē doli.l.apud celsum.§. fi quis pupillo.nu.1.de doli mali ⁊ me.excep.fo.41.
Soluto matrimonio vir potest agere ad dotem, non obstante q̄ restituturus sit.l.apud celsum.§.item queri.nu.2. de doli mali ⁊ me.excep.fo.42.
Soluens cōpeditum motus misericordia:tenetur actione in factum.l.in factum.nu.2.de act.⁊ ob.fo.48.
Singularis successor vsucapere pōt qō nō poterat ei⁹ auctor propter vitiū psonale.l.an vitiū.n.1.de diuer.⁊ tēp.pscrip.fo.39.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Spoliator si nō est in dolo: puta qz facit autori tate pretoria ꝛc. nō hz locū hoc iter dictū. l. pretor. §. hoc interdictum. ff. nu. 1. de vi ꝛ vi ar. fo. 11.

Spoliatus restitui dz in ea cā i qua futur⁹ esset si nō fuisset spoliatus. l. si plures. §. deiectum. nu. 1. de vi ꝛ vi ar. fo. 15.

Statutū puniēs insultātē cū armis: vēdicat: sibi locū etiam si insultās nō ponit manus ad arma. l. idē est. §. qui armati. nu. 2. de vi ꝛ vi ar. fo. 14.

Statutū disponēs ꝙ descriptus in figura bāni possit occidi i pune: extendit etiā ad eum q̄ vere bānitus nō est: dūmodo figura litere illum bannitum exprimat. l. non figura. nu. 3. de act. ꝛ oblig. fo. 51.

Statutū puniēs insultantē cū armis: nō cōtinet insultantē primitus sine armis. l. idē est. §. armis. nu. 1. de vi ꝛ vi ar. fol. 14.

Statuta nō recipiūt interpretationi extenſiuā: cū stricti sint iuris. l. pretor. nu. 2. vt in flu. pub. fo. 11.

Statutū in Jctu emphyteotico nō extēditur ad rē superficiariā l. ait pretor. §. qō aūt. ff. nu. 3. de superficiebus. fo. 19.

Statutū puniēs homicidā an ad mādatorē porrigat. l. aut qui aliter. §. ꝛ cum interdictū. nu. 2. qō vi aut clam. fo. 26.

Statutū disponēs ꝙ aggressurā passus nō se defendat: an valeat. l. pretor. §. vim vi. nu. 2. de vi ꝛ vi ar. fo. 13.

Statutū si dicat factum aliqō nullo tpe ratū: nihilomin⁹ cursu gl. annoꝝ currente ratū habebitur. l. pretor. ait. §. hoc interdictum. iiij. nu. 5. ne quid in lo. pub. fo. 8.

Statutū iponēs penā nouā p̄ delicto: nō tollit penā inductā iure cōi. l. qō ꝛ lex. nu. 1. de lib. ho. exhi. fo. 30.

Statuta q̄ dicant J libertatem ecclesie. l. iusiurandū. §. que one rande. nu. 3. qua. re. ac. non da. fo. 45.

Stipulatio si non hz causam expressam in sui figura: nō presumit ex cā interposita. l. palam aūt. §. circa. nu. 3. de doli ma. ꝛ me. excē. fo. 40.

In stipulatiōe deducēs id qō p̄stari non p̄t natura vel iure impediente stipulationē inutilē reddit. l. obligationes. §. si id qō. nu. 1. de act. ꝛ obli. fo. 46.

Stipulatio nec in muto nec in surdo cadit. l. obligatiōes. §. mutum. nu. 1. de act. ꝛ obli. fo. 46.

Stipulatio nō p̄t p̄fici nisi inter exaudiētes se inuicem. l. obligationes. §. furiosum. nu. 2. de ac. ꝛ obli. fo. 46.

Stipulatio euictionis semel cōmissa resolui nō p̄t. l. fideiussor. nu. 2. de doli mali ꝛ me. excep. fo. 44.

Successor victi nocet sniа sicut ꝛ victo. l. exceptio. nu. 1. de exce. rei iudi. fo. 38.

Successor violēti non dr violent⁹. l. si duo. nu. 3. vti possi. fo. 18.

Succūbens in parte si petit totū sine quo pars esse nō p̄t: rei iudicate exceptiōe repellitur. l. egi tecum. nu. 1. de exce. rei iudi. folio. 37.

Succūbēs i iudicio petitorio reali nō audit̄ postea i iudicio diuisorio. l. si mater. §. itē iulianus. nu. 2. de exce. rei iudi. fol. 35.

Sulphuraria fieri nō p̄t in loco priuato cohereti publico: locus essi public⁹ sic pestilētiosus fieret. idem de oi re fetida locum publicū inficere potēti dicēdum. l. pretor ait. §. idē ait si odor. nu. 1. ne quid in lo. pu. fo. 7.

Superficiario datur actio in rē. l. ait pretor. §. qō autē. ff. nu. 1. de superficiebus. fo. 19.

Superficiarius p̄t facere supficiariū donando vel legādo vel aliter ius supficiarium cedēdo. l. ait p̄tor. §. qō aūt. ff. nu. 2. de superficiebus. fo. 19.

Supficiarij duo insolidū esse nō p̄t rationem vide ibidē. l. ait pretor. §. qō aūt. ff. nu. 7. de superficiebus. fo. 19.

Supficiarius in supficie constituere p̄t vsumfructum ꝛ vsum ꝛ oēm aliam seruitutē. Seruitus tñ illa non durat nisi quatenus durat ius supficiarij. l. ait p̄tor. §. qō aūt. ff. nu. 6. de superficiebus. fo. 19.

Supficies ꝙstituit per cōductionē vel emptionē. l. ait pretor. §. qō aūt. ff. nu. 4. de superficiebus. fo. 19.

Superficiarie edes que dicant̄. l. superficiarias. nu. 1. de supficiebus. fo. 20.

Superficiarius cā cognita intētat petitoriū. l. ait p̄tor. §. si qua. nu. 1. de superficiebus. fo. 19.

Supficies semper cedit solo quantū ad p̄prietatē directā. l. si duo. §. sed si supra. nu. 1. vti possi. fo. 18.

Sup viam publicam nō lz facere pontē aut specus. l. p̄tor ait. §. tractatum. nu. 1. ne quid in lo. pub. fo. 8.

Surdus obligare ꝛ obligari p̄t vbi ad obligationis constitutionem sermone opus non est. l. in quibuscunq̄. numero. l. de act. ꝛ ob. fo. 52.

Tabulas testamēti exhibere recusans te net agere ad interesse. l. locū. §. condēnato. nu. 1. de tabu. exhib. fo. 5.

Tabulas testamenti exhiberi petere p̄t solum is qui in eo descriptus est. l. locū. §. solent. nu. 1. de tabu. exhi. fo. 5.

Tabule testamenti si apud aliquem deponant contra deponētem ꝛ depo sitarium agi poterit interdicto de tabulis exhib. vt exhibeantur. l. locum. §. si tabule. nu. 1. de tab. exhi. fo. 5.

Tabulis testamenti deletis sine occultatis in preiudicium eī cui aliquid in testamēto relictum erat si dolo occultate sunt statim contra occultantē agitur ꝛ statim fit executio: ꝛ de legato conditionali vel in diem fit sicut de puro ad quod restituendum legat arius non tenetur etiam si post conditio defecit. l. locum. §. condemnato. nu. 3. de tabu. exhi. fo. 5.

Tempus non est modus inducēde vel tollēde obligatiōis. l. obligationū fere. §. placet. nu. 1. de actio. ꝛ obli. fo. 51.

Jter nauigō quod dicatur. l. ait pretor. §. si pedester. nu. 1. de flumi. fol. 10.

Terror armorum sufficit vt quis dicatur violentiā passus cuz armis. l. idem est. §. qui armati. nu. 1. de vi ꝛ vi ar. fo. 14.

Testamentum si est imperfectū eo quod nō signatum vel sigillatum est euidēs peccatum forme. l. pretor. §. hoc interdictū. i. nu. 2. de tab. exhi. fo. 5.

Testamentum licet dicatur falsum non tamē excluditur interdictum de tabulis exhibendis. l. de tabulis. nu. 1. de tab. exhiben. folio. 6.

Testamentum falsum aut imperfectum cōficiens an teneatur lege cornelia. l. pretor. §. hoc interdictum. nu. 1. de tabu. exhiben. folio. 5.

Testamentum pluribus codicibus scriptum est vnum. l. locū. nu. 1. de tab. exhi. fo. 5.

Testamentū alicuius se habere confessus cogitur illud exhibere ꝛ dilatio ad p̄standū ei dari debet. l. pretor. §. si quis forte. nu. 1. de tab. exhi. fo. 5.

Testes dicētes ꝙ viderunt aliquem possidere intelliguntur de possuisse de possessiōe naturali: ꝛ nō de ciuili. l. ait pretor. nu. 1. quo. bono. fo. 2.

Testes moneri debēt ad testimonium perhibēdum alias sunt suspecti. l. locum. §. hoc interdictum. numero. 1. de tabu. exhiben. folio. 5.

Testes qui nolunt venire ad perhibēdū testimonium possunt per iudicem coerceri per pignorum capturam ꝛ multe indictionem. l. locum. §. hoc interdictum. nu. 2. de tab. exhi. fo. eo.

Testis si dixerit se vidisse aliquem cōtinuo possedisse: nō dicit falsum licet aliquando dormierit: ꝛ qualiter dictum eius intelligatur. l. ait pretor. nu. 4. de aqua quo. ꝛ esti. fo. 22.

Testis si dicit se vehementer opinari non probat. l. si duo. §. nō video. nu. 3. vti possi. fol. 18.

Testis si dicit ꝙ vidit titiū possidere semper: intelligitur tempore possibili. l. ait pretor. §. item fluminū. nu. 4. de flu. fol. 9.

Testis si dicit: titiū possedisse fundum a decem annis citra nō probat de possessione decem annorū: sed solum de possessione momenti. l. ait pretor. nu. 5. de aqua quo. ꝛ esti. fo. 22.

Timens aut timere debens controuersiam alicui⁹ in opere faciēdo: clam edificare dicitur. l. prohibens. §. clam facit. nu. 1. quod vi aut clam. fo. 25.

Torrens si ortum habet in priuato: priuat⁹ est: quatenus alueus ille per priuatū extendit̄. l. ait pretor. §. insula. nu. 2. de flumi. fo. 9.

Torrens qui dicatur. l. ait pretor. §. item fluminum. numero. 2. de flumi. fo. 9.

Tradens solum excipiens superficiē: excipiēdo nihil agit. l. obligationum fere. §. sic ꝛ in tradendo. nu. 1. de actio. ꝛ obli. fo. 51.

Traducens vites quarum radices initium sumunt in fundo vicini: tenet vicino interdicto vti possidetis. l. si duo. §. itē videamus. i. nu. 1. vti possi. fo. 18.

Traiectitia quid sit. l. traiectitie. numero. 2. de actio. ꝛ obligationi. folio. 46.

Transactum recte: per sequens delictum non corrumpitur vel mutatur. l. ait pretor. §. si quis supra. nume. 1. de itine. actuq̄ priua. folio. 21.

Transactionis remedio si quis iuuari potest exceptionē opponere debet: alias succumbit. l. exceptio. §. replicatiōis. nu. 2. de excep. fo. 32.

Tunc aduerbiū extremitatem notat. l. pretor. §. rectissime. nu. 1. de vi ꝛ vi ar. fo. 13.

Tutus p̄scriptiōe. xxx. annorum: securitate plenissima tutus est. l. obligationum fere. §. placet. nu. 2. de act. ꝛ obli. fol. 51.

Vacare quando dicantur bona. l. intra quatuor. §. quadriennū. nu. 1. de diuer. ꝛ temp. prescrip. folio. 39.

Uendens mihi fundū nō suū: cuius ꝛ postea dñius acgrit tū mihi fine nona traditiōe dñium nō acgrit. l. apud cel. §. si a titio. nu. 2. de do. ma. ꝛ me. ex. f. 42.

Uendens rem cuius possessionem naturalem retinet p colonū ciuilem per seipsum: si cōstituit se emptoris nomine precario possidere: incontinenti omnem possessionem amittit. l. pretor. §. non autem. nu. 4. de vi ꝛ vi ar. fo. 13.

Uendens vt prelatus noie ecclesie rem potest vendicare. l. si procurator. nu. 2. de doli mali ꝛ me. exce. fo. 44.

Uendicare possum a te domum vel solum non obstāte ꝙ alius habeat a me ipsam in emphyteosim. l. ait pretor. §. si aūt. nu. 3. de superficiebus. fo. 19.

Uendita si fuerit eadem res pluribus: is cui primo tradita est possessio ius habet potentius. l. si duobus. nu. 1. de diuer. ꝛ temp. prescrip. fo. 39.

Uendens rem duobus scienter, in falsum incidit. l. si duobus. nu. 2. de diuer. ꝛ temp. prescri. fo. 39.

Uendita domo vel fundo. an intelligantur vendita iura cōpetētia occasione domus vel fundi. l. is qui in puteum. §. si posteaq̄. nu. 1. quod vi aut clam. fo. 27.

Uenditoris interest prodesse emptori. l. si a te. §. iulianus. nu. 2. de exce. rei iudi. fo. 35.

Uenditoris factum post venditionem omnino consummatam emptori nec nocet nec prodest. l. iusiurādum. §. si petitor. nu. 2. quarum rerum ac. non datur. fo. 44.

Ueneti: Januenses, aut Pisani vectigalia nauigantibus p eorum mare imponere non possunt, nisi hoc habeant a principe. l. pretor ait. §. pretor ait. nu. 2. ne quid in lo. pub. fo. 8.

Uenire an quis possit contra factum suū. l. si procurator. ff. nu. 4. de doli mali ꝛ me. excep. fo. 44.

Uerba legis vbi deficiant semper agitur vtili. l. ait pretor. §. hoc interdictum. nu. 2. vti. possi. fo. 17.

Uerba gñalia in rem scripta comprehendunt non solum facientem sed ꝛ facientem fieri ꝛ vno soluente liberatur alter. l. aut qui aliter. §. ꝛ cum interdictum. nu. 1. qō vi aut clam. fo. 26.

Uerbum reliquit in aliqua dispositiōe prolati refert ad vltimā voluntatē. l. pretor. §. hoc interdictū. ff. nu. 1. de tab. exhi. fo. 5.

Uerba legis licet deficiant: habet tamen locum mens. l. ait pretor. §. hoc interdictum. nu. 1. vti possi. fo. 17.

Uerbum omnis causa, quid importet. l. quesitum. §. si seruitute. nu. 1. de precario. fo. 29.

Uerba enunciatiua prolata principaliter ꝓpter aliud, exceptionem producunt, licet non inducant agendi potentiam. l. pater pro. §. annua. nu. 1. de doli mali ꝛ me. exce. fo. 44.

Uerberans seruum alienum tenetur aquilia ꝛ iniuriarum. l. qui seruum. nu. 1. de ac. ꝛ obli. fo. 49.

Uie que ꝓprie ꝛ stricte priuate dicantur: ꝛ que improprie. l. pretor ait. §. uiā publicā. nu. 5. ne quid in lo. pub. fo. 7.

Uidriarū ꝛ stractarū publicarū refectionē aut refectionis collationē vicini cogi possunt, idē in puteo cōi reaptādo seu purgādo. l. pretor ait. §. viarū publicarū. nu. 1. ne qd in lo. pu. f. 7.

Uia precario vtens non interdicit cōtra concedentem quantūcunq̄ illa concessio fuerit supernacua ꝛ inutilis. l. ait pretor. §. si tibi fundum. nu. 1. de iti. actuq̄ priua. fo. 20.

Uia publica si corrupta fit ex opere alicuius: lz pluribus corruptela ista prosit, tū ad impensam non nisi contra corrumpentem agit. l. pretor ait. §. si ex fundo. nu. 2. ne qd in lo. pub. f. 8.

Uia publica que dicatur, ꝛ que priuata. l. pretor ait. §. uiā publicam. nu. 1. ne quid in lo. pub. fo. 7.

Uiarum publicarū quedam priuate: quedam vero vicinales et que dicantur priuate an vicinales habes ibidem nu. 2. fo. eo.

Uia qñ dicatur fieri deterior. l. vide etiam. §. apud labeonem. nu. 2. de iti. actuq̄ priua. fo. 21.

Uia ꝛ strata qūo differant. l. pretor ait. nu. 3. de via pub. fo. 9.

Uia quomodo deterior reddatur, ꝛ quot modis incommodetur. l. pretor ait. §. deinde. nu. 1. ne quid in lo. pub. fo. 7.

Uiam publicā conseruare ꝛ manutenere debet vnusquisq̄ pm longitudinem ꝛ latitudinem domus sue, ꝛ etiam aqueductū purgare. l. ediles. nu. 3. de edil. cur. fo. 9.

Uiam publicam quisq̄ reficere ꝛ aperire potest: dummodo nō deterior etur. l. pretor ait. nu. 1. de via pub. vel itine. pub. fo. 9.

Uiam nemo facere potest per agrum alienum. l. si in agrum. nu. 1. de via pub. vel itine. pub. refici. fo. 9.

Uia ꝛ strate publice licet ex collatiōe fundorum priuatorum reficiantur, non propterea priuate sunt. l. pretor ait. §. viam publicam. nu. 4. ne quid in lo. pub. fo. 7.

Uicinus quis dicatur. l. pretor. nu. 2. de ri. nup. fo. 11.

Uicinus si dicat ꝙ nunq̄ valt accipere de aqua putei: qr illā hz pro derelicto: non tenet ad collectā p. eo mundādo aut reficiēdo. l. pretor ait. §. hoc interdicto. nu. 3. ne qd in lo. pub. f. 8.

Uicinus meus si me turbat in pariete per tignoꝝ immissionem compellere possum ipsum vt tigna removeat p interdictum vti possidetis. l. si duo. §. si vicinus. nu. 1. vti pos. fo. 18.

Uicto agenti iterum ex iure superueniente post sniam non obstat excep. l. si is qui heres. nu. 1. de excep. rei iu. fo. 37.

Uie publice latitudo a qualibet ciuitate aut oppido statui p̄t. l. pretor ait. §. viam publicam. nu. 3. ne quid in lo. pub. fo. 7.

Uie vicinales ex agris priuatorum collate: qñ publice, ꝛ qñ priuate sint. l. vie vicinales. nu. 1. de lo. ꝛ iti. pub. fo. 6.

Uim turbatiuam committere dicitur oīoqui liberam possessionē possessori non reliquit. l. vim facit. nu. 1. de vi ꝛ vi ar. fo. 15.

Uim vi repellere ius ciuile ꝛ naturale clamat. l. pretor. §. vim vi. nu. 1. de vi ꝛ vi ar. fo. 13.

Uim facit qui contra prohibitionem edificat. l. vim facit. nu. 1. ꝙ vi aut clam. fo. 28.

Uincit quis in publiciana contra verum dominum. l. si quis rē. nu. 1. de excep. rei iudi. fo. 37.

Uiolentū possessorem eijciens quantūcunq̄ violenter non dicit possessor violentus. §. si duo. §. nō video. nu. 1. vti possi. f. 18.

Uiolētus tenet de oibus q̄ violētia passus habebat i possessiōe totali de qua fuit expulsus: nō de his que habebat i alia possessiōe. casus vide. l. p̄tor. §. ibi aūt. nu. 1. ꝛ 2. de vi ꝛ vi ar. fol. 13.

Uiolentie vitium expurgatur cum redit in potestatem domini l. certe. §. iulianus ait. nu. 1. de preca. fo. 29.

Uiolentiam inferens etiā si nihil possideat, ad restitutionē ablatorū cōpellit. l. p̄tor. §. ex interdicto. nu. 1. de vi ꝛ vi ar. fo. 13.

Uiolētia expulsiua inermis ꝛ armata criminaliter punit legibꝰ iulijs publicorū ꝛ priuatorū iudiciorū, punit etiā ciuiliter cōstitutiōibus p̄cipiū. l. p̄tor. §. ne qd. nu. 1. de vi ꝛ vi ar. fo. 11.

Uiolentia quietiua non est delictum atroꝝ. l. is qui in puteum. §. si tutoris. nu. 2. quod vi aut clam. fo. 27.

Uiolentus omnis plus ꝙ fructuator estimatur. l. merito. nu. 1. de vi ꝛ vi ar. fo. 16.

Uis vt argnat sufficit semel ipsam factā, nec singula momenta p̄siderant. l. p̄hibere. §. illud sciendū. nu. 1. ꝙ vi aut clam. f. 25.

Uis armata an ꝛ qñ sine armis repelli possit. l. p̄tor. §. vim vi. nu. 3. de vi ꝛ vi ar. fo. 13.

Uis inferri dr per prohibitionē verbalem lz nulla violentia manualiter inferat. l. ait p̄tor. §. hec act. nu. 1. ne vis fiat ei. fo. 4.

Uitia aut delicta non p̄sumuntur. l. ait p̄tor. §. hoc interdicto. nu. 6. de iti. actuq̄ priua. fo. 20.

Uniuersitas sen res publica vt in contumacia cōstitnatur non sufficit vt fiscus vniuersitatis nuncietur: sed oportet vt fiat in concilio vel arēga. l. aut qui aliter. §. idem ait. nu. 2. quod vi aut clam. fo. 26.

Uoluntas finitur morte. l. quesitum. §. quod a titio. nu. 2. de preca. fo. 29.

Usucapio naturaliter interrumpitur qñ deiectus omnino deposuit animū possidendi. l. q̄ possessionem. nu. 2. de vi ꝛ vi ar. fo. 16.

Jn vsucapiōe cōplēda sufficit tāgi vltimū diē triēnū, vt ꝓ ipleta habeat. l. in vsucapione. nu. 1. de diuer. ꝛ tēp. p̄scrip. fol. 39.

Usus hoc anno i. cxx. dieb⁹ via itinere aut actu p fundū alteri⁹ ꝓpter necessitatē facti iminētē, nō itelligit vsus vt sibi pareꝫ interdictū hoc. l. ait p̄tor. §. iul. recte. nu. 1. de iti. ac. pri. fo. 20.

Usus aque diuidi p̄t tpib⁹ ꝛ mēsuris: ꝛ p̄t eodē tpe vnus hr̄e aquā quoti. alter estiuā. l. cū ostet. n. 1. de aqua quot. ꝛ esti. f. 23.

Usus maris cōis est vt aeris. l. ita. §. maris. n. 1. ne qd i lo. pu. f. 8.

Usumfructum formalem an vendicare possit fundum vt suum. l. duobus. §. si fundum. nu. 1. de exce. rei iudi. fo. 37.

Ususfructus accrescit persone non aūt portioni. l. ꝛ an eadem. §. qui cum partem. nu. 1. de exce. rei iudi. fo. 36.

Utens vitiose ab autore ꝛ a successore eius etiā in rem vitiose intelligitur vti. l. inde etiam. §. si quis ab. nu. 1. de iti. actuq̄ priua. fo. 21.

Utēs via ab autore recte si clā vtit̄ a successore: hz nihilominus iter dictiue itinere ac. pri. l. audi ēt. nu. 1. de iti. actuq̄ pri. f. 21.

Utens seruitute certa forma cum habeat seruitutem in aliā per dit illam quā habet vere per non vsum: ꝛ hanc non acquirit. l. aut pretor. §. illud autem. nu. 1. de aqua quo. ꝛ esti. fo. 22.

Uti p̄hibit⁹ si clā vtit̄ p seipsum aut p aliū p quē seruitutis vie retinebat clā vti dr. l. ide ēt. §. itē sciēdū. n. 1. de iti. ac. pri. fo. 21.

Utile per inutile inseparabile vitiatur. l. ait p̄tor. §. item queritur. nu. 1. de aqua quo. ꝛ esti. fo. 22.

Utile interdictum competit ei qui damnum patitur ex mole in mari proiecta contra eum qui proiecit. l. pretor ait. §. si quis quod. nu. 1. ne quid in lo. vel iti. pub. fiat. fo. 6.

Finis.

Judex quaternionum.

a. b. c. d. e. f. g. h. Oēs sunt quaterni, preter g. ꝛ h. q̄ sunt terni.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca